CODEX DIPLOMATICUS

REGNI

CROATIAE, DALMATIAE ET SLAVONIAE.

EDIDIT

ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM SLAVORUM MERIDIONALIUM

AUXILIO REGIMINIS CROAT., DALM. ET SLAV.

COLLEGIT ET DIGESSIT

T. SMIČIKLAS

ACADEMIAE SOCIUS ORD.

VOLUMEN III.

DIPLOMATA ANNORUM 1201—1235. CONTINENS.

ZAGRABIAE.

EX OFFICINA SOCIETATIS TYPOGRAPHICAE.

1905.

DIPLOMATIČKI ZBORNIK

KRALJEVINE

HRVATSKE, DALMACIJE I SLAVONIJE.

IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

POTPOROM KR. HRV.-SLAV.- DALM. ZEM. VLADE.

SABRAO I UREDIO

T. SMIČIKLAS

PRAVI ČLAN AKADEMIJE.

SVEZAK III.

LISTINE GODINA 1201—1235.

ZAGREB.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

1905.

PREDGOVOR.

Prije nego što prodjemo da govorimo o obradbi ovoga sveska našega Codexa neka mi dopuste čitatelji, da popunim i ispravim dvije tri stvari iz predjašnjega (drugoga) sveska listina XII. vijeka. Listinu br. 157 od god. 1179., 27. oktobra u Jablanicu uzeh iz Farlata, kako ju uzeše prije mene i Wenzel i Kukuljević. Medjutim nabavio je naš zem. arkiv neke rapske listine, a medju njima i ovu. Nije to original, već stari prijepis sasvim blizu originalu. Tko poznaje način radnje Farlatove, neće nimalo posumnjati, da je Farlat upravo ovaj isti primjerak imao pred sobom. Ispustio je na početku i na koncu ono, što mu nije trebalo za historijsku porabu, na jednom mjestu postavio točke, gdje nije mogao pročitati, a na dva mjesta dodao po jednu riječ, koja da mu olakšava smisao. Propustio je naznačiti i signum notarii, što on obično ispušta. Evo sada doslovno listine, kako ju mi čitamo:

Hoc est exemplum unius instrumenti, tenor cuius per omnia talis erat. Anno dominice incarnationis MCLXXVIIII, indictione XII. Nos quidem Malichnicus filius Borisclaui iupani una cum fratre meo Stroianno iupanno et Porugano, ac Mirco filio Bogdani iupani et aliis nostris parentibus, cum in Ablana fuimus insimul cum Andrea Arbensi episcopo, Stephano ac Micha iudicibus, Dabrana Theodori et aliis nobilibus hominibus[1] causa pacificandi controuersiam, que inter nos et Arbenses erat. Pacificata controuersia placuit nobis renouare pacem et amicitiam cum Arbensibus ita, ut ipsi securi et omnia eorum secura, tuta in partibus nostre dominationis sint, ac pro posse nostro a vi aliquorum deffensa; possessio nostra que a parte maris est sit communis tam vobis quam nobis pascendi, laborandi. Et econtra nos et nostra omnia (sint)[2] secura in dominatione vestra. Insuper ecclesia sancti Nicolai,

[1] Farlat dodao samo radi lagljega razumjevanja, riječ »missi« a nije bila potrebna, jer je naprvo već glagol »insimul fuimus«.

[2] Dodao zgodno Farlat i mi prihvatismo.

quam edificauimus, volumus, quod Arbenses sint hereditarii ex ea sicut et nos; omnia que ad eam pertinent communia sint tam Arbensium quam nostrorum. Vnde nos iubemus hanc cartulam fieri perpetue memorie commendandam, ut amodo in autea et in perpetuum hoc firmum et stabile permaneat. Ego Stephanus Arbensis ecclesie diaconus ac notarius iussu eorum scripsi et roborani VI. kalendas novembris. (Monogram notarov). Ego Mratha Arbensis archidiaconus presbiter ac notarius hoc exemplum exemplaui, sicut in eius matre reperi, nec auxi nec minui, compleui et roboraui et signo consueto signaui.

Druga rapska listina u našem zemaljskom arkivu jest naš br. 339 g. 1199. mjeseca marta, u Rabu. Po vanjskim znakovima ovo ima da bude original. Pismo i kratice pristaju početku 13. vijeka. Njezin pisac notar Mratha poznat nam je iz drugih listina koncem 12. vijeka i početkom trinaestoga. Ali za čudo taj isti napisa »millesimo CXVIIII« dakle godine 1119. Ja sam bio uzeo ovu listinicu po Ruiću, koji ima na strani arapskim brojevima 1199, što je gledom na notara sasvim opravdano.

Što je po ovom originalu godina 1119., to je naprosto krupna notarska pogreška, koja je jaka dovesti u sumnju originalitet same listine. Evo doslovce listine u prijepisu:

Anno dominice incarnacionis millesimo CX(C)VIIII, indictione II., mense martii. Testificamur nos quidem Andreas Cotopane et Plato atque Martinus Sluraddi, quia in veritate scimus, quod sunt jam transacti XXX. anni et eo amplius, quod insula Loni cum tota Navalia est tenta per Arbenses in pascuis et in laboribus et omnibus, quibus eam (!) uti voluerunt; et audiuimus semper, quod predicta insula cum tota Navalia ab annis predictis et ultra per predictos Arbenses retenta erat, et hec per verum testimonium dicimus.

(Monogram notarov). Ego Mratha Arbensis archipresbyter et notarius compleui et roboraui.

Još mi je ispraviti nekoliko dana, koje sam pregledao, da su naznačeni po načinu bolognezkom.

Br. 215	1188.	g. mjesto	8. decembra	ima	biti	24. decembra
» 217	1889.	»	»	2. maja	»	»	30. maja
» 251	1194.	»	»	4. juna	»	»	27. juna
» 278	1198.	»	»	9. aprila	»	»	22. aprila
» 279	1198.	»	»	6. maja	»	»	26. maja
» 299	1199.	»	»	10. maja	»	»	22. maja
» 308	1199.	»	»	3. oktobra	»	»	29. oktobra

U predgovoru predjašnjega svezka izvijestio sam obilnije o arkivima u kojima sam tražio i nalazio moje izvore. Od onda nisam učinio novih većih arkivalnih študija. Spomenuo sam neke privatne arkive u Ugarskoj, do kojih nisam mogao dospjeti. Dva od tih bogatih arkiva posjetio je dr. Šišić idući u poslu svojih studija i to: arkiv kneza Bathyana u Körmendu i arkiv kneza Esterhazya u Željeznom te je kolacionirao neke prijepise, koje sam imao iz poznatih ugarskih diplomatara.

Bio sam si postavio za načelo, da ne uzimljem u Codex onih listina, koje je akademija već štampala. Ipak sam od toga ponešto odustao gledom na Ljubićev veliki zbornik listina iz mletačkoga arkiva. Nailazio sam i u Dubrovniku i u Beču u tajnom arkivu na originale, dok je Ljubić upotrebljivao poznate rukopisne zbornike iz potonje dobe. Mislio sam, da mi je dužnost iste listine izdati po originalima nešto točnije.

Glede falzifikata ili sumnjivih listina ostao sam na stanovištu, koje sam izjavio u predjašnjem svezku. Priobćio sam sve one sumnjive listine, koje su dobile poslije vjerodostojnu potvrdu.

»Dodatak« u ovom svesku nastao je tako, što sam sumnjao za neke listine, da li odista ovamo spadaju. Tako se u broju 1. radi o zemljištu u Ugarskoj, ali je po srijedi nadbiskup spljetski Guncel. U broju 2. govori se o »Maria sclava« koja dobiva slobodu. Tek na hrptu uzimlje se, da je to bila Slovinka, »dicta Sclava,« a listina se našla u arkivu dominikanskoga samostana u Zadru. Br. 3. može se tek predmjevanjem, da je »...abrigensem« isto što i Zagrabiensem protegnuti listina na biskupiju zagrebačku. Br. 4. uzesmo radi spomeni Simuna bana kod znamenitoga historijskoga dogodjaja. Br. 5. radi poznatog prijepora o posveti biskupa. Napokon br. 6. kreće se na tudjem teritoriju, ali sud se obavlja u Senju. Drugi dio »Dodatka« jest zlatna bila Andrije, o kojoj smijem sumnjati s više razloga, a da bi bila u Hrvatskoj priznata prije XVI. vijeka o tom ne sumnjam, jer tomu ne nalazim nigdje spomena. Nije u Hrvatskoj nigdje u originalu postavljena, premda u nas imade u ono doba odličnih kaptola, koji primaju slične spise.

Dužnost mi je zahvaliti se momu prijatelju dru. Konstantinu Jirečku što mi je kolacijonirao neke listine u bečkom tajnom arkivu. Zahvaljujem se i dru. Arpadu Karoly-u, što mi je dobrohotno naznačio sve one listine, koje su g. 1868. prenesene iz bečkoga tajnoga arkiva u arkiv mletački.

II.

Štampane zbirke, koje su upotrebljene u ovoj knjizi.

Assemani Kalendaria. Kalendaria ecclesiae universae. — Romae 1755. 4⁰. 6 vol.

Baluzius Epist. Innocentii III. Epistolarum Innocentii III. Romani pontificis libri undecim. Accedunt Gesta eiusdem. Parisiis 1682. fol.

Bouquet Recueil. Rerum Gallicarum et Francicaram scriptores. — Recueil des historiens des Gaules et de la France. Paris 1738—1876. fol. 23 vol.

Bréquigny Epist. Innocentii III. Diplomata, chartae, epistolae et alia documenta. Parisiis 1661. fol. Vol. II. 1. 2.

Bullettino di Archeol. Bullettino di Archeologia e Storia Dalmaia. Spalato 1878—1905. 8⁰. Anno I—XXVIII.

Carrara Archivio capit. Archivio capitolare di Spalato. Spalato 1844. 8⁰.

Ciccarelli Osservazioni sull' isola di Brazza. Osservazioni sull' isola della Brazza e sopra quella nobiltà. Venezia 1802. 8⁰.

Cod. dipl. patrius. Codex diplomaticus patrius hungaricus. (Hazai okmánytár.) Studio ot opera Emerici Nagy, Ivan. Nep. Páur, Caroli Ráth et Desiderii Véghely. Jaurini et Budapestini 1865—1891. 8⁰. vol.

Corpus juris Hungarici. Corpus juris Hungarici. Magyar törvénytár 1000—1895. Milleniumi emlékkiadás. Budapest 1899—1905. 8⁰. — 20 knjiga: I. 1000—1526. évi törvényczikkek. 1899.

Dobner Mon. Monumenta historiae Boemiae nusquam antehac edita. Pragae 1764—1786. 4⁰. 6 vol.

Ebner Beschreibung. Historisch-statistisch-topographische Beschreibung der kön. Freistadt Warasdin. 1828. 8⁰.

Endlicher Monum. Árpadiana. Rerum hungaricarum monumenta Arpadiana. Sangalli 1849. 8⁰.

Engel Gesch. des Freistaates Ragusa. Geschichte des Freistaates Ragusa. Wien 1807. 8⁰.

Fabijanić-Storia dei fratri minori. Storia dei fratri minori dai primordi della loro istituzione in Dalmatia e Bosnia fino ai giorni nostri. Zara 1863—1864. 8⁰. 2 vol.

Farlati Illyr. sacrum. Illyricum sacrum. Venetiis 1751—1819. fol. 8 vol.

Fejér Codex. Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Budae 1829—1844. 8⁰. Prodromus, 11 tomi in 43 vol. et 2 indices.

Fermendžin Acta Bosnae. Acta Bosnae potissimum ecclesiastica cum insertis editorum documentorum regestis ab anno 925. usque

ad annum 1752. Zagrabiae. 1892. 8°. (Ovo je vol. 23. djela: Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Edidit academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium. Zagrabiae 1768—8°.)

Fuxhoffer Monaster. ed. 2. Monasteriologia regni Hungariae libri duo totidem tomis comprehensi. Recognovit, ad fidem fontium revocavit et auxit Maurus Czinár. Pestini 1858—1860. 4°. 2 vol.

Glasnik srp. uč. dr. **Гласник српског ученог друштва. Београд** 1879. 8°. **Књига** XLVII.

Hormayer Geschichte. Geschichte der gefürsteten Grafschaft Tirol Tübingen 1806—1808. 8°. Theil 1. Abth. 1. 2.

Houillard-Breholles Examen des chartes. Examen des chartes de l'église Romaine contenues dans les rouleaux dits rouleaux de Cluny. Paris 1865. 8°.

Извѣстія. Извѣстія импер. академіи наукъ по отдѣленію русскаго языка и словесности. Санктпетѣрбург 1852. 8°.

Jireček u Archiv für slav. Philologie. Die mittelalterliche Ranzlei der Ragusaner (Archiv für slavische Philologie, herausgegeben von V. Jagić. Bd. XXV. 501—521. u. Bd. XXVI. 161—214.)

Jireček u Glasniku srp. uč. dr. **Уговор Стефана Првовјенчанога с Дубровчанима из г.** 1215—1219. (Vidi: **Гласник срп. учен. друштва. Београд** 1879. 8°. **Књига** XLVII. 394—311.)

Katona Hist. crit. Historia critica regum Hungariae. Pestini. Posoni et Cassoviae, Budae, Coloczae, Budae 1779—1817. 8°. 42 vol.

Kercselich Historia. Historiarum cathedralis ecclesiae Zagrabiensis partis primae tomus I. Zagrabiae (1770.) fol.

Kercselich Notitiae prael. De regnis Croatiae Sclavoniae notitiae praeliminares. Zagrabiae (1770.) fol.°

Koller Historia. Historia episcopatus Quinqueeclesiarum. Posonii 1782—1812. 4°. 7 vol.

Kukuljević Codex. Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske s Dalmacijom i Slavonijom. Zagreb 1874—1875. 8°. Dio I. i II. (Ovo je knjiga II. i III. Kukuljevićeve zbirke: Monumenta historice Slavorum meridionalium. Povjestni spomenici južnih Slavena. Zagreb 1863 do 1875. 8°. 3 knjige.)

Kukuljević Regesta. Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Saeculi XIII. Zagrabiae 1896. 8°.

Laszovski Povj. spomenici Turopolja. Povjesni spomenici plem. općine Turopolja nekoč »Zagrebačko polje« zvane. Zagreb 1904. do 1905. 8°. 2 knjige.

Ljubić Listine. Listine o odnošajih južnoga Slavenstva i mletačke republike. Zagreb 1868—1891. 8⁰. 10 knjiga. (Ovo je vol. 1—5., 9., 12., 17., 21. i 22. djela: Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Zagrabiae 1868—1891. 8⁰.)

Ljubić Polichorion. Libellus Polic(h)orion, qui Tipicus vocatur. (Sadržano u XXIII. knjizi zbirke: Starine. Na sviet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. (Zagreb 1890.8⁰. str. 154—243.)

Ljubić Statuta Lesinae. Statuta et leges civitatis Buduae, civitatis Scardonae et civitatis et insulae Lesinae. Zagrabiae 1882—3. 8⁰. (Ovo je vol. III. djela: Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium. Edidit academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium. Part. I. Statuta et leges. (Zagrabiae 1817) 8⁰.

Lucius Memorie. Memorie istoriche di Tragurio, ora detto Traù. Venetia 1674. 4⁰.

Lucius De regno. De regno Dalmatiae et Croatiae libri sex. Amstelodami 1666. fol.

Lünig Cod. ital. Codex Italiae diplomaticus. Frankofurti et Lipsiae 1725—1735. fol. 4 vol.

Migne Petrologiae lat. Patrologiae cursus completus, sive Bibliotheca universalis, integra, uniformis, commoda, oeconomica omnium ss. Patrum, Doctorum, Scriptorumque ecclesiasticorum, qui ab aevo apostolico ad usque Innocentii III. floruerunt ... Series prima, in qua prodeunt Patres, Doctores, Scriptores ecclesiae Latinae a Tertulliano ad Innocentium III. Parisiis 1844—1864, 8⁰. 221 vol. (Vol. 214—217.: Innocentii III. romani pontificis opera omnia. Accurante I. P. Migne. Parisiis 1855—1889.)

Miklosich Monum. serbica. Monumenta serbica, spectantia historiam Serbiae, Bosniae, Ragusii, Viennae 1858. 8⁰.

Miklosich-Müller Acta et diplomata graeca. Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana. Vindobonae 1859—1890. 8⁰ 6 vol.

Mikoczi Hist. banorum. Banorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae ad saeculum XIV. usque perducta series anno domini 1792. (Sadržaje: Arkiv za poviestnicu jugoslavensku. Zagreb 1872. 8⁰ Knjiga XI. 1—6.)

Nani De duobus nummis. De duobus Imperatorum Rassiae nummis. Editio altera. Venetiis 1752. 8⁰.

Pavlović Mem. di cose dalm. Memorie di cose dalmatiche nella storia della vita di san Giovanni Orsini vescovo di Trau. Zara 1864. 8⁰.

Potthast Reg. pont. Regesta pontificum Romanorum inde ab a. MCCCIV. Berolini 1874—1875. 4⁰ 2. vol.

Pray Annales. Annales veterum Hunnorum, Avarorum et Hungarorum ab a 210—1517. Viennae 1763—1767. fol. 4 vol.

Pray Hierarch. Specimen hierarchiae hungaricae complectens seriem chronologicam archiepiscoporum et episcoporum Hungariae cum rudi dioecesium delineatione, adjectis, si quae sunt peculiares, praerogativis, ut plurimum ex diplomatibus congestum. Posonii et Cassoviae 1776. 4⁰. 2 vol.

Rad jugosl. akademije. Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Zagreb 1867—1906. 8⁰. Knj. 1—160.

Ráth-Rómer Györi történelmi és régészeti füzetek. Györi történelmi és régészeti füzetek. Kiádjak Ráth Károly és Rómer Flóris. Györ 1861—1865. 8⁰. 4 svezka.

Ripolli Bullarium Praodicatorum. Bullarium ordinis FF. Praedicatorum... ad autographam fidem recognitum, variis appendicibus notis... ac tractatu de consensu bullarum illustratum a P. F. Antonio Bremond. Romae 1729—1740. fol. 8 vol.

Sbaralea Bullar. franc. Bullarium Franciscanum Romanorum pontificum constitutiones, epistolas ae diplomata continens tribus ordinibus Minorum, Clarissarum et Poenitentium . . . concessa. Romae 1759—1768. fol. 4 vol.

Schönleben Rosa Ursina. Rosa Ursina in Provinciis Austriacis florens, sive illustrissimae et antiquissimae familiae Romanae Ursinae Genealogia. Labaci 1680 fol.

Starine. Starine. Na sviet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb 1868—1905. 8⁰. Knjiga 1—31.

Šafarik Monum. serb. **Србски историйски Споменици млетачког архива.** Monumenta historica srbica archivi Veneti. (Sadržaje: **Гласник друштва србске словесности. Београд** 1859. 8⁰. **Књига** XI. 317 - 462.)

Šafařik Památky. Listiny. Památky dřevního pisemníctvi Jihoslovanův. Vydaní druhé... upravil Jos. Jireček, Praha 1863. 8⁰ (Peti dio: Okázky občanského písemnictví. Listiny. Praha 1870.).

Tafel u. Thomas Sitzungsberichte der phil. hist. C. der k. Akad. d. Wissensch. Griechische Originalurkunden zur Geschichte des Freistaates Ragusa. (Ovo je u djelu: Sitzungsberichte der Kaiserl. Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Classe. Wien 1851. 8⁰. Bd. VI. 507—536.

Tafel u. Thomas Urkunden. Urkunden zur älteren Handels- und

Staatsgeschichte der Republik Venedig mit besonderer Beziehung auf Byzanz und die Levante. Vom neunten bis zum Ausgang des fünfzehnten Jahrhunderts. Wien 1856—1857. 8⁰. 3 Theile. (Ovo je »Band XII—XIV.« zbornika: Fontes revum austriacarum. Oesterreichische Geschichtsquellen. Herausg. von der histor. Commission der kais. Akad. d. Wissenschaften. (Zweite Abtheilung. Diplomataria et acta).

Teutsch-Firnhaber Urkundenbuch. Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens. Wien 1857. 8⁰. Erster Theil. (Ovo je »Bd. XV. I. Theil. djela: Fontes rerum austriacarum. Oesterreichische Geschichtsquellen. Herausg. von der histor. Commission der kais. Akad. d. Wissenschaften. (Zweite Abtheilung. Diplomataria et acta).

Thallóczy-Barabas Codex, Blag. Codex diplomaticus comitum de Blagay. A Blagay-család oklevéltára. Budapest 1897. 8⁰. (Ovo je knjiga XXVIII. zbirke: Monumenta Hungariae historica. Magyartörténelmi émlekek. Kiadja magy. tud. akadémia. Elsö osztály. Okmánytárak. — Series I. Diplomata).

Theiner Monum. Hungariae. Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia, maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis depromta. Romae 1859—1860. fol. 2 vol.

Theiner Monum. Slavorum. Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia, maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis depromta. Romae (et Zagabriae) 1863—1875. fol.⁰ 2 vol.

Tkalčić Monum. Zagrab. Monumenta historica lib. reg. civitatis Zagabriae, metropolis regni Croatiae. Zagrabiae 1889—1904. 8⁰. Vol. I—X. (Knjiga imade i hrv. naslov: Povjestni spomenici sl. kr. grada Zagreba.)

Tkalčić Monum. episcopatus. Monumenta historica episcopatus Zagrabiensis. Zagrabiae 1873—1874. 8⁰. 2 vol. (Knjiga imade i hrv. naslov: Povjestni spomenici zagrebačke biskupije.)

Valvasor Ehre des Herzogt. Krain. Die Ehre des Herzogthums Crain. Laybach 1689. 4⁰. 4 Theile.

Wenzel Cod. Arpad. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus Arpádkóvi uj okmánytár. Pest 1860—1874.8⁰. 11 vol. (Ovo je vol. 6—12., 17., 18., 20. i 22. zbornika: Monumenta Hungariae historica. Magyar törtévelmi émlekek. Kiadja a magy. tudom. akadémia. Elsö Osztaly. Okmánytarak. — Series I. Diplomata.)

U Zagrebu na koncu godine 1905.

T. S.

1.

1201, 1. februara. U Monopolu.

Prijateljstvo izmedju Dubrovčana i Monopola.

Eorum dilecto tamquam fratri nobili uiro Dobroli[1] dei et imperiali gracia illustrissimo comiti Ragusii et toti populo eiusdem ciuitatis, dilectis amicis suis Paganus eadem gracia humilis monopolitanus episcopus, catapanus, iudices, camestres, milites et uniuersus populus monopolitanus, salutem et uere pacis integritatem. Litteras quas nobis per Michatium, uestre ciuitatis uicarium prouidum et discretum uirum nuper uestra dilectio transmisit, ea qua decuit beniuolentia recepimus. Quarum cognito tenore tanto uestre peticioni benignius duximus assurgere, quanto de sinceritate uestre dilectionis experiti simus et gratulamur. Ad hec rescribimus significantes, quod pacem et concordiam uestram recipimus et sincera deuotione cupimus confouere. Eam vero amicitiam et securitatem quam uolumus in nostris consulibus a uobis percipere, uobis offerimus et exponimus in ciuitate nostra et in portubus nostre pertinencie tam in ueniendo quam in redeundo cunctis ciuibus et hominibus uestris nullamque eis molestiam vel iacturam a nostratibus eis inferri permittemus, sed salui et securi ueniant et redeant cum personis, rebus et mercimoniis suis. Data Monopoli primo die mensis februarii, quarte indictionis.

Na ledjima:

Domino Dobroli[1] illustri comiti Ragusii et toti populo eiusdem ciuitatis.

Original u arkivu u Dubrovniku pod brojem 3. Rupe što se nalaze na četiri mjesta, pokazuju da je ovo bilo »littera clausa«.

2.

1201, 8. februara. (U Baru.)

Ugovor prijateljstva izmedju Barana i Dubrovčana.

Nos Garganus de Corticio iusticiarius Barensis, Leo Mancinus Barensium iudex, Rogerius Madii ammirati filius et Leo Batius cives Bari,

[1] Preko l dolazi kratični znak valjda za talijanski izgovor Dobro(g)li ili Dobro(l)li.

uoluntate et mandato omnium Barensium, iuramus in animam ipsorum et nostram, ad sancta dei euangelia, firmam pacem et concordiam tenere deinceps ad duodecim annos vniuersis hominibus ciuitatis Ragusii, vt non offendamus eos, nec in personis, nec in rebus, nec offendi faciamus ab aliquo, nec patiamur offendi, bona fide, sine fraude et malo ingenio. Ita quidem, quod nos Barenses studebimus et diligenter tractabimus cum omnibus uasselis Apulorum cursalium, que per partes nostras transitum habuerint, vt iurent ad sancta dei euangelia, non offendere homines ciuitatis Ragusii, nec in rebus, nec in personis, et si hoc facere noluerint, non recipiemus eos, sed expellemus eos a portu et tenimento nostro, nec vllum auxilium aud (!) consilium eis dabimus. Et si contigerit, quod absit, aliquem de ciuitate vel tenimento Bari offendere aliquem Ragusinum, cum requisiti fuerimus de iustitia facienda, plenam eis iustitiam faciemus. Hec omnia obseruabimus bona fide, sine fraude et malo ingenio, salva fidelitate et ordinatione domini nostri regis Frederici. Sic nos deus adiuuet et hec sancta dei euangelia. Incarnatione domini nostri Jesu Christi anno millesimo ducentesimo primo, regnante domino nostro Frederico, inuictissimi regis Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue anno quarto, mense februarii die octauo, indictione quarta. Quod Robertus notarius rogatu nostro scripsit, qui interfuit.

Original u dvorskom arkivu u Beču. Ovjerovljeni prijepis u arkivu u Dubrovniku pod brojem 1, saeculi XIII.

Ljubić Listine I. 20. — Kukuljevic Reg. no. 19.

3.

1201, 2. marta. U Zadru.

Prediha Lapčanin sa sinom Dragomirom daje Gjurislavu dio svoga imanja Kokičane.

Anno dominice incarnationis millesimo CCI°, mensis martii, die II° intrante, indi(c)tione quarta, Jadere. Temporibus equidem domini nostri Andree magnifici ducis Dalmatie, Croatie atque Chulmie, ecclesia uero Jadertina proprio pastore carente, et Vgone Bardingo eidem ciuitati potestate existente. Ego namque Predicha natione Lapcianus vna cum filio meo Dragomiro donamus tibi Giurislauo omnem partem terrarum et totam uineam, quam habeo in Quoquikina, tali uidelicet ordine, vt sicut ego ea omnia per manus Stançi, sicut in publico scripto[1] continetur,

[1] Od god. 1183, mjeseca maja. Gl. vol. II. pg. 186—7. ovóga zbornika.

habui, ita tu Giurislauus habeas et possideas tuisque heredibus, uel quibus tibi placuerit im (!) perpetuum derelinquas, et vendendi, donandi, comutandi, pignori locandi, uel quicquid uolueris faciendi, plenam potestatem habeas, nemine resistente; te enim in dominum adoptaui teque meum et mei filii prouisorem et mee domus custodem esse in sempiternum constitui coram his idoneis testibus: Andrea Cotopanie, Siluestro Spaurasanti, Vitacia sancti Petri ueteris plebano, Georgio Organie, ac Vilcinne Prestantii Matafarro. Et ego Blasius diaconus et Jaderensis notarius, a prefato Predicha et filio rogatus, hanc donationis cartam, vt audiui, scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

Iz prijepisa od 15. marta god. 1238.

Izvornik potonje listine (od god. 1238.) u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XIV. masso D. no. 1.).

4.

1201, 9. aprila. (U Ninu.)

Jurislav knez ninski prodaje svoju zemlju, na kojoj se nalazi crkva sv. Pavla.

In nomine eterni dei. Anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo primo, mensis aprilis, nono die intrante, indictione quarta. Temporibus equidem domini nostri Andree inclyti ducis Dalmatie, Croatie atque Chulme, ecclesia Jadertina proprio pastore carente, et Ugonis Borardensi[1] potestatis Jadrae. Ego namque Jurislavus, comes None de voluntate et assensu patris mei Saraceni trado et vendo vobis domino Isach sancte Marie Meltensis abbati vestrisque successoribus in perpetuum terram meam, quam iuste possederam, in qua manet ecclesia sancti Pauli, cum longitudine et latitudine eidem pertinente, pro septuaginta romanatis boni oneris[2], plene a vobis susceptis. Caput cuius est ab oriente a loco qui dicitur versus brondo, recto tramite per potoch decurrentem versus septemtrionem usque ad terram lapidosam, et inde descendendo ad occidentem per decursum eiusdem paludis usque ad alium potoch venientem ab aquilone usque ad terram sancte Marie de Nona, et super eandem aquam usque ad versus brondo, ita tamen, ut eam ad usum et utilitatem vestram habeatis, possideatis, laboretis, ac vestris successoribus in perpetuum relinquatis, liceatque eam vobis tenere, vendere, donare, commutare, pigno-

[1] Ima biti: Bardingo. [2] Jamačno: ponderis.

*

rare, locare et omnimode alienare, nullis contradicentibus. Actum est hoc et firmatum in aspectu et testimonio Drasco, Miros, Michael, Balisudus, Bazmire, Dobrosi et Laurentio Joseph iudicum et fratris sui, Grubesce Damiani, Organe Lucille Leonardi, Osisoy Petri filii Martini, Sloradich Pecce. Et ego Camasius sancti Petri novi subdiaconus et Jadrensis notarius, a· predicto comite Jurislavo rogatus, scripsi, roboravi et solito signo signavi.

Prijepis XVIII. vijeka u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu. Ova listina potvrdjuje se u istom spisu jošte 30. novembra 1335. i 7. aprila 1336.

5.

1201, 14. maja. U Zadru.

Sud u korist opata sv. Krševana.

Anno dominice incarnationis millesimo CC. primo, XIIII. die mensis maii, indictione IIII., Jadre. Temporibus siquidem domini nostri Andree, incliti ducis Dalmacie, Chroaciae atque Chulme, ecclesia Jadertina uacante, ac Vgonis Bardingi potestatis. Omnibus tam presentibus quam futuris cognitum fieri uolo, ego namque Trunçannus quondam Sanensis comes, quod olim, cum Guido de Tureo potestas Jadertine preesset ciuitati, in sua et istorum iudicum presencia, Gregorii uidelicet Cose, Petriçi Uitaçe, Georgii Soppe et mea Vincencius sancti Grisogoni abbas, humiliter accedens cum Martino Molçachi aduocato suo, peciit, vt iusticiam sibi faceremus de sua parte illius domus, quam ex paterno et materno iure ipse et fratres sui habebant Desinna et Diminna, de qua domo predicta Martinus pro abbate dicebat, quod in presencia bonorum uirorum iam dictus abbas cum fratribus suis ita diffinierat, vt si ipsi partem abbatis possent obtinere et possidere et eorum posteritas, haberent eam et possiderent in secula. Uerum enimuero, si predicti fratres et eorum posteritas predicte domus partem abbatis non possent habere, et ad extraneorum manus alienaretur, tunc pars abbatis cederet in potestate sua, ad faciendum de illa beneplacitum suum. Uolens itaque memorati potestas et eius iudices dominum abbatem in sua iusticia confouere, me predictum comitem pristoldum dederunt, vt testes eiusdem abbatis Martinum et Naçarium muratores interrogare(m), qui a non modicum contestati in uerbo ueritatis dixerunt, quod dominus abbas cum predictis fratribus suis sic diffinierat, vt si ipsi et eorum hereditas partem abbatis possent obtinere, haberent eam cum benedictione dei et sua. Si autem non pos-

sent eam possidere, tunc ipsa pars abbatis ueniret in potestate et dominio suo ad faciendum quicquid sibi placeret. Vnde postmodum ego predictus comes Trunçan de mandato potestatis et iudicum meorum sociorum posui et locaui ipsum abbatem in parte sua, et hoc testificor per uerum testimonium in audientia Mathei subdiaconi sancte Anastasie, Vitalis sancti Petri ueteris plebani et Laçari nepotis archiepiscopi Antibarensis, ac Dominici filii Martini Madii. Quod ego Lucas presbiter sancte Anastasie et Jadertine curie notarius scripsi et roboraui, et solito signo signaui.

(Signum notarii.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru medju spisima sv. Krševana (caps. IX. masso T. no. 10.)

6.

1201, mjeseca oktobra. U Spljetu

Samostan sv. Benedikta daje Dobrošu kuću, da u njoj stanuje.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo I., indicione IIII., tempore domini Bernardi venerabilis Spalatensis archiepiscopi, Martinusi comitis, et in bucaratu Stani fili Maraninne, mense octubris hoc actum est. Cum Chazza sancti Benedicti abbatissa una cum suis sanctis monialibus coram domino archiepiscopo, de Dobrosio, super domum quam ipse tenebat, questionem faceret, dominus archiepiscopus audita questione monasterium ipsius domus, unde questio orta erat, possessorem esse uoluit et ut ab ea Dobrosius expelleretur, diaconum Grubcium de Prodanne pristaldum dedit. Quo expulso, postea tali condicione Dobrosius predictam domum de abbatissa et eius sanctis monialibus suscepit, quod deinceps per manum monasterii eam tenere, deberet, et quandocunque monasterium sibi a domo exire preciperet sine omni contradiccione exire deberet; et si Dobrosius sine precepto monasterii exire uoluerit et de possessione agere, non debet retineri. Huius autem rei dictus diaconus Grubcius, Dobre Lisizze, Marinus Pauli, atque Madius Nicole sunt testes. Et ego presbiter Sabatius communis iuratus notarius, sicut a testibus audiui, ita scripsi.

Original u arkivu koludrica sv. Marije u Zadru.

7.

1201.

Andrija herceg hrvatski poklanja biskupu zagrebačkomu Dominiku savski otok Kegenik.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Dalmacie, Croacie, Culmeque dux in perpetuum. Juris racio uidetur consulere omnium pie petentium uota animo sedulo attentisque auribus debere admitti. Verum earum precum cercior specialiorque debet esse recepcio, quas persone venerabiles et cause pro quibus fiunt faciunt esse commendabiles. Dignum est enim et racioni consentaneum, ut in remedium et salutem transeat animorum indubitanter, quicquid deo datur uel dicatur ecclesiis. Nos igitur dicte deuocionis consideracione commoti, ad fratris nostri domini Hemrici illustrissimi Hungarorum regis ammonicionem et iustam petitionem, atque pias preces venerabilis sacerdotis dei Dominici videlicet Zagrabiensis episcopi, dedimus insulam, que Cagnis dicitur, Zagrabiensi ecclesie omni concussione et contradiccione remota possidendam, contentam uero hiis terminis et metis: ab oriente ubi Zawa fluvius in duas distincciones se diuidit, prime mete signum occurrit uidentibus in arbore populea, altera protenditur ad meridionalem plagam iuxta Zawam ubi arbor nucifera[1] signum gestat euidens factum cespitibus, ibi diuiditur meta Carachuna, inde protenditur contra occidentem iuxta predictum fluuium ad riuum, qui uocatur Seregna, ibi uero predictus riuus intrat Zawam, ubi quercus est index mete. Riuus iste diuidit metam a filiis Zesa, idem uero riuulus uersus occidentem exhit(!) de Zawa, ibique signum mete est positum in ulmo, inde uero protenditur ad septemtrionalem plagam usque ad maiorem distinccionem predicti fluuii, ubi eciam in arbore populea signum mete apparet. Verum Zawa fluuius diuidit omnes (metas) a filiis Zesa. Sed quoniam memorie nouercatur obliuio, obliuionis enim ortus est memorie defectus, huius nostri facti seriem scripto commendare iussimus. Vt autem firmus robur obtineat, sigilli nostri inpressione communiuimus. Anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo primo, regnante gloriosissimo fratre nostro rege Hemrico. Testes autem huius rei sunt iobagiones nostri, quorum nomina hec sunt: Mog comes, Nycholaus comes, Martinus comes, Ata comes, Cresen comes, Crasun uero comes est pristaldus eiusdem rei. Datum per manus Jacobi prepositi magistri nostri et cancellarii.

Orig. potvrda kralja Stjepana od g. 1271. U nadb. ark. fundationalia. Tkalčić Monum. episcopatus I. 10—1. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 76—7. — Theiner Monum. Hungariae I. 83. — Kukuljević Reg. no. 21.

[1] U originalnoj potvrdi: nicifera.

8.

1201.

Mirko kralj ugarski i hrvatski nalaže na molbu Dominika biskupa zagrebačkoga, da se učini razvod medja kaptolskih, koji zatim i potvrdjuje. Poklanja ujedno biskupu zagrebačkomu desetinu kunâ i svinjâ, što se pobirala u biskupiji zagrebačkoj.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Hemericus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rameque rex in perpetuum. Arduum nobis regni negocium debito gubernantibus moderamine plurimum expedire dinoscitur, ut inter ceteras officii nostri sollicitudines ecclesiarum dei curam salubriter admittamus et earum quieti tanto diligencius consulamus, quanto peruersitatem hominum ad iuris ipsarum detrimenta cognoscimus proniorem. Eapropter ad instanciam precum fidelis ac dilecti nostri Dominici venerabilis Zagrabiensis episcopi dignanter inducti terras ac predia, que monasterio Zagrabiensi deuota contulit antiquitas, per fidelem clericum nostrum Thomam Albensem canonicum fecimus collustrari, et sub generali collectione regia munire decreuimus auctoritate. Primum igitur tractatum (racione dign)itatis vendicat Zagrabia, cuius prima meta incipit in loco qui dicitur Kerek ad riuum Circuniza; inde dirigitur uersus meridiem ad arborem populeam cruce signatam, hinc protenditur per signa † usque fluuium Sanza, iuxta quem erigitur meta de terra, inde itur ad populum signatam, illinc ad fluuium Sawa ad arborem (nucis) signatam, ibidem eciam preminet meta terrea, de hinc gradiens per cursum Sawa peruenit ad molendinum episcopale, quo riuulus qui dicitur Tornawa influit flumen Sawa, illinc uersus septemtrionem itur ad arborem platani signatam, iuxta quam stat meta de sespite(!) diuidens terram ecclesie a terra cuiusdam hominis Cena nomine, illinc dirigitur per siluam usque quercum ad metam renouatam, de hinc protenditur per campum ad vinitores regis et metam de cespite, illinc per siluam dirigitur ad riuum maioris Blisna, a quo usque ad alium riuulum, qui minor Blisna dicitur, terra episcopalis quatuor aratris contenta protenditur. Item a maiori Blisna uersus septemtrionem dirigitur ad uillam ecclesie, quam tenuit Baranus decanus, inde protenditur per uallem usque ad metam Turpigna, ubi renouata est meta, inde uero per magnum montem ad magnam stratam, ibi renouata est meta in arbore pomorum, deinde tendit per uallem ad fluuium Dezce, qui in fine montis Ixes influit fluuium Circunizam, qui fluit per Zagrabiam. In uilla que dicitur Zyseria prima meta est fons fluens uersus meridiem, qui diuidit terram Bogdan, inde tendit ad magnum montem uersus occasum ad quercum ubi renouata est meta

cespitibus, inde descendit ad septemtrionem ad uiam ubi est pirus, hinc dirigitur ad riuum Tristenek, ubi est arbor nucis signata cruce, inde tendit ad pirum quandam, hinc per vineam Dobrei ad quercum que est in uertice montis signatam cruce, que meta diuidit terram Laͤstei, inde ad arborem castanee que diuidit terram seruorum regis, deinde per uallem ad uerticem montis, ubi meta erecta est cespitibus, inde procedit per uallem ad pirum, ubi est signum crucis, illinc itur ad metam Haranc, deinde per montem uersus meridiem extenditur ad quercum diuidens metam cum Meriad, quo erecta meta protenditur ad montem lapideum, qui diuidit metam Bratogne et supradicti Bogdan. Item prima meta predii, que Vgra dicitur, est fluuius Scepnicha, qui diuidit metam canonicorum, hinc dirigitur uersus occidentem ad quercum, quo renouatur meta de cespitibus, illinc proceditur ad riuum fluentem de fonte Lutaz, quo iterum stat meta terrestris iuxta pirum, que diuidit metam Bolezod, inde protenditur ad montem Mesco, ubi stat meta iuxta arborem sorbe[1] signatam, inde uero ad montem ubi stat quercus signata et meta de cespitibus, que diuidit metam cum Murgico, hinc ad predictum fluuium Scepnicha, quo stat meta ad arborem nucis, hinc ad pirum, illinc ad uerticem montis et metam de cespitibus, iuxta quam est uinea uersus meridiem, hinc dirigitur per uallem ad uiam, ubi meta erecta est ad pirum, deinde ad populum, que est iuxta portum Lixeu (r)iui, ibi est meta de cespitibus, que diuidit terram Mical. Riuus idem fluit ad domum Zunisclau, ibi transiens riuum tendit ad uerticem montis, ubi renouata est meta, iuxta quercum signatam, inde tendit ad locum, qui uocatur Lisina, qui diuidit metam Petri filii Tance, hinc per siluam ad magnam stratam, ubi est quercus signata et meta de terra, hinc per magnam stratam usque ad predictum fluuium Scepnicha, ubi est predium canonicorum. Item de uilla Kemenych prima meta est iuxta riuum Bogaxaum in fago, ibi etiam erecta est meta de terra, hinc tendit uersus occidentem per magnam uiam ad quercum signatam, ubi renouata est meta, inde transiens per semitam signatis diuersis arboribus et truncis transit riuum Camennj, ubi est meta de terra, diuidens terram Tosimer, inde tendit ad uerticem montis, ubi est meta renouata, diuidens terram Kineginci; inde uersus meridiem sunt plurime mete ad iam dictum riuum Bogaxaum, ubi est meta terrea diuidens terram Desislau, hinc tendit uersus orientem transiens riuum et magnam siluam usque ad magnam uiam, que est in modum crucis disposita, ubi meta renouatur, que diuidit terram Bartholomei comitis, inde per magnam uiam super montem ad quercum, ubi est meta terrea diuidens terram Bogedani(!), deinde uersus septemtrionem per eandem uiam ad uiam que est in modum crucis, ubi

[1] Mjesto: sorbi.

est meta cespitibus facta, que diuidit terram Ysani, hinc dirigitur uersus occidentem ad riuum qui dicitur Clenounich, ubi est quercus signata, hinc ad arborem sorbarum ubi renouata est meta cespitibus diuidens terram Soulad, hinc ad dictum riuum Bogaxaum, ubi est predicta fagus. Item in Gaurastino prima meta est iuxta magnam uiam leuatam, que diuidit terram Stane, inde tendit ad Plitu(i)zam riuum supra pontem versus meridiem, deinde super eandem leuatam uiam ad uillam Suetesclau, de qua tendit ad uiam que est in modum crucis, ubi est meta terrea diuidens terram Sargas, hinc extenditur in uallem ad fagum signatam, ubi renouata est meta terrea diuidens terram Vogriza, deinde usque ad siluam, ubi renouata est terrea meta, hinc transit siluam per semitam ad flumen Bensicha diuidens terram Hualimer, hinc tendit ad uadum Plituize dictum Prodni, hinc ad uillam Hospitalariorum, ibi renouata est meta, hinc extenditur ad metam predicti Stane. Item in Camarniza prima meta est terrea uersus occidentem, ubi est populus signata, inde tendit uersus septemtrionem ad arborem cerasorum signatam ubi est meta terrea, hinc tendit per multas metas ad riuum qui dicitur Semerdeia ubi est pirus signata et meta terrea diuidens terram Tolimeri, deinde predictus riuus fluit uersus orientem tendens ad metam magnam Prodani episcopi, que diuidit metam Farcasii et Andree, inde extenditur uersus meridiem ad montem usque ad fagum signatam, deinde ad tiliam signatam, hinc tendit per uiam ad riuum, qui dicitur Mocilniza, ubi sunt arbores signate, hinc extenditur ad magnam stratam. Item prima meta in Zdelia est iuxta riuum diuidens terram Templariorum, unde procedit uersus orientem per uiam ad montem ubi est tilia signata, que diuidit terram Tomad, deinde uersus meridiem ad fagum signatam ubi est meta terrea, hinc ad uallem ubi est fagus signata, deinde ad riuum qui influit riuum Hausta, qui diuidit metam Chernoglau, hinc transit riuum per magnam uiam per metas ad pontem prenominati Zdelia, hinc transit pontem uersus occidentem ad montem usque fagum signatam, que diuidit terram Petri filii Slom, hinc (tendit per u)allem ad iam dictum riuum Zdelia. Item prima meta in Donbro incipit ad riuum Glogonicha, iuxta pontem Prodani episcopi uersus occidentem, diuidens terram Bele ducis, hinc tendit uersus meridiem ad aquam nominatam Sernes, que diuidit terram Johannis, ibi transitur riuus qui uocatur Canincica, qui diuidit terram Kenéginci, inde ad locum dictum Prilesia ubi sunt signa antiqua in quercu et alia signa renouata, que diuidunt metam Isani, inde ad tiliam signatam ubi erecta est meta terrea, hinc ad riuum qui nominatur Preteca et diuidit terram cum subulcis regis, hinc tendit ad locum Lupoglau nomine, qui diuidit terram filiorum Semerce, hinc per magnam siluam ad riuum Zel(i)na qui fluens iungit se riuo nominato Cernez, qui diuidit terram Macharii co-

mitis et influit flumen Cesma, hinc procedit secus ripam iam dicti Cesme uersus septemtrionem ad locum ubi riuus Velicor(!) iungit se iam dicte Cesme et riuus Velica diuidit terram Symigiensem, de Velica proceditur ad riuum Cognici, inde ad fontem ad quem Studens(!) uidelicet stat arbor pomorum, hinc itur per semitam ad geminas quercus decisas quidem sed signorum uestigia adhuc continentes, deinde proceditur ad riuum Cirqueni iuxta pontem cuius est tilia signata, hinc ad riuum Sigleni qui influit riuum Xabiniza, quo est fagus signata, hinc tendit ad magnam uiam ad metam Prodani episcopi, hinc ad torrentem fluentem, inde ad pirum signatam, iuxta eandem est fagus signata, hinc itur per montem ad riuum Lubenizam, inde transitur ad riuum Jelcenica, iuxta cuius ripam tendit ad magnam viam, iuxta quam est fagus signata, hinc per magnam uiam ad riuum Glogoniza, quo fuerant pons Prodani episcopi, quo stat fagus signata et riuus Glogoniza fluit uersus occidentem ad predictum pontem. Item in Gorra apud sanctum Clementem prima meta est iuxta uillam Oropoc riuus Lescouc qui influit riuum Petrina, a quo tendit ad portum Zebedei, a quo tendit ad montem Gradez, deinde ad arborem castaneam, quo stat meta terrea a qua tendit uersus meridiem ubi est meta sancti Ladislai regis, ubi erecta est meta, a qua tendit ad magnam fossam, inde tendit ad riuum Poniqui, hinc ad montem ad salicem iuxta uiam, hinc ad uallem ubi est fons Mirogna, hinc per uallem ad riuum Cremenitez, inde ad magnam stratam in monte, a qua tendit ad riuum predictum Lescoues. Item iuxta Odera prima meta est riuus Dobon, hinc tendit ad quercum Citei, que diuidit metam Joan, hinc ad pirum, de piro ad ulmum, quo stat meta terrea, hinc tendit ad metam lapideam, hinc ad arborem castaneam, a qua procedit ad tiliam iunctam quercui, hinc ad arborem ab incolis nominatam vrsam, inde ad quercum sub umbra cuius transeuntes quiescunt, hinc ad flumen Culpa quod fluit uersus meridiem ad riuum qui dicitur parua Mos(c)aniza, hinc ad sepulcrum Seledini, hinc ad paludem Prauiscinam, hinc ad locum Preidata unde dirigitur uersus orientem descendens ad riuum Zepniza, hinc ad quercum dictam dobro-doeb, hinc ad populum stantem iuxta Zawam, quo transitur Zawa et tendit ad mortuam Odram, que diuidit terram cum Machario comite. Item in uilla Podogoria prima meta est iuxta fluuium Valaula diuidens metam cum Lada, hinc tendit uersus orientem ad montem, ubi est quercus, ubi renouata est meta, hinc per uallem ad riuum Locauc, ubi renouata est meta et fluens uersus meridiem diuidit metam cum Stephano comite, hinc ad metam Sculis, ubi renouata est meta in quercu, hinc uersus cerasum trans riuum Valaulam renouata est meta cespitibus ubi est salix, hinc tendit ad montem Istenec, ubi erecta est meta terrea diuidens metam Wlc, inde tendit uersus occasum per

uiam ad pontem Tolomas, qui est in fluuio Suibini, hinc uersus septemtrionem tendit in montem ubi est meta predicti Lada in quercu, hinc uersus orientem ad quercum ad uineam Holapogna, qui est decimator episcopi, de qua tendit ad riuum Heuni, qui iungitur predicto riuo Valaule. Item in Dusa prima meta est locus qui nominatur Vrcuta, hinc tendit uersus orientem ad Obres, hinc ad quercum signatam, que diuidit terram Tolimen, hinc uersus meridiem ad locum, qui dicitur Macra, ubi est meta diuidens terra Zuluk, hinc ad locum qui dicitur Boga-Toufeu, hinc uersus occidentem, ad metam terream, que est inter ecclesiam sancti Jacobi et sancti Stephani, hinc ad quercum signatam et metam terream que diuidit terram Radozlou, hinc uersus septemtrionem ad metam terream ubi est quercus signata diuidens terram Petri filii Tatar, hinc reuertitur ad primam metam Vrcuta diuidens terram Hensa. Item in Gasca prima meta est de terra in qua est tilia iuxta quam est quercus, hinc tendit ad riuum Bresniza, hinc ad riuum Jagen, qui iungitur dicto riuo Bresniza, hinc tendit uersus septemtrionem ad metam terream ubi est quercus signata, hinc extenditur per campum ubi sunt mete de terra usque ad piscinam, que dicitur Gasca diuidens terram Deuueser, hinc transit predictam Gascam ad populum signatam ubi est meta terrea et quercus signata, hinc tendit per uiam iuxta quam sunt mete terree ad pirum signatam, hinc ad arbores signatas et metas iuxta uillam ad paludem Sered, qui uersus occidentem influit riuum Zomou, qui fluit usque ad portum Lourui, ubi est meta terrea diuidens terram Pousa, hinc ad pirum signatam deinde per siluam in longum ad predictam tiliam que diuidit terram Nicolay. Item in Wasca prima meta est Drawa tendens uersus meridiem ad fraxinum signatam, hinc ad quercum signatam deinde ad finem silue Lounuc, ubi est quercus signata, hinc per siluam ad magnam stratam, per stratam tendit uersus orientem ad quercum signatam que diuidit terram ciuilium Albensium, hinc uersus meridiem ad quercum signatam iuxta paludem, deinde ad erectam metam in qua est quercus diuidens terram Tome, inde ad metam terream, hinc ad colliculum in quo est meta terrea, hinc ad riuum Zagauica qui fluens uersus orientem diuidit metam cum sorore Mark, hinc tendit per semitam iuxta quam sunt arbores signate usque ad sepulturas Sclauorum, inde per siluam ad riuum Losonicha, qui diuidit terram Tome, hinc fluit uersus orientem ad metam terram que diuidit terram cum flliis Endus, hinc extenditur uersus septemtrionem ad magnam uiam, ubi est meta de terra, hinc per eandem uiam extenditur ad semitam, ubi est meta terrea, in qua est ulmus diuidens terram Pousa, hinc per predictam uiam ad metam terream in qua est quercus, hinc per semitam ad dexteram que diuidit terram Benedicti et Petri, hinc per semitam ad arbores signatas usque ad campum, tamen

silua attinet episcopo, campus Petro, iuxta campum est quercus signata, hinc per arbores signatas ad campum ubi est meta terrea, hinc per siluam ad uiam iuxta quam sunt arbores signate, que tendit ad stratam iuxta quam sunt mete terree, in quibus sunt arbores que diuidunt terram Benedicti, hinc transit stratam que dicitur Wersemort usque ad Drawam, ubi sunt mete de terra et arbores signate que diuidunt terram filiorum Endus. Item in Wertus prima meta est terrea, diuidens terram Quirtus, que est sacerdotis Mozou, hinc tendit uersus septemtrionem, per multas metas ad magnam metam que diuidit terram carpentariorum ciuilium, hinc tendit per multas metas uersus orientem ad riuum Sud, hinc ad nemus comitis ubi est meta terrea, que dicitur terra comitis Symugiensis, hinc ad metam que dicitur terra seruorum regis, hinc per medium uallem ad nemus abbatis, ubi est meta de terra cuius uallis pars occidentalis est episcopi, hinc ad metam que diuidit terram Beu, inde ad metam que diuidit terram Brenc, inde ad riuum Toutsit, hinc ad iam dictam metam que diuidit terram Quirtus. Item terre Chazma donationis uidelicet gloriosi regis Ladizlai, prima meta est pons regis Colomani, secus quem nomen episcopi Prodani arboribus inscribitur, hinc uia dicti regis dirigitur super magnum montem ad puteum eiusdem, a quo Rosur, hinc ad montem Sythua, hinc ad fluuium Dobouc, deinde Belablata, hinc ad fluuium Pritiska, qui influit fluuium Chazma. Populus uero in terra Chasma constitutus ad instar Dumbrogensium immo omnium Zagrabiensis ecclesie attinentium in marturinarum collecta, annone pensione, hospicii debito, immo uniuersaliter et in iudiciis non bano uel cuique alteri sed soli episcopo respondeat. Item uille Zeline prima meta inchoat uersus septemtrionem iuxta puteum, quo protenditur per medium uallem usque magnam uiam diuidentem terram Beryzlay et tendit ad ecclesiam sancti Johannis, hinc ad arborem signatam, que diuidit terram Hugerini, hinc reflectitur uersus occasum ad pontem Waratizclay de Lomi, sub quo ponte currit fluuius Zeline, hinc itur ad magnum montem usque ad metam Ragemani, illinc ad iam dictum puteum terminatur. Item inter alia dedimus ecclesie de qua loquimur, insulam Cahianyc in Sawa sitam perpetuo possidendam. Sanctimus autem incolumi statu uolentes in posterum perdurari, ut de marturinis nostris seu prouentibus, qui loco marturinarum exoluuntur, et de porcis qui supra ciuiles immo uniuersos in episcopatu Zagrabiensi commorantes colliguntur, eiusdem loci episcopus decimas sine alicuius contradictione percipiat integraliter. Vt igitur istarum rerum ueritas indissolubili stabilitate duret in posterum, presentem paginam in nostre confirmationis et donationis ex parte argumentum denotatam sigilli nostri karactere fecimus communiri. Datum per manus Desiderii aule regie cancellarii er Scybiniensis prepositi, anno dominice incarnationis millesimo

ducentesimo primo. Venerabili Job Strigoniensi archiepiscopo existente, reuerendo Saul Colocensi archiepiscopo, Calano Quinqueecclesiensi, Vgrino Geuriensi, Adriano Transyluano, Cathapano Agriensi, Johanne Chenadiensi episcopis, Mica palatino et Byhhoriensi comite existente, Jula woiawoda, Achilleo curiali comite et Kewiensi, Benedicto Bachiensi, Tiburcio Budrigiensi Petro Supruniensi comitibus.

Originalni prijepis kaptola Stolnobiogradskoga učinjen 1272. 14. aprila po zapovijedi kralja Stjepana, mjestimice oštećen, pečat i vrvce otpale. U nadbiskupskom arkivu u Zagrebu. Tkalčić veli, da je original u ark. kapt. Zagreb. fasc. 1. br. 37. Sa crveno-zelene vrvce otpao pečat. Originala ne nadjosmo. Ima ju i bula pape Grgura IX. god. 1227.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 11—6. — Kerchelich Historia eccl. Zagrab. 328. — Farlati Illyr. sacrum V. 328. — Katona Hist. crit. IV. 612—4. — Fejér Codex II. 386—7. — Theiner Monum. Hungariae I. 80—3. — Kukuljević Reg. no. 20. — Tkalčić Monum. Zagrab. I. 3—4 (samo u izvatku).

9.

1201. U Spljetu.

Katarina opatica otkupljuje Beru Dobrostu, da bude za sav vijek službenicom u samostanu.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo primo, indictione quarta, existente domino Bernardo uenerabili archiepiscopo, Martinuzo comite, Manzo uicario. Ego quidem Chazza, sancti Benedicti abbatissa una cum meis sororibus presens scriptum facimus, quoniam predicto tempore quidam Venetus nauclerius nauis scarlate Bere filie Sestrawe ancille nostri monasterii occasionem dabat, dicebat eam pecuniam suam inuenisse. Vnde diaconus Grubcius filius Prodanne missus a domino archiepiscopo filiam ipsius Bere Dobrosti pro ipsa pecunia predicto Veneti (!) dedit. Vnde postea Bere eius mater nos lacrimabiliter redimere eam postulauit. Nos autem precibus eius comote ipsam Dobrosti taliter a sepe dicto Veneto (pro) undecim quidem aureis redemimus, ut nostri monasterii semper ancilla sit. Huius autem rei Michacius aduocator noster, Madius filius Nicole Line, Mince Gutricci sunt testes. Et ego presbyter Sabacius comunis iuratus notarius, ut a testibus audiui, ita scripsi.

Original u arkivu koludrica svete Marije u Zadru.

10.

1201. U Spljetu.

Radi se o pripadnosti zemlje samostanu svetoga Benedikta.

In Christi (nomine amen). Anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo (primo), indictione quarta, existente domino Bernardo uenerabili archiepiscopo, Martinuzo comite, Manzo filio Maraninne uicario, hoc actum est. Quoniam monasterium sancti Benedicti s . . . . Desinna Siluestrum Benne de quadam uinea, que est in Dilato, in Spalatensi curia conquestus est. Desinna uero dicebat, ipsius uineam esse, s(e) (ea)m emisse a filiis Bratta. Unde precepto curie posuit Desinna filios Bratte silicet Drasco et Dragouanum in curia, quod respondeant inde monasterio. Unde Michacius aduocator monasterii placitauit cum predictis filiis Bratte et iudicio Formino iudice eos . . . . quod predicta terra monasterii (est) et Jorram (filium) Matie pristaldum curia dedit. Ego diaconus Sabacius comunis iuratus notarius, ut a iudice Formino et Jorra filio Mathie audiui, ita scripsi.

Original u arkivu koludrica svete Marije u Zadru.

11.

1202, 21. novembra. U Lateranu.

Inocencije III. papa nalaže Bernardu nadbiskupu spljetskomu i Ivanu svomu kapelanu, neka ispituju u Bosni o katoličkoj vjeri.

Innocentius episcopus servus servorum dei venerabili fratri B(ernardo) Spalatensi archiepiscopo, et dilecto filio J(ohanni) capellano nostro, salutem et apostolicam benedictionem. Illam gerimus de discretione vestra fiduciam, quod secure vobis committamus ea, que viris sunt prudentibus committenda, pro certo sperantes, quod illa promovere studebitis ad divini nominis gloriam et apostolice sedis honorem. Cum igitur in terra nobilis viri Culini bani quorumdam hominum multitudo moretur, qui de dampnata Catharorum heresi sunt vehementer suspecti et graviter infamati, nos carissimo in Christo filio nostro Henrico regi Ungarorum illustri apostolica scripta direximus contra illos, qui prefatum Culinum super hoc arguens et obiurgans precepit, ut huiusmodi homines de tota terra sibi subiecta proscriberet, bonis eorum omnibus confiscatis. Ipse vero

semetipsum excusans respondit, quod eos non hereticos sed catholicos esse credebat, paratus quosdam eorum pro omnibus ad sedem apostolicam destinare, ut fidem et conversationem suam nobis exponerent, quatinus nostro iudicio vel confirmarentur in bono, vel revocarentur a malo, cum apostolice sedis doctrinam velint inviolabiliter obseruare. Nuper ergo prefatus Culinus venerabilem fratrem nostrum (Bernardum) archiepiscopum et dilectum filium Marinum archidiaconum Ragusinum et cum eis quosdam ex prefatis hominibus ad nostram presentiam destinavit petens humiliter et implorans, ut aliquem virum idoneum de latere nostro in terram suam mittere dignaremur, qui tam ipsum quam homines suos de fide ac conversatione diligenter examinet, evellens et plantans que secundum deum evellenda cognoverit et plantanda. Nos igitur qui licet indigni vicem eius exercemus in terris, qui non vult mortem peccatorum, sed ut convertantur et vivant, petitionem huiusmodi decrevimus admittendam, cum correctionem illorum paterno desideremus affectu. Quocirca de communi fratrum nostrorum consilio te fili Johannes ad huiusmodi executionem negotii duximus destinandum, quod ut perfectius executioni mandetur, te frater archiepiscope qui tam vicinitate locorum quam rerum experientia super hoc notitiam obtines pleniorem, duximus adiungendum, discretioni vestre per apostolica scripta precipiendo mandantes, quatinus ad terram prefati Culini pariter accedentes, de fide ac conversatione tam ipsius quam uxoris et hominum terre sue inquiratis diligentissime veritatem, et que secundum fidem catholicam apostolicamque doctrinam inveneritis confirmanda, nostra freti auctoritate secundum ritum ecclesiasticum confirmetis. Si qua vero inveneritis inter eos que sapiant hereticam pravitatem et sane adversentur doctrine, ad viam veritatis secundum fidei regulam reducatis. Quod si forsan monitis et mandatis vestris noluerint acquiescere, vos in eos appellatione remota secundum constitutionem quam edidimus, adversus hereticos procedatis, attentius provisuri, ut deum habentes pre oculis mandatum nostrum cum omni puritate ac sollicitudine studeatis implere. Nos enim sententiam quam canonice protuleritis, ratam habebimus et faciemus, auctore deo inviolabiliter observari. Datum Laterani XI. kal. decembris, pontificatus nostri anno quinto.

Theiner Monum. Slavorum I. 15 (iz reg. an. V. ep. 110. fol. 32. — Bréquigni Epist. Innocentii III. II. 179. — Migne Patrologia lat. Vol. 214. Opera Innoc. III. t. I. 1108. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 225. — Fermendžin Acta Bosnae 6. — Potthast Reg. pontif. no. 1768. — Kukuljević Reg. no. 25.

12.

1202, 23. decembra. U Lateranu.

Inocencije III. papa potvrdjuje nadbiskupiji spljetskoj Biač i Gradac.

Innocentius episcopus servus servorum dei, venerabili fratri B(ernardo) archiepiscopo Spalatensi salutem et apostolicam benedictionem. Solet annuere sedes apostolica piis votis et honestis petencium precibus favorem benevolum impertiri. Eapropter venerabilis in Christo frater, tuis iustis precibus grato concurrentes assensu, villas de Biaci et de Gradiz cum iure patronatus ecclesie sancte Marthe quam carissimus in Christo filius noster H(emericus) rex Hungarorum illustris et dux Andreas frater eius pia liberalitate Spalatensi ecclesie concesserunt, sicut ea iuste possides, et quiete tibi et per te eidem ecclesie auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli igitur omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc atemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani X. kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno quinto.

Donationales (str. 54) kod biskupa u Spljetu. Pred listinom ubilježeno je:

Exemplum sumptum ex originali in menbrana, cum sigillo plumbeo pendenti, cum cordula sericea rubri et crocei coloris, existente in archivio archiepiscopali Spalatensi.

13.

1202. U Lateranu.

Inocencije III. papa dozvoljuje kaptolu dubrovačkomu, da si biraju drugoga nadbiskupa.

Innocentius episcopus, servus servorum dei, dilectis filiis capitulo Ragusino salutem et apostolicam benedictionem. Qualiter archiepiscopus vester temeritate propria recesserit ab ecclesia Ragusina, nec iam ultra quadriennium expectatus redierit, et per litteras nostras etiam revocatus, vestra universitas plene novit, cum sepius apud nos super hoc deposueritis de ipso querelam, et vobis concedi postulaveritis licentiam eligendi.

Nos autem expectantes diutius duximus expectandum, si forte reverteretur ad cor et ad ecclesiam suam, quam taliter reliquerat, remearet. Nolentes igitur, quod diutius ecclesia ipsa pastoris maneat solatio destituta, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus atque precipimus, quatinus nisi forsitan iam redierit, vos post mensem a receptione presentium personam vobis idoneam in archiepiscopum eligatis et electionem vestram nobis curetis quam citius presentare. Datum Laterani . . . (Pontificatus nostri anno quinto).

Theiner Monum. Slavorum I. 14 (iz reg. an. V., ep. 17). — Farlati Illyr. sacrum VI. 88. — Migne Patrologia lat. Vol. 214. Opera Innoc. III. t. I. 970. — Potthast Reg. pont. no. 1795.

14.

1202.

Andrija herceg hrvatski potvrdjuje Baranu dekanu kaptola zagrebačkoga zemlju Kajani, koju mu je nekoč bio darovao kralj Bela.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis. Andreas dei gracia Dalmacie, Chrowacie Chulmeque dux in perpetuum. Quoniam in rerum temporalium mutabili uarietate nichil adeo perpetuitati creditur conforme, quam quod uirorum memoria dignorum inuiolabili permanere statu permittantur ordinaciones et ne prauorum pateant incursibus, pia proteccionis manu per successores conseruentur. Quod nos quoque considerantes terram Kaiani castrensis, quam pie recordacionis pater noster illustrissimus rex Hungarorum Bela, Barano Zagrabiensi decano perpetuo possidendam contulerat, assignans eam per hominem suum nomine Woychna, eidem confirmauimus resignantes per hominem nostrum nomine Stephanum. Dicta autem terra his metis circumcingitur: ab oriente confinis est terre Abraam, cognati Gurconis comitis, deinde protenditur contra meridiem ad magnam pirum confinisque est terre seruorum regis, hincque uergit contra occidentem super fontem lapideum iungens se terre castrensium, ac deinde uersus semptemtrionem (!) et iuxta castrum Nicola annectitur publice strate Zagoriensis, disiungens se a dictis castrensium terris reuertensque ad inicium mete. Verum ne processu temporis huius nostri a labili hominum oblitteretur memoria, facti series scripto commendari iussimus et ut firmius robur optineat, sigilli nostri impressione communiuimus. Sunt autem huius rei testes: Mogy comes, Nicolaus comes, Martinus banus, Crasun comes, Cresen comes, Ata comes, Cristol comes, Paul comes. Datum per manus

Jacobi prepositi magistri nostri et cancellarii. Anno dominice incarnacionis MCCII.

Original u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 10. no. 20). Sa ljubičaste vrvce otpao pečat.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 16—17. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 78—9. — Kukuljević Reg. no. 27.

15.

Oko god. 1202.

Mirko kralj ugarski i hrvatski nalaže Spljećanima, da poštuju svoga nadbiskupa Bernarda.

H(emericus) dei gratia Ungarie, Dalmatie, Chroatie, Rameque rex, dilectis fidelibus suis, consulibus Spalatensibus et populo salutem et gratiam. Circumspectionem vestram multimoda gratiarum actione prosequimur de eo, quod celsitudini regie fidelitatem, quam debuistis, servastis et servatis, et de eo quod fidelem nostrum B(ernardum) archiepiscopum vestrum, amore vestro[1] sicut expedit honorastis, quem vobis attentius ideo comendamus, quia eum . . . . habemus plurimi et acceptum, et inter maiores principes regni faci(mus)[2] iuxta latus regium locum optinere, qua de re iterato precipimus et mandamus, ut ei tamquam persone regie per omnia subdamini, dedimus ei in mandatis, ut ex parte nostra vos frequenter moneat et inducat, quatinus vos ad servitium nostrum ita preparetis, ut cognoscamus, qualiter nos diligitis et libertates et honores vestros, omni tempore decernamus protegere.

Na ledjima:

Consulibus Spalatinis.

Original u dvorskom arkivu u Beču. Pečat otpao. — Prijepis ovjerovljen u kaptolskom arkivu u Spljetu.

Farlati Illyr. sacrum III. 234. — Carrara Arch. capit. no. 39. — Kukuljević Reg. no. 26.

---

[1] U listini nejasno — da li n ili v — kratica nro. [2] Ova riječ nad retkom nečitljiva. Razabire se faci . . . Mi nagadjamo da je: facimus.

16.

Početkom 1203[1].

Mirko kralj ugarski i hrvatski moli papu Inocencija III., da mu se vrati Zadar.

Venerabili in Christo patri I(nnocentio) dei gratia sacrosancte romane ecclesie summo pontifici, H(emericus) eadem gratia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Servieque rex salutem et filialem in omnibus reverentiam. Paternitatis vestre sanctitatem uberrima gratiarum exequimur actione, quia, sicut fidelis noster clericus R(obertus?) Colocensis prepositus nobis significavit, barones Francie crucesignatos pro iniuria nobis illata et pro malis factis eorum, que inique contra nos egerunt, publice redarguistis et pravis mentibus ipsorum vestre paterne auctoritatis et indignationis terrorem incussistis. Unde sanctitatem vestram modis quibus possumus exoramus, ut ea, que circa negotia nostra misericorditer incepistis, ad commodum finem paterna benignitate perducere non desistatis, et barones iamdictos ad talem satisfactionem per rigorem correctionis et discipline vestre compellatis, ut civitatem nostram in priori statu et integritate cum omnibus ablatis nobis restituant. Ad hec pietatem vestram, licet iam sepe ac sepius nostrarum precum super hoc uniformes receperitis litteras, humiliter duximus exoranda, quatinus si J(ob) Strigoniensis archiepiscopus, qui noster est inimicus manifestus, ad presentiam vestram accedens legationem vel aliquid tale, unde regni nostri tranquillitas possit disturbari, a vobis impetrare voluerit, nostrarum precum ac iustitie intuitu petitiones eius nullatenus admittatis, quia si legationis officium vestra ei concederet paternitas, nos illud nullatenus equanimiter possemus sustinere, precipue cum in brevi, si deo placeat, ad exsolutionem votivi itineris transfretare habeamus in proposito, et cum ipse, qui nobis presentibus contraire et adversari non desistit, multo crudelius nobis absentibus contra regni nostri pacem desevire, indubitanter credamus. Ceterum si paternitati vestre placeret, ut aliquando ex vestro latere de vestris cardinalibus ad regnum nostrum legatum transmitteretis, solita eum benignitate reciperemus et pro reverentia sacrosancte romane sedis in omnibus honorifice tractaremus. In omnibus autem presentium latori, que de predicto archiepiscopo ex parte nostra vobis viva voce dixerit, indubitanter credatis.

Huillard-Bréholles Examen des chartes de l' église Romaine 78. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 239—40.

---

[1] Iz sadržine jasno izlazi, da je ovo pismo napisano najkasnije početkom god. 1203.

*

17.

1203, mjeseca februara[1]. U Lateranu.

Inocencije III. papa prijeti križarima izopćenjem, što razvališe Zadar.

Dolemus non modicum et movemur, quod iis, quibus remissionis impendere gratiam solebamus et aeternae polliceri retributionis augmentum, nunc, quod sine moerore multo non dicimus, nostrae salutationis alloquium et apostolicae benedictionis praesidium cogimur denegare. Ecce etenim aurum versum est in scoriam et paene penitus aeruginavit argentum, quum a puritate vestri propositi recedentes, ac in invium declinantes a via, quasi manum retraxistis ab aratro, et retrorsum cum Loth coniuge respexistis. Quum fugientes Aegyptum festinare debuissetis ad terram melle et lacte manantem, errantes ad solitudinem divertistis, ubi reducentes ad animum, qualiter in Aegypto super ollam carnium sederatis, non solium esuriistis allia et pepones, sed fraternum sanguinem sitivistis. Sane rememorans serpens antiquus, qualiter inter semen mulieris et eum inimicitias deus posuerit, post hominis primi lapsum, quia in caput praevalere non potuit insidiatus calcaneo, se ipsum occultavit in via, ut vel equorum ungulas tangeret et cum equo prosterneret ascensorem, consueta fraudis astutia, et solitae nequitiae malignitate procurans, ut saltem modicum fermenti corrumperet totam massam, et omnium facti rei, quum offenderetis in uno, totius laboris vestri meritum perderetis. Attendens siquidem ipse hostis antiquus, qui est diabolus et sathanas, qui seducit universum orbem, quod maiorem caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis, ut vos tantae caritatis affectu et mercede privaret, contra fratres vestros bellum movere vos fecit, et signa vestra primum contra fideles populos explicare; quatenus sic ei peregrinationis vestrae solveretis primitias, et tam vestrum quam fratrum vestrorum sanguinem daemonibus funderetis. Habentes igitur faciem non euntis in Hierusalem, sed descendentis potius in Aegyptum, in Hierico ab Hierosolymis descendistis et incidistis ideo in latrones, qui et vos virtutum spoliarunt amictu et peccatorum plagas imposuerunt spoliatis; nec abire tamen voluerunt hactenus, nec relinquere semivivos, quum adhuc apud vos immissiones per angelos malos fiant, ut tanquam pro necessitatibus vestris divertatis ad insulas, et in sumtus vestros Christianorum spolia convertatis, sicut nuper apud Jaderam accepimus, vos fecisse. Quum enim illuc navigio venissetis, signa vestra contra civitatem

[1] Doba je odredjeno prema Potthastu.

protinus expandentes, tentoria in obsidione fixistis, vallavistis undique civitatem et muros ipsius non sine multa sanguinis effusione suffodistis. Quumque cives subire cum Venetis iudicium nostrum vellent, nec in hoc etiam apud vos potuissent misericordiam invenire, circa muros suos crucis imagines suspenderunt. Sed vos in iniuriam crucifixi non minus civitatem impugnastis et cives, sed eos ad deditionem violenta dextera coegistis. Debuerant autem vos a tam nequissimo proposito vel reverentia crucis assumtae, vel carissimi in Christo filii nostri Henrici regis Ungarorum illustris, et nobilis viri Andreae ducis fratris eius, devotio, qui pro terrae sanctae subsidio crucis signaculum assumserunt, vel saltem apostolicae sedis auctoritas, quae vobis curavit districtius inhiberi, ne terras Christianorum invadere vel laedere tentaretis, nisi vel ipsi vestrum iter nequiter impedirent, vel alia causa iusta, vel necessaria forsan occurreret, propter quam aliud agere, accedente consilio legati, possetis. Ne vero premissa inhibitio segniter audiretur, si qui contra eam venire praesumerent, eos denunciavimus excommunicationis vinculo innodatos et beneficiis indulgentiae, quam apostolica sedes cruce signatis indulsit, immunes. Ceterum licet dilectus filius noster Petrus tituli sancti Marcelli presbiter cardinalis apostolice sedis legatus prohibitationis nostrae tenorem quibusdam ex vobis exponere curavisset, et tandem litterae nostrae vobis publice fuissent praesentatae; nec deo nec sedi apostolicae detulistis, sed, ut se dederent, coegistis miseros Jadertinos. Veneti ergo in oculis vestris subverterunt muros civitatis eiusdem, spoliaverunt ecclesias, aedificia destruxerunt et vos cum eis Jadertinorum spolia devisistis. Ne igitur addatur peccato peccatum et in nobis, quod legitur, inpleatur: peccator contemnit, quum in profundum venerit vitiorum, universitatem vestram commonemus et exhortamur attentius et per apostolica vobis scripta mandamus et sub interminatione anathematis districte praecipimus, quatenus Jaderam nec destruatis amplius quam hactenus est destructa, nec destrui faciatis, aut quantum in vobis fuerit permittatis, sed nunciis regis eiusdem omnia ablata restituere procuretis. Alioquin vos excommunicationis sententiae subiacere noveritis et a promissa vobis venia remissionis immunes.

Baluzius Epist. Innocentii III. I. 46. — Katona Hist. crit. IV. 646 (regest po Baluziu). — Fejér Codex II. 396—9. — Bouquet Recueil XIX. 420. — Migne Patrologia lat. Vol. 214. Opera III. t. I. 1178—9. — Tafel u. Thomas Urkunden XII. 407. — Potthast Reg. pont. no. 1848.

18.

1203, mjeseca februara[1]. U Lateranu.

Inocencije III. papa nalaže pod prijetnjom izopćenja križarima, da Zadranima vrate plijen, a kralja Mirka da mole za oproštenje.

Innocentius episcopus, servus servorum dei, comitibus, baronibus et aliis crucesignatis. Tacti sumus dolore cordis intrinsecus et non modico moerore turbati, quod qui a propriis laribus Christi milites recessistis, in via imo in invio potius satanae satellites facti estis; et qui miseratis manum ad aratrum, conversi retrorsum iam apti non estis iuxta sententiam evangelicam regno dei. Cum enim ab Aegypto in Hierusalem ascendere non novissetis, ab Hierosolima descendistis potius in Aegyptum, et retro cum Loth coniuge respexistis; propter quod cum eadem estis in salis statuam immutati, non illius quod in omni sacrificio iubetur apponi, sed illius verius, de quo dominus: »Si sat evanuerit, inquiens, in quo satietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, et ab omnibus conculcetur«. Sane, cum crucem tuleritis propter Christum, in eum arma postmodum convertistis, et qui debueratis Sarracenorum provinciam expugnare, Christianorum Jaderam occupastis. Accepimus enim, quod cum illuc navigio venissetis, signa vestra contra civitatem protinus expandentes, tentoria in obsidione fixistis, vallavistis undique civitatem et muros ipsius non sine multa effusione sanguinis suffodistis. Cumque cives subire cum Venetis iudicium nostrum vellent, nec in hoc etiam apud vos potuissent misericordiam invenire, circa muros suos crucis imagines suspenderunt. Sed vos in iniuriam crucifixi non minus civitatem impugnastis et cives, sed eos ad deditionem violenta dextera coegistis. Debuerant autem vos a tam nequissimo proposito vel reverentia crucis assumptae vel charissimi in Christo filii nostri Henrici regis Hungarorum illustris et nobilis viri Andreae ducis fratris eius devotio, qui pro terrae sanctae subsidio crucis signaculum assumpserunt, vel saltem apostolicae sedis auctoritas, quae vobis curavit districtius inhibere, ne terras Christianorum invadere vel laedere tentaretis, nisi vel ipsi vestrum iter nequiter impedirent, vel alia causa iusta vel necessaria forsan occurreret, propter quam aliud agere accedente consilio legati possetis. Ne vero praemissa inhibitio segniter audiretur, si qui contra eam venire praesumerent, eos denuntiavimus excommunicationis vinculo innodatos et beneficiis indulgentiae, quam apostolica sedes crucesignatis indulsit, immunes. Caeterum licet dilectus filius

[1] Doba je odredjeno prema Potthastu.

noster Petrus tituli sancti Marcelli presbyter cardinalis, apostolicae sedis legatus, prohibitionis nostrae tenorem quibusdam ex vobis exponere curavisset, et tandem litterae nostrae vobis fuissent publice praesentatae, nec deo nec sedi apostolicae detulistis, sed ut se redderent, coegistis miseros Jadertinos. Veneti ergo in oculis vestris subverterunt muros civitatis eiusdem, spoliaverunt ecclesias, aedificia destruxerunt, et vos cum eis Jadertinorum spolia divisistis. Licet autem super hoc fuerimus non modicum conturbati, gaudemus tamen in domino, quod culpam vestram cognoscitis, et eam proponitis per poenitentiam expiare, sicut venerabilis frater noster Suessionensis episcopus et alii qui venerunt cum eo ex parte vestra nobis humiliter intimarunt; qui etsi vestrum apud nos extenuarint excessum, noluerunt tamen, quia nec poterant, contumaciter excusare. Intelleximus namque per eos, quod non inducti propria voluntate, sed quasi quadam necessitate coacti ad expugnationem Jaderae processistis, licet hoc tantae crudelitatis audaciam non excuset, cum in huiusmodi necessitate induxeritis vosmetipsos et cum pellem pro pelle ac cuncta quae habet homo debeat dare pro anima sua. Ut igitur crimen vestrum penitus expurgetur, monemus universitatem vestram et exhortamur attentius, et per apostolica vobis scripta districte praecipiendo mandamus, quatenus de tanto poenitentes excessu et satisfacientes congrue de peccato per poenitentiam placare dominum, et per satisfactionem proximum studeatis, universa reddentes, quae ad vos de Jadertinorum spoliis devenerunt, et a similibus de caetero penitus abstinentes. Quia vero sententiam sedis apostolicae, quam pro facto proprio incurristis, praeter auctoritatem nostram nullus valuit relaxare, cum inauditum sit hactenus, ut quisquam eos, quos ecclesia romana ligasset, absolvere attentaret, nisi forsan in mortis articulo constitutos sicut ipsa permittit; ideoque absolutio illa nulla fuerit, quam vobis exhibuerunt episcopi vobiscum in exercitu constituti, dilecto filio P(etro) tituli sancti Marcelli presbytero cardinali apostolicae sedis legato dedimus in mandatis, ut vel per se vel per alium virum discretum ab eis qui nondum iuraverunt nostris stare mandatis huiusmodi exigant et recipiant iuramentum, a iuratis autem exposcant, ut se iurasse taliter in eorum presentia recognoscant, et sic vobis auctoritate nostra suffulti iuxta formam ecclesiae munus absolutionis impendant. Deinde salvo in aliis mandato nostro vobis iniungant sub debito iuramenti, ut vos, comites et barones, per litteras vestras apertas cum sigillis pendentibus, tam vos quam successores vestros sedi apostolicae obligetis, quod ad mandatum eius de tanta praesumptione satisfactionem curabitis exhibere, omnibus autem praecipiant in communi, ut a similibus de caetero penitus caveatis, nec invadentes terras Christianorum, nec laedentes in aliquo, nisi forsan illi vestrum iter ne-

quiter impedirent, vel alia iusta sive necessaria causa forsan occurreret, propter quam aliud agere interveniente apostolicae sedis consilio valeretis. Caeterum verba quaedam in ore posuimus episcopi memorati, quae ipse vobis poterit fideliter explicare. Monemus igitur universitatem vestram et exhortamur in domino et per apostolica scripta mandamus, quatenus praedicto regi Hungariae humiliter supplicetis, et de innata sibi regali clementia super offensa, quam commisistis in eum, pro deo et propter deum vobis dignetur misericordiam exhibere.

Migne Patrologia lat. Vol. 214. Opera Innoc. III. t. I. 1179—82. — Bouquet Recueil XIX. 422. — Tafel u. Thomas Urkunden XII. 409. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 236—9. — Potthast Reg. pont. no. 1849. — Kukuljević Reg. no. 28.

19.

1203, 8. i 30. aprila. U Bilinom Polju i na otoku Čepelu.

Monasi šizmatici bosanski obvezuju se držati odredaba rimske crkve.

In nomine dei eterni creatoris omnium et humani generis redemptoris. Anno ab ipsius incarnatione M.CC.III., domini vero Innocentii pape III. anno VI. Nos priores illorum hominum, qui hactenus singulariter Christiani nominis prerogativa vocati sumus in territorio Bosne, omnium vice constituti, pro omnibus qui supra de nostra societate fraternitatis in presentia domini Johannis de Casemaris capellani summi pontificis et romane ecclesie in Bosna propter hoc delegati, presente patrono bano Culino domino Bosne, promitimus coram deo et sanctis eius, stare ordinationi et mandatis sancte romane ecclesie tam de vita et conversatione nostra, quam ipsius obsecundare obedientie et vivere institutis, obligantes nos pro omnibus, qui sunt de nostra societate et loca nostra cum possessionibus et rebus omnibus, si aliquo tempore deinceps sectati fuerimus hereticam pravitatem. In primis abrenuntiamus scismati, quo ducimur infamati et romanam ecclesiam matrem nostram caput totius ecclesiastice unitatis recognoscimus et in omnibus locis nostris, ubi fratrum conventus commoratur, oratoria habebimus, in quibus fratres de nocte ad matutinas et diebus ad horas cantandas publice simul conveniemus. In omnibus autem ecclesiis habebimus altaria et cruces, libros vero tam novi quam veteris testamenti, sicut facit ecclesia romana, legemus. Per singula loca nostra habebimus sacerdotes, qui dominicis et festivis diebus adminus missas secundum ordinem ecclesiasticum de-

beant celebrare, confessiones audire et penitentias tribuere. Cemeteria habebimus iuxta oratoria, in quibus fratres sepeliantur et adventantes, si casu ibi obierint. Septies in anno adminus corpus domini de manu sacerdotis accipiemus, scilicet in natali domini, pascha, pentecoste, natali apostolorum Petri et Pauli, assumptione virginis Marie, nativitate eiusdem et omnium sanctorum commemoratione, que celebratur in kalendis novembris. Ieiunia constituta ab ecclesia observabimus, et ea que maiores nostri provide preceperunt custodiemus. Femine vero que de nostra erunt religione, a viris separate erunt tam in dormitoriis quam refectoriis et nullus fratrum solus cum sola confabulabitur, unde possit sinistra suspicio suboriri. Neque de cetero recipiemus aliquem vel aliquam coniugatam, nisi mutuo consensu, continentia promissa, ambo pariter convertantur. Festivitates autem sanctorum a sanctis patribus ordinatas celebrabimus, et nullum deinceps ex certa scientia manicheum vel alium hereticum ad habitandum nobiscum recipiemus. Et sicut separamur ab aliis secularibus vita et conversatione, ita etiam habitu secernemur vestimentorum: que vestimenta erunt clausa, non colorata, usque ad talos mensurata. Nos autem de cetero non Christianos, sicut hactenus, sed fratres nos nominabimus, ne singularitate nominis aliis Christianis iniuria inferatur. Mortuo vero magistro, de hinc usque in perpetuum priores cum consilio fratrum deum timentium eligent prelatum a romano tantum pontifice confirmandum, et si quid aliud ecclesia romana addere vel minuere voluerit, cum devotione recipiemus et observabimus. Quod ut in perpetuum robur obtineat, nostra subscriptione firmamus. Actum apud Bosnam iuxta flumen loco qui vocatur Bolino Poili, sexto idus aprilis. Dragice, Lubin, Bergela, Pribis, Luben, Rados, Bladosius, banus Culinus, Marinus archidiaconus Ragusii subscripsimus. Deinde nos Lubin et Brageta ex voluntate omnium fratrum nostrorum in Bosna et ipsius bani Culini, eum eodem domino J(ohanne) capelano ad H(emericum) illustrem Ungarie et christianissimum regem euntes, in presentia ipsius regis et venerabilis (Johannis) Colocensis archiepiscopi et (Calani) Quinqueeclesiensis episcopi et aliorum multorum in persona omnium iuravimus hec statuta servare, et si qua alia ecclesia romana super nos ordinare voluerit, et secundum fidem catholicam constituere. Actum in Insula Regia II. kal. maii.

Theiner Monum. Slavorum I. 20 (iz reg. an. VI. ep. 141). — Pray Annales II. 397. — Farlati Illyr. sacrum IV. 46. — Koller Historia I. 309. — Fejér Codex II. 1. 145. — Fermendžin Acta Bosnae 6.

20.

1203, mjeseca aprila. U Zadru.

Dandulo dužd mletački oprašta Rogeriju Maurocenu osorskomu knezu daće od staroga grada Česke na Pagu.

In nomine domini nostri Jesu Christi anno 1203., mense aprilis, indictione sexta, Jadrae. Plenam et irrevocabilem securitatem facimus nos quidem Henricus Dandulo, dei gratia Venetorum[1], Dalmatiae[2] atque Croatiae[3] dux, cum nostris successoribus, tibi namque Rogerio Mauroceno Absarensi comiti et tuis haeredibus[4], de toto hoc quod tu nobis dare et solvere debuisti, usque nunc pro castro Kessae[5] annuatim a modo igitur in antea inde semper securus et quietus permaneas. Igitur si contra hanc securitatis cartam ire temptaverimus, componere promittimus cum nostris successoribus tibi et tuis haeredibus[6] auri libras quinque, et haec[7] securitatis carta maneat in sua firmitate. Signum suprascripti domini ducis, qui hoc praecepit fieri. Ego Marcus Dandulo testis subscripsi. Ego Lellovillo testis. Ego Andreas Conrado presbyter et notarius atque plebanus complevi et roboravi.

Ego Joannes ecclesiae sancti Sylvestri presbyter et notarius, ut vidi in matre testis in filia.

Lucius De regno l. IV. c. 8. p. 172—3. — Ruich Riflessioni sull' isola di Pago I. 100—1. i II. 22—3. — Kukuljević Reg. no. 33.

21.

1203, mjeseca aprila. U Zadru.

Francuski križari umiruju papu Inocencija III.

B(alduinus) Flandriae et Hainoviae, L(udovicus) Blezensis a Claromontensis et H(ugo) sancti Pauli comites, Oddo de Chanliet et W(ilchelmus) frater eius, omnibus ad quos litterae istae pervenerint, salutem in domino. Notum fieri volumus, quod super eo, quod apud Jaderam incurrimus excommunicationem apostolicam, vel incurrisse nos timemus, tam nos quam successores nostros sedi apostolice obligamus, quod ad

---

[1] Ruich: Venetię. [2] R.: Dalmatię. [3] R.: Croatię. [4] R.: hęredibus. [5] R.: Kessę. [6] R.: hęredibus. [7] R.: hęc.

mandatum eius satisfactionem curabimus exhibere. Datum apud Jaderam anno domini 1203., mense aprilis.

Migne Patrologia lat. Vol. 215. Opera Innoc. III. t. II. 104. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 240.

22.

1203, mjeseca aprila. U Zadru[1].

Francuski križari mole papu za oproštenje zbog svoga postupka pod Zadrom.

Sanctissimo patri et charissimo domino I(nnocentio) dei gracia summo pontifici, B(alduinus) Flandriae et Hainoviae, L(udovicus) Blezensis et Claromontensis et H(ugo) sancti Pauli comites, milites sui, cum promptissima ad omne obsequium voluntate, oscula pedum. Intellecto paternitatis vestrae mandato, et tam vestris quam venerabilis patris P(etri) tituli sancti Marcelli presbyteri cardinalis apostolicae sedis legati, litteris per nuncium ipsius et nostros veneratione condigna receptis, prompta sumus devotione in omnibus executi, et secundum formam expressam in litteris vestris iuramento praestito sive recognito, absolutionis apostolicae sumus beneficium consecuti, et litteras quas petistis iuxta mandatum dicti legati eidem remisimus quarum etiam tenorem per latorem praesentium apostolatui vestro duximus intimandum, de vestra apostolica pietate confisi, quod mandatum vestrum quantumcunque ex paterna severitate dure sonet exterius, pro obedientia filiorum et devotione promptissima nihil nobis vel haeredibus nostris interius continere debeat captiosum. Tenor siquidem dictarum litterarum hic est:

(Gl. br. 21.)

Sane, litteris istis sigilla nostra comitum sine contradictione libenter appendimus, sed baronum sequentium, hoc est Od(donis) et W(ilchelmi) fratris eius intelleximus defuisse, licet et barones se esse confessi sint, sicut ab illis accepimus, quibus fuit absolutionis vestrae officium delegatum, et illis iniunctum fuerit, in virtute praestiti iuramenti statim absolutione concessa, ut litteras, quas recepistis emitterent. Super facto autem illustris viri ac principis exercitus nostri, marchionis Montisferrati, quo videlicet, pro apostolica reverentia et de conservatione stolii vestra voluntate complenda, ostensionem litterarum vestrarum humiliter impe-

---

[1] Prema sadržini vidi se, da je ova listina izdana u aprilu 1203., malo poslije prediduće. S ovom listinom sravni pismo grofa Montferata iste godine u Fejér Codex II. 399.

divit ad tempus, donec videlicet iterata iussione sanctitas vestra praeciperet, quod in hac tempestate super his agendum foret, supplicamus piissime paternitati vestrae, ut divini amoris intuitu non feratis indigne; certissime tenentibus vobis, quod, si ostensae fuissent litterae (Henrico Dandulo) duci et Venetis, eo loco et tempore, quod ipsa die et stolium ruptum, et nunc fuisset dissolutus exercitus. Sane, per magistrum Joannem Noviomensem nuntium nostrum accepimus, quod ipse pro dissimulanda excommunicatione Venetorum ad tempus, pro ipso periculo dissolutionis exercitus, paternitati vestrae propensius supplicasset, et non fuisset auditus, et quod super hoc imposuisset ei praeceptio vestra silentium. Nihilominus tamen voluntatem vestram inquirere iterata consultatione maluimus, quam in corporum et animarum nostrarum periculum, et terrae sanctae desolationem et inimicorum crucis insultationem atque derisum, contra voluntatem etiam vestram, sicut omnino credimus et per nuntios vestros intelleximus, per dictarum ostensionem litterarum stolium scinderetur. Illud autem certissime teneat paternitatis vestrae discretio, quod quidquid super litteris eisdem praeceperit iussione, quidquid inde contingere debeat, sive dictus marchio, sive cuicunque ex nobis iniunxeritis, faciet incunctanter.

Migne Patrologia lat. Vol. 215. Opera Innoc. III. t. II. 103. — Tafel u. Thomas Urkunden I. 411—3. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 241—2. — Kukuljević Reg. no. 32.

23.

1203, 15. maja. U Ferentinu.

Inocencije III. papa javlja engleskomu kralju Ivanu I., da je biskupiju karleolsku podijelio nadbiskupu dubrovačkomu.

Innocentius episcopus seruus seruuorum dei, dilecto filio Johanni illustri regi Angliae, salutem et apostolicam benedictionem. Ad supplicationem instantem venerabilis fratris nostri archiepiscopi Ragusini eum ab cura et sollicitudine, qua tenebatur ecclesiae Ragusii, duximus absolvendum, quod ibi non poterat secure morari et si regressum habet ad illam, mortis sibi periculum imminebat. Ne vero idem archiepiscopus in vituperium ministerii nostri defectum in temporalibus patiatur, episcopatum Karleolensem et ecclesiam de Melebum cum omnibus pertinenciis eorum, de beneficentia et liberalitate tua et concessione venerabilis fratris Gulfredi Eborum archiepiscopi, benigne collatis, de sedis apostolicae benignitate concedimus, ad ipsius indulgentiam sublevandam, serenitatem regiam monentes attentius et hortantes, quatenus eundem archiepiscopum,

nostrarum precum obtentu, et officialis pontificalis intuitu, recommendatum vobis habere eius necessitati compatietis et ipsius subvenietis paupertati et dona praesentia per illustrem munificentiam reddatis ampliora; et per haec regi regum, qui sacerdos est in aeternum, videaris obsequium exhibere, cum illud quod ministris eius impenditur sibi protestatur impendi.

Datum Ferenti(ni) idibus maii, pontificatus nostri anno sexto.

Farlati Illyr. sacrum VI. 89. — Fejér Codex VII. 5. 156. — Potthast Reg. pont. no. 1903. — Kukuljević Reg. no. 35.

24.

1203, 29. maja. U Termoli.

Grad Termola u Italiji obriče mir i prijateljstvo Dubrovniku.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Anno incarnationis sue millesimo ducentesimo tercio, regnante domino nostro Frederico serenissimo rege Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue, anno sexto regni eius, tercio die stante mense madii, indictionis sexte. Nos Mainardus, Rogerius et Guillelmus Lombardus inperiales iudices civitatis Termule et ego Transmundus miles camerarius una cum universo eiusdem civitatis populo, volentes fraternitatem veram et amicitiam inviolatam cum Raguseis semper communicare et manutenere, pari consensu et communi voluntate Raguseos omnes de cetero in cives nostros recipimus, et ipsos conservare et securos facere in civitate nostra volumus et obtamus (!). Preterea remittimus et quietamus universis civibus Ragusi plateaticum universum et arboraticum in civitate nostra, ut de cetero sint a predictis tributis liberi et absoluti, et nemo ab eis exigere valeat aut presumet, et sic non teneantur de his alicui respondere. Habeant etiam in civitate nostra illud ius et privilegium, quod nos habere soliti sumus. Quod privilegium scripsi ego W. Julianides miles et notarius, qui interfui mandato predictorum iudicum, et iam dicti camerarii et totius populi. Actum, in Termulis feliciter. † Ego Mainardus inperialis iudex.

† Signum crucis proprie manus ē. Trasmundi camerarii.

Ego Rogerius miles (bis) inperialis.

Guillelmus testis, iudex Lonbardus adest hic.

Ego Iselgardus miles.

† Signum (cru)cis proprie manus ē. iudicis, filii Alferii iudicis.

† Ego Stasius miles.

† Ego W. miles filius Isembardi.

Ego W. not(arius) et miles, filius quondam Roberti notarii, subscribo.

† Ego Ysembardus filius W. militis filius (!) Ysembardi.

† Signum crucis proprie manus ē. Ysembardi filii Ypoliti.

† Signum crucis proprie manus ē. Romaldi filii Thomasii.

† Ego Isembardus miles, filius iudicis Alferii.

† Signum crucis proprie manus ē. Johannis vetuli filii Perfidi.

† Ego Eadelgardus filius Isembardi.

Na ledjima:

Ragugei fati citadini di Termuli et franchati di arboragio et altri de 1203' *(ruka XVI. vijeka).*

Original u dvorskom arkivu u Beču. — Ovjerovljeni prijepis u arkivu u Dubrovniku. Pergamena dolje odrezana, pečata nema. Slova prerezana. Ljubić Listine I. 20—5. — Kukuljević Reg. no. 36.

25.

1203, 18. juna. U Ferentinu.

Inocencije III. papa javlja kaptolu dubrovačkomu, da je njihov nadbiskup pred njim položio svoju čast, zato mogu birati drugoga.

Innocencius episcopus seruus seruorum dei, dilectis filiis capitulo Ragusino salutem et apostolicam benediccionem. Venerabilis frater noster (Bernardus) Ragusinus archiepiscopus, in nostra presencia constitutus, archiepiscopatum suum, eo quod morari secure non posset in eo, propter inimicicias capitales, quas sibi imminere dicebat, in nostris manibus resignauit. Ideoque vniuersitati uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus ad eleccionem pontificis canonice procedatis, talem eligentes ad regimen ecclesie uestre personam, que non tantum preesse studeat, quam prodesse. Datum Ferrentini XIIII. kalendas iulii, pontificatus nostri anno sexto.

Izvana:

Pendet bulla plumbea Innocencii III.

Original u arkivu u Dubrovniku (saec. XIII.); na končanoj vrvci visi dobro sačuvan papinski pečat. — Bullarium Ragusinum u zemaljskom arkivu u Zagrebu str. 373.

Farlati Illyr. sacrum VI. 89 (ima odlomak iz ove bule). — Kukuljević Reg. no. 37.

26.

1203, mjeseca juna. U Mlecima.

Bolješa sin Nikolin iz Zadra svjedoči, da je tvrdja Česka, koju je uspostavio osorski knez Roger Mauroceno, razorena od izagnanih Zadrana pod vodstvom hrv. hercega Andrije.

In nomine domini dei et saluatoris nostri Jesu Christi. Anno domini millesimo ducentesimo tercio, mensis iunii, indictione sexta, Riuoalti. Testificor ego quidem Boliesse filius quondam Nicole de Jadra destructa nunc autem habitator in Jadra noua, quod in ueritate scio, quod eo tempore, quando dominus Henricus Dandulus inclitus Uenecie dux concessit domino comiti Rogerio castrum Kesse cum omnibus suis pertinenciis, insula illa que uocatur Skerda, que est posita in capite insule Maonis, erat de iure pertinentie iam dicti castri Kesse. Et scio etiam, quod prefatus comes Rogerius post iam dictam concessionem sibi factam, a suprascripto domino duce, de sepedicto castro cum uniuersis pertinentiis suis, predictum castrum reedificauit, et suprascriptam insulam Skerdam intromisit et eam caçare fecit. Postea uero homines ciuitatis iam dicte Jadre destructe, cum fratre domini regis Ungariae iamdictum castrum destruxit (!). Hec per testimonium dico.

Signum suprascripti Boliesse qui hec rogauit fieri.

† Ego Paulus Quirinus testis.

† Ego Nicolaus Maurocenus testis.

† Ego Dominicus Suauis diaconus et notarius compleui et roboraui.

† Ego Venerius Dalmarius presbiter et notarius sicut uidi in matre testis sum in filia.

† Ego Henricus Maurocenus iudex sicut uidi in matre testificor in filia.

Monogramma not.:

Ego Marcus Simiteculo diaconus et notarius hoc exemplum exemplaui percurrente anno domini millesimo ducentesimo quinto decimo, mensis septembris, indicione tercia, nec auxi nec minui, scripsi, compleui et roboraui.

Izvorni prijepis na pergameni od god. 1215. u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio obitelji Ponti no. 29).

27.

1203, 5. novembra. U Anagni.

Inocencije III. papa potvrdjuje mir izmedju kralja Mirka i njegova brata Andrije.

Innocentius — — — dilecto filio nobili viro A(ndreae) duci salutem et apostolicam benedictionem. Solet annuere sedes apostolica etc. — — — Compositionem inter te et carissimum in Christo filium nostrum (Hemericum) illustrem regem Ungariae, in dilecti filii G(regorii) tituli sancti Vitalis presbyteri cardinalis tunc apostolicae sedis legati manibus versatam et ab eo postmodum confirmatam, sicut sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta et pacifice hactenus observata, ut in eiusdem cardinalis litteris plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli igitur omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc. Datum Anagniae nonis novembris, pontificatus nostri anno sexto.

Dobner Mon. III. 340. — Katona Hist. crit. IV. 690. — Fejér Codex II. 413. — Migne Patrologia lat. Vol. 215. Opera Innoc. III. t. II. 169. — Potthast Reg. pont. no. 2016. — Kukuljević Reg. no. 40.

28.

1203, 5. novembra. U Anagni.

Inocencije III. papa opominje kralja Mirka i njegova brata Andriju na obećanu vojnu u sv. zemlju.

Innocentius episcopus servus servorum dei carissimo in Christo filio (Hemerico) illustri regi Ungariae salutem et apostolicam benedictionem. Ad audientiam nostram dilecto filio nobili viro A(ndrea) duce fratre tuo intimante pervenit, quod inclite recordationis B(ela) pater vester morte preventus, votum, quod emiserat, non potuit personaliter adimplere: ut in filio saltem mortuus redderet domino, quod voverat ipse vivens, illud exsequendum eidem duci commisit et imponi fecit, eius humeris signum crucis. Licet autem ipse in votis habuerit exsequi votum patris et mandatum eius filiali devotione complere; quia tamen inter serenitatem tuam et ipsum, peccatis exigentibus, dissensionis scrupulus intervenit, necdum est quod proposuerat exsecutus; praesertim cum ab hoc eum

retraxerit expensarum defectus. Quamvis igitur celsitudinem tuam ad votum proprium exsequendum sumtu non modico novimus indigere, ad instantiam tamen petitionis ipsius, magnificentiam tuam monemus et exhortamur attente, quatenus ei ad votum peregrinationis explendum, nisi forte post te provida deliberatione in regno remanserit, iuxta facultates tuas et necessitates ipsius in expensis subvenias competenter, taliter extendens manum liberalitatis regiae circa eum, quod ex hoc etiam ad devotionem tuam amplius inducatur et nos liberalitatem tuam debeamus merito commendare. Datum Anagniae nonis novembris pontificatus nostri anno sexto.

Bréquigny Epist. Innocentii III. II. 358. — Migne Patrologia lat. Vol. 215. Opera Innoc. III. t. II. 169. — Dobner Mon. II. 339. — Katona Hist. crit. IV. 687. — Fejér Codex II. 412—3. — Potthast Reg. pont. no. 2015.

29.

1203, 5. novembra. U Anagni.

Inocencije III. papa obećaje hercegu Andriji zaštitu sv. Petra prigodom njegova puta u sv. zemlju.

Innocentius — — — Quum inter tuae primordia iuventutis tam ex mandato paterno quam voto proprio militiae tuae primitias voveris Jesu Christo, esse non debes gratiae illius immunis, quam apostolica sedes universis cruce signatis indulsit. Eapropter, dilecte in domino fili, tuis inducti meritis et precibus inclinati, quum voto peregrinationis emisso proposueris in terrae sanctae subsidium proficisci, personam tuam cum omnibus bonis quae in praesentiarum rationabiliter possides, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus statuentes, ut ex quo iter fueris peregrinationis aggressus, donec de tuo reditu vel obitu certissime cognoscatur, terra et omnia bona tua sub nostra et omnium praelatorum ecclesiae dei speciali defensione secura consistant. Volumus etiam, ut si dominus interim masculum tibi dare dignetur haeredem, in tuo tibi ducatu succedat et donec ad legitimam aetatem pervenerit, apostolicae sedis praesidio specialius foveatur. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis et constitutionis infringere etc. Datum Anagniae nonis novembris, pontificatus nostri anno sexto.

Bréquigny Epist. Innocentii III. II. 359 — Dobner Mon. II. 340. — Katona Hist. crit. IV. 692. — Fejér Codex II. 415—6. — Migne Patrologia lat. Vol. 215. Opera Innoc. III. t. II. 170. — Potthast Reg. pont. no. 2017. — Kukuljević Reg. no. 41.

30.

1203, 16. novembra. U Spljetu.

Suci izabrani po strankama sude u sporu izmedju nadbiskupa spljetskoga Bernarda i Sancije Dobrane Gumajskoga glede mlinova u Solinu.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo III., indictione IV., existente domino Bernardo uenerabili archiepiscopo, Martinuso comite, Caçetta nepote Pilosi uicario, XVI. die mensis novembris hoc actum est. Cum Santius Dabrane Gumay domum molendinorum Salone laborasset et dominus archiepiscopus Bernardus in eadem domo proprias molas ponere uoluisset, Santius sibi proprias molas ibi ponere, nisi de expendio domus refunderet, contendebat. Archiepiscopus uero nichil de facto dispendio sibi debere refundere dicebat. Vnde ambo pariter de communi uoluntate arbitros elegerunt promittentes eorum arbitrio firmiter stare. Dominus archiepiscopus elegit iudicem Forminum, Michaelem Suliçe atque Sreççani, Sanctius elegit Johannem Marci, Dragonem de Pinosa atque Galonem. Quibus electis et audita eorum ratione, habito multorum nobilium consilio et suscepta a Santio manu arbitrati sunt, quod sepedictus Santius alterum molendinorum qualecumque sibi placet suscipiat et dominus archiepiscopus in altero proprias molas ponat; si dominus archiepiscopus uel eius successor proprias molas ibi ponere noluerit, nulli extraneo nisi Santio molas ponere tribuat et rationem suam suscipiat; si ipsa domus post hec defecerit, de communi dispendio eam reparent; si dominus archiepiscopus caualagiam suam reparare uoluerit, ita eam reparet, quod caualagia Santii non offendatur. Ego presbiter Sabacius communis iuratus notarius precepto supradictorum arbitrorum et domini archiepiscopi hoc breue scripsi.

Ego Martinus Crisogani (!) examinator manum meam mitto.

Ego magister Gregorius Spalatensis notarius iussa dominorum iudicum Duimi Formini et Michaelis Madii Jorre et consiliarium et totius curie Spalatensis hanc presentem cartam ex autentica carta prefati notarii Sabacii exemplaui et sicut uidi et legi ita scripsi, roboraui et signo consueto signaui. Anno domini millesimo ducentesimo quadragesimo septimo, mensis septembris, die octauo exeunte, indicione sexta, Spalati.

Izvorni prijepis od god. 1247. 23. septembra u arkivu kaptola u Spljetu. Nalazi se na istoj pergameni s listinom od god. 1247. 23. septb. Carrara Arch. capit. no. 13. — Kukuljević Reg. no. 38.

31.

1203.

Mirko kralj ugarski i hrvatski podaje imunitet crkvi sv. Mihajla u Medjumurju.

Hemericus dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviaeque rex in perpetuum. Licet ex regiae dignitatis officio circa multiplices rerum circuitus pie ac laudabiliter teneamur animum exercere; dilígentiorem tamen attentionem et attentiorem diligentiam in his debemus adhibere, in quibus principaliter et animae remedio consulitur et rebus ecclesiasticis salubriter providetur. Noveritque tam praesens aetas quam secutura posteritas, quod nos ad petitionem venerabilis Zlandi[1] Wesprimensis episcopi, pia devotione et devota pietate ducti, ipsos qui super terram beati Michaelis, quae inter Muram et Dravam consistit, in praesentiarum commorantur, vel in futurum commoraturi advenerint, de totius debiti ipsis incumbentis et iuris ad nos seu ad banum pertinentis, obligatione absolvimus et eos ordine excipientes, quod de cetero marturinas non persolvant, praeterea neque banus neque curialis comes, neque aliquis alter alius, illos exactione sive ad nos seu ad ipsos spectante audeant ulterius aliquatenus aggravare, sic in eodem servitio quo ab antiquo Wesprimensi tenebantur episcopo, perpetua stabilitate eos decrevimus permanere. Unde ut hoc, quod ad honorem iam dictae ecclesiae honestate praevia statuimus, inconcussam in posterum possit ac debeat obtinere firmitatem praesentis scripti patrocinio et sigilli nostri testimonio praesentem paginam iussimus communiri. Datum per manus Petri Albensis prepositi et aulae regiae cancellarii anno ab incarnatione domini 1203. Venerabili Job Strigoniensi archiepiscopo existente, reverendo Joanne Colocensi archiepiscopo, Ugrino Jauriensi, Calano Quinqueecclesiensi, Simeone Varadiensi, Benedicto palatino et Bihariensi comite, Ipoch Bachiensi, Jula Chanadiensi et curiali comite, Tiburtio Budrugiensi, Chepano Supruniensi, Thoma Posoniensi, Ochuz Albensi.

Original u biskupskom arkivu u Vesprimu. — Prijepis u zbirci Kaprinajevoj (vol. II. B. 1—6) u sveučilišnoj biblioteci u Budimpešti. Pečat pergamene utisnut u bijeli vosak donosi: Pray Syntag. Hist. tab. VIII. fig. 3.

Fejér Codex II. 411—5. — Kukuljević Reg. no. 39.

---

[1] Treba da bude: Calande.

32.

1203.

Pismo legata Ivana od Casemare papi, neka bi osnovao nove biskupije po Bosni.

.... Tractato negotio illorum quondam patarinorum in Bosna, sicut iampridem scripsi sanctitati vestre, fui in Ungaria aliquantis diebus ex voluntate regia. Interim autem nuntii illius magni viri Caloiohannis venerunt ad regem cum quibus deo duce spero me ire ad ipsum, et christianissimus rex fecit eos super evangelia iurare in ecclesia coram altari, quod me securum usque ad presentiam eius deducerent. Confido autem in domino, quod sequenti die, quod erit festum beati Barnabe, incipiemus iter, vestris nos orationibus comitantibus et subsequente benedictione. Dicitur vero a multis et ab ipso rege, quod devotionem habeat ille ad romanam ecclesiam, et isti qui mecum sunt modo firmiter asserunt et affirmant. Unde recepi securitatem, quod si voluerit mittere nuntios ad sanctitatem vestram in eundo et redeundo nullam per totum regnum Ungarie et amicitie ipsius et parentele lesionem patientur.

Noveritis preterea, quod in regno bani Culini de Bosna non est nisi unus episcopatus et episcopus modo mortuus est. Si posset fieri, quod aliquis Latinus ibi poneretur et aliqui etiam ibi tres vel quatuor crearentur novi, non modicum exinde utilitati accresceret ecclesiastice, quia regnum est ipsius ad minus dietarum decem et plus.

Theiner Monum. Slavorum I. 19. — Assemani Kalendaria V. 63. — Fermendžin Acta Bosnae 6.

33.

1203.

Mirko kralj ugarski i hrvatski javlja papi, da je obvezao sina bana Kulina, neka ne zaštićuje heretika.

Venerabili in Christo patri I(nnocentio) dei gratia sacrosancte romane ecclesie summo pontifici, H(emericus) eadem gratia Hungarie, Dalmatie, Rame, Servieque rex, salutem et filialem in omnibus reverentiam. Licet universi qui christiane fidei religione censentur, sacrosanctam romanam ecclesiam tamquam piam matrem venerari ac plurimum diligere teneantur, nos tamen, quem inter devotos filios eadem ecclesia spiritualibus fovet et amplectitur, ipsius honori et utilitati pre ceteris potius

ac devotius pro posse nostro cupimus intendere. Hinc est, quod cum humilis ac fidelis sanctitatis vestre capellanus Johannes ad presentiam nostram accedens duos principaliores ex hiis, qui in terra Culini bani, prout ferebatur, dampnatam hereticorum sectam fovebant, secum duxisset, nos inspectis orthodoxe fidei articulis quos ad ipsius Iohannis exhortationem illi, ad quos missus fuerat, iam susceperant, eadem capitula sub sigillo nostro contenta domino illius terre, filio scilicet memorati Culini, qui tunc apud nos erat, dedimus, districte precipientes, ut ea et alia, si qua romana sedes eis de cetero secundum deum transmittere decreverit, ab omnibus in terra sua faciat inviolabiliter observari. Idem etiam, cum hoc iuxta voluntatem nostram admisisset, se in manu nostra ac J(ohannis) archiepiscopi Colocensis subsequenter obligavit, quod si de cetero supradictos vel alios homines in heresi scienter manutenere vel defendere in terra sua presumpserit, mille marcas argenti persolvet, quarum medietas vobis, altera vero fisco nostro medietas obveniet. Illi preterea duo priores, qui cum prefato capellano vestro Johanne venerunt, tam pro se quam pro fratribus suis, a quibus missi fuerant, in presentia nostra iuraverunt, quod constitutiones a iamdicto fideli legato vestro promulgatas et sibi traditas firmiter observabunt in perpetuum.

Theiner Monum. Slavorum I. 22 (iz reg. an. VI. ep. 212. fol. 101). — Fejér Codex II. 410—2. — Kukuljević Reg. no. 42.

34.

1203. U Trogiru.

Treguan arcidjakon trogirski napisa život sv. Ivana trogirskoga.

Ego Treguanus humilis lector natione Tuscus patria Florentinus, licet indignus in eadem Traguriensi ecclesia gerens archidiaconatus ministerium, rogatus a fratribus et a venerabili viro domino meo Michaele eiusdem ecclesiae praesule, sicut de vita sancti confessoris in quibusdam codicibus iam ex maiori parte vetustate deletis inveni, in praesens opus ad honorem dei sanctaeque romanae ecclesiae reformavi . . . Scripta sunt haec anno dominicae incarnationis 1203.

Farlati Illyr. sacrum IV. 335.

35.

1204, 10. januara. U Merlebu.

Ivan kralj engleski potvrdjuje nadbiskupa dubrovačkoga biskupom karleolskim po nalogu pape Inocencija III.

Venerabili patri in Christo, karissimo Golfrido dei gratia Eborum archiepiscopo, Johannes eadem gratia rex Angliae dominus Hyberniae dux Normanniae et Aquitaniae et comes Andegaviae salutem. Litteras domini papae suscepimus in haec verba:

(Gl. br. 23.)

Nos autem iuxta petitionem domini papae praescriptam ipsi archiepiscopo Ragusino praedictum episcopatum Karleolensem de munificentia et liberalitate regia ei concessimus, mandantes vobis, quatenus et tanquam pastori et episcopo vestro in omnibus intendatis, idest tanquam pastori et coepiscopo vestro in omnibus favorem praebeatis. Teste domino Cantuarensi archiepiscopo, apud Merleb, decimo die ianuarii, anno autem 1204.

Farlati Illyr. sacrum VI. 89. — Fejér Codex VII. 5. 156. — Kukuljević Reg. no. 35.

36.

1204, 4. februara. U Anagni.

Inocencije III. papa uzimlje samostan sv. Krševana u Zadru sa svima crkvama i posjedima pod zaštitu sv. Petra.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis abbati et conuentui sancti Grisogoni Jadertinis salutem et apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum et uota, que a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus gratum impertientes assensum personas et monasterium uestrum cum omnibus bonis, que in presentiarum rationabiliter possidet aut in futurum iustis modis prestante domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem ecclesias sancti Petri de Diculo, sancti Jacobi, sancti Martini, sancti Michaelis de Brauzo, sancti Georgii de Caminani, sancti Johannis de Tilago, sanctorum Cosme et Damiani de Berbino, sancti Michaelis de Pusimano, sancti Laurentii de Locorano

cum pertinentiis earundem; insulam Mauni, terram de Berda, terram de Sichouarra et terram de Ceperlanne, sicut ea iuste et pacifice possidetis, uobis et per uos monasterio uestro auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis et confirmationis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit. Datum Anagnie II. non. februarii pontificatus nostri anno sexto.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru medju spisima samostana sv. Krševana (masso A. caps. I. no. 11). Pečat otpao. Po godini vladanja šestoj, računajući po izboru, mogla bi ova bula još pasti u g. 1203. Ali to ne stoji. Kako se vidi po Potthastu, papa je boravio tek god. 1204. u Anagni.

Kukuljević Reg. no. 50 (stavlja ovu bulu pogrješno dapače u g. 1205.).

37.

1204, 24. februara. U Anagni.

Inocencije III. papa nalaže Mlečanima, da čine pokoru radi nedjela pod Zadrom.

Innocentius episcopus servus servorum dei nobili viro (Henrico Dandulo) duci Venetorum, spiritum consilii sanioris. Predecessorum nostrorum vestigiis inherentes, qui civitatem Venetiarum in pluribus honoraverunt, ad honorem eius intendimus et profectum, nec difficiles nos exhibuimus in petitionibus nobis pro ipsa porrectis, sed eas, quantum cum deo et honestate potuimus, curavimus promovere, sicut et ipsi novimus et te credimus meminisse. Verum quanto magis ad eius aspiravimus commodum et augmentum, tanto desideramus amplius, ne illius in se provocaret offensam qui exaltat humiles et humiliat exaltatos. Noverat autem tua nobilitas, noverat et populus Venetorum, qualiter carissimus in Christo filius noster H(emericus) rex Ungarorum illustris et nobilis filius noster A(ndreas) dux frater ipsius assumpserant signum crucis et in terre sancte subsidium proposuerant transfretare, quorum profectus vobis impedientibus hactenus est dilatus. Preterea te ac Venetos non latebat, qualiter post excidium terre sancte apostolica sedes universos qui eius reliquiis subvenirent, a die qua signum crucis acciperent usque ad obitum vel reditum eorumdem in sua protectione susceperit et tam familias

eorum quam bona sub ecclesiastica defensione preceperit manere secura. Ad notitiam quoque tuam novimus pervenisse, qualiter etsi rex ipse ac terra ipsius ex eo, quod crucem assumpserat, auctoritate constitutionis super hoc a predecessoribus nostris edite apostolica protectione gauderet, quia tamen plus timeri solet, quod specialiter pollicetur, quam quod generaliter concluditur sponsione, protectionis nostre litteras specialiter petierit et receperit ad cautelam, quas ei nec potuimus nec debuimus denegare, ne illi subtrahere videremur, quod signatis omnibus est indultum. Credimus etiam te novisse, qualiter nuntiis tuis, qui ad sedem apostolicam cum crucesignatorum nuntiis accesserunt, petentibus pactiones inter vos initas confirmari et per eos tibi et Venetis duxerimus inhibendum, ne terras regis ipsius aliquatenus lederetis. Insuper ut iter domini fieret in timore, nec modicum fermenti corrumperet, totam massam per litteras nostras, quas ad audientiam tuam et Venetorum credimus pervenisse, curavimus districtius inhibere, ne terras Christianorum invadere vel ledere temptaretis, nisi vel ipsi vestrum iter nequiter impedirent, vel alia iusta et necessaria causa tamen occurreret, propter quam aliud agere, accedente consilio apostolice sedis legati, possetis: si qui autem contra presumerent, se scirent excommunicationis vinculo innodatos et indulgentie quam sedes apostolica crucesignatis indulsit immunes. Tu autem et tui, omnibus hiis despectis et legato nostro repulso contra regem ipsum primo impetum facientes, ante Jaderam primas acies expandistis et in auxilium vestrum convocantes exercitum Gallorum, obtinuistis ab eis, ut vestris consentirent et manus suas fraterno sanguine macularent. Cepistis igitur et evertistis per violentiam civitatem, destruxistis ecclesias et altaria suffodistis et in divine maiestatis offensam et ecclesie romane contemptum commisistis facinus iam notorium pene penitus toti mundo. Non enim crucem sumpsistis aut sumere debuistis in obsequium Jesu Christi, ut expugnaretis Christianos, sed potius Agarenos crucis ipsius perfidos inimicos. Hec autem ad correctionem vestram referimus ex caritate sincera, quia pater filium, quem diligit corripit et deus quos amat arguit et castigat . . . . Datum Anagnie VI. kal. martii, pontificatus nostri anno septimo.

Theiner Monum. Slavorum I. 22—3 (iz reg. an. VII. ep. 18. fol. 115). — Migne Patrologia lat. Vol. 215. Opera Innoc. III. t. II. 361. — Tafel u. Thomas Urkunden I. 442. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 295. — Kukuljević Reg. no. 63.

38.

1204, mjeseca februara[1]. U Zadru.

Grad Zadar daje samostanu sv. Kuzme i Damjana crkvu sv. Dimitrije.

Capitulum Jadrense . . . . . Domaldus comes et universitas ipsius civitatis reverendissimo patri Dominico sanctorum Cosmae et Damiani de Monte abbati eiusque catholicis successoribus monasticam vitam professis in perpetuum. Quoniam nostrae desolationis et exilii tempore vos et monasterium vestrum agnovimus nobis et (profligantibus) fore asilum pariter et auxilium, idcirco ad memoriam beneficia vestra nobis benigne exhibita reducentes, vobis et per vos vestro monasterio ecclesiam sancti Dimitrii martyris in nostra civitate sitam tradimus atque concedimus ita dumtaxat, ut liceat vobis et praedicto monasterio memoratam ecclesiam cum adiacenti curia sua libere obtinere et rationabili iure perpetuis temporibus possidere. Obsecramus igitur et contestamur omnes dei fideles, per deum patrem omnipotentem et Jesum Christum filium eius, nec non et spiritum sanctum ab utroque procedentem, ut haec omnia inviolata custodiant, quatenus in sanctorum consortio aeternae retributionis bravium habere mereantur. Ego Marinus plebanus sancti Stephani huic donationi interfui et subscribo. Ego Joannes plebanus sancti Michaelis subscribo. Ego Stephanus plebanus sancti Petri subscribo. Ego presbyter Michael subscribo. Ego presbyter Chrisogonus subscribo. Scriptum Jadrae a Camasio diacono sanctae Anastasiae et communis notario. Anno dominicae incarnationis MCCIII., mense februarii, indictione VI. feliciter.

Lucius De regno l. IV. c. II. 157. — Farlati Illyr. sacrum II. 70. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 264. — Ljubić Polichorion 26—7. — Starine XXIII. 182. — Bullettino di Archeol. XIV. 41—2. — Kukuljevic Reg. no. 29.

---

[1] Isprava datirana je (po talijanskom načinu) god. 1203. mjesto 1204., no indikcija treba da bude VII., kako sadržaj listine pokazuje, jer su u februaru 1203. (indikcije VI.) u Zadru bili križari i Mlečani gospodari. (Gl. Rad jugoslav. akad. vol. 142. p. 255.)

39.

1204, mjeseca marta. U Dubrovniku.

Testament u korist koludrica svete Marije »de castello«.

Ex archivo monasterii sanctę Marię castellanę. Nos quidem subscripti testes, hoc quod sequitur vere testamentum. Cum olim adhuc Bona uxor Petri magistri Miche viveret, una cum ipso Petro concorditer et communi voluntate de hereditate sua videlicet de domo sua et vinea hoc modo quasi in testamento disponente statuerunt. Vocaverunt abbatissam Marislavam cenobii sanctę Marię de Castello et dixerunt ei: Ecce Bona et mater absque herede sumus et in senectute positi filiorum nobis spes omnino ablata est, ideo quod[1] tibi et sororibus tuis in ipso cenobio commorantibus domum nostram et vineam damus et deliberamus, ut pro domo accepta omnia debita nostra liberatis[2] et testamentum nostrum et testamentum presbyteri Petrane et testamentum matris presbyteri Petrane, sicut dispositum est adimplere studeatis. Vineam autem vobis tribuimus, ut animas nostras et omnium nostrorum parentum in memoria habeatis. Tunc abbatissa Marislava accipiens domum et vineam, eorum, hęc omnia prędicta adimplere spopondit. Acta autem sunt hęc pręsente Paulo fratre dictę Bonę et presente uxore Pauli Agape et ipsis consentientibus. Hii sunt testes: presbyter Nicolaus Yvasia comunis spiritualis pater, Michael Vulpis. A quibus ego clericus Gataldus et communis notarius iuratus audiens, scripsi. Anno domini millesimo ducentesimo quarto, in mense martio.

Mattei: Memorie storiche su Ragusa. Rkps. br. 416 (str. br. 267) u biblioteci Male braće u Dubrovniku.

40.

1204, mjeseca aprila. (U Carigradu.)[3]

Henrik Dandolo dužd mletački ispričava se radi Zadra i izvješćuje o osvojenju Carigrada.

Venerabili in Christo patri et domino I(nnocentio) dei gratia sancte romane ecclesie summo pontifici, H(enricus) Dandolus (Venetiarum), Dal-

[1] Ima biti: ideoque. [2] Ima biti: liberetis. [3] Iz sadržaja vidi se, da je ovo pismo napisano skoro po padu Carigrada (12. aprila).

matie atque Croatie dux, vester humilis et devotus, cum omni devotione servitium. Notum facio sanctitati vestre, quod cum crucem assumpserim pro servitio Jesu Christi et sancte romane ecclesie (et) transmeandi gratia de Venetiis iter arripuerim necessitate temporis yemalis ingruente, oportuit me cum stolio meo et peregrinorum apud Jaderam yemare, que cum esset rebellis michi et Veneticis longo tempore iniuste per proditionem contra iuramenta prestita, de civitate et civibus, secundum quod moris est invicem se inimicantium, iuste, ut existimavi, sumpsi ultionem. Verum quia, ut dicebatur, in vestra erat protectione, quod ideo non credebam, quia non existimo vos nec antecessores vestros illos sub protectione recipere, qui crucem accipiunt tantum, ut eam portent, non etiam iter perficiant, propter quod peregrini solent crucem accipere, sed et aliena inveniant et iniuste detineant, paternitati vestre contra me et Venetos sententiam excommunicationis placuit promulgare, quam patienter et humiliter sustinuimus, usque quo per dominum P(etrum) tituli sancti Marcelli presbiterum cardinalem et sancte romane ecclesie legatum, prestita condigna satisfactione, meruimus absolutionem, sicut secundum ordinationem vestrorum nuntiorum et scriptorum paginam vestre poterit sanctitati clarius innotescere. Superveniente autem inspiratione divina magis quam humano, ut opinamur, consilio Alexio filio quondam Ysachii imperatoris Constantinopolitani eundi in Romaniam iter arripuimus et ipsum sicut domino placuit prestita ab eo cautione de obedientia sancte romane ecclesie, expulso Alexio avunculo suo, captaque Constantinopolitana civitate cum magno periculo et labore, obtinere curavimus prius ab Ysachio patre ipsius et parentibus eius et pluribus aliis magnatibus civitatis eadem securitate accepta, qui cum in dicta promissione mendaces et fallaces existerent, ipsos tum quam inimicantes sancte romane ecclesie et Christianitatis proditores diffidavimus: quibus scilicet patre et filio per Grecorum proditionem extinctis aliisque Greculis sublimatis Grecorum sustinentes molestias et infestationes assiduas tam per mare mittentium ad nos naves accensas, ut nostrum navigium comburerent et diuturna bella inferentium, quam per terram multis variisque modis, communicato consilio omnium clericorum et laicorum exercitus, conventionibus quibusdam inter nos et ipsos premissis, sicut ex tenore exempli dictarum pactionum sanctitas vestra poterit clarius cognoscere, civitatem Constantinopolitanam ad honorem dei et sancte romane ecclesie et Christianitatis subventionem decrevimus debellandum, quod et Christi suffragante misericordia vestroque merito, nostroque laborioso studio precipue pre ceteris viventibus contra omnium opinionem perfectum est. Capta igitur civitate multaque strage Grecorum interveniente, Marcoflus(!), qui tunc erat imperator, cum suis sequacibus de civitate aufugit, et se-

cundum inter nos scriptum constitutum et sacramentum adimplevimus. Cognoscat igitur sanctitas vestra, quod ego una cum Veneto populo, quicquid fecimus, ad honorem dei et sante romane ecclesie et vestrum laboravimus, et nostre voluntati(!) habemus similiter laborare. Unde supplico sanctitati vestre, quatinus petitiones quas nuntii mei viri nobiles et discreti scilicet Leonardus Naugaiosus dilectus meus nepos et Andreas de Mulino, quos ad pedes sanctitatis vestre transmittimus, fecerint, benigne exaudire dignetur vestra sanctitas et effectui mancipare.

Theiner Monum. Slavorum I. 38—9 (iz reg. an. VII. ep. 202. fol. 167). — Migne Patrologia lat. Vol. 215. Opera Innoc. III. t. II. 511. — Kukuljević Reg. no. 47.

41.

1204, 8. novembra. U Zadru.

Mihajlo sin Dobre Kambona mijenja svoj posjed na trgu sv. Marije s Dominom sinom Martinovim.

Anno dominice incarnationis millesimo CCIIII., mense nouembris octauo die intrante, indictione VII., Jadere, temporibus equidem domini nostri Hemerici magnifici regis Hungarie, Dalmacie, Chroacie, Rame, Seruieque, ecclesia Jadertina proprio pastore carente et Domaldo incliti comitis. Ego namque Micha filius Dobre Cambonis una cum filio meo Dobre commutamus tecum Domine filio Martini a(l)lodium nostrum, quod est in platea sancte Marie maioris iuxta domum que fuit Andree filii Zurone, deliberando illud tibi plenarie cum omnibus suis (me)tis, terminis et pertinentiis, suscipientes a te illam tuam terram, que est . . . . . . rio inter ualle Plichuli et ualle Dragsanni, ubi lapides . . . . s bonos aureos iusti ponderis desuper, ita (ut . . . . pre)dictum allodium cum suis terminis et pertinentiis habea(s) . . . . . . heredibus ac proheredibus derelinquas, liceatque tibi illud habere, possidere, uendere, donare, commutare, pignori locare, pro a(nima) diiudicare et quicquid uolueris facere, nullis obstantibus uel contradicentibus. Actum est hoc et firmatum in aspectu et testimonio Vitalis plebani sancti Petri ueteris, Cosse Gregorii, Nicolaii Lampridii et Bogdani filii Martini. Et ego Camasius sancte Anastasie diaconus et Jadrensis notarius, ut audiui scripsi et solito signo signaui.

Original u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu. Dipl. a. 1204. Kukuljević Reg. no. 46.

42.

Koncem 1204. ili početkom 1205[1]. (U Mlecima.)

Poslanici zadarski predlažu mletačkomu vijeću uvjete svoga grada.

Nos missi Jadertinorum petimus a uobis domino R(ainerio) filio domini ducis et sapientia uestri consilii pro communitate Jaderensium, ut habeatis respectum misericordie erga illos. Volunt Jadertini semper archiepiscopum eligere de Venetiis et habere a Gradu uidelicet usque ad Caput Aggeris eiusque electionem praesentabunt domino patriarche Gradensi, confirmationem ipsius electionis postulantes. Et confirmatione facta ueniet ad sedem patriarchalem et consecrationem de manu sua recipiet facietque ei fidelitatem, reuerentiam et obedientiam ei exhibere promittens et omnes honorificentias, quas dominus Lampredius archiepiscopus exhibuit domino patriarche H(enrico) Dandulo et obsequia debita, jurabitque fidelitatem domino duci et successoribus suis et sic facient omnes archiepiscopi qui in perpetuum erunt ducibus et patriarchis qui per tempora erunt. Archiepiscopus autem a domino patriarcha honorem accipiet consuetum et ius de Dalmatinis episcopis ei non minuatur. Habebit archiepiscopus omnes introitus et omnes honorificentias, quas habere consueuerant archiepiscopi qui fuerunt ante et a communi Jadre insuper omni anno in kalendis marcii mensis unum miliarium et dimidium cunicularum bonarum. Clerus autem bis in anno in natiuitate domini et in pascha resurrectionis laudes cantabunt in maiori ecclesia solempniter domino duci et domino patriarche atque archiepiscopo suo et comiti omni anno, propter quod benedictionem recipient consuetam. Eligent Jadratini semper comitem de Venetiis et habebunt a Gradu usque ad Caput Aggeris et representabunt electionem domino duci, uel qui pro ipso erit Venetie; et recipiet electus confirmationem, facta inuestitione ab eo, iurabit ei fidelitatem et successoribus suis. Qui electus fuerit, si forte electionem in se factam recusaret, eligere de Venetiis non cessabunt, usque dum inuentus fuerit, qui electionem in se factam recipiat. Simili modo facient et de electione archiepiscopi et sic facient omnes comites qui per tempora erunt ducibus qui per tempora erunt in perpetuum. Comes autem habebit omnes redditus et honorificentias, quas habere solebant et habuerunt alii comites et omnes redditus et honorificentias quas habere solebant de insula Pagi et insuper Scherdam insulam, que est uersus terram. Iurabunt autem et omnes homines co-

---

[1] Sadržaj pokazuje, da se listina ima ovako datirati. (Gl. Rad vol. 142. p. 256.) Zato je uzesmo, premda jest u Ljubića.

mitatus a quatuordecim annis et supra fidelitatem domino duci et successoribus suis et ipsa fidelitatis sacramenta renouabunt singulis annis decem, iurabuntque fidelitatem domino comiti omnes et comitibus omnibus in perpetuum futuris, salua fidelitate domini ducis, ad honorem Venetie et salutem Jadre. Et si forte contingerit, dominum ducem uel successores suos Jadre applicare, recipient eum Jadratini honorifice et tractabunt et nuntios suos similiter. Et si dominus dux uoluerit hospitari in domo archiepiscopali, habebit eam ad suam honorificentiam et uoluntatem; sin autem dabitur ei domus honorabilis usque dum steterit ibi. Et quotiens fecerit Venetia exercitum usque Ragusium et a Ragusio et infra, sicut Venetia faciet, sic facient et Jadratini secundum numerum uirorum suorum. Si uero fuerit exercitus a triginta galeis et supra, que debeant transire Ragusium, facient inde Jadratini tricesimam partem et stabunt in seruitio Venetie, usque dum steterit exercitus Venetie. Dabunt Jadratini domino Michaeli qui factus erat a domino duce comes Pagi et aliarum insularum, que sibi sunt concesse libre MCCCL. in quatuor annis; hoc est in singulis calendis martii pro quolibet anno quartam partem. Tollentque Jadratini de omnibus nauibus extraneorum, qui illuc applicuerint ad portum, faciendum illam dationem, quam Venetia tollit de extraneorum nauibus, diuidentque illam in tres partes; de quibus unam dabunt archiepiscopo, aliam comiti et tertia sit communis Jadre. Omnes autem qui erunt amici Venetie, Jadratini ipsos pro amicis habebunt; et omnes qui erunt inimici Venetie, Jadratini ipsos pro inimicis habebunt. De muris autem ciuitatis ruinandis uel non et non releuandis, si ruinati fuerint sine uoluntate domini ducis uel illius persone, qui vicem obtinebit eius et sui consilii uel maioris partis, sic erit sicut de uoluntate ipsius domini ducis fuerit, vel residentis pro eo et sui consilii uel maioris partis. Dabunt omni anno in Venetia Jadratini communi Venetie perperos C et L in calendis martii in perpetuum, aut tria milliaria bonarum cunicularum in Jadratinorum arbitrio, super hoc respondentium, in presenti nuntiis Venetie. Restituent etiam Jadratini omnes illos, qui Jadram exiuerunt pro discordia habita, qui morati sub dominio ducatus Venetie uel in exercitu iuerunt, aut steterunt ad fidelitatem Venetie, in domibus et in omnibus possessionibus suis, sicut fuerunt eo tempore, quo inde exiuerunt. Obsides autem dabunt Jadratini a triginta et infra, super quod uoluerit dominus dux, uel qui erit pro eo et suum consilium uel maior pars et quos uoluerit, moraturos semper in Venetia ad expendium Jadratinorum; et si eorum aliquis moreretur, dabunt alium in loco eius. Dabuntque Iadratini terram illam que (fuit) P. de Jadera et fratris eius, ut ibi domus fiat in qua comes quisque debeat habitare, quam si possessores sic dare noluerint, prouidebit eis dominus archi-

episcopus et comes et consules uel iudices civitatis aut eorum maior pars in concambio, sicut apparuerit esse conueniens. Iurabunt autem et comes et antepositi in aliquo officio ciuitatis et unusquisque insuper pro suo capite sic se omnia seruaturos, nisi remanserit per dominum ducem uel illius persone, qui erit pro eo et maioris partis sui consilii. Et Jadratini sint in Venetia sic et in omnibus aliis partibus, sicut pacis tempore esse consueuerunt.

Liber Pactorum II. 24 u dvorskom arkivu u Beču.

Tafel u. Thomas Urkunden I. 21. — Ljubić Listine I. 21—2. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 261. — Kukuljević Reg. no. 30.

43.

1205, 3. aprila*. U Mlecima.

Petar Ziani dužd mletački potvrdjuje baštinicima Rogerija Maurocena Pag protiv Rabljana, a ovima potvrdjuje privilegija dana im od hrvatskoga kralja Krešimira.

Petrus Ziani dei gratia Venetorum[1], Dalmatiae[2] atque Croatiae[3] dux, dominus quartae[4] partis et dimidiae[5] totius imperii Romaniae[6]. Venerunt ante nostram praesentiam[7] haeredes[8] quondam viri nobilis Rogerii Mauroceni et conquesti sunt super virum nobilem Joannem[9] Sisindolum[10] de nostro mandato comitem Arbi et eiusdem communitatem, ostendentes unum privilegium continens in feudum eis concessum castrum Chissae cum suis pertinentiis, quod violenter molestatur ab Arbensibus. Unde praedictus[11] comes Arbensis pro communitate praedicta[12] ante nostram praesentiam[13] suam ostendit rationem, videlicet privilegia antiqua, quae[14] facta fuerunt in tempore Cresimiri[15] regis Croatiae[16]. Audita et intellecta utriusque scripta cum nostro consilio antiqua privilegia Arbensibus[17] confirmamus, alia vero privilegia repudiamus, praedicta privilegia Arbensibus firma et inviolata in perpetuum maneant. Datum in nostro ducali palatio, anno domini 1205., die 3. intrante mensis aprilis, indictione 8.

Lucius De regno l. IV. c. 8. 173. — Ruich Riflessioni sull' isola di Pago I. 113—4. — Kukuljević Reg. no. 52.

---

* Ako je ovako bio datiran original, onda je listina veoma sumnjiva, jer je P. Ziani izabran tek 6. augusta 1205.

[1] Ruich: Venetię. [2] R.: Dalmatię. [3] R.: Croatię. [4] R.: quartę. [5] R.: dimidię. [6] R.: Romanię. [7] R.: pręsentiam. [8] R.: hęredes. [9] R.: Johannem. [10] R.: Sinsindoleum. [11] R.: pręedicta. [12] R.: pręedicta. [13] R.: pręsentiam, [14] R.: quę. [15] R.: Crescimeri. [16] R.: Croatię. [17] R.: Arbensium.

44.

1205, mjeseca maja. U Rabu.

Zastupnici Raba i Senja prave medjusobni trgovački ugovor.

In nomine domini. Anno ab incarnatione eius millesimo ducentesimo quinto, mense madio, indicione octaua, Arbum (!). Nos namque Prodanus Arbensis episcopus et Johannes Sisinulus eiusdem loci rector, vna cum nostris iudicibus Duymo et Philippo et aliis nostre ciuitatis nobilibus Madio Tiane, Sergio Curine et Marino Dimigne Blasii, ac vniuersa comunitate Arbensi. Terrinus frater templariorum Segniensium dominator, Criuosia eiusdem loci setinicus, Laisnic curie diuornicus, Bratania Uertiglaui, Moyse iudex, Sribren Cirnauic, Crasiç filius Rastine, Radoslau Pristiç, Odolen, Crasi, Pribislau, Desinna filius Steppane, Muscania et multi alii, qui ad huius negocii causam tractandam pro comunitate illius loci Arbum uenerant, hanc recordationis et constitutionis cartam per manum notarii perpetualiter habendam fieri facimus de ordinamento, quod ad invicem componentes pari uoluntate ordinauimus. Volumus itaque et presenti scripto stabilimus, ut amodo in antea quicumque Arbensis cum mercimonio vini et salis negociari uoluerit et portum Segnie aduenerit, nullam antiquam dationem comunitati nec cuilibet Segniensi, sicut solutum fuerat, reddere debeat, salua iusticia curie, quam quisquam Arbensis qui cum barca seu cum naui de uino, aut de sale ibidem aduenerit, de centenario vini insuper octo staria Segniensia et sicut de centenario inferius descenderit, ita pro ratione curie persoluere debeat, de sale uero staria quatuor eadem conditione. Et si Segniensis quamlibet mercem uendendi aut emendi causa Arbum devenerit, per vnamquamque barcam vnam libram cere quam Sclaui bolantiam uocant, curie Arbensi persoluere debet, relicto ac condonato omni antiquo redditu comunitatis. Volumus etiam, ut quicumque Arbensis cum predictis mercimoniis Segniam pecierit, statio quam ibidem habere potuerit non sit ei defensata, nec ui aliquid ei inferatur, set vinum suum prout melius poterit uendat, salem uero suum sicut ibidem uendere poterit, ita in societate cum hominibus de Segnia hospitibus superuenientibus, comuniter uendat salua capitanea; lucrum, quod eis deus exinde dederit, per ueram medietatem partiri debeant. Cetera autem mercimonia omnia, sicut Segniensis, ita Arbensis plenam habeat potestatem Segnie, eodem modo Segniensis Arbo vendendi et emendi plenam habeat potestatem. Si uero accidente casu euenerit, quod aliqua gens extranea quemlibet Arbensem apud Segniam commorantem offendere uoluerit, homines de Segnia cum suo posse de-

fendere debeant, similiter Segniensem Arbenses. Et hec per iusiurandum tenemur adimplere et in perpętuum obseruare. Suprascripti sunt qui iurauerunt: Duimus et Filippus Arbenses iudices, Madius Tiane, Sergius Curine, Marinus Diminnie Blasi, Criuosia Segniensis setinicus, Laisnic curie diuornicus, Bratania Uertiglaui, Moyse iudex, Sribren Cirnauiç, Crasiç filius Rastinne, Radoslau Pristiç. Acta sunt hec et firmata in aspectu et testimonio Petri Aimi Dese, fratris Urisse et Dobre de Gundula ad hec conuocatorum et rogatorum testium. Et ego Petrus diaconus et Arbensis notarius iussu ac rogatu utriusque partis scripsi, roboraui et solito signo signaui.

Ego Martinuscius de Slouigna examinator ac iudex manum misi.

(Signum notarii.) Ego Grimerius Alexii Arbensis notarius auctenticum(!) huius exempli vidi et perlegi, et secundum quod in eo continebatur, ita in hoc exe(m)plo bona fide et sine fraude nichil addens uel diminuens quantum ad sensum et significationem, nisi forte litteram uel punctum, et signum meum apposui et me subscripsi.

Savremeni prijepis na pergameni u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio obitelji Ponti no. 30).

Farlati Illyr. sacrum V. 239 (samo fragment; jer — kako misli — »caetera ad historiam ecclesiasticam non pertinent«). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 306 (po Farlatu; jer »da se o tom nije našao ni izvornik ni kopija, ni u Senju ni na Rabu«). — Kukuljević Reg. no. 53 (po Farlatu).

45.

1205[1], 23. jula. U Zadru.

Samostan sv. Kuzme i Damjana iznajmljuje vinograd u Muhli.

Anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo quarto, mense iulii, vicesima tertia die astante, indictione septima, Jadre, temporibus equidem domini nostri Henrici Danduli incliti ducis Veneciarum, Dalmacie atque Chroacie, ecclesia Jadertina proprio carente pastore, ac Uitalis Danduli prudentis comitis Jadre. Ego namque Giraldus monachus sancti Damiani ex precepto abbatis Dominici, concedimus tibi Radoso

[1] Po originalnoj listini br. 41. vidismo, da je kralj Mirko priznavan u Zadru još 8. novembra 1204., zato metnusmo ovu listinu u god. 1205. Nemamo originala, a »Polichorion« nije sasvim pouzdan. Smrt Henrika Dandola (um. 14. juna u Carigradu) doznadoše u Mlecima tako kasno, da su tek 5. augusta izabrali Petra Ziana; zato su i u Zadru mogli datirati po Dandolu 23. jula. Nadbiskupska stolica bila je ove godine doista prazna, a Vitala Dandola nalazimo već poč. 1206. knezom u Zadru (br. 51. u orig. ispravi).

vineam nostram in Muchla bona(m) usque ad tres annos completos fructus ex ipsa plenarie habere, tamen bene eam colere et laborare teneris et potestatem tibi et tue uxori vel tuis heredibus dimitendi habeas; post terminum trium annorum completum duas partes tu vel tuis filiis(!) habere debent, nos vero terciam. Quod si peccatis vos ipsa(m) laborare nequeverit(is), tunc ad monasterium reverti debet. Huius rei sunt testes presbiter Matheus de Mosdra[1], Leonardus Scorna, Luca Vitaza et Lupe. Et ego Lucas sancte Anastasie presbiter et Jadre notarius, ut audiui scripsi, roboraui et consueto signo signaui.

Ljubić Polichorion 44 (Starine XXIII. 196—7). — Lucius De regno l. IV. c. 2. 157 (samo uvod). — Farlati Illyr. sacrum V. 71 (donosi uvod bez datuma).

46.

1205, 1. augusta.

Kralj Andrija daje povlastice gradu Ninu.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruieque rex in perpetuum. Regalis excellencie multiplex benignitas suorum uotis fide ium subditorum tanto generosius consueuit occurere, quanto deuocionis ipsorum et fidei feruenciam ad se impermutabilem conspicit permanere. Eapropter presentes nouerint et futuri, quod accedentes ad nostram presenciam dilecti fideles nostri ciues Nonenses humiliter et deuote nobis supplicarunt, quod ciuitatem ipsorum predictam, que semper progenitoribus nostris recordacionum felicium, diuis regibus et regno fidelis incommutabiliter extitit, nostris specialibus insigniremus graciis et conseruaremus in suis libertatibus et consuetudinibus antiquis et comitatum eidem ciuitati pertinentem metis designaremus debitis, ne in processu quocumque temporis possit per aliquos uicinos ipsius occupari contra uoluntatem et iusticiam ciuitatis et ciuium eorundem. Nos itaque ipsorum ciuium fidelitate conspecta, quam eos per plures barones regni nostri, existentes in partibus marittimis, ad nos et regnum nostrum semper gessisse cognouimus, peticiones ipsorum admisimus generose, uolentes et id auctoritate regia decernentes, quod amodo in perpetuum ipsi ciues ad suam uoluntatem possint omni tempore eligere comitem sibi vndecumque uoluerint, qui comes[2] secundum consuetudines ciuitatis ipsius eandem ac suum comitatum et tenutam[3] et non aliter debeat iudicare, et

[1] Ima biti: Nosdra. [2] Horm. pogrješno: ciues. [3] Zadr.: territorium.

quod nullus dux, banus uel uicebanus noster ipsos ciues None ad suum iudicium possit uocare uel cogere, quacunque de causa et nisi coram predicto ipsorum comite in ciuitate None et non alibi existente. Volumus eciam, quod nullus dux, banus uel uicebanus noster, aut baro quicumque regni nostri, qui noster esset uicarius in partibus marittimis pro tempore constitutus, possit a ciuitate et ciuibus None aliquod seruicium uel exactiones quascumque petere, nisi tantum semel in anno, si eum uenire contingat in ciuitatem None, pro regiis uel regni negociis, expensam pro triginta personis vnius prandii siue cene. Nec ipse dux, banus uel uicebanus noster aut uicarius quicumque cum maiori hominum numero quam predictis personis triginta possit ipsam ciuitatem introire contra uoluntatem ciuium eorundem. Volumus eciam, quod si aliquis de regno nostro dictos ciues in aliquo offenderit et illum offensorem in sua ciuitate inuenerint, ipsorum comitis iudicio sicuti ciuis None aliquis subiaceat. Volumus eciam, quod nullus dux, banus uel uicebanus noster possit in ciuitate None regio uel suo nomine municionem quamcumque construere uel constructam in suam uel regiam custodiam postulare, sed ipsi Nonenses ciuitatem et eius municiones ad suam tenebunt et custodient uoluntatem. Volumus eciam, et hoc de gracia regia facimus speciali, quod ciues Nonenses de dandis nobis seu regno obsidibus perpetuo sint exempti, suisque iuribus et consuetudinibus antiquis vti libere ualeant, et eas, sicut eis uisum fuerit, in suum melius commutare. Ipsi uero ciues None erunt nobis et nostris successoribus fideles deuoti, nec vllo alio nobis et regno tenebuntur seruicio, nisi quod profiteantur se esse deuotos regni nostri et laudes regio nostro nomini, sicuti est consuetudo fidelium nostrorum de marittimis, pro honorificencia regia consuetis diebus solemnibus per suum clerum et populum decantabunt, quodque nulli infideli uel rebelli regio, qui in publica nota infidelitatis per nos denunciatus fuerit, dare quodcumque auxilium uel adiutorium seu deffensionem presumant. Nos autem si quocumque tempore uel noster quiuis successor ad partes marittimas ueniremus et uellemus intrare ipsam ciuitatem None, iidem ciues nos pro posse suo honore regio in portis ciuitatis excipient, et decencius quod fuerit hospicium nobis assignabunt. Ceteri uero, qui in nostra fuerint comitiua, occupare uel recipere intra muros ciuitatis nullum possint hospicium, nisi suis propriis expensis et cum ciuium uoluntate (habere). Porro metas comitatus dicte ciuitatis designari fecimus per comitem Desiuoy filium Prodanci[1] dilectum fidelem nostrum in hunc modum: in primis incipit a capite cuiusdam insule uocate Wyr et deinde per litus maris ad sanctum Andream prope dictam ciuitatem, et deinde in quendam locum

[1] Zadr.: Perante.

protensum in mare qui dicitur Drugozay, et deinde in Dykla, et deinde ad locum qui dicitur Crux parua, et deinde in quandam paludem que dicitur Ognakouo[1] Blato, et deinde per medium ipsius paludis tendit ad partem australem ad metas cuiusdam possessionis uocate Bresghan[2] et deinde directe tendit in quendam riuum qui dicitur potoch, et deinde per ipsum riuum uersus partem australem secundum cursum ipsius riui in quoddam nemus dictum Jablan, et deinde directe per quandam uallem uersus austrum que dicitur uallis Budyzlay[3] et tendit usque in Zytniza[4], et deinde uersus boream vsque in Kadyna goriza[5], et deinde ad quendam (quitizirnizam (!), et deinde uersus boream ad quandam)[6] quercum que dicitur quercus lupi[7], et deinde in austrum ad uocatas quinque uias, et deinde uersus boream ad uallem Koruganiza[8], et deinde ad locum qui dicitur Badan, et deinde ad quandam uallem que dicitur Weprina, et deinde ad lapidem qui est apud mare, super quem sancta crux est desculpta et ibi terminatur; excepta tamen possessione castri Lubey[9] que est hospitalis sancti Johannis. Item pascua dicte ciuitati pertinencia in magno monte sunt qui est super mare incipiendo a loco qui dicitur Tribaug uersus occidentem vsque ad locum qui dicitur Equus, et vsque ad cacumen dicti montis. Que omnia predictus comes Desiuoy[10] cum testimonio plurimorum prelatorum fore racionabiliter distincta nostris auribus reserauit. Vt igitur predicti ciuitas et ciues None immunes et securi perpetuo permaneant, nec vllo processu temporis ualeant predicta retractari, presens priuilegium nostri sigilli caractere communitum ipsis duximus concedendum. Datum per manus Gotfredi Orodiensis ecclesie prepositi aule regie cancellarii, anno ab incarnacione domini millesimo ducentesimo quinto, kalendis augusti. Venerabile Johanne Colocensi archiepiscopo existente, Calano Quinqueecclesiensi episcopo et Strigoniensi electo, Bolezlauo Wachiensi episcopo, Calanda Wesprimiensi episcopo, Gothardo Zagrabiensi episcopo, Desiderio Chenadiensi episcopo, Simone Waradiensi episcopo, Wylhalmo (!) Vltrasiluano episcopo, Petro Jaurinensi electo, Nicolao palatino et comite Nitriensi, Mercurio bano et Simigiensi comite, Smaragdo curiali comite et Skowauciensi (!), Gyrcone Bykoriensi comite, Chepano Bachiensi et Benedicto Budrugiensi comite.

Iz potvrde kralja Bele od god. 1244., 26. augusta. Ova potvrda iz »Privileggi di Nona« iz XVII. vijeka, fol. 5—9 u gubernijalnom arkivu u Zadru u vrlo rgjavom prijepisu. Bolje Hormayr Gesch. Tyrols. I. 200—4. Odatle: Fejér Codex VII. 5. 166—70 (v. ib. 267). — Kukuljević Reg. no. 54.

Zadr.: [1] Cugnacouo. [2] Bristiane. [3] Budisgna. [4] Chriniza. [5] Cazina goziza. [6] Ima Zadr. [7] luxi. [8] Pomogiaza. [9] Jube. [10] Deriuog.

47.

1205, 2. novembra. U Hvaru.

Tulije Jakšić prodaje Hermeti Griffiju zemljište u Dubovom dolu.

In Christi nomine amen. Anno domini 1205., indictione 8ª, die 2ᵈᵃ nouembris. Actum Phari in curia comunis presentibus Nicolaus de Pace et Matheus Cranco testibus ad hec vocatis et rogatis. Ibique dominus Tulio Jaxich[1] quondam domini Petri, sponte etc. ac omni meliori modo etc. per se heredes et successores suos iure proprio et in perpetuum dedit, tradidit, vendidit et alienauit ser Hermeti quondam ser Mixha Griffius ibi presenti pro se et heredibus suis recipienti et ementi valariam positam in hac insula Phare loco vocato Dubovi dol cum omne(!) planum, incipiendo a mare que est a meridie vsque V(u)cobratze dolzi et Garme. ratione dicti emptoris cum omne(!) planum a parte ponenti et transuersa, cum omnium(!) costierarum que sunt in dicta valaria de Dubovi dol habenciis et pertinenciis, ratione dicti Jaxich[1] posita infra hos confines: a leuante in parte cime montium in parte dicti Vucobratzi dolci et in parte Garme dicti emptoris, a ponente ecclesia sancti Viti in parte via comunis per quam itur Ciuitati Veteri, in parte cime montium pertinentiis dicte valarie, a transversa montium iura et acio(!) dicte valarie et in parte Garme et a meridie mare salsum, salvis etc. Qui confines aprobati fuerunt per ser Petrum Caramani et Marcum Bobich examinatores comunis ad habendum, tenendum et posedendum pro pretio ducatorum sex centum aureorum a iulii(!) decem pro quolibet ducato, quod predictus venditor confessus fuit habuisse et recepisse a dicto domino Hermeto emptore supradictes(!) ducatis(!) sex centum aureis(!) in prompta et numerata pecunia; faciens de eiusdem(!) pro se et heredibus finem et quietationem perpetuam. Promitentes sub obligatione etc.

Die XX. mensis martii 1206. retulit Tomas Pagliarich stridasse dictam venditionem ut moris est ciuitatis.

(Ego Petrus Doctus[2] cancellarius excellentissimi domini Joanni(!) Malipiero[3] dignissimi comitis Phare ex alio autentico extraxi existente penes spectabilem dominum Mateum Izarcum concordare inveni, ut in autentico exemplaui, me subscripsi et sigilaui.

Po dvjema lošim kopijama, premda ovjerovljenim po notaru Gabrijelu Angelini, iz XVII. vijeka na papiru u arkivu kaptola u Hvaru.

---

[1] U drugoj kopiji: Giaxich. [2] U dr. kop.: Dottus. [3] U dr. kop.: Malipero.

48.

1205. U Spljetu.

Nikola Casari kupuje od Dobonje i njegova sina Pobrata tri zemljišta na Braču.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnacionis millesimo CCV., indicione VIII., existente domino Bernardo venerabili archiepiscopo, Martinuso comite, Cosma Tule vicario, in presentia et testimonio eorum quorum inferius leguntur nomina. Ego quidem Nicola Casari emi in Brazza de Dobrona et filio eius Pobrato III (tres) eorum petias de terra, una que est sub Mereç de Uisnouiça, alia Na Muruize Oclad Uecerine strane uode, tercia Rasoli Sa Telstibreg sub Pociuala que est super sanctum Johannem. Quas tali tenore finito precio I (uno) boue III (trium) solidorum pro fine emi, quod omnem potestatem et omnem uirtutem habeam super eas et uendendi et donandi meisque heredibus et proheredibus dimittendi. Cuius mee uenditionis isti sunt testes: iudex Forminus, presbiter Rados, presbiter Juanus, Marinus Pauli, Cirnecha Pesene et Lubeç pater Budenni. Et ego presbiter Sabatius communis iuratus notarius precepto Dobronne et filii eius hoc breue scripsi.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (XVI. 1. 173).
Carrara Arch. capit. no. 40.

49.

1205.

Andrija kralj ugarski i hrvatski proglasuje, da je posjedom gorskim obdario netom osnovanu opatiju u Topuskom, zapovijeda ujedno tamošnjim podanicima, da onako služe opatu, kako su dužni bili služiti njemu kao hercegu hrvatskomu.

Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Omnibus ad quos litere presentes pervenerint salutem et graciam. Notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod in remedium anime nostre et dei intuitu terram de Gorra cum omnibus suis appendiciis eo iure et ea libertate, qua nobis tempore ducatus nostri servire tenebatur, cum omnibus hominibus, servis et liberis deo et beate Marie contulimus ad abbaciam construendam de domo Clareuallensi ordinis cysterciensis. Quapropter mandamus et hominibus prefate terre districte precipimus, quatenus dilectis fratribus nostris, presencium latoribus et ecclesie dei devote obediant et negocia ipsorum

fideliter promoveant, et eo iure eisdem serviant, quo nobis consueverant. Quod si non fecerint, iram et indignacionem nostram gravissime incurrent. Datum anno regni nostri primo.

Privileg. monaster. B. V. Mariae de Toplica no. III. i XIV. Tkalčić Monum. episcopatus I. 17. — Wenzel Cod. Arpad. IX. 82—3. — Kukuljević Reg. no. 56.

50.

Oko god. 1205. (U Gradu.)

Benedikt patriarka Gradski potvrdjuje privilegija crkve sv. Dimitrija u Zadru.

Benedictus (Faletro) dei gracia sancte Gradensis ecclesie patriarcha et Dalmacie primas. Dilectis in Christo filiis Dominico sancti Damiani de Monte abbati et eius conventui salutem et patriarchalem benedictionem. Iustis petencium votis facilem nos decet prebere assensum, et ea, que a veritatis tramite non discordant, pereunte iusticia confirmare. Eapropter dilecti in Christo filii vestris iustis postulationibus annuentes, ecclesiam sancti Dimitrii martiris in Jadertinam civitatem positam monasterio vestro ab universo clero et populo eiusdem civitatis intuitu pietatis et retribucionis collatam, sicut eam cum suis adiacenciis iuste et canonice possidetis, vobis presentis scripti patrocinio confirmamus. Si quis autem huic nostre confirmationis pagine aliquo unquam tempore ausu temerario voluerit contrahire(!), maledictionem dei omnipotentis et nostram se noverit incursurum.

Ljubić Polichorion 28 (Starine XXIII. 123). — Farlati Illyr. sacrum V. 70. — Bullettino di Archeol. XIV. 42. — Kukuljević Reg. no. 49.

51.

1206, 18. februara. U Zadru.

Svećenik Manfred prima u upravu od kaptola zadarskog crkvu sv. Damjana.

In Christi nomine anno incarnationis eius millesimo ducentesimo quinto, mensis februarii die vndecimo astante, indiccione nona, Jadere, temporibus domini nostri Petri Ziani dei gratia incliti ducis Venecie,

Dalmatie atque Chroacie et Leonardi venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Vitalis Danduli eiusdem ciuitatis comitis. Ego Manfredus clericus ex donatione capituli Jadrensis et assensu fundatorum suscepi ecclesiam sancti Damiani que est iuxta forum, meo studio regendam. Unum postmodum Stana filia Sekırre, que eidem ecclesie satis uicina et conlateralis est, me alloquuta est, ut de teritorio ipsius capelle, quod utilius sibi erat pro comutatione facta acciperet, sibi dans tantum de teritorio proprio ad maioris utilitatis comodum eiusdem ecclesie pertinens. Quod ego animadvertens per memetipsum facere non presumpsi, sed uocatis subscriptis uiris quesitoque ab eis consilio dixerunt michi, ut quod Stana petierat ei firmiter annuerem. Concessi predicte Stane et eius hereditati duos passus terre in latitudine ab angulo coquine ecclesie uersus austrum et tres in longitudine uersus meridiem; et supra annuentibus suis natis dedit pro comutatione de suo proprio teritorio ibidem septem passus in longitudine et tres in latitudine usque ad maceriaem(!) vxoris Cirnugi, inter utrosque terminos postmodum facta est maceries, sicut modo constat a predicto angulo coquine usque ad maceriaem(!) vxoris Cirnugi. Ceterum si futuris temporibus ipsa Stana uel eius posteritas murum in ipsa macerie construere uoluerit, licitum erit rectori ecclesie predicte eidem muro adherere ita tamen, quod nullum offendiculum ignis uel latrine eis inferatur. Hec concessio et ordinatio facta est presentibus Marino sancte Marie maioris, Predicio sancti Stefani, Johanne sancti Michaelis plebanis et Luca de Augusto, ac Crisogono presbyteris maioris ecclesie et Platono diacono. Et ego Vitalis sancti Petri ueteris plebanus et iaderensis notarius his omnibus supradictis interfui rogatus, ut audiui scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu. (Dipl. a. 1205.) Kukuljević Reg. no. 51.

52.

1206, 16. juna. U Ferentinu.

Inocencije III. papa rješava parnicu izmedju kaptola i nadbiskupa spljetskoga.

Innocentius episcopus servus servorum dei venerabili fratri Bernardo archiepiscopo et dilectis filiis canonicis Spalatanis(!) salutem et apostolicam benedictionem. Cum inter bone memorie P(etrum) predecessorem tuum,

frater archiepiscope, ac tue civitatis clericos super variis articulis questio verteretur[1], eam felicis recordationis C(oelestini) pape predecessoris nostri audientie presentarunt, ut sub ipsius examine ventilato fine debito clauderetur, a quibus utique clericis idem tuus predecessor petebat, ut quartam partem decimacionum et oblationum de corpore civitatis sibi debitam exhiberent. Petebat etiam, ut eo tempore, quo ipse vel successores sui ad romanam ecclesiam accederent, consecrandi seu romanum pontificem, imperatorem vel regem causa visitationis adirent, clerici sibi adiutorium impenderent oportunum. Ipsi vero sibi ad hec pariter respondebant, quod cum predecessores ipsius quinque ebdomadarios, presbiterum scilicet, levitam, subdiaconum, acolitum et sacristam per totam tenerentur ebdomadam procurare, et hoc eis importabile videretur, ita cum canonicis convenerunt, ut pro recompensatione procurationum supra dictarum haberent ipsi quartam partem decimationum et oblationum de corpore civitatis, sicut in scriptis bone memorie Gaudii, Gerardi et Petri predecessorum suorum continetur expressum. Petebant insuper duodecim prandia certis anni festivitatibus percipienda, potationes sabbatorum et procurationes tribus ebdomadariis singulis diebus dominicis exhibendas. Cum igitur idem predecessor vester multis et variis negotiis occupatus ad hec respondere non valeret, venerabilem fratrem nostrum J(ohannem) tunc Viterbiensem nunc Albensem episcopum et bone memorie G(regorium) de Sancto Apostolo sancte Marie in Porticu diaconum cardinalem concessit auditores. (In quorum siquidem) presentia constituti, post multas disceptationes et allegationes, saniori usi consilio taliter convenerunt, quod clerici archiepiscopo quartam partem decimationum et oblationum restituerent civitatis et archiepiscopus daret clericis memoratis de ipsa quarta parte decimationum et oblationum per suum procuratorem annuatim viginti perperos pro recompensatione supra dictarum procurationum, et quod residuum esset de ipsa quarta, in suum comodum converteretur et usum. Preterea sex tantum prandia daret eisdem statutis festivitatibus anni, scilicet sancti Domnii, Pentecosten, in translatione beati Domnii, sancti Anastasii. Sanctorum Cosme et Damiani et sancti Vincentii potationes sabbatorum, et tribus ebdomadariis singulis dominicis diebus procurationes, ab omnibus etiam aliis adiutoriis, que a totius civitatis clericis debito expetebat, tam pro se quam pro successoribus suis perpetuo reddidit clericos memoratos immunes. Quam utique conventionem amicabilem de assensu et voluntate utriusque partis factam nos ratam habentes et firmam, eam ad exemplar eiusdem predecessoris nostri auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino

[1] Gl. listinu od 15. juna 1196. u II. svesci (str. 278—9) ovoga zbornika.

hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Ferentini XVI. kalendas iulii, pontificatus nostri anno nono.

Original na pergameni u arkivu kaptola u Spljetu. Na listini vide se tragovi pečata.

Farlati Illyr. sacrum IV. 247—8. — Carrara Arch. capit. no. 41. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 309. — Potthast Reg. pont. no. 2811. — Kukuljević Reg. no. 57.

53.

1206 (6714), mjeseca juna.

Mihajlo Dukas epirski despot daje neka privilegija trgovcima dubrovačkim.

Ἐπειδὴ εὕρομεν συνήθειαν (τῶν) Ῥ(ω)μ(αίων) ἄδικον ἐνεργουμένην ἐν τῇ ἐφ' ἡμᾶς ἐπικρατείᾳ ἐπὶ (τοῖς) Ῥαουσαίοις πραγματευταῖς, ἀναιρεθεῖσαν δὲ καθόλως διὰ ἀργυροβούλλου προστάγματος τοῦ ἀοιδίμου αὐθέντου πατρός μου ἐκείνου τοῦ Κομνηνοῦ, ἀκολούθως καὶ ἡμεῖς ἐκ ποδῶν ἀποκρούομεν ταῦτα καὶ καθόλως ἐκκηρυκεύομεν δι' ἑτέρου ἡμετέρου ἀργυροβούλλου προστάγματος· διακελευόμεθα γάρ, ἵνα, ἐάν τινα Ῥαουσαῖον ἐν οἱᾳδήτινι χώρᾳ ἡμῶν συμβῇ τελευτῆσαι, μὴ ἐπιβάλλῃ ὅλως χεῖραν ἁρπακτικὴν εἰς τὰ εὑρισκόμενα τούτῳ οἱαδήτινα πράγματα ὁ κατὰ τόπον πρακτορεύων, καθὼς καὶ (δίκαιόν ἐστι) καὶ ἔθος ἀρχαῖον, ἀλλ' ἐκεῖ παραπέμπονται τὰ πράγματα αὐτοῦ, ὅπως ἐκεῖνος διάθηται· εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνος ἀδιάθετος τελευτήσῃ, εἰς τοὺς ἐκείνου κληρονόμους καὶ συγγενεῖς, μή τινος τῶν ὑφ' ἡμᾶς τασσομένων καὶ ἐν ὁποιᾳτινι ἐνεργούντων χώρᾳ δυνησομένου ὑπερβῆναι τὸν παρόντα ἡμῶν ὁρισμόν. καὶ γάρ, εἰ μὴ οὕτω φυλάσσεται, γινωσκέτω ὁ καταφρονήσας αὐτῶν, ὡς σφοδρὰν καθ' ἑαυτοῦ ἀνεγερεῖ τὴν ἡμετέραν ὀργήν, καὶ εἰς τὸ πολλαπλάσιον ἀντιστρέψει, εἴ τι ἀπὸ τῶν τεθνεώτων Ῥαουσαίων (τολμή)σ(ῃ ἀποκερ)δ(ῆσαι). ἔτι δὲ καὶ νῦν συνεφώνησαν μεθ' ἡμῶν Ῥαουσαῖοι ἐγγράφως, ἵνα ἐκδουλ(ευ)ώμεθα εἰς τὴν ἀποκομιδὴν τῶν φαρίων καὶ τῶν ἁρμάτων [αὕτη γὰρ ἔσται καὶ μόνη ἡ δουλ(εία)], ἀνταμειβόμενοι καὶ ἡμεῖς τοιουτοτρόπως αὖθις αὐτοῖς. καὶ θέλομεν, ἵνα περιπατῶσιν ἐν πάσαις ταῖς ἡμετέραις χώραις καὶ πραγματεύωνται ὡς ἡμέτεροι δουλευταὶ πραγματείαν, οἵαν ἄρα καὶ βούλονται, ἀζημίως πάντα μαὶ ἀκαμερεύτως. διοριζόμεθα γάρ, ἵνα, εἰ μὲν φαρία καὶ ἅρματα ἀποκομίζουσιν εἰς τὴν χώραν μου, καθὼς καὶ συμφωνία ἐγένετο, οὕτως ἀποκερδίζειν ὡς τὸ διαφέρον ἡμῖν ἐκ τῶν τοιούτων κομμέρκιον· εἰ δὲ μὴ τοῦτο δουλεύουσιν, ἵνα παρέχωσι τὸ ἡμέτερον δίκαιον τὸ ἐκ κομμερκίου, ἤγουν εἰς τὰ ἑκατὸν ὑπέρπυρα ὑπέρπυρα

τρία, καθὼς εἶχεν τοῦτο σύνηθες, ὡς ἄρα ἀνηνέχθησαν. ἔτι διοριζόμεθα, ἵνα, ἐὰν συμβῇ τζακισθῆναι ξύλον βαστάζον Ῥαουσαίους εἰς τὴν χώραν τὴν ἡμετέραν, καὶ διατηρηθῇ τι ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἐκείνων ἐστρατευομένων ἢ καὶ ἀστρατεύτων, μὴ χάνωσι τὸ τοιοῦτον πγᾶγμα αὐτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ἐάν τις ἐμπιστευθῇ τινα τῶν ὑπὸ τὴν ἐγκράτειαν τὴν ἡμετέραν πρᾶγμα αὐτοῦ, νὰ μὴ γυρεύῃ τινὰ ἕτερον, εἰ μὴ ἐκεῖνον, ὅπου καὶ τὸ πρᾶγμα παρέδωκεν. ὁμοίως καὶ Ῥαουσαῖον ἐάν τις Ῥωμαῖος ἐμπιστευθῇ, καὶ μὴ ἔχει ἐξουσίαν τοῦ κατέχειν καὶ ἀμαχεύειν ἕτερον, ἀλλ' ἵν' ἐκεῖνον, εἰς ὃν ἐμπιστεύσατο τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ. ταῦτα διατηρηθήσονται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς παρὰ πάντων τῶν τὰς ἡμετέρας χώρας διενεργούντων ἀπαράθραυστά τε καὶ ἀναλλοίωτα, μέχρις ἂν καὶ οἱ Ῥαουσαῖοι φυλάσσωσι τὴν συμφωνηθεῖσαν πρός με ὑπόσχεσιν. διὰ τοῦτο γὰρ ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πρόσταγμα καὶ ἐπεδόθη αὐτοῖς εἰς ἀσφάλειαν μηνὶ ἰουνίῳ ἰνδικτιῶνος θ' †.

† Μιχαὴλ ὁ Δούκας †.

Original u dvorskom arkivu u Beču.

Tafel u. Thomas Sitzungsberichte der phil. hist. Cl. der. k. Akad. der Wissensch. VI. 5. 526—7 (sa leksikalnim bilješkama). — Miklosich-Müller Acta et diplomata graeca III. 58—9.

54.

1206, 2. augusta.

Radi se o nekim bračkim jamcima.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo sexto, secundo die augusti. Sergius de Leo et Micha Johannis Sergii, Catarini, testificati sunt, quod Negoie Farensis iupanus in Pitua extraxit per suam fidei iussionem a manibus Kalende Stepatie tunc comitis galee Ragusine septem obsides Bracenses tali modo: dictus Negoie obligauit se mittere Ragusium dictos obsides cum barcusio, cum quo Dabrana Proculi uenerit, et si Dabrana dimitteret dictos obsides in insula Farensi, ipsi ibi manerent et in quocunque tenpore (!) Kalenda quereret dictos obsides, dictus Negoie daret illos sibi, et si non daret eos sibi, teneretur dare Kalende septingentos romanatos, et dictus Negoie non est manupresa de morte illorum. Quod ego Blasius clericus et comunis notarius iuratus audiens scripsi.

(Signum notarii.)

Original na maloj dugoljastoj pergameni u arkivu u Dubrovniku. U zbirci saeculi XIII.

55.

1206, 5. augusta. U Ferentinu.

Inocencije III. papa opet prekorava Mlečane radi Zadra.

Innocentius episcopus servus servorum dei dilectis filiis nobili viro (Petro Ziano) duci et populo Venetorum salutem et apostolicam benedictionem. Apostolice servitutis officium laudabiliter exercemus, si iuxta quod docet apostolus, arguimus, obsecramus et increpamus in omni patientia et doctrina. Quia ergo pater filium quem diligit corripit et deus quos amat arguit et castigat, idcirco dilectos filios nobiles viros R(ogerium) Permar(inum) et P(aulum) Quir(inum) nuntios vestros ad sedem apostolicam accedentes paterno corripuimus affectu, vos in ipsis potius increpantes, super multis et magnis offensis, quas non solum in deum et romanam ecclesiam, verum etiam in populum christianum et vos ac proximos vestros nequiter commisistis, presertim in Jadertine civitatis excidio, ubi et vos deviastis et exercitum domini deviare fecistis a dextera in sinistram impugnantes populos christianos, cum debuissetis expugnare perfidos Sarracenos, repellendo apostolice sedis legatum et excommunicationis sententiam contempnendo, violato crucis voto in iniuriam crucifixi. Ut enim de multis iniquis operibus taceamus, que apud Constantinopolim perpetrastis diripiendo ecclesiarum thesauros et possessiones ecclesiasticas invadendo, volentes quasi hereditario iure sanctuarium domini possidere, propter quod etiam pactiones illicitas extorsistis. Dicite nobis, quando vos tantum dampnum restaurare poteritis terre sancte, cum averteritis exercitum christianum tam grandem, tam nobilem, tam potentem, adductum et congregatum tam magno studio et labore, tam multis sumptibus et expensis, per quem procul dubio sperabatur, quod non solum Jerosolimitana provincia recuperari deberet, verum etiam magna pars regni Babilonici occupari? Si enim sibi potuit Constantinopolim et Greciam subiugare, quanto potius potuisset obtinere Alexandriam et Egyptum, ac per hoc eripere terram sanctam de manibus paganorum? Certe licet gratum sit nobis, quod Constantinopolis rediit ad obedientiam sacrosancte romane ecclesie matris sue, gratius tamen nobis fuisset, si Jerusalem reducta esset in potestatem populi christiani. Neque putetis, quod ideo minime peccaveritis, quod civitas una vel altera tradita sit vobis et illis magis divino iudicio quam potentatu mundano, quia sepe placet deo passio flagellati, quando displicet ei actio flagellantis, sicut evidenter ostenditur auctoritatibus tam novi quam veteris testamenti. Non ergo nostre duritie imputetis, sed vestre ascribatis offense, quod preces quas

pro palleo destinando (Leonardo) abbati sancti Felicis, quem vos Jadertinum appellatis electum, per prefatos nobis nuntios porrexistis, nondum duximus admittendas; quia cum ex hiis, que per vos acta sunt contra Jaderam, nimis contra vos scandalizatus sit populus christianus. Noluimus propter vos aliquid agere circa Jaderam, per quod amplius contra nos scandalizari deberet ecclesia generalis, quod utique fieret, si ad petitionem vestram ei palleum largiendo absque omni satisfactione tantam remisisse videremur offensam, cum iuxta sententiam Salomonis, in quo quis peccat in eo sit puniendus, quamvis hec dilatio non tam pena sit quam cautela, per quam et nobis et vobis intendimus providere. Licet enim in hac parte non peccaverint Jadertini, quia tamen metropolitica dignitas propter vestrum honorem specialiter fuit illis ab apostolica sede concessa, ut videlicet ecclesia vestra non solo nomine sed pleno iure patriarchalem dignitatem haberet, cum ei subiecta fieret metropolis Jadertina, magis in hoc vestram culpam, quam illorum penam volumus denotare; cum nec novum sit nec absurdum, si quando puniantur subditi pro prelatis, sicut absque propria culpa punitus est populus Israelis, quando David in ipsius enumeratione peccavit. Hoc itaque vobis et per nuntios vestros et per nostras litteras respondemus, ut vos ad satisfactionem deo et nobis offerendam et exhibendam humiliter inclinetis, saltem illorum exemplo qui licet minus peccaverint, quoniam ad hoc facinus perpetrandum per vos tracti fuerunt, ad satisfaciendum tamen se nobis firmiter obligarunt, quatenus cum non excusando, sed accusando vestram offensam divinam et nostram imploraveritis indulgentiam ad satisfactionem vos congruam exponentes, nos qui vestram quoad deum desideramus salutem et vestrum quoad homines affectamus honorem, et in hiis et in aliis que digne duxeritis postulanda, vos exaudire curemus. Interim autem correctionem vestram equanimiter expectantes censuram illam suspendimus, quam universorum pene sententia in vos asserit exercendam, ut cum domino inspirante conversi fueritis, non solum remittamus vindictam, verum etiam gratiam impendamus. Nec se quisquam excuset, quod hiis gerendis corpore non interfuit, si forsan hiis gestis etiam corde consentit, quia facientes et approbantes similis culpa condempnat. Placeant igitur vobis, dilectissimi filii, verba nostra licet in cortice aspera, tamen suavia in modulla; quia sicut ille novit, qui nichil ignorat, de corde puro et conscientia bona et fide non ficta procedunt, ut sicut meliora sunt amici verbera quam oscula inimici, sic vos magis delectet patris correctio quam adhulatio peccatoris. Non ergo vos pudeat sub illius humiliari potentia, qui solo nutu potest humiliare superbos et humiles exaltare, concessam vobis victoriam non vestre virtuti, sed divine potentie ascribentes, que licet forsan occulto, iusto tamen iudicio per vos alios voluit flagellare, scientes, quod nichil

est magis abhominabile deo, quam ingratitudinis monstrum et prodigium arrogantie, quorum utrumque de cordis tumore procedit. Nobis quoque cum devotione curetis obedientiam et reverentiam plenariam exhibere propter illius gloriam et honorem, cuius licet immeriti et indigni vicem gerimus et locum tenemus, ut ipse vos in presenti protegat et exaltet, et in futuro glorificet et coronet, qui est rex regum ei dominus dominantium, sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. Datum Ferentini nonis augusti, pontificatus nostri anno nono.

Theiner Monum. Slavorum I. 42—3 (iz reg. an. IX. ep. 138. fol. 104. — Lünig Cod. ital. II. 1953. — Bréquigni Epist. Innocentii III. II. 952. — Migne Patrologia lat. Vol. 215. Opera Innoc. III. t. II. 957. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 310. — Tafel u. Thomas Urkunden I. 27. — Kukuljević Reg. no. 58.

56.

Oko god. 1206.

Bilješka iz jedne listine iza razvale Zadra.

Innocentius rescribens ad Petrum Zianum ducem Venetorum, ait se paratum esse pallium transmittere Leonardo electo archiepiscopo, modo Jadrensibus pro clade quam Veneti tectis ac moenibus illius civitatis intulerant, ea, quam ipse praescripserat, plenaque compensatione antea satisfactum fuerit. Super excessibus contra Jadertinorum civitatem commissis, si mandatis nostris curabitur obedire, nos ipsi electo pallium transmittemus, quod propter dictos excessus hactenus tibi distulimus destinare etc.

Farlati Illyr. sacrum V. 72 datira ovu listinu god. 1213., ali krivo, jer je Leonardo god. 1206. »electus«. Gl. br. 51. i 55. Farlati je jamačno imao pred sobom listinu pod br. 55.

57.

Oko god. 1206.

Treguan biskup trogirski prisiže vjernost svome metropoliti nadbiskupu spljetskomu Bernardu.

In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Ego Treguanus Traguriensis episcopus spondeo, polliceor et promitto atque iuro per signum vivificae crucis et sancta quatuor evangelia et has sanctorum re-

liquias, quod ab hac die in antea obediens ero et fidelis beato Domnio et vobis domine Bernarde archiepiscope et omnibus successoribus vestris catholice intrantibus, secundum omnia quae continentur in canone de forma fidelitatis, et quod vocatus ad synodum vel ad consecrandos episcopos veniam, nisi fuero impeditus canonico impedimento, et quod in propria persona vel per proprium et honestum nuntium ecclesiam beati Domnii in festo ipsius annuatim visitabo, et privilegia eiusdem ecclesiae, et omnia iura secundum posse meum defendam et manutenebo. Res vero, quae pertinent ad mensam ecclesiae Traguriensis, nonnisi in casibus concessis alienabo. Haec omnia observabo bona fide et sine fraude. Sic me deus adiuvet et haec sancta patrocinia.

Iz najstarijega evangelistara što se čuva u arkivu kaptola u Spljetu fol. 136.

Farlati Illyr. sacrum III. 241 i IV. 335. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 85. — Kukuljević Reg. no. 61.

58.

1207, 21. marta. (Kod Zadra.)

Potvrda crkve sv. Petra u Bubnjanima.

Hoc est exemplum cuiusdam privilegiii seu publici instrumenti, cuius tenor talis est:

Bartholomeus divina dispositione Scardonensis episcopus licet indignus, Dominico abbati sancti Damiani de Monte dilecto in Christo fratri, et per te tuis catolicis successoribus imperpetuum. Dignum itaque et consentaneum omni rationi est, omnibus maxime ecclesiarum prelatis monasteria et loca dei fovere, manutenere et omnimode consulere, ac vota que rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter dilecte in domino frater, tuis iustis postulationibus gratum prebentes assensum, ecclesiam sancti Petri de Bubiano, que voluntate et assensu fundatorum eius, quorum nomina inferius scripta sunt, tibi et tuo monasterio cum omnibus suis pertinentiis subposita et tradita est, auctoritate nostra damus et confirmamus, statuentes presentis scripti firmitate, ut nulli omnino hominum de predicta ecclesia te vel ipsum monasterium et successores tuos aliqua dolositate vel violencia liceat perturbare, molestari vel inquietare. Quicumque igitur fuerit ille cuiuscumque ordinis seu condicionis, qui predictum monasterium sancti Damiani de predicta ecclesia et omnibus suis pertinenciis et te tuosque successores fatigare

presumpserit, iratum habeat deum patrem omnipotentem et Jesum Christum filium eius ac spiritum sanctum ab utroque procedentem. Conseruantibus autem sit pax domini nostri Jesu Christi et vita pociantur eterna. Hec omnia per vos statuta et completa sunt tradicione Slouinie filii Boricii et Grubesce fratris eius, Radoslaui et Dragoslaui filiorum Stephani, Vrace Binboli filii Tollisci, Jurgii filii Radosci, Niculle et Prodanzi filiorum Dominici Gusikiorum, predicte ecclesie fundatorum. Presentibus Mirco, Dessidrugo, Stoiano, Negoso, Dragouanno presbiteris, Duymo Mogorouikio, Tattaro Cleunanino, Choddimiro Caciclo, Juttroso et Slaomiro Lisnicikig, Pauoso et Trebeso Uireuikig, Stroyco Dlamozanino et Uste Zudomirikio. Scripta sunt hec omnia et firmata a Vitale sancti Petri veteris plebano et Jadertino notario, festo sancti Benedicti abbatis, quod est XII. kalendas aprilis, anno vero incarnacionis domini nostri Jesu Christi millesimo CCVII., indictione X., tempore domini Innocencii pape tercii, regnante vero Andrea, tercii Bele regis filio, Hungarie, Dalmacie, Croatie, Rame, Servieque rege feliciter.

Savremeni »exemplar« u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio rogovski).

Ljubić Polichorion 31 (Starine XXIII. 186). — Farlati Illyr. sacrum IV. 13. — Fejér Codex VII. 5. 172 (nepotpuno). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 322—3. — Bullettino di Archeol. XII. 74—5. — Kukuljević Reg. no. 62.

Dodatak.

Hoc est exemplum cuiusdam priuilegii seu puplici instrumenti, cuius tenor talis est:

(Gl. početak br. 58.) Poslije toga:

† Ego Johannes de Sloradis iudex examinaui examinator et quia presens exemplum cum suo autenticho concordare inveni, ideo me subscripsi.

Ego Madius Çoili de Çapriano iudex examinator Jadre et quia presens exemplum cum suo autentico concordare inveni, ideo me subscripsi.

Ego Anthonius Morus dictus Moretus de Vincilino imperiali auctoritate notarius et iuratus Jadre, quia hoc exemplum ascultando vna cum supradictis dominis iudicibus et examinatoribus cum suo autentico concordare inueni, me subscripsi et signaui.

(Signum notarii.)

Ego Bartholomeus filius condam ser Paganini olim cancellarii Jadre publicus imperiali auctoritate notarius et Jadre iuratus, quia hoc exem-

plum ascultando vna cum supradictis dominis examinatoribus et notario cum suo autentico concordare inueni, me subscripsi.

(Signum notarii.)

Ego Vannes condam Bernardi de Firmo pubblicus imperiali auctoritate notarius et Jadre iuratus, quia hoc exemplum abscultando vna cum supradictis examinatoribus et notario cum suo autentico concordare inueni, ideo me subscripssi signumque meum apposui consuetum.

(Signum notarii.)

Ego frater Stephanus Spalatensis, prior Jadrensis ac vicarius generalis Dalmacie et Duracii ordinis fratrum predicatorum, presens exemplum inueni concordari cum suo autentico in nullo discrepantem, et me subscripsi, et sigillum meum apposui.

Ego frater Georgius de Jadra, vicarius eiusdem conuentus, posui manum meam in istud opus, volens presens exemplum confirmare cum aliis supradictis confirmatoribus, et hoc absente guardiano, et sigillum conuentus aposui fratrum minorum de Jadra.

Ego presbiter Helyas canonicus Spalatensis imperiali auctoritate notarius et iuratus comunis Jadre, suprascriptum priuilegium existentem (!) aput reuerendum patrem dominum fratrem Petrum, dei et apostolice sedis gratia abbatem monasterii sanctorum Cosme et Damiani Jadrensis diocessis, atque capellanum sanctissimi in Christo patris et domini nostri Vrbani sacrosancte romane ecclesie diuina prouidencia pape quinti, anno sexto vidi et seriose perlegi; et quia inueni ipsum non abolitum, non abrasum, nec in aliqua sui parte vitiatum, set omni prorsus uitio et sinistra suspectione carentem, cum sigillo in cordula quadam appensione munitum inpressa cum cera alba in cera similiter alba in cuius medii sigilli erat sculptus quidam clipeus, in quo clipeo erat sculpta una anca siue anser, in lateritiis ab extra dicti clipei erant sculpti duo dracones, in circuitu uero dicti sigilli litere legebantur: sigillum Gregorii comitis Corbauienssis, idcirco ipsum priuilegium seriose in hanc publicam formam hic ego redegi, et hoc feci ad instantiam et requisitionem dicti domini abbatis, de precepto et mandato nobilium et discretum (!) virorum dominorum Johannis de Varicassis, Scimeonis (!) Cucille ac Maphey de Matafaris honorabilium rectorum Jadre; nil in ipso addito uel diminuto per me, nisi forte in puncto, litera uel silaba inscienter tunc tamen errando, quod eius mutet sensum uel variet intel(l)ectum, meque hic sub mei (!) proprio nomine et tabelionatus presenti solito signo subscripsi in testimonium omnium premissorum. Et hoc factum est sub anno domini millesimo trecentessimo sexagessimo septimo, indictione sexta, die octavo mensis februarii, regnante domino nostro naturali domino Lodouico dei gracia serenissimo rege Hungarie, Dalmatie et Croatie, temporeque magnifici et

potentis domini Enrici regnorum Dalmatie et Croatie generalis bani. Insuper dicti domini rectores ad mayorem cautellam iusserunt presenti exemplo apponi sigillum comunis Jadre pendentem in medio sigillorum prioratus suprascripti fratris Stephani ac conuentus fratrum minorum de Jadra.

Na ledjima suvremena bilješka:

Exemplum publicum cuiusdam instrumenti facti per dominum epischopum Schardonensem(!) de confirmacione ecclesiastica sancti Petri de Bubnane cum pertinenciis suis.

Glagolska bilješka:

Bula ot Bьbnian.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samost. rogovskoga). Na listini nalaze se tragovi, gdje su o vrvcama visjela 3 pečata. Kod trećega je sačuvana svilena vrvca zelene boje.

59.

1207, 21. marta. (Kod Zadra.)

Predaja crkve sv. Petra u Bubnjanima samostanu sv. Kuzme i Damjana.

Instante tempore maxime perturbacionis et superuenientibus diebus malorum et dolorum, in quibus ciuitas Jadertina solotenus prostrata est, necessitate cogente ad quandam capellam in honore sancti Petri apostoli, fundatam in loco qui dicitur Bubiani, que quondam fuit sub dicione monasterii sancti Dimitrii, in quo paruus grex noster deo omnipotenti famulabatur, confugimus nos quidem Dragussa, Girda, Premilla et Dabrosa moniales et quedam alie, que dei iudicio uniuerse carnis uiam ingresse sunt. Volentes igitur et modis omnibus affectantes in predicto loco domino Jesu Christo debitum servicium exhibere, propter instans scisma quod ortum est inter potentes Sclavonie, multa et grauia incomoda ab omnibus tempore ferventis scismatis cotidie perpesse fuimus, tum quia sine rectore eramus, tum quia usque ad unum non erat, qui nobis faceret bonum. Ceterum dolores et cruciatus diurnos ac nocturnos evadere optantes cogitavimus, ut quoquo modo tot angustiis, quibus premebamur, finem deus omnipotens sua benignitate imponeret. Et reuersis in nobismet ipsis ad honorem et gloriam domini nostri Andree almifici regis Hungarie, accessimus mente et corde ad venerabilem patrem dominum Dominicum abbatem sancti Damiani de Monte et ad uniuersos fratres eiusdem

monasterii, scientes pro certo, quod in memoratam capellam nullo modo stare poteramus, rogantes plurimum paternitatem eius, quod sui gracia nostri misereretur et nobis consuleret pariter et subveniret. Qui habito fratrum consilio, nostre mediocritatis et calamitatum nimium compaciens, suscepit nos in consorcio fraternitatis sue, firmiter nobis pollicens in uita nostra tam in victualibus quam et indumentis seu in omnibus neccessariis, prout sororibus suis velut meliori e fratribus monasterii providere. Ideoque de comuni voluntate et assensu fundatorum sepedicte ecclesie sancti Petri, scilicet Slouinie et Grubesce filiorum Borricii, Radoslaui et Dragoslaui filiorum Stephani, Yrace Binboli filii Tollisci, Jurgii filii Radosci, Niculle et Prodanizi filiorum Dominici Gusikiorum optulimus et tradidimus ipsam ecclesiam sancti Petri cum omnibus pertinenciis suis tam in vineis quam in terris sive in nutrimentis animalium quorumcunque, et subposuimus eam et nos ipsas sub dicione et iure predicti monasterii sancti Damiani in perpetuum. Presentibus domino Bartholomeo Scardonensi episcopo, Mirco, Dessidrugo, Stoyanno, Negoso, Dragouanno presbiteris, Duymo Mogorouikio, Tattaro Chleunianino, Chodimiro Caciclo, Juttroso et Slaomiro Lisnicikig, Privoso et Trebeso Uireuikig, Stroyco Dlamozanino et Uste Zuddomirikio. Scriptum est hoc et roboratum a Uitale sancti Petri ueteris plebano et Jadrensi notario, festo sancti Benedicti abbatis, quod est XII. kalendas aprilis, anno uero incarnacionis Jesu Christi domini nostri millesimo ducentesimo septimo, indictione decima, tempore domini Innocencii pape tercii, regnante vero Andrea tercii Bele regis filio, Hungarie, Dalmacie, Chroacie, Rame, Seruieque rege feliciter.

(Signum notarii.)

Savremeni »exemplar« u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio rogovski).

Ljubić Polichorion 29—31 (Starine XXIII. 184—5). — Farlati Illyr. sacrum V. 70—1. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 321. — Kukuljević Reg. no. 68.

60.

1207, prije 25. marta. U Spljetu.

Sudac Formin zamjenjuje i kupuje od Magera zemlju u Vlačinama.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnacionis millesimo CCVI., (indictione) X., existentibus domino Bernardo venerabili archie(piscopo, Do)maldo comite, Gregorio nepote Vangige vice . . . . . . die marcii, in presentia et testimonio eorum quorum (inferius) leguntur no-

mina. Ego quidem iudex Forminus gratui(ta uolun)tate et presentium litterarum cautione, tecum Magerro . . . . feci; more quidem patrie assignasti mihi per longum et (latum) terra tua in Dillato, III(tres) barcos et insuper addisti mihi . . . . . XX perperos auri pleni ponderis, pro quibus dedit trib . . . . . meam, que est iuxta sanctum Michahelem cum suis rationibus (sub tali) tenore, quod a modo omnem potestatem et omnem uir(tutem) habeas super ipsam iure hereditario possidendi, ten(endi), donandi tuisque heredibus et proheredibus dimitendi. Cuius quidem gambii isti sunt testes: Stephanus sa . . . . . . atque Forminus nepos meus. Et ego presbiter Sabatius co(mmunis) iuratus notarius precepto predicti iudicis Formini (hoc bre)ue scripsi.

(Signum notarii.)

Original u arkivu grofova Begna u Posedarju (P. no. 1). Listina je na lijevoj strani otsječena.

61.

1207.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje sva prava Splječanima.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gratia Vngarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Regie sublimitatis interest et equitas suadet naturalis, ut qui sua statuta a suis successoribus desiderat observari, ipse quoque suorum predecessorum sanctiones pari stabilitate studeat conservari, ut nulla vetustate dissolvantur, que succedentium sibi regum auctoritas stabilitate perpetua decreverit roborare. Inde est, quod privilegia a predecessoribus nostris gloriose memorie regibus, videlicet avo et patre nostro, civitati Spalatensi pro libertate concessa renovantes, de verbo ad verbum presenti scripto nostro, tantum apposito nomine et numero annorum domini secundum tempora nostra immutato, hoc modo duximus inserenda.

Anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo septimo. Ego Andreas dei gratia Vngarie rex, iuro super sanctam crucem vobis Spaleti principibus firmam pacem et libertatem; mihi quoque, aut filio meo et successoribus nostris tributarii ne sitis; episcopum vero et comitem, quem clerus et populus elegerit, confirmabo et lege antiquitus constituta cum vestro iudice vos uti permittam; preterquam introitus portus civitatis de extraneis duas partes rex habeat, tertiam vero comes civitatis. In civitate quoque vestra neminem Vngarorum vel alienigenarum habi-

tare permittam, nisi quem voluntas vestra expetierit. Cum autem ad vos coronandus, aut vobiscum regni negotia tractaturus venero, nemini civium vis inferatur domorum suarum, nisi quem dilectio vestra susceperit. Iudicem inter vos et extraneos a me constitutum vobiscum in civitate sedulo commorari, nec eum extra vrbem alias proficiscentem sui precepto aut sigillo a nobis causa placitandi sequendum concedo. Si quis vestrorum per meum regnum terra marique negotia exercuerit, mihi aut alicui nostrorum per meum regnum terra marique negotia exercuerit, mihi aut alicui nostrorum hominum ex proprio comertio nullum persolvat debitum. Obsides a vobis nullo modo recipiam, sed in curia nostra servire volentibus, rogam et impendam; et morandi sive discedendi ad suum velle facultatem obtineant, nullamque eis super hoc molestiam inferam; ac si forte dominium meum aliquem aggravare videbitur, et urbem nostram exire voluerit; secure cum uxore et filiis et familia et bonis suis, quocunque sibi placuerit, eat. Hec autem omnia absque fraude et ingenio ad detrimentum civium et civitatis in aliquo attinente observabo. Vt autem tam nostrorum predecessorum, quam nostra concessio perpetuo robur obtineat firmitatis, praesenti eam pagina in notitiam deduci posterorum et regie auctoritatis sigillo iussimus roborari. Datum per manus Roberti Albensis prepositi et aule regie cancellarii. Joanne Strigoniense archiepiscopo, Bertholdo Colocense electo existentibus, Kalano Quinqueecclesiensem, Boleslao Vaciensem, Katapano Agriensem, Simone Varadinensem, Desiderio Chanadiensem, Vlino(!) Vltrasilvanam, Kallenda Vesprimiensem, Gottardo Zagrabiensem, Petro Geuriensem ecclesias gubernantibus, Cheffano filio Stephani Bachiense et palatino comite, et Cheffano filio Miche bano et Saguriensi[1] comite existentibus, Jula Budrugiensem, Nicolao Bichorrensem, Petro curiali comite regine (et) Chenadiensem, Benedicto Supriniensem, Alexandro Musuniensem, Ochuz Vesprimiensem comitatus tenentibus. Regni nostri anno secundo.

Ego Cumanus clericus communis Spalatensis iuratus notarius, ut in authentica regia bulla de auro bollato vidi, de verbo ad verbum scripsi et consueto signo complevi.

Liber Pactorum (V. 195) u dvorskom arkivu u Beču.

Kukuljević Jura I. 40. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 313—5. — Kukuljević Reg. no. 66.

[1] Ima biti: Simigiensi.

62.

1207.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje nadbiskupiji spljetskoj sva prava i posjede.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gratia Hungarie, Dalmatie, Chroatie, Rame, Servie, Galicie, Lodomirie rex in perpetuum. Provida regum discretio non solum quod expedit debet instituere, sed et legaliter instituta, ne sua fortitudine vel in minimo qualibet occasione destituantur, debita circumspectionis cautela premunire. Eapropter instanti prece venerabilis patris Bernardi Spalatensis archiepiscopi dignanter inducti universa iura sancte Spalatensis ecclesie, omnesque ecclesiasticas seu rerum secularium possessiones, iurisdictiones quoque episcopatuum seu quarumlibet ecclesiarum, immo universaliter quicquid iuste possidet, vel probante domino legitime in posterum poterit adipisci, eidem ecclesie pleno iure subiicimus ad instar privilegiorum romane ecclesie, nominatim videlicet Signiensem, Nonensem, Scardonensem, Traguriensem, Corbaviensem, Tinniensem, Farensem, Boznensem episcopatus, et ecclesias sancti Moysi, et sancti Stephani de Salona cum omnibus suis pertinentiis, villam etiam quae dicitur Srenina, villam Gethe et montem Crassum, villam s. Georgii et totam villam que dicitur Ostrohe cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam sancti Petri de Clobuchichi, ecclesiam sancti Stephani ante Spalatum, ecclesiam sancti Bartholomei de Tini, villam que dicitur Coziza et villam Lavenam cum omnibus pertinentiis suis, et totum regale predium quod dicitur Byache cum omnibus pertinentiis suis, silvis videlicet, pratis, terris, vineis, et si que sunt ibi molendina, et nominatim totum territorium sancti Vitalis, quod ad idem predium spectat, non obstante privilegio per falsi suggestionem impetrato, quod dedimus Tragurinis quando gerebamus ducalia. Decernentes insuper stabilimus, ut predictus archiepiscopus eiusque successores omnia molendina, que in Salone fluvio fuerint, habeant libera ab omni exactione tributi in perpetuum, ad relevandam eorum inopiam omnes sextariolos farine, qui septimanato pertinebant ad banum, ad usum predicte ecclesie decernimus conferendos. Item Ziminam et Cithinam, Cleonam et totum Mazarum, et quidquid in privilegiis romane ecclesie continetur, premissis annectimus facientes, ut quicumque presentis privilegii robur infringere tentaverit, L libras auri regie serenitatis censura cogatur persolvere, nichilominus ob hoc privilegium in suo robore perseveret. Ut igitur hec omnia inconcussa stabilitate durent in posterum, presentem paginam sigilli nostri charactere fecimus communiri. Datum per manus Ro-

berti Albensis prepositi et aule regie cancellarii, anno dominice incarnationis MCCVII., venerabili Joanne Strigoniensi archiepiscopo existente, rev(erendo) Bertoldo Colocensi electo, Calano Quinqueecclesiensi episcopo, Boleslavo Wacciensi episcopo, Catapano Agriensi episcopo, Simone Waradiensi episcopo, Desiderio Chenadiensi episcopo, Willelmo Ultrasylvano episcopo, Calenda Vesprimiensi episcopo, Gothardo Zagrabiensi, Petro Geuriensi episcopo, Chepano filio Stephani Bachiensi et palatino comite, Chephano filio Mice bano et Simigiensi comite, Marcello comite curiali et Chenadiensi, Tiburtio comite Albensi, Moch comite Bichoriensi, Jula comite Budricensi, Petro comite Soynuk, Benedicto comite de Soprun, Ochoz comite Posoniensi, Alexandro comite de Mosun, Nicolao comite Nitriensi. Anno regni nostri secundo.

Donationales kod biskupa u Spljetu (fol. 25—6).

Farlati Illyr. sacrum III. 237. — Katona Hist. crit. V. 59. — Fejer Codex III. 1. 45—7. — Kukuljević Reg. no. 65.

63.

1207.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daje Omišanima slobode, koje imadu i drugi gradovi Dalmacije.

In nomine sancte trinitatis (et individue uni)tatis. Andreas dei gracia Hun(garie, Dalmacie), Croacie, Rame, Servie, Gallicie Lodomerieque rex in perpetuum. Regie sublimitatis interest, et equitas suadet naturalis, ut qui sua statuta a successoribus desiderat observari, ipse quoque suorum (predecessorum leg)es pari stabilitate studeat conservare, ut nulla ve(tustate) dissolvantur, que succedencium sibi regum actoritatis(!) stabilitate decreverint roborare. Inde est, quod privilegia a predecessoribus nostris glor(iose memorie) regibus, videlicet avo, patre et cetera[1] . . . . . Ego Andreas dei gracia Hungarie rex, iuro super sanctam crucem vobis Almusanis(!) firmam pacem et libertatem; michi quoque aut filio meo, (aut successori)bus nostris tributarii ne sitis; episcopum vero aut comitem, quem clerus et populus elegerit, confirmabo, et lege antiquitus constituta cum vestro iudice vos uti permittam. In civitate quoque vestra ne(minem) Hungarorum aut alienigenarum habitare permittam, nisi quem voluntas vestra expecierit. Cum autem ad vos coronandus, aut vobiscum negocia regni tractaturus venero, nemini civium vis inf(eratur d)omorum suarum, nisi quem dileccio vestra susceperit. Iudicem inter vos et extraneos a me

[1] Ova je arenga doslovno ista kao ona kod br. 61.

constitutum (vobiscum) in civitate sedulo commorari, nec eum extra urbem alias proficisscentem sui precepto aut sigilllo (sequendum) causa (placi)tandi concedo. Si quis vestrorum per meum regnum terra marique (negocia) exercuerit, mihi aut alicui nostrorum hominum ex proprio commercio nullum persolvat debitum. Obsides a vobis nullo modo recipiam, sed in curia nostra servire volentibus rogam et inpendam, et morandi sive discendendi(!) ad suum velle facultatem optineat, nullaque eis super hoc molestia inferatur, aut si (forte) dominium meum aliquem aggravare videbitur, et urbem nostram exire voluerit, secure cum uxore et filiis et familia et omnibus bonis suis quocunque sibi placuerit, eat. Hoc autem absque fraude et ingenio ad detrimentum civium et civitatis in aliquo (atti)nente observabo. Ut autem tam meorum predecessorum, quam nostra concessio perpetuo robur optineat firmitatis, presenti eam pagina in noticiam deduci posteris et regie actoritatis(!) sigillo iussimus roborari. Datum anno dominice incarnationis M° CC° VII°.

Iz izvorne potvrde slavonskoga bana Nikole od god. 1323. 8. septembra u knjižnici narodnoga muzeja u Budimpešti (s. a. 1323). Listina je ova oštećena preko sredine. Potvrda izrično kaže, da je bila izdana pod zlatnim pečatom.

Vrlo je sumnjivo (s više razloga), da je kralj Andrija izdao Omišu ovu listinu; čini se da je ona falzifikovana prema spljetskoj od g. 1207. (br. 61) i banu Nikoli za njegova boravka u Dalmaciji (1323.) podmetnuta na potvrdu.

Lucius De regno l. IV. c. 4 160 (spominje). — Fejér Codex VII. 1. 190 (naznaka privilegija). — Wenzel Cod. Arpad. I. 93 (bilježi: pod zlatnim pečatom. Iz listine Nikole, bana slavonskoga od g. 1323. Czechovi rukopisi). — Kukuljević Jura I. 39. — Kukuljević Reg. no. 64. i no. 67 gdje veli: pečatano zlatnim pečatom. Iz »Liber privilegiorum communitatis almissane« MSC.

64

1207.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daruje sedam sela redu Ivanovaca.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Rame, Croacie, Seruie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Pia est fides et sancta deuocio qua peccata delinquencium elemosinarum largicione redimi posse quiuis katholicus non desperat, vt ea que humane condicionis fragilitates contra diuina precepta committuntur, benignitas indulgeat conditoris, dum suis pauperibus misericorditer

erogantur, que ipsius misericordia ad sustentacionem vite presentis humano generi contulit possidenda. Hac igitur consideracione inducti, pro salute animarum et nostre et progenitorum nostrorum, septem villas cum omnibus pertinenciis suis domui sancti sepulcri ducatus nostri tempore in Sclauonia iure perpetuo contulimus possidendas, et in manus prepositi Nicolai, qui tunc temporis eidem domui tam in Polonia quam in regno Hungarie preerat, per pristaldum nostrum nomine Eseu de villa Pagh fecimus assignari. Postmodum vero in regni solium solius dei gracia sublimati tam a nobis quam antecessoribus nostris eidem domui in regno Hungarie collata auctoritate regia duximus confirmanda. Predictarum vero septem villarum sunt super Glogonicham fluuium tres, videlicet villa Cosme, villa Poret . . . et villa Wysumery, in Strazila vero due, scilicet villa Prodancu(!) et villa Sydouina, et ibi prope est villa Turbe, super Rasinam fluuium septima villa videlicet Druse. Mete vero predictarum villarum hec sunt. Meta de territorio Cosme prima est in monte cumulus factus de terra, et incipit diuidere a territorio templariorum in una parte et inde per cumulos alios procedit vsque ad fluuium Glogonicha, ex alia vero parte diuidit a territorio Prodanci incipiens a predicto monte; in parte vero templariorum predicta, vbi terminatur ad fluuium prefatum, sunt due arbores vlmus et pirus cum euidenti terre cumulo, inde asscendendo per montem descenditur ad ryuulum qui vocatur Wudin et transito ryuulo venitur ad lacum ranarum et inde itur ad cerasum vbi cumulus terre signum est, et inde descenditur in Wudin in alio loco, inde descenditur ad montem vbi cumulus terre occurrit videntibus a parte ville ducisse, et inde descenditur in vallem Crisnicem et inde a cumulo terre descenditur in Glogonicha, et inde per dictum fluuium ad ryuulum qui vocatur Sumeht, et inde asscendendo per ryuulum vsque ad montem qui vocatur Liphagora, et per eundem montem descendendo vsque ad predictam Glogonicham, et deinde vsque ad montem qui vocatur Grades et ibi est cumulus, et inde iuxta montem vsque terminos Zadree, et inde circuendo vsque ad minorem Glogonicham, in quem cadit ryuulus qui vocatur Strasyla et ibi est cumulus terre, et inde per eundem ryuulum proceditur ad montem vinearum et ibi est cumulus terre, transitur autem inter vineas ad montem descendendo vsque ad alium ryuulum qui vocatur Strasyla et ibi est cumulus terre, transeundo iuxta Alamini cumulos vsque in Razinam, et inde per eandem aquam vsque ad terram Wranis et ibi est ryuulus et cumulus terre, et inde ad montem vbi cumulus est et incipit terra Cholsa, et ita eundo per viam vsque ad terram Prodanko, et sic descenditur in fluuium quod uocatur Quopurniche per eandem aquam ad montem et ibi est cumulus terre, ab eodem cumulo incipit terra templariorum pro-

cedendo per cumulos vsque ad terminos Cosme; mete vero quas pretaxauimus omnes sine contradiccione facte sunt, populum vero predictarum septem villarum eadem concessimus in perpetuum gaudere libertate, qua fauentur ville templariorum et hospitalariorum; preterea eandem domum tanta decorauimus prerogatiua libertatis, vt nullus tributariorum eam aliquo exaccionis genere audeat aggrauare, neque de rebus uel vineis eius exigere tributum, uel aliam pensionem, omnibus eciam liberis homienibus, siue hospitibus siue indigenis super terram domus supradicte habitare volentibus liberam ibi sub proteccione regia commorandi tribuimus facultatem. Domum quoque eiusdem dominici sepulcri in Marchia simili priuilegio duximus muniendam, vt videlicet a cuiuslibet tributi exaccione sit immunis, neque de rebus ipsius aliqua pensio neque de vineis exigantur de cetero cibriones(!). Hanc etenim libertatem sibi quondam concesserat recolende memorie frater (Hemericus rex) noster, vt ex autentico ipsius nobis constitit, quod magister eiusdem domus nostro conspectui presentauit. Vt autem hec a nobis facta concessio nullis vnquam temporibus valeat retractari, presenti nostra pagina in noticiam deduci posterorum et regie auctoritatis sigillo iussimus roborari. Datum per manus Roberti Albensis prepositi et aule regie cancellarii, anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo septimo, Johanne Strigoniensi archiepiscopo, Bertoldo Colocensi electo existentibus, Kalano Quinqueecclesiensi, Bolezlao Waciensi, Catapano Agriensi, Symone Waradiensi, Desiderio Chanadiensi, Kalenda Wesprimiensi, Willelmo Vltrasiluano, Gothardo Zagrabiensi, Petro Geuriensi ecclesias feliciter gubernantibus; Chepano filio Stephani Bachiensi et palatino comite, Chepano filio Myce bano et Simigiensi comite existentibus, Jula Budrugiensi, Nicolao Bihoriensi, Petro curiali comite regine (et) Chenadiensi, Nicolao Zaunukyensi, Benedicto Supruniensi, Pot . . . Posoniensi, Ochuz Wosuuariensi comitatus tenentibus, regni nostri anno tercio.

Iz originalnog prijepisa čazmanskoga kaptola na pergameni od god. 1375. 24. septembra u zemaljskom arkivu u Zagrebu (Doc. medii aevi a. 1207. Stara signatura: Coll. S. I. Zagrab. fasc. 2. W. 54). — Iz prijepisa kaptola čazmanskog od god. 1375. prepisana na molbu zagrebačkih jezuita po banu Sigmundu Erdödu god. 1629. Izvornik ovoga prijepisa nalazi se u kr. ugarskom državnom arkivu u Budimu (DL. 36,114 bivše zbirke Kukuljevićeve br. 292).

Farlati Illyr. sacrum V. 357—8 (nepotpuno). — Fejér Codex III. 1. 42—4 (iz Farlata). — Kukuljević Reg. no. 63.

65.

1208, mjeseca maja. U Molfetti.

Trgovačka pogodba izmedju Dubrovnika i Molfette.

Nos homines Molficte, quia ex iuridico relatu seniorum nostrorum diligenti cura invenimus, inter homines Ragusii et Melficte cives mutua dilectione et consanguinitatis proximitate sic esse conventum et stabilitum: ut nec Ragusii cives in Molficta plaçam tribuerent vel scalaticum, nec Molfictenses Ragusium(!) plaçam vel scalaticum, vel familiam, vel ancoraticum, quod etiam mutuis privilegiis firmaverunt, in unum quorum, factum a domino comite Robberto Cupersani, apud Ragusium resedit, et aliud in Melficta. Et quia Ragusii privilegium a predicto domino comite factum inveniri non potuit, sicut nobis per litteras significaverunt querentes, ut exemplar privilegii distincte mitteremus: sicut nobis per seniores nostros fuit significatum saniori conselio(!) domini Rog(erii) de Piscina, filiorum domini comitis Berardi, vicar(ium) adivimus; et hec omnia, qualiter inter nos decursa fuerint spatio sexxaginta(!) annorum, significando mandavit nobis, ut bonos mores civitatis et hos maxime modis omnibus servaremus, iubendo, ut predictos(!) homines Ragusii a plaça et aliqua datione in Melficta liberi essent et quieti. Insuper mandavit nobis, ut predictos homines Ragusii assecuraremus omni tempore in predicta causa. Proinde nos Accarinus dei gratia Molfictensis episcopus et nos homines Molfic(tenses) volentes, ut quod per spatium sexxaginta annorum inter nos servatum fuit, in antea servarentur(!) et in presenti renovaremus, mandavimus Iosaffo(!) Nauclerio, ut in anima omnium iurari ad sancta dei evangelia hec omnia observare et adtendere, sicut per longum tempus observatum est et usitatum. Si quis autem contra huius scripti tenorem venire contravenerit, anathematis vinculo innodetur, et duodecim librarum auri pondere feriatur. Hoc autem renovationis scriptum actum est anno millesimo ducentesimo octavo, mense madio, indictione undecima, regnique domini nostri gloriosissimi regis Frederici anno undecimo. Et ut hec perpetuo mandarentur memorie, iussimus scribi per manum Jacobi notarii.

Acc(arinus) Melfict(ensis) episcopus.

Melis Melficte iudex.

† Signum proprie manus Filippi militis.

† Signum proprie manus Gabrielis fratelli.

Robertus miles.

Russus Damiani filius.

Gaudius miles.

riges(?) Filippi filo(!).

Jaquintus Garçaniti baiulus.

Seri Alexander filius stat pro his. Rao Guarelle militis.

† Signum proprie manus Gabrielis.

Na ledjima:

1208 Patto tra Ragusei et Vomeni di Malfetta.

Original u dvorskom arkivu u Beču.
Ljubić Listine I. 26—7. — Kukuljević Reg. no. 70.

66.

1208, 11. juna. U Anagni.

Inocencije III. papa nalaže Leonardu nadbiskupu dubrovačkomu i arhidjakonu trogirskomu, neka proglase ništetnim izopćenje biskupa ninskoga.

Innocentius episcopus servus servorum dei venerabili fratri L(eonardo) archiepiscopo Ragusino et dilecto filio . . . . . archidiacono Traguriensi salutem et apostolicam benedictionem. Significarunt nobis fratres militie templi de Uratia[1], quod cum ad venerabilem fratrem nostrum (Micham) episcopum Tinniensem contra (Johannem) Nonensem episcopum nostras litteras impetrassent, idem Nonensis episcopus amicabiliter super iis de quibus inter ipsos questio vertebatur, composuit cum eisdem, sed prefatus Tinniensis episcopus ex litteris nostris occasione suscepta prefatum Nonensem episcopum contra quem rancorem conceperat, eisdem fratribus nescientibus, excommunicationis vinculo innodavit, ductus arbitrio proprie voluntatis, non iudicio rationis. Quocirca discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus inquisita plenius veritate, si rem inveneritis ita esse, prefatam excommunicationem denuntietis irritam et inanem. Nullius litteris etc. Datum Anagnie III. idus iunii, pontificatus nostri anno undecimo.

Theiner Monum. Slavorum I. 44 (iz reg. an. XI., ep. 105). — Migne Patrologia lat. Vol. 215. Opera Innoc. III. t. II. 1424. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 326. — Potthast Reg. pont. no. 3440. — Kukuljevic Reg. no. 71.

---

[1] I. e. Croatia.

67.

1208, 19. juna. U Omišu.

Omiš čini mir i prijateljstvo s Mlecima.

In nomine dei eterni amen. Anno incarnationis redemptoris nostri millesimo ducentesimo octauo, mensis iunii, die duodecimo exeunte eodem mense, indictione vndecima, in Almasio. Hoc scriptum ad presentium notitiam et futurorum memoriam constat esse factum. Cum pax et amicitia inter nos et Venetos (h)actenus domino mediante composita fuisset et ordinata, non post multum temporis discordie auctor sua instigatione ipsam in uecordiam transtulit, quam ego comes Sebenna vna cum fratribus et propinquis meis affectuose cupiens reformare, Sincam fratrem nostrum nobili viro L(aurentio) Quirino Ragusino comiti transmisi, quod coram eo pro nobis uobiscum pacem habere iuravit(!), et que Uenetis citra festum sancti Luce ablate forent reddere constituit. Vnde dominum episcopum Farensem[1] uenerabilem uirum legatum nostrum ad uos egregie domine P(etrum) Zianum Venetie, Dalmatie atque Croatie dux(!), quarte partis et dimidie totius Romanie imperii dominator(!) direximus, quod ea que acta fuerunt, cum dicto comite uobis notificaret et insuper uobiscum confirmaret, quem prout nostre decuit excellentie uelut ipse nobis suo demonstrauit eloquio honorifice suscepistis et que dicta sunt confirmastis. Placuit ad hec itaque celsitudini uestre ad nos mittere D. Suauem plebanum sancti Johannis evangeliste nuncium uestrum, vt pacem et amicitiam nobiscum statueret et confirmaret, et eandem per iuramenta a nobis exigeret, quem lete suscepimus, uolentes omnimode uestre uoluntati parere pari uoluntate et communi concordia omnium nostrorum propinquorum et totius populi nostri dominii vobis dicto domino P(etro) Ziani duci Venetie uestrisque successoribus et cuncto uestro dominio scilicet insularum hominibus et vbicunque uestra ac Venetorum dominatio est. Nos videlicet comes Sebenna, Desisclauus, Rados, Dragan, Bogodanus et Sinca comites, Sauinus, Maurus, Sifante, Damianus, Geruasius, Matheus Raguseus, Chodissa, Gardogna, Braynech, Tulcus, Poelad[2], Drasizoto, Matheus Catarinus perpetuam pacem et firmam amicitiam semper obseruare in hunc modum iuramus: quod amodo in antea omnes Venetos et eos, qui ex eorum dominio sunt, per terram et per mare et vbicunque nostra vel nostrorum virtus fuerit, pura animi intentione in personis et eorum rebus diligere debeamus. Nunquam uero per nos uel per alios

---

[1] Sc. Micham. [2] Jamačno: Poklad.

aduersus eos ire uel aliqua eis nociua tractare aut alicuius persone ad offendendum eos nos iungere vel consilium et auxilium prestare debeamus. A Samsico autem vsque Venetias, a Fano etiam et vsque Venetias, omnes generaliter euntes Venetias et inde redeuntes, siue sit Venetus, siue extraneus in personis et rebus a nobis et nostris debent amari, custodiri, auxiliari et in nullo ledi. Si forte interueniente aliqua ignorantia aliquis Venetus alicubi uel extraneus infra dictos terminos a nostris fuerit depredatus, post factam querimoniam infra vnum mensem aut per iudicium uel per concordiam ablatum a nobis integrari debet, quod si res ante proclamationem nobis nota fuerit, ablata congregare et ad eorum vtilitatem quorum fuerint conservare debeamus. Et si aliquis eorum in pertinentiis nostris uel ubicunque ab aliquo persecutus uel lesus fuerit, secundum vires nostras adiuvare et eius ablata recuperare bona fide debeamus. Hec autem omnia, que supra dicta sunt, a nobis et nostris posteris semper sine fraude debeant inuiolata conservari, sic nos deus adiuvet et hec quatuor sancta dei euangelia, et dictum iuramentum semper ad decem annos debeat renouari. His autem presentes et testes fuerunt dictus episcopus Farensis, presbiter Otto Venetus, Nichola Jadertinus, presbiter Stantius, diaconus Dragogna, Matheus Marinus, toti tres de Kerso et multi alii.

Hormayr Gesch. Tyrols. I. 212—4. — Fejér Codex VII. 5. 172—5. — Kukuljević Reg. no. 72.

68.

1208, mjeseca jula. U Dubrovniku.

Testament Mihajla Crneše Manane.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo octauo, mense iulio, coram presentia uenerabilis archiepiscopi Leonardi et Marini Stepazie archidiaconi et iuratis iudicibus Valio Vite et Gervasio de Rille et Domana Rannane et coram testibus inferius denotatis. Ego Michael Cernesce Mannane filius, mea peccata recolens et diuine fontem pietatis et misericordie, que commissis remedia tribuit, ubi maxime humanitatis beneficia exercentur, considerans pro salute anime mee et anime patris mei et meorum mortuorum, in domo mea feci quandam cisternam et in testamento statuo, ut ipsa omnibus hominibus ex ea volentibus aquam exhaurire maneat libera et aperta usque in perpetuum, et neque meus heres neque alius homo ualeat hoc contradicere usque in perpetuum.

Et quicumque homo voluerit frangere hoc meum testamentum omnipotentis dei incurrat maledictionem. † Ego presbyter Vitalis Bani testis sum. † Ego presbyter Velcinna testis sum. † Ego subdiaconus Alexius de Uali testis sum. † Ego diaconus Mauressa de Predii testis sum. † Et ego Blasius clericus et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis.
(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saeculi XIII.).

69.

1208, mjeseca septembra. U Zadru.

Opatica Viola sv. Marije o crkvi sv. Dimitrije.

Ego Uiola monialis sancte Marie, quondam abbatissa sancti Dimitri, post desolationem civitatis Jadertine, cum non esset aliquis qui de voluntate ducis Ueneciarum in ea quiueret habitare, relicto paruo ovili meo, diverti ad civitatem Arbensem, ubi quamdiu deus voluit in monasterio sancti Andree permansi. Sorores namque mee bonis omnibus expoliate, confugerunt ad ecclesiam sancti Petri in Bubiano, capelam nostri monasterii, et ibi miseram et infelicem ducentes uitam per aliquod tempus manserunt. Cumque deus omnipotens sua gratuita pietate Jadertinis facultatem reddendi ad loca propria tribueret, et sorores predicte propter fervens scisma, quod inter nobiles Sclavonie ortum fuerat, diurnis et nocturnis afficerentur incomodis et nullam redeundi facultatem ad ecclesiam sancti Dimitrii haberent, que a quibusdam Jadertinis inhabitabatur, illustrissimus vir Domaldus comes, capituli et populi consilio habito, optulerunt eam monasterio sancti Damiani de Monte habendam in perpetuum atque regendam, cui etiam et sorores mee cum predicta capella sua sponte se subdiderunt[1]. Ceterum cum civitas predicta, volente domino, de die in diem in melius cresceret, et ego multis indigerem, reuersa in memetipsa, redii et ego, ubi cum quererem ecclesiam meam, per voluntatem capituli et Uitalis Danduli comitis ac tocius civitatis illam habere nequiui, presertim cum dominus Benedictus Faletro Gradensis patriarcha ipsam iam dicto monasterio sancti Damiani priuilegii sui munimine roborasset[2]. Ego vero benigne et misericorditer a Tolia sancte Marie abbatissa domina mea et sororibus suscepta, cum ibidem manerem ad exortationem capituli et comunitatis, Dominicus abbas sancti Damiani ad

---

[1] Gl. listinu br. 38. [2] Gl. listinu br. 50.

sustentandam imbecilitatem meam tribuit mihi XX. perperos autem pro illis, quos ego mecum duxeram in monasterio sancti Dimitri. Ideoque ipsum monasterium amodo perpetuis temporibus per me reddo securum, nullam aliquando loquelam vel rixam contra eum vel fratres ipsius aliqua fraude vel ingenio excitaturam. Pretaxata sunt hec et firmata in aspectu et testimonio Mathei presbiteri sancte Marie maioris, Predicii sancti Stephani, Manfredi sancti Michaelis plebanorum, Grisogoni presbiteri sancte Anastasie et Camosii diaconi, Cosce Grisogoni, Miche Pecenegi, Dese de Pezze, Vitace Petrici, Nicolao de Lampredio, Leonardi de Ossissico et aliorum multorum. Quod ego Uitalis sancti Petri ueteris plebanus et Jadrensis notarius ut audiui scripsi, roboraui et solito sigillo signaui, percurente anno domini millesimo CCVIII., mense septembris, indictione XII. Jadre feliciter.

Ljubić Polichorion 27 (Starine XXIII. 182—3). — Farlati Illyr. sacrum V. 71. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 331—2. — Bullettino di Archeol. XII. 74—7. — Kukuljević Reg. no. 74.

70.

1208. U Spljetu.

Vučina sin Vitov očituje, da je u vrijeme kneza Grubiše dosudjeno Dobri ženi Karačevoj dvostruki dio baštine.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnacionis millesimo CC(VII)I, indictione XI., existente domino Bernardo venerabili archiepiscopo, Damaldo comite, Dobre nepote Carochule vicario. Ne res olim gesta per neglegenciam(!) penitus obliuioni tradatur ad succedencium memoriam litteris redacta dinoscitur. Igitur ego Vulcina quondam filius Biti super animam dico, quod tempore Grubesse comitis inter Dabram uxorem Caraci et fratrem eius Nicolaum ac uxorem eius Drocnam exorta fuerit altercacio; predictus Nicolaus sorori sue Dabre contradicebat partem hereditatis que est in Kilco, nam Dabra de ipsa hereditate (duas) partes poscebat, unam pro se, alteram pro Ticha sorore sua, que fuit Jadere, (et) dicebat partem sororis sue emisse. Ipsis itaque inter se coram comite Grubessa placitantibus, auditis comes earum altercationibus et plene intellectis finitiua sentencia iudicauit, Dabram placitum obtinuisse meque sibi pristaldum dedit. Cum qua ad Kilcum iens adhibitis mihi Desam Marule et Andream Guseb, coram eis et multis Kilzanis et filiis Rusinne assignaui sepedicte Dabre in Gladnic II. (duas) terras, in Alestizo

I.(unam) terram, sub Gosti I.(unam) terram, a Postrazo[1] I.(unam) terram, sub sancta Tecla I.(unam) terram et de tota hereditate ubicumque inueniri poterit duas partes. Ego presbiter Sabatius comunis iuratus notarius precepto predictorum Vulcine, Dese et Andree hoc breue scripsi.

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

71.

1209, 21. marta. U Zadru.

Koscija sin Grgurov komisar Bone kćeri Madijeve miri se nakon dugih svadja s Draškom Balbom i njegovim sestrama glede zemalja u Pašmanu.

In Christi nomine anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo nono, mense martii, festo sancti Benedicti abbatis, indictione duodecima, Jadere, temporibus domini nostri Petri Ziani dei gracia incliti ducis Venecie, Dalmacie atque Croacie, et Leonardi venerabilis Jaderensis archiepiscopi, ac Petri Michaelis egregii comitis. Ego namque Coscia Gregorii commisarius Bone filie Madii consanguinee mee et eius heredum, una cum Gabriele Quirino, (I)uro Inglese genero eius, post multa uerba et contentiones, quas habuimus tecum Drasce Balbo et cum tuis sororibus Agapy et Dabrizza de terris de (Pi)scimano uenimus in pacti conuentia ita, quod extinctis penitus omnibus racionibus et controuersiis utriusque partis que quondam a retroactis temporibus hucusque fuerunt, medietatem Dragge et alias (partes) ecce tu Drasce et sorores tue habeatis et possideatis (perpetuo), aliam uero medietatem ipsius Dragge tantum habeant et possideant (heredes) predicte Bone filie Madii Cosce et ideo per uoluntatem utriusque (partis) quecumque fuerit, ille qui cum cartulis uel sine cartulis inter nos[2] ullam aliquo commouerit questionem, persoluat pro pena inobedientie atque mali(gnitatis parti) pacifice et obedienti centum quinquaginta perperos aureos. Acta sunt (autem) hec et firmiter stabilita in manifesta presencia Cosce Crisogoni, Dimine Martini, Lampridii de Valentino et (Do)minnie Scidani ad hec conuocatorum et rogatorum testium. Et (ego) Vitalis sancti Petri uet(er)is plebanus et Jadrensis no-

---

[1] U originalu: Apostrazo. [2] Iznad linije.

tarius interfui rogatus, (ut) audiui scripsi, roborani et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu. (Dipl. a. 1209.) Listina veoma trošna, mjestimice nečitljiva.

Kukuljević Reg. no. 75.

72.

1209, 18. juna. U Viterbu.

Inocencije III. papa prima samostan sv. Kuzme i Damjana pod zaštitu sv. Petra.

Innocencius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis abbati (Dominico) et conventui sanctorum Cosme et Damiani dè Monte salutem et apostolicam benedictionem. Sacrosancta romana ecclesia devotos et humiles filios ex assuete pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tamquam pia mater sue proteccionis munimine confovere. Eapropter dilecti in domino filii vestris iustis postulationibus gratum impertientes assensum, personas vestras cum omnibus bonis, que impresentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis dante domino poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra proteccione suscipimus. Specialiter autem ecclesias monasterio vestro subditas, sicut eas iuste ac pacifice possidetis. Nec non etiam donationem ecclesiarum sancti Petri de Bubniani et sancti Dimitri de Jadra cum omnibus pertinenciis earumdem ab illis, ad quos huiusmodi donatio pertinebat, provida vobis liberalitate concessam, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis et protectionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Viterbii XIIII. kalendas iulii, pontificatus nostri anno duodecimo.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio rogovski).

Ljubić Polichorion 26 (Starine XXIII. 181). — Farlati Illyr. sacrum IV. 8.— Fejér Codex VII. 5. 175—6. — Migne Patrologia lat. Vol. 217. Opera Innoc. III. t. IV. 194. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 336. — Potthast Reg. pont. no. 3743.

73.

1209, 19. juna. U Zadru.

Juraj svećenik sv. Tome očituje, kakva je bila oporuka Jurja sina Oliverova.

In Christi nomine (amen). Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo nono, mensis iunii, die XII^{mo} astante, indicione duodecima, Jadre, temporibus domini nostri Petri Çiani dei gracia incliti ducis Venecie, Dalmacie atque Chroacie, et Leonardi venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Petri Michaelis egregii comitis. Testificor ego namque Georgius presbiter sancti Thome apostoli, et in ea veritate qua deus est dico, quod olim cum Georgius filius Olliuerii in ultimo positus in thoro suo iaceret, uiuente matre sua Dobrosti, hoc testamentum de uoluntate matris fecit, ubi erat presens Streia vxor eius, statuens et ordinans, quod predicta vxor eius si uellet stare in domo sua et regere natos suos, esset domina et dominatrix omnium bonorum suorum mobilium et immobilium, si uero alium uellet ducere uirum, omnia bona predicti Georgii deberent uenire in potestate suarum filiarum et Streia vxor deberet habere vineam de Çerodolo, quam emit ipse a su(o) cognato pro quadraginta perperis aureis, et si nollet vineam accipere, de omnibus bonis viri sui tolleret quadraginta perperos aureos et faceret quod uellet; verum tamen si filie predicti Georgii exheredate morerentur, omnia bona sua pro anima patris, sua[1] et suorum succederent iuri et potestati monasterii sancti Crisogoni, ubi eorum corpora humata sunt. Hec quia in mea presencia ordinata sunt, ego presbiter Georgius per uerum testor testimonium coram his appositis testibus: Matheo presbitero plebano sancte Marie, Micha Nosdronie presbitero atque Crasanno. Quod ego Vitalis sancti Petri ueteris plebanus et Jadrensis notarius ut audiui scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVII. masso S. no. 14).

---

[1] »sua« precrtano.

*

74.

1209.

Andrija kralj ugarski i hrvatski uzima u svoju zaštitu templare po Dalmaciji i Hrvatskoj i nalaže, da niti ban niti itko drugi ne smije zahtijevati od njih nikakovih daća.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Licet omnibus fidei christiane cultoribus regia celsitudo subvenire teneatur, hiis potissimum opera misericordie propensiori cura debet impendere, qui et crucem salutiferam et sepulcrum dominicum contra cottidianum impetum paganorum proprii sanguinis effusione laudabiliter et devote confovere noscuntur. Fratrum igitur milicie templi religiosam devocionem et assiduos labores, quos ab hostibus crucis Christi incensanter perferunt, considerantes et veraci iudicio commendantes dignum et necessarium duximus omnes templarios qui infra regni nostri sunt terminos, et tam in Dalmacia quam in Chroacia, et omnia eorumdem bona mobilia et immobilia ubique contra quemlibet hominem protegere, ut proposito sue devocionis regali gracia et virtute securi tranquilla pace regi Christo deserviant. Regia auctoritate constituimus, ut nullus banus vel banilus vel aliquis alius in regno nostro descensum vel aliquod tributum vel collectam vel liberos denarios sive marturinas vel denarios ponderis vel exaccionem aliquam sive aliquod onus cuiuscunque publice funccionis a predictis fratribus templi et eorum iobagionibus et hominibus pro quibuslibet rebus presumat exigere. Et quia nichilominus nostri est negocii salubria predecessorum nostrorum instituta approbare atque defendere, omnia illa, que a predecessorum nostrorum regum munificencia collata sunt predicte milicie templi, secundum institucionis eorum modum in iure templariorum regali auctoritate confirmamus, sicuti rex Hemericus frater noster dulcis recordacionis confirmavit et in eius privilegiis continetur, scilicet: villam fratrum milicie templi que sita est in terra que vocatur Pisana in comitatu Gorre secundum terminos et metas illius ville. Prima meta usque Belox, deinde ad Chutinam usque ad pontem Chaoval, postea ad Jamitha sicuti via regis est ad Banc, et de Banc usque ad Noac et sicuti est via que ducit ad fontem qui est iuxta Gustunt, deinde tendit ad primam metam que dicitur Belox. Terram vero de Cuthina per rivulum de Wolchenis ad montem superius usque ad magnam viam iure perpetuo confirmamus. Iobagiones siquidem et omnes homines quos habebant tempore magistri Gaufridi Marcel et Kalani bani tam in Dalmacia quam in Croacia, sicuti pater noster bone

memorie B(ela) rex predictis fratribus concesserat, ita et nos in perpetuum in pace concessimus possidendos. Villam quoque que vocatur Cupa quam illis ex concessione patris nostri B(ele) regis comes nomine Wolchis erogavit, de qua villa ex parte regis fuit pristaldus Petrus, frater Gregorii clerici eo tempore vice regis iudicis, et Jurk de Brichina pristaldus predicti comitis. Et hii sunt testes super hoc donum: Michen pater Wolchete de Belina et Bramtho de Boniche et Brisano centenarius, qui habet divisionem sue terre cum eiusdem terre terminacione. Insuper quoddam predium Haco nomine, quod illis dedit comes Gutitemerus qui eodem tempore erat comes Gorre, et ex concessione regis Stephani qui eo tempore regnavit in Vngaria; super hoc predium fuit pristaldus Johannes de Drawa et comes Burili de Gorice. Quemdam civilem cum fratribus suis Iwk nomine, quem frater noster illustris H(emericus) rex Hungarie predictis fratribus contulit in elemosinam, nos eis concedimus et perpetuo confirmamus. Forum eciam quod eis pater noster B(ela) rex beate memorie pro luminari ecclesie beate Marie, que sita est in curia ipsorum fratrum, dedit, sit in memoria ipsius et nostri stabile in eodem loco in sempiternum. Ipsis siquidem fratribus terram quandam civilium de comitatu de Gorra cum suis hominibus, filiis quoque hominum, perpetuo possidendam contulimus. Que terra hiis metis circumcingitur: prima meta a publica strata que vulgo via exercitus dicitur et tendit ad Treztenic, dehinc quoque dirigitur ad viam antiquam cementario opere supereffusam, et dehinc protelatur usque ad Cepeni et de Cepeni usque ad fluvium Glina, cuius fluminis utramque ripam quousque in eadem terra, decurrit pretaxate domui dedimus. De eodem autem fluvio adiungitur terre Bris, tenditque ad Lipechena ac revertitur ad dictam muratam viam. Hominum vero nomina sunt hec: Ochc, Budil, frater eius Slanem, Drasila, Wasete, Wolche. Dictos igitur homines et supervenientes in eam terram sub tali forma libertatis nominate domui dedimus, ut nulli respondere cew (!) servire teneantur nisi magistro et fratribus; immunes eciam sint omnium exaccionum et collecciónum que per Sclavoniam habentur, sive pro necessitate ducatus imponentur. Villa vero, que vocatur Cresseno, quam pater noster predictis fratribus dedit, secundum tenorem privilegii nostra auctoritate inconcussa permaneat. Villa quoque de Tresina cum omnibus suis pertinenciis, certis metis circumscriptis, quarum siquidem metarum nomina sunt hec: flumen quod vocatur Cremekysa, quod vadit usque ad Cupam, ex alia parte per magnam viam regis, que vadit Zagrabiam ex parte Boniche usque ad Cupam, superius est quidam mons qui dividit metas illius terre usque ad locum qui dicitur Selath, ut superius dictum est de Cresseno, perpetuo predictis fratribus permaneat inconcussa. Civitas vero Scev, quam eis illustris B(ela) rex pie recorda-

cionis in puram contulit elemosinam cum omnibus appendiciis suis, silvis scilicet et pascuis ceterisque ad ius regale spectantibus, ipsis fratribus semper firma permaneat et iure perpetuo inconcussa cum ecclesia beati Georgii in eiusdem civitatis territorio sita, quam eis Petrus archiepiscopus Salonie(!) dedit, consistat. Villam quoque que vocatur Glogonice, quam Prodanus Zagrabiensis episcopus sua pecunia emit, et ex patris nostri regis B(ele) concessione cum omnibus eiusdem pertinenciis certis metis et terminis divisam fratribus milicie templi in puram contulit elemosinam, nos eisdem fratribus concedimus er confirmamus, iure perpetuo possidendam. Cuius siquidem prima meta incipit de rivulo qui dicitur Zelna, in loco ubi stat cerasus duobus ramis, et ipse rivulus fluit in aquam Glogonicam, tenens ipsorum metas, et ipsa ducit ad metam Cuthe, ibique est alveus, in quo currit aqua, dividens metas et vadit superius in rotundum monticulum et ducit per silvam ad metam cuiusdam proceris nomine Viniuslau, quo terras, nemora impositis super arbores crucis signaculis itur ad viam, que ducit ad Crisiensem locum, iuxta quem ingens quercus stat, cruce denotata. Inde vadit ad Zopoz per silvas sicut cruces super arbores sunt incise, de quo fluit aqua et vadit in aliam aquam que dicitur Vertilena, de qua vadit superius in nemus et transiens montes per signa crucis itur ad viam Rostinaz, inde ad aquam que dicitur minor Vertilena ibique est meta in terram et aquam de terra facta et crux in quercu, et illa Vertilena dividit terram usque ad viam que ducit ad Kemyheth, de illa via vadit per montes et valles et silvas, sicut sunt super arbores crucis, itur ad terram Veysa, qui est vicinus eidem terre, abhinc descendit in fraxinum in qua est crux, et inde per mediam aquam que est ibi et vadit in montem ubi est lapis et lacus, et iuxta eandem sunt cruces in arboribus et sic repetit inferius ad aquam, que dicitur Zelna, ubi est cerasus duobus ramis. Terras eciam, que Batha et Bocko et Cramca nominantur, cum omnibus suis pertinenciis, quas frater noster H(emericus) rex dono predecessorum nostrorum addidit predictis fratribus, concessimus et confirmavimus iure perpetuo possidendas. Quarum prima meta est pirus prope Dumbouech, et inde vadit descendendo in Glonice et sicut eadem aqua decurrit usque ad terram Logdon, sic est terra templi, inde vero ubi terre Logdon adiungitur, exit foras versus orientem, et ibi est terrea meta ad radicem arboris que ulnus dicitur, et tendit superius ad montem, ubi est meta terrea sub quercu, et inde descendit in Grayena, et sicut eadem aqua tenet exinde usque ad locum ubi oritur, ubi est meta sub arbore que c(len) lingua sclavonica nominatur, ad sinistram partem est terra domus templi, de eadem vero arbore ascendit superius ad tres cerasos, ubi est meta terrea; inde descendit a latere montis inferius ad pothoc, qui Liscowiche dicitur; et ibi est meta

terrea; et sicut ille r(ivulus) descendit in Coprouice, sic est terra templi; de Coprouice exit foras ad fontem, inde vadit superius ad montem per semitam, deinde vadit ad vallem super ripam de Coprouice ad fagum que est gibbosa, de fago vadit superius ad montem versus occidentem de s(upra) vineas, et exinde vadit ubi est via, que terras templi et sepulchri dividit, et per viam vadit ad foveam que Kalicha in sclavonico nuncupatur. Villam quoque que Esdel vocatur, quam banus Boricius de Bozna pro remedio anime sue prefate domui milicie templi ex concessione regis Stephani, quam eciam pater noster Bela rex sigilli sui munimine roboravit et in perpetuum contulit, et eciam terram, quam eiusdem Boricii nepotes iam dicte domui dederunt, cum suis metis et terminis perpetuo confirmamus. Terram eciam (sanc)ti Martini a castro Zagrabiensi exemptam antea pro salute anime nostre et pro remedio antecessorum nostrorum domui milicie templi in puram dedimus elemosinam cum omnibus suis appendiciis libere, quiete, iure perpetuo possidendam; licet eandem terram Crakoni Volpot, cum adhuc nobis satis fidelis existerit, donassemus et prout meminit super hoc ad partes nostras regale privilegium impetrasset, versa fide ipsius, veluti universos non latuit, sicut et caput et omnia propria (in)fami fraude perdidit, sic et predictam sancti Martini terram, dampnato prefato privilegio, eius heredibus regalis auctoritas et principum quem consilium exemit, et ut fideliores munere congaudeant digniori ipsam terram pretaxate domui his metis circumdatam. Prima meta est Prelistia per rivum Oriconox descendendo ad Licoos, deinde tendit ad Cuchia, hinc vadit ad magnam Schernet, de magna Schernet vadit usque quo cadit in Polica, de Polica cadit in magnam Schernet, et de Schernet cadit in (Zel)ina, ubi est terra episcopalis, inde vero tendit sursum Zelinam, et inde exit foras et venit ad parvam Chernet, deinde vero vadit ad Terbensapole, exinde graditur ad Choren deinde protenditur ad Lupoglaue, deinde vero protelatur ad siccum Loignam, iuxta (terr)am Petchonis, de sicco Loigna progreditur sursum et cadit in magnam Loignam, de hinc vero protelatur iuxta terram Philippi usque ad magnam viam que ducit Zagrabiam, abhinc vero vadit ad metam terream, exinde progreditur iuxta terram Hertconis ad Babi(na) gora, ubi meta facta est de terra, inde tendit ubi Bogord cadit in Zelinam, inde transit per medium Zeline et vadit ad duas piros, ubi meta facta est de terra, inde vadit per medium Clenoyze et vadit ad Dumbro, et inde progreditur ad parvum limitem, deinde vadit ad Chernichina, ubi sunt tres mete, deinde protenditur et cadit in Glouice, de Glouice vadit et cadit in Chernez, ubi est arbor que clin vocatur, et ibi est meta terrea, inde protenditur per silvam et vadit in Cassina e

ibi est sita arbor que dicitur brist, et inde transit Cassina(m) et protenditur ad quercum ubi est meta terrea, inde vero recluditur in prenominata meta Prelistia. Quibus siquidem metis veraciter circumscriptis, in pretaxatam possessionem iam dictos fratres milicie templi libere et quiete in perpetuum possidendam per pristaldum nostrum tunc Zagrabiensem comitem nomine Vanleginum contubernarium Banconis bani fecimus introduci. In quam terram et silvam predictis fratribus talem contulimus libertatem, quod nec portariis nostris nec alicui hominum nisi assensu et benivolencia eorundem fratrum aliquid liceat iudicando usurpare vel usurpando iudicare. Preterea ad preces dilecti nostri fratris Cononis predicte domui templi servicium duorum liberorum hominum de Gorra, quos cum hereditate, heredibus et pertinenciis eorumdem a servicio communi sex generacionum excepimus, videlicet: Velizlaum et Chudizlaum, ut servicium quo nobis vel bano tenebantur, in posterum perpetuo templariis impendere teneantur. Ceterum sicut rex Bela pater noster pro dei amore fratribus templi dedit, ut domus eorum et predia per amplitudinem tocius regni constituta quadam singulari libertate premineant, ut a nullis videlicet prorsus invadantur hospitibus, nec banus nec aliquis alius in illis presumat hospitari, nisi qui ab eorumdem fratrum benivolencia receptus fuerit: ita nos eis perpetuo confirmamus. Item omnes possessiones eorum munificencia regum, largitate principum, plebis devocione concessas, nullus comes, nullus princeps, nemo baronum perturbare presumat, quas in quacumque parte habuerint regni nostri. Ut igitur huius nostre constitucionis, concessionis, collacionis confirmacionisque series nullis unquam temporibus infirmetur, sed inviolabili stabilitate subsistat, presentem cartam super hiis confectam bulle nostre auree fecimus patrocinio communiri, quam nulli hominum infringere vel ei ausu temerario liceat contraire. Data per manus magistri Thome, aule regie cancellarii, Albensis prepositi, anno gracie millesimo CCIX., venerabili Johanne Strigoniensi archiepiscopo, reverendo Bertholdo archielecto Colocensi existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Bolezlao Vaciensi, Catapano Agriensi, Symone Waradiensi, Calenda Wesprimiensi, Desiderio Chenadiensi, Gothardo Zagrabiensi, Petro Geuriensi episcopis ecclesias suas feliciter gubernantibus. Poth palatino et Musuniensi comite, Bank bano, Benedicto vayvoda, Marcello Bachiensi, Jula Budrugiensi, Ochiuz Supruniensi, Monzh Posoniensi, Mich Bihoriensi, Martino Novi castri, Alexandro Simigiensi, Moys Ferrei castri, Farcasio Albensi comitatus tenentibus, regni nostri anno sexto[1].

[1] Ima biti: quinto.

Na ledjima glagolicom:

List kotarni priurie vranske na Gore i na druge grade u Hervatih i u Slovinah ot Šigižmunda krala.

Iz prijepisa Sigismunda kralja od god. 1425. u nadbiskupskom arkivu u Zagrebu (fundationalia). Mi ga ne nadjosmo, zato uzimljemo doslovce po Tkalčiću.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 20—4. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 96—102. — Kukuljević Reg. no. 79.

75.

1209.

Andrija kralj ugarski i hrvatski podjeljuje Varaždinu povlastice slobodnoga grada.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Ordo iuris expostulat et racio exigit equitatis, ut bone fidei contractus perpetue stabilitatis gaudeat firmitate, nec iniquorum fraudibus dissoluatur que ab inicio ex equitatis(!) processerunt. Hinc est quod ad peticionem fidelis nostri Poch palatini et comitis Musuniensis et maxime fidele seruicium hospitum nostrorum in villa Warasd commorancium, quod nobis deuote fideliterque, dum in Khene detineremur in carcere, exhibuerunt, pio affecto(!) regio considerantes, eis tam in presenti existentibus quam eciam superuiuentibus perpetuo iure contulimus statum huiusmodi libertatis, ac te(rram circumduc)tam[1] undique metis precepimus eis assignare. Libertas prenominatorum hospitum nostrorum hec est: quod comes vel suus comes curialis non habeant potestatem eos iudicandi sed in(ter e)os quemcunque uolunt iudicem constituant, quem rihtardum solent appellare, nullus autem burgensis tributum et tricesimam soluere teneatur, nisi qui uadit in Teuthoniam cum suis mercimoniis, de quolibet curru ponderato soluet tres denarios; de singulis uero equis venalibus duos denarios, de duobus bobus vnum denarium, de tribus porcis vnum denarium, in portu Draue de quolibet curru unum denarium; item idem(!) hospites tenentur soluere comiti eiusdem castri in festo sancti Martini de qualibet curia XII. denarios, quos iudex eorundem debet colligere; quociens autem comes castri renouatur, tenentur ei dare XX. cubulos uini, centum panes et unum bouem. Si quis autem herede carens decesserit, libere disponat suam possessionem siue (ecclesie)

[1] Dopunjci ( ) učinjeni po starijem prijepisu.

seu cuilibet suorum cognatorum; si quis uero uoluerit de villa recedere uenditis omnibus suis edificiis, libere possit abire; quicunque burgensis per aliquem extraneum in rebus suis dampnum pateretur et idem malefactor ab eodem burgense in uilla sua recognosceretur, rihtardus eiusdem loci inter eos faciat iusticiam. Prima meta terre eorum incipit de uilla Yuanc ab oriente et tendit uersus meridiem ad arborem narfa vocatam et protendit usque aquam Plinc infra capellam sancti Petri, vadit super aquam ad occidentem, peruenitur ad riuulum qui wlgo dicitur Blizna, et per eundem riuulum vertitur ad meridiem, peruenitur ad quandam vallem et ascendit ad magnam viam per quam itur ad Thoplicz, ibi tenet metas cum Zelko et cum terra Thoplic(!) et inde per uiam superius eundo peruenitur ad duas arbores zilfa uocatas, inde tendit ad montem qui dicitur Pechce, ubi sunt cauerne in eodem monte et progreditur uersus occidentem usque uiam leuatam, ibi tenet metas cum (Wlkoslaw) et cum Gurdon in quodam laco aqueo et inde gradiens per eandem uiam leuatam ad aquilonem pertransit pontem muratum et duos lacos, conterminatur uille episcopi et tenet metas cum ea in quodam laco, deinde progradiens uersus meridiem cadit ad predictum fluuium Plinc et exit ad quandam uiam leuatam, itur per eamdem, cadit ad aquam, que uulgo dicitur Bzenice et per eandem itur ad occidentem, conterminatur uille Bere et tenet metas cum ea, inde uadit ad caput aque, ibi cum Radomer tenet metas, deinde tendit ad aquilonem, cadit ad predictam aquam Plinc, inde conterminatur uille Domse et tenet metas cum ea, deinde tendit ad magnam uiam per quam itur ad terram cruciferorum et tenet metas cum ea, deinde gradiens ad aquilonem itur ad dumum coruli iuxta quam est meta, inde uadit ad uiam, ibi est meta terrea circumfosa(!), inde uadit ad magnam uiam per quam itur ad Theotoniam iuxta quam est meta terrea circumfosa, deinde uadit ad arborem que dicitur zilfa iuxta quam est meta, ibi est commetaneus Iner iobagio castri, deinde uadit ad portum Draue fluuii magni per quem fluuium circuit insulam que uulgo dicitur Zrepichar quam nunquam aqua separare possit ab hospitibus nostris, deinde progradiens per maiorem cursum fluuii magni peruenit ad predictam uillam Yuanc in qua gradiens priori mete conterminatur, prestoldi(!) autem nostri Gurdon de castro Greben et Zelco terrigena de uilla Pritice. Vt igitur hec regia donacio ipsis ipsorumque posteris in perpetuum consistat, presente pagina scribi et sigillo nostro fecimus communiri. Datum per manus magistri Thome aule regie cancellarii, anno ab incarnacione domini M⁰. CC⁰. nono. Venerabili Johanne Strigoniensi archiepiscopo, reuerendo Bertoldo Colocensi electo et bino(!) existentibus, Stephano[1]

[1] Ima biti: Gothardo.

Zagrabiensi, Calano Quinqueecclesiensi, Bolezlao Waciensi, Capano[1] Agriensi, Roberto Besprimiensi (!) electo, Desidirio (!) Cenadiensi (!), Simone Waradiensi, Petro Geuriensi ecclesias feliciter gubernantibus, Poch palatino et comite Musuniensi, Michaele uaiuoda existentibus, Zaharia comite tunc tempore Warosdiensi, Marcello Vaciensi[2], Jula Budrigiensi, Bancone Bichariensi, Nicolao Reueriensi[3], Ochur[4] Supruniensi, Moys Ferrei castri, Moc(h)one Posuniensi, Buzad Geuriensi comitatus tenentibus regni nostri anno quinto.

Original u arkivu grada Varaždina. Na listini visi crvena i smedja svilena vrvca bez pečata.

Listina u ovom obliku sumnjiva. Usporedi s njome onu pod br. 161. Kerchelich Notitiae prael. 188. — Fejér Codex III. 1. 86—9. — Ebner Beschreibung der kön. Freystat Varasdin 29. — Kukuljević Jura I. 41—2. — Kukuljević Reg. no. 76.

75.

1209.

Andrija kralj ugarski i hrvatski vraća Vratislavu i braći njegovoj djedovinu, koju su izgubili ratujući nekoč uz njega proti kralju Mirku.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis. Andreas dei gracia Vngarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Seruie, Galitie, Wladomirieque rex in perpetuum. Quoniam ex annorum et temporum transuolutione humane dispositionis plerumque inuida derogat obliuio, ideoque indagatrix ueritatis et prouida futurorum sibimet consuluit ratio, ut quod memoriter in cordis armariolo nequit obseruari scriptis et attramento comendetur. Ideo est, quod cum dilectus et fidelis noster comes Wratizlaus tempore quo ducatus fruebamur dignitate, quando etiam inter nos et bone memorie fratrem nostrum H(emericum) regem discordia uertebatur, ob piissimam susceptionem et fidele seruitium, quod nobis exhibuit, iacturam non modicam tam domus sue combuste quam rerum ceterarum precepto dicti fratris nostri tunc regis passus fuisset, denique susceptis a deo regni gubernaculis ad presenciam nostram accessit, regiam instanter rogitans magestatem, ut patrimonium suum et fratrum suorum cum uniuersis prediis et possessionibus eorum sub unius priuilegii tenore corroboraremus. Nos enim peticionibus suis benignum prebentes auditum et merito fideli nostro Banc bano dedimus in mandatis, ut terram suam et possessiones cum

---

Ima biti: [1] Catapano. [2] Bacíensi. [3] Keweiensi. [4] Ochuz.

metis diligenter inspiceret, quibus de meta ad metam per pristaldum nostrum, ipsius bani capellanum Cyprianum nomine, iuste circumdatis sub sigillo suo coram quam pluribus castrensibus et Zagrabiensibus canonicis nullo prohibente, nec in aliquo metis prefate terre contradicente, nomina prediorum et metarum supradicti comitis et fratrum ipsius nobis fecit deportari. Que omnia, tam predia quam terras cum ceteris pertinentiis suis integraliter, sicut in presenti priuilegio continetur, sibi cum fratribus suis et per eum filiis ei successoribus eorum auctoritate regia confirmamus, talem eidem terre concedentes libertatem, quod nullus banus, nullus comes siue quilibet alius de cetero super illam terram nisi ex bona uoluntate eorum quoquo casu presumat descendere. Prima igitur meta predii Dobra nomine, quod est supradicti V(ratizlai) comitis et consanguineorum eius, incipit a Zawa et tendit ad lapideum portum, deinde ad arborem pomi, ubi est meta de terra, deinde ad arborem piri, inde ad arborem cerasi, inde uadit ad arborem fagi, deinde progreditur ad arborem dumi, inde ad arborem fagi que stat superius in monte, inde per directum ad cacumen montis ubi est meta terre, ibique diuiditur a terra Zagrabiensis ecclesie, inde reuertitur ad locum qui dicitur Calz, inde descendens uadit ad riuum, deinde superius tendit ad arborem dumi, inde ad ecclesiam que est in honore omnium sanctorum, ab hinc descendit ad arborem populi, inde tendens progreditur ad aliam arborem populi que stat iuxta riuum nomine Studensz, deinde tendit a Zawam; a supradicta ecclesia omnium sanctorum diuiditur terra sua quam absque consanguineis possidet. Ibi etiam habet predium pro se, ubi est ecclesia sancti Martini, cuius predii meta incipit ex una parte Zawa et tendit usque ad Crapina, deinde ad Gypka, inde ascendendo tendit usque ad uerticem montis, qui uulgo dicitur Zelemen. Prima meta predii Poloniza nomine, ubi supradictus V(ratizlaus) comes edificauit ecclesiam nomine sancti Nicholai est uersus occidentem, ubi est aqua nomine Crapina, inde tendit ad riuum Ded potoka nomine, qui descendit de monte Vrsi, ubique diuiditur a terra fratrum suorum. Petus qui dicitur frater V(ratizlai) comitis habet predium nomine Lucenic infra metas supradicti sancti Nicholai. Dobucha vero et Berizlo fratres V(ratizlai) comitis habent predium nomine Bistra, cuius meta incipit iuxta Crapina et tendit usque ad riuum Jerana, inde ascendit usque ad montem Vrsi. Supradictus V(ratizlaus) comes habet predium iuxta Crapina nomine Cherniz, cuius meta est iuxta aquam, et tendit usque ad riuum nomine Kammna, inde ad arborem dumi, inde progreditur ad magnam uiam que uenit de calida aqua, ibi est meta de terra facta, et inde uadit ad Pritizcam. Aliud predium etiam V(ratizlaus) comes predictus habet nomine Zlubiza(!), ubi edificauit ecclesiam sancti Georgii, cuius meta, quam hostendit metarius nomine Nesdist pri-

staldo nostro, incipit ad arborem abietis, inde tendit ad riuum nomine Cladnik, inde inferius ad metam terre, deinde uadit ad Tupliza, inde ad arborem piri, deinde ascendit ad montem, ubi est arbor dumi, ibique est meta de terra, inde tendit meta ad arborem sorbi, quam monstrauit Nisk metarius predicto pristaldo nostro, inde tendit ad arborem quercii, ibique est meta de terra quam monstrauit Nomoy, inde tendit ad metam Martini, ibique est meta de terra, inde progreditur ad locum qui dicitur Holm, inde ad magnam uiam que dicitur Torda uia, inde tendit ad caput riui qui uocatur Cassina, inde ad locum qui dicitur Planina, quam monstrauit Marcus, inde tendit ad arborem castanee, inde ad locum qui dicitur Dubiza; abhinc uadit ad caput Vidak, inde reuertitur ad primam metam. Aliud predium habet V(ratizlaus) comes nomine Bystriza, cuius meta quam monstrauit Petku incipit, ubi Sitomeria cadit in Crapinam inde uadit iuxta aquam ad riuum qui dicitur Zdeed, inde ad locum nomine Claz, abhinc transiens uadit ad Globoucez, ibique est meta de terra sub arbore querci, inde ascendit ad metam de terra que est in monte iuxta uineam, inde tendens meta per directum uadit ad arborem querci, quam monstrauit Zelk, inde descendit ad arborem, que uulgo dicitur graber, inde ascendit ad magnam uiam, ubi est arbor ilicis et meta de terra, abhinc uadit ad magnam metam, que stat sub arbore dumi, inde tendit ad arborem castanee que in meta terre stat, deinde uadit Bystrizam, ubi est magna meta de terra, inde transiens per mediam aquam uadit ad arborem piri, ubi est meta de terra, inde uadit sub uinea usque ad caput riui, deinde ad cacumen montis, ibique est meta de terra, inde descendens reuertitur ad metam iuxte domum Martini, deinde uadit ad caput riui nomine Lubenik, inde ad metam de terra, ubi Lubenik cadit ad alium riuum, deinde uadit ad magnum fagum, ubi est meta de terra, inde per directum ad arborem sorbi, ibique est meta de terra, inde uadit ad locum qui dicitur Calzc, ubi est meta de terra, inde transiens iuxta uiam que cadit in riuum, uadit ad locum ubi riuus cadit in Crapinam. Cosina igitur frater sepedicti V(ratizlai) comitis habet terram, que diuiditur a terra fratris sui V(ratizlai) comitis, in loco ubi predictus riuus cadit in Crapinam, in qua habet predium nomine Pihina, cuius meta incipit iuxta predictum riuum qui cadit in Crapinam, quam monstrauit Nemog, et uadit ad arborem pomi, deinde ad locum nomine Zavey, inde uadit ad duas arbores piri et tilie sub quibus est meta de terra, inde per montem ad arborem dumi, ibique est meta de terra, abinde tendit ad duas metas que sunt sub fago iuxta aquam nomine Pichina, inde transiens aquam ascendit ad montem, ibi adiungitur cum metis fratris sui V(ratizlai) comitis, quarum metarum fuit Cuplen metarius. Preterea prefatus V(ratizlaus) comes habet predium nomine Horsouz, cuius

meta incipit iuxta riuum Zelnik, quam monstrauit Boyla metarius, et uadit ad caput supradicti Zelnik, ubi fuit alius metarius nomine Gerizlau, inde tendit ad arborem querci, ibique est meta de terra, cuius mete fuit Bolarin metarius, inde tendit ad riuum nomine Lucilniza, ibique est meta terrea, inde pertransiens tendit ad metam que est iuxta domum Crisan, inde descendendo cadit in Crapinam et inde reuertitur ad primam metam. Prenominatus V(ratizlaus) comes aliud habet predium nomine Plesiwza, cuius meta incipit ad caput Jaworoz et tendit ad Lipouz, ubi est meta de terra, deinde uadit ad Drenec, ibique est meta de terra, inde ad caput Brigana, ubi est meta de terra et inde reuertitur ad primam metam. Habet V(ratizlaus) comes predium nomine Horonguza inter Zawam et Cherniz, quod est commune fratribus suis, cuius meta incipit ad caput Drenec, ubi est meta de terra, quam monstrauit metarius Baran, inde tendit ad Zawam. Vransa etiam cognatus supradicti V(ratizlai) comitis est particeps eiusdem predii. Toma uero et Petus fratres sepedicti V(ratizlai) comitis habent predium nomine Otok, cuius meta incipit in portu Lilic de qua metarius fuit Zobula, inde uadit ad riuum nomine Biztua, inde ad riuum Pioisa, deinde ad arenosum stagnum, inde uadit ad Mlacam, et inde cadit in Zawam, de qua fuit metarius Crisan. Troceil frater prefati V(ratizlai) comitis habet per se predium nomine Orechoug iuxta Zawam. Stephanus etiam habet predium nomine Poiatna, cuius predii sunt metarii Vresc ex una parte, ex altera Berizlo, ex tercia vero Posdis. Strizmer siquidem habet predium nomine Lipouz cuius metarius est Martinus ex una parte, ex altera parte Berizlou, ex tercia parte Drasey. Vt autem hec a nobis omnium supradictorum tam prediorum quam aliarum possessionum sepedicti V(ratizlai) comitis et fratrum eius facta confirmacio nullis unquam temporibus valeat retractari, et ne quis uicinorum eius siue cuiuslibet conditionis alius ipsum uel fratres eius de prediis et possessionibus sepedictis presumat de cetero molestare, presenti eam pagina in noticiam deduci posterorum et regie auctoritatis sigillo iussimus insigniri. Si quis vero huic nostre confirmacioni obuiator temerarius extiterit regiam grauiter indignationem se nouerit incursurum, et penam regni consuetam videlicet X. marcas auri pro regali iudicio soluturum. Datum pet manus magistri Thome aule regie vicecancellarii. Anno ab incarnatione domini MCCIX. venerabili J(ohanne) Strigoniensi archiepiscopo, reuerendo B(ertholdo) Colocensi electo existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, B(olezlao) Waciensi, C(atapano) Agriensi, S(ymone) Waradiensi, K(alenda) Besprimiensi, G(othardo) Zagrabiensi, D(esiderio) Chenadiensi; W(ilhelmo) Transiluano, P(etro) Geuriensi ecclesias feliciter gubernantibus. Poth palatino et Musuniensi, Banc bano, M(ichaele) woiawoda existentibus, Marcello Bachiensi, Jula Budriguiensi, Moche Poso-

niensi, Nicholao Bichoriensi, Martino Keweiensi, A(lexandro) Simigiensi, O(chuz) Suproniensi, Moys Ferrei castri comitatus tenentibus. Regni nostri anno V.

Original u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 24. no. 32). Na crvenoj svilenoj vrvci visi pečat.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 17—20. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 90—4. — Kukuljević Reg. no. 77.

77.

1209.

Andrija kralj ugarski i hrvatski dozvoljava, da se prava Bartola kneza modruškoga prenesu na njegova nećaka Guida.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame Seruieque rex in perpetuum. Regie sublimitatis interest et equitas suadet naturalis, ut qui sua statuta a suis successoribus desiderat obseruari, ipse quoque suorum predecessorum sanciones pari stabilitate studeat obseruare et nulla vetustate dissoluantur, que succedencium sibi regum auctoritas pari stabilitate decreuit roborare. Cum igitur diuine recordacionis pater noster Bela rex fideli nostro Bartholomeo comiti terram in banatu tali libertate contulit possidendam, vt eam, si filio caruerit, cuicumque de consanguineis suis voluerit post se possit relinquere possidendam, nos eadem liber(ali)tate sibi confirmantes et peticionem ipsius benignius admittentes, nepoti suo comiti Guidoni de Wegla quem sibi heredem instituit concessa, ut si ipsum predicto Bartholomeo comite patruo suo superviuere contingerit illo sine herede decedente terram, quam ex regali beneficio idem Bartholomeus mereatur obtinere, ipse Guido eodem iure perpetuo possideat. Ut autem nostre confirmacionis series prelibatus perpetue firmitatis robur obtineat, presenti pagina in noticiam deduci posteriorum et regie auctoritatis sigillo iussimus roborari. Datum per manus Rorberti (!) Albensis prepositi aule nostre cancellarii, anno dominice incarnacionis MCCIX., venerabili Johanne archiepiscopo Strigoniensi, reuerendo Bertoldo Colocensi electo existentibus, Kalano Quinqueecclesiensi, Buyslao (!) Waciensi, Katpano Agriensi, Symone Waradiensi, Desiderio Chadadiensi, Villermo Transiluano, Gothardo Zagrabiensi, Petro Iwariensi[1] ecclesias feliciter gubernantibus, Pooc(!) Musuniensi et palatino comite, Bancone bano, Benedicto woywada

[1] Ima biti: Geuriensi.

existentibus, Marcello Bachiensi, Jula Budrugiensi, Michaele Byhoruariensi, Nicolao curiali comite Kevenensi, Ochuz Supruniensi, Mog Posoniensi comitatus tenentibus, regni nostri anno quinto.

Iz potvrdnice kralja Bele od god. 1251. 5. aprila, potvrdjene po kralju Stjepanu god. 1270., kralju Ladislavu 1279., kralju Karlu 1322. i 1323. Izvornik potonje listine (od god. 1323. 7. novembra) u kr. ug. državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. no. 33.509; stara signatura: N. R. A. fasc. 340. no. 34).

Wenzel Cod. Arpad. XI. 95. — Fejér Codex III. 1. 82—3 (s mnogo pogrješaka). — Kukuljević Reg. no. 78.

78.

1209. U Spljetu.

Ratoje zamjenjuje zemljište u Mrljanu za zemljište neke Dinje.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnacionis millesimo CCVIIII., indicione XII. existente domino Bernardo uenerabili archiepiscopo, Damaldo comite, Dobre nepote Carochale vicario, presentibus istis testibus quorum inferius leguntur nomina. Ego quidem Ratoe cum Digna quoddam gambium feci, more quidem patrie assignaui ei a Murnano de terra mea III(tres) barcos per longum et latum et insuper addidi eidem III(tres) romanatos ueteres auri pro fine et L. staminos; et accepi ab ea duas eius terras scilicet ripas, unam que est in Murnano iuxta terram filiarum presbiteri Zigli et Sabatii consuli(s) et aliam que est in Balicha iuxta terram Andree de Lesca tali tenore, quod amodo omnem potestatem omnemque uirtutem habeam super eam possidendi, uendendi, donandi nostrisque heredibus et proheredibus libere dimittendi et ipsa eas ab omni callumpniatore excallumpniari debet. Cuius gambii isti sunt testes: Desa Furnarus, Prestantius Russi et Ciue Croti. Et ego presbiter Sabatius communis iuratus notarius precepto predicte Digne hoc breue scripsi.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (XVI. 1. 11).

Carrara Archivio no. 42.

79.

1210, 23. maja. U Spljetu.

Početak listine o posveti oltara sv. Anastaziju.

Anno domini nostri Jesu Christi MCCX., indictione XIII., tempore domini Innocentii papae III., et Andreae regis Hungariae, et domini Bernardi archiepiscopi, et Domaldi comitis, X. kalendas iunii. Hoc opus factum est et altare consecratum ad honorem dei et sancti Anastasii, in quo eius corpus requiescit, cuius hoc caput est.

Farlati Illyr. sacrum III. 239.

80.

1210.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daruje templarima mnoge zemlje.

(I)n nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. (A)ndreas dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Q(uonia)m dies hominis breues sunt et ipsius breuitatis terminus ignoratur, expedit vniuersis supremum diem iudicii operibus misericordie preuenire, vt in futuro metere ualeant, quod in presenti seculo seminarunt. Ad quam messem cottidie anelantes et diuturnis gemitibus suspirantes, dignum et necessarium duximus vniuersas dei ecclesias et personas sacris officiis mancipatas in regno nostro protegere vniuersaque beneficia munificencia regum siue principum largitate eis erogata confirmare. Sacre igitur milicie Templi religiosam deuocionem et assiduos labores, quos ab hostibus crucis Christi incessanter perferunt, considerantes et ueraci iudicio commendantes, terram quandam nomine Lesnissa de comitatu de Posega exceptam, quam Chepano Bachiensi et palatino comiti ob insignem sue fidelitatis constanciam et multiplicia insignia meritorum primitus contuleramus, ipse quoque in extremis laborans nostro benigno assensu eandem terram predicte milicie Templi in testamento erogauit, certis distinctisque metis vndique diuisam pro remedio anime nostre domui milicie Templi concedimus et confirmamus. Prima meta incipit a loco qui dicitur Starsa et tendit ad fluuium Dobro reka; deinde Dobro reka est ei pro meta, usque dum cadit in flumen Lesnissa, postea Lesnissa est sibi pro meta, vsquequo cadit in Zouam; Zoua uero inferius descendens vsque ad Tortiua metam facit dicte terre,

pars tamen Zoue ad dictam domum milicie Templi noscitur pertinere; postea autem per Tortiua ascendens superius uersus aquilonem uadit vsque ad torrentem Wieperyek; Vieperyek(!) autem protenditur ad viam Ban; deinde per viam Ban transiens tenet metam cum filio Marci, et inde tenens metam cum filio Marci protenditur ad collem magnum Pizun; vnde protenditur ad Scelemen et per collem Scellemen reuertitur ad predictum locum Starsa. Sicut enim predicto C(hepano) palatino comiti pie memorie concesseramus, quod quicquid homines super eandem terram habitantes regi siue bano in marturinis uel aliis fiscalibus exaccionibus soluere tenentur, sibi soli et post eum suis heredibus soluerent annuatim, ita pro remissione peccatorum ipsius quem tenere dileximus et nostrorum, supradicte domui milicie Templi in perpetuum concessimus. Sciendum est autem, quod super hanc donacionem sepedicto C(hepano) palatino duo priuilegia cera et auro bullata dederamus; sed quia eo defuncto, cum fratres milicie Templi mitteremus in possessionem eiusdem terre, et priuilegium auro bullatum non conperuissent, constituimus, quod si quis iniquo ductus consilio tempore decurrente contra ipsos fratres cum aureo priuilegio agere conaretur, eius uana et superflua accio in irritum teneatur. Terram etenim Racessan Petri filij Thatar, quem meritis suis exigentibus suspendio iudicauimus, predicte terre adiacentem sicut sepe memorato Chepano dederamus et ipse die qua obiit iuste ac pacifice possidebat, ita iam dictis fratribus milicie Templi perpetuo concessimus possidendam. Prima meta eiusdem terre est secus aquam que dicitur Lesnica, ubi pergens uia nomine Ducauta(!) transit ipsam aquam Lesnica; illa uero uia descendens de Potuz ducit Rudinam et est pro meta per cacumen montis per Zoym ad tres fontes, et per locum qui uulgo dicitur Eruk vsque ad albam fagum; deinde descendens uersus meridiem per quandam semitam signatis crucibus ex vtraque parte uie tendit ad tres dumos; vnde transiens uadit ad locum, vbi, dum ducatum regeremus, aprum interfecimus ac propriis manibus crucem in quadem arbore incidimus, iuxta quem locum sunt mete tres filii Marci et ducunt ad fontem cuius riuulus Raconicha nuncupatur, et est pro meta descendens inferius vsque ad metam terream, a qua descendit rediens uersus occidentem, et ducit ad predictam aquam Lesnissa, que aqua est pro meta vsque ad primo dictam metam Ducauta. Concedimus eciam et confirmamus sepe dicte domui milicie Templi terram, quam Odolla nepos Borichii bani cum ecclesia sancte Marie in medio fundata fratribus eiusdem domus nostro benigno assensu erogauit cum terris cultis et incultis, cum siluis, pratis et uineis, cum piscinis et ceteris omnibus, sicut cum certis et distinctis metis predictus Odolla iure hereditario possedit et nobis presentibus nullo contradicente pro remedio anime sue condonauit; terram

quoque quandam in Wodicha, quam domui Templi Stephanus bone memorie comes de Goriza erogauit cum suis metis et certis pertinenciis, sicut iuste et uicinorum noticia ipsi fratres pacifice possident, ita eis concedimus et confirmamus. Terram insuper quam sepe dicte domui Damaldus comes in comitatu de Goriza sitam pro remedio anime sue donauit cum suis certis metis et pertinenciis, vt stare dinoscuntur, fratribus ipsius domus concedimus et confirmamus. Concedimus autem et confirmamus ipsis fratribus milicie Templi ad preces fratris Cononis magistri eorum seruicium duorum hominum, uidelicet Velicelay et Chudicelai vterini eius, qui nobis et soli bano a progenitoribus suis seruire tenebantur, vt in quo nobis uel bano seruiebant, tam ipsi quam ab ipsis descendentes soli domui Templi cum suis terris et pertinenciis in perpetuum seruire teneantur. Vt igitur he a nobis facte donaciones, concessiones et confirmaciones nullis vnquam temporibus ualeant reuocari, presentem paginam sigilli nostri robore fecimus communiri. Datum per manus magistri Thome Vesprimiensis prepositi et aule regie cancellarii anno ab incarnacione domini M⁰CC⁰X⁰, uenerabili Johanne Strigoniensi archiepiscopo, reuerendo Bertoldo Colocensi electo et bano existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Bolezlao Vaciensi, Catapano Agriensi, Simone Waradiensi, Desiderio Chenadiensi, Wilermo Transiluano, Gothardo Zagrabiensi, Petro Jauriensi, Roberto Vesprimiensi ecclesias dei feliciter gubernantibus; Poth palatino et Musuniensi comite, Michaele woyouoda existentibus; Petro Bachiensi et curiali comite regine, Nicolao Keweyensi et curiali comite, Mog Posoniensi comitatus tenentibus, regni nostri anno sexto.

Iz originalnoga privilegija kralja Ladislava IV. od god. 1272. 26. novembra u kr. državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. no. 815). Wenzel Cod. Arpad. IX. 105—8. — Kukuljević Reg. no. 83.

81.

1210.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje posjede i prava samostanu u Rogovu.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis. Andreas dei gratia Hungarie, Dalmacie, Chroacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomieque (!) rex in perpetuum. Prouida regum discretio non solum quod expedit debet instituere, set et legaliter instituta statu debito conseruare. Inde est quod monasterios ancti Johannis in finibus Dalmacie sito, in vrbe que quondam

cum in suo statu existeret Alba uocabatur, et monasterio sanctorum Cosme et Damiani in insula posito, quod nunc caput est, regia auctoritate confirmamus, sicut dum ducatum Sclauonie feliciter regeremus, cognitis predictorum monasteriorum institutis et expertis religiosorum virorum in eis commorantium deuotionibus, ducalis auctoritatis priuilegio confirmaueramus. Vt abbas et fratres integre habeant et possideant omnes terras illas, quas olim Cresimire(!) et Suinimir quondam Chroatie reges et eorum principes iam dicto monasterio tradiderunt et patruus noster rex Stephanus illustris memorie hoc idem prenotato monasterio iure perpetuo confirmauit, sicut in eorum priuilegiis continetur, secundum quantitatem terminorum terrarum illarum, uidelicet terram in Rogoua et Virbiza cum aqua molendinaria et terras de Thino et de Goriza ac alias terras quas in diuersis locis per Chroatiam sepe dictum monasterium optinet. Statuentes presenti edicto, vt si quis illud infringere attemptauerit et fratribus illis de predictis terris diminutionem uel molestiam aliquam facere uoluerit, diuine ultionis periculum incurrat et nostram se sentiat ledere maiestatem ac regio iudicio nostro subiaceat. Preterea ob peccatorum nostrorum remissionem, sicut pretaxatus rex fecit patruus noster Stephanus, concedimus, ut quoscumque hospites ad inhabitandas prenominatas terras de quibuscumque locis adducere poterint, a nemine nisi ab abbate et fratribus et eorum prepositis iudicentur; a nemine cum sigillo uel homine determinati ire cogantur; si autem eis aliqui uim intulerint aliquam, predicte sententie subiaceant. Vt autem hoc a nobis concessum confirmationis munus ratum et inconcussum duret in eternum, presenti pagina eum in notitiam deduci posterum et regie auctoritatis sigillo fecimus insigniri. Data per manus magistri Thome Vesprimensis prepositi et aule regie cancellarii, anno ab incarnatione domini MCCX., venerabili Johanne Strigoniensi archiepiscopo, reuerendo Bertoldo Colocensi electo et bano existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Boleslauo Waciensi, Catapano Agriensi, Simone Waradiensi, Desiderio Chenadiensi, Willelmo Transiluano, Gotardo Zagrabiensi, Petro Geuriensi, Roberto Vesprimiensi ecclesias feliciter gubernantibus; Poth palatino et Mussuniensi comite, Michahele voiuoda existentibus, Petro Bachiensi, Jula Budrugiensi, Bancone Bichoriensi et curiali comite regine, Nicolao Keweiensi et curiali comite, Ochuz Supruncensi, Mog Posuniensi comitibus, regni nostri anno sexto.

Iz listine od god. 1229. mjeseca decembra. Original ove listine u gubernijalnom arkivu u Zadru (fasc. 111. no. 8).

Ljubić Polichorion 50 (Starine XXIII. 200—1.)

Dodatak.

Hoc est exemplum quarundam litterarum illustris condam domini Andree regis Hungarie, quas ego Vitus sancte Marie maioris clericus et Jadrensis notarius currente anno domini millesimo ducentesimo septuagesimo primo, mense maii, indiccione quarta decima, Jadre, legi et de uerbo ad uerbum transcripsi, et in publicam formam redegi, nichil adens uel minuens, quod sentenciam uariet seu mutet roborem, et signo consueto signaui.

(Signum notarii.)

In cuius rei memoriam et (cautellam) pleniorem et ne de originali presentis priuilegii exemplati possit fut(uro tempore) ab aliquibus dubitari, nos L(aurentius) dei gracia Jadrensis archiepiscopus, frater Michael prior (fratrum) predicatorum de conuentu Jadre et frater Benedictus guardianus fratrum minorum de con(uentu) Jadre dictum priuilegium exemplatum non cancellatum, non abolitum nec abrasum, set in omni parte sua integrum et perfectum sigillis nostris pendentibus fecimus communiri.

Na ledjima glagolicom:

Privilej ot Rogova.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samost. rogovskog).

82.

1210.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daruje knezu Domaldu Cetinu i Trilj, jer je uhvatio i predao mu dušmane njegove.

Andreas etc. inter universos siquidem dilecti et fidelis nostri Domaldi comitis de Scebenig filij Saraceni comitis laudabilem fidelitatem fructuose comendamus memorie, quia cum quidam principes Ungariae, iniquum adversus nos machinantes consilium, in Greciam ad filios Geyze[1] cartas et nuntios transmisissent, ut et illos in Ungariam venientes eorum consilio et auxilio adiuti regnum nostrum usurparent, ipse Domaldus solitam fidelitatem semper servans integram, cognito perfido legationis tenore, ipsos nuncios cum iam Spalatum pervenissent, cepit, quos ad nos una cum cartis suis compeditos adduxit. Ideo terram quamdam nomine Zetinam et Tril cum terris cultis ect. Domaldo et heredibus in perpetuum etc. Harum autem terrarum mete sunt: ab oriente Chrisoua, Cameniza et Ymot

[1] »Memorie« ima: Geyche.

Sutozel, inde versus mare ad Vrulas, inde ad Zernovnizam, inde Stilpec[1], inde ad Zer usque ad Stiber puz et currit, ad Prel ad Jackim[2], inde ad Lacten, ad Crabonala Cameniza, ad Zavalam[3] usque ad Beloy. Datum a. d. 1210.

Lucius Inscriptiones 62. — Lucius Memorie 27. — Fejér Codex III. 1. 100—1. — Bullettino di Archeol. V. 55. — Kukuljević Reg. no. 81 i 82. — Indirektno donaša ju listina kralja Ljudevita od g. 1360. 28. decembra. Štampao ju Kukuljević Jura I. 43—6.

83.

1210. U Rimu.

Gualterije kanonik spljetski piše iz Rima svojim prijateljima u Spljet glede nadbiskupa Bernarda, koji mu je oteo prebendu.

Suis dilectissimis fratribus presbitero Radde, Andree, Mireo, Strigio, Cataldo, Bellacte et Viloe cuntisque nostris amicis et beniuolis per omnia dilectissimis, magister Gualterius canonicus Spalatensis salutem et gaudium. De sanitate uestra et bona continentia semper audire desiderans, me diuina gratia sanum et hilarem esse in Romana curia apud sancti Marci cardinalem omnibus antiquiorem, et primum dignum duxi significandum, quod archiepiscopo autem[4] ecclesiam meam uolenti auferre uos et alii in faciem restititis, gratias multimodas uobis exoluo. Sciens in ueritate quia tanta nos coniungit dilectio, ut omnia mea negotia per uos ita pertractentur diligenter, ac si mea presens adesset persona; nam licet simus corpore separati, mente tamen nos pura unit integritas. De ecclesia namque mihi ablata ne conturbemini, auctore enim deo non longo temporis tractu contra uoluntatem suam illam nobis restituet ac eo inuito possidebimus, qui cum sit absens, noluimus in presenti litteras apostolicas illi dirigere, ne forte occultarentur et mihi nullam prestarent utilitatem. De cetero beniuolenciam uestram affectuose deprecor, quatinus feruoris caritatem quam habemus ad inuicem attendentes mei et uestri memores sitis ita, quod prouidere domino suscepta temporis oportunitate operis exibitione intelligere ualeamus, nam in deo solo et uobis spes mea firma consistit. Ego autem uester sum totus, nec indiget expositione. Salutate primicerium, tamquam patrem Vitum de Manipulo, et omnes amicos nostros.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (XVI. 1. 65).
Carrara Archivio no. 43.

»Memorie« ima: [1] Stipalz. [2] Janim. [3] Od »ad Crabonala« do »ad Zavalam« nema u »Mem.« [4] Ovaj »autem« uzesmo sa strane, upućeni znakom navodnim

84.

1211, izmedju 1. januara i 29. maja.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daruje Cistercitima Topusko i županiju gorsku, u koliko nije pripadala Templarima.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crovacie, Rame, Servie, Galacie, Lodomerie rex in perpetuum. Licet christianissimi reges antecessores nostri, qui sancte religionis cultu victoriosos dies suos feliciter instruxerunt, nobis sufficiant ad exemplum, quod ad promovendam sanctam ecclesiam nostre christianitatis devocio suscitetur, manifesta tamen evidens et probata in nobis creatoris nostri benignitas beneficiorum collacione multiplici devocionem nostram efficacius animavit ad colendum, diligendum et exaltandum in omnibus nomen eius, cuius misericordia a tot et tantis sumus periculis liberati, de exilio ad regnum, de carcere ad solium miserabiliter sublimati, filiorum optata procreacione et dierum tranquilitate potiti. Cum ergo videamus antecessores nostros pro remedio animarum suarum in diversis locis regni sui diversa monasteria fundasse et ea possessionibus libertatibusque dotasse, nos tum eorum exemplis imbuti, tum eciam propriae devotionis voto quod dudum animo conceperamus inducti, monasterium ad honorem beate dei genitricis et virginis Marie in loco qui dicitur Toplica duximus construendum, fratribusque Clarevallensis domus ordinis cysterciensis in eodem loco deo iugiter servituris, monasterium ipsum cum omnibus possessionibus et libertatibus, quibus ipsum dotavimus, hereditario iure contulimus possidendum. Dedimus autem eidem monasterio in dotem, totum videlicet comitatum de Gorra cum omnibus pertinenciis suis, preter pertinencias Templariorum in eodem comitatu contentas et preter sex generaciones cum tenumentis earum, quas ad iuridiccionem volumus pertinere. Statuimus ergo, quod memorata ecclesia beate Marie de Toplica omnia iura predicta comitatus de Gorra, alia ab his que paulo ante excepimus, libere et integre perpetuoque possideat sub eius libertatis integritatisque tenore, quo duces Sclavonie seu comites de Gorra eadem antea possederunt, sive ea sint in terris sive in pratis, sive in villis, sive in silvis, sive in foris et venacionibus, sive in aquis et portubus, molendinis et piscacionibus, sive in servis iobagionibus, sive castrensibus cum integris eorum serviciis et redditibus, quibus duci vel comiti servire consveverant, sive in aliis possessionibus quocumque nomine censeantur. Si quis vero post tempus huius nostre donacionis,

que facta fuit regni nostri anno secundo[1], aliquid de rebus eiusdem monasterii, videlicet de terris, vineis, redditibus, serviciis et maxime de piscacionibus, fraudulenter vel violenter substraxerit, districte precipimus et sub pena regie indignacionis edicimus, quod illud cessante contradiccione eidem ecclesie restauretur. Sunt autem nomina piscaturarum hec: Illouenie, Brathchouycha, Lubyn, Vustiloygne, Cherneth, Terdeche, Bukouia. Et quia propter quarumdam aliarum terrarum intermixtionem non sine magno dispendio possent omnes mete terrarum predicti monasterii distinctis limitibus comprehendi, nos pro metis nomina principalium eiusdem comitatus parcium ad idem monasterium de Toplica pertinencium presenti scripto fecimus annotari. Que sunt hec: Toplica cum metis suis, Golina cum metis suis, Bouicha similiter et Podegas terra ultra fluvium Cuppam, ab eo loco (ubi fluvius) qui dicitur Crauazca cadit in Cuppam usque ad terminos et metas Pescenyce, que est villa fratrum hospitalis, Hoythna cum metis suis, Strysov, Dossice et terra Maladece et terra Strepyz cum idemptitate metarum suarum, Bachus quoque eodem modo, Peche et terra Stanko, et terra Berkis, et terra Bodilo, que est super Glinam, Obeth cum metis suis, terra quoque Mogos, Chvltych, Melinoga, Stresyche, Wyzocha, terra scilicet Rados et Graduner, nec non Yalseunyza, terra Murta cum metis suis, similique modo: Brebrouiza et Ozelsco cum terminis suis, Gradissa similiter et terra Prouygna et Chauche cum metis suis, in Vernycia et Chernyha et terra Sclavoygna et Copachia cum metis earum; insula Bogdan et terra Holdice et Zelobeth et Delym cum integritate metarum suarum, Gozna et Chavwna cum omnibus pertinenciis suis; terra quoque Ruiske et Cudina et terra Crete cum omnibus earum pertinenciis; terra Slauen, terra Raten super fluvium Glinyza, terra Godimeri et Stebencha cum metis suis; terra quoque Gostowe et fratrum suorum et Ryvkowa et Leskowa et Werkouyla cum earum metis; terra Veychenych et terra Gaygna cum metis suis, terra Myzeloygna et terra Vulcan super Wustimaye et Gracheniza, terra scilicet Boylenic, terra quoque de Brochina cum appendiciis suis, ubi sita est prima grangia de Toplica; insuper et Slatygnich et terra Tersa, Stresigna cum metis suis, terra Cranko filii Hlapoygna et Lohovicha, terra scilicet Muschonis cum omnibus metis suis, terra quoque Waletha et Bucha cum earum metis et pertinenciis; insuper et terra que vocatur Chernech, que fuit terra Lesconis cum portu super Sawam. Principaliores quoque redditus et servicia, que nos tempore ducatus nostri de eodem comitatu recepimus annuatim, presenti pagine duximus inserenda. Pro marturinis unaqueque mansio viginti quatuor frisaticos solvere tenetur annuatim. Ab

[1] Gl. listinu br. 49. Mjesto »secundo« treba da je »primo«.

hac autem marturinarum sollucione nullus exemptus est preter quinque, quorum hec sunt nomina: Bremiuer in Bouicha, Wulkan, Werkis, Bogdan et Gostowe. Istorum quinque iovbavgionum(!) quilibet cum fratribus suis uterinis et nepotibus debet ecclesie de Toplica tres pensas annuatim et descensum tenere. Porcos vero regios debet ecclesia de tota terra sua colligere, ita quod nullus ab eorum sollucione sit exemptus. Homines de foro Toplice preter marturinas reddere debent tonellam vini, bovem unum, et de singulis domibus panem unum et hoc ter in anno, scilicet: in natali domini, in pasca, in assumpcione beate virginis. Centuriones cum suis subiectis servicium suum fideliter adimpleant, videlicet in metendo, congregando et inserendo omnes segetes ecclesie. De casualibus proventibus in reparandis domibus, quocienscunque necesse fuerit et in aliis debitis serviciis, in secando fenum et congregando proprio victu et vehiculis; et annuatim persolvant ecclesie quod olim duci vel comiti persolvebant, scilicet: quatuor boves et triginta gallinas, quatuor anseres, trecentos panes, triginta ydrias de vino, quadraginta cubulos avene. Et de servicio comitis curialis cubulum similaginis, cubulum millii, cubulum mellis, bovem unum, quindecim gallinas, ovem unam, quindecim ydrias vini, triginta cubulos avene et anserem unum. In Bachus sunt homines, qui debent ibidem reparare domos et dolia, molendinum et furnum pro necessitatibus fratrum tenere, et quocumque comes curialis preceperit pro necessitatibus ecclesie ire. In abbatis tum et fratrum arbitrio relinquantur, prout utilitati ecclesie sue viderit expedire, reddituum vel serviciorum sibi debitorum consvetudines commutare seu conveniencius ordinare; dummodo id diligenter attendant, quod antiquorum reddituum vel serviciorum equipollencia in ipsius commutacionis seu ordinacionis tenore integra conservetur. Constituimus insuper, quod cuilibet libero homini aliunde venienti terram supradicte ecclesie liceat habitare et eidem monasterio ea qua ceteri hospites serviunt lege serviat et nullus eum impedire aut res eius detinere presumat, dummodo de recessione eius nullum domino de cuius terra recessit preiudicium inferatur. Sicut autem liber intravit, ita quando volu(er)it liber discedat. Sicut itaque regni nostri consvetudo legittima exigebat, nos memoratos fratres domus Clareuallensis in prefate elemosine nostre possessionem per pristaldum nostrum videlicet Martinum filium Woya comitem legitime fecimus introduci, qui pertinencias eiusdem monasterii cum diligenti examine in scriptis redactas, prout in presenti pagina superius sunt descripte, sub sigilli sui testimonio roboravit. Statuimus eciam et regali auctoritate sanctimus, quod hoc monasterium nostrum de Toplica regale sit, inmune et liberum et a iurisdictione cuiuslibet iudicis preter regis exemptum. Nullus banus, seu comes, seu alius iudex infra terminos nostre potencie constitutus, super

populum ipsius monasterii iudicare vel in pertinencias eius iurisdiccionem audeat exercere, preter personam regis, vel eum iudicem qui ad peticionem abbatis fuerit iudex constitutus eidem monasterio delegatus a rege. Abbas vero plenariam et irrefragabilem habeat potestatem universum populum suum vel per se vel per suum comitem curialem iudicare sub eius libertatis et potestatis plenitudine, qua comites de Gorra eundem populum antea iudicabant. Et ut breviter concludemus: dictum monasterium de Toplica tanta libertatis, immunitatis et auctoritatis gaudeat prerogativa, quanta cetera monasteria regalia ex concessione antecessorum nostrorum preeminere noscuntur. Predictis fratribus nostris de Toplica de solucione tributi tam in exitu et introitu portarum, quam in ceteris locis Hungarie, in quibus mercaturas ad proprios usus exercebunt, eam concedimus libertatem, qua Agriensis et Pelisiensis ecclesie ex regali dono utuntur. Huius itaque elemosine nostre tenorem perpetuo ratum inviolabilemque fore statuimus, cumque auctoritate regia perhenniter confirmamus per presentem paginam sigillo nostro munitam. Datum per manus magistri Thome aule regie cancellarii et Bezprimiensis prepositi, anno ab incarnacione domini MCCXI. Venerabili Johanne Strigoniensi archiepiscopo, reverendo Bertoldo Colocensi electo et bano existentibus, Kalano Quinqueecclesiensi, Bolezlao Waciensi, Catapano Agriensi, Symone Waradiensi, Desiderio Chanadiensi, Willelmo Transilvanensi, Gothardo Zagrabiensi, Petro Geuriensi, Roberto Bezprimiensi ecclesias feliciter gubernantibus. Poth palatino et Mussuniensi comite et Mychaele waivoda existentibus, Petro Bachiensi, Jula Budrigiensi, Banchone Bichoriensi qui et curialis est comes regine, Marcello Keueyensi qui et curialis comes est, Ochuz Suppruniensi, Nycholao Posoniensi comitatus tenentibus. Regni nostri anno sexto.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica (no. 1).
Fejér Codex III. 1. 3 (ima kratak izvod). — Tkalčić Monum. episcopatus I. 25—7. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 108—113. — Kukuljević Reg. no. 86.

85.

1211, 22. januara. U Lateranu.

Inocencije III. papa potvrdjuje zamjenu posjeda izmedju biskupa zagrebačkoga i templara.

Magistro et fratribus militiae templi in Ungaria constitutis. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem praebere assensum et vota,

quae a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in domino filii, vestris iustis petitionibus inclinati, commutationem inter vos et venerabilem fratrem nostrum Zagrabiensem episcopum[1] super quibusdam decimis et aliis rebus initam, sicut pie ac provide facta est et in authentico super hoc confecto planius continetur, auctoritate confirmamus apostolica et praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo etc. Datum Laterani XI. kalendas februarii, pontificatus nostri anno tertio decimo.

Baluzius II. 501. d. XIII. E. 198. — Katona Hist. crit. V. 123. — Fejér Codex III. 1. 104. — Potthast Reg. pont. no. 4166. — Kukuljević Reg. no. 84.

86.

1211, 6. juna. U Biseglija.

Dubrovnik i Biseglia u Napuljskoj ugovaraju izmjenične slobode trgovanja.

. . . . carnem de uirgine sumpsit, anno millesimo ducentesimo undecimo, regni domini nostri Frederici, invic(ti) regis Sicilie, ducatus Apulie (et principatus Capue) anno quartodecimo, mense iunio, sexto die eiusdem, indictione quartadecima, in episcopio Vigiliensis ciuitatis, curia sol . . . . in ea domino B(isantio), reuerendo episcopo eiusdem ciuitatis, considentibus etiam nobis Johanne de Nanico reg(io), Johanne et Petro imperialibus se . . . . et Simeone regiis iudicibus, presentibus etiam pluribus probis conciuibus nostris inferius denotatis, Vita nauclerius, ciuis Ragus(inus ante presen)tiam nostram querelam deponens de Maione milite, Johannocc(arro) notario, Petrecca Jeronimi, Angelo Barono et Ursone Gun de Çapte (?) ba(ronis) conciuibus nostris, quod iniuste ac indebite impetebatur ab eis de anchoratico, arboratico et plateatico, dicens iam ex antiquo ciues Ragusii, Vigiliensis urbis applicantes litora, nichil soluisse pro anchoratico aut arboratico aut mercibus Vigiliis emptis aut uenumdatis. Addidit etiam simili honoris et beneficii priuilegio Vigilienses ciues gaudere, proponens ciues nostros attingentes litora Ragusii, nichil pro anchoratico, arboratico aut pro mercibus ibi emptis aut distractis iam ex antiquo soluisse. Nos autem, uo-

[1] Sc. Gothardum.

lentes bonos usus et consuetudines obseruare, maxime . . . . . dominus noster, serenissimus rex Fredericus et sui predecessores recolende memorie et innate liberalitate usus eosdem et consuetudines confirmauerunt . . . . plene nobis faciendam de his, que idem Vita nauclerius asseuerauerat, inquisiuimus diligenter ab illis conciuibus nostris quorum (cum ex) grandeuitate, tum ex probitate fides adhibenda fuit, si ea que prefatus Vita nauclerius dixerat, uero essent. Qui . . . . . . cum multotiens Ragusium accessissent, nec pro anchoratico, arboratico aut mercimoniis ibi emptis vel distractis aliquid aliquando soluisse. Accepimus etiam a quampluribus conciuibus nostris, qui nuper a Ragusio cum galea redierant, quod rebus ibi emptis et uenditis pro plateatico nichil sibi exactum fore. Uolentes itaque bonos usus et consuetudines inuiolatas modis omnibus obseruare, maxime cum manifestissimum et liquidissimum nobis extiterit et que iam dictus Vita nauclerius et que nostri conciues asseuerant, ueritate omnimodo niti et iam ex longeuo curriculo temporis sic obseruata fuisse, predictum Vitam nauclerium et quoscunque ciues Ragusii uenientes Vigilias ab exactione anchoratici, arboratici et plateatici penitus liberauimus, uolentes sicut hactenus huiusmodi bonam et laudabilem consuetudinem eis obseruare inuiolatam. Que omnia, ut memorie mandentur a Bartholomeo notario eiusdem ciuitatis . . . . redigi fecimus. Que ego Bartholomeus notarius, quia interfui, scripsi.

† (Bisantius Vig)il(iensis) episcopus.

. . . . iudex Johannes testatur.

. . . . testatur.

. . . .

. . . . regiu(s).

. . . . ur.

. . . . testatur.

. . . . . . cuti Johannes.

† Hoc signum soe (!) manus fecit Maio miles et catep(anus).

† Hoc signum soe (!) manus fecit Francus miles.

† Johannoccarus notarius testatur.

† Bartholomeus Mangonides testatur.

† . . . . m . . . . scripto Joannocarus adfore dicto (!).

† Bartholomeus.

† Signum sancte crucis proprie manus Marcensio.

† Signum sancte crucis proprie manus Bisantii Straççati comiti (!).

† Manso notarius.

† Signum sancte crucis proprie manus Johannoccari de Angelo de Rossa.

† Signum crucis proprie manus Riccardi militis.

. . . . oterus prescripta confirmat.
(† Signum) crucis proprie manus Dionisii filii Mangonis.
† Michael Bisantii iudicis filius.
. . . . . us testis confirmat tempore toto.
. . . . Mel nauclero.
. . . . ualeni.
(† Signum) sanete crucis fecit Arta nauclerius.
. . . . vita.
. . . . predicti confirmat.
. . . . Melis miles. Simeon et Manso notarii.

Original u dvorskom arkivu u Beču, sa lijeve strane sasvim oštećen, pečata nema.

Ljubić Listine. I. 27—8. — *Kukuljević Reg. no.* 85.

87.

1212, 12. februara. U Dubrovniku.

Pravdica Andrićeva daje zemlje samostanu lokrumskomu.

Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo undecimo, mensis februarii duodecimo die, coram testibus subnotatis. Pradiza de Andrizzo, consentiente quidem ipsa, dedit monasterio pro animabus suarum mortuorum terras sancti Viti que sunt in Juncheto supra sancti Martini ecclesiam. Et si vir Pradize aut heredes eius voluerint ire ad monasterium, ipsum monasterium debeat suscipere illum sine omni dacione. Et hoc placuit domino Petracce abbati dicti monasterii et domino Lampridio de Caporoza priori et domino Vitali de Buttileri et Andreę Dobranę advocato ipsius monasterii, et consentiunt. Hi sunt testes: Michael Tusini, Johannes Vite, Dimetrius Rosini. Et ego Blasius clericus et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis.

Mattei: Memorie storiche su Ragusa. Rkps. br. 416 *(str. br.* 267) *u bibliotеci Male braće u Dubrovniku.*

88.

1212, 17. marta. U Osoru.

Darija kneginja osorska obećaje, da će Rabljanima dati svoja prava na stari grad Česku, ako ovi učine njenog sina Roberta svojim knezom.

Anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo duodecimo, mensis marcii die quintodecimo astante, indictione quinta decima, in presentia testium quorum nomina inferius continentur. Daria dei gratia Apsarensis comitissa una cum filiis suis Roberto et Petro comitibus, vniuerse Arbensi communitati promisit pro se et suis omnibus filiis, quod si homines Arbenses filium suum Ro(bertum) Arbensem comitem facerent, omnia iura et raciones quas ipsa habet in Kessa Ueterana cum omnibus ad eam pertinentibus eis concedit tali siquidem tenore, quod predicta communitas Arbensis possideat et utilitatem suam faciat, quousque predictus R(obertus) comes in eodem existeret comitatu; et si prefatus R(obertus) comes pariter cum prescripto communi illuc uellent aliquos conducere ad habitandum, qui[1] ibidem[1] habitauerint[1], redditus quos ipse R(obertus) comes cum iamdicto communi disposuerint reddere debeant; et insuper, quando comes ibi uenerit, prandium unum et eis qui cum ipso erunt dare teneantur; hoc autem prandium ordinatum est pro recordatione tenute eiusdem pertinencie concesse. Dicto uero comite R(oberto) discedente uel deficiente et dicti Arbenses filium eius, si habuerit, uel fratrem comitem facere uoluerint, prenotatum locum Kesse cum eius pertinenciis eodem tenore, quo suprascriptum est, prefate communitati Arbensi concedi disponit; si autem filius eius uel frater comes memorate ciuitatis non fuerit, tunc omnia iura et rationes sue in ipsa redire debeant et in Arbensibus iura et raciones sue remaneant. Que omnia suprascripta predictus R(obertus) comes bona fide sine fraude attendere iurauit.

Actum est hoc in Apsaro in palatio eiusdem domine comitisse. Testes interfuere: Johannes abbas, Blancus sancti Petri de Apsaro et Jacobus Rubiniensis prepositus, Gauçinna filius Petriçi et Joseph filius Bertaldi Arbenses.

† Ego Robertus comes pro me scribere rogaui.

† Ego Petrus comes pro me scribere rogaui.

Et ego Petrus diaconus et Arbensis notarius huic promissioni ordi-

---

[1] Umetnuto znakom križa na koncu listine.

nationi et iuramento interfui de mandato prefate domine comitisse ac predictorum filiorum, quod audiui roboraui et solito signo signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio obitelji Ponti no. 31). Lucius De regno l. IV. c. 8. 173 (pogriješno pod g. 1202.). — Ruich Riflessioni sull' isola di Pago II. 37—8. — Kukuljević Reg. no. 24 (po Luciu pod g. 1202.).

89.

1212—1220, 12. aprila.

Gradovi Pula i Rab sklapaju mir iza neke nedaće Pulana pod Rabom.

In Christi nomine. Die XII. intrante aprilis. In presentia bonorum hominum quorum nomina dicentur inferius. Dominus Johannes de Rosa potestas Pole vna cum domino Bertoldo et domino Mauro et domino Marco de presbitero Xisto ex consensu et uoluntate ciuium Pole iurauit pacem et concordiam ciuibus Arbensium in palacio domini comitis Roberti, quod est in Pola, ante presenciam domini Marci comitis Arbe de eo, quod euenit ciuibus Pole, quando ipsi fuerunt cum galeis apud Arbem et de eo, quod homines de Pola ibi amiserunt et eis fuerunt ablata per homines Arbenses, quod deinde in antea de supradictis rebus nec per se scilicet per ciues Pole nec per aliquem qui sit uel moratur in districtu Pole, scilicet a Barbana usque ad mare, quod non faciet aliquod impedimentum hominibus de Arbe nec aliquibus qui sit in eius districtu pro supradicta causa. Et hoc promiserunt et iurauerunt attendere sub pena C. (centum) marchis, et si aliquis ex districtu Pole hec supradicte(!) fregerit, potestas Pole ad uoluntatem comitis Arbensis et eorum ciues, secundum quod racio dictat, repatriare faciet, et si hoc non posset fieri, persoluat potestas Pole cum comuni ciuibus Arbensibus, ut supradictum, est C. (centum) marchas, salua tamen primam pacem, et amiciciam ueterem, que inter se scripta sunt. Et dominus Marcus de Ferro et dominum(!) Albertum(!) de Mazo et Petrum(!) de Permeno et Julianum(!) ex precepto comitis Marci de Arbe et pro comuni eiusdem ciuitatis hec sacramenta, ut potestas et alii supradicti de Pola fecerunt, similiter et illi de Arbe s(c)ilicet supradicti: Marcus de Ferro et Albertum(!) de Mazo et Petrum(!) de Permeno et Julianum fecerunt.

Testes: Marcus de Ferro de Arbe, Albertus de Mazo (et Phylippus Viatro de Uenecia)[1], Albergetus de Capria de Pola dominus

[1] Umetnuto ( ) rukom istoga pisara.

Maurus, Johannes de Zrstino (!), Engelfredus filius locopositi et alii quam plures.

Original (?) u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio obitelji Ponti no. 50). Listina je bez godine. Ivan de Rosa »potestas« suvremenik je Marku knezu rapskomu. Oko god. 1220. bio je »potestas« Pule neki Ivan della Torre (v. Podestà di Pola 193); a u »Serie dei conti di Arbe« (Maschek god. 1874. god. IV. p. 120) nalaze se dva kneza s tim imenom t. j. Marko Maurocen god. 1212. i Marko Mastropetro god. 1214.; no možda je taj Marko isti, koji dolazi medju svjedocima: Marco de Ferro. Listina s paleografičkoga gledišta spada u blizinu XII. vijeka.

90.

1212. U Spljetu.

Zamjena zemljišta pod Kilom.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo duodecimo, indictione decima quinta, existente domino Bernardo uenerabili archiepiscopo, Damaldo inclito comite, Drago nepote Do(m)ne uicario, presentibus istis testibus quorum inferius leguntur nomina. Ego quidem Madius olim filius Jorre cum Stoie Longo et uxore sua gambium feci. More quidem patrie assignaui in Kilco eis de terra mea tres barcos per longum et latum et insuper addidi eisdem XC. (nonaginta) romanatorum auri et finito precio, pro quibus dederunt mihi quamdam suam uineam ibidem in Kilco, habendam possidendam meisque heredibus et proheredibus libere dimittendam, quam de omni homine mihi excaluniari (!) debent. Cuiusquidem gambii isti sunt testes: Rade Pisaule et Bratco pelliparius, et sciendum est, quod ipsa uinea debet esse de uiginti uretenis. Ego presbyter Sabacius comunis iuratus notarius precepto predicti Stoie et eius uxoris hoc breue scripsi.

Original a arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

91.

1213, 3. januara. U Rabu.

Prodan biskup rapski dozvoljava Albertu Galcini, da podigne crkvu sv. Stjepana.

In Christi nomine amen. Anno nativitatis eiusdem 1212., indictione prima, die tertia mensis ianuarii. Temporibus equidem domini Petri Ziani

inclyti ducis Venetiarum, Dalmatiae et Croatiae, et venerabilis in Christo patris et domini Prodani episcopi Arbensis, nec non egregii Marci Mauroceno honorabilis comitis Arbensis etc. In episcopali palatio Arbensi, congregato capitulo per eundem dominum episcopum ad sonum campanae more solito cum praelatis videlicet: archidiacono, archipresbytero, primicerio et caeteris canonicis. Ibique vir nobilis dominus Albertus quondam Matthaei de Gauzigna tamquam senior stirpis cum omnibus propinquis dictae domus de Gauzigna sexus masculini civibus Arbensibus se sistitit in episcopali palatio coram episcopo Prodano et capitulo convocato ibidem. Exposuit suam et eorundem magnam erga beatum Stephanum devotionem et oravit enixe episcopum et canonicos, ut concederent facultatem supra turrim ad eos spectantem et existentem supra Catribum aedificandi unam ecclesiam ad honorem praedicti sancti. Item ut ipse et progenies sexus masculini habeant in eamdem ecclesiam aedificandam iuspatronatum, cum libertate eligendi capellanum ab episcopo confirmandum. Episcopus cum suis praelatis et toto suo capitulo ibidem congregato consensit, ut dicti Gauzigna possent fieri facere ad honorem sancti Stephani ecclesiam vel capellam cum pactis et conditionibus superius tactis et inferius contentis; scilicet quod primo ecclesia sit congrue dotata, secundo quod capellanus si non eligatur intra sex menses, electio ad episcopum intelligatur devoluta.

Farlati Illyr. sacrum V. 239. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 357. — Kukuljević Reg. no. 88.

92.

1213, 19. marta. U Lateranu.

Inocencije III. papa piše biskupu krčkomu o njegovoj oskrbi.

Innocentius episcopus servus servorum dei venerabili fratri ... Veglensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem. Cum olim causam, que inter te ex parte una et clericos castri Musculi Veglensis diocesis ex altera vertebatur, super eo quod asserebas dictos clericos te, quotiens ad ipsos accedis, extra portam castri debere cum processione recipere, ac tam tuis quam sociorum equis annonam ministrare in domo et ipsos in pascuis custodire, emendaturos, si eorum aliquem quoquo modo perdi contingeret, et tibi ac tuis, si ultra unum diem, in quo te debent integre procurare, moram ibidem duxeris faciendam, usque ad diem quartum panem et vinum procurationis nomine prebituros, asserens nichilominus eosdem tibi sicut laicos potestatibus secularibus ad banna teneri, et te

a Spalato usque Venetias, cum illuc ire volueris, propriis debere sumptibus navigio deportare, . . . Abbati de Melta et . . . plebano sancte Marie maioris Jadertine, et . . . archidiacono Veglensi sub certa forma duxerimus committendam. Iidem, cognitis cause meritis, dictos clericos ad predicta omnia exolvenda tibi sententialiter condempnarunt, quorum sententia per venerabilem fratrem nostrum . . . episcopum et dilectum filium . . . archidiaconum Polenses auctoritate nostra postmodum extitit approbata. Verum ipsis clericis ad sedem apostolicam provocantibus et partium procuratoribus demum propter hoc in nostra presentia constitutis, nos auditis que fuerunt proposita per eosdem, venerabilibus fratribus nostris . . . Traguriensi et Nonensi episcopis, et dilecto filio . . . abbati sancti Damiani Jadertine diocesis dedisse recolimus in mandatis, ut inquirentes super tocius cause processu in litteris tunc directis ad ipsos, plenius comprehenso diligentius veritatem, causam ipsam ad presentiam nostram remitterent sufficienter instructam, perfigentes partibus terminum competentem, quo se nostro conspectui presentarent, sententiam recepture. Cum igitur procuratores partium nuper ad nostram presentiam accessissent, processum iudicum eorumdem ab eisdem procuratoribus nobis exhibitum per dilectum filium nostrum P(etrum) tituli sancte Cecilie presbiterum cardinalem examinari fecimus diligenter, et eodem per relationem cardinalis ipsius plenius intellecto, sententiam a prefato abbate de Melta et eius coniudicibus pro te latam de fratrum nostrorum consilio duximus confirmandam. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem etc. Datum Laterani XIIII. kal. aprilis, pontificatus nostri anno sextodecimo.

Theiner Monum. Slavorum I. 46—7 (iz reg. an. XVI. ep. 11. fol. 138). — Migne Patrologia lat. Vol. 216. Opera Innoc. III. t. III. 794. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 366. — Potthast Reg. pont. I. no. 4681. — Kukuljević Reg. no. 90.

93.

1213, 13. jula. U Dubrovniku.

Raspra o nekoj zemlji u Šumetu.

Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo tercio decimo, mense iulio. Nos subscripti iurati iudices testificamur, quia Pradiza coram nobis interpellavit per suum advocatum Picinegum Panciusii super Ni-

colaum filium Pacinegi Nicolai, ita sibi dicens: terra, quam tu tenes in Junceto ad sanctum Vitum mea terra est, unde dimitte illam. Et dictus Nicolaus dixit: non est mea ratio respondere tibi de dicta terra, quia tu es Ragusea, et nos sub septnico iudice. Diximus Pradize, ut ipsa ostendat quomodo pater suus possedit illam terram. Setnicus, quia illa stabat in Ragusio, possedit supradictam terram. Unde nos iudicavimus, quod non est ratio dicto Nicolao respondere dictę Pradizę de supradicta terra. Nos iurati iudices Ursacius Milini, Vita Cupitilisoldi, Silvester Pesane et Nicolaus Mauresse, a quibus ego Blasius clericus et communis notarius iuratus audiens scripsi.

Mattei. Memorie storiche su Ragusa. Rkps. br. 416 (str. br. 267) u biblioteci Male braće u Dubrovniku. Ovu listinu bilježi Mattei doslovce na str. 11 istoga sveska pod god. 1200. 13. jula. Nama se čini krivo. »Decimo tercio« naznačuje godinu, jer se u ovo doba u Dubrovniku obično iza mjeseca piše dan.

94.

1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski konfiscira sva dobra banu Simonu, učesniku kod ubijstva kraljice Gertrude.

Praesentium ac posterorum notitiae duximus declarandum, quod cum Simon banus frater Michaelis bani nouo et inaudito genere iniquitatis et nequitiae adinuentionibus detestabilibus crudeliter ac enormiter armatus vna cum suis complicibus viris sanguinum et dolosis ad dedecus et opprobrium coronae regiae conspirantibus, mortis bonae memoriae Gertrudis dominae reginae carissimae coniugis nostrae particeps exstitisset, habito communi filiorum et episcoporum nec non omnium baronum nostrorum consilio, vniuersas eiusdem possessiones decreuimus confiscandas.

Fejér Codex III. 1. 152 — Kukuljević Reg. no. 87.

Fejér stavlja ovu inače nedatovanu listinu u god. 1214., no pošto je kraljica Gertruda umorena 28. septembra 1213., stavljamo ju u god. 1213.

95

1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski utemeljujući opatiju Topusku potvrdjuje joj, da ni jedan ban nema ondje ni zalaznine ni sudbene vlasti.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Licet omnia cysterciensis ordinis monasteria, que olim bone memorie patres nostri reges Hungarie construxerunt, specialiter diligamus, maxime quia ceteris deo firmius inherere et tam assiduis quam devotis oracionum gemitibus celos pulsare, et ipsum celorum dominum frequenter pro nostris excessibus exorare creduntur. Monasterio tamen de Toplica, quod de proprio nostro fundavimus regni nostri anno primo, ampliori dileccionis prerogativa tenemur, eo quod fratres Clarevallensis cenobii inibi convocavimus ad sacrosancte religionis augmentum, qui et deo indefesse serviant et ipsius misericordiam in districto examine nobis assiduis oracionibus valeant impetrare. Ut igitur temporalibus subsidiis sufficienter adiuti liberius deo vacent, illis pro anime nostre remedio et antecessorum nostrorum dedimus totum comitatum de Gorra, sicut illum possedimus dum dux fuimus ultra Drawam, cum prediis et metis eorum, cum aquis et piscacionibus, cum terris et pratis, cum nemoribus et silvis et venacionıbus, cum omnibus redditibus, consvetudinibus et cunctis utilitatibus, que omnia ita libere teneant, sicut ea tenuimus dum dux fuimus ultra Drawam, exceptis sex generacionibus. Addimus eciam huic donacioni nostre tantam libertatis prerogativam, quod nullus banus, nullus iudex, nec aliquis alius preter bonam voluntatem abbatis super dictum monasterium descendat, vel super populum eius, vel eundem populum audeat iudicare, vel in iudicium trahere ante quamlibet personam preter personam regis. Hospites autem et castrenses tocius prenominati comitatus solvant in monasterio Toplice singuli de singulis mansionibus annuatim marturinas, sicut nobis solvere solebant et cubulum unum frumenti et alium avene, cuius mensura erit quatuor pugnorum, a festo sancti Mychaelis usque ad festum omnium sanctorum, sicut et marturinas. Preterea solvant iidem hospites et castrenses collectoribus marturinarum, qui ex parte ecclesie missi fuerint, de qualibet mansione duas pagachias et cubulum unum avene et galinam unam. Et hec omnia ad ecclesiam de Toplica propriis vehiculis portabunt. Soli castrenses tenentur singulis annis, quociens necesse fuerit, stabula quorumlibet animalium facere vel emendare, et hec propriis sumptibus et expensis. Constituimus insuper, ut de castrensibus predictis nullus aliquem audeat retinere. Sci-

endum est autem, quod in terra monasterii Toplice sunt quidam iobagiones, qui singuli cum parentela sua solvent tres pensas frisaticorum annuatim ecclesie toplicensi eo tempore quo marturine solvuntur, quorum nomina sunt hec: Gostue cum parentela sua solvet tres pensas, Bremiuer cum parentela sua solvet tres pensas, Berkis cum parentela sua solvet tres pensas, Wratizla(v) cum parentela sua solvet tres pensas, Petrus filius Murta cum parentela sua solvet tres pensas, Bogdan cum parentela sua de insula solvet tres pensas, Wlchota cum parentela sua solvet tres pensas, Zrepiz cum parentela sua solvet tres pensas, Berglez cum fratribus suis ultra Culpam solvet tres pensas, Zlobez cum parentela sua solvet tres pensas, Dilin cum parentela sua solvet tres pensas, Nestursa albus cum parentela sua solvet tres pensas, Wicho cum parentela sua solvet tres pensas, Hemelcho cum septem fratribus suis solvet tres pensas. Gostue et Petro filio Murta, quoniam abbati T(heobaldo) et predecessoribus suis et ecclesie Toplice legittime servierunt et quia in ipsis T(heobaldi) abbatis comitatu erant, tum privilegium hoc a nobis optinuit, ad multas preces eiusdem abbatis illis scilicet Gostue et Petro et heredibus suis in perpetuum concessimus, ut de omnibus quod ad predia que nunc tenent attraxerint, terciam partem marturinarum habebunt, et ecclesia Toplice duas partes. Predia Gostue sunt: Maya et Stebenche; predia Petri: Yelseunenice, Serno et Celna. Omnes vero isti supradicti, qui solvunt tres pensas, per totum regnum Hungarie ad iussionem abbatis vel illius qui vices eius mandato ipsius suppleverit, quociens iussi fuerint, in propriis equis et sumptibus ipsi et heredes eorum ire tenentur, et si ire noluerint abbatis iudicio subiacebunt. Insuper tam castrenses quam alii omnes homines terre illius cuiuscunque condicionis fuerint in eadem terra manentes, porcos qui ad ius regis spectare solebant monasterio Toplice in perpetuum absque contradiccione aliqua ipsi et heredes solvant. Preterea sciendum est, quod hospites de foro Toplice singulis annis decem pensas frisaticorum eidem ecclesie solvere tenentur: in nativitate domini quinque pensas et in pascha quinque pensas, preter marturinas quas sicut alii solvant. In foro templariorum de Gorra habent fratres nostri de Toplica medietatem tributi, preter pisces et peccora et primum denarium. Super hac donacione nostra tandem pristaldus noster fuit Herch frater Rolandi et filius Bertholdi, qui eandem terram perambulavit et supradicte ecclesie fratribus assignavit. In hac tandem donacionis nostre pagina duximus inserendum: quod si quis banus vel iudex vel quilibet alius ex quo primam fundacionem fecimus monasterio toplicensi videlicet regni nostri anno primo, aliquid subtraxerit monasterio de elemosina mea, quam supradictis fratribus contuli et eis in presenti privilegio confirmavi, liceat eius loci ab-

bati repetere non obstantibus quibuslibet instrumentis a nobis vel a quolibet per falsam suggestionem impetratis. Igitur stabili firmitate sanctimus, ut nullus unquam hanc nostre constitucionis paginam audeat infringere, vel ei ausu temerario contraire, quod qui presumpserit, iram regiam vel rerum suarum omnium ammissione tamquam reus lese maiestatis absque retractatione aliqua se noverit incursurum. Et ut hec a nobis facta donacio nullis unquam temporibus valeat aboleri, ad preces venerabilis Theobaldi tunc temporis eiusdem loci abbatis presentem paginam sigilli nostri testimonio fecimus insigniri. Datum per manus Thome Albensis prepositi et Hungarie cancellarii, anno ab incarnacione domini MCCXIII. Venerabili Johanne Strigoniensi archiepiscopo, reverendo Bertholdo Colocensi archiepiscopo et weiwoda(!) existentibus, Kalano Quinqueeclesiensi, Cathapano Agriensi, Symone Waradiensi, Desiderio Canadiensi, Wilhellmo Transilvanensi, Gothardo Zagrabiensi, Petro Geuriensi, Roberto Vezprimiensi, Jacobo Waciensi ecclesias feliciter gubernatibus. Banc palatino et Posoniensi comite et Martino bano existentibus, Jula Bachiensi et curiali comite, Andrea Budri(gi)ensi, Hugone Keuueniensi(!), Micha Bichoriensi, Nicholao Suppruniensi, Alexandro Sumuniensi(!), Baien Albensi comitatus tenentibus. Regni nostri anno VIII.

Privileg. monaster. B. V. Mariae de Toplica no. II.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 28—30. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 116—9. — Kukuljević Reg. no. 92.

96.

1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje iznovice prava samostanu topuskomu i daje vlast dotičnomu opatu, ako bi koji ban ili tko mu drago oteo što samostanu, da je vlastan to mu oduzeti.

Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Theobaldo abbati et fratribus Toplice cysterciensis ordinis in perpetuum. Cum omnia cysterciensis ordinis monasteria, que olim bone memorie patres nostri reges Vngarie construxerunt, specialiter diligamus, eo quod et deo firmius inherere et tam assiduis quam devotis oracionum gemitibus celos propulsare et ipsum celorum dominum frequenter pro nostris excessibus exorare creduntur. Monasterio tamen de Toplica, quod de proprio fundavimus regni nostri anno primo, ampliori dileccionis prerogativa tenemur, eo quod fratres Clareuallenses ad sacrosancte religionis augmentum inibi convocavimus, qui et deo serviant indefesse et in districto examine nobis ipsius miseri-

cordiam valeant impetrare. Ut igitur temporalibus subsidiis sufficienter adiuti liberius deo vacent, illis pro anime nostre et antecessorum nostrorum remedio dedimus in perpetuum totum comitatum de Gorra, sicut illum possedimus dum dux fuimus ultra Dravam, cum prediis et metis eorum, cum aquis et piscacionibus, cum terris et pratis, cum nemoribus et silvis et venacionibus, cum redditibus et consvetudinibus et serviciis et cunctis utilitatibus, que omnia ita libere teneant, sicut ea tenuimus dum dux fuimus ultra Dravam, exceptis sex generacionibus. Addimus eciam huic donacioni nostre tantam libertatis prerogativam, quod nullus iudex neque aliquis alius preter bonam voluntatem abbatis super dictum monasterium vel super populum eiusdem monasterii audeat descendere, vel eundem populum iudicare, vel in iudicium trahere ante quamlibet personam preter personam regis. *In hac tandem donacionis nostre paginam* duximus inserendum: quod si quis banus vel iudex vel quilibet alius ex quo primam donacionem fecimus, videlicet regni nostri anno primo, aliquid predicto monasterio subtraxerit de terris vel pratis vel piscacionibus vel quibuslibet rebus aliis que supra nominavimus, liceat abbati eiusdem loci ea repetere non obstantibus quibuslibet instrumentis a nobis vel a quolibet per falsam sugestionem impetratis. Igitur stabili firmitate sanctimus, ut nullus unquam hanc institucionis paginam audeat infringere vel ausu temerario contraire, quod qui presumpserit, iram regiam cum omnium rerum suarum amissione tamquam reus lese maiestatis absque retractatione aliqua se noverit incursurum. Et ut hec a nobis facta donacio nullis unquam temporibus valeat aboleri, ad preces venerabilis Theobaldi tunc temporis eiusdem loci abbatis, presentem paginam sigilli nostri testimonio fecimus insigniri. Datum per manus Thome albensis prepositi, Hungarie cancellarii, anno ab incarnacione domini MCCXIII, regni autem nostri anno VIII.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. VIII.
Tkalčić Monum. episcopatus I, 32. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 122—3.

97.

1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski dozvoljuje, da ima pravo dvorski župan opata topuskoga suditi svim podložnicima onom istom vlašću, kojom je prije sudio dvorski župan hercega; nalaže ujedno, da podložnici plaćaju samostanu kunovinu i žito.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Licet omnia cysterciensis ordinis monasteria, que olim

bone memorie sancti patres nostri reges Hungarie construxerunt, specialiter diligamus, eo quod et deo firmius inherere et tam assiduis quam devotis oracionum gemitibus celos pulsare et ipsum celorum dominum frequenter pro nostris excessibus exorare creduntur. Monasterio tamen de Toplica, quod de proprio fundavimus regni nostri anno primo, ampliori dilectionis prerogativa tenemur, eo quod fratres Clarevallensis cenobii ad sacrosancte religionis augmentum inibi convocavimus, qui et deo indefesse serviant et in districto examine nobis ipsius misericordiam valeant impetrare. Ut igitur temporalibus subsidiis sufficienter adiuti liberius deo vacent, illis pro anime nostre et antecessorum nostrorum remedio dedimus comitatum de Gorra, sicut illum possedimus dum dux fuimus ultra Drawam, cum prediis et metis eorum, cum aquis et piscacionibus, cum terris et pratis, cum nemoribus et silvis et venacionibus, cum redditibus, serviciis, consvetudinibus et cunctis utilitatibus, que omnia ita libere teneant et in perpetuum possideant, sicut ea possedimus dum dux fuimus ultra Dravam, preter sex generaciones. Addimus eciam huic donacioni nostre tantam libertatis prerogativam, quod nullus banus, nullus iudex vel aliquis alius, supra dictum monasterium descendat vel super populum eius, preter bonam voluntatem abbatis, vel eundem populum audeat iudicare, vel in iudicium trahere ante cuiuslibet personam preter personam regis. Statuimus eciam, quod comes curialis, quem abbas constituerit, eandem potestatem habeat in exercendis iudiciis, quam habuit comes noster dum eundem tenuimus comitatum. Hospites autem et castrenses eiusdem comitatus solvant monasterio Toplice singuli de singulis mansionibus annuatim marturinas sicut nobis solvebant et cubulum unum frumenti et alium avene, cuius mensura erit quatuor pugnorum, a festo Mychaelis usque ad festum omnium sanctorum; et eodem tempore marturine solvantur. Cetere omnes ceteras consvetudines prosequuntur. Gostue et Petro filio Murthe, quoniam abbati Theobaldo et predecessoribus suis et ecclesie fideliter servierunt, ad preces abbatis ipsis et heredibus eorum concessimus de hominibus, quos ad predia que nunc tenent attraxerint, terciam partem marturinarum habere. Super hac autem donacione nostra (pristaldus noster) fuit Herch, frater Rolandi et filius Bertholdi, qui ea(n)dem terram perambulavit et sepedicte ecclesie fratribus assignavit. In hac tandem donacionis nostre paginam . . . (ut supra dipl. no. 94. de an. 1213., p. 117).

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. 5.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 30—1. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 119—21.

98.

1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski poklanja samostanu topuskomu otok sv. Nikole od Erca i zapovijeda njegovim stanovnicima, da se imaju u svemu pokoravati dotičnomu opatu.

Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Omnibus ad quod litere presentes perveniunt, salutem in domino. Universitati vestre notum esse cupimus, quod insulam beati Nycholai de Erchy deo et beate Marie et domui Clarevallensi devote contulimus, et terram Toplice et Gorre secundo scripto confirmavimus testimonio. Unum volumus et auctoritate regia precipimus, ut omnes in prefatis terris viventes ecclesie dei et abbati inibi commoranti devote obediant et servicia debita impendant.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. IV. Tkalčić Monum. episcopatus I. 30. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 119.

99.

Oko god. 1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski javlja, da je dozvolio opatu topuskomu držati trg u Bakuši i zabranjuje svakomu, da ga u tom pravu uznemiruje.

Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Omnibus ad quos presens scriptum pervenerit salutem. Presentibus notum esse volumus, et non latere posteros, nos elemosinam nostram de Toplica in omnibus augmentari cupientes, abbati eiusdem loci concessisse et licenciam dedisse forum faciendi in Bachusa, quod eadem firmitate libertateque volumus roborari, qua cetera regni nostri fora gaudere dinoscuntur. Hinc est quod districte precipimus et sub pena regie indignacionis indicimus, ne quis homines undecunque ad dictum forum venientes seu inde recedentes impedire vel molestare presumat, sed pocius gracie nostre recuperacionis obtentu eos protegat et defendat.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. XII. Tkalčić Monum. episcopatus I. 34. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 127. — Kukuljević Reg. no. 95.

100.

Oko god. 1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski zabranjuje svakomu uznemirivati podanike topuskoga samostana.

Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Precipio omnibus presens scriptum inspecturis, quod quicumque populos abbatis Toplice vel terras detinuerit, vel super populos illius fertonem colligere nobis fecerit et ipsos cum terra eorundem restituat abbacie prenotate. Quod si non fecerit, iram nostram graviter incurret, et totam possessionem suam dare abbacie in perpetuo possidendam non dubitet.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. XIII. Tkalčić Monum. episcopatus I. 34. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 127—8.

101.

Oko god. 1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski zapovijeda podložnicima topuskim, da točno plaćaju daću samostanu i da nadomjeste ono, što su uskratili platiti.

Andreas dei gracia Hungarie rex, etc. Omnibus banis, iudicibus, ad quos litere presentes pervenerint, salutem et graciam. Ex conquestione dilecti abbatis nostri Toplice nobis innotuit, quod elemosina nostra, quam ei per privilegium nostrum contulimus, de die in diem minuitur, quod nobis et in obprobrium cedit et in ecclesie nostre Toplice maximum detrimentum, maxime de castrensibus suis, quos aliqui de vicinis eius contra privilegium nostrum detinere presumunt. Unde vobis auctoritate regia firmiter precipiendo mandamus, quatenus dictos castrenses, quos abbas vel fratres eius nobis nominaverint, sicut graciam nostram diligitis, ecclesie nostre Toplice, remota occasione, absque contradiccione aliqua restitui faciatis, ita quod eiusdem loci abbas vel fratres pro defectu iusticie ad nos recurrere minime compellantur, immo eos vice nostra, quia nostri sunt et a nobis remoti, fideliter defendatis.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. VII. Tkalčić Monum. episcopatus I. 31. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 121.

102.

Oko god. 1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski javlja, da podložnici gorske županije osim šest plemena onako služe samostanu, kako su nekoč služili njemu kao hercegu, pa s toga nalaže dotičnomu banu, da ne uznemiruje ni zalazninom ni inom tegobom ni opata topuskoga ni njegovih podložnika.

Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Omnibus presens scriptum inspecturis salutem in eo qui est salus omnium. Licet inter cetera virtutum opera largiendi beneficium a plerisque semper commendetur, ibi tamen memoria precipue commendatur, ubi pro salute ipsius largientis beneficii receptores divinam misericordiam die noctuque inemoriter deprecantur. Hac itaque racione salubriter premoniti, domui Toplice de Gorra nostre videlicet prime devocionis plantacioni concedimus et volumus, ut comitatus Gorre cum universis suis pertinenciis et populis in eo commorantibus, preter sex generaciones, ita serviant et ea consvetudine, qua nos iam dudum regie maiestatis libertate cum privilegio nostro confirmantes in perpetuum concessimus serviendum. Quapropter hanc nostre donacionis stabilitatem presencium posterorumque noticie significantes firmiter damus in mandato nostro fideli bano, videlicet nunc existenti et omnibus quicumque loco vel tempore aliquo post ipsum fuerint constituendi, quatenus abbatem et monachos sancte Marie in Toplica de Gorra et populum sibi subiectum nec pro descensu contra voluntatem abbatis in populo ecclesie exigendo, nec pro gravamine alicuius exactionis inquirendo deinceps inquietare presumatis sive molestare, sed eo iure et libertate, qua nos per privilegium nostrum eis concessimus, pacifice ipsos possidere permittatis. Preterea universis populis et iobagionibus castrensibus ad prefatam ecclesiam spectantibus mandamus et firmiter precipimus, quatenus omni remota erroris caligine fideliter et debito more sepedicte ecclesie abbati et fratribus suis servire studeatis in omnibus, sicut decet dominis vestris.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. IX.
Tkalčić Monum. episcopatus I. 33. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 125.

103.

Oko god. 1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski zapovijeda svim županima, da počituju samostan topuski i da ga brane od zlotvora.

Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Universis comitibus in Sclavonia constitutis salutem et graciam. Mandamus vobis et precipimus, quatenus domum meam de Toplica custodiatis, a malefactoribus et raptoribus defendatis, alioquin indignacionem regiam incurretis; quia qui male fecerit predicte domui, quasi qui tetigerit pupillam oculi mei. Precipimus eciam, ut si quis de elemosina nostra aliquid subtraxerit predicte domui, id eis restituat in instanti.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. X.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 33. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 126. — Kukuljević Reg. no. 94.

104.

Oko god. 1213.

Andrija kralj ugarski i hrvatski zapovijeda svim podanicima topuskoga monastira, da budu na službu tamošnjem opatu tri dana u godini s kolima i isto toliko s ručnim težacima.

Andreas dei gracia Hungarie rex etc. Jobagionibus ecclesie de Toplica salutem. Mandamus vobis et firmiter precipimus, quatenus tribus vicibus per annum cum curribus vestris ad preceptum abbatis vel prioris serviatis, et item tribus diebus per annum in propria persona laboretis. Quod si non feceritis, iram regiam graviter incurretis.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. XI.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 34. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 126.

105.

1214[1], 21. marta. U Dubrovniku.

Marko Dandulo i Jakov Baduarije obvezuje se za sebe i za svoje nasljednike knezu Ivanu Dandulu dubrovačkomu i općini dubrovačkoj.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo quartodecimo, mensis martii, vigesimo primo die intrante. Coram testibus subnotatis ego Marcus Dandolus filius Jacobi Dandoli de Venetia, de confinio sancti Luce, pro me et meo herede et pro Jacobo Baduaro et eius herede tibi domino Johanni Dandolo fratri meo comiti Ragusii et tuo heredi tuoque successori et comuni Ragusii et eius heredibus facio securitatem secundum commissionem factam mihi a suprascripto Jacobo de ducentis et septuaginta et uno perperis, quos tu suprascripte comes obligatus es dare eidem Jacobo pro comuni Ragusii, et uoco te dictum comitem et comune Ragusii quitos de suprascriptis perperis, quia ego sum de illis bene pacatus. Et si ego aut meus heres aut suprascriptus Jacobus Baduarus aut suus heres contra hanc securitatis cartam ire temptaverimus, obligo me et meum heredem dare tibi dicto comiti aut tuo heredi aut tuo successori aut comuni Ragusii quinque libras auri. Et hec carta securitatis permaneat firma in perpetuum.

Raznim rukopisima:

Ego Marcus Dandolus mea manu scripsi.

† Ego Matheus Bodacie iuratus iudex Ragusi(i) testis sum.

† Ego Andrea Dasalmaza testis subscripsi.

† Ego Azardo Vassatino testis subscripsi.

† Ego Antolinus Liugnans testis subscripsi.

† Ego Blasius clericus et comunis notarius iuratus Ragusii, scripsi complevi et roboravi.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saeculi XIII.).

---

[1] Mletačko brojenje.

106.

1214, 27. marta. U Lateranu.

Inocencije III. papa zaštićuje samostan koludrica sv. Benedikta od nekih nasilja nadbiskupa spljetskoga.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei, venerabilibus fratribus (Michae) Farensi et (Treguano) Traguriensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Ex parte (Chazze) abbatisse et monialium sancti Benedicti Spalatensis fuit propositum coram nobis, quod venerabilis frater noster Spalatensis archiepiscopus[1] ipsas quibusdam molendinis redditibus et rebus aliis contra iusticiam spoliauit, nichilominus cogens eas persoluenda sibi quadam pecunie quantitate uendere quasdam terras in non modicum sui monasterii detrimentum, et alias grauis eis plurimum et iniuriosus existens. Ideoque fraternitati uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus partibus conuocatis audiatis hinc inde proposita, quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se de gracia, odio uel timore subtraxerint, per censuram eandem apellatione cessante cogatis ueritati testimonium perhibere. Vos denique fratres episcopi super uobis una et credito uobis grege taliter uigilare curetis, extirpando uitia et plantando uirtutes, ut in nouissimo districti examinis die coram tremendo iudice, qui reddet unicuique secundum opera sua, dignam possitis reddere rationem. Datum Laterani VI. kalendas aprilis, pontificatus nostri anno sextodecimo.

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru. Rupe za pečat, ali otpale i vrvce i pečat.

107.

1214, mjeseca aprila.

Dužd mletački javlja Rabljanima radi zakupa otoka Raba i Gologa.

Instrumentum quietationis facte per dominum Petrum Ziani dei gratia Venetiarum, Dalmatie atque Croatie ducem, Arbensi comunitati de solutione affictorum duarum insularum Arbe et Gollo concessarum

[1] Sc. Bernardus.

ad ;affictum eidem comuni per septem annos ad rationem librarum centum in anno.

Bullettino di Archeol. (1882.) 154.

108.

1214, mjeseca aprila. U Spljetu.

Katarina opatica sv. Benedikta daje samostanu neke svoje zemlje i one svoje nećakinje.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo quarto decimo, indictione secunda, existente domino Bernardo uenerabili archiepiscopo, Domaldo inclito comite, Thoma nepote Mesegaline uicario, mense aprilis, presentibus istis testibus quorum inferius leguntur nomina. Ego quidem Chazza sancti Benedicti abbatissa nolens taciturnitate uel negligencia pertinencia uel res monasterii deperire, presentibus litteris, quos de certa consciencia et proprio hore(!) testor, omnibus modernis et futuris in promptu et clarum haberi uolui, neptis — — — mea Chatena, olim filia Gaudii Siricii, ut in uita sua ita etiam et in morte mihi totam partem suam patrimonii in monasterio dimittendam commisit; ea quoque (ratione) ut ipsa me dimisit et constituit, sine diminucione eam integram ego dimitto et constituo perpetuo pro eius anima et suorum habendam et possidendam. Cuius rei isti sunt testes: presbyter Deza Guarneri et Nicolaus filius Valentini.

Et ego presbyter Sabacius comunis iuratus notarius rogatus a predicta abbatissa hoc breve scripsi.

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

109.

1214, 1. maja. U Mlecima.

Marko i Alberto punomoćnici kneza rapskog Marka Mastropetra prodaju Jakovu Basiliju pravo na lov i prodaju kunaca (cunicularum).

In nomine domini dei et saluatoris nostri Jesu Christi. Anno domini millesimo ducentesimo quarto decimo, die primo mensis madii, indicione secunda, Riuoalti. Per uirtutem vnius commissarie carte facte hoc supra-

scripto anno mensis marcii, die tercio exeunte, sub suprascripta indicione secunda, quam Arbenses* iudices, consiliarii et advocatores comunis collaudati tocius populi nobis Marco Ferro et Alberto filio Madii conciuibus suis fecerunt, per quam plenam tribuerunt nobis potestatem de nouem milliariis cunicularum quas comes eorum consequi debet, quas nobis comiserunt ad venumdandum, videlicet . . . . quatuor milliaria que habere debent in primis kalendis marcii aduenturis, et quinque milliaria que in sequentibus kalendis marcii consequi debent, et vt qualescumque vendiciones de super dictis cuniculis faceremus, firmum et ratum ipsi promiserunt habituros. Et hec confessi fuerunt iureiurando firmasse et etiam commiserunt nobis super animabus eorum iurare, si necesse esset, et cartam securitatis facere, vt in ea legitur et cetera. Manifestum facimus nos suprascripti Marcus Ferro et Albertus filius Madii conciues Arbenses cum nostris heredibus, tibi namque Jacobo Basilio, filio quondam Vitalis Basilii de confraternitate sancti Johannis Chrisostomi et tuis heredibus, quia de prenominatis cuniculis in presencia comitis nostri domini Marci Mastropetri tibi uendimus milliaria quattuor et medium. De quibus cum integritate precium a te recepimus in presencia dicti comitis nostri, secundum quod inter nos et te statutum fuit, et exinde nos bene et perfecte appagasti et deliberasti sine diminutione aliqua. Tali quidem ordine predicta quatuor milliaria et medium de cuniculis tibi uendimus, quod dictus noster comes Arbensis per se uel per suum missum tibi uel tuo misso hic in Riuoalto dare et deliberare debeat ex ipsis milliariis quatuor et medium de cuniculis, milliaria duo de hinc ad kalendas primi uenturi mensis marcii per indicionem terciam de (ca)ça videlicet, que fiet a proximo festo sancti Martini usque sequentem carneleuarium; reliqua uero milliaria duo et medium de cuniculis exinde in antea usque ad alias sequentes kalendas mensis marcii per indicionem quartam similiter dictus noster comes Arbensis per se uel per suum missum tibi uel tuo misso hic in Riuoalto dare et deliberare debeat, de caça uidelicet que fiet in illo anno a festo sancti Martini usque sequentem carneleuarium, totas suprascriptas cuniculas in terra saluas sine omni occasione et periculo aut ullis interpositis capitulis et absque cadellis et stadiis siue urgatis atque peciis. Hec autem que suprascripta sunt, si dictus noster comes Arbensis non obseruauerit, tunc emendare debeamus cum nostris heredibus tibi et tuis heredibus omnia tua suprascripta in duplum de terris et casis nostris et de omnibus que habere uisi fuerimus in hoc seculo, et inde in antea ipsum cap(itale) et duplum prode lab(ens) de quinque sex per annum, et insuper faciendum est, quod in presentia dicti comitis nostri tibi iurauimus, quod omnia erunt tibi obseruata secundum

ordinem superius dictum. Signum suprascriptorum Marci et Alberti, qui hec rogauerunt fieri.

† Ego Marcus Mastropetro Arbensis comes testis scripsi.

† Ego Jenatha Fuscarenus uiçe domino testis scripsi.

(Signum notarii.) Ego Angelus Magno clericus et notarius compleui et roboraui.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio obitelji Ponti no. 33).

110.

1214.

Andrija kralj ugarski i hrvatski poklanja Baranu dekanu zagrebačkomu Čulinec pokraj Sopnice i ujedno 100 kuna.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unítatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Regia benignitas circa sibi benemeritos consueuit congrue manum largitatis ampliare, pro quibus intercedit longanimis seruicii fidelitas et pro quibus morum probitas dignoscitur efficaciter allegare. Attendentes itaque dilecti ac fidelis nostri Barani decani Zagrabiensis fidelitatis constanciam, quam nobis in omnibus fauorabiliter exhibuit, et digna remuneracione dignam esse perpendentes, in recompensationem sui seruicii terram quorumdam duorum fratrum, uidelicet Cehna et Weretk castrensium Zagrabiensis castri, sibi et suis successoribus contulimus libere et pacifice perpetuo iure possidendam, scilicet: ut siue uendendi siue donandi seu in testamento ecclesiis uel aliis personis relinquendi, cessante omni contradictione, liberam de cetero ex nostra auctoritate habeat potestatem. In cuius terre possessionem ipsum per pristaldum nostrum Martinum banum, qui tunc temporis in illis partibus banatus fungebatur dignitate, secundum regni nostri consuetudinem fecimus introduci. Prima igitur meta terre supradicte incipit a uilla Scepnicha predii eiusdem Baran decani, deinde tendit uersus aquilonem et uenit ad quandam publicam stratam, que in illis partibus uia regis uocatur et per eandem uiam uadit, usque dum predicta uia intrat in quandam aquam nomine Tornua et per eandem aquam deriuatur, donec predicta Tornua defluit in Zawam et uersus australem partem eadem Zowa(!) circuit omnes alias terras eiusdem Barani decani huic terre contiguas, de qua in presenti agitur, ac per eandem aquam Zowa reuertitur ad supradictam uillam Sepnicha(m), unde primo meta processerat. Indulsimus eciam eidem Barano decano et per eum suis heredibus perpetuo marturinas C. (centum) mansi-

litterarum cautione tibi Duimo cognomine Verba uendimus quandam terram nostram, que est sub ecclesia sancti Johannis de Kilco iuxta vineam tuam, quam ibidem de Vilc(e)ta emisti finito pretio duorum romanatorum et medii pro fine et uno pario subtularium, besuetie, tali tenore, quod amodo omnem potestatem et omnem uirtutem super eam habeas tamquam super tuam rem emptam iure hereditario possidendi, uendendi, donandi, tuisque heredibus et proheredibus libere dimittendi, quam de omni homine tibi excalumpniari tenemur. Cuius quidem nostre uenditionis isti sunt testes: Michacius Lucarus Stresi atque Barbatus. Et ego presbiter Sabatius communis iuratus notarius, precepto predictorum fratrum hoc breue scripsi.

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.
Kukuljević Reg. no. 96 (pogrješno pod god. 1214.).

112.

1215, 24. februara. U Labinu.

Ugovor izmedju Raba i Labina.

In nomine domini dei et saluatoris nostri Jesu Christi. Anno eiusdem incarnationis 1214. mense februarii, quinto die exeunte, indictione tertia, Albonae. Temporibus Petri iupani, Peruogna filius Joannis et Joannes filius Negom et Sabnic Slauogost, vna cum aliis nobilibus, quorum nomina inferius leguntur, sub tali stipulatione iurauimus retinere pacem et concordiam hominibus de Arbe, ita quod sint salui et securi in partibus nostris et in toto nostro districtu tam in personis quam etiam in rebus dehinc ad annos viginti et sub pena bizancios viginti, et si aliquis eorum habet aliam inquisitionem aduersus nos vel nos aduersus vestros, veniant et deponant querimoniam suam ante sapientes suos, (et si aliquis) aliquam partem contra iusiurandum ire temptauerit, vel sacramenti supradicti corrumperit, vel per vi(m) siue furto aut per pignoratione(m) componat aliam partem (!), supradictam penam et pacem firmam (!) remaneat.

Jurauit Petrus vicecomiti (!), iupanus P(etrus) supradictus cum ambobus iudicibus Matheo filius (!) Slauogost, Bogesila filius Biticha, Juanaz filius Sedescla(i) plebanus.

Insuper rogamus, ut si piratos idem Casichi (!) nos predauerit (!) et bonis nostris vobis adduxerit (!), vel personis, si potestis, redimite eos per bonam concordiam, sin nolumus, ut ematis eos, sed dimittite eos abire, et si ali-

quos(!) ex partibus istis urbis pignorauerit et ceciderit in manus vestras, debeatis eos tenere et bona nostra que ablata fuerit(!), et mittere nobis nuncium infra quindecim dies, similiter et nos vobis de bonis vestris consimile faciemus.

Lucius Memorie 61 (in. additamento). — Bullettino di Archeol. (1881.) 154. — Kukuljević Reg. no. 93 (pogrješno pod g. 1214.).

113.

1215, mjeseca februara. U Dubrovniku.

Raspra o nekom posjedu u Šumetu.

Anno 1214. mensis februarii.

Nos subscripti iurati iudices testificamur, quod dominus Petracca abbas monasterii Lacromone per suum advocatum Picenegum Pancrati nobis interpellavit super Nicolaum Picinegi ita sibi dicens: Sella sancti Viti de Junceto, quam tu tenes, est monasterii Lacromone, quia comes Stanco dominus terre dedit illam dicto monasterio, unde dimitte illam. Et dictus Nicolaus per suum advocatum Colendam Stepasie dixit: non est ratio me tibi respondere de dicta sella, quia ego possedi et possideo illam, et tu Raguseus es. Et quia idem Nicolaus ostendit cartam, qualiter ipse habuit legem[1] cum Pradiza, quę interpellaverat supradictum Nicolaum pro dicta sella et in ipsa carta continebatur iudicium, ut Nicolaus predictus non responderet dicte Pradize de dicta sella, quia ipsa Ragusea erat[2]. Unde nos videntes iudicium quod in dicta carta continebatur, noluimus ire contra dictum iudicium, iudicavimus, ut dictus Nicolaus non respondeat dicto abbati de dicta sella, nec cuilibet Raguseo respondeat de ipsa sella. Hi sunt iurati iudices: Petrus Ballislaue, Johannes Gondole, Andreas Dabrane, Domana Ranane, Mattheus Bodacie et Vite de Gradi et Domana Ranane[3], a quibus ego Blasius clericus et communis notarius iuratus audiens scripsi.

Mattei: Memorie storiche su Ragusa. Rkps. br. 416 (str. br. 267) u biblioteci Male braće u Dubrovniku.

---

[1] Mattei domeće: forse litem. [2] Gl. listinu br. 93. [3] Po drugi put.

114.

1215, 12. jula. U Dubrovniku.

Dubrovčani priznaju svoj dug knezu Ivanu Dandolu.

Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo quinto decimo, mensis iulii, duodecimo die intrante. Nos quidem Leonardus Ragusii archiepiscopus et Rainerius Enz de Venetia de confinio sancti Fantini et Azardus Vusannus de confinio sancti Samuelis et Marschus Triomadus de confinio sancte Margarite et Marcus Barbarus de confinio sancti Cassiani testificamur, quod dominus Johannes Dandolus comes Ragusii ordinata curia cum sonitu campane in Ragusio quesivit a hominibus Ragusii suum pacamentum de quadringentis perperis, quos comune Ragusii sibi dare debet per annum, et homines Ragusii responderunt dicentes: domine comes, nos uolumus scire, quantum debetur tibi, et in ipsa curia facta et summata ratione apparuit, quod comune Ragusii debebat dare supradicto comiti de supradicto redditu quadringentos et triginta et novem perperos et dimidium perperum, et tunc dixerunt homines Ragusii, supradictos perperos comune Ragusii tibi dare debuit, set non potuit propter guerras et modo non habet, unde tibi dare possit, set cum habuerit, libenter dabit tibi. Hoc scriptum feci ego Blasius clericus et comunis notarius iuratus et quia ego et Nicolaus Mauresse iuratus iudex Ragusii interfuimus in dicta curia, testes sumus.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saeculi XIII.).

115.

1215, 22. jula. U Dubrovniku.

Dubrovčani naredjuju, kako će platiti dug knezu Ivanu Dandolu.

† Anno incarnationis domini nostri milesimo ducentesimo quintodecimo, mensis iulii vigesimo secundo die intrante, in curia Ragusii congregato populo cum sonitu campane et in presentia domini Johannis Dandoli comitis Ragusii. Per consensum et laudamentum populi Ragusii non pro consuetudine sed propter paupertatem et indigentiam, quam comune Ragusii habuit propter guerras, statutum est ab ipso populo, ut quicunque Raguseus ammodo in antea iverit Venetias, de omni suo habere per

iuramentum declarato ibi in Venetia debeat dare de centum tres supradicto comuni aut suo misso, donec persoluantur sibi quadringenti et triginta et novem perperi et dimidius qui debentur sibi a comuni Ragusii pro reditu Ragusini comitatus de presenti anno, qui incepit a festo omnium sanctorum proximo preterito et finietur usque ad festum omnium sanctorum primo venturum, de quibus suprascriptis perperis suprascriptus comes habet cartam unam, et persolutis omnibus supradictis perperis, sicut supradictum est, ista presens carta inde in antea sit rupta et nichil valeat. Hii sunt testes: Ursacius Millinni, Nicolaus Mauresse, Damianus Bosinoli et Damianus Gondole iurati iudices, La(u)rencius Pigini et Balatia Geruasii consiliari Ragusii. Et ego Blasius clericus et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saeculi XIII.).

116.

1215, 17. augusta. U Dubrovniku.

Dubrovčani ustanovljuju godišnju pristojbu knezu Ivanu Dandolu kroz pet godina.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo quintodecimo, mensis augusti, decimoseptimo die. In presentia domini Leonardi archiepiscopi Ragusii, populus Ragusii ordinata curia in Ragusio cum sonitu campane confessus est, quod comune Ragusii super ipsum comune debet dare domino Johanni Dandolo comiti Ragusii ducentos et quinquaginta perperos usque ad quinque annos, dando sibi omni anno quinquaginta perperos, donec compleantur ducenti et quinquaginta perperi, quod si eos non dederit, daret eos cum usura de quinque in sex per omni anno(!), et dictum debitum debet dicto comiti propter damnum, quod idem comes habuit in insulis videlicet Corcera et Meleta. Hi sunt testes: Nicolaus Mauresse iuratus iudex Ragusii, Geruasius Marini, Matheus Bodacie Ragusei, et ego Blasius clericus et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saeculi XIII.).

117.

1215, mjeseca augusta. U Kotoru.

Podavanja svećenstva biskupu.

In anno dominicae incarnationis MCCXV., mense augusti. Evenit tunc, ut pro quodam debito fuissent datae aptagiae super presbyterum Michaelem comiti Tupze; et postquam hoc factum nunciatum fuisset archidiacono Sergio, qui tunc primatum ecclesiae tenebat, venit in curia coram iudicibus qui ipso tempore erant, videlicet Drago Potis Basilii cum Petro Potis Tryphonis atque Simeonis Iunii, et coram istorum iudicio convicerunt comitem Tupzam. Et iudicatum, ut comes non auderet accipere aptagias super ullum clericum nisi episcopus, vel si ibi episcopus in civitate non fuerit, hanc potestatem archidiaconus habeat tollendi aptagias super quemlibet clericum. Scripsit haec Iunius communis notarius.

Farlati Illyr. sacrum VI. 436. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 377. — Kukuljević Reg. no. 100.

118.

1215, mjeseca oktobra. U Mlecima.

Knez Ivan Dandolo obznanjuje mater i brata o dugu Dubrovčana.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Anno domini millesimo ducentesimo quintodecimo, mensis octobris, indictione quarta, Riuoalti. Comittentes committo ego quidem Johannes Dandulo miles de confinio sancti Luce comes Ragusinus, vobis namque dilecte matri mee Marie, uxori Jacobi Badovario de confinio sancti Jacobi de Luprio et Marco Dandulo dilecto fratri meo de suprascripto confinio sancti Luce, ut plenissimam virtutem et potestatem habeatis inquirendi, interpellandi, placitandi, avocatorem tollendi et excutiendi in curia et extra curiam, cum carta et sine carta totum quod legitur et continetur in una instrumenti carta, facta anno incarnationis domini millesimo ducentesimo quintodecimo, mensis iulii vigesimo secundo die intrante, in curia Ragusii, congregato populo cum sonitu campane, in presentia nostra, per consensum et laudamentum populi Ragusii, non pro consuetudine sed propter paupertatem et indigentiam quam comune Ragusii habuit propter guerras,

statutum est ab ipso populo, ut quicunque Raguseus ex tunc in antea veniret in Venetias, de omni suo habere per sacramentum declarato hic in Venetia debet dare de centum tres mihi supradicto comiti aut meo misso, donec persoluantur mihi quadringenti et triginta et nouem perperi et dimidius, qui debentur mihi a comuni Ragusii pro reditu Ragusini comitatus de presenti anno, qui incepit a festo omnium sanctorum proximo preterito et finietur vsque ad festum omnium sanctorum primo uenturum et cetera, ut in ea legitur. A iam dictis Raguseis et securitatis carta et quicquid inde opus fuerit faciendi, sicut egomet facere deberem, et qualemcunque securitatis cartam exinde feceritis, a me meisque heredibus firma erit in perpetuum, eandem uirtutem et potestatem de uobis ambobus aut uni ex uobis in cuius manu hec comissionis carta apareret. Si igitur contra hanc comissionis cartam ire temptauero, tunc emendare debeam cum meis heredibus uobis et cuicunque securitatis cartam exinde feceritis, uestris ac illorum successoribus et heredibus auri libras quinque, et hec comissionis carta in sua firmitate permaneat.

Raznim rukopisima:

† Ego Johannes Dandulo comes manu mea subscripsi.

† Ego Luca diaconus ecclesie sancti Luce testis subscripsi.

† Ego Oto presbiter ecclesie sancti Luce testis subscripsi.

(Signum notarii.) Ego Jacobus Vivianus presbiter et notarius compleui et roboraui.

Na ledjima rukom istoga notara:

Securitates Johannis Dandulo.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saeculi XIII.).

119.

1215, 1. novembra. U Rabu.

Kresinja i Strašen s otoka Paga svjedoče, da su solane u Nevalji pripadale Rabu.

Anno dominice incarnationis millesimo CC. quintodecimo, indi(c)tione quarta, die primo intrante mense nouembris, Arbi, temporibus equidem domini Petri Çiani incliti ducis Venetie, Dalmatie atque Crohatie, et Prodani uenerabilis Arbensis episcopi, et Marci Mastripetri egregii comitis. Testificamur nos siquidem Cresigna et Strascen Pagenses in deo et in salute animarum nostrarum et in ea ueritate que Christus est, quod sa-

line de Naualla cum ipsa terra Naualle semper fuerunt de comunitate Arbensi, ut nos recordamur et ut a nostris maioribus audiuimus; et comes Robertus Apsarensis dictas salinas cum prescripta terra ab ipsis Arbensibus ui accepit et ui detinet usque ad hoc tempus contra iusticiam et contra suum honorem. Hec quia scimus et a nostris maioribus audiuimus, per uerum dicimus testimonium. Testificata sunt hec omnia coram hiis testibus: Pribe fratris Cocorini et Johanne Uentano ad hec conuocatorum testium.

Et ego Lanfranchus Arbensis notarius, ut ab ore prescriptorum testium qui omnia prescripta testificati sunt, audiui, scripsi, roboraui et solito signo signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio obitelji Ponti no. 32).

120.

1215, 15. novembra. U Dubrovniku.

Ugovor radi ročišta za isplatu duga.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo quintodecimo, mensis novembris quintodecimo die. Coram Pauersane Pesane et Velcio Stefani iuratis iudicibus et coram me Blasio clerico et comuni notario iurato, Bogdanus Gaislaui[1] ostendit quandam, cartam et totum quod in ipsa carta continebatur Belec et Dabrana Proculi et Andreas Paganesi testificati sunt esse uerum, et Georgius filius Theodori similiter dixit esse uerum quod in ipsa carta continebatur, quam cartam ego dictus notarius traslataui(!) in ista, quia mihi laudatum fuit. Carta talis erat in scriptura: In nomine domini dei et saluatoris nostri Jesu Christi anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo quinto[2] decimo, indictione tertia, quinto die astante mense decembris, Dirachii, manifestum facio ego quidem Georgius filius Theodori de Petronia Ragusiis(!) ciuis, quia recepi cum meis heredibus a te namque domino Petro de Bogdano conciue meo et tuis heredibus tantum de tua pecunia, quod tibi redere debeo deinceps in antea usque ad primum dominice resurectionis festum yperperos Schlavinie(!) ad pondus Ragusii centum quadraginta, et tunc ad ipsum terminum debeam per me uel meum missum dare tibi uel tuo

[1] Nešto ispravljeno tako, da se ne može stalno reći, da li je Gaislaui ili Raislaui. [2] Ima biti »quarto«, kako pokazuje indikcija.

misso suprascriptos tuos centum quadraginta yperperos, ut superius exaratum est, in terra saluos sine omni periculo et absque ullis interpositis capitulis. Preterea ego quidem Theodorus dicti genitor Georgii confiteor, me extitisse tibi appagator et fideiussor de omnibus supradictis yperperis, quos Georgius nominatus meus filius consensu et mea bona uoluntate a te recepit. Hec autem que suprascripta sunt, si non obseruauerimus, uel si huic instrumento contradicere niteremur, tunc emendare debemus pene nomine cum nostris heredibus tibi et tuis heredibus de omnibus rebus amborum mobilibus et immobilibus patris uidelicet et filii de quinque sex per annum secundum consuetudinem Ragusine urbis.

† Signum suprascripti Theodori de Petronia, qui hec fieri rogaui.

† Signum suprascripti Georgii filii nominati Theodori, qui hec fieri rogaui.

† Signum Belice Ragusei, qui interfuit testis.

† Signum Andree de Pagano, qui interfuit testis.

† Signum Dabrigna de Proclo, qui interfuit testis.

Ego Dominicus sacerdos et Dirachii notarius autenticus scripsi, compleui et roboraui.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saeculi XIII.). Listina je cijela pisana rukom notarovom.

121.

1215.

Stjepan biskup zagrebački poklanja kaptolu zagrebačkomu Sisak, Odru, Pribiševo i Drenčinu, koji dar potvrdjuje i Bertold nadbiskup kaločki.

B(ertholdus) dei gratia sacre Colocensis ecclesie arciepiscopus. Omnibus presencie scripta perscrutantibus in ve(ro salutari salutem). Bone rei dare consultum cum sacris sanctionibus pium profecto probetur esse et honestum. Nos . . . . (pe)tencium facilem tenemur con(ceder)e assensum . . quod ab equitatis tramite n(on) . . . . ca iustis p(recibus Stephani Zagr)abiensis electi, fratris nostri in Christo dilecti(ssimi) . . . . canonicis eiusdem ecclesie, eorumdem p . . . . num duxerat affectum caritatis . . . . cuimus firmitatis eff . . . . tionis continentia per predicti electi privilegium, hoc tenore exprimitur: Ego S(tephanus) dei gracia Zagrabiensis episcopus notum facio omnibus presentem paginam inspecturis, quod pietate motus, fratrum nostrorum iustis peticionibus et potissime paupertate eorum circumspecta, hec predia videlicet: Sciteh et Odra, Pri-

bisseu et Drencina, sicut in magno privilegio regis Hamerici(!) habebatur, hoc tamen non obstante, quod predia in iam predicto privilegio Haimerici regis inter bona episcopalia computantur, contuli, donavi proprietatem cum usufructu naturalem civilem possessionem simul cum vero dominio tradidi fratribus meis possidenda perpetuo, promittensque fideliter renunciando omnibus privilegiis constitutis vel constituendis omnique consvetudini, actionibus et exceptionibus et allegationibus, irrepetendo supradicta predia; nullo tempore ausu temerario contra paginam proprie donationis veniendo, possessionem fratrum meorum perturbare, sed pocius in pacifica possessione eos ab omni infestante defensare. De metis vero quibus predia concluduntur, et de testibus in privilegio proxime recitato, sepedicti electi plenarius continetur. Nos itaque votis diligencium deum debito concurrentes assensu, hanc donationem confirmamus, ratum et gratum habemus statuentes, quod nulli unquam hominum contra paginam nostre confirmationis liceat dicta predia perturbare indebite; quod si quispiam ausu temerario attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis dei se noverit incursurum. Anno ab incarnatione domini MCCXV. Regnante in Vngaria glorioso rege Andrea, B(ertholdo) arciepiscopo Colocensi existente, et J(oanne) bano Sclavonie existente.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 36. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 130—1. — Kukuljević Reg. no. 101.

122.

1215.

O prodaji i preprodaji Medjumurja po listini kralja Andrije.

. . . . . . Quorum quidem priuilegiorum primum videlicet Endre (!) regis anno dominice incarnacionis M. ducentesimo XV." ° confectum, inter alia declarabat, quod ipse dominus Andre rex empcionem terre cuiusdam olym reginalis inter Drauam et Muram existentis, quam condam Salamon magister tauarnicorum suorum iniuste occupasset et ab eo aufferendo domineque regine restituendo eadem regina Willermo militi suo pro suis seruiciis contulisset, et tandem eam ab eodem Willermo Buzad comes de sua voluntate et consensu regio pro ducentis marcis nullo contradicente comparasset, pro eodem Buzad et heredibus eius confirmasset.

Originalna potvrda kralja Ljudevita od g. 1376. 28. februara u državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. no 73; stara signatura N. R. A. fasc. 516. no. 45).

123.

Oko god. 1215—1219.

Ugovor Stjepana velikoga župana srpskoga s Dubrovnikom.

† Вь име ѡтьца и сина и светаго духа. Аꙁь вели жупань Стефань и сь своѡвь дѣтью кльну се кнеꙁу Дубровьчькому Жань Даньдулу и вьсе ѡбьщинѣ града Дубровьника вь бога и свету богородицу и вь чьстни и животворещи крьсть господьнь и вь света еваньгелиѣ и вь светихь .ВІ. (12) апостоль и вь светихь .М. (40) мученикь и вь .ТИІ. (318) светихь ѡтьць. Кьлну ви се беꙁь всакога пропадьства, ѣкоре да ви сьмь приꙗтель, и моѣ дѣть, доку ми сте прави. И аке кто вашь врагь прибѣгне у мою ꙁемлу, да ви га дамь, ако ви име що пакостити иꙁь мое ꙁемле. И да греду ваши људие по моеи ꙁемли сь трьгомь беꙁь вьсаке боѣꙁьни, и да нимь нѣ никере силе, нь да си продаю и купую свободьно, а що е ꙁаконь трьжьникомь у моеи ꙁемли да ми даю. И да не емле Срьблинь Влаха беꙁь суда, нь ако се учини кривина мегю градомь и моѡвь ꙁемловь, да се стаю судие, где е ꙁаконь, и да исправлаю. А да не иꙁма. Ако ли сие преступлу, да ме богь суди и света богородица.

Original u arkivu u Dubrovniku.
Jireček K. u Glasniku srp. uč. dr. XLVII. 309—10.

Latinski prijevod XIII. vijeka:

† In nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego magnus iupanus Stefanus cum filiis meis iuro comiti Ragusii Johanni Dandulo et toti comuni Ragusine ciuitatis in deo et in beata dei genitrice et in sancta uiuifica cruce domini et ad sancta dei euangelia et ad sanctos duodecim apostolos et ad quadraginta martires et ad trecentos sanctos patres, iuro uobis sine omni fraude, quod ero vester amicus et mei filii donec mihi recti fueritis. Et si aliquis uester inimicus fugerit ad meam terram, ut dem eum uobis, si ceperit uobis aliquid molestare de terra mea. Et ut ueniant uestri homines per meam terram cum mercimoniis sine ullo timore et ut non sit eis nulla fortia, sed ut uendant et comparent libere, et illud quod est mercatorum consuetudo in terra mea, ut dent michi. Et ut Sclauus non apprehendat Raguseum sine iudicio, sed si factum fuerit iniustum inter ciuitatem Ragusii et terram meam ponant se iudices, ubi

est consuetudo, et iudicent. Et ut non fiant pressalia, quod si contra hoc fecero, iudicet me deus et sancta dei genitrix.

Original u arkivu u Dubrovniku.

Drugi primjerak u dvorskom arkivu u Beču. Na ledjima mu je zabilježena god. 1229. Rub. Servien 163/5.

Glasnik srp. uč. dr. XLVII. 309—10 (Jireček K. datira 1215—1219.). — Rad jugosl. akad. I. 128—9 (Rački datira 1214—1217.). — Ljubić Listine I. 31 (datira 1205—1222.). — Kukuljević Reg. no. 98 (datira 1214—1217.) i no. 244 (u god. 1229.). — Mi datiramo od 1215—1219., jer je Dandolo počeo vladati 1214., a Stjepan se počinje pisati kraljem tekar po prvi put god. 1220.

124.

1216, 2. februara. U Zadru.

Milče, opat samostana sv. Kuzme i Damjana, odredjuje medje posjedima na otoku Pašmanu.

(In nomine) eterni dei. Anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo quintodecimo, mense februarii, purificacione beate Marie. Nos Namque Milçe abbas sancti Cosme et Damiani cum fratribus meis Dobroslauo preposito, ... monacho, Andrea monacho, Grisogono filio Niciforo monacho magistro, Girardo monacho, Mathia monacho et preposito vicario et Andrea presbitero, et C . . atauço presbitero, et Dragalio monacho, (Ber)n(a)rdo monacho, et Nicforo (!) monacho, et Brathco monacho, et Priboio monacho, et Gurislauo monacho et aliis fratribus. Ad memoriam posterorum facimus recordacionem de terris monasterii de . . . possessionar . . . abbatis Nicifori. In primis terram que uocatur Cruseuo pole que est inter montes . . . . . descendente uersus mare ad illam terram que uocatur Parig . . la draga et uersus mare similiter uallem de . . anana au . . . . campo de P . . . mo . . . . antiquam so . . . . m et inde uersus meridiem Dobirço pole a maçeria in austro et totam uallem de Sustino cum puteo uersus occidentem usque ad terram P(ri)be Mareuardi et terram sub puteo de sancti Thome que est iuxta . . . . . . ne que fuit et terram de Cutuno que est super ecclesiam sancti Thome, incipiendo in terra Çurone a monte usque ad mare cum ualle Tominne et procedendo uersus occidentem usque ad coquinam. Et terra dę Balbo que fuit Ç . . . . qua . . . . uimus pla(ci)tum cum Ch . . . rna Strambi et uicimus et habuimus pristaldum Lube. Et metam illam uersus occidentem illam terram, que fuit uinea

monasterii que est cum oliuis, et iuxta illam . . . . d . . . . quam Damianus filius Sarakyni dedit monasterio et postea . . . . illam supra mare . . . . teram quam cambiueramus cum Platono Fingele et iuxta uersus occidentem . . . . Challe . . . . . . cum tota terra usque ad sanctum Petrum . . . . rum arborem unam peciam terre, quam emimus a Stana matre Guarianni, et iuxta uineam Scaric habemus uersus occidentem supra mare terram, quam dedit Girardus Riçuli usque ad terram Girice, et in Trisino habemus unam peciam terre que est inter terram Vulcinne Madii et terram Dabriçe Kalosi et Preste . . . . . niçe de . . . . . . pro anima sua et est a ripa maris usque ad uiam, et ibidem in Trisino habemus unam peciam terre cum oliuis que est in pede montis et uicimus eam a Cosma Surie, et habemus inter montes Copille pole . . . . . uallem . . . . mare cum illis terris que sunt supra saglauum magnum, et in campo Pisçimani habemus terram que est supra terram Gaudumedii monachi et uersus occidentem est terra Se . . . . . quam tenet Cernecha de Nona, et uersus . . . . est terra Dese uxoris Çure et ita protenduntur uersus montem, usque quo arari possunt.

Na ledjima savremena bilješka:

Termini possessionum in insula.

Original veoma trošan u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio rogovski).

125.

1216, 11. marta. U Rimu.

Honorije papa prima molbu nadbiskupa dubrovačkoga, da može predložiti biskupe za Trebinje i Ston.

Honorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri (Leonardo) archiepiscopo Ragusino salutem et apostolicam benedictionem. Lecta coram nobis tua petitio continebat, quod dudum ad aures felicis recordationis Martini pape quarti predecessoris nostri peruenerat, quod Tribuniensis et Stagniensis ecclesie catedrales tue prouincie metropolitico tibi iure subiecte tanto tempore pastoribus iam uacarunt, quod earum prouisio est ad sedem apostolicam secundum generalis statuta concilii legitime deuoluta, predecessor ipse dispendiis, que ex diutina uacatione in posterum ecclesie predicte possent incurere, per sue prouidentie studium intendens occurere ac gerens de circumspectione tua in domino fiduciam specialem tibi per suas dedit litteras in mandatis, ut si tibi constaret ita

esse predictis ecclesiis, singulis uidelicet singulas personas ydoneas de prudentum et religiosorum uirorum consilio ea uice auctoritate sua preficeres in episcopos et pastores eisque ascitis tibi tribus uel duobus episcopis munus consecrationis inpenderes, ac faceres ipsis a suis subditis obedientiam et reuerentiam debitam exhiberi, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita conpescendo. Verum quia predecessor ipse, antequam predicte eius littere tibi presentate fuissent, debitum nature persoluit, nobis humiliter supplicastis, ut, ne ex diutina uacatione prefate ecclesie dispendia patiantur, prouidere super hoc misericorditer curaremus. Nos itaque quibus ex iniuncto nobis apostolatus officio solicitudo ecclesiarum imminet, dispendiis huiusmodi occurrere cupientes, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatinus super premissis auctoritate nostra procedas iuxta predictarum eiusdem predecessoris nostri continentiam litterarum. Datum Rome apud sanctam Sabinam, V. idus martii, pontificatus nostri anno primo.

Original u arkivu u Dubrovniku. Vide se rupe za končane vrvce.

126.

1216, 12. oktobra. U Šibeniku.

Odlomak listine o miru izmedju Rabljana i Šibenčana.

Anno 1216., indictione 5., die 12. intrante octobris, Sibenici. Temporibus equidem domini Petri Ziani inclyti ducis Venetiarum, Dalmatie, atque Croatiae et Venantii Arbensis episcopi, et Marci Mastropetri egregii comitis. Ego namque Damaldus Spalatensis et Sibenicensis comes pro me meisque hominibus de Sibenico et ego Marcus Mastropetro Arbensis comes pro me et communitate Arbensi universa hoc instrumentum pacis et concordiae perpetualiter habendum fieri iubemus, tali videlicet modo, quod quidquid offensionis ex utraque parte hactenus extitit, ex toto penitus remittatur, praeter quod homines de Sibenico vobis domino Marco Mastropetro et vestrae communitati Arbensi hinc ad festum beatorum apostolorum Petri et Pauli primitus venturum . . . . . centum perperos aureos bonos iusti ponderis pro damno ab ipsis vobis facto dare teneantur. Quos si in termino praescripto vobis solvere non curaverint . . . . .

Farlati Illyr. sacrum V. 239. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 140. — Kukuljević Reg. no. 102.

127.

1217, 27. aprila. U Zadru.

Vučina prodaje svoje zemlje samostanu sv. Kuzme i Damjana.

Anno dominice incarnationis millesimo CCXVII., mense aprilis IIII. die astante, indictione quinta, Jadre, temporibus equidem domini nostri Petri Ziani incliti ducis Veneciarum, Dalmacie atque Croacie, ecclesia Jadertina proprio pastore carente, ac Petro Michael egregio comite existente. Ego namque Vulcinna Madii transactis iam XII. annis uendidi monasterio sancti Damiani de Monte terras meas, quas emi a uxore Andree Girize et natis suis et sunt sub orto Rogoue et molendino et illam terram, ubi villa fuit, protendendo versus orientem usque, dum terminatur villa que fuit comitis Damiani et ita superius transeunte carso in campo, qui dicitur Bucin, iuxta terras dicti comitis Damiani versus occidentem. In eadem vendicione dedi unam peciam terre, quam emi a Diminica fratre abbatis Milze et medietatem de campo Bucin, et veniente ad mare iuxta Bosannam ex australi parte unam peciam terre, et medietatem de terra que est sub puteo Bosanne et a puteo versus occidentem sub viam publicam usque ad mare et usque ad sanctum Adrianum et sicut sunt macerie, illa(m) terra(m) super eas similiter vendidi et ita versus occidentem usque ad terras que fuerunt Grisogoni Girdosi ad Tusum; medietatem de illa terra, que fuit sub terra Pauli Lube, omnes istas terras vendidi dicto monasterio pro XL. perperis et XXX. modiis grani, ita ut omnia memorata habeat et possideat monasterium et fratribus successoribus derelinquat liceatque eis habere, possidere, vendere, donare, commutare, pignori locare, pro anima diiudicare et quidquid voluerint facere. Actum est hoc et firmatum in aspectu et testimonio Marini plebani sancti Petri novi, et Gaie, et Madii filii Michoille. Et ego Camasius sancti Petri veteris plebanus et Jadrensis notarius rogatus hanc vendicionis cartulam scripsi, roboravi et solito signo signavi.

Ljubić Polichorion 34 (Starine XXIII. 188—9). — Farlati Illyr. sacrum V. 72 (donosi uvod).

128.

1217, 26. maja. U Anagni.

Honorij III. papa nalaže biskupima trogirskomu i krčkomu neka biskupa ninskoga otpreme u Rim.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabilibus fratribus . . . Veglensi et Traguriensi[1] episcopis salutem et apostolicam benedictionem. Dilectus filius N. subdiaconus canonicus Spalatensis apud sedem apostolicam constitutus, coram dilecto filio magistro G(uidone) capellano nostro, sibi a bone memorie I(nnocentio) papa predecessore nostro et postmodum a nobis auditore concesso, proposuit: quod cum in episcopum Nonensem canonice fuisset electus, venerabilis frater noster archiepiscopus Spalatensis[2] G. archipresbiterum Spalatensem non electum a clero vel a populo expetitum pro sua voluntate in quadam villa rurali presumpsit in episcopum predicte ecclesie consecrare, et licet tam consecranti quam consecrato a predicto predecessore nostro, sicut accepimus, mandatum fuerit, ut propter hoc se apostolico conspectui tempore generalis concilii presentaret, vobisque mandatum fuerit ab eodem, ut super dicti N. electione inquisita diligentius veritate, quod inveneritis fideliter referatis, quia predicti archiepiscopus et episcopus tempore generalis concilii apud sedem apostolicam constituti de hiis, pro quibus specialiter vocati fuerant, non habita mentione recedere presumpserant, idem suam nondum potuit iustitiam obtinere; quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus dicto Nonensi episcopo auctoritate nostra firmiter iniungatis, ut in festo sancti Luce proxime venturo per se vel procuratorem idoneum apostolico conspectui se presentet exhibiturus et recepturus super hiis, quod postulat ordo iuris. Alioquin ne mandatum apostolicum totiens elusisse videatur impune, ipsum extunc sublato cuiuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, ab officio et beneficio suspendatis. Datum Anagnie VII. kalendas iunii, pontificatus nostri anno primo.

Theiner Monum. Slavorum I. 70—1 (iz reg. an. I. ep. 455. fol. 111). — Fejér Codex III. 5. 243. — Wenzel Cod. Arpád. XI. 389. — Potthast Reg. pont. I. no. 5553. — Kukuljević Reg. no. 104.

---

[1] Sc. Treguanus. [2] Sc. Bernardus.

129.

1217, prije 23. augusta. U Zagrebu.

Andrija kralj ugarski i hrvatski nalaže solarima na rijeci Marošu, da daju kaptolu zagrebačkomu svake godine prije Stjepanja soli u vrijednosti od pedeset maraka i da je dostave na svoj trošak iz Segedina u Zagreb.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Immensa regum dapsilitas licet nullis dandi limitibus cohar(c)tari debeat, ad illos tamen diligencius munificencie sue dona debet extendere, qui et temporalium bonorum impensu sibi fideliter obsecuntur, et in offerendis oracionum sacrificiis pro pace regis et regni deo iugiter ac deuote famulantur. Cum itaque curis et defectibus ecclesiarum omnium in regno nostro Christo militancium earum tamen maxime, que ad nos speciali patronatus iure pertinent, diligentem apponere prouidenciam debeamus, Zagrabiensis diocesis monasterium, per nostrum antecessorem sanctum Ladislaum regem immortalis memorie fundatum, postmodum autem multorum elapsu temporum diuina sic disponente gracia nostri patronatus suffragio dedicatum, temporali commercio uolentes eterna metere, huiusmodi largicionis stipendio liberalitate regia in perpetuum dotauimus: quatenus salinarii super Marisii fluuium con(stitu)ti de salibus aquaticis eiusdem ecclesie canonicis et non episcopo ualens quinquaginta marcas de salibus in loco qui uocatur Zegedin annuatim ante festum sancti regis Stephani persoluere teneantur, ac iam dictis canonicis usque Zagrabiam absque omni tributo deportandis, et cum omnimoda libertate, si eis expedierit, uendicioni exponendis. Verum quia rei geste memoria facili lapsu mortalium mentes deserit, et que pia fidelium disponit sedulitas, in sopito malignancium impulsu quandoque contigit uacillare, ut hec a nobis pro nostrorum remissione peccatorum, diuine pietatis intuitu, legitime facta largicio nec per salinarios, nec per quempiam alium alterari uel retractari ualeat, huius execucionem negocii vice nostra sancte Colocensis ecclesie archiepiscopo commisimus ita uidelicet, ut excluso quolibet salinariorum et aliorum quorumlibet grauamine sumpmam iam dicte pecunie quolibet anno plene faciat adimpleri. Et ut hec per omnia successorum nostrorum tempora salua semper et inconcussa permaneant, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Hugrini aule regie cancellarii, anno ab

incarnacione domini MCCXVII., venerabili Johanne Strigoniensi, reverendo Bertoldo Colocensi archiepiscopis existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Desiderio Chanadiensi, Vilhermo Transylvano, Roberto Wesprimiensi, Simone Waradiensi, Petro Geurinensi, Jacobo Waciensi, Stephano Zagrabiensi, Thoma Agriensi electo, episcopis ecclesias feliciter gubernantibus, Jula palatino, Dyonisio magistro tavarnicorum et comite Novi castri, Bancone bano, Ochuz curiali comite, Raphoyn walwada (!) ceterisque comitibus comitatus tenentibus, regni nostri anno tercio decimo.

Iz prijepisa Theofila prepozita kapitula ostrogonskoga od god. 1324. u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 31. no. 32). Sa crveno-žute vrvce otpao pečat.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 46—7. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 148—9. — Tkalčić Monum. Zagrabiae I. 6—7. — Kukuljević Reg. no. 110.

180.

1217, prije 23. augusta. U Zagrebu.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje znamenite povlastice crkve zagrebačke.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie Lodomerieque rex in perpetuum. Venerandi regie stirpis successores tam diligentem, tam circumspectam in suorum antecessorum donacionibus et institutis, et in hiis maxime, que ad dei cultum et honorem deputata sunt, debent habere prouidenciam, ut si qua parte uel annosa temporum canicie uel inportuno malignancium inpetu uacillare uiderint, non tantum in melius immutare, uerum eciam inmutata sue auctoritatis munimine studeant in perpetuum roborare. Huius itaque regie circumspeccionis erudicione moniti presencium itaque posterorum noticie clarescere uolumus, quod cum essemus in exequendo itinere assumpte crucis iniuriam crucifixi ulcisci uolentes ad sanctam terram profisciscendo, uenissemus ad Zagrabiensem episcopatum ac monasterium Zagrabiense a sancto Ladizlao rege sanctissime recordacionis predecessore nostro constructum, qui terram Sclauonie siue banatum ab errore ydolatrie ad christianitatem conuertens corone Hungarie subiugauit; qui eciam in eodem banatu episcopatum instituit et monasterium in honore sancti regis Stephani construxit, per venerabiles episcopos dedicari fecissemus. Episcopus et capitulum eiusdem loci nobis humiliter supplicando postularunt, ut nos omnia priuilegia

super prediis, possessionibus et libertatibus aliisque redditibus, tam a sancto Ladizlao rege primo fundatore ecclesie, tam eciam a predecessoribus nostris, presertim a fratre nostro felicis recordacionis rege Henrico, quam eciam pie a nobis collata, secrecioris et sollempnioris sigilli nostri uidelicet auree bulle munimine confirmaremus. Nos igitur eorum iustis peticionibus inclinati grato uolentes occurrere assensu, habito consilio omnium magnatum nostrorum, omnia priuilegia predicte ecclesie in medio fecimus deduci et per cancelarium nostrum Vgolinum de uerbo ad uerbum coram multitudine perlegi. Et cum nichil contradiccione dignum poterat inueniri in eisdem, omnia priuilegia nostra et predecessorum nostrorum renouando, secundum quod in eisdem singulis continentur, aureo sigillo nostro confirmamus et eciam auctoritate nostra adiungendo firmiter statuimus, ut de cetero nullus banus (siue dux), siue sit de regali progenie, sive de magnatibus Hungarie, presumat populos predicte ecclesie coram se aliqua occasione in iudicium trahere, aut alicuius rei occasione descendere, aut descensum petere, aut eciam marturinas seu quamcumque collectam quocunque nomine nuncupatam exigere; sed pocius firmiter iniungendo bano siue duci loco et tempore constitutis precepimus, quod decimas marturinarum omnium, seu omnium collectarum quocunque nomine nuncupatarum, episcopo plenarie et sine contradictione aliqua et dilacione, quantum limes episcopalis concludit, persoluat. Decimam eciam omnium tributorum forensium, siue decimas prouentus portuum quorum sunt si illi soluere noluerint, cogendo eos cum graui iudicio, ut ceteris metus in similibus incuciatur, soluere conpellat. Statuimus eciam firmiter, ut populus ecclesie siue sit episcopi siue capituli in nullius foro tributum soluere cogatur, nec eciam tributarii uel salinarii regis, causa exercende sue negociacionis contra episcopi uoluntatem uel officialium suorum ad aliquod forum episcopi accedere presumant; et si inuenti fuerint, capti in carcere quadraginta diebus detineantur, omnes res suas quas tunc erga se habent amittentes. Istud specialius adiciendo statuimus, quod licet nunquam moneta regalis in regno banatus siue ducatus facta fuerit ab aliquo rege, tamen a succesoribus nostris si fieri contingeret, quod non credimus, populus ecclesie tam episcopi quam capituli, mercimonia sua uendendo uel emendo, dare non compellatur pro eadem, nec eciam monetarii ad aliquod forum episcopi, causa exercende monete, accedere aliquomodo presumant; et si inuenti fuerint, per quadraginta dies capti ab officialibus episcopi in carcere detineantur, omnes res quas tunc erga se habent amittentes. Hec igitur omnia predicta a nobis et a predecessoribus nostris statuta, quę ab eis et a nobis usque nunc sunt obseruata, sic firmiter in perpetuum a filiis et heredibus nostris uolumus obseruari, ut in nullo excedere uideantur, attemptando aliquid contra iura predicta

tam a nobis tam a fratre nostro felicis recordacionis rege Henrico, quam eciam a fundatore predicte ecclesie sanctissimo rege Ladizlao, uel eciam ab aliis regibus siue ducibus sunt concessa et collata. Et si aliquis banus siue dux aliquid contra predicta iura attemptare presumpserit, quod non credimus, si fuerit de regali progenie, paterna malediccione inconprehensibilis amaritudinis in perpetuum percuciatur, et nunquam ad coronam quam hereditario iure habere debebat possit pertingere, sed toto tempore uite sue sit vagus et profugus, suisque saciari non ualens, sed semper aliena mendicans; si autem fuerit de nobilibus Hungarie et citatus fuerit ab episcopo ad regis presenciam, antequam episcopo respondeat, quinquaginta marcas episcopo, rege eodem forcius conpellente, persoluat. Ut igitur hec omnia que a nobis et ab omnibus predecessoribus nostris sunt collata et concessa, nostris nostrorumque successorum temporibus inrefragabiliter salua semper et inconcussa in perpetuum possint permanere, sigili nostri uidelicet auree bulle munimine roborari fecimus. Datum per manus magistri Vgrini aule regie cancellarii, anno ab incarnatione domini MCCXVII., venerabili Johanne archiepiscopo Strigoniensi, reuerendo Bertholdo archiepiscopo Colocensi existentibus, Calano Quinqueecclesiensi episcopo, Willelmo Ultrasilvano episcopo, Symone Waradiensi episcopo, Roberto Wesprimiensi episcopo, Desiderio Scen(a)diensi episcopo, Jacobo Waciensi episcopo, Petro Jauriensi episcopo, Stephano Zagrabiensi episcopo, Thoma Agriensi electo, episcopis ecclesias feliciter gubernantibus. Jula palatino comite existente, Dyonisio tawarnicorum et comite Novi castri, Ochuz curiali comite, Bankone bano, Rofoyn voyawoda, ceterisque comitibus comitatus tenentibus, regni nostri anno tercio decimo.

Iz prijepisa kaptola stolno-biogradskoga od god. 1272. u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 1. no. 1). Ovaj je privilegij potvrdjen po kralju Beli god. 1269., po kralju Stjepanu god. 1272., po Karlu Robertu god. 1318., po kaptolu čazmanskom 1444. i po Vladislavu god. 1492.

Kerchelich Historia 327. — Farlati Illyr. sacrum V. 358—9. — Katona Hist. crit. V. 246. — Fejér Codex III. 1. 210—4. — Theiner Monum. Hungariae I. 83—4. — Tkalčić Monum. episcopatus I. 44—6. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 147 (donosi kratki regest). — Kukuljevic Jura I. 46—7 (nepotpuno). — Kukuljević Reg. 109.

131.

1217, prije 23. augusta. U Zagrebu.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje na prošnju prepozita zagrebačkoga Ciriaka sve darovnice učinjene toli od kraljeva koli od inih darovatelja crkvi zagrebačkoj.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Venerandi regie stirpis successores tam diligentem tam circumspectam in suorum antecessorum donacionibus et institutis et in hiis maxime que ad dei cultum et honorem deputata sunt, debent habere prouidenciam, ut si qua parte uel annosa temporum canicie uel inportuno malignancium impetu uacillare uiderint, non tantum in melius immutare, uerum eciam immutata sue auctoritatis munimine studeant in perpetuum roborare. Huius itaque regie circumspeccionis erudicione moniti presencium atque posterorum noticie clarescere uolumus, quod accedens ad nostram presentiam Ciriacus Zagrabiensis ecclesie prepositus cum suis concanonicis omnia sua priuilegia que tam propter diuersitatem uoluminum, quam propter diuturnam temporum annositatem, seu eciam propter donacionis recenciam, si qua nullius auctoritatis suffulta fuerant testimonio et non adeo bene conseruari poterant, uerbo ad uerbum rescripta, cum in suscepte peregrinacionis essemus procinctu, sub hac serie nostre presentarunt audiencie. Prima meta terre Zagrabiensis ecclesie, quam terram Zagrabiensis ecclesia donacione nostri patris Bele regis inclite memorie iure perpetuo suscepit possidendam, incipit ab oriente a meta terrea iuxta quam est aqua nomine Corusca, et ibidem est meta Crisiensis, et inde protenditur ad occidentem supra montem iterum ad metam terream, sub qua est uia, et inde per illam tendit ad aquilonem uersus ad metam terream Nicolai, deinde tendit ad occidentem ad aquam nomine Camesnica, et per illam tendit superius et exit hinc supra ad metam clauigerorum ad aquam pirum et deinde ad finem montis in aquam Syprach, et per illam iterum tendit inferius ad aquam Came(s)nicam, quoadusque iungatur cum aqua Celnic, et de illa ascendit meta usque ad fenum Bogdani, et inde ultra siccum Celnic ad metam terream, et inde ad occidentem supra montem, ubi iterum est meta terrea, et inde ad riuulum nomine Orchoech, et ibi est frutex qui vulgo dicitur racatia, et inde superius uersus Malinam ad metam terream super caput eiusdem Maline, et inde tendit ad montem, ubi sunt piri iuxta

terram Isani, et ibi continentur due mete terree, et inde tendit per uiam usque Bresouicam, et inde tendit ad sinistram partem ad locum qui dicitur Vmoli, et inde ad magnam stratam, et inde tendit uersus occidentem in uallem ad pontem, de ualle tendit supra uillam sacerdotis ad fossam, et inde supra uiam, et inde iuxta uineas Vitalis ad occidentem, et inde ultra magnum montem ad castrum Gregorii, et inde tendit iterum ad montem ubi est forma selle, et inde ad uallem Pegsce, et per quandam uiam tendit usque ad finem montis qui uocatur dorsum capre, et deinde ad orientem per uiam Worosd supra fontem, et ibi est meta, et inde tendit ad uallem ultra riuulum Camescam ad cacumen, et inde ultra magnam uallem ad Lah, et inde ad uiam Petixi[1], et deinde ultra siluam ad quercum, et inde ad uallem, ubi minor Corusca exit, et inde tendit ad maiorem Coruscam, et inde tendit ad montem uersus orientem, deinde ad uallem Brestroa et inde inferius ad Glogonicam, et inde ascendit ad prunetum, deinde ad piscinam cruciferorum, deinde ad Calissam, et inde ultra uiam in quandam uallem, deinde supra montem ubi est meta, et inde ad Sabia loca, deinde usque ad metam templariorum, et inde per montem ad riuulum Coprumich, inde tendit usque ad metam Crisiensem; deinde ad occidentem supra montem ubi est meta, et inde tendit ad aliam metam que est iuxta uiam Crisiensem, et inde ultra uiam et montem ad Coruscam et ibi terminatur cum priori meta. Item alterius terre, quam quidam uir nobilis Totar eidem contulit ecclesie, prima meta incipit a porta lapidea, deinde tendit uersus occidentem ad riuulum qui uocatur Bogactua, et inde per uiam ad montem qui uocatur Pessenic, et inde ultra siluam ad riuulum qui uocatur Lubesiza, et per uiam sub monte qui uocatur Lubel, et tendit super eundem montem, deinde ad montem qui uocatur dorsum capre, et per uiam redeundo ad locum qui uocatur Pethce, et ibi terminatur cum priori meta. Meta uero terre Topliza, quam Alexius quondam banus contulit, incipit ab uno riuo qui uocatur Globocizo et participat metas cum terra Mutmerii comitis, et inde tendit ad montem Wlcomerii, ubi protenditur per uiam in longitudinem per dorsum montis, et descendit per uallem ad nasum eiusdem montis et ibi est meta, deinde recto tramite ascendit montem, ubi est uia, de uia ascendit et descendit ad tercium, per quem itur certis metis ad magnum montem ad uiam, ubi iungitur cum Warastensibus, et per illam itur ad magnam uiam, per quam descendit ad aquam Bigne supra ripam Progni brod et iungitur metis Zagrabiensibus. Prima meta terre Rabuch, quam pater noster contulit, incipit a cacumine montis, ubi est fons, et ibi solent uiatores quiescere, hinc tendit in dorso montis per uiam

[1] U stolnobiogradskoj potvrdi: Petku.

ad Belabochouia, ibique est fagus signata, inde Calissam, deinde ad montem qui uocatur Mengelouz, inde per dorsum eiusdem montis descendit ad riuum Prodani, et ibi est nux signata, hinc per cursum eiusdem riuuli tendit usque ad pirum, deinde exit ad cerasum, inde ascendit montem Gremla per montem Adumoli, inde descendit in campum ad rubum in medio uie, deinde per mediam siluam ad pirum iuxta uiam ad Lomkam tendentem, deinde ad arborem populeam, hinc ad pirum iuxta flumen, a piro per medium flumen in Insulam ad sambucum, de sambuco iuxta siluam ad pirum, inde ad Zawam, deinde in exitu Insule ad pirum, inde ad ulmum iuxta ripam, deinde ad metam Waratyzlai ad pirum iuxta uiam tendentem ad ecclesiam, inde ad quercum stantem ad pedem montis, deinde ad montem ad fagum signatam, hinc per montem ad quercum iuxta uineam Cerne stantem, deinde ad aliam quercum signatam, inde protenditur per uiam usque Goli werh, et inde per cacumen montis reuertitur ad priorem metam. Prima meta terre Gremla, quam quidam nobilis nomine Petrus contulit, que ad hoc, ut ecclesie pluries dicte ceram solueret, deputata est, incipit uersus orientem ubi est quercus signata et diuidit terram cum populo regis, inde ad pirum signatam, deinde protenditur ad fagum signatam, et ibi est meta terrea, inde transit magnam stratam usque ad nucleum, et ibi est meta, inde dirigitur ad campum iuxta metam terream, deinde ad aliam metam, inde ad pirum signatam, ibi est meta populorum regis, et alia meta est in eadem piro uersus meridiem, que diuidit terram cum centurione Petro, inde ad pirum signatam, deinde ad pirum iterum signatam, inde ad arborem populeam iuxta riuum, tercia meta est iuxta paludem uersus pirum, deinde ad quercum in media strata, iuxta quam est rubus, inde dirigitur ad montem limosum ubi est quercus signata, inde ad biuium et ibi est eciam quercus signata, inde inferius ad monticulum, deinde ad uiam que est iuxta monticulos, inde ad cacumen alterius monticuli, inde inferius ad riuulum superius usque ad fagum et ibi est meta terrea, que diuidit terram cum Mergen, inde ad montem Pantelouch uersus orientem, (iuxta) quem est uia, et per eandem itur uersus fagum, et sic redit ad priorem quercum. Prima meta terre Zawarsia, quam Johannes prepositi C(iriaci) auunculus contulit, incipit a terra filiorum Nicolai ubi est nux, deinde ad pirum iuxta quam est terrea meta, deinde tendit iuxta uiam ad metam terream, hinc per montem ad unam quercum que predictam terram diuidit a terra castrensium, et de monte descendit ad unum riuulum qui tendit ad primam metam. Prima meta terre Opor, quam Blasius uir felicis memorie quondam abbas sancti Martini contulit, incipit uersus orientem in uia regis, deinde uersus meridiem tendit ad terram cuiusdam ciuilis Cihcne et tendit uersus occidentem ad ecclesiam

sancte Marie, ecclesia tamen infra metas remanente, inde uersus septemtrionem ad metam Pauli, deinde ad magnam uiam que ueniet de Suseria et uadit Zagrabiam, inde ad fluuium Johan potoka et per illum superius ad terram episcopi, inde per supercilium montis ad uiam et per uiam descendit intermediis metis ad quercum que diuidit terram istam a terra comitis Egidii, deinde per uallem ascendit ad montem, in cuius cacumine est quercus et descendit in fluuium nomine Jelseuch et sic descendit ad predictam uiam. Prima meta terre Casina, quam quidam nomine Wtha cum suis fratribus contulit, incipit a magna strata per fluuium Casina, tendit usque ad quercum trifurcatam et signatam pro meta, deinde per uallem uersus meridiem tendit ad quercum signatam iuxta uiam, que ducit in Gumenzam que est meta inter terram Casina et terram templariorum, deinde recte per magnam siluam tendit uersus montem qui est iuxta ripam Zawe, ubi est arbor drinik, inde superius usque ad fluuium Johan, inde ad terram canonicorum et inde facto regressu ad uiam exercitualem que fuit prima meta Casine, tendit per eandem uersus occidentem ad quadriuium, ubi est quercus pro meta, inde recte per eandem uiam tendit ad duas quercus signatas pro meta, deinde ad uallem uersus septemtrionem ad uiam et per illam directe tendit uersus orientem usque ad quadriuium, deinde uersus septemtrionem protenditur per uiam, que transit per riuulum Zepnica ascendendo superius usque ad uiam, que ducit ad illam uiam qua itur in Vgram et ibi est quercus, et ab eadem uersus occidentem per uiam que ducit ad magnam stratam. Prima meta Podogoriensis predii, quod Martinus banus fidelis noster indigenciam Zagrabiensis ecclesie considerans contulit, incipit ab oriente, ubi est unus riuus qui Tresteruk potok vocatur qui currit inferius in aquam que uocatur Gradna, et de illa tendit ad locum qui Gradez dicitur et inde tendit ad duas arbores in unum coniunctas quarum una ulmus altera quercus, et inde inferius iuxta ecclesiam per uiam ad pirum, deinde ad magnam stratam ad quercum ubi est terrea meta, et per illam ad riuum qui Gonneua dicitur, et de illo per medium campum tendit uersus meridiem super magnam uiam, deinde ad vineam in qua est nux, deinde ad arborem sorbarum, in qua due cruces continentur, inde per montem superius ad arborem qui gartanfa dicitur et de illa redit ad priorem metam. Prima meta terre, quam quidam nomine Zomar filius Dazlai contulit, incipit a fluuio Wlica de quo ascendit sursum usque ad uiam Pomneu et uadit usque ad metam Egidii comitis et sic dirigitur ad dictum fluuium. Prima meta terre, quam Nadizlaus contulit, incipit a riuo qui dicitur Cosniza de quo exit Mlaca in qua est quercus et inde uadit iuxta portam filiorum Chualc uersus orientem et inde ad arborem eger ubi est crux, deinde ad magnam uiam que

ducit ad Monoslou et ibi est meta que Scopiza dicitur, et inde ad metam Selin ubi sunt sex mete uersus meridiem, deinde ad predictum riuum et ibi Mlaca est, et ibidem super Cosnicha est meta terrea, et inde per eandem aquam tendit ad primam metam, uidelicet filiorum Hualc. Prima meta terre Blata, quam Endus contulit, incipit per septemtrionem de fluuio qui Ocrogluc dicitur et ille tendit in paludem que dicitur Blata, et ille tendit uersus orientem inde ad terram que Tupal dicitur, ibi est cerasus signata, deinde tendit iuxta siluam ad paludem que Globoca Mlaca dicitur, et ibi est quercus in qua est crux signata, et inde tendit aduersus meridiem, ubi est uia que ducit ad Zelin, et ibi est salix in qua est crux signata, inde tendit uersus meridiem ad arborem populeam, et inde ad siluam que diuidit terram Zechi a Blata, et silua Wlcilog dicitur, et de illa ad arborem populeam, inde ad pirum in qua est crux, inde ad aquam que Wlachun dicitur, ibi est quercus signata, inde ad pontem in quo pedites transeunt qui est in palude que Brestoua Mlaca dicitur, inde uersus occidentem et ibi est quercus signata cruce, inde ad arborem populeam et Brestoa Mlaca diuidit Blatam a terra Narad, et ibi est uia in qua currus transeunt in qua est eciam pirus cruce signata, et per Brestoam Mlacam tendit ad uiam Houhodut et ibi est meta terrea, hinc ad pirum signatam, qui terram Jaroslay diuidit a Blata, hinc ad quercum in qua est crux, hinc ad arborem populeam, hinc ad pirum in qua est crux, inde ad aquam que Peroisa dicitur et inde iungitur cum terra Ciriaci prepositi. Istud eciam non est pretereundo silencio, quod in territorio terre Kemluk, quam prius annotauimus, cuiusdam hominis nomine Habraam ad unum aratrum et dimidium terra continetur, super quo ne sepe memorata in posterum agrauetur ecclesia, dignum duximus memorie commendare. Insuper ut ecclesia sepedicta contra cuiuslibet false cauilacionis seminarium, quod emergere posset in posterum, terras quas Baran decanus Resnek uidelicet, Scepnica, Brest, terra Sihcneh et Werethc, Tornoa cum terra Coeani, et Duls quam Nues Bachachiensis prepositus eidem ecclesie contulit, prout in nostris earum ueritas continetur priuilegiis, cum quadam insula nomine Preulaca cum tribus clausuris piscature, quas memoratus B(aran) decanus eidem ecclesie contulerat, sed occupatus morte nondum super hoc impetrare potuerat priuilegium, tranquilla pace possideat in perpetuum, presencium serie censuimus annotare. In hiis omnibus nostro fideli et dilecto Buzad comite, auctoritate et precepto nostro procuratore huius negocii existente. Item cum ea que deo data sunt facta sint et irreuocabilia, presencium atque posterorum noticie commendamus quod cum Stephanus Zagrabiensis ecclesie episcopus quasdam terras Pribiseu, Drenchina, Odra, Scitech eiusdem contulit ecclesie, sed cum postmodum

falsa suggestione donacionem duarum terrarum Odra et Scitech molitus esset retractare, sed nostra prece nec non consilio ad plenam pacem et iurisdiccionem quieuisset ecclesie, prout in autentico summi pontificis et Colocensis archiepiscopi cirographo continetur, nos eciam presenti priuilegio dignum duximus confirmare. Ceterum sicut supra tetigimus, cum ecclesiam sepe nominatam annuente domino, quod iam dudum desiderauimus dedicari fecimus et eam in maiori dotare non possemus, suis compacientes necessitatibus, et maxime quia sitam in regni nostri confinio, sicut de aliis ecclesiis facimus, hanc (partem regni) nostri rarissime uisitare non possimus, iuxta tenorem priuilegii fratris nostri Emirici regis preclare memorie has sibi libertates concessimus: quatenus uniuersi populi qui ad eam pertinent, nec bano, nec uicebano, nec alicui in uictualibus uel descensibus, uel in marturinis, uel in iudiciis, uel ullius unquam occasione rei respondere teneantur, quin eciam, ut de iure memorate ecclesie ante nostre circumspeccionis oculos nichil indiscussum remaneat, supramemoratus C(iriacus) Zagrabiensis prepositus uir discretus et in agendis prouidus terras suas et suorum fratrum Quinciani et Bocani, Cassina cum Blagussa et insula iuxta fluuium Zawa, cum quadam terra nomine Tupal, quam nos sibi dedimus, et Nouo predio et Dolosiza, cum hiis eciam qui in territorio Kemlich ad eos pertinent, in proteccionem et iurisdiccionem Zagrabiensis capituli contulit, ita uidelicet: ut ecclesia Zagrabiensis tam personas eorum quam possessiones in sue proteccionis gremium reciperet, nec terras memoratas annosa temporum canicie, uel aliquo fortune se uariantis inpulsu ab eis uel suis heredibus alienam redderet, sed tam eos quam ab eis descendentes in tranquilla pace libertate debita in perpetuum conseruaret. Hii uero uersa uice de censu suarum terrarum racione duarum parcium, excepta parte tercia que ad suos dominos pertinet, uidelicet marturinis, quas ipsis libere perpetuo possidendam concessimus, memorato conuentui deseruirent quibus eciam intuitu fidelis obsequii quod nobis frater eorum C(iriacus) prepositus exhibuit, regia libertate concessimus, quatenus nec bano, nec uicebano, memoratus Bocon et eius successores, uel in iudicio, uel racione alicuius rei, uel in aliis seruiciis, tam ipsi, quam eorum populi respondere teneantur, sed cum populis ceteris ad ecclesiam pertinentibus consimili libertate iure perpetuo pociantur. Si uero memoratus Bocon super aliqua causa tam ardua, que per ecclesie Zagrabiensis conuentum et eius ministeriales ad plenum diffiniri non posset, contingeret impeti, tam eum quam eius heredes ab omnium exemptos iudicio regie solummodo potestatis discussioni uolumus reseruari. Prima uero meta terre Cassina, incipit ab occidentem a fluuio qui uocatur Liseu, deinde superius ad pirum, de piro ad pumarium, inde a uertice montis ad quercum, que

est supra ecclesiam sancti Petri, deinde ad aliam quercum, ubi est meta, inde tangit terram Budiz, inde descendit in Cassinam et ibi transitur et per transitum ascendit ad uineas C(iriaci) prepositi, ibi est meta, inde descendit in Blagusa et per uiam ascendit ad montem ad quercum, ubi requiescunt homines, ibi iungitur cum meta Boriz, inde protenditur per uerticem montis ad fagum, inde descendit ad fluuium Jasenouiz qui cadit in fluuium Glauniza, et per illam descendit ad magnam uiam, ubi est pons et per eandem uiam reuertitur ad occidentem per metas episcopi usque ad primam metam. Prima meta Insule cum terra Tupal incipit a Zawa ab orientali parte et per certas metas de uilla Sechi usque ad metas Narad tendit et ibi iungitur ad metas Blata, a Blata uadit et iungit se ad metas Jaraslai in densis uepribus et transiens uiam uadit Redridol ad arborem populeam, ubi diuidit terram Wekezlai et cadit in Sawa. Prima meta Dolsiza cum silua incipit uersus orientem ab Odra et uadit per Lihcinnihc, deinde per siluam ad semitam ubi est monticulus, inde directe ad paludem que Obed dicitur et ibi est quercus signata cruce, et per illam tendens redit ad metas canonicorum. Sane quia sepenominatam ecclesiam omnimoda uolumus libertate perfrui, donacionem, quam quidam Egidius nomine, quam a iurisdiccione banatus per nostrum priuilegium cum suis terris ad peticionem nostri fidelis C(iriaci) Zagrabiensis prepositi exemimus factam confirmavimus ita uidelicet, ut tam ipse quam eius successores sub concesse per nos libertatis titulo, cum suis terris et populis in eis commorantibus et omnibus eorumdem prouentibus in marturinis et in aliis ad iurisdiccionem ecclesie sepedicte in perpetuum pertinent. Uerum quia facili lapsu rei geste memoria mentes mortalium deserit, ut huius negocii deliberacione legitima per nos pertractata racio contra quodlibet priuilegium in huius pagine preiudicium per Banconem uel Ochuz comitem uel per quempiam alium nobis ignorantibus inpetratum, quod in respectu presentis priuilegii cassum esse debet penitus et inutile, salua semper et inconcussa permaneat, presentem cartulam nostris successoribus iureiurando commendauimus illibate conseruandam, auctoritatis nostre karactere in perpetuo roboratam. Datum per manus magistri Vgrini aule regie cancellarii, anno ab incarnacione domini MCC. decimo septimo, uenerabili Johanne archiepiscopo Strigoniensi, reuerendo Bertoldo archiepiscopo Colocensi existentibus, Calano Quinqueecclesiensi episcopo, Wilielmo Ultrasiluano episcopo, Symone Waradiensi episcopo, Roberto Vesprimiensi episcopo, Desiderio Senadiensi episcopo, Jacobo Waciensi episcopo, Petro Geuriensi episcopo, Stephano Zagrabiensi episcopo, Thoma Agriensi electo, episcopis ecclesias feliciter gubernantibus. Jula palatino comite existente, Dyonisio magistro tawarnicorum et comite Noui castri, Ochuz curiali comite, Bancone bano,

Rofoyn uoiawoda, ceterisque comitibus comitatus tenentibus. Regni nostri anno tertio decimo.

Iz prijepisa stolno-biogradskoga kaptola od god. 1272. u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 13. no. 91).

Pray Hier. P. II. 310. — Kerchelich Historia 45. — Farlati Illyr. sacrum V. 359—60. — Katona Hist. crit. V. 252. — Fejér Codex III. 1. 214—26. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 148 (donosi samo kratak regest). — Theiner Monum. Hungariae I. 73—7. — Theiner Monum. Slavorum I. 73. — Tkalčić Monum. episcopatus I. 38—44. — Kukuljević Reg. no. 107. — Tkalčić Monum. Zagrabiae I. 4—5 (izvadak).

132.

1217, prije 23. augusta. U Zagrebu.

Andrija kralj ugarski i hrvatski oslobadja nekoga Egidija i njegovo potomstvo od podaništva banskoga i potvrdjuje mu sav posjed, koji je dotle uživao.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis. Andreas dei gratia Hungarie, Dalmatie, Chrohatie, Rame, Seruie, Gallitie, Lodomerieque rex in perpetuum. Sicut mortale genus hominum sue libertatis dignitate, quam a primis generantibus cunctis equalem habuerat, abutendo tradita sibi potestate, meruit spoliari, sic eiusdem posteritatis successio, si bonis resurgat operibus, in quolibet hominum pristine conditionis remedio meretur reformari. Hinc est, quod nos salubriter ammoniti presentium atque posterorum noticie clarescere uolumus, quod ad honestas preces fidelium nostrorum venerabilis uidelicet D(esiderii) Chanadiensis episcopi et Ciriaci Zagrabiensis prepositi quendam hominem nomine Egidium, qui a primogenitoribus suis ad banatus dignitatem seruicio pertinebat, cum omnibus suis heredibus per eum habitis et habendis et cum terris et prediis ad eum siue iure hereditario siue alio quocumque modo pertinentibus perpetue libertati donauimus ita uidelicet, ut tam ipse quam eius successores nec bano nec cuiquam hominum ratione pristine conditionis respondere teneatur, sed cum omnibus suis heredibus inter nostros seruientes computabilis habeatur. Predia autem dicti Egidii, que nostre audientie cum omnibus terminis ipse Egidius pro confirmatione recipienda declarauit, sunt hec: Insula, Craztenica, Preulaca, Selin, Chernelec, Rucha, Quiquinik. Prima meta terre predicte Insule incipit a riuo qui uocatur Ztrugua et desinit in uiam proximam, que ducit per campum

qui uocatur Surina et transit magnam siluam et ueniet ad riuum qui uocatur Mlaca, et iuxta illum descendit usque ad arborem mali, postea tendit in hornum, deinde uenit in ulmum, deinde desinit in proximum fontem qui est in Zawnca, et per illam descendit in riuum qui est in meta domini episcopi, et per ipsum transit et desinit ibidem in proximam uiam, et per illam uenitur in arborem populum, et transit ibidem campum, et ueniet ad arborem nucum, inde reuertitur ad predictum riuum qui uocatur Ztrugua, et in ipso descendit et finitur in magna Zowa. Prima meta dicte terre Craztenice incipit a quodam riuo qui exit de Zowa qui eciam uocatur Mertuwice, et iuxta illum descendit usque ad proximum nucum, deinde tendit in piscinam, et iuxta illam descendit usque ad riuum qui uocatur Zowichka glowa, et ibidem transit et intrat alium riuum qui uocatur Dulga mlaca et in illo tendit sursum, quoadusque peruenitur ad magnam arborem populi, de illa tendit ad minorem populum, et inde procedens tendit in Zowam et ibi finitur. Prima meta terre supradicte Preulaca incipit ab orientali parte ab ipsa Zowa in loco qui uocatur transitus leprosorum, et ducit per proximam uiam in riuum qui uocatur Mertuwica, et per illum descendit usque ad proximum pirum, iuxta quam composita meta est, inde ducit in hornum, deinde tendit ad riuum qui uocatur Obonin, iuxta quem alia composita meta est circa quatuor arbores hornos, et tendit iuxta predictum riuum usque ad aliam compositam metam circa duos ulmos, deinde ducit ad magnam ulmum, et ibi transit agrum et ueniet ad arborem mali, inde itur in magnam uiam ad pirum, circa quam meta est et tendit in ipsa uia usque in riuum qui uocatur Coztnica, et per illum tendit sursum usque alium riuum qui uocatur sicca Coztnica, inde tendit sursum et ueniet in fraxinum, inde tendit sursum usque ad pirum, inde transit aliam pirum et uadit ad ulmum, inde itur ad cerasum siccum qui stat secus riuum qui uocatur Mlaca, inde tendit sursum ad cerasum nigram iuxta Mlaca, inde tendit ad pirum iuxta ripam que uocatar Ztrugua, iuxta illam descendit usque ad predictum fluuium Zowa qui est inicium et finis eiusdem predii. Prima meta terre que uocatur Selin incipit ab occidentali plaga a fonte qui uocatur Zlatouzti iuxta ecclesiam Johannis Baptiste et descendit in fonte ipso usque ad diuisionem ipsius, una pars ipsius fontis tendit contra meridionalem partem in qua predicta dirigitur meta, et tendit in alium riuum qui uocatur Odra, per illum descendit uersus orientalem partem et uenitur ad riuum secundum supradicti fontis Zlatousti et tendit in caput ipsius et ibi finitur. Prima meta terre Chernelec incipit a parte orientali in magna arbore fagi iuxta riuum qui uocatur Jelseuz et tendit in proximum montem ad aliam fagum et ascendit sursum per uallum et ueniet in hornum, deinde ueniet in uiam que est in cacumine eiusdem

montis, per illam tendit ad magnam hornum, circa quam composita meta est, et ibi transit uiam, et descendit alia parte de predicto monte ad arborem castanearum, deinde descendens transit ripam et uenit in pirum circa quam composita meta est, inde tendit sursum in alium montem ad uiam que in cacumine ipsius est, in qua meta circa hornum composita est, de illa transit duas compositas metas et uenit in prunus[1] arborem, inde itur sursum usque in biuium in quo composita meta est circa hornum, inde itur sursum ad arborem mali iuxta uineam, inde tendit uersus orientalem plagam, et ueniet in hornum, de ipsa descendit ad pirum, et descendit donec ueniat in supradictum riuum qui uocatur Jelshewec. Prima meta terre Rucha est contermina terre Munozlou, terre scilicet filiorum Macharei comitis, inde tendit ad Zawam, deinde in Lachinam, inde per siluam redit et conterminatur iterum terre predicte filiorum Macharei comitis. Prima meta terre supradicte Quiquinik incipit ab ipsa Quiquinik et descendit in Lomnicam, inde ascendit in fluuium qui uocatur Ses, inde ascendit in biuium quod dicitur Pomneu, inde in Wericam fluuium, inde ascendit per uallem et redit in Caluucz. Vt igitur hec a nobis facta libertatis donacio per omnia nostrorum successorum tempora salua semper et inconcussa permaneat, presentem paginam concessimus sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus magistri Hugrini, aule regie cancellarii, anno ab incarnacione domini MCCXVII., venerabili Johanne Strigoniensi, reuerendo Bertoldo Colocensi archiepiscopis existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Desiderio Chanadiensi, Vilelmo Ultrasilvano, Symone Waradiensi, Jacobo Waciensi, Roberto Vesprimiensi, Petro Geuriensi, Stephano Zagrabiensi, Thoma Agriensi, episcopis ecclesias feliciter gubernantibus. Jula palatino, Bancone bano, Dionisio magistro tawarnicorum et comite Noui castri, Rophoyn woiwada, Ochuz curiali comite et ceteris comitibus comitatus tenentibus, regni nostri anno tercio decimo.

Original u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 23. no. 1).

Tkalčić Monum. episcopatus I. 36—8. — Wenzel Cod. Arpad. IX. 144—7. — Kukuljević Reg. no. 108.

---

[1] U originalu: prinum, očevidno pisarska pogrješka.

133.

1217, oko 23. augusta. U Spljetu.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daruje kaptolu spljetskomu zemlje u okviru stare Salone.

In dei nomine amen. Hoc est exemplum cuiusdam privilegii roborati sigillo cereo ad cordulam de sirico pendenti, in quo est sculpta regis imago sedens super solio regali, et in capite regale dyadema, et in manu dextra sceptrum, et in sinistra crucem, cuius tenor in omnibus et per omnia talis est:

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gratia Hungarie, Dalmatie, Chroatie, Rame, Servie, Galitie, Lodomerieque rex in perpetuum. Munificentie regalis inmensitas, licet etiam ad extraneos bone comendationis fragrantiam dilatari debeat, ad illos tamen copiosius pietatis manum debet porrigere, qui et secularium bonorum impensu sibi fideliter obsequuntur et in offerendis orationibus sacrificiis pro pace regis et regni sibi fideliter et devote famulantur. Nos itaque prout regie circumspectionis eruditio nos ammonet, ecclesiarum Christo militantium curis et defectibus diligenter intendentes. Cum igitur essemus in Spalatensis civitatis portu, ad implendum votum assumpte crucis, dilecti et fideles canonici nostri Spalatenses, virique magne religionis ad nos accedentes humiliter supplicarunt, ut eis terram non amplius quam murus destructe et antique civitatis Scolun circuit libenti animo conferremus. Nos itaque divine pietatis intuitu specialiter et pro nostrorum remissione peccatorum nec non eorum miseriam attendentes diligenter, dictam terram per nostrum fidelem Martinum comitem eisdem contulimus in perpetuum possidendam. Ut igitur hec a nobis facta donatio, nostris nostrumque successorum temporibus salua semper et inconcussa permaneat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus magistri Vgrini aule regie cancellarii, anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo decimo septimo, uenerabili Johanne Strigoniensi, reverendo Bertoldo Colocensi archiepiscopis existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Desiderio Chenadiensi, Simone Varadiensi, Villelmo Transsilvano, Petro Geuriensi, Roberto Vesprimiensi, Jacobo Vaciensi, Stephano Zagrabiensi, Thoma Agriensi electo, episcopis ecclesias feliciter gubernantibus. Jula palatino, Bancone bano, Dionisio magistro tavernicorum et comite Novi castri, Raphayn vaiuada, Ochuz curiali comite, ceterisque comitibus comitatus tenentibus, regni nostri anno tertio decimo.

Dodatak.

Anno domini millesimo trecentesimo trigesimo tertio, indictione prima, die XXVI[a] iunii. Hoc exemplum per me Bonacursum notarium infrascriptum sumptum ab autentico cum sigillo cereo ad cordulam de sirico pendenti, ut supradictum est, reverendissimo in Christo patri et domino domino Dominico dei et apostolice sedis gratia archiepiscopo Spalatensi insinuatum fuit, et in eius presentia per me Bonacursum et dompnum Lucanum et Benedictum notarios infrascriptos diligenter cum ipso autentico ascultatum, et cum ipse dominus archiepiscopus cognovit illud cum ipso autentico per ordinem concordare, ut eidem exemplo adhibeatur de cetero plena fides, suam auctoritatem interposuit et decretum nec non sui sigilli fecit appensione muniri et roborari.

(Signum notarii.) Ego Benedictus Johannis imperiali auctoritate notarius hoc exemplum ab autentico privilegio regali sigillato sigillo cereo ad cordulam de sirico pendenti, ut supradictum est, coram reverendissimo in Christo patre et domino domino Dominico dei et apostolice sedis gratia dignissimo archiepiscopo Spalatensi, una cum inscriptis Bonacursio et Lucano primicerio notariis, cum ipso autentico diligenter et fideliter ascultavi, et quia utrumque concordare inveni, ut eidem exemplo adhibeatur de cetero plena fides, dicti domini archiepiscopi licentia et mandato me in testem subscripsi meoque solito signo signavi et roboravi.

(Signum notarii.) Et Ego Lucanus Bertani ecclesie Spalatensis primicerius auctoritate imperiali notarius hoc exemplum sumptum ab autentico privilegio regali sigillato sigillo cereo ad cordulam de sirico pendenti, ut supradictum est, coram reverendissimo in Christo patre et domino domino archiepiscopo supradicto, una cum supradicto Benedicto et infrascripto Bonacurso notariis cum ipso autentico diligenter et fideliter ascultavi, et quia utrumque concordare inveni, ut eidem exemplo adhibeatur de cetero plena fides, de dicti domini archiepiscopi licentia et mandato me in testem subscripsi signoque meo consueto signavi et roboravi.

(Signum notarii.) Et ego Bonacursus condam Pini parentis de Florentia imperiali auctoritate et nunc communis Spalati iuratus notarius, hoc exemplum sumptum ex autentico privilegio regali, roborato sigillo cereo ad cordulam de sirico pendenti, ut supra declaratum est, fideliter scripsi et exemplavi, nichil addens vel minuens quod sensum mutet vel intellectum, et postmodum in presentia dicti reverendissimi in Christo patris et domini Dominici dei et apostolice sedis gratia dignissimi archiepiscopi Spalatensis, una cum supradictis Benedicto et Lucano notariis

cum ipso autentico diligenter et fideliter ascultavi, et quia utrumque concordare inveni, ut eidem exemplo adhibeatur de cetero plena fides, me in testem subscripsi meoque consueto signo signavi et roboravi. Anno domini millesimo trecentesimo trigesimo tertio, indictione prima, die XXVI[a] iunii, regnante domino Karulo Roberto serenissimo rege Ungarie, ac domino nostro domino Francisco Dandulo inclito duce Venetiarum, temporibus venerabilis patris domini Dominici archiepiscopi Spalatensis, nobilis et sapientis viri domini Jacobi Gradonico comitis, ac nobilium virorum dominorum Jaxe Domaldi, Johannis Egidii et Sirechie Lucani iudicum civitatis Spaleti.

Originalna potvrda u dvorskom arkivu u Beču. Ovjerovljeni prijepis u kaptolskom arkivu u Spljetu.

Farlati Illyr. sacrum III. 243. — Katona Hist. crit. V. 262. — Fejér Codex III. 1. 226—7. — Carrara Archivio no. 44. — Kukuljević Reg. no. 115.

134.

1217, poslije 23. augusta. (U Trogiru.)

Odluka kralja Andrije proti knezu Domaldu.

Andrea (rè d'Ungheria etc.) faciamo sapere à ciascheduno, d'hauer concesso alli fedeli nostri cittadini della città di Traù, che non siano tenuti di respondere in cosa alcuna ne à Domaldo ne al suo figliolo ne alli suoi huomini, e sopra ciò con l'autorità regia comandiamo à Domaldo ed al suo figliolo ed alli suoi huomini, che non ardiscano per l'auenire molestarli in cosa alcuna nè erigere alcuna esattione sopra di loro, e se li molestaranno, non solo incorreranno nella regia indignatione, ma saranno puniti in pena personale; comandiamo ancora al maestro della militia del tempio, che li difenda contra Domaldo (e) suo figliolo e suoi huomini, ed acciò questa concessione sia ferma et nell'auenire perseueri, con magior fermezza, il presente scritto habbiamo fatto sigillare col nostro doppio sigillo. Dato per mano de Vgrino cancellario della corte regia, l'anno del signore 1217.

Lucius Memorie 29—30 (talijanski prijevod s latinskoga originala). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 368. — Kukuljević Reg. no. 112.

135.

1217, 13. septembra. U Zadru.

Matija sin Zorobabela zamjenjuje svoju kuću s Leonardom de Osissico.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo septimodecimo, mensis septembris, die terciodecimo intrante, indictione sexta, Jadere, temporibus domini Petri Çiani incliti ducis Venecie, ecclesia Jadertina vacante et Petro Michaele egregio comite priorante. Ego namque Mathias filius Çorobabel per huius scripti noticiam tam presentibus quam et futuris declaro, quod in presencia subscriptorum virorum comutaui tecum Leonardo de Osissico et dedi atque deliberaui tibi et tuis heredibus domum meam cum turre que est ante ecclesiam sancte Marie maioris cum omnibus pertinenciis suis, quam ego emi a comite Rogerio filio Dominici Mauroceni comitis ita dumtaxat, ut amodo in antea liceat tibi predicto Leonardo et tuis heredibus memoratam domum cum turre et cum omni suo iure et proprietate libere habere, te(ne)re, possidere, vendere, donare, comutare, pignori locare et omnino alienare nullo contradicente. De qua domo uel turre . . . . . . heredes impetere uel molestare temptau(erint) . . . teneor ab omnibus defensare et disca(lumpniare) . . . predicte Leon . . . orano . . .

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Nikole no. 2). Dolnji dio vrlo okrnjen.

136.

1217, mjeseca oktobra. U Kotoru.

Matija Bovalić daruje crkvi sv. Trifuna zemlju svoju kod sv. Teodora.

In nomine dei aeterni et salvatoris nostri Jesu Christi. Ego Blasius licet indignus Catharensis episcopus una cum omni Catharensi clero necnon communitatis praedictae sub domini(o) regis Radoslavi facimus hunc breve Matthaeo de Bovali propter bonum servitium, quod gessit circa nostrae ecclesiae et nostrae civitatis adducens nobis caput sanctissimi Tryphonis nostri protectoris. Igitur de pleno corde facimus sibi

exenium secundum nostrum posse et donamus sibi agrum de sancto Theodoro, ut habeat illud cum dei benedictione et nostra, et habeat potestatem ex illo facere suam voluntatem, sicut ei placuerit. Et hoc sibi concedimus, ut ex omni collectione, quae in civitate fuerit de magna sive de minima, ipse et filii eius et universo suo haerede, qui de Matthaeo nati fuerint, sint absoluti ab omni datione communis in perpetuum, et cum gesta de hac translatione scripserimus, ipsum in eadem gesta scribam. Et haec omnia quae sibi permittimus et sacramento firmamus. Et quicumque hoc decretum annihilare temptaverit et hanc permissionem sibi datam non audierit, ex parte dei omnipotentis sit maledictus et subiaceat in poena excommunicationis, dum ipse vixerit. Et ad confirmandum haec pagina notarius capitularis ex iussione episcopi iuravi(t) Tryphon archidiaconus cum presbitero Jacobo archipresbytero et presbytero Junio communis notario, et multis aliis presbyteris unitis cum Tryphone Bolize et Milessa Dino, quoniam ipso tempore iudices iurati erant in civitate. Testes exinde existentibus Sergalludino, Andreas Catth, Marino Mosche, Joannes Eutici, Joannes Jacobus, Petrus filius Joannis Dubionis. Et hoc donum quod sibi damus nullus homo praesumat sibi eum tollere pro qualiscumque suo debito. Hoc fuit anno millesimo CCXVII., mensis octobris.

Ego autem Junius presbyter et communitatis notarius ex iussione scripsi.

Farlati Illyr. sacrum VI. 439. — Kukuljević Reg. no. 105 i 214 (pod god. 1227.).

137.

1217, 24. novembra. U Spljetu.

Tolja žena Dragovanova daje svoje zemljište opatiji sv. Stjepana.

In nomine Christi. Anno incarnationis 1217., indictione V. Venerabili domino Slavigo electo archiepiscopo Spalatensi, Domaldo inclyto comite, Mengaza nepote Maravennae (vicario, die) 24. novembris etc. (Talia uxor Dragovani praedium dedit Deodato abbati sancti Stephani sub ea conditione, ut sibi quidem a coenobio alimenta suppeditarentur, filium vero suum monachi educandum atque erudiendum susciperent etc.)

Farlati Illyr. sacrum III. 244. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 291. — Kukuljević Reg. no. 114.

138.

1217, 8. decembra. U Zadru.

Krševan opat sv. Petra na Rabu svjedoči o zalogu jedne zemlje.

Anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo septimo decimo, mensis decembris, octauo die intrante, indictione sexta, Jadre, temporibus equidem domini nostri Petri Ziani incliti ducis Venetie, Dalmatie atque Chroatie, et Johannis archielecti, ac Petri Michaelis egregii comitis. Testificor ego Crisogonus abbas sancti Petri de Arbio (!) in anima mea et in ea ueritate que Christus est, quomodo olim cum morabar in sancto Crisogono, quidam Çoyba Marchianus coram me et Micha Peçenegi posuit terram suam, quam habebat in Corano iuxta terras Cerne Birfi, pignori Mirco Sculla pro uno perpero et medio taliter, quod si eam redimeret usque ad annum reuolutum bene, sin autem remaneret terra dicto Mirco in fine pro illo perpero et medio. Hoc quia scio et uerum cognosco, per uerum dico testimonium coram Botocha presbitero et Cosma Çanizi iudiçe et Micha Crisanne et aliorum. Et ego Camasius sancti Petri ueteris plebanus et Jadrensis notarius de precepto dicti iudicis, ut audiui scripsi, roboraui et solito signo signaui.

(Signum notarii.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XIII. masso C. no. 15).

139.

1217. U Bojišću.

Poncius de Cruce kraljevski namjesnik u Hrvatskoj čini odredbe u raspri izmedju Trogirana i kneza Domalda.

Fra Pontio della Croce humile maestro della militia del Tempio per Vngaria et Sclauonia et locotenente regio in Croatia e Dalmatia à tutti che le presenti vederanno salute. Facciamo noto à ciascheduno, che per la causa che vertisse tra l'conte Domaldo e tra li cittadini di Traù habbiamo assegnato 'l termine ad ambidoi, che comparissero auanti di noi e delli nobili di Croatia appresso la casa nostra in san Pietro de Boischie; all' hora il conte Domaldo mandò vn suo huomo al prefisso termine e li Traurini mandarono Dessa de Luca, e quando voleuimo discernere quella causa, il pre-

detto Dessa de Luca mostrò le lettere regie sigillate con doppio sigillo, nell tenor delle qualli era cosi scritto, che li Taurini nè à Domaldo conte nè al suo figliolo nè alli suoi huomini in cosa alcuna fossero obligati di rispondere; e sopra ciò comanda à Domaldo conte ed al suo figliolo con l'autorità regia e alli suoi huomini, che non ardiscano molestarli nell auenire nè exiger da loro alcuna exattione, e se li molestaranno non solo incorrerano nello sdegno regio, ma ancora saranno puniti con pena personale. Per tal causa noi auuto il consiglio con tutti li nobili di Croatia che furono presenti, nesun' altra cosa potessimo intendere, se non quella concessione regia, come per le sue lettere è stata confermata, fosse rata e ferma. E sopra questo li Traurini dimandarono le nostre lettere, per ciò noi per parte del rè comandiamo à tutti, che la detta donatione et concessione per l'auenire sia ferma, e sopra ciò habbiamo fatto le presenti sigillare col nostro sigillo. Iui furono presenti Giovanni uescouo de Nona, il conte Bodemir, conte Gregorio con li suoi fratelli, conte Giorgio Dessiuoy de Lika, Bratke, et molt'altri, li nomi de quali tralascio di riferire; vi fù anco frà G. capellano, frà Giacomo de Pecoraria, frà Paolo de Oriol. Madio iudice de Spalato, l'anno del incarnatione del signore 1217.

Lucius Memorie 30. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 390. — Kukuljević Reg. no. 113.

140.

1218, 9. oktobra. U Dubrovniku.

Kuća Gjure Giminiana ima glasom njegova testamenta poslije njegove smrti pripasti samostanu lokrumskomu.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo octauodecimo, mensis octubris, nono die intrante. Nos quidem Kalenda Stepatie et Gervasius Marini et Theodorus de Crosi et Petrus Balislaue et Matheus Bodatie iurati iudices testificamur, quod Bubannia filius Petri aduocatus monasterii Lacromone pro ipso monasterio interpelauit super Georgium Giminiani ita dicens sibi: tu fecisti testamentum et per sacramentum firmasti illud, ut domus tua post mortem uxoris tue Snege sit monasterii Lacromone, unde adimple testamentum. Et Georgius per suum auocatum (!) Andream Dabrane respondit, et habuerunt inter se multas contritiones, quibus auditis et uiso testamento per legem iudicamus, ut dictus Georgius in tota uita sua possideat dictam domum et non possit eam uen-

dere aut alio modo alienare illam, set post mortem ipsius Georgii ipsa domus scapula deueniat ad potestatem dicti monasterii, et monasterium ipsum debeat dare clericis maioris ecclesie sancte Marie duos perperos. Quod ego Blasius clericus et comunis notarius iuratus audiens a dictis iudicibus scripsi.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

141.

1218, 20. decembra. U Zadru.

Darovanje zemlje sv. Kuzmi i Damjanu.

Anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo octauodecimo, mense decembris, duodecimo die astante, indiccione sexta, Jadre, temporibus equidem domini nostri Petri Ziani incliti ducis Ueneciarum, Dalmacie atque Croacie, et Johannis uenerabilis Jadre archielecti, ac Petri Michaelis egregii comitis. Ego namque Martinus Mazulini pulsatus gracia spiritus sancti pro remedio anime mee meorumque defunctorum dedi deo et monasterio sancti Damiani de Monte in tempore abbatis Dominici uallem de Tusso a mare usque superius, sicut diuidatur cum ambabus uallibus, quas ualles extirpando ex ipsis multa arbusta retinui plus de triginta annis, et sicut ex tunc deliberaui dicto monasterio memoratas ualles, ita nunc per presentem paginam confirmo eas monasterio prelibato, ut ipsas ualles habeat, possideat et successoribus monasterii perpetue derelinquat nulli respondente. Actum est hoc et firmatum in aspectu et testimonio Marci Pizigrue et Petri filii Grube. Et ego Camasius sancti Petri ueteris plebanus et Jadrensis notarius rogatus hanc donaccionis(!) cartulam scripsi, roboraui et solito signo signaui.

Ljubić Polichorion 45 (Starine XXIII. 197). — Farlati Illyr. sacrum V. 72 (donosi uvod).

142.

1218.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje Babonićima privilegij kralja Mirka.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerieque rex

in perpetuum. Quamquam regia sublimitas generosa circa universos suos fideles ministros ex innata sibi clementia liberalis existat, ad illos tamen, quos pro suis honoribus ferventius desudasse agnoverit, dexteram sue munificentie extendere et eos eximiarum prerogativarum honore merito tenetur illustrare. Hac igitur ratione salubriter ammoniti, presentium et futurorum notitie clarescere per hec scripta volumus laudabilem constantiam fidelitatis ac strenua multifaria servitiorum obsequia fidelium nostrorum dilectorum Baboneg et Stephani comitum de Wodicha filiorum condam comitis Stephani de Gorichia, quos verilocax preconii fama et veritatis experientia de originali domo et stirpe generosa Ursinorum Romane urbis senatorum propagatos testatur, nam inter cetera eorum laudabilia servitia, que presentibus styli officio tediosum esset denotare, sed memorialiter nostro cordi existunt inculcata, cum nos divino monitu versus terram sanctam sepulchri nostri salvatoris ad defendendum in bracchio potenti salubri cum prosperitate profecti fuissemus, idem comes Stephanus frater dicti Baboneg non monitu nostro angariatus, quin imo clare fidelitatis voto instructus ad nostrum decus cum suis et eiusdem fratris sui proximis familiaribusque notabilibus satis honesto cetu et congruo armis condecenter fulcito. equitibus ducentis et quinquaginta pecuniarum ipsorum propriarum in expensis per iter continuum nostro felici in aditu et reditu nobiscum procedere, diuturna quoque et nocturna temporibus nostri in custodia persistere, gravesque labores sufferre cum totali quippe animi sui fervore clareque sollicitudinis et eximia fidelitatis puritate nobis adesse atque ministrare non dubitavit, ob quorum itaque experte fidelitatis constantiam et servitiorum prescriptorum merita, considerantes etiam ipsos de predicta nobili Ursinorum prosapia propagatos fore, Baboneg et Stephanum fratres predictos ipsorumque heredes ac successores universos in prefato eorum dominio Wodicha, quod pie memorie condam Henricus rex noster predecessor de commissione condam domini regis Bele patris sui dicto condam comiti Stephano de Goricha et suis heredibus pro fidelibus servitiorum suorum meritis, ut ex tenore ipsius Henrici regis literarum collegimus in perpetuum dedisse testatur, quodque dominium nos eis nove nostre donationis nomine denuo ad humilimam ipsorum supplicationem universis etiam heredibus et successoribus eorum perhemniter dantes atque donantes confirmamus, nec non insuper et in ceteris possessionibus quibusvis per ipsos vel eorum heredes et posteritates acquisitis atque acquirendis equo et iusto more, auctoritate plena ac potestate nostra regia solium regale consedentes, prelatis atque baronibus et proceribus erga nos existentibus, ipsis annuentibus ac eorum de maturo consilio facimus atque creamus, fecimusque et creavimus tituli veri, illibati et eximii comites liberos taliter et adeo eoque modo, ut

ipsi in perpetuum rato ordinationis et institutionis ac creationis nostre prenotate vigore mediante possint atque valeant liberaliter uti, frui atque solempniter gaudere singulis atque universis ritibus, immunitatibus generosaque conditionis proceritate, nec non quarumvis libertatum maiorum et minorum, generalium et precipuarum eximiarumque prerogativis atque gratiis, quibus precipue ceteri quipiam veri eximiique ac liberi comites regni nostri aut in aliis quibuscunque regionibus constituti uti atque gaudere dinoscuntur; presertimque insuper etiam eisdem Baboneg ac Stephano et cunctis ipsorum heredibus hanc de plenitudine regalis clementie gratiam perpetue duximus largiendam, ut a iudicio et iurisdictione ducis Sclavonie atque bani et quorumvis aliorum iudicum regni nostri et iustitiariorum preter solummodo regia(m) maiestate(m) prorsus exemti et segregati habeantur, nec eosdem iudicio suo astare, preterea ut nec ipsi dux vel banus, nec etiam officiales quipiam nostri vel ipsorum collectas mardurinales, quas ipsis in resartionem et recompensam prefatarum eorum pecuniarum ad honorem nostrum expositarum perpetue damus, in dicto comitatu ipsorum et dominio taxare, exigique et recipi debeant neque possint quoquomodo; ceterum etenim, quod iidem dux seu banus aut ceteri quipiam regni nostri prelati, barones et iustitiarii, ne per eosdem huiusmodi libertatum prerogativa per nos eis gratiose in evum facta videantur in aliquo earum casu eis preiudicium generari, in eisdem comitatu, dominio et possessionibus dictorum Baboneg et Stephani et heredum ipsorum descendere ac in eisdem generale(m) congregationem celebrare ullo temporis futuri in processu quoquomodo debeant nec presumant. Que singula per vos ducem ac banum Sclavonie ac prelatos et barones nec non officiales regios atque vestros quoslibet pro tempore habituros edicto firmo regii mandati precipiendo mandamus inviolabiliter obsequere, custodire atque observari facere in perpetuum. Ut igitur prescripti liberi comitatus creationis, nec non prerogativarum gratia per omnia successorum nostrorum tempora salva semper permaneant et inconcussa, nec per quempiam in irritum valeant retractari, in perpetuam firmitatem earum presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Ugrini aule nostre cancellarii, anno ab incarnatione eiusdem salvatoris nostri M. CC. XVIII., venerabili Johanne Strigoniensi, reverendo Bertoldo Colocensi archiepiscopis existentibus, Calano Quinqueeclesiensi, Desiderio Chanadiensi, Wilhelmo Ultrasilvanensi, Simone Waradiensi, Roberto Besprimiensi, Jacobo Waciensi, Petro Geuriensi, Stephano Zagrabiensi, Thoma Agriensi episcopis ecclesias feliciter gubernantibus, Jula palatino, Bancone bano, Dionysio magistro thavarnicorum et comite Novi castri, Ropoin vayvoda, Ochus curie comite

regine ceterisque comitibus comitatus habentibus, regni nostri anno quarto[1] decimo.

Listina u ovom obliku, naročito u drugom dijelu, veoma sumnjiva. Potvrdjuje ju kralj Ljudevit I. godine 1352. 26. februara, a po njemu Sigismund i Maksimilijan.

Thallóczy-Barabás Cod. Blag. 4—6. — Schönleben Rosa Ursina 8. — Valvasor Ehre des Herz. Krain IV. 379. — Koller Historia I. 350. — Katona Hist. crit. V. 244. — Fejér Codex III. 1. 245—9. — Kukuljević Jura I. 47—9. — Kukuljević Reg. no. 119.

143.

1218.

Potvrdjuje se posjed nekoga mlina opatiji sv. Stjepana.

In nomine Christi. Anno incarnationis 1218., indictione VI. Venerabili domino Slavico electo archiepiscopo Spalatensi, Domaldo inclyto comite, Mengaza nepote Maravini vicario etc. (Possesio legitima cuiusdam moletrinae, quam olim Lapsius coenobio sancti Stephani donaverat, testificatione iuridica firmatur.)

In nomine Christi. Anno incarnationis 1218.. indictione VI. Venerabili domino Slavico archiepiscopo electo, comite et vicario ut supra. Ego Gregorius villicus regius etc.

Farlati Illyr. sacrum III. 244. — Wenzel Cod Arpad. VI. 399. — Kukuljević Reg. no. 120.

144.

1219. 13. januara. U Spljetu.

Rako gradjanin spljetski i njegova žena grade crkvu sv. Nikole i daju joj zemlje i blaga.

In nomine Christi amen. Anno eius incarnationis 1218., 13. ianuarii. .... Cum ecclesia Spalatensis archiepiscopo careret, ego Treguanus dei gratia episcopus Traguriensis a Grupcio archidiacono et canonicis ecclesiae Spalatensis, nec non a Deodato abbate et monachis sancti Stephani accersitus, ut sacris precationibus initiarem primum lapidem subiiciendum fundamentis ecclesiae sancti Nicolai de Saranda, quam in honorem eiusdem

---

[1] U potvrdi kralja Ljudevita I. »quinto«.

divi aere suo aedificare constituerat Racca civis Spalati cum Elisabetha eius coniuge, ab illis percontatus sum: quid et quantum in dotem atque administrationem eiusdem ecclesiae contribuere vellent. Uterque respondit palam aperteque coram clericis et laicis utriusque sexus, qui sane frequentissimi convenerant, sibi in animo esse locum illum et quidquid agri circa erat offerre ac tradere pro expiatione animae suae et suorum parentum Deodato abbati et monachis sancti Stephani. Praeterea ad ecclesiam dotandam assignabant terras omnes frugiferas, quas illi possidebant in Marnano, quibus quidem excolendis satis esse aiebant quatuor boves, quos item cum grege ducentarum ovium ac decem apiariis eidem ecclesiae donabant, et decrevisse etiam cisternam ibidem fodere, unde ad usus necessarios aquae quod satis esset suppeteret. Quae omnia se facturos polliciti sunt sub ea conditione, ut monachi tres clericos aut minimum duos constituerent, qui perpetuo eidem ecclesiae tuendae et custodiendae praeessent simulque divinis mysteriis ibidem operam darent. His auditis implorata spiritus sancti gratia ad dei gloriam et honorem sancti Nicolai lapidem rite consecravi et statis caerimoniis adhibitis in profundum locum ad substruenda fundamenta dimisi. Testes fuerunt Andreas et Petrus diaconus.

Farlati Illyr. sacrum IV. 336. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 397—8 (po Farlatu). — Kukuljević Reg. no. 117.

145.

1219, 20. marta. U Dubrovniku.

Matija sin Vitala Budačića nema ništa tražiti od ugovora, koji su učinili Mihajlo Vulpe i drugovi.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo nonodecimo, mensis martii uigesimo die, coram testibus subnotatis. Ego Matheus filius Vitalis Bodatie confiteor, quod neque ego neque meus heres neque qui ex eo nascentur, quantum est pro parte mea et mei heredis et ex eo natis, habemus ad querendum aliquid ad illam cartam in qua legitur, quod consules ibi notati uoluntate archiepiscopi et omnium Raguseorum acceperunt ducentos perperos a Vitale Bodatie et Michaele Vulpis et sociis eorum secundum conuentionem ibi scriptam. Hii sunt testes: presbiter Sabba pater spiritualis, Petrus Balleslaue iuratus iudex, Sergius Zachumie. Et

ego Blasius clericus et communis notarius iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saeculi XIII.).

146.

1219, mjeseca marta.

Daruju se neka zemljišta samostanu sv. Stjepana.

In nomine Christi. Anno incarnationis 1219., indictione V.[1], venerabili electo domino Slavigo, Domaldo inclyto comite, Marino nepote Palubellae vicario, mense martio. (Donatio quorundam praediorum facta cenobio sancti Stephani.)

Farlati Illyr. sacrum III. 244. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 404. — Kukuljević Reg. no. 131.

147.

1219, 26. maja. U Rimu kod sv. Petra.

Honorije III. papa nalaže kaptolu zadarskomu, neka šalje poslanike u Rim ako ne će da Gradski patrijar posvećuje izabranoga nadbiskupa zadarskoga.

Honorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis . . . archidiacono et capitulo Jadrensi salutem et apostolicam benedictionem. Venerabilis frater noster (Angelus Barozius) Gradensis patriarcha nobis fecit humiliter supplicari, ut confirmandi et consecrandi electum, pallei nobis traditione servata, prout in Gradensis ecclesie privilegiis asserit contineri, licentiam concedere dignaremur, quam ei non concessimus, ne, si forte secus esset, vobis posset exinde preiudicium generari. Ideoque discretionem vestram monemus attente per apostolica scripta mandantes, quatenus nisi forte consentire velitis, ut prefatus patriarcha electo vestro munus confirmationis et consecrationis impendat, in proximo festo beati Martini, quod vobis pro peremptorio termino assignamus, nostro vos per procuratores idoneos conspectui presentetis, ut negotii meritis cognitis procedamus exinde, prout secundum deum viderimus* procedendum,

[1] Ima biti: VII.

scientes, nos patriarche predicto eundem terminum prefixisse. Datum Rome apud sanctum Petrum, VII. kalendas iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Theiner Monum. Slavorum I. 71 (iz reg. an. III. ep. 472. fol. 110). — Potthast Reg. pont. no. 6072. — Kukuljević Reg. no. 122.

148.

1219, 18. oktobra. U Zadru.

Streja kneginja zadarska poklanja samostanu sv. Krševana vinograd u Zunku.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo decimonono, mensis octobris, festo sancti Luce eu(angeli)ste, indicione octaua, Jadere, temporibus domini Petri Çiani incliti ducis Venecie, et Johannis venerabilis Jaderensis archielecti, ac Petri Michaelis egregii comitis. Ego namque Streia quondam Jaderensis comitissa monasterium sancti Platonis ingressa, antea quam habitum susciperem, pro remedio anime viri mei Damiani comitis et mea tradidi et optuli deo et monasterio sancti Grisogoni, existente abbate Damiano filio Drasce Michaelis, vineam de Çunco, que fuit predicti viri mei, cum omnibus pertinenciis et proprietatibus suis et cum omnibus que in ea sunt, habendam, possidendam, fru(ctuandam in) perpetuum et liberaliter pro uoluntate tractandam, nemine resistente nec contradicente. Quam oblacionem presente domina Dumnanna abbatissa sancti Platonis et Leonardo de Osissico et Cerne Carbonis a me uocatis et rogatis testibus ad maiorem euidenciam per manum publicam in scriptis redigi precepi, ut idem monasterium eam iure sacrosancte romane ecclesie, quo insignitum est, semper libere po(ti)atur. Et ego Vitalis sancte Marie maioris plebanus et Jaderensis notarius rogatu prescripte comitisse interfui, ac ut audiui scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. X. rot. 1).

149.

1219, 12. novembra. U Viterbi.

Honorije III. papa patrijaru Gradskomu, neka se služi svojim pravom i neka posveti nadbiskupa zadarskoga.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Angelo Barozio) patriarche Gradensi salutem et apostolicam benedictionem. Olim te postulante a nobis, ut confirmandi et consecrandi (Johannem) Jadertinum electum, pallei nobis traditione servata, prout in Gradensis ecclesie privilegiis asseris contineri, licentiam tibi concedere dignaremur. Nos id facere recusantes, ne si forte aliter esset, exinde posset ecclesie Jadertine preiudicium generari, per nostras litteras dedimus ipsius ecclesie archidiacono et capitulo in mandatis, ut nisi forte consentire vellent, te suo impendere munus confirmationis et consecrationis electo, in festo beati Martini proximo procuratores idoneos ad nostram presentiam mitterent, ut cognitis negotii meritis procedemus in ipso, prout esset secundum iustitiam procedendum, tibi eundem terminum prefigentes. Nuper autem ipsorum ac tuo procuratoribus propter hoc in nostra presentia constitutis, ex dictis eiusdem procuratoris ipsorum et etiam ex eorum litteris et quodam publico instrumento perpendimus, quod affectant, ut electus confirmationem et consecrationem a te recipiat sepedictus, unde non opponimus nos, quin in hiis et aliis utaris libere iure tuo. Datum Viterbii II. idus novembris, pontificatus nostri anno quarto.

In e. m. . . . archidiacono et capitulo Jadertinis.

Theiner Monum. Slavorum I. 71 (iz reg. an. III. ep. 598. fol. 139). — Potthast Reg. pont. I. no. 6156. — Kukuljević Reg. no. 123.

150.

1219.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daruje meštru templarskomu Ponciju de Cruce neke zemlje u Hrvatskoj.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas (dei gratia H)ungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Cum (ex regis regum testimonio plene cognoue)rimus immunda queque per elemosinarum largitione(m posse penitus) emundari et alibi scriptura merc(en)ar(ium) condigna mercede dignum esse

(manifestet. Idcirco grauissimas et) non modicas expensas, quas dilectus et fidelis noster (frater Pontius de Cruce) per Hungariam et Sclauoniam domus militie templi magister ob honorem regium nostrique (corporis) securitatem tam eundo ultra mare quam redeundo per Greciam de bonis domus fecit. Considerantes per cuius consilium et auxilium post deum sicut credimus ad propria remeauimus, labores quoque continuos, quos nobiscum et propter nos serenissimamque coniugem nostram Y(olantem) reginam sustinuit, pre oculis regie maiestatis habentes et insuper ad petitionem ipsius regine, nec non pro salute tam corporum quam animarum nostrarum, terram quandam in Croacia terre castri de Sten[1] et terre de Modruz et de Bozane contiguam Gu(e)zke nomine cum omnibus pertinentiis suis integraliter et absque ulla diminutione in recompensationem expensarum et laborum, quos dictus magister frater Pontius de Cruce propter nos et dominam reginam sicut prediximus sustinuit, sacre militie templi ita libere sicut ceteras elemosinas, quas in regno nostro possident, obstante nullo priuilegio super predicta terra prius uel posterius forsitan impetrato iure perpetuo contulimus possidendam; videlicet quod nullus banus, nullus comes, nullus baiulus siue quilibet alius super populum in predicta terra commorantem absque licentia et uoluntate fratrum templi presumat descendere uel ipsum super exactione alicuius collecte casu quolibet molestare, et in possessionem terre prefate fratres domus templi per fidelem yobagionem nostrum Dodomerum comitem fecimus introduci. Cuius terre prima meta incipit iuxta riuulum qui uocatur Gernowrze, inde uadit uersus meridiem ad locum qui dicitur Cedeloce, inde usque Wrata, ubi est tercia[2] meta, hinc uero tendit uersus Busan usque Baine camenize que est diuisio inter Busan et Gueshe, inde tendit uersus Trasena que etiam diuisio est inter Busan et Gueshe, ubi lapis est fixus, ibique est area triturandi; inde protenditur usque in Crastino, ubi est ecclesia sancti Georgii sanctique Marcii, inde ad aquam que est iuxta Watenic, inde ad montem Malecenik in Chesche et Vinador uersus occidentem, inde uadit ad Jeccinize, inde protenditur ad Chernize uersus orientem, inde siquidem uersus diuisiones de Guezke et Modrus ad lapidem qui uocatur Pes vrsi, inde uero ad montem Plaz, inde quidem diuiditur in montem Plaz et Gueszke, hinc tendit ad Gernewrze, inde uero reuertitur ad priorem metam uidelicet ad riuulum Gernowrze. Vt autem hec a nobis deo et sacre domui templi facta donacio nullis unquam valeat temporibus retractari, presentem paginam aurei sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum per manus Vgrini aule regie cancellarii et Colocensis archielecti, anno dominice incarnationis millesimo du-

---

Ima biti: [1] Scen (= Senj). [2] terrea.

centesimo XVIIII., venerabili Johanne Strigoniensi archiepiscopo existente, Wilelmo Vltrasiluano, Desiderio Cenadiensi, Roberto Wesprimiensi, Thoma Agriensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Stephano Zagrabiensi, Cosma Geuriensi episcopis ecclesias dei feliciter gubernantibus; Nicolao palatino et Supruniensi comite, Neuka woiuoda existentibus, Mica Bykorien(sis), Demetrio Ferrei castri, Smaragdo Posonien(sis), Batiz Mussun(iensis) comitatus comitibus tenentibus, regni nostri anno sexto decimo[1].

Iz izvorne bule pape Honorija III. od g. 1226. 4. maja u državnom arkivu u Budimpešti (DL. 95; stara signatura: Templariorum fasc. 46. no. 51). Bula ova, a po tom i naša listina, na dva je oveća mjesta okrnjena. Ta mjesta dopunjena su iz Theinera, koji je Andrijinu listinu izdao po reg. an. X. ep. 260.

Katona Hist. crit. V. 321—3. — Fejér Codex III. 1. 272—5. — Theiner Monum. Hungariae I. 68—9.

151.

1219.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje posjede knezovima Posedarskima.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Vngarię, Dalmatię, Coruatię[2], Ramę, Seruię, Galitię, Lodomerieque rex in perpetuum. Prouida regum[3] discretio non solum quod extitit debet instituere, sed et legaliter instituta stato debito conseruare. Hinc est, quod cum in regali maiestate fuissemus sublimati et ad partes maritimas uenissemus, accedentes ad nostram presentiam viri idonei nobiles de Coruatia[2]: Albus Slauogost comes de Corbauia et Dragoslauus rapresentantes[4] nobis priuilegium sub bulla aurea domini nostri dilecti[5] patris regis Belle Vngarię[6], quod pro ipsorum seruitiis ac eximiis fidelitatibus terram nominatam eisdem iure perpetuo possidendam; quarum terrarum nomina sunt: Possedaria, Suerdlaz, (Briznizza)[7], Janina loqua, Gudca, Miraccha[8], Zacchun[9], Nouo, Blachiane, quę terrę iam memoratę erant ad regiam dominationem pertinentes. Nos uero inspicientes instrumentum nostri patris et domini et eorum idonea seruitia cognoscentes, terras antedictas eisdem prefatis Slauogost comiti de Corbauia et eorum hęredibus heredumque

---

[1] Kralj Andrija računa vladanje svoje od god. 1205—1218. od 7. ili 29. maja 1205., a od god. 1218—1235. od jednoga dana izmedju 19. januara i 1. maja 1204.

Lucius ima: [2] Hrouatie. [3] regis. [4] representantes. [5] u L. nema. [6] Hungarie. [7] u L. nema. [8] Mirca [9] Zachur.

successoribus, collocauimus et confirmauimus iure perpetuo possidendas cum nostro priuilegio. Quarum terrarum mete sic distinguntur. Prima meta incipit ab oriente de uadu Maslina et tendit in alium uadum qui uocatur Oppaca, deinde tendit in lacum Jernouice, deinde tendit in Ogrageniza[1] lacu, deinde tendit ad partem occidentis in duas cruces lapideas ad flumen quod uocatur Bahchizza, de dicto (flumine) iuxta ipsum tendit ad uiam publicam quę uia seu strata magna ducit in Nonam, deinde tendit ad puteum Mirazcha et ultra ipsum puteum ad partem occidentalem in longum quantum de arcu posset homo proycere, et de dicto loco tendit ad metam Casich[2], deinde tendit ad metam Regiane in crucem lapideam, deinde tendit ad metam Rodzane, deinde tendit ad metam Cerince[3], deinde tendit in vallem Horuguizam[4], deinde uadit ac descendit ad orientem in mare in crucem lapideam et ibidem terminatur. Huius nostre confirmationis series (ne) temporum processu a labili hominum excidit(!) memoria, scripto commendari iussimus, et ut firmius robur obtineat, sigilli nostri impressione communiuimus, nam quęcumque (!) successorum nostrorum in posterum quoquo modo dictam confirmationem predicti(s) comiti(bus) Slauogost et Dragoslauo ac eorum heredibus heredumque successoribus infringere attenderet, indignationem omnipotentis dei et omnium sanctorum suorum nou(er)it se esse incursurum. Anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo (decimo) nono, venerabili Joanne Strigoniensi archiepiscopo existente, Vgrino Colocense archielecto, Desiderio Chanadiensi, Ruperto[5] Besprimensi ecclesias feliciter gubernantibus, Nicolao filio Borch palatino de Sup(ru)no, Toma[6] Bano, Neuca voywoda, Micha Bocconen(si)[7], Demetrio dalphyserorum[8] magistro comite de Cetero[9] castro. Datum per manus Vgrini Colocensis archielecti et aulę regię cancellarii, regni nostri anno XIIII.[10]

L. S. Daniel Caulca quoad cancelarie prętorię supradicium priuilegium ex suo autentico fideliter exemplauit cum suprascripta fenestrella et in fidem subscripsit.

Iz kodexa »Privilegi della famiglia de conti di Possidaria« 7—8 iz druge polovice XVII. vijeka (svaka listina napose ovjerovljena od Tadije de Fedricis bilježnika mletačkoga). Zadnja listina od god. 1664. ovjerovljena je 9. jula 1667. Kodeks u arkivu grofova Begna u Posedarju (P. 602/a). Ova listina dolazi u istom kodeksu u potvrdi kralja Karla od god. 1322. 13. juna.

Bullettino di Archeol. (1882.) 23 (po notama Lucijevim). — Kukuljević Reg. no. 69.

[1] Ograienizza. [2] Rachich. [3] Corinche. [4] Gorogouuzam. Ima biti: [5] Roberto. [6] Jula. [7] Bihariensi. [8] dapipherorum. [9] Ferreo. [10] XVI. U prijepisu od god. 1322.: »decimo et septimo«.

152.

Oko god. 1219. U Spljetu.

Pismo Splječana Dubrovniku o štetama učinjenim njihovim gradjanima.

Illustri et magnifico viro domino Johanni dei gratia strenuissimo comiti Ragusii, iudicibus et consilio eiusdem ciuitatis, iudices et consilium Spalatense salutem et omne bonum. Quoniam diuina prouidentia sapientia et honore uestram personam prouexit, gaudemus plurimum, quod de iuuentute tua bona plurima referuntur, et quod maior est prudentia tua quam etas. Docent nos ea semper agere, que apud deum et homines uolumus merito comendari. Eapropter uestre dominationi notum facimus fieri, quoniam nobilis uir Petrus Balislaue ueniens in nostra curia et petebat rationem de Scirbizo et de Radauizo et de suis sociis. Dicebat enim idem Petrus: Uos depredastis nostros ciues, ipsi uero omnia negabant. Tandem Petrus introduxit testem totum Ragusium. Nos uero misimus nostros dictos ciues ad uos ad interogandum totum Ragusium et dedimus pristaldum nobilem uirum Petrum Subizum. Nos uero audito pristaldo et uisis litteris uestris nolebamus dare sententiam, quia in uestris litteris non continebantur nominatim nomina nostrorum ciuium nec barcosium cum quoue predati sunt uestros ciues, sed tantum continebatur, quod Spalatenses depredati sunt uestros ciues, sed uos domine comes melius scitis que sunt illa et quales et qualiter testificati sunt. Quia uero de strenuitate uestre persone fama laudabilis usque queque discurit et nos de uestra iustitia, quam rigide et discrete colitis, omnino confidimus, rogamus, ut conueniamus insimul statim post uindemias ad monasterium de Lesne, quandocumque uobis placuerit, ponatis terminum, ut uos et nos simul esse ueniamus de his et aliis tractaturi ea, que erit honor uester et utrique ciuitati utile uidebitur. Preterea de granio quod dicitis que nostri ciues abstulerunt uestris ciuibus, ad portam Stamni ueniant illi uestri ciues qui depredati sunt et iurent et super quantum iurauerint, tantum uolumus, ut nostri ciues teneantur eis dare statim absque ulla mora.

Na ledjima:

Domino Johanni dignissimo comiti Ragusii, consilio et uniuerso populo eiusdem ciuitatis.

Original kao littera clausa u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.). Osobe u ovoj inače nedatovanoj listini dolaze onih vremena u raznim godinama. O knezu Dandolu veli se, da je jošte mlad. Sudac Petar Balislave spominje se

izmedju god. 1218. i 1232. kao sudac i znatna osoba kao poslanik. Petar Šubić ne spominje se, ali se Šubići izmedju god. 1220—1230. bore za kneževstvo u Spljetu. Po nekoj tradiciji uvrštena je ova listina starom arkivalnom bilješkom na ledjima u god. 1219. Onda je Ivan Dandolo još mogao biti mlad, a bio je već Petar Balislave sudac; stoga uzimamo i mi tu godinu.

153.

1220, 26. juna. U Zadru.

Nagoda izmedju Petra sina Grube i njegovih rodjaka Dobre i Skumuše radi trijemova.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo vicesimo, mense iunio, die quinto astante, indictione octaua, Jadere. Temporibus domini Petri Çiani incliti ducis Venecie, et Johannis venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Petri Michaelis egregii comitis. Nos namque Valentinus vicecomes et Mergia de Cucilla et Jacobus de Gerde iudices, volentes et omnimode affectantes resecare dissensiones et controuersias, que uertebantur inter Petrum filium Grube et inter Dobrem et Scumusam consobrinos suos, de faciendis balatoriis in curia sua, partes nostras interposuimus et pro bono pacis talem concordiam et finem stabilem inter eos statuimus, quod predicti Dobre et Scumusa debeant extendere balaturam suam sicuti omni modo usque ad aliud hostium suum de cenaculo suo in austrum, hoc est ad angulum quod est interius de paristatica sua, permanentibus scalis prout sunt iuxta porticum. Et Petrus faciat balaturam suam ab eodem angulo de predicta paristatica eundo uersus boream iuxta coquinam suam, quam cum eadem coquina tenet in eadem quantitate qua est balatura Dobre et Scumase, ponendo scalam suam iuxta murum domus que fuit Mathei presbiteri plebani sancte Marie maioris, et quandocumque predicti Dobre et Scumusa uoluerint coquinam suam interius erigere, liceat eis aliam scalam facere, per quam ascendant coquinam suam. Que omnia supradicta et alias suas utilitates ita faciant, quod quelibet pars alteri nullum obstaculum faciat ad nocendum. Presentes fuerunt Micha Carbonis, Vitus Çadul(ini) et alii plures. Quod ego Vitalis sancte Marie maioris plebanus et Jadrensis notarius ex precepto predictorum vicecomitis et iudicum scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

† Ego[1] Johannes Dumini examinator examinaui, ut uidi in matre, scripsi in filia.

---

[1] Drugi rukopis.

Ego[1] Johannes Qualis imperiali auctoritate notarius et Jadrensis iuratus ut uidi matrem et ipsam concordare inueni cum filia, me subscripsi.

Ego[2] presbiter Guillelmus Castrensis canonicus et notarius Jadrensis hoc exemplum de mandato egregii viri domini Michaelis Mauroceni comitis Jadrensis fideliter exemplaui nil addens uel minuens, quod sensum mutaret, meoque signo et nomine roboraui, sub anno incarnacionis Christi millesimo trecentesimo nono, die quintodecimo intrante mense decembris, indictione octaua.

(Monogr. not.)

Izvorni prijepis od 15. decembra 1309. u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Nikole no. 3).

154.

1220, 14. jula. U Civitavecchii.

Honorije III. papa kaptolu i kleru spljetskomu glede prinosa za put kralja Andrije u svetu zemlju.

Honorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis capitulo et clero Spalatensi salutem et apostolicam benedictionem. Per vestras nobis litteras intimastis, quod carissimo in Christo filio nostro regi Ungarie, dum proficisceretur in terre sancte subsidium, per civitatem vestram transitum faciente, comes et populus civitatis eiusdem collectam facientes pro exhibenda digna honorificentia ipsi regi petierunt, ut tam hereditatum vestrarum quam ecclesiasticorum proventuum habita ratione contingentem tribueretis in collecta huiusmodi portionem, quorum petitioni prestitistis de hereditate assensum. Quia vero grave vobis fieret preiudicium, si forte id ad consequentiam traheretur, supplicastis, ut super hoc paterna vobis providere solicitudine dignaremur. Nos igitur precibus vestris benignum impertientes assensum, auctoritate vobis presentium indulgemus, ut ex hoc nullum vestre libertati preiudicium generetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli

[1] Drugi rukopis. [2] Isti rukopis kao na početku listine.

apostolorum eius se noverit incursurum. Datum apud Urbem veterem II. idus iulii, pontificatus nostri anno quarto.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (a. 1219.). Na listini nalazi se nešto svilene vrvce žute boje. Pečat otpao.

Farlati Illyr. sacrum III. 248. — Fejér Codex III. 1. 291—2. — Carrara Archivio no. 45. — Potthast Reg. pont. no. 6304. — Kukuljević Reg. no. 126.

155.

1220. 28. jula. U Civitavecchii.

Honorije III. papa potvrdjuje kaptolu spljetskomu posjed zemljišta grada Solina, što mu ga je poklonio kralj Andrija.

Honorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis canonicis Spalatensibus salutem et apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum et uota, que a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, terras quas charissimus in Christo filius noster (Andreas) Vngarie rex illustris infra muros ciuitatis Salone uobis pia liberalitate donauit, sicut eas iuste ac pacifice possidetis et in eiusdem regis litteris continetur, auctoritate uobis apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum apud Urbem ueterem V. kalendas augusti, pontificatus nostri anno quinto.

Iz prijepisa od god. 1333. 26. juna. Izvornik ovoga prijepisa u arkivu kaptola u Spljetu. Listina je ova prepisana takodjer god. 1390. 7. maja po notaru spljetskom Ivanu iz Šibenika.

Farlati Illyr. sacrum III. 248. — Katona Hist. crit. V. 356. — Fejér Codex III. 1. 292. — Carrara Archivio no. 46. — Potthast Reg. pont. no. 6312. — Kukuljević Reg. no. 124.

156.

1220, 29. jula. U Civitavecchii.

Papa Honorije III. potvrdjuje izbor nadbiskupa Guncela, učinjen po kaptolu spljetskom obzirom na siromaštvo crkve.

Honorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis capitulo Spalatensi salutem et apostolicam benedictionem. Licet in dilectum filium (Guncellum) fratrem hospitalis sancti regis Stephani de ordine cruciferorum ecclesia uestra uiduata pastore contuleritis uota uestra et electiones fratrum huiusmodi sedes apostolica non admittat, ac electio facta de eodem fratre contra formam fuerit generalis concilii attemptata, quia tamen sex iam electis ad ipsam nullus illorum propter nimiam paupertatem eiusdem suscipere uoluit eius curam, deuotioni uestre uolumus esse notum, quod hanc septimam electionem duximus tolerandam, si industria huius electi ecclesie uideatur eidem, sicut intelleximus, expedire. Vnde quia venerabilem fratrem nostrum (Robertum) Vesprimiensem episcopum uirum nouimus circumspectum, de quo indubitatam fiduciam obtinemus et ipse de idoneitate persone fratris eiusdem noticiam habere poterit pleniorem, eidem episcopo dedimus in mandatis, ut iniungens uobis, quod aliquos uestrum ad suam presentiam dirigatis, qui omnium uices gerant, si uiderit solum deum habendo pre oculis, quod per iam dictum fratrem eidem ecclesie utiliter consulatur, electionem factam de ipso confirmet, et ei postmodum cum ecclesie uestre uelimus parcere laboribus et expensis, munus consecrationis impendat. Quod si personam ipsius minus idoneam esse constiterit, idem episcopus eius electione cassata cum ipsorum qui ad eum venerint consilio alium ecclesie prefate preficiat, qui tanto congruat oneri et honori, pastorem. Datum apud Urbem ueterem IIII. kalendas augusti pontificatus nostri anno quinto.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (a. 1220). Na listini visi uzica končana. Pečat otpao.

Farlati Illyr. sacrum III. 247. — Katona Hist. crit. V. 334—5. — Fejér Codex III. 1. 292—3. — Carrara Archivio no. 48. — Potthast Reg. pont. no. 6313. — Kukuljević Reg. no. 125.

157.

1220.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daruje djevojci Ahaliz posjed u vukovskoj županiji.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Commendanda regie nobilitatis liberalitas, licet precibus omnium iuste petencium subuenire teneatur, illius maxime peticionem incunctanter debet admittere, quam in idem amoris consorcium et in unum regie potestatis participium in matrimonii copulauit sacramentum. Cum itaque nostra coniunx karissima regina Yoles quandam puellam nomine Ahalyz ex ingenui sanguinis parentibus oriundam, de remotis Francie partibus secum in suis seruiciis in Hunguariam(!) adduxisset, cuidam ex regni nostri nobilibus Botez nomine tradidit in uxorem, cuius innumerabilia tam in mari quam in terra uxori nostre, antequam ad nos de Grecia adduceretur, cum indesinenti fidelitate exhibita seruicia de sue munificencie bonis digne remunerare satageret, pro ipsa terram quandam que Widhor dicitur, ad sexaginta aratra in comitatu de Wolkou constitutam a nobis humiliter postulauit, cuius iustam et idoneam esse considerantes peticionem predicte eciam Ahalyz pre oculis nostris habentes indefessam circa filium nostrum Andream sedulitatem, pro tot et tantis seruiciorum suorum meritis eidem iamdicte Ahalyz ad preces dilecte uxoris nostre regine terram illam in perpetuum contulimus, ita uidelicet, quod maritus eius nullam iurisdiccionem in terra illa habere debeat, (et) eadem A(halyz) cuicunque uoluerit, siue suo marito, siue pro remedio anime sue, plenam conferendi habeat potestatem. In possessionem igitur terre illius eam per Ochiuz tunc temporis Sclauonie banum precepimus introduci. Cuius terre mete sic ordinantur: prima meta progreditur de aqua Boza scilicet de orto Wrachusla et habet ibidem foris metam apud ilicem; item aliam metam habet in exitu silue et habet communem metam cum comite Michaele super arborem populi, et inde tendit ad arborem piri, ubi fit congregacio puerorum in octauis pasce, et ibi incipit meta cruciferorum et postea meta Luder, postmodum sub arbore tilie iungitur terre Holmos et ducitur usque ad terram Georgii, que tendit ad magnam uiam, ubi iungitur ad terram Jardan, et inde redit ad eandem siluam, et in medio silue iungitur terre Micha que uadit ad Mlaka, et inde peruenit ad predium Georgii que tendit usque ad Boza apud ortum Miloia, et sic meta circumdata terminatur. Vt autem hec a regie liberalitatis circumspecta de-

liberacione facta donacio nullis unquam temporibus alicuiuscunque cauillacionis in posterum subrepente uersucia possit retractari, ad maiorem huius facti prouidenciam, ut nostra donacio sit perhemnior et longioris temporis spacio uiuacior, presentem concessimus paginam priuilegii nostri munimine in perpetuum confirmatam. Datum per manus Cleti aule regie cancellarii et Agriensi prepositi, anno dominice incarnacionis M°. CC°. XX°. Venerabili Johanne Strigoniensi, reuerendo Vgrino Colocensi archiepiscopis existentibus, Desiderio Chenadiensi, Willelmo Ultrasylvanensi, Roberto Wezprimiensi, Jacobo Wachiensi, Stephano Zagrabiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Cosma Geuriensi, Alexandro Waradinensi ecclesias feliciter gubernantibus. Nicholao filio Borz palatino et comite Supruniensi, Ochiuz curiali comite regine, bano et comite Worostiensi, Neuka woiauoda, Jula fratre Ratolth curiali comite regis, comite Keweiensi existentibus, Dionisio magistro tauarnicorum et Bachiensi, Jula maiore Budruguiensi et Zounukiensi, Mika Bichoriensi, Benedicto filio Samud Noui castri, Demetrio senescalco Woswariensi, Smaragdo Posoniensi, Gregorio filio Bera Albensi, Paulo Chenadiensi, Johanne Nitriensi, Botez Musuniensi comitatus tenentibus, regni nostri anno septimo decimo.

Na ledjima bilješka XIII. vijeka:

Priuilegium filiorum Botiz.

Original u zemaljskom arkivu u Zagrebu (Doc. med. aevi). Pečat, koji je nekoč na toj listini visio na vrvci ili pergamenoj uzici provučenoj kroz dvije rasporine u sred listine, otpao je (stara signatura N. R. A. fasc. 1501. no. 4).

Fejér Codex III. 1. 285—7. — Kukuljević Reg. no. 127.

158.

1220.

Andrija kralj ugarski i hrvatski priznaje, da sv. Petar od Klobučca pripada samo Trogiru.

Andreas dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Chroatiae, Ramae, Serviae, Galitiae, Lodomiriaeque rex fidelibus suis civitati, clero Tragurii, et populo Sibinicensi . . . . gratiae plenitudinem. Placuit serenitati nostrae, ut super questionibus sancti Petri de Clobiczo, territ(orio) Biachii et sancti Vitalis, pro quibus dilectus fidelis noster Spalatensis electus[1] et episcopus vester[2] in nostra erant parati praesentia litigare, omne iurgium, omnisque

[1] Sc. Guncellus. [2] Sc. Treguanus.

quaestio sopiretur, sed sicut in pace hactenus, ita et amodo pacifice possideatis . . . . . Si aliqua . . . de praedictis possessionibus contra vos quaestio moveatur, nolumus quod in alterius sed in nostra dumtaxat praesentia respondeatis.

Farlati Illyr. sacrum III. 246. — Katona Hist. crit. V. 330. — Fejér Codex III. 1. 284. — Kukuljević Reg. no. 116.

159.

1220. U Zadru.

Hranko Trogiranin nekoč opat sv. Krševana očituje, da nije obećao niti davao jaganjca o uskrsu popovima zadarskim.

Omnibus in Christo pie uiuentibus, ad quos presens scriptum peruenerit, Chranus Traguriensis abbas licet immeritus in domino salutem. Quum uita mortalium labilis est et more fluvii currentis nichil in se stabile nichilque perpetuum continere potest, idcirco sollers antiquorum discrecio acta hominum statuit ad posteros scripto comendare. Vnde ego Chranus supradictus abbas, requisitus ad nomen sancti Grisogoni abbatie, si eo tempore quo abbas sanctii Grisogoni exstiti, plebanis et aliis bonis clericis Jadrensibus agnos uel aliquod pro agnis in pascha soluerim, testificor coram domino super animam meam et coram uobis Cossia uidelicet, Leonardo Osiszi, Lampridio fratre Balantini, Andrea decano sancti Damiani et Vulcassio canonico Spalatensi, quod nec agnos nec aliquod pro agnis ipsis aliquando dedi. Et ut hec testificatio perpetuum robur optineat, eam fecimus sigilli nostri impressione muniri. Anno domini M. CC. XX., indictione VIII., Jadre, archiepiscopo Iohanne et Petro Michaele comite existentibus.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru medju spisima sv. Krševana (masso B. caps. I. no. 4). Pečat manjka.

160.

1220.

Podložnici opata topuskoga priznavaju, da isti opat imade pravo patronata u crkvi sv. Stjepana u Vernici.

Ego Martinus dei gracia Corbaviensis episcopus notum facio tam presentibus quam futuris, quod cum consecrarem ecclesiam sancti Stephani in Vernice, recognitum est in presencia mea de hominibus abbatis

Nullus autem burgensis tributum soluere teneatur, nisi qui vadit in Teuthoniam cum suis mercimoniis, de quolibet curru ponderato soluet tres denarios. Item (i)idem hospites tenentur soluere comiti eiusdem castri in festo sancti Martini de qualibet curia XII. (duodecim) denarios, quos iudex eorundem debet colligere; quociens autem comes castri renouatur, tenentur ei dare XX. (viginti) cubulos vini, centum panes et unum bouem. Si quis autem herede carens decesserit, libere disponat suam possessionem siue ecclesie seu cuilibet suorum cognatorum. Si quis vero voluerit de villa recedere, venditis omnibus suis edificiis libere possit abire; quicumque vero burgensis per aliquem extraneum in rebus suis dampnum pateretur et idem malefactor ab eodem burgense in villa sua recognosceretur, rihtardus eiusdem loci inter eos faciat iusticiam. Prima meta terre eorum incipit de villa Yuanc et conterminatur mete ville Turda, deinde vadit ad villam Johannis et tenet metas cum ea, inde ad villam episcopi et tenet metas cum ea, deinde gradiens conterminatur ville Gurdon et tenet metas cum ea, inde conterminatur ville Wecuslau et tenet metas cum ea, inde vadit ad villam Tusoy et tenet metas cum ea, deinde vadit ad terram cruciferorum et tenet metas cum ea, deinde tendit ad magnam viam in qua gradiens priori mete conterminatur. Pristaldi autem nostri Otochur de villa Greben et Zelco terrigena de villa Pritice. Vt autem hec nostra donacio nullis unquam temporibus valeat retractari, presentes litteras sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum per manus Johannis tunc temporis nostri notarii. Reuerendo Guncelo Spalatensis archiepiscopo existente, Stephano Zagrabiensi, Martino Gurbouiensi (!) episcopis feliciter ecclesias gubernantibus; Jula comite et magistro nostro, Zaharia comite tunc tempore Worostiensi, Ladislao et Laurencio magistris, Salomone bano, Dionisio, Cosma, Stephano filio Nicholay bani, Symone Latino et ceteris comitibus existentibus. Anno ab incarnacione domini M⁰. CC⁰. XX⁰. regni nostri anno primo.

Original u arkivu grada Varaždina no. 2. Na listini visi, crvena i bijela svilena vrpca s ulomkom pečata.

162.

Oko god. 1220.

Andrija kralj ugarski i hrvatski prijeti Kačićima svom svojom silom, ako ne odustanu od gusarstva.

Andreas rex Hungariae Malduco duci Kachetorum totique suae cognationi . . . . . iubet, quod a latrociniis in insulis duabus maritimis

sancti Barnabe, sancte crucis et sancte trinitatis ex parte castri Simigiensis in diocesi Vesprimiensi existentium, cum fructibus perceptis ex eis quibus fuerant, ut dicebatur, per eundem episcopum spoliati, cum expensis quas in eiusdem prosecutione negotii usque ad illa tempora fecerant, ac facturi essent in posterum, sibi restitui postulauit omne ius suum in iudicium deducendo; privilegium sancti regis Stephani, et confirmationes felicis recordationis Alexandri, Vrbani et Clementis Romanorum pontificum predecessorum nostrorum ad intentionem suam fundandam super principali producens. Memoratus autem procurator ex aduerso respondens, proposuit episcopum supradictum decimas memoratas inconcusse diutius possedisse, asserens nichilominus, quod dicta pars que ultra Drauam exsistit tempore dati priuilegii de comitatu non fuisset eodem, et quod predicte capelle que circa Drauam erant cum parrochianis suis essent in Zagrabiensi diocesi constitute, que omnia obtulit se tunc temporis probaturum. Vnde sepefatus predecessor noster, cum per assertionem eorum sibi de cause meritis plenius liquere non posset, venerabili fratri nostro Waciensi episcopo et collegis suis causam eandem commisit fine debito terminandam. Verum cum iudices nominati tum propter ipsius obitum mandatoris, tum propter alias causas multiplices in negotio minime procederent memorato, nos ad instantiam abbatis prefati . . . preposito et . . . S . . . Vesprimiensi et . . . Albensi Vesprimiensis diocesis archidiaconis nostris dedimus litteris in mandatis, ut super hoc et aliis negociis suis a dicto predecessore nostro iudicibus diuersis commissis, iuxta tenorem mandatorum ipsius procedere procurarent, qui sicut ex relatione intelleximus eorundem, in ipso negotio variis de causis minime procedentes, ipsum re adhuc integra ad sedem apostolicam remiserunt. Procuratore igitur abbatis iam dicti, ac dilecto filio magistro Ambrosio archidiacono Vesprimiensi nuntio partis aduerse proter hoc in nostra presentia constitutis dilectum filium nostrum E(gidium) sanctorum Cosme et Damiani diaconum cardinalem eis concessimus auditorem, cui cum de cause meritis per ipsos non potuerit fieri plena fides, nos causam ipsam vobis duximus committendam, discretioni uestre per apostolica scripta mandantes, quatinus in negocio ipso non obstantibus aliquibus litteris super hoc a sede apostolica impetratis usque ad definitiue sententie calculum sublato appellationis obstaculo procedentes causam ipsam, si de partium voluntate processerit, fine debito terminetis, facientes quod decreueritis auctoritate nostra firmiter obseruari. Alioquin eam sufficienter instructam ad nostram presentiam remittatis, prefigentes partibus terminum competentem quo nostro se conspectui representent, iustam dante domino sententiam recepture. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia odio uel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam cessante appel-

sulas inter Spalatum et Ulmes sitas, videlicet Faram et Braczam, Gorzuram et Laugurstam cum parvulis insulis et aliis pertinentiis suis, quas inteleximus karissimum in Christo filium nostrum (Andream) regem Ungarorum illustrem in recompensationem multorum servitiorum que exhibueritis eidem de mera vobis liberalitate donasse, sicut ea iuste et pacifice possidetis et in instrumento regis ipsius confecto exinde continetur, auctoritate vobis apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo etc. nostre protectionis et confirmationis infringere. Si quis autem etc. Datum Laterani IV. kal. aprilis, pontificatus nostri anno quinto.

Theiner Monum. Hungariae I. 27 (iz reg. orig. Hon. an. V. ep. 497. fol. 100). — Kercselich Not. prael. 208. — Katona Hist. crit. V. 349. — Fejér Codex III. 1. 306. — Potthast Reg. pont. I. no. 6601. — Kukuljević Reg. no. 136.

166.

1221, 13. aprila. U Lateranu.

Honorije III. papa poručuje Spljećanima, neka tjeraju gusare, koji robe križare, radi čega šalje svoga legata Akoncija.

Honorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis comiti et populo Spalatensi salutem et apostolicam benedictionem. Tacti sumus dolore cordis intrinsecus, quod, sicut audivimus, novi contra Christum hostes proditorie insurgentes tempus faciendi legem eius dissipare nituntur, quia quidam Sclavi et Dalmatini, quamvis censeantur nomine christiano, crucesignatos transfretantes in terre sancte subsidium ad obsequium Jesu Christi et alios Christianos piratica rabie spoliant, capiunt et occidunt, et velut vulpes habentes proprias foveas interdum latitant capta preda, ut quasi ex intervallo securitate promissa subsequenter alios incautos invadant, ut iterum Christianorum ditentur spoliis et sanguine satientur, iidem quoque ac alii latentes in insidiis et speluncis Christianorum iter observant, ut depredentur eosdem, et quod est gravius, immanitate perimant inhumana. Quis ergo a tam nefande proditionis auditu et a voce tam peculiaris malitie non stupescat, quis tantam Christi contumeliam non zeletur et horore perculsus non exurgat ad tam atrocem redemptoris iniuriam vindicandam, dum ministri eius, qui fundavit et regit celum, terram et maria et omnia que in eis sunt in arida vel in aquis, nequeunt ab huiusmodi latrunculis esse tuti? Ne igitur nefandissimi hostes

persona propria profecturus, dummodo id facere valeas absque gravi Strigoniensis ecclesie detrimento. Datum Laterani XIIII. kal. maii, (pontificatus nostri) anno quinto.

Theiner Monum. Hungariae I. 28 (iz reg. orig. Hon. III. an. V. ep. 537. fol. 109). — Fejér Codex III. 1. 309. — Potthast Reg. pont. I. no. 6618.

168.

1221, 22. jula. U Zadru.

Ivan nadbiskup zadarski čini sud izmedju kneza zadarskog Petra i opata samostana sv. Krševana.

In Christi nomine. Anno incarnationis eius millesimo ducentesimo vicesimo primo, mensis iulii, festo beate Marie Magdalene, indictione nona, Jadre, residente venerabile domino Johanne archiepiscopo (Jadre)nsi, in archiepiscopali suo palatio, cum clericis et laicis ibidem congregatis, quorum nomina (infe)rius scripta sunt. Nobilis uir dominus Petrus Michael Jadrensis comes conquestus est co(ram) . . . . o de domino Damiano abbate sancti Crisogoni, dicens se habere tres questiones contra eum proponendas: vnam videlicet de ouibus dimissis in pascua Staree contra ciuitatis sue . . . . . uem edictum, alteram de labore frumenti facto in eadem Starea contra eundem unum . . . (e)dictum, terciam questionem quando dominus abbas uolebat minare iumenta in insulis per Stream, eidem interdixisse se dicebat, ut iumenta in Starea non ponet prop . . : prefatum comune et unum interdictum et sic cepit proponere dicens: de duabus questionibus taceo modo, set de ouibus in Starea missis contra ciuitatis nostre comune interdictum conqueror et bannum quero. Contra que Mergia de Cocilla aduocatus monasterii pro abbate sic respondebat dicens: monasterium sancti Crisogoni habet priuilegium a domino (pap)a in quo contradictum est sub excomunicacionis sentencia, ut bona eiusdem mona(sterii) nullus sibi uiolenter subripiat; tu domine comes uiolenter cepisti unum (pu)lletrum de iumentis sancti Crisogoni sine questione et sine sentencia ecclesiastica . . . . . iumenta eadem in tuo labore pro tuo uelle flagellasti; redde monasterio inprimis quod uiolenter et iniuste accepisti et tunc tibi respondebit, expoliatus enim et nudus intra curiam apparere ueretur, neque excomunicato debet respondere. Auditis utris(que) partibus dominus archiepiscopus sumpsit secum ad consilium Ma(nfredum) archidiaconum suum, Vitalem sancte Marie maioris, Marinum sancti Petri

septembris, sub tempore domini regis Radoslaui et comitis Desali, episcopi vero Blasii, Leo . . . . . pulsata campana . . . . . civitatis sic stabilivimus, ut ab hodierno die in antea nulla carta de lege non scribatur nisi in curia coram iudicibus. Et quicunque voluerit facere aliquam credatizzam alicui homini sive de aliquo negocio, non possint facere chartam nisi ambobus(!) partes presentes fuerint, et in hunc modum testes adsint cum uno de iudicibus. Et quicunque extra hoc decretum chartam scribere presumpserit, sit falsa et irrita et non accipiatur in curia, et notarius qui eam scripserit sit in sententia. Et ab hodierno die in antea hoc stabilivimus, ut mos que antea fuit in civitate de venditione hereditatum, illud conservetur, ut sit sicut in antiquo tempore.

Farlati Illyr. sacrum VI. 436 (uvod). — Rad jugosl. akad. I. 129. — Kukuljević Reg. no. 138.

170.

1221, 2. decembra. U Lateranu.

Honorije III. papa postavlja Treguana biskupa trogirskoga sucem u sporu izmedju kneza zadarskog i samostana sv. Krševana.

Honorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri episcopo et dilecto filio archidiacono Traguriensi salutem et apostolicam benedictionem. Dilectus filius abbas sancti Grisogoni Jadrensis sua nobis petitione monstrauit, quod nobilis uir P(etrus) comes Jadrensis occasione cuiusdam banni extorquere uolens ab ipso quandam pecunie quantitatem ipsum coram uenerabili fratre nostro archiepiscopo Jadrensi non ex delegatione nostra super hoc traxit in causam. Coram quo cum idem abbas excipiendo proponeret, se non teneri dicto comiti respondere, cum paratus esset in continentia probare, ipsum tunc esse uinculo excomunicationis astrictum, quia idem archiepiscopus exceptionem huiusmodi non admittens respondere sibi compellebat eundem, ipse sentiens indebite se grauari, ad uenerabilem fratrem nostrum patriarcham Gradensem primatem ipsius archiepiscopi uocem appelationis emisit. Qui cum quendam notarium eiusdem comitis super hoc iudicem deputaret, alium sibi concedere contradicens, idem nostram audientiam appellauit. Ideoque discretioni uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus si est ita reuocato in statum debitum, si quid post appellationem huiusmodi temere inueneritis acceptatum, audiatis causam et appellatione remota fine debito terminetis facientes, quod decreueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari,

auctore domino firmiter observari. Datum Laterani III. nonas decembris, anno sexto.

Theiner Monum. Hungariae I. 31 (iz reg. orig. an. V. ep. 69. fol. 168). — Fejér Codex III, 1. 350—1. — Potthast Reg. pont. I. no, 6725. — Kukuljević Reg. no. 139.

172.

1221, 4. decembra. U Lateranu.

Honorije III. papa šalje svoga legata biskupa vesprimskoga, da preda Guncellu nadbiskupu spljetskomu palij.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Roberto) Vesprimiensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem. Olim tibi dedisse meminimus in mandatis, ut electionem de G(uncello) fratre hospitalis sancti Stephani regis a Spalatensi capitulo celebratam examinares diligenter, si personam invenires idoneam et electionem canonicam, illam auctoritate apostolica confirmares et impenderes munus consecrationis electo. Nuper autem per tuas nobis litteras intimasti, quod cum electionem invenisses canonicam et concordem et de idoneitate persone te certum antiqua notitia reddidisset, electionem confirmasti praedictam et electum in presbyterum ordinans, ei consecrationis munus iuxta mandatum apostolicum impendisti. Ipso igitur electo a nobis palleum insigne videlicet plenitudinis pontificalis officii cum instantia postulante, illud per dilectum filium Vulcasium canonicum Spalatensem tibi, de quo gerimus fiduciam specialem, duximus transmittendum, fraternitati tue per apostolica scripta mandantes, quatinus secundum formas, quas tibi sub bulla nostra destinamus inclusas, ab ipso electo nomine nostro fidelitatis recipias iuramentum, et ipsum palleum sibi tradas, ut illo intra suam utatur ecclesiam diebus qui in eiusdem ecclesie privilegiis exprimuntur. Datum Laterani II. nonas decembris, pontificatus nostri anno VI.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (XVI. 1. 106). Na listini visi o končanoj vrvci olovni pečat.

Farlati Illyr. sacrum III. 251. — Katona Hist. crit. V. 362—3. — Fejér Codex III. 1. 348—9. — Carrara Archivio no. 50. — Theiner Monum. Hungariae I. 31. — Potthast Reg. pont. no. 6727. — Kukuljević Reg. no. 141.

173.

1221, 4. decembra. U Lateranu.

Honorije III. papa podjeljuje palij nadbiskupu spljetskomu.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri G(uncelo) episcopo in archiepiscopum Spalatensem electo salutem et apostolicam benedictionem. Cum dilectus filius Wlcasius canonicus Spalatensis nuntius tuus ad apostolicam sedem accedens nobis supplicasset instanter, ut palleum plenitudinis videlicet officii pontificalis insigne tibi concedere dignaremur, nos eius immo tue instantie benignum impertientes assensum, palleum ipsum eidem commisimus venerabili fratri nostro (Roberto) Vesprimiensi episcopo assignandum, qui secundum formas quas sibi sub bulla nostra destinamus inclusas, a te nomine nostro fidelitatis recipiat iuramentum et ipsum palleum tibi tradat, tuque illo intra tuam utaris ecclesiam diebus, qui in eiusdem ecclesie privilegiis exprimuntur, studens humilitatem ac virtutes alias que nichilominus hoc figurantur gestamine, quantum gratia divina concesserit, imitari. Datum Laterani II. nonis decembris, pontificatus nostri anno sexto.

Theiner Monum. Slavorum I. 72 (iz reg. an. VI. ep. 84). — Farlati Illyr. sacrum III. 251. — Katona Hist. crit. V. 362. — Fejér Codex III. 1. 348. — Carrara Archivio no. 50. — Potthast Reg. pont. I. no. 6727. — Kukuljević Reg. no. 140.

174.

1221, 5. decembra. U Lateranu.

Honorije III. papa Ivanu nadbiskupu ostrogonskomu i njegovim sufraganima, da nastoje uništiti heretike bosanske.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabilibus fratris (Johanni) Strigoniensi archiepiscopo et suffraganeis eius salutem et apostolicam benedictionem. Si zelus vos comederet domus dei et obprobria Christo exprobantium super vos caderent, ut deberent hereticos qui unicam sponsam eius sacrosanctam ecclesiam multipliciter polluere moliuntur, antea curassetis de vestris finibus eminus profligare, quam a nobis ad eos excitaremini profligandos, cum iam vix valeatis de lata negligentia excusari. Cum igitur, sicut audivimus, in partibus Bosnie tamquam in

cubilibus structionum heretici receptati, velut lamie nudatis mammis catulos suos lactent, dogmatizando palam sue pravitatis errores, per quod grave imminere potest commisso nobis gregi dominico detrimentum, fraternitatem vestram monemus et hortamur attente, per apostolica vobis scripta precipiendo mandantes, quatenus uniuersi et singuli ad pestem huiusmodi abolendam omne studium omnemque diligentiam adhibentes commonefaciatis subditos vestros et in remissionem eis peccaminum iniungatis, ut cum a dilecto filio magistro Accontio subdiacono et capellano nostro apostolice sedis legato, quem ad hoc specialiter providimus deputandum, fuerint requisiti, contra hereticos ipsos nec non receptatores et fautores eorum exurgant viriliter et potenter, aliasque predicto legato impendatis ad id consilium et auxilium oportunum, acturi sic ex animo causam dei, quod pater qui videt in abscondito reddat vobis, et nos zelum vestrum dignis debeamus in domino laudibus commendare. Sciatis autem, quod si quos forte inveniremus, quod non credimus, tepidos vel remissos, nos nequaquam possemus equanimiter sustinere, quin eos severius puniremus. Datum Laterani nonis decembris, anno sexto.

In e. m. scriptum et omnibus archiepiscopis et episcopis Ungarie.

Theiner Monum. Hungariae I. 31—2 (iz reg. orig. an. VI. ep. 71. fol. 168). — Fejér Codex III. 1. 351. — Carrara Archivio no. 51. — Potthast Reg. pont. I. no. 6729.

175.

1221.

Andrija kralj ugarski i hrvatski vraća banu Ohuzu zemlju Kamešnicu pod Kalnikom, a crkvi zagrebačkoj, koja ju je dotle uživala daje u zamjenu zemlje Rodoš, Viduše, Kupuk i Braten.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Seruie, Galitie, Lodomerieque rex in perpetuum. Regie dignitatis incumbit officio, ut illorum peticiones, quos regni utilitati honorique regie corone peruigiles experto cognouerit, benigno fauore prosequatur. Hinc est: quod terram quandam sub Keymuk nomine Kemesnice, quam pater noster felicis memorie rex Bela (a) maiore Ochuz patre videlicet Ochuz bani abstulerat et Zagrabiensi ecclesie per priuilegium contulerat perpetuo possidendam, ad instanciam dilect et fidelis nostri Ochuz bani et maxime, quia in ducentis marcis persoluendis, quas nobis de ultramarinis partibus remeantibus accomodauerat, sibi tenebamur eodem iure et libertatis titulo, quo ecclesia eam possi-

debat, scilicet: nec marturinas nec alias exacciones que sunt uel que forte in banatu emerserint, nec victualia banatui, nec vicebano incole earumdem terrarum soluere tenebantur, per fidelem nostrum Reinolt filium Pertolt sibi et per eum suis heredibus iure perpetuo possidendam restituimus, et per eundem Reinolt ecclesie Zagrabiensi ne ei iniuriari et predecessorum nostrorum elemosinas uelle retractare uideremur, pro predicta terra nomine Kemesnice terras eandem equiualentes de nostris terris propriis, scilicet: de terris castri Zagrabiensis, terras videlicet: Rodos, Widuse, Cupuc et Braten, a castro Zagrabiensi exceptas ad beneplacitum episcopi et tocius capituli eisdem debitis et seruiciis, quibus incole earumdem terrarum banatui seruire tenebantur, ecclesie perpetuo possidendas contulimus, concedentes earumdem te rarum inhabitatoribus, quod nec marturinas, nec descensum, nec alias exacciones que forte emerserint in banatu, nec banatui, nec vicebano soluere teneantur, sed ecclesie tantummodo. Ad maiorem eciam cautelam dictas terras per superius nominatum Reinolt certis limitibus undique distingui precepimus. Prima igitur terre Rodos meta egreditur de Sowa et uenit cum metis de terra assignatis ad fossatam Mlaca usque ad uiam, inde reflectitur uersus aquilonem et tendit per metas in longum Mlaca, in qua diucius uadit per metas ad arborem narfa, inde in magna uia ad arborem tulfa, sub qua est meta terrea, inde in eadem uia uadit per metas usque ad terminos Girymla, que est terra eiusdem ecclesie ab antiquo, semper a dextris terra populorum regis remanente, a sinistris uero ecclesie; inde reflectitur uersus occidentem et metis assignatis tam sub piro quam sub aliis arboribus vel in campis tendens diucius reclinatur uersus meridiem, et per metas uadit ad pirum sub qua est meta transitque aquam ad sambucum ubi est meta, inde uadit ad arborem cerasi iuxta quam in eadem aqua paululum tendens superius uadit ad narfa, inde per metas tam terreas quam arbores intrat Sowam, semper a dextris et a sinistris ecclesie pertinentibus, et in Sowa meta uadit inferius, unde prius processerat, et medietas aque Sowe pertinet ad ecclesiam. Item meta terre Cupuc et terre Widuse incipit ab oriente iuxta metas episcopi sub quercu, inde uadit ad silicem sub qua est meta iuxta aquam, inde uadit per metas uersus aquilonem ad puteum Lubawod ubi est meta sub piru, inde uadit per uiam ad cacumen magni montis ubi est meta et (in) vertice eiusdem montis uadit ad Jazanouc, pars montis a sinistris pertinet ad ecclesiam, inde descendit per metas uersus meridiem ad puteum, inde intrat aquam Blizna in qua uadit inferius diucius et exiens de aqua ascendit montem Sterma pec, de quo descendit per metas ad puteum, inde transiens uallem ascendit montem ad metam in quo uadit paululum per metas et descendit ad sorbum tenens metas cum Herceg, inde descendit in Blizna

potoka, in quo procedens paululum exit ad uiam Struscogoy, per quam per metas uadit ad aquam Zucher tenens metas cum populis regis, inde conterminatur terre prememorate ecclesie antiquiori semper a sinistris meta spectante ecclesie. Item meta terre Bratonis incipit ab occidente de quercu et tendit uersus orientem in uia ad pirum, inde uadit ad lapidem per metas, ubi conterminatur terre Banconis, hinc per metas procedens conterminatur terre episcopi, inde ad quercum, inde ad auellanam inde ad quercum, hinc ad aquam Yelsouc, in qua parum procedens transit ad pirum ubi est meta, inde in montem ad quercum, deinde ad uiam, inde per metas ad Hodud, hinc in montem ad sorbum de qua per uiam uadit ad tulfa, inde in Crauawelg hinc in Hodud ibi conterminatur priori terre eiusdem ecclesie, ab inde per montes et colles et per cetera loca transeundo cum metis ascendit ad locum unde prius processerat meta, semper a dextris ecclesie metis remanentibus. Ut autem hec a nobis Ochuz bano facta restitucio et facta in ecclesiam in concambium restitucionis collacio nec nostris nec nostrorum successorum temporibus uel per banum siue per aliquem alium retractari ualeat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Cleti aule regie cancellarii et Agriensis prepositi, anno dominice incarnacionis MCCXXI., venerabili Johanne Strigoniensi, reuerendo Vgrino Colocensi archiepiscopis existentibus, Desiderio Cenadiensi, Willelmo Transilvano, Roberto Wesprimiensi, Thoma Agriensi, Stephano Zagrabiensi, Alexandro Waradiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi et aliis episcopis ecclesias feliciter gubernantibus. Nicolao palatino et comite Supruniensi, Ochuz bano, Paulo woywoda, Jula curiali comite regine et comite Budrugiensi, Dyonisio magistro tawarnicorum et comite Bachiensi, Bankone curiali comite regis et comite Albensi, Demetrio senescalco[1] et comite Woswariensi, Laurencio filio Ochuz magistro pincernarum et comite Keweiensi existentibus, regni nostri anno XVIII.

Iz bule pape Grgura IX. od god. 1227. Prijepis Thome de Iuliis, viceprefekta vatikanskog arkiva od god. 1698. U arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 1. no. 41).

Kerchelich Historia 327 (fragment). — Farlati Illyr. sacrum V. 360—1. — Fejér Codex III. 1. 320—1 i VII. 5. 222—4. — Tkalčic Monum. episcopatus I. 49—50 i II. 110—2. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 161—3. — Theiner Monum. Hungariae I. 77. — Kukuljević Reg. no. 145.

---

[1] Idem quod magister dapiferorum.

1221. **176.**

Razvod zemalja izmedju samostana sv. Kuzme i Damjana i Templara.

In nomine sancte et individue unitatis amen. Quum plerumque facta mortalium vel individue nemus oblutant vel longiquitate temporis in obliuionem deducuntur, rata ratione prouisum est et modulatum, ea posteris scripto transmittere. Hinc utique est, quod cum ego Ochus banus Dalmatie et Chroatie precepto domini regis A(ndree) banatus iura tractaturus ad maritima descenderem et studiose intenderem hiis operam dare, que ad utilitatem et comodum totius regni spectarent, interim orta est questio de quibusdam terris sub Thino inter magistrum Thomam templarium et abbatem R(obertum) sanctorum Cosme et Damiani, que terre sunt propriis distincte metarum vocabulis, sicut in eiusdem monasterii privilegiis expresse continentur. A via videlicet quę vadit de Thino inferius ad Blatam, unde sunt mete ordinate, de quibus etiam terris coram domino rege inter predictum magistrum Thomam cum ceteris fratribus Templi et prenominatum abbatem causa fuit ventilata, actore existente pro abbate Wlcinna eiusdem monasterii monacho, que causa nobis a domino rege fuit delegata. Cum itaque sepedicti fratres Templi et abbas cum fratribus suis pro eadem causa diffinienda coram nobis apparerent, antequam ad contestationem litis pervenirent, idem Thomas magister Templariorum et frater Petrus Guizardus nec non et ceteri fratres Templi accedentes ad presentiam nostram coram magistro Accontio apostolice sedis legato, Cosma Geuriensi episcopo, G(uncello) Spalatensi archiepiscopo et ceteris episcopis ac comitibus Dalmatie et Chroatie, propria et spontanea voluntate confessi sunt, se nihil iuris in predictis terris aliquatenus habere, recognoscentes se ipsos contra iusticiam easdem terras quesivisse. Ne igitur in posterum inter Templarios et monachos aliqua posset de eisdem terris discordia suboriri, dominum Ciriacum prepositum, qui tunc precepto regis Dalmaciam intrauerat, sepedicto abbati et Templariis mediatorem dedimus et presens scriptum tam sigillo nostro quam ceterorum episcoporum et comitum, qui nobiscum aderant, ad robur perpetue stabilitatis fecimus insigniri. Anno domini millesimo ducentesimo vigesimo primo, indictione nona. Magistro Accontio apostolice sedis legato, G(uncello) Spalatensi archiepiscopo, Cosma Geuriensi, T(reguano) Traguriensi, B(artholomeo) Scardonensi, M(icha) Farensi, M(icho) Tiniensi, M(artino) Corbauiensi episcopis, Simone comite Nonensi, Domaldo comite, Gregorio comite, Dedomiro comite, B(uyseno) Spalatensi comite, Slovina Corbaviensi comite et aliis plurimis

comitibus, iupanis et iobagionibus existentibus. Et ego Wlcasius Spalatensis ecclesie diaconus precepto et rogatu domini bani et aliorum presens scriptum annotavi.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru. Na listini nalaze se svilene vrvce sa sedam pečata. — Nalazi se i u prijepisu od god. 1229. mjeseca decembra. Izvornik ove listine u gubernijalnom arkivu u Zadru (fasc. III. no. 8 odio samostana rogovskoga).

Ljubić Polichorion 69 (Starine XXIII. 217).

1221. **177.**

Andrija kralj ugarski i hrvatski dozvoljava zamjenu posjeda banu Ohuzu i knezu vukovskome Tomi.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie Lodomerieque rex in perpetuum. Iure naturali requiritur, ut si que conmutaciones in temporalibus equo tramitis pondere celebrantur, ad perpetue firmitatis robur optineant, et ne aliquo vnquam tempore uersuta emergente calumpnia retractentur, litterarum testimonio debent confirmari. Hac igitur consideracione ammoniti, tam presentibus quam futuris tenore presencium notum esse uolumus, quod nostri fideles ac dilecti uidelicet Ochuz banus et Thomas comes filius Macharei ad nostram accedentes presenciam, idem O(chuz) banus asseruit, quod terram Horostuncha, quam hereditario iure possidebat, Thome comiti in concambium terrarum uidelicet Duruichs, Lasna, Pola et Russa, quas nos ipsi T(home) comiti per bullam auream contuleramus, nobis scientibus assignaret. Et quia quanto maiora tractantur, tanto perspicaciorum cautela debent terminari, propter hec vtraque pars a nobis postulauit, quod eorum conmutacionem et consensum per nostrum priuilegium roborari faceremus. Nos uero quia eorum contractus et disposicio conmendabilis et honesta fuerat, ipsi T(home) comiti iam dictam terram Horostuncha, mediante nostro homine Bokon fratre Cyriacy Zagrabiensis prepositi liberalitate regia sibi et suis heredibus in generaciones generacionum, ne aliquo vnquam tempore uel ab ipso O(chuz) bano uel a suis heredibus seu a quibuscunque de suis cognatis quicquam super hec posset uel debeat reclamari, sigilli nostri munimine perpetuo in pace et quiete possidendam confirmauimus. Cuius terre mete sic incipiunt: prima meta terre Horostuncha progrediens a fluuio Zawa uadit superius ad locum Maho, inde exiens per mediam uillam uenit

ante domum Johannis pastoris, inde progrediens per uiam ad caput aque Cladnich, inde uenit inferius ad Lanham et in eodem inferius uenit vsque ad locum vbi fluuius Prepo . . . (c)adit in predictum Lanham, inde uadit superius ad fluuium Sepchina que cadit in fluuium Zawa et per eundem uadit superius vsque ad priorem metam (vbi) terminatur. Datum per manus Cleti aule nostre cancellarii et Agriensis ecclesie prepositi, anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo XXI°. Ven(erabili Johanne) Strigoniensi, reuerendo Vgrino Colocensi archiepiscopis existentibus, Guillermo Transiluaniensi, Robertho Wesprimiensi, Desiderio Chenadiensi, (Alexandro Waradiensi, Jacobo Waciensi), Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Thoma Agriensi, Cosma Geuriensi, Stephano Zagrabiensi episcopis existentibus. Nicolao (filio Bor)z palatino et comite Supruniensi, Ochuz bano, Neuka woyauoda, Dionisio magistro tauarnicorum et comite (Bachiensi, Jula mai)ore Budrug(iensi et) curie comite regine, Laurencio filio Ochuz de Kewe, Bancone Albensi, Batisio Musuniensi, Smaragdo Poso(niensi, Micha Bicho)riensi, supradicto Thoma de Wolkou, Petro fratre Marcelli Timisiensi, Demetrio senescalco et comite de Uosuar, Ladislao marescalco et comite de Posogua et ceteris comitibus comitatus tenentibus, regni nostri anno X°V°III°.

Original na više mjesta oštećen u arkivu grofa Stjepana Erdödy-ja u Glogovcu u Ugarskoj (sign. LXI. 1. II). Velik i čitav pečat visi na žuto-crvenoj vrvci. Uz ovaj pečat pritisnut je na desnoj strani još jedan manji koji je narisan u Pray: »Syntagma de sigillis«.

Cod. dipl. patrius VII. 8—9. — Kukuljević Reg. no. 142.

178.

1221.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje gradu Šibeniku povelju danu mu od Stjepana III.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis amen. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Olim dilecti et fideles nostri ciues Sibenicenses nuncios suos cum quodam libertatis sue instrumento a predecessore nostro felicis memorie rege Stephano ipsis collato ad nostram presentiam destinarunt, petentes humiliter et devote, ut libertatem, quam a rege iam dicto sub instrumenti fidelis consequentia fuerant consecuti, dignaremur regio ipsis munimine confirmare. Fuit autem huiusmodi ipsorum continentia instrumenti.

Slijedi listina kralja Stjepana od god. 1167. Gl. Vol. II. 115—6.

Cum igitur debitum sit regie maiestatis officium, iustis petentium uotis concurrere cum effectu, et ea que a predecessoribus ordinata et stabilita rationabiliter inveniuntur in omnibus conservare, iura et libertates predictorum civium Sibenicensium, secundum quod in serie instrumenti ipsorum plenius continetur, perpetuo ipsis munimine confirmamus. Ut autem hec nostre confirmationis pagina futuris temporibus inconuulsa permaneat, ac debitum semper obtineat firmamentum, ipsam sigilli nostri impressione fecimus communiri. Datum per manus Cleti aule regie cancellarii et Agriensis prepositi, anno dominice incarnationis MCCXX° primo, venerabili Johanne Strigoniensi, reverendo Ugrino Colocensi archiepiscopis existentibus, Desiderio Cenadiensi, Wilelmo Ultrasilvano, Roberto Vesprimiensi, Jacobo Waciensi, Stephano Zagrabiensi, Thoma Agriensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Cosma Jaurinensi, Alexandro Waradiensi ecclesias dei feliciter gubernantibus. Nicolao palatino et comite Supruniensi, Ochuz bano, Paulo woiawoda, Jula curiali comite regine et comite Budrugiensi, Dionisio magistro tawarnicorum et comite Bachiensi, Bancone curiali comite regis et comite Albensi, Demetrio senescalco et comite Vosuariensis comitatus tenentibus, regni nostri anno decimo octauo.

Iz potvrde kralja Bele od god. 1245. 11. aprila, potvrdjene po istom kralju 1251. 24. novembra. Izvornik ove potonje potvrde u arkivu narodnog muzeja u Budimpešti.

Fejér Codex III. 1. 324—5.

179.

1221. (U Spljetu).

Akoncije papin legat uvjerava Spljećane, da za njih to ne stvara nikakav prejudicij, što mu dragovoljno dadoše brod za prevoz u Zadar, da uzmakne pred ratujućim Kačićima.

Aconcius domini papae subdiaconus et capellanus dei gratia apostolicae sedis legatus, universis praesentes litteras inspecturis salutem in domino. Noveritis, nos propter instantem necessitatem guerrae nephandorum Cazethorum, qui pro ipsorum posse nobis insidias ad nocendum parabant, a capitulo et clero toto civitatis Spalatensis exegisse, ut ligna nobis pararent, cum quibus secure possemus Jaderam pervenire, quod tam devote quam hilariter facere procurarunt postulantes a nobis, ne id illis qui non consueverunt super vectione legatorum auxilium exhibere

ad praeiudicium proveniret. Nos autem nolentes, ut quod nobis fit voluntate spontanea, debeat aliquibus praeiudicium generare, praesentibus his litteris declaramus, ne praeiudicium aliquod ex hoc nobis auxilio praestito alicui generetur, super quo auxilio neminem duximus eximendum.

Lucius De regno l. IV. c. IV. — Farlati Illy. sacrum III. 250. Fejér Codex VII. 1. 207. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 406—7 (po Farlatu). — Kukuljević Reg. no. 143.

180.

1221 (?).

Pred požeškim kaptolom kupuje župan Miha neke zemlje.

(Capitulum ecclesie beati) Petri de Posega omnibus in Christo fidelibus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis salutem et pacem perpetuam in domino. Scriptis . . . . . . ne diuturnitate temporum trahuntur in dubium. Vnde universitati vestre notificare dignum duximus, quod cum Michael comes . . . . . . (G)lanicha, Oriha dragam a Gurgus filio Gurbisa pro decem pensis et aliam sibi coniunctam ab Juachim filio Otrochuc pro X. . . . . em continuam de Ozrisuc filio Radia pro quadraginta pensis et post . . . . de Bogdasa filio Odolin pro decem . . . s pensis, de quibus . . . . Radusta filius Toluch et Tolis filius Holuch, Cosmas filius Selinch . . . . . filius Nadechna, Marc filius Micla . . . uch filius Prouzlo . . . . . et omnes illi ad nostram accedentes presenciam cum Michaele pecuniam pro dicta(!) de Michaele in presencia nostri . . . . . acceperunt et rei geste testimonium nobis commiserunt. Prima autem meta dicte terre sic incipit: ex parte terre filii Muchuc de Uaratna in magna valle ascendit ad orientem super magnum montem et in monte est sorbellum in cuius radice est meta, inde per eundem montem declinat versus meridiem ad ilicem (et est m)eta; inde per magnam vallem transit ad aliam ilicem et in monte est meta, inde tendit usque ad terram Bogdasa et est meta, inde per eundem montem tendit ad calistam unam iuxta quam est meta, inde tendit et est meta versus meridiem, inde incipit descendere ad pirum et est meta, et inde descendit usque ad Uaratnam et est meta, inde in eadem Uaratna tendit alte usque Sclatmich et est meta, et de Sclatmich ubi exit est meta, inde vertitur iuxta terram Rodoan in una v(alle ad) septemtrionem ascend(er)e et in fine vallis est meta, inde declinat ad occidentem et super montem in ilice est meta, inde per eundem montem vadit et est meta, inde transit unam vallem et est meta, inde super

eundem montem quasi in descensu est meta, inde super eundem montem vadit et in arbore quadam vulgo d(icitur i)hor est meta, inde super eundem montem vadit et est meta in pomo, inde tendit ad terram M . . . et iuxta viam Mychor est meta, inde vertitur ad septemtrionem per eandam viam et exit parum ad sinistram partem de via et meta super montem in quercu, inde declinat ad orientem iuxta terram Andre(e) ad sorbellum et est meta, inde vadit ad metam ubi separatur de terra Andree, inde vertitur ad crucem versus meridiem iuxta terram G(ur)gus et est meta, inde separatur de terra G(urgus) et iuxta terram filii Otrochuc declinat ad occidentem et in quercu est meta, inde descendit ad pirum et est meta, inde tendit aliquantum et est meta, inde declinat versus meridiem ad geminum pirum et est meta, inde vadit ad caput Oriha d(ra)ga et est meta et sub domo Gurgus . . . . . est meta, inde ascendit ad septemtrionem et est meta in quercu, inde vadit et in ilice super montem et est meta, inde vertitur ad orientem et in stipite, qui vulgo dicitur gertaim(!) est meta, inde descendit ad Uaratna et in fago est meta, inde Uaratna ducit ad priorem metam alte(!). Ut igitur ratum sit et stabilitum presens scriptum sigillo nostro communitum ei contulimus in testimonium. Anno gracie M°CC°XX° . . . .[1] Sempiterno cantore, Toma decano, Laurencio custode existentibus.

A B C D E

Original u državnom arkivu u Budimpešti (DL. 31052; stara sign. [cap. de Pos.] cista metalium fasc. 1. no. 19). Na listini nalaze se uzice od pergamene, pečata nema. Listina je pisana vrlo lijepom minuskulom s nekim ostacima kursive talijanske u, t, ct, st. Na više je mjesta vlagom vrlo oštećena. Datum joj je stavljen rukom 18. stoljeća: metalis reambulacio terrarum in Glavacha, Orehadragam . . . 1220. U državnom arkivu stavljena je pod god. 1225.

181.

1221—1222. U Kotoru.

Posvećuje se dogradjena crkva svete Marije.

Memoriae comendatur, quod ecclesia sanctae Mariae de Flumine et ecclesia sancti Johannis de Portello semper fuerint sub regimine horum haereditariorum: videlicet de comite Johanne et de Dersa cum his qui

[1] Čini se kao da su slova p m, u tom slučaju ima mjesta samo za tri slova. Pomislimo sebi kraticu za ri, to čitamo primo.

sunt de Bisacca, quas ecclesias rexerunt ipsi per plurimos annos, denique veniente in vetustate ipsa ecclesia erat opus reedificandi eam, tum successores de dictis propagationibus cupientes renovare ecclesiam sanctae Mariae diruerunt veterem et in loco eius fabricaverunt aliam, que post multa annorum curricula, hoc est anno 1221., mense octobris in vigilia sancti Lucae, sub tempore domini regis Radoslavi et domini Blasii Catharensis episcopi completa fuit. Homines qui de illorum progenie egressi fuerunt studuerunt dedicare ecclesiam sanctae Mariae virgini, adiungentes etiam ecclesiam sancti Johannis de Perzano. Homines autem qui ecclesiam dedicaverunt de superiorum veterum origine fuerunt: inprimis presbyter Jacobus, abbas eiusdem ecclesiae sanctae Mariae qui originem ducebat de iis de Bisacca et presbyter Angelus cum fratre suo Calenda filio Tryphonis, Nichiforus de Draghihna cum Leonardo, qui processerunt de comite Johanne, cum Martholo filio Dobrazae et eius fratribus et Tryphon Ratislavae cum Prodano Sclepi genero Marini Ratislavae et filii Martae cum filiis Marcellae et filiis Sabadazi qui exorti sunt de iis de Dersa, et presbyter Marinus Taponi cum fratribus suis et Simon Odalae et Margarithus natus et filia Grubinae cum Georgio filio Vitae, Bello et Johanne. Et Donatus de Rys et Petrus natus de filia de Palmicae de Rys cum filiis Mengazae de Rys et Matovona Draghi et Georgius cum Bogdano diacono nepote archipresbyteri et filii Veturi cum filiis Marci de Stephano. Et filia Andreae Zaponi et filii Romani cum filia Ursacii de Stephano. Suprascripti igitur haereditarii sanctae Mariae considerantes bonum auditorium Georgii Simeonis qui in ipsa ecclesia misit Strabinum cumque coniuge sua Raislava concesserunt ipsi dedicare ecclesiam cum ipsis abbatibus sancti Georgii et sancti Petri Budvensis. Presbyter Michael Paschae testis archipresbyter Chatarensis copiavit, fuitque testis M. archidiaconus cathedralis, presbyter M. Stoici testis.

Kukuljević Reg. no. 146 ima ispod regesta ovu opasku: Ex coll. Papafavae. Exemplar litterae repertae per d. Antonium ep. catharensem in altari sanctae Mariae Fluminis a. 1420. mense octobri.

182.

1221—1222.

Zolovel knez dubrovački izmiruje se sa spljetskim knezom Vučinom.

Zollovellus dei et incliti ducis Venetiarum gratia Ragusii comes, nobili et discreto viro eadem gratia Velcino Spalatensi potestati et Tra-

guriensi egregio comiti et nobilibus ac relique plenitudini eiusdem civitatis eorum ut fratribus salutem et dilectionem. Omnibus quippe patet, quod et vobis non est ocultum, quoniam Judas olim Ragusii comes nec vobis nec suis civibus iustitiam facere voluit, et ideo disensio et pignora inter vos et Raguseos de die in die crescebat. Nunc autem quia gratia dei civitas Ragusensis de confinibus Venetiarum habetur, velemus (!), ut mala omnia que retro tempore usque nunc acta sunt extirpentur ita, ut omnino non nominentur, set omnia cum iustitia examinentur et amodo pignora inter vos et Raguseos non sit. Si quis autem vestrorum aliquid habet adversus aliquem Raguseum, veniat et accipiat iustitiam sicut in patria, et nostris Raguseis illuc venientibus plenam iustitiam fieri facite, si placet, et nemo audeat vel presumat pignorare aliquem ante quam convicerit illum per rationem, quoniam parati sumus omnibus iustitiam plenam facere ut fratribus et amicis.

Izvana:

Nobili et discreto viro Velcinno Spalatensi potestati et Traguriensi comiti et nobilibus eiusdem civitatis.

Original u dvorskom arkivu u Beču, prijepis u arkivu kaptola u Spljetu.

Carrara Archivio 73 (stavlja u god. 1230.). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 306—7. (stavlja oko god. 1205.). — Ljubić Monum. Slavorum I. 31 (stavlja izmedju god. 1221—1223. veleći, da je »Volcinno« ove listine isto što »Buysinus«, koji je bio načelnikom grada Spljeta od god. 1221—1223. pozivajući se na Farlati Illyr. sacrum III. 255 i Lucius Memorie 31. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 171 (ponovno po Luciju). — Kukuljević Reg. no. 55 (pod god. 1205.), no. 154 (pod god. 1221—1223.) i no. 245 (pod god. 1230.?).

183.

1222, 12. marta. U Anagni.

Honorije III papa javlja Dubrovčanima, neka sebi biraju nadbiskupa koji će ukrotiti Omišane i bosanske heretike.

Honorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis . . . archidiacono et capitulo Ragusino salutem et apostolicam benediccionem. Super gregem dominicum uigilantes, quia nobis sunt oues Christi ex officio pastorali commisse, lupos ab eisdem arcemus, ne, quod absit, mercenario comparemur. Rursus inter operarios uinee domini Sabaoht (!), licet circa horam undecimam a patre familias euangelico constituti ad uulpe-

culas capiendas, demolientes eandem summopere laboramus, ut, quod auertat dominus, cum malis agriculis non perdamur, super eo eciam quod inhabitatores castri Almisiensis eam in Christianos immanitatem exerceant, ut non ecclesiis aut personis earum uiduis, pupillis uel senibus deferant nec cuilibet parcant sexui uel etati, sed paganorum more uniuersa uastantes tanquam eorum sint delicie operari peruerse, in perdicione rerum et hominum gloriantur quodam compassionis igne, perfrigimur contra pestem utramque, sicut possumus occurrere cupientes. Cum itaque sicut audiuimus uicini sitis castro predicto et partibus de Bossina, ubi heretici quidam dogmatizando palam sue prauitatis errores, Christi gregem et uineam, id est sacrosanctam orthodoxam ecclesiam exterminant et disperdunt, ut ecclesia uacet uestra pastore, cuius et uestrum ad hoc cognoscimus auxilium opportunum, vniuersitatem uestram monemus per apostolica scripta mandantes, quatinus ad eleccionem archiepiscopi canonicam et concordem sublato cuiuslibet difficultatis obstaculo procedatis, contra hereticos et Almisienses eosdem dilecto filio magistro A(cconcio) subdiacono et capellano nostro apostolice sedis legato pro uestris libenter uiribus assistentes huiusmodi causam exanimo sic acturi, quod pater qui uidet in ascondito reddat uobis, et nos uestre deuocionis integritatem apostolicis benediccionibus prosequamur. Datum Anagnie IIII. idus marcii, pontificatus nostri anno sexto.

Original u arkivu u Dubrovniku. Pečat otpao. — Bullarium Ragusinum u zemaljskom arkivu u Zagrebu ima ovu opasku: »Pendet bulla plumbea Honorii tercii«.

Farlati Illyr. sacrum VI. 92. — Fejér Codex VII. 5. 229—30. — Potthast Reg. pont. I. no. 6802. — Kukuljević Reg. no. 147.

184.

1222, mjeseca marta. U Spljetu.

Pred spljetskim sudom čini se razvod medja za posjede samostana koludrica sv. Rajnerija.

In Christi nomine. Anno eiusdem incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo secundo, indictione X, existente domino Gunzello venerabili Spalatensi archiepiscopo, Buysino inclito comite, iudicibus Lucaro Stresi et Jorra Mathie, nec non Petro Pinose vicario, mense martio. Insurrexit Chatena monasterii sancti Benedicti abbatissa cum suis monialibus per suum advocatorem Forminum Festa in Spalatensi curia contra

Gregorium nepotem Sirizzi et placitavit cum eo de paratineis que sunt post monasterium sancti Benedicti in Postures, videlicet a paratinea Norini et usque ad viam deorsum, dicebat namque abbatissa predicta ipsas paratineas dedise amita Gregorii Chatena pro anima sua in monasterio et Gregorius dicebat eas paratineas suas et per manus suas Bostynne Lungo ad conducturam datas, quem et testem posuit. Curia vero auditis eorum rationibus et pleniter intellectis habitoque consilio cum bonis hominibus et interrogato Bostynna, quia Bostynna dixit non per manus Gregorii ibi sedere sed per manus monialium, precisa determinavit curia sententia: Gregorium proprio teste a causa cecidisse et monasterii(!) obtinuisse et etiam vicarium Petrum Pinose curia monasterio dedit. Ego presbiter Sabatius communis iuratus notarius precepto iudicum hoc breve scripsi.

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

185.

1222, 10. maja. U Lateranu.

Honorije III. papa opominje kralja Andriju, neka zaštiti biskupiju zagrebačku.

Honorius episcopus servus servorum dei carissimo in Christo filio (Andree) illustri regi Vngarie salutem et apostolicam benedictionem. Consvevit regalis potencia dignitatis contumacium domare duriciam et eorum maxime, quos ab ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum molestiis dei timor non revocat et severitas ecclesiastica non compescit. Unde nisi ex diversis et variis occupacionibus excusabilis reddi posses, de tua non immerito excellencia miraremur ex eo videlicet, quod cum tibi scripserimus, ut quosdam parochianos venerabilis fratris nostri (Stephani) Zagrabiensis episcopi, qui eum et ecclesiam suam multipliciter infestantes latam propter hoc in eos ab ipso excommunicacionis sententiam parvipendunt, in suo non foveres errore, sed ab ipsius episcopi et ecclesie predicte cessare molestiis tradita tibi compelleres potestate, qui ad hoc promptus assurgere nemine sollicitante debueras, id hactenus non fecisti, cum autem ecclesiis et personis earum contra perversorum incursus assistere, tibi cedat ad gloriam et salutem. Nos qui quo sincerius te diligimus ad hec te libencius invitamus. Serenitatem adhuc regiam, preces precibus inculcantes, monemus, rogamus et hortamur in domino, quatenus divine pietatis intuitu et tue salutis optentu sic iuxta priorum

*

litterarum nostrarum tenorem desistas fovere predictos, quin pocius ad edomandam rebellionem ipsorum ab episcopo memorato requisitus insistas, quod ecclesiarum iniuria te . . . . et ex hoc commendari valeas apud homines, et a deo qui nullum bonum irremu(neratum) . . . . premium expectare. Datum Laterani sexto idus mai, pontificatus nostri anno sexto.

Liber privilegiorum episcopatus zagrabiensis (list 82) u nadbiskupskom arkivu u Zagrebu.

186.

1222, 25. maja. U Zadru.

Ivan nadbiskup zadarski potvrdjuje posjede sv. Dimitrije zadarskoga.

In Christi nomine. Anno incarnationis eius millesimo ducentesimo XXII., mense madii, die septimo astante, indictione decima, Jadre, temporibus domini Petri Zianni incliti ducis Veneciarum et Johannis venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Petri Michaelis egregii comitis. Quum lapsu temporis oblivione labuntur que fiunt in tempore, necessarium est, ut gestorum memoriam litterarum series propagata in posteros revocet fugientem. Cognoscant ergo presentes et sciant posteri, quod nos quidem prescriptus Johannes Gardiaca dei miseratione promoti ad solicitudinem ecclesie Jadertine, cum ex commissi nobis officii speculatione debita multa in eadem ecclesia ob diutissimam pastoris absenciam invenissemus, alia evellenda, plantanda, plurima comperimus inter cetera ecclesiam sancti Demetrii Jadertine civitatis a clero et populo Jadertino sancti Damiani monasterio de Monte collatam ad ecclesie utriusque communem utilitatem. Nos quoniam quorum interest profectibus ecclesiarum et usibus intendere, pensata dicti monasterii conventus religione plena fructibus honestatis et helemosinarum, dictam sancti Demetrii ecclesiam cum omnibus suis circumstanciis et possessionibus ubicunque positis ad preces Roberti abbatis et conventus memorati monasterio supradicto tradimus, tradita confirmamus, confirmata presentis scripti patrocinio communimus, et ut hec nostra confirmatio indubitati sumat roboris fulcimentum, presentem paginam nostri duximus sigilli karactere muniendam. Testes autem huius nostre collationis, confirmationis et comunicacionis ad hoc rogati sunt: magister Aconcius domini pape subdiaconus et capellanus, apostolice sedis legatus, Treguanus Traguriensis episcopus, Chranus sancti Johannis eiusdem diocesis abbas, Damianus abbas sancti Grisogoni Jadrensis

diocesis, Manfredus archidiaconus, Camasius archipresbiter sancti Petri veteris plebanus, Dobre sancti Stephani, Marinus sancti Petri novi, Zancius sancti Michaelis plebani Jadertini, ac nobiles viri Laurentius de Joseph, Coscia Gregorii et Desa de Pizica advocatus predicti monasterii. Nulli ergo hominum liceat hanc nostre donationis paginam infringere, vel ei ausu temerario contrahire, quam nos ad maiorem evidenciam per manum publicam coram prescriptis testibus in scriptis redigi precepimus. Et ego Vitalis sancte Marie maioris plebanus et Jadrensis notarius huic donationi et confirmationi interfui et ex precepto predicti domini archiepiscopi scripsi, roboravi et signo consueto signavi.

Ljubić Polichorion 29 (Starine XXIII. 184). — Farlati Illyr. sacrum V. 73. — Kukuljević Reg. no. 148.

187.

1222, mjeseca juna. U Kotoru.

Podavanja brodara biskupu.

Anno dominicae incarnationis MCCXXII., mense iunii, indictione X., coram nobis iuratis iudicibus Joanne Jacobi et Desa. Blasius Catharensis episcopus misit querimoniam super naucleros navium, dicens: quia oporteret dare mihi reditum tam de maioribus navibus quam de minoribus; denique ad hanc quaestionem respondit Andreas Catene dicens: quia nunquam scimus datum fuisse episcopo de minoribus barcellis. Interea vocantes naucleros quaesierunt eos, si antea hoc datum fuisset, et in hoc testificatus est Simon dicens: quia episcopus Sergius me convenit de hoc reditu, et iudicatum est me dare, et dedi illud sibi. Testificantibus et aliis hominibus, Lampridius Zizae cum Vitalio Faroni et Martino Mosce. Unde nos iudices ex consensu aliquorum nobilium sic iubente, ut deinceps tam maiores naves quam barcellae darent reditum episcopo, sicut moris est. Et hoc invenimus: reditum de more de uno arbore medium modium et de duobus arbores(!) unum modium.

Farlati Illyr. sacrum VI. 436. — Kukuljević Reg. no. 149.

189.

1222, 7. jula. U Lateranu.

Honorije III. papa prima pod svoju zaštitu kraljicu Jolantu i njezin hrvatski banat.

Honorius episcopus servus servorum dei, karissime in Christo filie Yoles illustri regine Ungarie salutem et apostolicam benedictionem. Iustis petentium etc. Eapropter karissima in Christo filia devotionis tue precibus inclinati, personam tuam cum omnibus bonis tuis que in presentiarum rationabiliter possides, aut in futurum prestante domino iustis modis poteris adipisci, sub beati Petri et nostra potectione suscipimus: specialiter autem banatum cum omnibus pertinentiis suis, comitatum de Warastin cum pertinentiis eius, comitatum Sumugiensem cum suis pertinentiis, comitatum de Zala cum suis pertinentiis et comitatum de Cerem(!) cum suis pertinentiis, et alia que karissimus in Christo filius noster (Andreas) rex Ungarorum illustris vir tuus in dotalicium tibi concessit; nos id sicut ab eodem rege legitime tactum est, de fratrum nostrorum consilio auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo etc. nostre protectionis et confirmationis infringere. Si quis autem etc. Datum Laterani nonis iulii, (pontificatus nostri) anno sexto.

Theiner Monum. Hungariae I. 35 (iz reg. orig. an. VI. ep. 463. fol. 462). — Fejér Codex III. 1. 388—9. — Potthast Reg. pont. I. no. 6875. — Kukuljević Reg. no. 150.

190.

1222, 24. septembra. U Trogiru.

Treguan biskup trogirski izriče odsudu u parnici izmedju kneza zadarskoga i samostana sv. Krševana.

Uniuersis ad quos presentes peruenerint, Treguanus dei permissione Traguriensis ecclesie minister humilis et Vrsus eiusdem ecclesie archidiaconus eterne felicitatis gloriam et honorem. Vniuersitatem uestram scire uolumus, quod sumus pontifex humilitati nostre dare dignatus est in mandatis, ut causam que inter nobilem uirum P(etrum) comitem Jadratinum ex una parte et monasterium sancti Grisogoni ex altera uertitur super

quibusdam bannis, que dictus comes nitebatur a monasterio extorquere occasione animalium, que abbas cum fratribus eiusdem monasterii ad terram firmam transtulerat de insula et laborerii quod in terra firma exercuerat contra instituta, ut uidebatur eiusdem comitis, audiremus fine canonico terminandam. Mandatorum autem tenor hic est:

Slijedi bula Honorija III. od 1221. 2. dec. pod br. 170.

Nos itaque nobili memorato primo uerbotenus demum litteris et nuncio locum et tempora congruencia legiptime prefigentes iniunximus, ut ad dicendam causam, si quam contra monasterium haberet, uel personaliter uel per sufficientem nuncium nostro se conspectui presentaret. Cui denique neque sic uenienti neque mittenti peremptorium prefeximus(!), que omnia uelud friuola nichili pendens parere penitus recusauit. Quo circa ne monasterium propter hoc expensas incurrat ulterius recidiuas, sed et ne quis occasione friuola quietem dicti monasterii audeat de cetero super talibus perturbare, cum dictus comes abbatem et fratres monasterii coegerit ad curiam laborare, propter quod citatus uocatus legiptime prius et demum peremptorio nec uenerit nec pro se miserit responsalem, ipsum in expensis super hoc in curia factis et ad omne interesse monasterio condempnantes in presencia testium inferius legendorum abbatem et fratres et idem monasterium ab ipsius impeticione denuntiamus perpetuo absolutum. Si quis autem temerarius contra huius nostre diffinicionis sentenciam aliquando uenire presumpserit, iratum sentiat omnipotentem deum, sitque maledictionis perpetue ac excomunicationis sentencia innodatus et usque ad dignam satisfactionem a perceptione dominici corporis penitus alienus. Datum Tragurii in curia episcopi memorati, anno dominice natiuitatis MCCXXII., indicione X., octauo kalendas octobris, in presentia Pauli archipresbiteri, Sise Johannis et Jacobi diaconorum atque Dragi subdiaconi et plurium aliorum. Ad euidentioris autem roboris firmitatem nos iudices memorati presentem sententiam nostrarum bullarum caractere fecimus communiri.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso E. no. 8). Na listini vise na končanoj vrvci dva dobro sačuvana ovalna pečata.

190.

1222, 30. oktobra. U Dubrovniku.

Ivan Gundulić i žena mu Dobroslava darivaju samostan sv. Jakova u Višnjici.

Anno domini 1222., mense octobris die 2. astante. Cum dominus Acontius domini papae subdiaconus et capellanus, apostolicae sedis legatus, Rhagusium devenisset, et in archiepiscopali aula resideret, ipso praesente et praesentibus Blasio Cathariensi episcopo, Joanne Dandulo Ragusino comite, Jordano Locrumensi abbate, domino Alexio Vali, domino Matthaeo Balislavae, domino Luccari Naimeri iudicibus iuratis, Balli Zervati, Nicolao Mauri, Matthaeo Bodaazzo, Bundania Petri et testibus ibidem assignatis, Marino Petragne, Joanne Bogdani Petracicha, Petro Rosini et aliis. Tunc Joannes Gundula in medio astans mera ac propria voluntate et consensu suae coniugis Dobroslavae filiae Mauri Mananae, quae interrogata assensum in hoc plenum praebuit, monasterium sancti Jacobi apostoli, quod propriis suis construxerat nummis in loco qui Brelus vocatur, sub protectione domini papae romanae ecclesiae statuerunt, ut in illius sit potestate atque ditione ita tamen, ut semper monasterium sub beati Benedicti regula consistat et abbatis custodia et fratrum ibi degentium, et ut nemo suorum tam clericorum quam etiam laicorum aliquam habere possit proprietatem aut potestatem; salva tamen reverentia domini Rhagusini archiepiscopi. Quod quidem monasterium praefatus Joannes Gundula una cum coniuge sua Dobroslava per iuramentum evangelii statuentes firmaverunt, ut haec quae scribuntur inviolabiliter perpetuo perseverent, dotantes illud suis donis et possessionibus, videlicet tribuentes ei suas vineas omnes et terras quae sunt in Brelo et earum pertinentias, et vineas et terras suas quae sunt in Bergatto, quas de communi Rhagusino emerant et vineas et terras omnes quae in circuitu eius sunt, quae de paterna fuerunt haereditate dicti Joannis, et domum quae est ad Pusterulam quae fuit patris ipsius Joannis, et molendinum cum suis pertinenciis et centum quinquaginta pecora et triginta vaccas et duos servos et quatuor paria bovum, et Dobroslava per fidei iuramentum spopondit dare eidem monasterio post mortem suam domum, quae olim fuit sui patris. Statuerunt atque voluerunt et ut firmum haberetur in perpetuum decreverunt, ut si abbas qui nunc est decesserit, nullum alium in abbatem eligant, nisi quem congregatio ipsius coenobii, ut decet, communi et concordi voluntate, si eligere voluerint, secundum regulam monachorum eligant. Haec autem

omnia quae praedicta sunt secundum Benedicti abbatis regulam disposita firmiter observentur. Si forte aliquis hoc temere perturbare praesumpserit, decreverunt atque statuerunt, ut defensores existant Damianus et Grubescia Gundulae fratres ipsius Joannis et eorum heredes perpetualiter ita tamen, ut non haereditarii sint nec vocentur haereditarii, sed solummodo defensores sint ipsius coenobii. Dictus vero Joannes Gundula et eius coniux Dobroslava statuerunt firmiter promittentes post obitum ipsius Joannis et coniugis eius Dobroslavae, ut eidem coenobio deveniant omnes vineae et terrae quae sunt in Gionchetto cum pertinenciis earum, et domus quae est iuxta domum Grubiscae fratris ipsius Joannis, similiter, ut dictum est, statuerunt, ut eidem coenobio deveniat domus cum omnibus pertinenciis etiam, in qua ipsi nunc habitant; decreverunt etiam et hoc, ut si quis hanc illorum dispositionem ac deliberationem aliquo modo dissipare, vel infringere voluerit, maledictionem omnipotentis dei et beatae Mariae semper virginis et beati Jacobi apostoli et duodecim apostolorum omniumque martyrum, confessorum, virginum atque omnium sanctorum incurrat.

Ego presbyter Gataldus communis notarius iuratus, qui etiam his omnibus praesens fui, scripsi et testis permaneo.

Farlati Illyr. sacrum VI. 93. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 417.

191.

1222, mjeseca oktobra. U Dubrovniku.

Akoncije papin legat dosudjuje samostanu lokrumskomu neke vinograde.

Anno domini millesimo ducentisimo vigesimo secundo, mensis octobris. Cum dominus Acontius domini papę subdiaconus et capellanus, apostolicę sedis legatus, in aula residens Ragusinę sedis et coram subscriptis adstantibus dixit: hunc Jordanem Lacromonensem abbatem et vineas Juppanę et earum pertinentias, que olim Savini Pineioli fuerunt, meo iudicio meaque sententia . . . . . misi et statui, ut eas abbas cum fratribus iam dicti monasterii in perpetuum habeant et obtineant ad sui utilitatem, ut nunquam a se alienare queant. Si autem aliquis hoc meum statutum aliquo modo perturbare pręsumpserit et dicto monasterio de dicta vinea et eius pertinentiis aliquam molestiam intulerit, omnipotentis dei patris et filii et spiritus sancti et beatę Marię semper virginis, apostolorum, martyrum, confessorum, virginum omniumque sanctorum male-

dictionem et nostram incurrat. Omnibus hoc bono animo servantibus pax et benedictio dei omnipotentis omniumque sanctorum perpetua sit. Amen. H.c autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes qui prę-sentes fuerunt (dominus Johannes) Dandulus comes Ragusii, dominus Matthęus Ballislavę, dominus Lucarius Naimeri, Matthęus Bodacię iudex iuratus. Cum quibus et ego presbyter Gataldus et communis notarius iuratus scriptor sum et testis.

Mattei: Memorie storiche su Ragusa. Rkps. br. 416 (str. br. 267) u biblioteci Male brace u Dubrovniku.

Farlati Illyr. sacrum VI. 95. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 416. — Kukuljević Reg. no. 151.

192.

1222, 28. decembra. U Zadru.

Petar knez zadarski očituje pred papinskim legatom Akoncijem i nadbiskupom zadarskim Ivanom, da će pustiti samostan sv. Krševana na miru glede otoka Mauna.

(In Christi nomin)e. Anno incarnationis eius millesimo ducentesimo vigesimo secundo, mensis decembris (die quarto)[1] astante, indicione vndecima, Jadre, temporibus domini Petri Çiani incliti ducis (Ve)necie, et Johannis venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Petri Michaelis egregii comitis. Ea que pro dono pacis fiunt, scripture debent et memorie commendari, ne bonum quod est inceptum ob dubitationem uel ignorantiam aliquorum per errorem aliquem contentionis debeat materiam generare. Sane cum pro controuersia que uertitur inter Damianum abbatem et conuentum sancti Grisogoni ex una parte et Petrum Michaelem comitem et communitatem Jadrensem ex altera super insulam Mauni, quam iidem abbas et conuentus ab ipsis petebant, ciuitas Jadrensis a Treguano episcopo et Chrano abbate sancti Johannis Traguriensis iudicibus a sede apostolica delegatis fuisset supposita interdicto, dicti abbas et conuentus ex parte sua et comes, iudices ac consiliarii pro se et ciuitate Jadertina ex sua parte in presencia uirorum venerabilium domini J(ohannis) prescripti archiepiscopi Jadertini et magistri Accontii domini pape subdiaconi et cappellani, apostolice sedis legati, et aliorum subscriptorum testium pro pace inter eos tractanda et amicabiliter re(stituend)a spontanea et libera uoluntate taliter conuenerunt, quod abbas et conuentus memorati

[1] Dopunjeno iz: Popisa samostana sv. Krševana A. no. 38. Starine XIX. 94.

in . . . . m faciunt relaxari et a festo instanti natiuitatis domini usque ad annum in . . . . non procedent, et si amicabilis compositio usque ad terminum ipsum fieri inter ipsos . . . ., tunc abbas et conuentus, si uoluerint, ad iudices antedictos ad prosequendam suam . . . . (re)currant reuocato negocio in eo statu quo erat ante sententiam interdicti, saluis omnibus racionibus et exceptionibus utriusque partis que ante litem contestandam et post sunt proponende tam super litteris impetratis, quam super processu delegatorum. Et comes, iudices et consiliarii sepefati per se et comunitatem Jadrensem promiserunt bona fide abbati et conuentui memoratis, quod propter hoc ipsis et ecclesie sue malum meritum non reddent, set eos solito more in monasterio iamdicto in pace permanere permittent, sicut ipsimet et eorum predecessores antea permanserunt. Pretaxata sunt hec uoluntate et acclamatione populi in palatio archiepiscopatus, ubi erant presentes: Manfredus archidiaconus Jadertinus, Camasius archipresbiter, Marinus sancti Petri noui, Dobre sancti Stefani et Çancius sancti Michaelis plebani, Petrus presbiter, Crisogonus presbiter et custos sancte Anastasie, Helias presbiter, Pedronus presbiter, Georgius presbiter, Desinnia presbiter, Dragus presbiter, Dominicus presbiter, Almericus presbiter, Cosmas presbiter, Simon presbiter, J(ohannes) presbiter, Petrus domini legati camerarius, Andreas eiusdem domini senescalcus, Leo . . . . . . et Ricardus eiusdem domini legati seruientes. Et ego Vitalis sancte Marie maioris (plebanus) et Jadrensis notarius interfui et ex precepto predictorum domini archiepiscopi et domini legati ut audiui scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVIII. no. 432).

193.

1222.

Bela herceg hrvatski nagradjuje biskupa zagrebačkoga Stjepana zemljištem Psarjevom, što ga je izmirio s ocem njegovim.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Bela dei gracia rex, filius regis Vngarie et dux totius Sclauonie, omnibus ad quos presentes littere peruenerint salutem in domino. Regie maiestatis celsitudo tam prouidam debet habere circumspectionem, ut quanto quis ad supportandi regni negotia officiosior occurrit et in gerendis rebus se offert promptiorem tanto propensius dignis meritorum premiis remunerandus censeatur. Quapropter vniuersis notum fieri uolumus: quod dilectissimo et fideli nostro

Stephano sancte Zagrabiensis ecclesie venerabili episcopo, cuius discretione procurante pre ceteris regni primatibus discordia inter patrem nostrum et nos olim exorta et ad inextimabile regni detrimentum succrescens est ad concordiam reuocata et vniuersa gens variis perturbationum procellis fluctuans in pace collocata, terram Pzer de castro zagrabiensi exceptam, licet respectu seruitiorum suorum minima et meritis inequalem, sibi et sue posteritati, certis metis assignatam, contulimus iure hereditario in perpetuum possidendam. Incipit autem prima meta supradicte terre que est meta terrea et diuidit eandem terram de terra Petri filii Gurch, que tendit uersus occidentem super montem usque ad quandam pomum sub qua meta est terrea, inde procedendo parum sub quadam ylice est meta erecta de terra, inde tendit per metas in arbore cruce signatas et in eodem monte superius est meta terrea que diuidit terram populorum castri, inde tendit per metas in arbore cruce signatas, inde uadit ad magnam uiam iuxta quam est meta terrea, de qua declinat uersus septemtrionalem partem, item eundo iuxta eandem uiam a capite eiusdem uie uadit super uerticem montis cuiusdam in quo est meta, item inter uerticem montis eiusdem et alterius montis est uallis quedam, que licet sit pastus ferarum, tamen est meta, deinde tendit per arbores cruce signatas usque ad sumitatem montis et ibi est meta de terra erecta sub quadam arbore que vulgariter dicitur gurthafa, et inde descendit per arbores cruce signatas usque ad fluuium Biztricha ibi est meta de terra erecta, et inde graditur inferius ad fluuium Breszovica ubi uterque fluuius in unum conueniuntur, et ibi est meta erecta de terra, ab aqua Breszovica uadit superius usque ad magnam uiam iuxta quam uiam est meta in capite eiusdem fluuii de terra erecta, inde tendit uersus meridiem per magnam uiam usque ad locum qui uocatur Predolia, ibi est meta de terra erecta, inde per eandem uiam tendit usque ad metas que tribus locis lapidibus sunt erecte, et inde descendit inferius usque ad terminum et fines terre Zeline, ubi sunt due mete de terra prope sanctum Johannem, ubi conterminatur terre proprie episcopi. Vt igitur hec nostra donatio perpetue felicitatis robur obtineat, sigilli nostri impressione fecimus communiri. Presentibus jobagionibus nostris: Jula palatino et Budruguiensi comite, Petro de Crapuna, Screcmerio de Zala, Cosma de Wolcou comitibus, Woiavoda camerario. Pristaldus terram assignans et metas erigens fuit Bissenus de Hotwon nomine Kochobur. Datum per manus magistri Hemonis nostri cancellarii, anno dominice incarnationis MCCXX secundo.

Izvadjeno iz bule Grgura IX. pape od god. 1227. u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 1. no. 41). — U istom arkivu i prijepis Tome de Juliis, viceprefekta vatikanskoga arkiva od god. 1698.

Farlati Illyr. sacrum V. 361 (ulomak). — Tkalčić Monum. episcopatus I. 50—1. — Theiner Monum. Hungariae I. 84—5. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 164—6. — Kukuljević Reg. no. 153.

194.

1222. (U Spljetu.)

Gvepa udova Armova priznaje pred nadbiskupom spljetskim Guncelom, da je njezin sin Timpor poklonio topuskomu samostanu neko zemljište u ime zadužbine za svoga oca i za sebe.

Ego Jocelinus[1] dei gracia Spalatensis archiepiscopus notum facio omnibus fidelibus christianis tam presentibus quam futuris, quod Guepa quondam uxor Armos recognovit et confessa est in presencia mea et plurimorum hominum: quod filius eius Tympor qui eciam Berengerius eiusdem Armos filius dedit et concessit deo et beate Marie et domui de Toplica in morte sua totam terram suam que fuit patris sui Armos, sicut continetur in privilegio quod contulit eidem Armos illustrissimus Andreas rex Hungarie. Et hanc elemosinam fecit pro remedio anime sue et patris sui Armos. Testes sunt: Gostue et Azarias, Thoycelaus et Zyth, Henricus Teutonicus et plures alii. Actum anno domini MCC vigesimo secundo.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica (no. 59).
Tkalčić Monum. episcopatus I. 52. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 167—8. — Kukuljević Reg. no. 152.

195.

1222.

Izvadak iz dviju pisama Honorije III. pape zadarskoj nadbiskupiji.

I.

Honorii III. epistola ad capitulum et clerum Jadertinum, ut de proventibus ecclesiasticis, quos quisque perciperet, partem vicesimam ad praesidium et subsidium sacrorum in Palaestina locorum contribuant.

II.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabilibus fratribus Jadrensi archiepiscopo et suffraganeis eius et dilectis filiis ceteris eccle-

[1] Ima biti: Guncellus.

mentum apparuerit inter predecessores vestros et nostros de aliqua concordia factum, irritum et vacuum sit, et penitus non teneatur. Sed istud, quod modo facimus, firmum et ratum permaneat in perpetuum. Si qua vero pars nostrum contra aliam et contra hoc instrumentum ullo tempore insurgere temptaverit, pena quinquaginta perperorum mulctetur partique hoc pactum firmum tenebit. Tu vero predicte domine abbas tua bona et mera voluntate ex dono unum pulletrum rubeum nobis dedisti. His itaque pactis nos prescripti mittimur Trebiscium et Desen de voluntate et beneplacito omnium propinquorum nostrorum tecum predicto domino abbate venimus Jadram, et hoc instrumentum per manum publicam fieri fecimus. Testes autem sunt hii qui superius fuerunt nominati. Ego Vitalis sancte Marie maioris plebanus et Jadrensis notarius interfui rogatus, ut a predictis contrahentibus audiui, scripsi, roboravi et signo consueto signavi.

Ljubić Polichorion 38 (Starine XXIII. 192—3).

197.

(1222—1228.)

Stjepan kralj srpski daje neka sela samostanu sv. Marije na otoku Mljetu.

Датель благыихь и источникь вьсакомоу данию неѡскоудьнии, оуслышитель вьсакомоу призывающоумоу иистинью, не хоте ни ѥдиногоже погибениѥ, нь веле вьсѣмь спасти се и вь разоумь истиньныи приити, вьсѣхь владыка, Христось богь, истыньна моудрость ѡтьча, ѥгоже аще кто ѡбрѣть вь истиноу блажень, кто оубо довольнь изьглаголати силии господьне? Ѡ смѣрении таковаго владыкы всачьскаѣ оудивьлають се, ꙗко за наше спасениѥ бьисть чловѣкь вьсѣхь богь вьпльтиви се вь прѣчистѹю си матерь и своимь си благоволениѥмь вѣньча нась, даѥ испльнениѥ неѡскоудьно сь любовию припадающиихь кь немоу. Ѥгоже благостиноу чловѣколюбыѣ разоумѣвь азь грѣшьни Стефань вели краль, намѣстьныи господинь вьсе срьбьске земле и Диѡклиѥ и Дальматиѥ и Травоуниѥ и Хльмьске землѥ, припадаѥ молю ти се господи, ты приѥть ме ис чрѣва матере моѥ, ты ѥси мои покровитель, тебе оутврьждениѥ и надеждю имамь и тебе молительницоу прѣдьлагаю прѣчистоую ти матерь, мене оубо изьбравь

домоу ѡтьца моѥго бити ми на(мѣ)стьникоу стола ѡтьца моѥго и вь братии моѥи вишьша ме ꙗвивь и мнѣ прѣдасть пасти стадо ѡтьца моѥго сь благословлениѥмь ѡтьчимь ми, иже и наоучениѥ сицево заповѣдавь мнѣ и рекьи: сыню, моѥ глаголы вьнимаи, вь моимь же словесемь прилагаи оухо твоѥ, сьхрани ѥ оу твоѥмь срьдьци и боуди оупьваѥ вьсѣмь срьдьцемь на бога, благослови бога на всако врѣме, выноу хвала ѥго вь оустѣхь твоихь, близь бо господь вьсѣхь боѥщихь се ѥго, и молитвоу ихь оуслышить, и спасет ѥ аминь. Тѣмьже и азь разоумѣвь блаженоую жизнь ѡтьца моѥго, ѣко вьса сь поспѣшениѥмь прилежаше вь заповѣдехь господьнихь, тѣмьже и владыка Христось богь страшьна вьсѣмь живоущимь ѡкрьсть єго ꙗви и, и мирь и тишина бысть вь дьни владычьства ѥго по словоу пророка Давида: ѣко господь не лишить добра ходещихь незлобою. Сего ради и азь припадаю вѣдьи твоѥ чловѣколюбьѥ, молю се вьпиѥ сице ти Исоу Христе: ѡтврьзи ми ѡчи срьдьчнѣи, разоумѣти и творити волю твою вьсе дьни живота моѥго, ꙗко пришьльць азь ѥсемь, не скрии ѡдь мене заповѣдеи твоихь, нь ѡткрии ѡчи мои, да разоумѣю чюдеса ѡдь закона твоѥго, ськажи ми господи безьстьна и таина прѣмоудрости твоѥѥ, на те бо оупвꙗю боже мои, да ты ми просвѣтиши оумь и смыслы свѣтомь разоума твоего, прѣбывати ми (вь) вьсѣхь писаньныхь твоихь вь ѡбьновлениѥ мнѣ и вь просвѣщениѥ истиню и вь спасениѥ доуши моѥи и тѣлю аминь. И такь прѣбываюштоу ми аще иное добродѣтели не створихь, ѡ мнѣ провѣсть богь, нь идѣже бисть манастырь коѥго светаго, сь оусрьдьнимь хотѣниѥмь вьсакоу доволь исьпльних ѥмоу, и семоу же манастырю прѣчистыѥ владычицѥ наше госпожде богородице вь Млѣтѣ сиѥ дароую ѡтокь вьсь и Бабыно Поле, 8 дроугомь ѡтоцѣ оу Крькрѣ црьквь светога Вида, Ћинноу и сь Поповомь Люкомь и светаго Стефана и светога Геѡргиѣ. А меге имь вь соуть: Жоулыꙗнь ѡть мора до мора и ѡть дроуге стране ѡть Мотроужинице ѡть мора до мора, оу Стонѣ црьквь светаго Николы. Сиѥ да боудоуть метохиѥ свете богородице млѣтьске црькве. И винограды коупль ѡпать црькьвнимь добытькомь да боудоуть црькве оу Рѣцѣ и оу Жрьновьници прѣдь Доубровьникомь. Сии всегда да боудоуть црькви. И за сиѥ метохиѥ никоире чловѣкь да не има печали разьвѣ ѡпать, кто ѥ оу мѣстѣ томь, а ини никоире чловѣкь да не имаа печали ни ѡбласти надь

книмь Или кто и боуде владыка по мнѣ или моıе дѣте или прысни мои или ины кто, сега да не разорни или ѡбыдещоумоу коимь оусилыıемь комоу. Аще ли кто завистию сотониною ѡдрьжимь и дрьзнеть разорити уто ѡть приносимыхь мною прѣсветѣи богородици благодѣтельници, таковыи да боудеть проклеть ѡдь господа бога вьседрьжителıа и прѣсветыıе богородице, и сила уьстьнаго и животворещаго крьста да мьстить ıего вь инихь(ш)нѣмь вѣцѣ и вь бꙋдоущемь, и ѡдь мене грѣшьнаго боуди ıемоу анаѳема. Сего ради писахь и подьписахь.

Стефань по милости божиеи вѣньуанны краль и самодрьжьць всıе срьпске землıе и поморьскıе.

Miklosich Monum. Serbica no. 17.

198.

(1222—1228.)

Stjepan kralj srpski ustanovljuje, da će sam riješavati razmirice izmedju Dubrovčana i njegovih podanika.

Пише кралевьство ми, всѣмь да е ꙋ свѣдѣние. Сиковꙋ милость створи кралевьство ми властелиуикемь дꙋбровьуькимь, да гредꙋ сь трьгомь ꙋ землꙋ кралевьства ми, и гдѣ гредꙋ ꙋ кое мѣсто или ꙋ Крьсково или ниьдѣ гдѣ годѣ, да имь нѣ никоере неправьде ни ꙋсилиıа, и крьуьмꙋ да носе, и прѣбѣгарь да не клада надь ними, и сь срьблиномь ꙋ коемь годѣ сꙋдѣ нигдѣ ниьдѣ да се не прю, да греде прѣдь кралевьство ми. Кто ли се дрьзне прѣтворити, да приме гнѣвь и наказание ѡть кралевьства ми, сие бо все писа кралевьство ми, да е всѣмь ꙋ свѣдѣние.

Стефань краль и сь богомь самодрьжьць срьпскı.

Miklosich Monum. Serbica no. 20.

199.

(1222—1228.)

Stjepan kralj srpski odredjuje Dubrovčanima da prodaju vino bez vode i med u ucjenu u Brskovu.

† Пише кралевьство ми, да е вѣдомо всакомȣ. Дало е кралевьство ми милость Дȣбровьчамь, да си продаю вино безь воде и медь ȣ ȣцѣнь ȣ Брьсковѣ ȣ трьгȣ кралевьства ми. И ако се кто наиде продавь вино с водомь и медь прѣзь ȣцѣнь, да мȣ се все ȣзьме, що има. А за ине трьжинке да не има печали кралевьство ми. Да имь се се не помете, докȣ стое ȣ правдѣ кралевьствȣ ми.

Стефань краль срьпски.

Na ledjima:

Privilegium de vino et melle.

Miklosich Monum. Serbica no. 21.

200.

1223, mjeseca marta. U Spljetu.

Spljetski magistrat zaključuje, da nijedan gradjanin niti stranac ne smiju u Spljet vino dovoziti, a da ne plate odredjene uvoznine.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnationis 1223., indictione 11., existente domino Guncello venerabili Spalatensi archiepiscopo, Buysino inclito comite, Gregorio nepote Vangigo vicario, mense martio. Nos quidem Stephanus Cazzetta vicecomes, iudices Drago de Pinosa, Lucarus Strezi, consules quoque Bauclius Jorne, Lucaro Michaelis, Duimo Peccete cum toto populo. De communi omnium voluntate hoc sacramentum perpetuo conservari firmavimus, quod amodo nullus civis, vel extraneus vinum Spaletum nec per mare neque per terram apportet; si extraneus apportaverit, teneatur dare in commune de uno centenario decem perperos, civis tenetur dare bannum duodecim romanatos. In vindemiis nullus partem sui socii emat, suam partem afferat et partem socii derelinquat. Similiter qui frumentum attulerit, hic vendat et extra

non portet; qui aliter fecerit solvat bannum duodecim romanatos. Ego presbiter Sabatius notarius precepto tocius curie hoc breve scripsi.

Lucius Memorie 191 (po originalu u Jerolima Cindrića). — Kukuljević Reg. no. 156.

201.

1223, 2. jula. U Planiju.

Konrad legat papin poziva nadbiskupa rouenskoga na sabor zbog Bogomila.

C(onradus) Portuensis episcopus et in partibus illis (Galliae) apostolice sedis legatus, venerabilibus fratribus (Roberto) dei gracia Rothomagensi archiepiscopo et eius suffraganeis episcopis salutem in domino Jesu Christo. Dum pro sponsa veri crucifixi vestrum cogimur implorare auxilium, potius compellimur lacerari singultibus et plorare. Ecce quod vidimus loquimur, et quod scimus testificamur. Ille homo perditus qui extollitur super omne quod colitur aut dicitur deus, iam habet perfidie sue preambulum heresiarcham, quem heretici Albigenses papam suum appellant, habitantem in finibus Bulgarie, Croacie et Dalmacie, iuxta Hungarorum nationem. Ad eum confluunt heretici Albigenses, ut ad eorum consulta respondeat. Etenim de Carcasona oriundus, vices illius antipape gerens Bartholomeus hereticorum episcopus, funestam ei exhibendo reverentiam, sedem et locum concessit in villa que Porlos appellatur, et se ipsum transtulit in partes Tolosanas etc. Iste Bartholomeus in litterarum suarum undique discurrencium tenore se in primo salutacionis alloquio intitulat in hunc modum: »Bartholomeus servus servorum sancte fidei tali salutem«. Ipse eciam inter alias enormitates creat episcopos et ecclesias perfide ordinare contendit. Rogamus igitur attentius et per aspersionem sanguinis Jesu Christi et propensius obsecramus auctoritate domini pape, qua fungimur in hac parte districte precipientes, quatenus veniatis Senonis in octauis apostolorum Petri et Pauli proxime futuris, vbi et alii prelati Francie favente domino congregabuntur, parati consilium dare in negotio predicto, et cum aliis qui ibidem aderunt, providere super negotio Albigensi. Alioquin inobedientiam vestram domino pape curabimus significari. Data Planium sexto nonas iulii (1223.)

Farlati Illyr. sacrum IV. 47. — Fejér Codex VII. 5. 231. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 173—4. — Kukuljević Reg. no. 155.

*

202.

1223, 10. jula. U Sieni.

Honorije III. papa dozvoljava Primogenitu kanoniku zagrebačkomu, da može prijeći za kanonika u Gjur.

Honorius episcopus servus servorum dei dilecto filio Primogenito subdiacono nostro salutem et apostolicam benedictionem. Sicut in nostra proposuisti praesentia constitutus, praepositura, quam in Zagrabiensi ecclesia te canonice proponis adeptum, fuit incendio devastata et reditus tui sunt exiles: venerabilis quoque frater noster (Cosmas) episcopus quondam Georiensis, esse te posse considerans ecclesiae Georiensi fructuosum, ipsius ecclesiae canonicatum cum quibusdam decimis tibi concesserit; sicut in eius dixisti litteris contineri. Quia vero de concessione ipsius episcopi dubitabas ex eo, quod Georiensis episcopatus dinoscitur resignasse; nos de gratia, qua praeveniris a nobis, tuis supplicationibus inclinati concessionem huiusmodi per nostram etiam ratihabitationem robur firmitatis habere volentes, quod super hoc ab eodem episcopo factum est, auctoritate apostolica confirmamus. Datum Signiae VI. idus iulii, pontificatus nostri anno VII.

Katona Hist. crit. V. 410. — Fejér Codex III. 1. 416. — Potthast Reg. pont. I. 7050. — Kukuljević Reg. no. 157.

203.

1223, 11. jula. U Sieni.

Honorije III. papa nalaže opatima sv. Egidija, sv. Jakoba i sv. Petra, neka prisile biskupa zagrebačkoga, da se postavi pred papin sud.

Honorius episcopus servus servorum dilectis filiis . . . sancti Egidii, . . . sancti Jacobi et . . . sancti Petri (de Posega) abbatibus, Vesprimiensis et Quinqueecclesiensis diocesum, salutem et apostolicam benedictionem. Insinuantibus olim nobis dilectis filiis magistro Primogenito subdiacono nostro, preposito et capitulo ecclesie de Ceresmen, quod venerabilis frater noster (Stephanus) Zagrabiensis episcopus loci diocesanus ecclesiam ipsam incendio devastarat, homicidium perpetraverat, et pro iniectione manuum in quosdam ipsius ecclesie canonicos violenta vinculo excommunicationis astrictus, divina temere celebraverat, absolutionis beneficio non obtento, multisque

absque more dispendio exequaris. Datum Signie sexto kal. augusti, pontificatus nostri anno octavo.

Original u arkivu kaptola u Spljetu. Na listini ima trag, gdje je o vrvci visio pečat.

Farlati Illyr. sacrum III. 254. — Katona Hist. crit. V. 411. — Fejér Codex III. 1. 418. — Carrara Archivio no. 52. — Potthast Reg. pont. I. no. 7064. — Kukuljević Reg. no. 160.

205.

1223, 27. jula. U Sieni.

Honorije III. papa nalaže Guncelu nadbiskupu spljetskomu, neka ne uznemiruje opata sv. Stjepana.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri G(uncello) archiepiscopo Spalatensi salutem et apostolicam benedictionem. Sicut per alias ita per praesentes litteras tuae fraternitati mandamus, quatinus abbatem monasterii sancti Stephani de Spalato ex eo, quod te apud sedem apostolicam constituto per capitulum tuum confirmationem electionis obtinuit et per suffraganeos ecclesiae Spalatensis ad petitionem ipsius capituli munus benedictionis accepit, non molestes omnino; quia id in contemptum tuum factum non extitit, cum circa te, qui apud nos aliquamdiu moram traxeras, crederetur aliter esse actum. Per hoc autem, quin ex alia rationabili causa contra dictum abbatem super promotione ipsius agere valeas, non negamus. Datum Signiae sexto kal. augusti, pontificatus nostri anno octavo.

Farlati Illyr. sacrum III. 254. — Katona Hist. crit. V. 414. — Fejér Codex III. 1. 419. — Potthast Reg. pont. I. no. 7065. — Kukuljević Reg. no. 159.

206.

1223.

Andrija kralj ugarski i hrvatski dariva Grguru i Stjepanu zemlje buntovnoga kneza Domalda kraj rijeke Krke.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis[1]. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Cum ex regie dignitatis officio teneamur metiri merita

[1] Pisano velikim pismenima.

singulorum et cuique pro meritorum exigencia respondere, iustum est et racioni consentaneum, ut infideles et iniquitatis sectatores radicitus evellamus et disperdamus, bonos vero et equitatis amatores, qui fideliter ad utilitatem regie corone et regni commodum se exercent, munificencie donis decorare non postponamus. Hinc est, quod ad universorum noticiam presentium et posterorum volumus pervenire, quod cognita infidelitate iobagionis nostri Domaldi de Chroacia, quam contra regiam coronam perpetrarat, consilio omnium iobagionum nostrorum quandam possessionem suam que incipit ab aqua Corca descendens ad mare venit usque Zadur, fidelibus comitibus nostris Gregorio et Stephano et fratribus eorundem propter indecidue fidelitatis obsequia ipsorum, que nobis indesinenter et indefesse exhibuerunt, maxime quoniam iam dictus Domaldus prenominatorum fidelium nostrorum G(regorii) et S(tephani) terram viribus exterorum regnorum requisitis adducto exercitu devastavit, in recompensacionem tantorum meritorum ipsis et per eos suis heredibus et heredum successoribus iure perpetuo contulimus possidendam, quam sepe nominatus D(omaldus) et cognati eiusdem ab avo suo ceco Zoloyna obtinuerunt, introducentes ipsos per fidelem nostrum Gregorium filium Iacouh[1] comitis in predictam possessionem. Ut autem hec a nobis facta donacio salva semper et inconcussa permaneat et nullo contrario priuilegio ab aliquibus exibito possit umquam retractari, presentem concessimus paginam secrecioris sigilli nostri scilicet et bulle auree munimine in perpetuum roboratam[2]. Datum per manus Cleti aule nostre cancellarii et Agriensis prepositi, anno verbi incarnati millesimo CC⁰. XX⁰. III.[3] Ecclesia Strigoniensi vacante, reuerendo Ugrino Colocensi archiepiscopo existente, Desiderio Cenadiensi[4], Stephano Zagrabiensi, Roberto[5] Wesprimiensi, Thoma Agriensi, Alexandro Waradiensi, Bartolomeo[6] Quinqueecclesiensi, Briccio Waciensi et aliis episcopis ecclesias dei feliciter gubernantibus; Jula palatino et comite Budrugiensi, Nicolao curiali comite regine et comite Supruniensi, Salomone bano, Batez curiali comite curie nostre et comite Bekesiensi, Pous Bichoriensi, Buzad Posoniensi, Laurentio Wywariensi et aliis comitibus comitatus tenentibus, regni nostri anno XX⁰.

Od ove listine postoje dva originala na pergameni. Prvi nalazi se u arkivu obitelji Kállay u narodnom muzeju u Budimpešti. O končanoj vrvci visi dobro i potpuno sačuvan zlatni pečat. Na reverzi: kralj sjedeći na prijestolu u desnoj mu je ruci žezlo, u lijevoj jabuka; kraj glave na desno sunce, a na lijevo mjesečev srp i zvijezda. Legenda: Andreas d(e)i gra-

Listina konventa leleskoga ima: [1] Jaduch. [2] presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. [3] tercio. [4] Cheneadiensi. [5] Ruberto. [6] Bartholomeo.

(ti)a Vng(ar)ie, Dalm(acie), Chroa(cie), Rame, S(er)vie, Galic(ie), Lodomerieq(ue) rex. Aversa: štit sa 7 poprijeěnih polja. Legenda: † Sigillum secundi Andree tercii Bele regis filii. Ovaj original priopćen je u tekstu. — Drugi original čuva se u arkivu konventa leleskoga. Pečat otpao. Razlike priopćene su u notama. Taj drugi original priopćili su:

Katona Hist. crit. V. 421. — Fejér Codex III. 1. 402 (s dosta pogrješaka). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 419 (vidio je primjerak naše listine sa zlatnim pečatom god. 1845. u posjedu Eduarda Fluka drž. odvjetnika). — Kukuljević Reg. no. 161.

207.

1223.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daruje križarima zemlju Laga koja je spadala pod grad Križevce.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gratia Hungarie, Dalmatie, Chroatie, Rame, Seruie, Gallitie, Lodomerieque rex in perpetuum. Licet inter cetera uirtutum opera largientis beneficium a plerisque commendetur, ibi tamen precipue comprobatur, ubi deo datum quod est sanctum in dei laudem ac seruicium a deuote dispensationis cultoribus propagatione bonorum operum de die in diem dilatatur. Hac igitur animaduersione salubriter moniti, in noticiam vniuersorum presencium et posterorum peruenire uolumus, quod intuitu remediorum anime nostre et eterne retribucionis, qua quisque generaliter indiget temporalibus lucrari sempiternam querentes, quantum nobis diuinitus est inspiratum, fratribus sancti Sepulcri de Polonia contulimus terram quandam nomine Laga in Sclauonia que pertinebat castro Kris perpetuo iure possidendam, confirmantes titulo eiusdem libertatis qua ceteras terras et possessiones optinent a beneficio regie maiestatis collatas; et fecimus eis assignari iam dictam possessionem per fidelem nostrum Jonam filium Paulis de villa Gyog que sita est in parochia Sumugiensi. Çuius terre prima meta incipit uersus orientem iuxta fluuium qui uocatur Kamasnicha et procedens per magnam uiam que ducit uersus Zagrabiam ueniens ad arborem nomine gertayn in qua est meta, deinde per eandem transit quoddam nemus et est meta in quercu, deinde per eandem uiam ascendit ad montem et in biuio est meta similiter in quercu, exinde per eandem uiam procedens incidit in fluuium qui uocatur Welyca et separatur a terra Gozthouech, deinde per eundem fluuium tendit superius uersus septemtrionem, peruenit ad locum, ubi fluuius Wogirzca incidit in eundem fluuium Welyca et separatur a terra comitis Petko, exinde per eundem fluuium Wogirzka tendens superius uersus terram subulcorum regis per-

uenit ad Zopothpotoka, exinde per eandem vallem procedit superius ad arbores sorbarum, exinde procedit super montem per uiam et est meta in biuio iuxta quercum, et inde procedit ad pirum et est ibi meta, ab inde procedit uersus orientem per uallem et transit ad nemus Kamasnicha et ibi est meta in arbore que uocatur gertayn, et transiens nemus incidit iterum in fluuium Kamasnicha et est meta in salice, et sic per eundem fluuium redit ad primam metam. Ut autem hec nostra donatio salua semper et inconcussa permaneat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Cleti aule nostre cancelarii et Agriensis prepositi anno uerbi incarnati M^{0}. C^{0}. C^{0}. XX^{0}. III^{0}. Strigoniensi ecclesia uacante, reuerendo Vgrino Colocensi archiepiscopo existente, Desiderio Chenadiensi, Roberto Wesprimiensi, Thoma Agriensi, Stephano Zagrabiensi, Alexandro Waradiensi, Briccio Vaciensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi et aliis episcopis ecclesias dei feliciter gubernantibus. Jula palatino et comite Budrugiensi, Nicolao curiali comite regine et comite Supruniensi, Salamone bano, Bothez curiali comite curie nostre et comite Bekesiensi, Pous Bichoriensi, Buzad Posoniensi et aliis comitibus comitatus tenentibus. Regni autem nostri anno vicesimo.

Iz originalne potvrde kralja Bele god. 1245. u zemaljskom arkivu u Zagrebu.

Kukuljević Reg. no. 163.

208.

1224, 26. maja. U Topuskom.

Domaldo župan ispovijeda pred kraljem Belom i ostalim dostojanstvenicima, da nije nikada posjedovao u gorskoj župi nikakovo zemljište, a kamo da bi posjed Mogoš mogao pokloniti crkovnjacima.

Ego comes Domaldus auctoritate presencium volo ad universorum noticiam pervenire. Quod in presencia domini regis et B . . .[1] bani et Jule comitis et multorum nobilium Hungarorum, fratrės Toplice conquesti sunt, quod ego quandam terram dederim Templariis nomine Mogos in comitatu Gorre, que terra in privilegio dictorum fratrum Toplice continetur. Ego autem coram domino rege et predictis nobilibus interogatus, testatus sum et presencium litterarum testimonio contestor, me nunquam in comitatu de Gorra aliquam terram habuisse vel Templariis dedisse.

---

[1] Jamačno: S(alamon).

Et si Templarii litteras talis donacionis aliquo modo impetraverunt, noverint universi presentes literas inspecturi, literas Templariorum de tali donatione falsas esse et nullius momenti et per fraudem impetratas. Datum Toplice VII. kalendas iunii, anno gracie MCC vicesimo quarto.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica (no. 67).

Tkalčić Monum. episcopatus I. 52. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 175 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 158.

209.

1224, 26. maja. U Spljetu.

Papinski delegati dosudjuju u parnici izmedju kaptola spljetskoga i benediktinskoga samostana zemlju pokojne Strije kaptolu.

Omnibus ad quos presens scriptum peruenerit M. sancti Stephani et D. sancti Petri abbates, nec non I. canonicus Traguriensis eternam in domino salutem. Suscepta delegationis auctoritate a summo pontifice in cuiusdam terre causam, que inter canonicos sancti Domnii et conuentus monasterii sancti Benedicti uertebatur, datis partibus legitimis induciis allegationes et exceptiones utrimque propositas audire curauimus diligenter. Proponebatur siquidem ex parte canonicorum, quod quedam domina nomine Stria olim Gaudii Kalende relicta, cum morti proxima uideretur, legauit quandam suam terram prenominatis canonicis uidelicet siue uiueret siue moreretur et hoc sue donationis testamentum publico instrumento firmauit, et ostendebant canonici huius cartulam instrumenti. Econtra uero moniales respondebant: hanc terram prius legatam esse suo monasterio a uiro ipsius Strie et quarumdam feminarum testimonio probare conabantur, demum uero cum iterum Stria ad exitum propinquasset ab abbatissa monachalem habitum postulabat, abbatissa uero minime concedebat, nisi de suis bonis conferret monasterio uel saltem terram ipsam, quam a uiro suo olim collatam monasterio asserebant, et sic Striam earum petitioni consensisse dicebant et super hoc presbiterum Sabbe Calixti et Petrum Russum testes introducebant. Nos uero auctoritate qua fungebamur taliter in sentenciam processimus videlicet: mulieres secundum antiquam ciuitatis consuetudinem in conficiendis testamentis ad testimonium admitti non posse maxime in ciuitate factis, ubi clerici uel fideles layci possent uocari, alios uero testes non posse sufficere ad instrumentum canonicorum irritandum, presertim cum eorum alterum scilicet Petrum Russum nobis per ciuitatis iudices constitisset

publici furti nota infamatum. Vnde autoritate nobis co(m)missa ipsam terram canonicis adiudicauimus perpetuo possidendam precipientes, ut instrumentum suum iureiurando firmarent, si a parte altera (pe)teretur. Pars uero aduersa se iniuste grauari proclamans sedem apostolicam appellauit, cui ad primum festum assumptionis sancte Marie terminum prefiximus suam appellationem cum nostris litteris prosequendi. Actum est hoc in claustro sancti Stephani VII. kalendas iunii, anno MCCXXIIII. in presentia horum testium: Apollenaris Cacanfolli, Mathei Maurute et quam plurium clericorum et eiusdem monasterii monachorum.

Ad maioris autem roboris firmitatem hanc paginam sigillorum nostrorum munimine fecimus roborari.

Na ledjima:

Magister Astultus, Petrus Berbonzulus Daber, Thoma Strabo, Petrus Simon, monachus Desa, Peregrinus Luben, Leonardus Rados, Furminus Festa.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (a. 1224. XVI. 2. 4). Na listini vidi se trag gdje je o vrvci visio pečat.

Wenzel Cod. Arpad. I. 206. — Carrara Archivio no. 11. — Kukuljević Reg. no. 171.

210.

1224, prije septembra. U Zadru.

Pred knezom zadarskim Petrom izjavljuje pismeno Stana, kakvu su oporuku načinila njezina braća Marko i Gaudije.

Anno dominice incarnacionis millesimo du(centesimo quarto), decimo die astante, indicione duodecima, (mense . . . ., Jadre, temporibus) Petri Çiani incliti ducis Venetie, Dalmatie atque Chroatie et Johannis uenerabilis Jadre archiepiscopi, ac Petri Michaelis egregii comitis. Cum nos namque dictus comes et Petrona iudex cum Nicolao Lampredii consiliario astaremus post ecclesiam beati Petri, frater Auerardus preceptor Vrane uenit cum quadam carta sigillata suo sigillo et dixit in abitu suo, quod Stana soror eorum, uxor condam Damiani Organe contestata a nepote suo Matheo Petrake, ut veritatem diceret de patrimonio et rebus domus predecessorum suorum, qualiter foret diiudicatum et diuisum inter ipsum Matheum et fratrem eius ac sorores eorum, ipsa in hunc modum testificata est coram dicto preceptore et Cessario fratre et sacerdote et

fratre Dominico et Georgio iudice et Matheo condam iudice. Vnde nos intelligentes uerba preceptoris et suscipientes litteram sigillatam a manibus ipsius dedimus eam Camasio notario dicen(te)s, ut secundum quod in illa carta continebatur, que Stana dicta testificata fuerat, scriberet et nichil adderet uel minueret. Testificor ego namque Stana Mutagange in anima mea et in ea ueritate que Christus est dico, quod frater meus Marcus in testamento suo, moriens cum fecit, me suarum rerum commissariam constituit et distribuitrix pro anima sua; et curam habens de anima ipsius tamquam de mea cum omni solicitudine distribui bona eius. Et in eodem testamento adiudicauerat nepoti suo Matheo, quem pre aliis diligebat, domum propriam que est posita iuxta domum condam Cerne Platonis et vineam de terra firma, quam propriis suis denariis ipse emerat, ut dictus Matheus et heredes eius haberet et possideret perpetue tam domum quam uineam nominatam; aliam domum cum vineis que sun in insulis dimisit Bunne cognate sue et natis suis pro parte sua, ut haberet, quam uir eius Petraka uendiderat in Tragurio. Cognouerat frater meus Marcus bone memorie, quod neptis sua Mira habuerat a patre suo in desponsacione sua centum quinquaginta perperos et expensam nuptiarum et accomodauerat insuper sibi triginta perperos; omnia ista memorata dimisit et aptauit sibi in parte sua. Item testificor super animam meam, quod frater meus Gaudius in obitu suo dimisit quandam vineam suam que est in Petriçani monasterio sancti Grisogoni tali condicione, ut si nepos eius ueniens de Acri Matheus filius Petrake et uellet dare viginti perperos dicto monasterio, recipere deberet dictam vineam in se perpetue habendam. Preterea terram de Osrin quam habuimus cum Vitaçia insimul, partem cuius Vitaçe emit uir meus Damianus pro decem perperis, illa data fuit nominato Matheo tam per uirum meum quam per testamentum fratrum meorum et mea voluntate. Actum est hoc iuxta ecclesiam beati Petri in testimonio Marini plebani sancti Petri noui et dictorum Nicolao Lampredii et Petrona iudice. Et ego Camasius de precepto domini comitis et dicti iudicis scripsi, roboraui et solito signo signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVII. masso B. no. 13).

211.

1224, prije septembra. U Cresu.

Marica udovica prodaje Dobruši polovicu kuće.

. . . . domini millesimo d(ucentesimo) XXIIII., indictione XII. In(trante mense) . . . . Temporibus namque domini Petri Çiani Venecie, Dalmacie atque Croacie incliti ducis et domini Alberti Abserensis episcopi, ac domini Nicolai Quirini comitis Abserensis, (in) presencia Michaelis quondam Poçupi, Permeni Poçupi, Dominici fratris Dobrusse Cresoueni de Vegla et aliis. Maricha uxor olim Menki fratris eiusdem Dobrusse finito precio viginti romanatorum, de quibus a predicta Dobrussa se solutam uocauit et in se confessa fuit . . . . . fecit datam et vendicionem predicte Dobrusse de medietate unius domus iacentis in Kerso cum eo, quod illi medietati dic(te) . . . . . que iacet apud ecclesiam sancte Marie de Kerso, (un)de per antea vadit via ab una parte domus Videçi fratris quondam Andree Çupani, ab altera parte domus Juani filii quondam Crainic. Et hoc modo ei datam et vendicionem fecit, ut ipsa Dobrussa et sui heredes masculini et feminine habeant, teneant et possideant ipsam medietatem predicte domus cum eo, quod ei pertinet cum introitu et exitu et cum omnibus rationibus et actionibus dicte medietatis a celo usque ad habissum in integrum pertinentibus, et quod possint vendere, donare pro anima et corpore iudicare et quicquid ei melius visum fuerit facere sine ipsius Mariche suorumque heredum contradictione. Promisit ipsa Mariche per se et suos heredes ipsi Dobrusse et suis heredibus sub pena dupli sumpti precii et rei pro tempore valentis ab omni homine predictam medietatem predicte domus cum racione exarentare et dedit ei verbum intrandi . . . . .

Actum est hoc in Kerso in dicta domo.

Ego Ventura sacri palatii notarius interfui et rogatus (scripsi).

(Signum notarii.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (medja spisima sv. Dominika no. 674).

212.

1224, 28. septembra. U Zadru.

Samostan sv. Krševana daje Radošu zemlju u Cerodolu, da nasadi vinograd.

In Christi nomine. Anno incarnationis eius millesimo ducentesimo vicesimo quarto, mense septembri, die tercio astante, indicione tertia decima, Jadre, temporibus domini Petri Çiani incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Marini Danduli egregii comitis. Nos namque Damianus sancti Crisogoni abbas et Benedictus decanus cum consilio et uoluntate fratrum nostrorum concedimus tibi Raddoscio plantare vineam in territorio nostre ecclesie ad Çerodol tali ordine, quod plantata vinea de omni fructu quod fecerit (!) tu cum tuis heredibus dabis nobis et nostro monasterio octauam partem, quamdiu vinea durauerit; cum autem vinea desierit esse, tunc terra remanebit in po(testa)te ecclesie; si uero aliquo tempore necessitate compulsus tu cum tuis (heredibus) uineam ipsam vendere uolueris, pro precio quod ab aliis habere poteris, (suprascripto) monasterio nostro eam dare teneris, quod si nos et qui in monasterio fue(rint em)ere noluerint, tunc liceat tibi vendere eam cui uolueris, (salua tamen) racione ecclesie; et si forte tu predicte Raddosci peccatis (tuis exigentibus) sine herede obieris, quod deus auertat, tunc vinea ipsa pro anima tua in potestate ecclesie remanebit. Acta sunt hec et firmata presentibus his rogatis testibus, Drago presbitero prenomine Patriarcha et Georgio diacono. Et ego Vitalis sancte Marie maioris plebanus et Jadrensis notarius interfui, rogatus ut audiui scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVII. masso S. no. 19).

213.

1224, 24. decembra.

Bela mladi kralj daruje goričkim plemićima posjed Klokoč.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Bela dei gracia rex, primogenitus regis Hungarie, universis presentem paginam inspec-

turis salutem et graciam. Dignum est et omni racioni consentaneum, ut hi qui principibus suum pro tempore exibent obsequium, sui laboris premio non fraudentur, precipue ut alii eorum exemplo ad indefesse fidelitatis constanciam animentur, quos sui laboris premia viderint assecutos. Hinc est, quod Radus et frater eius Zorian videlicet et frater eius uterinus Damianus cum fratribus suis, Cristan cum fratribus suis, Simeon cum fratribus suis, Zlabech cum fratribus suis, Wranco cum fratribus suis, Vlcaz cum fratribus suis, Frederich cum fratribus suis, Dobrogozt cum fratribus suis, Wlcan cum fratribus suis, qui de filiis iobbagionum sancti regis de Gorica oriundi fuerant, ob fidelitatis sue meritum qua patri nostro et nobis servierunt, tanta donavimus prerogativa libertatis, ut tam ipsi quam ab eis in perpetuum descendentes de domo et familia nostra de cetero censeantur, quibus eciam terram Klokoche perpetua donavimus libertate, itaque de cetero ad iam dictum castrum nullum habeant respectum. Terra autem eorum his metis distinguitur: prima meta est inter Goricam et Gay que ab incolis dicitur Glave; inde per viam tendit ad campum qui appellatur Brezopolje, inde vadit supra caput fontis Illavec et venit ad caput rivi qui vocatur Knesepotok, et per eundem rivum descendit in rivum dictum Koranna, per quem descendit ad pedem montis qui dicitur Ozlyche; inde ascendit per cacumen eiusdem montis et descendit rivum dictum Iwanpotok; inde per viam tendit ad campum qui vocatur Chistepolye et venit ad dumum qui dicitur Velike Greche; inde tendit per viam et transit Glinam per ponticulum et venit ad caput rivi Pestenoga; inde vadit per viam et venit ad locum qui dicitur Polochysche, ubi antiquitus fuit ecclesia. Ab hinc tendit ad montem qui dicitur Kerker et inde venit ad montem qui vocatur Vtokaverch; inde venit ad locum ubi rivus Tolsztipotok cadit in Coranicza et transit et ascendit in montem qui appellatur Sucho; deinde venit ad rivulum qui dicitur Cerztina et transit et venit ad salicem super Glinam, quam transit et venit supra caput rivi qui dicitur Skopechna et tendit ad viam qua venit de Seyne et per dictam viam venit supra silvam que dicitur Krote Buchovia et per eandem viam redit ad primam metam que vocatur Glave. Porro hospites quos predicti liberi homines habuerint infra metas prescriptas, decem denarios debent persolvere annuatim pro marturinis. Unde quilibet de prefatis liberis hominibus terciam partem marturinarum habet de suis hominibus; due vero partes marturinarum tocius terre illius, que ad ius nostrum pertinebant, Radus et heredibus eius dedimus in perpetuum pro fidelitate et multimodis serviciis patri nostro et nobis ab eo collatis. Quocies vero necesse fuerit, in exercitu nostro quindecim loricatos et centum pedites vernaculos expeditos habebunt. Ut igitur regni nostri consuetudo exigebat,

dictam terram et libertates pretaxatas sepedictis hominibus de Klokoche per prestaldum nostrum Petrum filium Jorche de Zagrabia fecimus assignari. Ut autem tam nostra concessio quam nostre confirmationis series cum libertate a nobis concessa perpetue robur obtineat firmitatis, presenti pagina in noticiam deduci posterorum et regie authoritatis sigillo iussimus roborari. Dati vero testes sunt, ut factum presens ampliori robore fulciatur: Chak comes Budrigensis, Aladar magister, Martinus banus, Bachia comes Zagrabiensis, Andreas magister. Huius autem terre indigene: Guncellinus archiepiscopus Spalatensis, Martinus Corbaviensis, Michus episcopus Tinniensis, Herebertus abbas Topplice, Boncelaus comes Goricensis et alii quorum recitatio fastidium generaret. Datum est hoc privilegium per manus Mathie prepositi Zagrabiensis, tunc tempore aule regie cancelarii. Anno ab incarnacione domini millesimo CCXX. quarto, nono kalendas ianuarii.

Ovjerovljeni prijepis XVIII. vijeka u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (ad an. 1224.).

Ima ju i diplomatički zbornik: Comitis Széchényi Collectio diplomatum regni Hungariae inde a s. Stephano usque M. Theraesiam (učinjena g. 1781./2. u 14 omašnih svezaka u 4⁰) vol. II. 1—5 u narodnom muzeju u Budimpešti. — Prijepis učinjen po prijepisu Krčelićevom, koji je vidio i original i potonje potvrde. Te potvrde javlja mu Krčelić:

»(1381, 10. septembra.) Mox descriptas exemptionales Ludovicus rex confirmat ac insert cum clausula: salvis iuribus alienis per manus reuerendissimi in Christo patris et d. d. Demetrii tituli ss. 4 coronatorum presbyteri cardinalis, apostolice sedis legati in regno Vngarie praedicto, gubernatoris s. Strigoniensis ecclesie locique eiusdem comitis perpetui, aulae regiae cancellarii, anno domino 1381., IV. idus septembris, regni autem nostri 40. — cum insertione praelatorum et baronum sub sigillo pendenti.

1412. 24. novembra od Sigismunda: de voluntate ser. principis Barbare et praelatorum. — 1550. 14. septembra od Ferdinanda«.

Osim toga dodao je Krčelić k listini samoj dosta zanimljiv komentar.

Kercselich Not. prael. 190—1. — Katona Hist. crit. V. 435. — Fejér Codex III. 1. 445—8. — Kukuljević Jura I. 49—51 (po Fejéru). — Kukuljević Reg. no. 165 (veli: po originalu u arkivu obitelji Wojkffy).

214.

1224.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daje povlastice vjernima svojim u banovini.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque rex

in perpetuum. Cum ea, que regia confert uel confirmat auctoritas legem imperatrix, salua semper et inconcussa permaneant, presentibus et posteris notum esse volumus, quod nos iobagionibus nostris videlicet filiis Wegezlou, filiis Welcheta, filiis Beriuoi et Dachun, filio Viglou et filiis Mortunus in banatu existentibus, eo quod corone regie insolita et indebita fidelitate eos perseuerasse comperimus, illos quadraginta duos fresaticos, quos pro denariis marturinalibus de populis suis de singulis mansionibus fisco debebant, sub tanta pietatis gracia liberalitate regia alleuiauimus, vt de cetero remoto prioris collecte grauamine in duodecim frisaticis tantummodo de qualibet mansione populorum suorum, sicut in tempore regis Colomani antecessoris nostri consuetum fuerat, vsui regio teneantur respondere. Vt igitur huius concessionis confirmacio tam nostris quam nostrorum successorum temporibus salua semper et inconcussa permaneat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus magistri Stephani domini pape subdyaconi aule nostre cancellarii, anno dominice incarnacionis millesimo CC°. vicesimo quarto, venerabili Thoma Strigoniensi, reuerendo Vgrino Colocensi archiepiscopis existentibus, Desiderio Chanadiensi, Stephano Zagrabiensi, Roberto Wesprimiensi, Bartholomeo Quinqueeclesiensi, Raynaldo Transiluano, Alexandro Waradiensi, Briccio Wachiensi episcopis, Gregorio Geuriensi, Cleto Agriensi electis existentibus et ecclesias dei feliciter gubernantibus; Jula palatino et comite Budrugiensi, Nicolao curiali comite regine et comite Supruniensi, Salomone bano et comite Zalaensi, Ladizlao aule nostre curiali comite et comite Bekesiensi, Dyonisio, magistro tauarnicorum, Demetrio magistro dapiferorum, Dyonisio filio Dyonisii magistro agasonum et aliis quam plurimis magistratus et comitatus tenentibus, regni nostri anno vicesimo primo.

Iz originalne potvrde kralja Karla od god. 1326. 24. januara u državnom arkivu u Budimpešti (DI. 35.846; bivša zbirka Kukuljevićeva). Kukuljević Reg. no. 197.

215.

1225, mjeseca maja. U Veneciji.

Petar Ziani dužd mletački potvrdjuje Rabljanima, da su namirili dužnu daću.

In nomine domine dei et salvatoris nostri Jesu Christi. Anno domini MCCXXV., mensis madii, indictione XIII., Rivoalti. Plenam et

irrevocabilem securitatem facimus nos Petrus Ziani dei gratia Venetiarum, Dalmatie atque Croatie dux, cum nostris iudicibus et sapientibus consilii, cum nostris successoribus, vobis Marco Mastropetro de mandato nostro comiti Arbensi et iudicibus atque illius toti populo terre et vestris successoribus de illis CCC. libris denariorum venetorum, quod vestrum comune nobis et nostro comuni Venetiarum dare debuit ad festum sancti Andree apostoli, nuper transactum per comitem supradictum. Nunc autem quia supradictam pecuniam nobis et supradicto comuni nostro cum omni integritate solvistis, tam vos quam supradictum comune vestrum semper inde securi maneatis in perpetuum, quia nihil inde remaneat, unde vos vel supradictum comune nostrum requirere valeamus per ullum ingenium. Si igitur ullo unquam tempore contra hanc securitatis chartam ire temptaverimus, tunc emendare debeamus cum nostris successoribus vobis vostrisque successoribus auri libras quinque, et haec securitatis carta in sua firmitate permaneat.

† Ego Petrus Ziani dei gratia dux manu mea subscripsi.
† Ego Dominicus Quirinus iudex manu mea subscripsi.
† Ego Petrus Quirinus iudex manu mea subscripsi.
† Ego Marinus Geno consiliator manu mea subscripsi.
† Ego Philippus de Molino avocator comunis manu mea subscripsi.
† Ego Angelus Contarenus camerarius manu mea subscripsi.

Ego Nicolaus Girardus presbiter plebanus ecclesie sancti Moysis et Nicolay ducalis aule cancellarius complevi et roboravi.

Bullettino di Archeol. (1882.) 154—5. — Šafařik Monum. serb. u Glasniku XI. 319 (donosi potvrdu u drugom obliku po Lib. pleg. ch. 43. no. 354).

216.

1225, 15. maja. U Tiburi.

Honorije III. papa Ugrinu nadbiskupu kaločkomu, neka postupa proti hereticima Bosne.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri Ugrino archiepiscopo Colocensi salutem et apostolicam benedictionem. Gratum gerimus et acceptum, quod catholice fidei ductus amore, ad profligandos hereticos de Bosna, Soy et Wosora, ubi tamquam lamie nudatis mammis publice catulos suos lactant, ad exhortationem bone memorie magistri Acconcii subdiaconi et cappellani nostri apostolice sedis legati et aliorum bonorum virorum te viriliter accinxisti. Super quo sinceritatis tue zelum dignis in domino laudibus commendantes et favore debito prosequentes,

fraternitatem tuam rogamus et monemus attente ac per apostolica scripta mandamus, quatenus de gracia nostra confisus et auctoritate suffultus, prosequeris ex animo causam Christi, catholice puritatis potenter persequens subversores, ita quod deo ad gloriam, nobis ad gaudium et tibi ad profectum proveniat salutarem. Ut autem iniunctum tibi negotium perfectius exequi valeas in partibus illis, predices verbum crucis, fideles contra infideles efficaciter exhortando. Et si forsitan aliqui crucesignati vel crucesignandi per violentam manuum iniectionem vinculo fuerint excommunicationis astricti, absolvendi eos iuxta formam ecclesie tibi concedimus facultatem, nisi forsan adeo fuerit gravis et enormis excessus eorum, quod merito sint ad sedem apostolicam destinandi. Datum Tibure idibus maii, (pontificatus nostri) anno nono.

Theiner Monum. Hungariae I. 55 (iz reg. orig. an. IX. ep. 328. fol. 60). — Raynaldi Annales ad a. 1225. §. 21. — Farlati Illyr. sacrum IV. 48. — Katona Hist. crit. V. 467. — Fejér Codex III. 2. 33. — Potthast Reg. pont. I. no. 7407. — Kukuljević Reg. no. 173.

217.

1225, 15. maja. U Tiburi.

Honorije III. papa potvrdjuje Ugrinu nadbiskupu kaločkomu darovanje kraljevo Bosne, Soli i Usore, da uguši u njima heretike.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri Ugrino archiepiscopo Colocensi salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis supplicasti, siquidem nobis, ut cum karissimus in Christo filius noster Andreas Ungarie rex illustris terras quasdam, videlicet Bosnam, Soy et Wosora, infectas heretica pravitate tibi purgandas committens, eas ecclesie tue in perpetuum pia liberalitate donavit, prout eiusdem presentate nobis littere plenius continebant, donationem huiusmodi apostolico dignaremur munimine roborare, presertim cum idem rex nobis super hoc porrexit preces suas. Nos itaque tam ipsius regis quam tuis supplicationibus annuentes, terras ipsas sicut pie ac provide sunt donate, tibi et ecclesie tue per te salvo iure regio in redditibus et rationibus consuetis auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocionio communimus. Nulli ergo etc. nostre confirmationis etc. Si quis etc. Datum Tibure idibus maii, (pontificatus nostri) anno nono.

Theiner Monum. Hungariae I. 55—6 (iz reg. orig. an. IX. ep. 329. fol. 60). — Pray Hierarch. II. 405. — Katona Hist. crit. V. 466. — Fejér Codex III. 2. 32. — Potthast Reg. pont. no. 7406.

*

218.

1225, 2. juna. U Krapini.

Guncel nadbiskup spljetski i Martin biskup krbavski posvjedočuju, da je župan Domaldo priznao pred njima, da zemlju Mogoš, pošto nikad ne bijaše njegovom, nije ni mogao pokloniti Templarima.

G(uncellus) dei gracia Spalatensis archiepiscopus et M(artinus) eadem gracia episcopus Corbaviensis omnibus ad quoscunque litere presentes pervenerint salutem in domino. Universitatem omnium scire volumus: quod terra Mogos, quam Damaldus comes Templariis ignorans et incaute contulerat, pro qua eciam abbas et monachi de Toplica conquerebantur, quod eorum terra esset et de iure nulli dictus D(omaldus) comes potuisset conferre. Unde memorato comiti iudicatum est iuramentum. Cum autem ventum fuisset ad iuramentum, sepenominatus comes confessus est: quod dicta terra esset castrensium comitatus de Gorra et in nullo sibi pertineret et suis cognatis. Et sic refutavit in nostra presencia sacramentum, et hoc audivimus, et sicut D(omaldus) comes asseruit scimus et protestamur. Hec autem acta sunt in presencia domini regis B(ele) in loco Crapine, in festo beatorum Marcellini et Petri, in capella domini regis, pristaldo Medilo existente. Actum anno domini MCCXXV., (IV.) nonas iunii.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica no. 68.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 54. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 188 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 174.

219.

1225.

Andrija kralj ugarski i hrvatski daje krčkomu knezu Gvidu Vinodol i Modruš.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruieque rex in perpetuum. Quoniam fidelitas suscipit incrementum cum merces fidelitatis digna remuneracione conpensatur, dignum ducimus illis regie munificencie manum copiosius aperire, quos longeue fidelitatis experiencia et exhibicionis (!) devocionis continua gracie nostre reddidit commendatos. Attendentes itaque animo benigniori sinceritatem ac deuocionem dilecti et fidelis nostri co-

mitis Guidonis de Wegla, totam terram pertinentem infra ducatum Sclauonie, scilicet Wynodol et Modros cum pertinenciis et totis redditibus ei et heredibus suis iure hereditario contulimus perpetuis temporibus possidendam; tali vero paccionis interuentu, quod prenotatus comes Guido ad honorem regie serenitatis nobis seruire assistat. Vt autem huius nostre donacionis et confirmacionis series perpetuo firmitatis robur obtineat, presentem paginam in noticiam deduci posterorum et regie auctoritatis sigillo iussimus roborari et nulli liceat eisdem donacioni et confirmacioni quodquam subtrahere uel minuere. Datum per manus magistri Stephani aule regie cancellarii, anno dominice incarnacionis MCCXXIII°.[1] Bela primogenito nostro rege Dalmacie et Croacie gubernatore, venerabili Vgrino archiepiscopo Colocensi, Roberto Wesprimiensi episcopo, Desiderio Chanadiensi episcopo, Alexandro Waradiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Cleto Agriensi, Gregorio Jauriensi ecclesias feliciter gubernantibus; Jula comite palatino[2], regni autem nostri anno vigesimo secundo.

Iz manjkave potvrdnice kralja Bele od g. 1242. 10. marta, potvrdjene po istom kralju god. 1251. 5. aprila, po kralju Stjepanu god. 1270., kralju Ladislavu 1279., kralju Karlu god. 1322. i god. 1323. Izvornik potonje listine (od god. 1323. 7. novembra) u državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. no. 33.509; stara signat. N. R. A. fasc. 340. no. 34).

Fejér Codex III. 1. 403 (pogrješno u god. 1223.). — Kukuljević Reg. no. 162 (pogrješno u god. 1223.).

220.

1225.

Pred Belom mladim kraljem i hercegom hrvatskim poklanja mati Mutimirova kaptolu zagrebačkomu dva zemljišta u Toplicama kod Varaždina.

In nomine sancte trinitatis. Bela dei gracia rex, primogenitus regis Hungarie, omnibus ad quos littere presentes peruenerint salutem in domino. Cum ecclesia que mater est omnium per regum ac nobilium dotalicia soleat sublimari, dignum est, ut nos tam nostris quam aliorum iustis donacionibus pium prebeamus fauorem. Ad noticiam igitur vniuersorum uolumus peruenire: quod cum Motmerus per examen iudicii in

---

[1] Ima biti MCCXXV., kako pokazuju godina kraljeva vladanja, kancelar Stjepan, biskup Kleto i sedisvakancija ostrogonska. [2] Očevidno je izostavljen dalji niz svjetskih dostojanstvenika.

nostra et nostrorum presencia quandam terram suam, que est sita circa Toplica canonicorum Zagrabiensium, in duello contra Christianum perdidisset; tandem mater eiusdem M(otmerii) dictum Christianum de iniuria ac verecundia sibi illata grauiter impetebat, quod eciam ad duellum est adiudicatum. Super quo eciam postquam ingressi fuissent in nostra presencia taliter composuerunt: ut duas partes memorate terre matri M(otmerii) pro iniuria illata restituit christianus. Tandem uero eadem domina, scilicet mater (Motmerii), ad nos accedens, propria uòluntate sepe dictam terram capitulo Zagrabiensi pro remedio anime sue assignauit, tali forma interueniente: ut quamdiu sibi(!) uita comes existeret, prouentus illius terre sub proteccione ecclesie sibi plenarie cederent, post mortem autem eius ecclesia Zagrabiensis perpetuus existeret per omnia possessor, a nobis humiliter postulans, ut nostrum super hoc assensum et confirmacionem preberemus. Nos autem habito consilio nostrorum iobagionum, tam Ungarorum quam Sclauorum tunc temporis circa nos existencium, iustam ac piam peticionem illius domine decernentes, benigne admisimus, ne in posterum ab aliquo possit retractari, presenti priuilegio roborantes. Cuius terre prima meta incipit a Bedna uersus riuulum Cocosinec (qui) cadit in illam, inde protenditur sursum per eundem riuulum usque ad caput eiusdem et ibi est meta crucea in fagu que diuidit terram Crisiensis castri, et inde dirigitur ad latus montis Lubel usque semitam que pastoralis dicitur, et per eandem semitam tendit per monticulos et ualles uersus meridiem ad gertanfa, ubi est meta terrea, et post hoc illa semita relinquitur ad dexteram, inde uersus orientem ad uiam magnam Coziherbet que de Cris ducit in Worosd, inde per eandem descendit in uallem, ibi sunt arbores signate, et inde ascendit in Studenc, ubi est fagus signata, et inde a via magna diuertit ad sinistram et uadit ubi Camicniza et Yelsewec oriuntur, ubi est fagus signata, et coniungitur terre Petconis, et per montem dirigitur usque ad alium qui dicitur Cerouo berdo, in cuius cacumine est quercus cum meta, et ibi recedit a terra P(etconis) et descendit ad metam Osl, et inde per latus unius montis ad alium usque ad cerasum et per eundem protenditur ad ulmum sub qua oritur Slatynic riuulus, per quem reuertitur in Bedna. Ex alia parte autem Bedne, ex parte Worosd, quandam partem terre dicta domina sue potestati reseruauit. Pristaldus uero super hiis Petco comes Crisiensis. Datum per manus Mathie prepositi aule nostre cancellarii. Bano Aladaro, Chac Budrugiensi, Theodoro Musuniensi, Jula Ferrei castri comitibus existentibus. Anno domini MCCXXV.

Original sa crvenkasto-zelenom svilenom vrvcom bez pečata u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 52. no. 5). Ima ju i prijepis istoga kralja Bele

od god. 1247., originalna potvrda Ljudevitova od god. 1356. i od god. 1358. 26. maja i potvrda Leustahija bana od god. 1360.

Kercselich Not. prael. 189. — Kercselich Historia 329. — Fejér Codex III. 2. 72—3. — Tkalčić Monum. episcopatus I. 53—4. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 180—1. — Kukuljević Reg. no. 181.

221.

1225.

Bela mladi kralj oslobadja Čakana sina Mergenova i njegov rod od podložništva grada Križevca.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Bela dei gracia Hungarie Dalmacie, Croacie, Gallicie, Rame, Seruie, Lodomerieque, primogenitus Andree regis et rex in perpetuum. Cum a primo rerum exordio libertatis omnium equalis fuerit condicio, diuina consulit pietas et id ipsum regia debet annuere benignitas, vt pro quibus merita efficaciter interpellare iudicantur, ad pristinum libertatis aera restituendi fore censeantur. Cum ergo gloriosa res sit libertas, nullo nobilius remuneratur deuote seruiencium fidelitas, quam eo, quod per favorabilem dominorum ad alciora prouehatur per graciam, quod non habet per corrupte carnis naturam. Considerantes igitur multitudinem seruitutis Chakani, filii Mergen, Turdozlai, Tybe, Jaxe, Molibog, Petri, Hudine et aliorum iuxta eiusdem generacionis lineam descendencium, ab obligatoria seruitute castri Crisiensis eximentes, cum terra quam iure hereditario possidebant, liberati inferioris officii uinculo, gaudeant de honesta societate seruientum(!) regis et concesse libertatis nobilitas in totam successionis eius posteritatem transfundatur. Introducti in participium regalis domus glorientur de libertatis munere, quod adepti sunt fidelitatis devocione. Verum quia prolixitas temporum sua frequenti reuolucione fragilem humane condicionis memoriam super inducendo consueuit frequencius eneruare, ea que per nos provida circumspeccione geruntur, scripture que mater memorie dicitur decreuimus mancipanda. Et ut id robur assumpmat firmitatis, nec alicuius iniqua suggestione possit retractari, presentis nostre concessionis tenorem autenticacione nostri sigilli fecimus roborari, et in perpetuum posteris reservandum. Datum per manus Mathie prepositi Zagrabiensis tunc temporis aule nostre cancellarii, anno ab incarnacione domini millesimo ducentesimo vigesimo quinto. Venerabilibus: Vgrino Colocensi, Gunzulino (!) Spalatensi archiepiscopis existentibus et kathedra Strigoniensi vacante; Rudberto (!) Vesprimiensi, Stephano Zagrabiensi episcopis existentibus. Aladar tocius Sclauonie, Voinc de partibus maritimis banis existentibus, Chak Budrugiensi, Jula Ferri (!) castri, Pous Bachiensi comitibus existen-

tibus; Pousa tawarnicorum, Andrea dapiferorum, Bogomiro pincernarum, Ivan agazonum regentibus magistratum.

Originalna potvrda Karla Roberta od god. 1324. 19. jula u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (s. a. 1225.). Pečat otpao. Ovu potvrdu potvrdjuje i ban Mikac u Zagrebu god. 1325. 1. augusta (orig. u ark. jugosl. akad. s. a. 1325.). Ima i prijepis kaptola čazmanskoga od god. 1323. 22. oktobra. Listina je doslovce jednaka sa slijedećom br. 222.

222.

1225.

Bela mladi kralj prima Budunu i braću njegovu i njihove rodjake medju slobodnjake i podjeljuje im plemstvo.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Bela dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Gallicie[1], Rame, Seruie, Laudomerieque[2], primogenitus regis Andree et rex in perpetuum[3]. Cum a primo rerum exordio libertatis omnium equalis fuerit condicio, diuina consulit pietas, et[4] id ipsum regia debet annuere benignitas, vt pro quibus merita[5] efficaciter interpellare indicantur[6], ad pristinum libertatis aera[7] restituendi fore censeantur. Cum[8] ergo gloriosa res[9] sit libertas, nullo[10] nobilium renumeratur(!) deuote seruiencium fidelitas, quam eo, quod per fauorabilem dominorum ad alciora prouehatur per graciam, quod non habet per corrupte carnis naturam. Considerantes igitur multitudinem seruiciorum Budune et fratrum suorum Iwan scilicet et Leucha[11], nec non et cognatorum suorum, videlicet Georgii, Iwan filii Ladislai[12], Pirbizlai[13], Nicolai, Dobche, Miluani, Rodus, Thole[14], Koscut[15] et aliorum iuxta eiusdem generacionis lineam descendencium, ab obligatoria seruitute castri Zagrabiensis eximentes, liberati inferioris officii vinculo gaudeant[16] de honesta societate seruientum(!) regis et concesse libertatis nobilitas in totam successionis eius prosperitatem transfundatur. Introducti in participium regalis domus, glorientur de libertatis munere[17], quod adepti sunt fidelitatis deuocione. Verum quia prolixitas temporum, sua frequenti reuolucione fragilem memoriam hominum super inducendo consueuit frequencius eneruare, ea que per nos prouida circumspeccione geruntur, scripture que mater memorie dicitur decrevimus mancipanda. Vt autem[18] hec

[1] A. Gallie. [2] A. Landomerieque; C. Lodomerie. [3] C. imperpetuum. [4] A. in; B. deest hoc verbum; C. in. [5] A. munera. [6] A. et C. iudicantur. [7] C. aiera. [8] A. quum. [9] C. deest hoc verbum. [10] Sequitur »modo«, quod punctis infra signatum, ideoque eliminandum. [11] A. Lewcha; C. Leuka. [12] B. Ladizlai. [13] C. Pyrpyzlay. [14] A. et B. Tole. [15] C. Coscut. [16] C. gaudeatur. [17] B. munimine. [18] A. ante.

nostra concessio robur obtineat[1] firmitatis, ac in perpetuum perseueret irretractabilis, presentem paginam sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum per manus Mathie prepositi Zagrabiensis, tunc temporis aule nostre cancellarii. Anno gracie millesimo ducentesimo vigesimo quinto[2]. Venerabili Vgrino archiepiscopo Colocensi existente et kathedra Strigoniensi vacante. Rudbertho Wesprimiensi, Stephano Zagrabiensi episcopis existentibus. Aladar tocius Sclauonie, Vonic de maritimis (partibus) banis existentibus. Chaak[4] Budrugiensi, Pous Bachiensi, Iula Ferrei castri comitibus existentibus. Pausa[6] tauarnicorum, Andrea dapiferorum, Bogomiro[7] pincernarum, Iwan agazonum tenentibus magistratum.

Laszowski Povj. spomenici Turopolja I. 1—3 iz arkiva plemenite općine u Turopolju po potvrdi kralja Matije od god. 1466. 15. oktobra. U istom arkivu nalaze se potvrde: A. kralja Vladislava od god. 1514. 8. marta; B. kaptola zagrebačkoga od god. 1515. 21. marta; C. kralja Ljudevita od god. 1520. 11. juna. Pada u oči, da je ova listina doslovno suglasna s prediđućom br. 221.

Fejér Codex III. 2. 491. — Kukuljević Jura I. 51. — Kukuljević Reg. no. 178.

223.

1225.

Bela mladi kralj daruje Stjepanu i Henriku sinovima Zovka posjed Orešje.

Bela dei gracia rex Hungarie, primogenitus regis Andree, omnibus presens scriptum inspecturis salutem et prosperos succesorum. Quoniam singulorum seruicia prouido moderamine remunerare debemus, deum pre oculis habentes, vt ex hoc cuncti ad seruicia regalia offer(ant) se promptiores. Hinc est, quod quia Stephanus et Henricus filii Zouch a puericia ipsorum seruire nostro culmini in curia nostra existendo uoluerunt et se circa nos gratos reddiderunt atque deuotos, ideo terram nostram Oresya nuncupatam sitam in Sclauonia circa fluuium Conscha iacentem ad tria aratra continentem, cum suis vtilitatibus et pertinenciis in recompensacionem dictorum seruiciorum eisdem Stephano et Herrico dedimus in perpetuum et contulimus in corporalem vero possessionem dicte terre ipsos filios Zouch per Eliseum seruientem et pristaldum nostrum fecimus introduci, statuentes, ne quis eos sinistra machynacione super eadem terra per-

[1] C. optineat. [2] A. M⁰.CC⁰.XX⁰. quinto. [3] A. Rudberto. [4] A., B. et C. Chak. [5] A. et C. Pons. [6] C. Pansa. [7] B. Bogomerio.

sumpmat aliquatenus pregrauare, presentem paginam sigilli nostri impensione fecimus roborari. Datum per manus Mathei prepositi Zagrabiensis, aule nostre cancelarii, anno ab incarnacione domini millesimo ducentesimo vigesimo quinto, presentibus consiliariis nostris Chak comite Bodrogiensi, Pousa Ferrei castri, Mychaele Symigiensi, Aladar magistro tauarnicorum, Andrea dapiferorum, Bogomerio pincernarum, Bokia comite Zagrabiensi, Borizlao Gontensi (!) et ceteris, quorum copia si recitarentur fastidium generaret.

Iz potvrde kralja Sigismunda od 1408. 23. februara. Original te potvrde nalazi se u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (dipl. a. 1225.).

224.

1225.

Bela mladi kralj poklanja opatiji topuskoj za spas duše matere svoje Gertrude i svojih djedova kunovinu od šest plemena u vrijednosti od 20 maraka.

Bela dei gracia Hungarie rex etc. Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris hoc scriptum inspecturis salutem et prosperos ad vota succesus. Quoniam personam et res, regnum et regimen et bona omnia que habemus ab illo recognoscimus, qui super reges regnat et dat omnibus affluenter et non inproperat, exaltat et humiliat, ducit ad inferos et reducit. Merito de bonis ab ipso collatis eum propicium nobis facere procuramus, inpercientes ea hiis, qui subsidio nostro indigent et famulatui eius indesinenter insudant, ut ipsi per subsidium nostrum valeant sustentari, et nos per eorum oraciones et merita ad graciam et gloriam conditoris et salvatoris omnium pertingere mereamur. Animati igitur iam devocione et fide avorum et proavorum nostrorum, sanctorum regum, qui in diversis regni nostri partibus ecclesias construxerunt, quam et devocione propria provocati, inter ceteras ecclesias regni nostri quas omnes prosperante domino proponimus diligere ac fovere, ecclesiam gloriose virginis Marie de Topuscha Cysterciensis ordinis, quam pius pater noster rex Andreas fundavit, speciali affectu diligere proponentes, in usus fratrum deo serviencium in eadem et pauperum sustentacionem, pro salute anime pie matris nostre Gertrudis regine illustris et omnium parentum nostrorum ac nostre de marturinis nostris sex generàcionum comitatus de Gorra: Pridizlai videlicet de Boina fratrum, cognatorum et proximorum suorum ac successorum, Alpreth, Martini filii Brochonis, Rate, Bizlai, Trmha et fratrum, cognatorum et successorum suorum et ioba-

gionum omnium predictorum XX. (viginti) marcas annuatim donavimus in perpetuum possidendas. Precipientes firmiter sex generacionibus memoratis et omnibus ab eis descendentibus ac omnibus iobagionibus eorumdem, ut sicut nobis marturinas ipsas de se vel de suis iobagionibus solvere tenebantur, sic deinceps in perpetuum ecclesie predicte et deservientibus in eadem, quousque predicte viginti marce annuatim eisdem impleantur, absque ulla diminucione et contradiccione persolvant, alioquin iram dei ac nostram et successorum nostrorum se noverint incursuros. Preterea nullus banus seu comes de marturinis illis se aliquatenus intromittat, donec ecclesia summam predictam de marturinis ipsis habuerit adimpletam. Volumus enim hoc donum et elemosinam nostram tanta auctoritate domino potiri in perpetuum firmitate, quod nullus banus vel comes aut aliquis successorum nostrorum vel quilibet alius ecclesiam predictam super illis marturinis debeat molestare, aut huic donacioni nostro modo aliquo contraire. Insuper autem omnia iura, possessiones et libertates, seu quelibet alia, que ab illustri patre nostro memorate ecclesie et deservientibus in eadem quocunque tempore sunt concessa, et que adhuc in posterum dante domino a quibuscunque poterit racionabiliter adipisci vel hactenus est adepta, libere et absque diminucione aliqua eidem ecclesie concedimus perpetuo possidenda et auctoritate regia confirmamus. Ad robur igitur huius nostre confirmacionis inducemus testes: venerabilem archiepiscopum Spalatensem Guchulinum (!), Michum Tynniensem, Martinum Corbaviensem episcopos ecclesias dei feliciter gubernantibus; ac illustrem virum N. marchionem Istrie, avunculum ac rectorem nostrum nec non comitem Mosuniensem, Chaak Budrugiensem, Pausam Ferrei castri, Mychaelem Symigiensem, Wakyam Zagrabiensem comitatus nostros feliciter optinentes. Aladarum tavarnicorum, Andream dapiferorum, Bagamerium pincerne magistros in aula nostra existentes. Datum per manus magistri Mathie Zagrabiensis ecclesie prepositi, aule nostre cancellarii, Stephano venerabili electo eiusdem ecclesie feliciter existente. Anno gracie MCCXXV.

Liber privilegiorum B. V. Mariae de Toplica (no. XVII).

Kercselich Historia 334. — Fejér Codex III. 2. 72 (nota I.). — Tkalčić Monum. episcopatus I. 54—5. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 184—6. — Kukuljević Reg. no. 179.

225.

1225.

Bela mladi kralj potvrdjuje slobode gradjanima Perne.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Bela dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Galicie, Rame, Seruie, Lodomerieque, regis Andre primogenitus et rex in perpetuum. Cum de beniuolencia ac predestinacione supremi regis ad hoc simus preordinati, ut singulis in iurisdiccione nostra constitutis simus secundum apostolum in iusticia debitores, propensius et specialius hospites qui nostrum sibi senserint subsidium profuturum, debita volumus iusticia pretueri. Hinc est, quod nos tam presencium quam futurorum uolumus noticie declarare, quod hospitibus nostris in Pernia commorantibus talem hoc modo concessimus libertatem, ut per septem annos in nullo nobis teneantur, nec forum quod ibi celebratur per septennium tributum persoluat; transactis vero septem annis annuatim centum pensas regie persoluant maiestati uel dextrarium tot pensas valentem, tributi autem fori tercia pars maioris eiusdem ville spectet iuridiccioni quicumque fuerit, residuas autem partes regie celsitudini debet aministrari; nec aliquis ipsos preter defensorem ipsorum a domino rege statutum audeat iudicare, et si ab ipsorum defensore conquerentibus satisfieri non poterit, ad domini regis presenciam dicta causa discucienda transferatur, et si ipsi coram iudice quemquam inpeterent super aliquo, eis iudicetur iuramentum. Statuimus eciam, quod si banus eis ad valorem vnius marce dampnum faceret, in centuplo restitueret eisdem, tamen bano non aliud quam domos suas occasione descensus dare teneantur, pro aliis vero necessariis precium recipiant; et si aliquis ipsorum prole caruerit, tam ipso viuente quam ab hoc seculo transmigrante bona sua cuicumque voluerit conferat retinenda; est si aliquis de villa super equo uel boue calumpniaretur ab aliquo, pro quanto sacramentum facere presumpserit sibi calumpnians testibus astantibus restituat, et res pro qua causabatur ad requirentem deuoluatur; et si quis villam istam intrare voluerit, moraturus omnia bona sua domos suas videlicet et alia que possederat omnibus scientibus liberam habeat vendendi facultatem et recedens de villa ista retineat eandem, et ligna que ad vsus suos videlicet igni super ponenda uel ad edificandas domos suas expedierint concessimus possidenda. Et statuimus, quod sacerdotem quemcumque voluerint in sua recipiant ecclesia, de decimis ipsorum prout mos est hospitibus vbicumque manentibus disponentes, sane super hoc ad utilitatem ipsorum montem quendam nomine Grachye et terram,

nec non vbicumque in terra Zalat vineas plantare voluerint, omnium reclamacione postposita assignauimus eisdem. Et ne termini terrarum dubitentur ab aliquo, fecimus annotari: quarum prima incipit ab oriente vbi minor Chemernica transit per viam, que wlgariter hodut vocatur et via dirigitur illa versus partem meridionalem, vbi meta ipsorum existit, ab inde diuertitur dextrorsum per montem vnum, vbi minor Petnica cadit in magnum Petnica, ibi est meta, exinde idem minor Petnica dirigitur versus occidentem per viam que ad Cruciferos vadit, ibi est meta assignata, et de villa illa descendit versus septemtrionem, ubi ipsa via et Prichlisnica et Perna simul veniunt, ibi est eciam meta, Prichilisnica (!) uero ascendit ab hinc ad caput ipsius fontis et ibi est meta et abinde progreditur iuxta semitam dextrorsum et uadit ad caput aque que Jelesnicha vocatur et ibi meta sita est, aqua vero nominata confluit ab inde iuxta villam Drascu et cadit in viam que venit de foro regis et ibi est meta, et via illa ascendit ad orientem iuxta prenominatum minorem Chemernica et ibi contiguatur mete priori. Et ut hoc firmum et stabile permaneat, nec per alicuius machinacionem in irritum valeat retractari, sigilli nostri caractere fecimus roborari, pristaldis vero Petro comite Pilisiensi et Mirizlao de Goricha terrigena existęntibus. Datum per manus Mathie prepositi Zagrabiensis tunc temporis aule nostre cancellarii anno gracie MCCXX^{mo} quinto. Venerabilibus Vgrino Colocensi, Gunzulino (!) Spalatensi archiepiscopis existentibus, Martino Corbauiensi, Micus Guzeciensi[1] episcopis existentibus, Chak Budrugiensi, Pol (!) Bachiensi, Buzad Ferrei Castri, Gecha Zaladiensi, Mykka Symigiensi comitatus gubernantibus, Paulo tauarnicorum, Andrea dapiferorum, Bogomero pincernarum, Johanne agazonum magistratus regentibus.

Iz prijepisa kaptola zagrebačkoga od god. 1362. 23. marta. Izvornik potonje listine u državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. n. 33.912; stara sign.: N. R. A. fasc. 1531. no. 2).

Wenzel Cod. Arpad. XI. 182—4 (po izvorniku(?), na komu je visio na tamno-zelenoj svilenoj vrvci pečat, iz listina budimpeštanskog arkiva prenesenih u zemaljski arkiv u Zagreb. Mi ga ne nadjosmo). — Kukuljević Jura I. 133—4. — Kukuljević Reg. no. 180.

---

1 Ima biti: Tyneniensi.

226.

Oko god. 1225, mjeseca oktobra. U Zadru.

Andrija Petrič prima od samostana sv. Krševana na obradjivanje zemlju u Tilagu.

. . . . (me)n(si)s octubris qu . . . . (tem)poribus domini nostri Petri Zia(ni dei gratia incliti ducis Venecie, Dalmatie) atque Chroatie et Johannis uenerabilis ar(chiepiscopi Jadrensis), ac Marini Danduli egregii comitis. Man(ifestum) facio ego Andreas Petriçe per hoc presens scriptum, q(uod accep)i a te domino Damiano abbate sancti Crisogoni et fratr(ibus tui)s terram dicti monasterii uestri que est in Tilago, incip(ien)te ab ecclesia beati Johannis usque ad Capisam, quam terram laborare debeo, usque dum tres fructus ex ipsa percepero, ponentes uos ex monasterio medietatem bouis et ego aliam medietatem, loco memorate terre uestre ponere debeo meos homines, qui sint aratores et semina dantes ac facientes alia expendia, que necessaria erunt in labore per medietatem inter uos et me; fructum quod exinde deus dederit per spatium nominatum similiter per medium diuidemus. Actum est hoc et firmatum in aspectu et testimonio presbiteris Almerici et Vulcinne Deuida procuratorum monasterii et aliorum multorum.

Original u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (a 1222.). Listina je svrha oštećena.

227.

1226, 30. aprila. U Hvaru.

Općina hvarska daje samostanu sv. Silvestra na otoku Biševu Dragomirovo blato.

In Christi nomine amen. Anno dominice incarnationis millesimo CCXXVI., vltimo die mensis aprilis, ante ecclesiam beate Barbare, existente venerabili episcopo Micha et prudentissimo comite Pribislauo, iupano Desislauo, iudice Nicolao. In presentia horum testium quorum nomina inferius leguntur, hoc actum est. Ego iupanus Desislauus vna cum iudice N(icolao) simul cum omni populo Farensi donamus perpetualiter monasterio sancti Siluestri de Buço lacum qui uulgo dicitur in pecia

Dragomiri tali tenore, vt fratres predicti monasterii tempore yemis vsque ad carnipriuium, vel si aliquando umor extiterit, nullatenus vetent adaquare bestias Farensium; in alio vero tempore sit in predicti monasterii potestate. Quicumque igitur nostrorum in posterum donationem nostram frangere vel violare presumpserit, iram et indignationem dei omnipotentis et illius monasterii et nostram maledictionem incurrat. Huius itaque nostre donationis isti sunt testes: iupanus Vitomir et filius eius Dragoslauus, Petrus filius iupani de Slauogosti, Ceperna Crhanco(!) frater Nicole, Stanoe filius Slobe, Wladema filius Veleche, Drasemir Crhanota(!) filius Ceperne. Et ego presbiter Bernardus comunis iuratus notarius rogatus ab vtraque parte datus pristaldus hoc scripsi et testor.

Original u arkivu kaptola u Hvaru.
Ljubić Statuta Lesinae 374. — Kukuljević Reg. no. 184.

228.

1226, 4. maja. U Lateranu.

Honorije III. papa potvrdjuje listinu kralja Andrije od god. 1219., kojom se daruju templarima neka imanja.

Honorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis . . . magistro et fratribus militie Templi in regno Vngarie constitutis salutem et apostolicam benedictionem. Iustis petencium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum et uota que a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in domino filii, uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, terras et alia bona uobis a carissimo in Christo filio nostro A(ndrea) illustri rege Hungarie pia liberalitate collata, prout in ipsius litteris plenius continetur, sicut ea omnia iuste, canonice ac pacifice possidetis, auctoritate nobis (a deo data) confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem rei euidenciam, tenorem litterarum uestrarum de uerbo ad uerbum presentibus duximus inserendum; quarum tenor est talis:

Slijedi listina kralja Andrije od god. 1219. br. 150.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Laterani IIII. nonas maii, pontificatus nostri anno decimo.

Na ledjima suvremena bilješka:

Donacio de terris et possessionibus Gueçeche nomine.

Nešto kasnija bilješka:

Con . . . . . comitatus de Gescha.

Rukom koncem XV. vijeka:

Confirmat litteras Andree regis super possessione Guska in Croacia.

Original u državnom arkivu u Budimpešti (DL. 95; stara sign.: Templar. fasc. 46. no. 51). Na svilenoj tamno-žutoj vrvci visi olovni pečat papin: Honorius p(a)p(a) III. Listina je na dva mjesta krnja.

Fejér Codex III. 2. 29. — Theiner Monum. Hungariae I. 68. — Potthast Reg. pont. no. 7564.

229.

1226, 11. juna. U Lateranu.

Honorije III. papa Guncelu nadbiskupu spljetskomu i njegovim sufraganima o pokajanju Omišana.

Honorius episcopus seruus seruorum dei venerabilibus fratribus (Guncello) archiepiscopo Spalatensi et suffraganeis eius salutem et apostolicam benedictionem. Fraternitatis vestre litteras nobis per latorem presentium presentatas solita benignitate recepimus et earum tenorem pleno collegimus intellectu gratum et acceptum gerentes, quod iuxta debitum pastoralis officii prudenter intenditis ad convertendos ad penitentiam peccatores. Super eo autem, quod, sicut vestre littere continent, Cacecli Almesiani pirate ad vestre predicationis instantiam se promiserunt pyraticam tirannidem de cetero dimissuros, dummodo ecclesie romane gratiam valeant rehabere, ac per eam possint sedes patrimoniorum suorum a rege recipere, quibus ab eo se asserunt spoliatos, vobis ad presens, fratribus nostris propter intemperiem aeris absentibus, nequimus plenarie respondere. Ut autem interim illi grate se coaptent, fraternitatem vestram monemus attente, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus moneatis prudenter eosdem et efficaciter inducatis, ut cessantes a malo, benefacere incipiant et persistant; quia cum mater ecclesia nunquam ad se redeuntibus claudat gremium pietatis, si vere penituerint, ab ea facile poterunt veniam impetrare. Cum autem dicti frates ad nos fuerint domino dante reuersi, nos super hoc fiducialiter requiratis, quia secundum

eorum consilium libenter conversis ad penitentiam veniam impendemus. Datum Laterani III. idus iunii, pontificatus nostri anno X.

Theiner Monum. Slavorum I. 73 (iz reg. an. X. ep. 301). — Fejér Codex III. 2. 84. — Potthast Reg. pont. I. no. 7587. — Kukuljević Reg. no. 186.

230.

1226, 4. jula. U Lateranu.

Honorije III. papa nekim ugarskim opatima, neka opomenu biskupa i kaptol zagrebački, da namire troškove u parnici sa samostanom sv. Martina Panonskoga.

Honorius episcopus servus servorum dei dilectis in Christo filiis . . . de Bel et . . . de Wertus abbatibus et archidiacono de sancto Andrea Vesprimiensis diocesis salutem et apostolicam benedictionem. Petentibus dudum dilectis filiis (Vris) abbate ac conventu monasterii sancti Martini de Pannonia, questiones quas super ecclesiis, decimis et rebus aliis in Simigiensi comitatu contra venerabilem fratrem nostrum Stephanum episcopum et capitulum Zagrabiense habebant, super quibus tempore generalis concilii lis fuerat contestata, ad examen apostolicum revocari, cum super hoc proponerent a longo tempore inutiliter laboratum, nos volentes partium laboribus parcere ac expensis venerabili fratri nostro (Briccio) Waciensi episcopo et collegis suis scripsimus, ut si ad mandatum eorum iudices, quibus questiones huiusmodi prius commisse fuerant, usque ad certum terminum finaliter non procederent iuxta formas sibi traditas in eisdem, ipsi sub certa forma, quam eis dedimus, in negotiis procedentes ad nos eadem sufficienter instructa remittere procurarent. Prioribus igitur iudicibus non procedentibus infra terminum a posterioribus assignatum, iidem posteriores, exigente alterius partis contumacia, cum lis, sicut predictum est, contestata fuisset, ad receptionem testium monasterii procedentes causam ad sedem apostolicam remiserunt, prefixo, iuxta quod eis mandavimus, certo termino partibus, quo per se vel procuratores idoneos cum omnibus instrumentis et rationibus suis in nostra presentia comparerent. Dato itaque super hoc a nobis venerabili fratre nostro . . . Albanensi episcopo auditore, ac coram eo procuratore monasterii comparente, pars adversa non venit, nec procuratorem pro se idoneum destinavit, post terminum diutius expectata, ob cuius defectum non potuit negotium terminari, licet dictus

procurator diceret causam suam tum per testes, tum per privilegia et alia munimenta, que produxit in medium sufficienter instructam et peteret ad calculum sententie diffinitive procedi, vel saltem partem suam in corporalem possessionem rerum petitarum induci et inductam in ipsa defendi, tandem petente procuratore predicto partem alteram propter defectum ipsius in expensis factis a monasterio condempnari, quas dictus procurator centum octoginta marcas argenti et amplius extimabat, dictus episcopus, taxatione premissa et iuramento super hoc ab eodem procuratore recepto, in sexaginta marcis argenti expensarum nomine de mandato nostro prefatos episcopum et capitulum condempnavit. Quocirca mandamus, quatenus ad solutionem expensarum huiusmodi sexaginta marcarum videlicet dictos episcopum et capitulum auctoritate nostra sub apostolica obedientia commone(a)tis, citantes postmodum partes ad nostram presentiam et proximum venturum festum nativitatis dominice terminum eis peremptorium prefigentes, quo per se vel procuratores idoneos cum omnibus munimentis et rationibus compareant coram nobis, iustam, auctore Deo, sententiam recepture. Quod si non omnes his exequendis interesse poterint, duo vestrum ea nihilominus exequantur etc. Datum Laterani IIII., nonas iulii, (pontificatus nostri) anno decimo.

Theiner Monum. Hungariae I. 69—70 (iz orig. reg. an. X. ep. 322. fol. 138). — Fejér Codex III. 2. 85. — Potthast Reg. pont. no. 7598.

231.

1226. 1. augusta. U Spljetu.

Koloman herceg hrvatski poklanja na molbu Treguana biskupa trogirskoga mjesto Drid crkvi trogirskoj.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Justis postulancium desideriis equum est regiam condescendere maiestatem, et ut ecclesiarum penuria regiis facultatibus subleuetur, a tramite non deuiat equitatis. Cum itaque nos Collomanus dei gracia Rutenorum rex ex largitate gloriosi patris nostri Andree Vngarorum regis dux Dalmacie atque Croacie ad partes descendissemus maritimas, venerabilis vir et idem fidelis Treguanus Traguriensis episcopus a sublimitatis nostre culmine suppliciter postulauit, ut ob salutem anime nostre et ob requiem anime carissime condam nostre matris Gerdrude regine locum qui dicitur Drid ecclesie Traguriensi elymosine intuitu largiremur, cuius postulacioni grato concurrentes assensu tum in salutem nostram tum in requiem anime gloriose dicte nostre

matris ipsum locum prenominatum scilicet Drid cum omnibus suis pertinenciis et pascuis sibi adiacentibus, montibus, vallibus et terris vniuersis que laborari possunt ad eundem locum spectantibus, regali donacione in elymosinam perpetue possessionis dicte Traguriensi ecclesie et episcopo memorato et eius catholice successoribus concedimus, largimur, donamus, reducentes in irritum omnem actionem omnemque iurisdictionem quam Wlcina Traguriensis condam comes in eum locum ex commissione gloriosi patrui nostri Hemerici condam regis Vngarie, uel Petrus de Chelmo ex concessione fratris nostri regis Bele, seu alii quicumque ibidem dignoscuntur hactenus habuisse. Predium autem ipsum iste mete ab aliis locis diuidunt et distingunt: ab oriente maria, ab occidente Stelpona, ab aquilone terre Tragurienses que Mazline appellantur, ab austro uero terre monasterii Traguriensis terminant eundem locum. Ac ne huius nostre donacionis elymosina retractari ualeat in posterum uel resolui, sicut superius actionem et iurisdiccionem personarum ita et omnium priuilegiorum omniumque scripturarum uires contra hoc undecunque apparencium extinguimus et imperpetuum eneruamus ita, ut nullius aduersarii uoci contra presens priuilegium audientia tribuatur. Hanc autem donationem per exsecutorem nostrum Stephanum comitem episcopo et ecclesie memorate contulimus et presentis priuilegii caractere fecimus communiri, statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostre donationis et confirmationis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Contra quam si quis ausu temerario uenire presumpserit, triginta librarum auri pena multetur, uiginti quarum fisco regio exsoluantur, decem uero ad usum ecclesie deuoluantur, cui dignoscitur iniuria irrogata et post hoc presens priuilegium in sui roboris permaneat firmitate. Acta sunt autem hec in presentia horum testium: Gunzello archiepiscopo Spalatensi, Michusso episcopo Tyniensi, Nicolao episcopo Scardonensi, Valeginno bano, Salamone bano, Dimitrio comite, Johanne comite, Michaele comite, Paulo comite, Vidisslauo comite, Gregorio comite de Berberio. Datum Spaleti in archiepiscopali palatio per manus magistri Bernabe aule regie uicecancellarii anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo vigesimo sexto, quarte decime indiccionis, die kalendarum augustarum.

Iz potvrde kralja Bele od god. 1242. 18. marta. Ova potvrda kao i listina prepisana je po Ivanu kancelaru trogirskom god. 1324. 9. augusta. Potonji prijepis u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (ad a. 1226.).

Lucius Memorie 44 (donosi regest). — Farlati Illyr. sacrum IV. 337 i IV. 287 (fragmentarno). — Katona Hist. crit. V. 489. — Fejér Codex III. 2. 90—2. — Kukuljević Jura I. 52—3. — Kukuljević Reg. no. 187. — Pavlović Mem. di cose dalm. 182 (donosi regest).

*

232.

1226, 23. oktobra. U Spljetu.

Rada iz Spljeta pravi svoju oporuku.

Ego quidem Radda gratuita uoluntate et infirmitate oppressa et quasi lectulo decumbens sana mente et cum puro corde hunc(!) testamentum coram ydoneis testibus quorum inferius leguntur nomina scribere mandaui, ut ne post decessum meum inter consanguineos meos oriatur aliqua dissensio. Inprimis uolo et iubeo, ut domum meam ubi habito et cum paratinea sint nepotibus meis, scilicet filiis Laurentii fratris mei, et si ipsi non habebunt heredes, quod deus auertat, sint monasterio sancti Stephani; terra que est iuxta sancti Nicolai de Serra sit canonicis sancti Domnii; vineam et cum terra que est sub Ostrogo sint monasterio sancti Stephani; vineam que est in transitu iuxta Stephani Scomule sit sancto Stephano, et terram que est iuxta arcos sit sancto Stephano; terram que est in Murmiano sub sancto Michaele sit sancto Stephano et tres bacinos sint sancto Stephano; vite(!) que habeo in Dillato ad terram sancti Benedicti sint monasterio sancti Benedicti; terram que(!) habeo cum matre Desse Gattule ad Bade sit partem meam monasterio sancte Marie; terram que est ad Kittosech iuxta nepotes meos, et alia terra que est ibidem, sint seruientibus meis, et omnia que sunt in domo mea scilicet de minimis rebus sint de ancillis meis, scrinium quod est iuxta lectum meum sit de sancto Martino qui est iuxta domum Ianςi Gumay, tinam magnam(!) sit patri meo spirituali. Et hoc totum committo Prodano nepoti meo filio Desse Gattule canonico sancti Domnii, ut ipse diuidat, sicut superius dictum est. Et quicumque contra hoc scriptum aliquid dicere presumpserit, iratum habeat deum omnipotentem et nec filios nec filias habeat, set ita maneat, sicut et ego mansi. Hec acta est(!) ante presentiam Duimi presbiteri patre spirituali(!) et Prodani diaconi ecclesie sancti Domnii et Duimi Guseli, anno domini nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo XXVI., X kalendas nouembris.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (XVI. 1, 72).
Bullettino di Archeol. XIII. suppl. III. 80.

233.

1226. (U Zagrebu.)

Bela mladi kralj poklanja biskupu zagrebačkomu posjed Vertus u šomogjskoj županiji.

Bela dei gracia rex regis[1] Vngarie primogenitus. Omnibus ad quos presens pagina peruenerit salutem in domino. Ad vniuersorum noticiam uolumus peruenire: quod nos ob remedium nostre anime et ad recompensacionem seruiciorum magistri Stephani Zagrabiensis episcopi, quam nobis fideliter ubique exhibuit, contulimus ecclesie zagrabiensi uillam quandam nomine Vertus cum cohabitatoribus eiusdem uille a castro Simigiensi exceptam iure perpetuo possidendam et prenominatum episcopum Stephanum in possessionem dicte terre per fidelem nostrum Iseph comitem filium Johannis fecimus introduci. Ut autem hec nostra donacio firma semper et stabilis possit permanere in posterum, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine perpetuo roboratam. Datum per manum Mathie prepositi Zagrabiensis aule nostre cancellarii. Anno ab incarnacione domini MCCXXVI.

Liber privilegiorum episcopatus Zagrabiensis (list 39).

Tkalčić Monum. episcopatus I. 56. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 193 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 229 (datira pogrješno 1228.).

234.

1226. (U Zagrebu.)

Bela mladi kralj dosudjuje biskupu zagrebačkomu Stjepanu posjed Bistricu i Otok medju Murom i Dravom.

Bela dei gracia rex primogenitus regis Vngarie omnibus presens scriptum inspecturis salutem et omne bonum. Ad vniuersorum noticiam uolumus peruenire, quod quidam nomine Egidius super priuacione oculorum sui fratris nomine scilicet Pauli Muterinum filium Moterini(!) coram nobis inpeciit, super quo dictum Muterinum cum eodem Egidio, habito iobagionum nostrorum consilio et assensu, ad examen duelli iudicauimus exequendum. Et quia dictus Muterinus ad terminum predictum non uenit

---

[1] Rukopis ima »regum« što je očevidno pisarska pogreška.

nec misit, ipsum in .CC. marcis tam pro priuacione oculorum tam pro dampnis que sibi intulerat condempnauimus. Sed quia dilecto ac fideli nostro magistro Stephano Zagrabiensi episcopo attinebat, ad peticionem ipsius commisimus, ut inter eos pacem reformaret leuiorem. Ipse autem Stephanus episcopus talem inter eos pacem reformauit, ut predictus Muterinus aduersario suo CL. marcas persolveret; et quia non habuit vnde posset persoluere, prefatum episcopum coram pristaldo nostro Chete comite coram multis aliis diligenter rogauit, vt ipse pro predio suo toto, quod inter Drawam et Muram habebat, prefatam pecuniam aduersario suo persolueret, tali tamen condicione: vt si usque ad natiuitatem domini proximo uenturum non redderet, tunc et totum predium perderet et contra episcopum amplius in aliquo pro predio reclamacionem non haberet. Et quia dictam pecuniam usque predictum terminum secundum condicionem factam ab ipso vero ulterius dilacione facta usque pascha noluit eciam persoluere, habito consilio omnium magnatum nostrorum et consensu predictum predium Muterini Bristric videlicet et Otoc Sciget episcopo in perpetuum adiudicauimus possidendum. Pristaldo huius cause totalis existente, sicut prediximus, comite Chete. Vt igitur hoc firmum et stabile perseueret presentem paginam sigilli nostri inpressione munitam in tenorem testimonii concessimus. Datum per manus Mathie prepositi Zagrabiensis aule nostre cancellarii. Anno ab incarnacione domini MCCXXVI.

Liber privilegiorum episcopatus Zagrabiensis (list 43).

Tkalčić Monum. episcopatus I. 56—7. — Wenzel Cod Arpad. XI. 192—3. — Kukuljević Reg. no. 195.

235.

1226. (U Zagrebu.)

Stjepan biskup zagrebački daruje križarima zemlju Tkalec.

Stephanus dei gracia Zagrabiensis episcopus omnibus ad quoscunque littere presentes peruenerint salutem in domino. Nouerit vniuersitas uestra, quod cum ad quemlibet manum largitatis porrigere debeamus, ad illos tamen vberrius quos maxime episcopi uestigia sequi uidemus ob gratuita eorum bonitate et religione circumspecta, cruciferis sancti sepulcri decimas de willa eorum cui nomen Caluch cum omnibus suis pertinenciis iure perpetuo contulimus percipiendas. Vt autem in posterum facta donacio non possit uiolari, sigilli nostri et capituli munimine fecimus in

perpetuum confirmari. Anno ab incarnacione domini M⁰. CC^{mo} XX⁰. sexto, episcopatus nostri anno secundo.

Original u zemaljskom arkivu u Zagrebu (doc. medii aevi; stara sign. Coll. zagrab. fasc. 8. no. 2).

Kukuljević Reg. no. 196.

236.

1226—1238.[1] **U Trogiru.**

Trogirani preporučuju se Robertu nadbiskupu ostrogonskomu.

Reverendo patri et speciali suo domino Roberto dei gratia Strigoniensis ecclesie archiepiscopo, iudices et populus Traguriensis eius devoti fideles cum inclinatione promptum famulatum. Venerabilis pater et domine, a vestre celsitudinis presentia tam obsequiis quam facie remoti sumus et incogniti, et idcirco in nostre necessitatis articulo flagitare tanti patris patrocinium videtur absurdum, laudabilis tamen fama quae benedictam personam vestram per orbem terrarum celebrat et extollit, qua sine personarum acceptione extraneos pariter et domesticos benignitatis oculo respicitis et fovetis, suasit nobis ausum sollicitandi uestram excellentiam ad ferendum presidium civitati et ecclesiae nostrae quae vestra est, contra quam dominus Guncellus Spalatensis archiepiscopus ad sugestionem emulorum nostrorum, quod eum minime decuit, in possessiones civitatis et ecclesiae dudum iam sopitos suscitavit calumpniosas et arduas questiones. Hinc est quod dominum nostrum episcopum et eumdem servientem vestrum ad Curiam accessurum, qui anno preterito de Curia . . . rediens ex parte vestra salutis vota et benedictionis gratiam nobis auro et topatio gratiora retulit, ad dominationis presentiam destinamus, modis quibus possumus exorantes, quatenus divinae retributionis intuitu et nostre fidelitatis interventu consilium ei et auxilium conferre dignemini, quod ex dispositione negotiorum eius vestra circumspectio intellexerit expedire. Valeat nunc et semper vestrae clementiae celsitudo.

Lucius Memorie 58.

[1] U ovim godinama nalazimo Roberta nadbiskupa ostrogonskoga.

237.

1227, 11. januara. U Lateranu.

Honorije III. papa dopituje nadbiskupu kaločkomu grad Požegu, što ga je isti kupio da mu bude braništem proti krivovjercima.

Honorius episcopus servus servorum dei (Ugrino) archiepiscopo et capitulo Colocensi salutem et apostolicam benedictionem. Quanto propensius ecclesiarum desideramus augmentum et hereticorum exterminium studiosius procuramus, tanto ea que nostro conveniencia desiderio rite fuerint libentius acceptantes, hiis robur perpetue firmitatis adiicimus maxime requisiti. Eapropter vestris supplicationibus grato concurrentes assensu castrum de Posega cum pertinentiis suis, quod tu frater archiepiscope ad opus ecclesie Colocensis, specialiter pro hereticis de finibus illis penitus profligandis, charissimis in Christo filiis rege Ungarie et Bela eius primogenito consentientibus, sicut apparet ex literis eorumdem, pro certa summa pecunie dato etiam predio de Erdesumulua quod ad te iure spectabat hereditario comparasti, sicut illud iuste ac pacifice possides, vobis et per vos ecclesie Colocensi auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani tercio idus ianuarii, (pontificatus nostri) anno XI.

Iz kasnijega prijepisa u nadbiskupskom arkivu u Zagrebu (odio »Ecclesiastica«).

Koller Episc. Quinqueecl. II. 63. — Fejér Codex III. 2. 100. — Tkalčić Monum. episcopatus I. 57. — Wenzel Cod. Arad. XI. 138 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 198.

238.

1227, 15. januara. U Lateranu.

Honorije III. papa opominje Ivana princa carigradskoga, da ispuni svoj ugovor s nadbiskupom kaločkim u ime progona heretika u Bosni.

Honorius episcopus servus servorum dei dilecto filio nobili viro Johanni nato nobilis mulieris Margarite quondam imperatricis Constantinopolitane salutem et apostolicam benedictionem. Significavit nobis vene-

rabilis frater noster archiepiscopus Colocensis, quod tu ducentis marcis receptis ab eo crucis te signaculo insignisti, contra hereticos de Bossina pugnaturus; set nequaquam attendens, quod fallitur, qui fallere deum credit, qui secundum apostolum minime tradetur, set derisores ipse deridet, contra dictos hereticos hactenus non curasti procedere, ab eodem archiepiscopo pluries requisitus; qui si propter hoc nil penitus recepisses, deberes nichilominus ex animo persequi perfidos, ut fidei tue probatio clarius eluceret. Quia vero displicet deo promissio infidelis, nec presumitur fidem hominibus servaturus, qui verax ipsi non potest existere veritati, nobilitatem tuam rogamus, monemus et hortamur attente, per apostolica scripta mandantes, quatinus promissionem tuam fideliter prosequens contra memoratos hereticos unacum predicto archiepiscopo procedas viriliter et potenter, acturus ita ex animo causam Christi, quod gratiam in presenti et in futuro gloriam merearis. Alioquin ne tibi contra salutem tuam noxie deferamus, dilectis filiis preposito et magistro Ipolito canonico Albensibus Vesprimiensis diocesis nostris damus litteris in mandatis, ut te ad complendum promissum, quod sine gravi peccato non servare non potes, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, cognita veritate compellant. Datum Laterani XVIII. kal. februarii, (pontificatus nostri) anno XI.

Et super hoc scribitur illis executoribus.

Theiner Monum. Hungariae I. 72 (iz reg. orig. an. XI. ep. 466. fol. 160). — Pray Hierarch. II. 407. — Katona Hist. crit. V. 501. — Fejér Codex III. 2. 101. — Potthast Reg. pont. I. no. 7650. — Kukuljević Reg. no. 200.

239.

1227, 14. aprila. U Spljetu.

Prisega kliškoga zapovjednika Petra sina župana Urse Spljećanima.

L' anno dell' incarnatione del signore 1227, inditione 15., del mese d' aprile il giorno 14., nelli tempi de Guncello venerabil arciuescouo di Spalato, de Gregorio illustrissimo conte, Micha Zadal vicario. Io Pietro figlio del quondam zupano Vrsico ricognosco, confesso e con la presente scrittura manifesto tanto alli posteri quanto alli moderni, che ho riceuuto da voi signor Gregorio prenominato conte e dall' vniuersal communita de nobili e de tutt' il popolo di Spalato il castello di Chlissa, da douer esser per mano vostra custodito e guardato à honore principalmente

della corona del regno d' Ongaria ed à salute e sicurezza delle città tanto di Spalato quanto di Traù; con questo ligame di conditione obligandomi e promettendo sotto sigurtà delle persone, che sotto si leggeranno, che dell' istesso castello non presumerò far cosa alcuna senza commando e consiglio vostro; ne lo darò ad alcun huomo, benche l' istesso rè per se ò per il suo prencipe lo dimandasse, da me niente sarà fatto senza consiglio delli grandi della città, mà al commando loro se s' hauerà da consegnare consegnarò, se da tenere tenerò. Se farò altrimente, le sottonotate sigurtà de mille perperi saranno tenute di satisfare alla communità. Che se il castello sarà assediato da qualch' esercito, voi mi prestarete agiuto opportuno, e se non lo farete, tanto io quanto le mie sigurtà saranno libere et assolute, ecetto se lo lasciassi ad alcuno per prezzo ò comodo alcuno. Similmente se li castellani assaltassero il castello, e non mi potessi diffendere da loro, saro sciolto io e le mie sigurtà. Che se io da me o per li miei offendessi Spalatini o Traurini, le sottonotate sigurtà saranno tenute di sodisfare con quest' ordine però. Se l' offesa sarà sopra dieci perperi, la giustitia si debba fare in Spalato, ma se sotto dieci perperi, l' offeso dimandarà da me la giustitia; la quale se sarò negligente di fare, datomi il termine d' otto giorni da me ò per il mio commissario verrò à Spalato à rispondere, e se non lo farò, le sigurtà saranno tenute satisfare. Et questo certamente sara osseruato tanto da Spalatini quanto da Traurini. Oltre di ciò voi communemente toccati li sacrosanti euangelii mi hauete giurato aiutarmi, e mantenermi con buona fede come figliolo e cittadino vostro; similmente et io giuro à voi, che sarò fedele à voi del tutto, e sono per fedelmente portarmi in honor, salute e commodo vostro in ogni tempo, sempre pronto et apparecchiato come habitante e cittadino in persona et hauere, serui e vasalli, e con tutto l' apparecchio mio al seruitio della città venire, cosi dio mi aiuti, e questi santi euangelii. Li castellani de quali io hora per lo dio e vostra gratia son posto al commando communemente giurano, che insieme con me starano fedelmente al seruitio della città come cittadini e compatrioti vostri. E per magior fede delle cose premesse per pegno di sicurtà questi nobili presenti di mille perperi vi dò per assecuratori, cioè Madio cittadino vostro, socero mio per 150, Micha fratello suo per 50, Stepo cognato mio per 50, Cuzeta per 50, Desa Michaelis per 50, Cusan per 50, Leonardo de Micha per 50, Stire Magerr per 50, Martino Luccari per 50, Vulcinna de Desazza per 50, Buccasso per 50, Theodosio nipote de Drimo per 50, Pietro di Camercio per 50, Stanicca de Jancio per 50, Giacomo de Leonardo per 50, Formino de Tessa per 50, Giacomo da Traù per 50. Fù fatto questo nella corte di Spalato, e con solenne giuramento stabilito tanto dal conte e nobili

della città quanto dal prenominato Pietro e Chlissani, doue questi grandi principalmente rissedeuano: il signor Gregorio prenominato conte, Stefano e Micha giudici, Drago de Pin(e)sa, Giorgio de Matteo de Grute, Dirmo de Formino, Drago de Nicola, Gregorio de Luca, Murgia et altri molti; da Traù veramente Desa de Luca Casotto, Mille et altri, in presenza di tutt' il popolo. Et io Thoma chierico giurato notaro del commune di Spalato fui presente, e per commissione del conte e de volontà della corte, et in parola del spesso nominato Pietro e delli suoi assicuratori ho scritto, e col consueto segno di stabilità ho fermato.

Lucius Memorie 34—5. — Fejér Codex VII. 4. 76—7. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 451—3. — Kukuljević Reg. no. 202.

240.

1227, 11. maja. U Spljetu.

Sporazum izmedju Templara i Formina patrona crkve sv. Petra od Bade.

Anno dominice incarnationis MCCXXVII., indictione XV., mense maii, die undecimo intrante. Temporibus domini Guncelli Spalatensis venerabilis archiepiscopi, Gregorii illustris comitis, vicariatu vero nepotum Dom(n)e. Cum inter fratres domus militie Templi de Vrana et inter Forminum nepotem Petri Stresii et alios patronos ecclesie sancti Petri de Bade questio verteretur, ad apostolicam sedem causa usque protracta est, impetratis tandem litteris repetebant Templarii predictam ecclesiam a Formino et ab aliis patronis eiusdem cum pertinentiis eius sibi restitui in integrum, procurantibus causam eorum domino Petro capellano et confratre eorum et nobili viro Georgio iudice eorum. E contra vero excipiebat Forminus cum reliquis patronis, dicentes ipsos Templarios memorate ecclesie iure iam fore privatos, quoniam a longo iam tempore reliquerant ipsam ecclesiam divino et humano cultu vacuam et desertam, transgredientes conditionis tenorem, quo Petrus Stresii constructor et dictator eiusdem ecclesie prefatis Templariis contulerat ipsam. His taliter inter se litigantibus, dominus Guncellus prenotatus archiepiscopus interponens se cum presentia nobilium subscriptorum obsecrans et commonens postulauit, ut sopitis omnibus questionibus habitis et habendis, quiete inter se et pacifice concordarent. Cuius exhortationi gratissime prebentes assensum, utraque partium dexteras archiepiscopo porrexerunt, quod ad omnia immobilia starent quecunque archiepiscopus cum reliquis nobilibus

242.

1227, prije 9. jula. U Anagni.

Stjepan biskup zagrebački poklanja kaptolu zagrebačkomu desetinu župe zagrebačke, pridržavši za sebe nešto od toga prihoda.

Stephanus divina providentia Zagrabiensis episcopus omnibus presens scriptum inspecturis salutem in domino. Cum cunctis constare debeat, quod opus caritatis eterne retributionis conferat premium iuxta illud: quoniam qui in benedictionibus seminant, in benedictionibus et metent, nos sobrie operari desiderantes, salubriter attendendo eterna pro temporalibus adipisci, proventus decimarum nostrarum, cutelli scilicet Zagrabiensis parrochie provenientes in denariis, hiis solum exceptis, que ad cellarium nostrum solent deportari, scilicet frumento, avena, cera, melle, lino, fabis, agnis et nucibus, nec non uno fertone cancellarii et una marca pincerne nostri, dilectis fratribus nostris capitulo Zagrabiensi licite ac liberaliter pro cappis suis singulis annis renovandis concessimus perpetuo percipiendos. Considerantes etiam insufficientiam et defectum cotidianorum victuum eorum, ne propter mendicata suffragia cogerentur aliquid de divinis omittere, ad eorum mense augmentationem decimas de Gercha, exceptis illis accessoriis decimarum, que prius numeravimus, nec non et ducentos porcos et ducentos cubulos vini de cellario Zagrabiensis ecclesie eisdem liberaliter contulimus in perpetuum. Amplius cum in domo domini servientibus salubri solacio debeamus subvenire, ipsorum inopiam in melius emendando, eo quod non habuerint habitacula communia, in qua convenientes ad divina officia in domo domini expeditius possint concurrere, curiam nostram et omnes domos in eadem existentes eisdem perpetuo contulimus inhabitandas, ut amplius distantia locorum voluntati ipsorum occasionem impedimenti nequeat ministrare, sed in unum convenientes valeant salubriter cotidianum officium domino decantare. Ut igitur donatio nostre liberalitatis eternum robur obtineat, in argumentum fidei litteras concessimus patrocinio sigilli roboratas. Anno ab incarnatione domini MCCXXVII., episcopatus nostri anno secundo. Nulli ergo etc. nostre confirmationis infringere etc. Si quis autem etc. Datum Anagnie VII. idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

Theiner Monum. Hungariae I. 78—9 (iz reg. an. I. ep. 148). — Pray Hier. P. I. 340—1. — Katona Hist. crit. V. 516. — Farlati Illyr. sacrum V. 362 (fragment). — Fejér Codex III. 2. 108—9. — Tkalčić Monum. episcopatus I. 58—9. — Tkalčić Monum. Zagrabiae I. 7—8. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 204 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 217.

243.

1227, 9. jula. U Anagni.

Grgur IX. papa potvrdjuje kaptolu zagrebačkomu sve darovnice učinjene mu od kraljeva i pobožnih kršćana.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis . . . preposito et capitulo Zagrabiensi salutem et apostolicam benedictionem. Dignum est et conueniens, ut hiis que a regibus et principibus christianis pro ecclesiarum utilitatibus statuuntur, sedes apostolica que tenetur profectibus ipsarum prospicere, fauorem exhibeat et ut ea maneant inconcussa, diligenti debeat sollicitudine prouidere. Sane dilecti in domino filii, insinuantibus uobis didicimus, quod inclite recordacionis reges regni Vngarie, nec non et alii Christi fideles regni eiusdem, predia, possessiones et redditus Zagrabiensi ecclesie, pietatis intuitu, contulerunt: ac clare memorie Hemericus rex Vngarie quasdam indulsit libertates et immunitates populis eiusdem ecclesie, sicut apparet per priuilegium speciale. Carissimus quoque in Christo filius noster Andreas rex Ungarorum illustris eisdem populis quasdam libertates et immunitates indulsit, qui etiam, quod predicti reges et alii fecerant, approbauit. Concessit quedam insuper et specialia super hiis edidit instituta, sicut in eius priuilegiis munitis sigillo cereo et bulla aurea continetur. Venerabilis quoque frater noster Stephanus Zagrabiensis episcopus ad augmentationem mense ipsius ecclesie prouentus decimarum cutelli scilicet Zagrabiensis parrochie ac decimas de Gercha, quibusdam exceptis, nec non ducentos porcos et ducentos cubulos uini, ac etiam quandam curtem cum omnibus domibus existentibus in eadem pia uobis liberalitate concessit, sicut in eius priuilegio continetur. Nos ergo deuotionis vestre precibus inclinati, quod a predictis super hiis est pietatis obtentu factum, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem cautelam tenores priuilegiorum ipsorum de uerbo ad uerbum presentibus duximus inserendos. Tenor autem priuilegii Hemerici regis Vngarie talis est: *(v. vol. II. pg. 339. no. 315. de anno 1199).* Tenor uero priuilegii Andree regis Vngarie talis est: *(ut supra no. 131. pg. 150—7. de anno 1217).* Tenor quidem secundi priuilegii eiusdem regis Andree talis est: *(ut supra no. 175. pg. 199—201. de anno 1221).* Tenor insuper tercii priuilegii predicti regis Andree talis est: *(ut supra no. 130. pg. 147—9. de anno 1217).* Tenor autem priuilegii Stephani secundi Zagrabiensis episcopi talis est: *(ut supra no. 242. pg. 260—1. de anno 1227).* Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare

presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Anagnie VII. idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

Original u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 1. no. 41). Na crveno-žutoj svilenoj vrvci visi olovan pečat.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 59—60. — Theiner Monum. Hungariae I. 73. — Wenzel Cod. Arpad. I. 229 (po Theineru), a XI. 203 (donosi regest). — Kukuljević Reg. no. 206.

244.

1227, 10. jula. U Anagni.

Grgur IX. papa potvrdjuje biskupu zagrebačkomu sve do tada učinjene mu darovnice.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Stephano) episcopo Zagrabiensi salutem et apostolicam benedictionem. Dignum est et conveniens, ut hiis que a regibus et principibus christianis pro ecclesiarum utilitatibus statuuntur, sedes apostolica que tenetur profectibus ipsarum prospicere favorem exhibeat; et ut ea maneant inconcussa, diligenti debeat sollicitudine providere. Te sane venerabilis in Christo frater insinuante didicimus, quod inclite recordationis reges regni Ungarie, necnon duces et alii Christi fideles regni eiusdem, sicut ex privilegiis apparet eorum, predia, possessiones et redditus Zagrabiensi ecclesie pietatis intuitu contulerunt, ac clare memorie H(emericus) rex Ungarie quasdam indulsit libertates et immunitates populis eiusdem ecclesie, et quosdam redditus Zagrabiensi episcopo contulit, ac confirmavit per privilegium speciale, carissimus quoque in Christo filius noster A(ndreas) rex Ungarorum illustris eisdem populis quasdam libertates et immunitates indulsit; qui etiam quod predicti reges et duces et alii fecerant approbavit. Concessit quedam insuper et specialia super hiis edidit instituta, sicut in eius privilegiis munitis sigillo cereo et bulla aurea continetur. Nos ergo fraternitatis tue precibus inclinati, quod a predictis super hiis et pietatis obtentu factum, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem cautelam tenores privilegiorum ipsorum de verbo ad verbum presentibus duximus inserendos. Tenor autem privilegii Hemerici regis Ungarie talis est: *(v. vol. II. no. 315. pg. 339. de anno 1199.)*. Tenor vero secundi privilegii eiusdem Hemerici regis Ungarie talis est: *(ut supra no. 8. pg. 7—13. de anno 1201.)*. Tenor quidem

privilegii Andree ducis Dalmacie, Crowacie et Chulme talis est: *(ut supra no. 7. pg. 6. de anno 1201.)*. Tenor insuper privilegii Andree regis Ungarie aurea bulla muniti talis est: *(ut supra no. 130. pg. 147—9. de anno 1217.)*. Tenor denique privilegii Bele regis primogeniti regis Ungarorum, ducis tocius Sclavonie talis est: *(ut supra no. 193. pg. 219—21. de anno 1222.)*. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Anagnie VI. idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

Original u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 1. no. 41). Pečat otpao. Tkalčić Monum. episcopatus I. 60. — Theiner Monum. Hungariae I. 79. — Wenzel Cod. Arpad. I. 231 i IX. 203 (po Theineru donosi regest). — Kukuljević Reg. no. 205—7.

245.

1227, 18. jula.

Grgur IX. papa potvrdjuje osudu nadbiskupa ostrogonskoga Felicijana glede šume Dubrave, koju je crkvi zagrebačkoj htio oteti neki Sudenja.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri Stephano episcopo Zagrabiensi salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur etc. perducatur effectum. Te sane venerabilis in Christo frater Stephano episcope exponente didicimus, quod clare memorie Ladisclavus rex Ungarie populum de Dumbroa cum terra et silva Zagrabiensi ecclesie contulit intuitu pietatis; sed cum eadem silva fuisset per quendam Sudengnam ecclesie predicte subtracta, bone memorie Felicianus Strigoniensis archiepiscopus, causa sibi super hoc regia auctoritate commissa, eidem ecclesie per diffinitivam sententiam silvam restituit memoratam. Super qua processu temporis Adilbreth frater Kaladini comitis Sumigiensis comes et quidam alii moverunt contra predictam ecclesiam coram prefato archiepiscopo questionem, qui cognitis cause meritis, diffinitivam pro predicta ecclesia sententiam promulgavit. Nos ergo tuis iustis precibus inclinati, predicta, sicut eadem ecclesia iuste possidet et quiete, ac dictas sententias, sicut sunt iuste, nec legitima provocatione suspense, ac in privilegio confecto exinde continetur, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad ma-

presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Anagnie VII. idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

Original u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 1. no. 41). Na crveno-žutoj svilenoj vrvci visi olovan pečat.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 59—60. — Theiner Monum. Hungariae I. 73. — Wenzel Cod. Arpad. I. 229 (po Theineru), a XI. 203 (donosi regest). — Kukuljević Reg. no. 206.

244.

1227, 10. jula. U Anagni.

Grgur IX. papa potvrdjuje biskupu zagrebačkomu sve do tada učinjene mu darovnice.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Stephano) episcopo Zagrabiensi salutem et apostolicam benedictionem. Dignum est et conveniens, ut hiis que a regibus et principibus christianis pro ecclesiarum utilitatibus statuuntur, sedes apostolica que tenetur profectibus ipsarum prospicere favorem exhibeat, et ut ea maneant inconcussa, diligenti debeat sollicitudine providere. Te sane venerabilis in Christo frater insinuante didicimus, quod inclite recordationis reges regni Ungarie, necnon duces et alii Christi fideles regni eiusdem, sicut ex privilegiis apparet eorum, predia, possessiones et redditus Zagrabiensi ecclesie pietatis intuitu contulerunt, ac clare memorie H(emericus) rex Ungarie quasdam indulsit libertates et immunitates populis eiusdem ecclesie, et quosdam redditus Zagrabiensi episcopo contulit, ac confirmavit per privilegium speciale, carissimus quoque in Christo filius noster A(ndreas) rex Ungarorum illustris eisdem populis quasdam libertates et immunitates indulsit; qui etiam quod predicti reges et duces et alii fecerant approbavit. Concessit quedam insuper et specialia super hiis edidit instituta, sicut in eius privilegiis munitis sigillo cereo et bulla aurea continetur. Nos ergo fraternitatis tue precibus inclinati, quod a predictis super hiis et pietatis obtentu factum, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem cautelam tenores privilegiorum ipsorum de verbo ad verbum presentibus duximus inserendos. Tenor autem privilegii Hemerici regis Ungarie talis est: *(v. vol. II. no. 315. pg. 339. de anno 1199.)*. Tenor vero secundi privilegii eiusdem Hemerici regis Ungarie talis est: *(ut supra no. 8. pg. 7—13. de anno 1201.)*. Tenor quidem

privilegii Andree ducis Dalmacie, Crowacie et Chulme talis est: *(ut supra no. 7. pg. 6. de anno 1201.)*. Tenor insuper privilegii Andree regis Ungarie aurea bulla muniti talis est: *(ut supra no. 130. pg. 147—9. de anno 1217.)*. Tenor denique privilegii Bele regis primogeniti regis Ungarorum, ducis tocius Sclavonie talis est: *(ut supra no. 193. pg. 219—21. de anno 1222.)*. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Anagnie VI. idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

Original u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 1. no. 41). Pečat otpao. Tkalčić Monum. episcopatus I. 60. — Theiner Monum. Hungariae I. 79. — Wenzel Cod. Arpad. I. 231 i IX. 203 (po Theineru donosi regest). — Kukuljević Reg. no. 205—7.

245.

1227, 18. jula.

Grgur IX. papa potvrdjuje osudu nadbiskupa ostrogonskoga Felicijana glede šume Dubrave, koju je crkvi zagrebačkoj htio oteti neki Sudenja.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri Stephano episcopo Zagrabiensi salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur etc. perducatur effectum. Te sane venerabilis in Christo frater Stephano episcope exponente didicimus, quod clare memorie Ladisclavus rex Ungarie populum de Dumbroa cum terra et silva Zagrabiensi ecclesie contulit intuitu pietatis; sed cum eadem silva fuisset per quendam Sudengnam ecclesie predicte subtracta, bone memorie Felicianus Strigoniensis archiepiscopus, causa sibi super hoc regia auctoritate commissa, eidem ecclesie per diffinitivam sententiam silvam restituit memoratam. Super qua processu temporis Adilbreth frater Kaladini comitis Sumigiensis comes et quidam alii moverunt contra predictam ecclesiam coram prefato archiepiscopo questionem, qui cognitis cause meritis, diffinitivam pro predicta ecclesia sententiam promulgavit. Nos ergo tuis iustis precibus inclinati, predicta, sicut eadem ecclesia iuste possidet et quiete, ac dictas sententias, sicut sunt iuste, nec legitima provocatione suspense, ac in privilegio confecto exinde continetur, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad ma-

iorem autem cautelam tenorem ipsius privilegii de verbo ad verbum presentibus duximus inserendum. Qui est talis:

V. vol. II. no. 42. pg. 42—3.

Nuli ergo etc. nostre confirmationis infringere etc. Si quis autem etc. Datum Anagnie XV. kal. augusti, (pontificatus nostri) anno primo.

Theiner Monum. Hungariae I. 85—6 (iz reg. orig. an. I. ep. 149). Tkalčić Monum. episcopatus I. 61 (po Liber privilegiorum episc. zagrab. l. 32). — Wenzel Cod. Arpad. I. 242 (po Theineru) i XI. 203 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 208.

246.

1227, 24. jula. U Anagni.

Grgur IX. papa potvrdjuje nadbiskupiji dubrovačkoj sve bule svojih pretšasnika.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri Aringerio Ragusino archiepiscopo eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum. In eminenti apostolice sedis specula disponente domino constituti, fratres nostros archiepiscopos, episcopos tam vicinos quam longe positos fraterna debemus caritate diligere et de illorum tranquillitate solliciti debemus existere. Eapropter venerabilis in Christo frater Aringeri archiepiscope tuis iustis postulacionibus clementer annuimus et ecclesiam Ragusinam cui deo auctore preesse dignosceris ad exemplar predecessorum nostrorum felicis memorie Innocencii, Anastasii, Adriani, Alexandri et Vrbani Romanorum pontificum sub beati Petri et nostra proteccione suscipimus et presentis scripti priuilegio communimus. Preterea quascunque possessiones, quecunque bona eadem ecclesia impresenciarum iuste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largicione regum vel principum, oblacione fidelium seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in quo prefata ecclesia sita est, cum omnibus pertinenciis suis, omnes parochias ad ius commisse tibi ecclesie pertinentes scilicet regnum Zachulmie, regnum Seruilie, quod est Bosna, ac regnum Tribunie, ciuitatem quoque Catharinensem seu Rose, Buduanensem, Antivarensem, Liciniatensem, Scodriensem, Drivastinensem et Polatensem cum abbaciis, ecclesiis et parochiis suis, confirmamus eciam vobis omnes possessiones, quecunque bona in ecclesiis, decimis, vallibus, colonis, prediis, agris, ne-

moribus, montibus, collibus, aquis, pratis aut quibuslibet aliis rebus dioecesane vel proprietarie disposicionis titulo, predicta Ragusina ecclesia iuste et canonice possidet. Pallei quoque usum pontificalis videlicet officii plenitudinem humilitatis et iusticie signum ad missarum solempnia celebranda sicut antecessoribus tuis concessus esse dinoscitur et in festiuitate beati Blasii tibi tuisque successoribus auctoritate apostolica confirmamus. Quo his diebus tantum adiuncto festo beati Blasii fraternitas tua uti meminerit, quibus antecessoribus tuis ab apostolica sede constat indultum, sane successores tuos a nobis nostrisque successoribus consecracionis graciam in perpetuum decernimus recepturos. Prohibemus insuper, ne interdictos vel excommunicatos tuos ad officium aut communionem ecclesiasticam quisquam recipere sine congrua satisfaccione presumat, nisi forte periculum mortis immineat, ut dum presenciam tuam habere nequiuerint per alium secundum formam ecclesie satisfaccione premissa oporteat ligatum absolui. Ad hec libertates et immunitates a regibus, principibus et ab aliis personis tam ecclesiasticis quam mundanis ecclesie tue concessas et antiquas et racionabiles consuetudines hactenus obseruatas, integras et illibatas manere presenti decreto sancimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat predictam ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexacionibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernacione ac sustentacione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitucionis paginam sciens contra eam temere venire presumpserit, secundo tercioue commonita, nisi reatum suum congrua satisfaccione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac sanguine dei et domini redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districte vlcioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax domini nostri Jesu Christi, quatinus et hic fructum bone accionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

(Rota.) Ego Gregorius catholice ecclesie episcopus ss. . . . . (Bene valete.)

† Ego Pelagius Albanus episcopus ss.

† Ego Conradus Portuensis et S. Rufine episcopus ss.

† Ego Guidus Prenestinus episcopus ss.

† Ego Oliuerus Sabinensis episcopus ss.

† Ego Stephanus basilice duodecim apostolorum presbiter cardinalis ss.

† Ego Thomas tituli sancte Sabine presbiter cardinalis ss.
† Ego Oct(avius) sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis ss.
† Ego Rainerius sancte Marie in Cosmidin diaconus cardinalis ss.
† Ego Stephanus sancti Adriani diaconus cardinalis ss.
† Ego Petrus sancti Georgii ad velum aureum diaconus cardinalis ss.

Datum Anagnie per manum magistri Sinibaldi sancte Romane ecclesie vicecancellarii VIIII. kalendas augusti, indiccione XV., incarnacionis dominice anno MCCXXVII., pontificatus vero dompni Gregorii pape VIIII. anno primo.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.). Pečat na svilenim crveno-žutim vrvcama veoma dobro sačuvan. — Bullarium Ragusinum (8—12) u zemaljskom arkivu u Zagrebu.

Farlati Illyr. sacrum VI. 96. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 202. — Potthast Reg. pont. I. no. 7973. — Kukuljević Reg. no. 209.

247.

1227, 28. augusta. U Anagni.

Grgur IX. papa panonskomu samostanu sv. Martina, da se time nimalo ne dira u njegova prava, što je potvrdio sve darovnice kraljeva biskupu zagrebačkomu.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis (Vris) abbati et conventui sancti Martini de Pannonia salutem et apostolicam benedictionem. Cum quedam privilegia regum et principum Ungarie Zagrabiensi ecclesie duxerimus confirmanda, sicut ex litteris nostre confirmationis apparet, nos ita predicte ecclesie volentes consulere, ut vestrum monasterium exinde non ledatur, volumus, ut per confirmationem huiusmodi nullum predicto monasterio preiudicium generetur, vobis ad cautellam presentes litteras concedentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Anagnie V. kal. septembris, pontificatus nostri anno primo.

Wenzel Cod. Arpad. I. 245 (po originalu u arkivu opatije sv. Martina panonskoga). — Potthast Reg. pont. I. no. 8020.

248.

1227, 16. decembra. U Lateranu.

Grgur IX. papa postavlja biskupe rapskoga i trogirskoga sucima u sporu izmedju samostana sv. Krševana i kneza zadarskoga.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabilibus fratribus (Jordano et Treguano) Arbensi et Traguriensi episcopis et dilecto filio (Vrso) archidiacono Traguriensi salutem et apostolicam benedictionem. Sua nobis dilecti filii (Damianus) abbas et conuentus monasterii sancti Grisogoni Jaderensis peticione monstrarunt, quod nobilis uir (Marinus Dandulus) comes Jaderensis monasterium ipsum moliens iugo subicere seruitutis, ut in festiuitatibus eiusdem monasterii eum longe ante ad conuiuia per solempnes nuntios inuitatum tam in uesperis quam in celebratione missarum cum incenso, cruce, aqua benedicta et alio apparatu festiuo ad processionem admittant, sua potentia compellit eosdem; et quia iidem huiusmodi temeritati consentire recusant, dictus comes ipsos et eorum monasterium obprobriis et iacturis aliisque grauaminibus afficere non formidat. Preterea venerabilis frater noster (Johannes) archiepiscopus Jaderensis ex eo sumpta occasione dumtaxat, quod ipsi super hiis voluntati eiusdem comitis denegant assentire, populo Jaderensi sub pena excomunicationis iniunxit, ut nullus oblationes ad monasterium ipsum deferre, ac in eo mortuos suos presumeret sepelire, alias ipsos multipliciter aggrauans et molestans; quare sibi prouideri super hoc a nobis humiliter petierunt. Cum igitur praue consuetudines abolende sint potius quam tenende, discretioni uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus, si est ita, eisdem abbati et conuentui, ne dicto comiti super premissis intendant, ex parte nostra firmiter iniungentes, comitem ipsum per censuram ecclesiasticam, archiepiscopum uero auctoritate nostra, ut ab ipsorum de cetero super premissis molestatione indebita conquiescant, sicut iustum fuerit, cessante appellatione cogatis; prouiso, ne in terram ipsius comitis excomunicationis uel interdicti sententias proferatis, nisi super hoc a nobis mandatum receperitis speciale. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio uel amore subtraxerint, per censuram eandem appellatione cessante cogatis ueritati testimonium perhibere, quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, duo uestrum ea nichilominus exequantur. Datum Laterani XVII. kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno primo.

Iz pisma biskupa trogirskoga samostanu sv. Krševana od god. 1228. 9. augusta. — Original potonjeg pisma u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso E. no. 2).

249.

1227.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje darovnicu svoga sina Kolomana za Drid biskupiji trogirskoj.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gratia Ungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Gallitie, Lodomerieque rex in perpetuum. Inter cetera que ad dispositionem pertinent regie maiestatis, iuste postulationes fidelium et precipue rectorum ecclesiarum diligenti sunt admittenda affectu et diligentiori effectui mancipande. Quia enim illustris filius noster Colomanus dei gratia Ruthenorum rex et liberalitate nostra dux Dalmatie atque Croatie ad postulationem dilecti et fidelis nostri Treguani Traguriensis episcopi predium quod dicitur Drid prope civitatem Tragurii obtulit in eleemosynam perpetue possessionis eidem episcopo et ecclesie Tragurii pro anima matris sue charisime quondam nostre coniugis regine Gertrudis, sicut in ipsius privilegio continetur expressum. Nos quidem Andreas dei gratia Ungarie rex eiusdem loci oblationem cum omnibus suis pertinentiis dicto episcopo suisque successoribus et corone fidelibus nec non ecclesie memorate in perpetuum confirmamus et presentis privilegii caractere roboravimus; cassantes itaque omnem iurisdictionem et actionem, quam vel Vulcina quondam Traguriensis comes vel Budislaus Gregorii comitis consobrinus vel alius quispiam in eundem locum dignoscitur hactenus habuisse; in irritum reducentes omnem paginam privilegiorum, seu quarumcumque scripturarum preteritam, vel presentem, aut etiam futuram, undecumque contra presens privilegium apparentem adeo, ut nec ei audientia tribuatur. Statuimus insuper, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem contra eam venire presumpserit, iratum sentiat deum omnipotentem indignationemque regiam incurrat, et triginta librarum auri pena mulctetur, quarum viginti fisco regio infiscentur, decem vero ad usum ecclesie devolvantur, cui fuerit iniuria irrogata; posthec quoque presens privilegium in sui roboris perpetua firmitate permaneat. Datum anno incarnationis 1227., regni autem nostri anno 24.

Farlati Illyr. sacrum IV. 337. — Fejér Codex III. 2. 103—4. — Kukuljević Reg. no. 216.

250.

1228, 26. januara. U Dubrovniku.

Prisega novoimenovanoga notara Paška.

† In nomine patris et filii et spiritus sancti. Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo vicessimo octauo, mensis ianuarii sexto die astante. Ego presbyter Pascalis iuro ad sancta dei euangelia domino Johanni Dandulo militi et comiti Rag(usii) et populo Rag(usii) (facta) in curia cum sonitu campane secundum usum nostre ciuitatis, cartas tabelii fideliter scribere, nec amicum iuuare nec inimicum ledere, nec pro aliquo munere tollendo, nec pro aliqua minatione. Et secretum domini comitis et consiliariorum mihi creditum secrete illud tenebo. Et nullam cartam tabelii faciam sine iudice iurato, qui et testis sit. . . . . .[1] sententiam date[2] ab arbitris faciam, nisi dicti arbitri dixerint sententiam coram[3] iudicibus iuratis. Et per preceptum duorum uel trium iudicum iuratorum cartam sententie faciam. Et si aliquis Raguseus crediderit aliquid alicui Raguseo extra nostram ciuitatem, per nullos testes super debitorem cartam faciam, nisi debitor coram (m)e et coram iurato iudice confessus fuerit, se debere aliquid alicui Raguseo secundum usum nostre ciuitatis. Et si aliquis Raguseus habuerit aliquam querimoniam extra nostram ciuitatem cum aliquo Sclauo de qualicunque causa, non faciam cartam per nullos testes super Sclauum, nisi fuerit laudatione domini comitis et consiliariorum. Et si ad presens non fuerit dominus comes, facienda est carta laudatione illius, qui uice domini comitis fuerit et consiliariorum. Et si aliquam cartam tabelii alicui(!) inuenero falsam, secundum meam conscientiam manifestabo illam domino comiti et illius consilio, uel qui uice domini comitis fuerit. Si uero aliquis Raguseus adduxerit aliquem Sclauum coram me facere cartam super ipsum mutuationis uel uenditionis, nisi certus fuero per ydoneos testes esse Sclauum, quem se dixerit fore, non faciam cartam super ipsum. Et nichil minuam uel addam de suprascriptis, nisi cum laudatione domini comitis et curie cum sonitu campane. Ego presbyter Pascalis et communis notarius iuratus scripsi hoc capitularium laudatione domini Johannis militis et comitis Rag(usii) et iudicum iuratorum, uidelicet Petri Ballislaue, Bubanne Petri, Damiani Bocinoli et Velcii Bladimiri, et laudatione consiliariorum, uidelicet Geruasii Marini, Johannis Bogdanii, (Ba)llatie, Nycolay Pecinagii, Binzole,

Jireček ima: [1] Et nulle carte. [2] datam. [3] ueram.

Petri Rosini, Thome Pezane, et laudatione populi Rag(usii), facta curia cum sonitu campane. Hoc autem capitularium nullo testimonio rumpi possit. De hoc autem pacto sunt due carte, hec et alia.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.). Na dnu dolazi prerezana abeceda od A—P.

Jireček Arch. f. slav. Philologie XXV. 185—6.

251.

1228, 21. marta. U Nerezišću.

Ivan Bloj pred magistratom u Braču polaže novce za jedan vinograd.

In Christi nomine amen. Anno incarnationis domini nostri Jesu Christi 1228., die 21. martii, dominantibus illustri rege Andrea, Braciae comite Drasina, zupano Dragoslav, iudices Parvoslav et Gregorius Dragosii. Comparuit ante curiam in Nerezi Ivan Bloj et praesentavit pecuniam prout in sudbina pro vinea Viverine et licenciatus fuit. Et ego Barnabas archipresbyter iuratus scriba communis scripsi.

Ciccarelli Osservazioni sull' isola della Brazza 106—7. — Kukuljević Reg. no. 219.

252.

1228, 27. marta. U Zadru.

Bona opatica samostana sv. Marije svjedoči, kako je nadbiskup zadarski postupao sa samostanom sv. Krševana.

† In Christi nomine. Ego siquidem Bona per uoluntatem dei abbatissa sancte Marie Jadertine diocesis, posita testis a te domino Damiano dei gracia abbate sancti Crisogoni de Jadera, confiteor per hoc presens scriptum iudicibus tuis, quos a domino papa Gregorio impetrasti pro monasterii tui consueta libertate retinenda et testifico (!) in anima mea et in habitu meo consueta libertate retinenda et testifico in anima mea et in habitu meo et in ea ueritate que Christus est dico, quod dominus Marinus Dandulus Jadere comes, querendo a me nouas honorificentias, ut eum inuitarem et uocarem ad festum monasterii mei et in ingressu ecclesie susciperem cum aqua benedicta, cum incenso et cruce et alio ecclesiastico apparatu, michique contradicenti sibi (d)ixit: hunc honorem

quero et uolo, ut faciat mihi monasterium sancti Crisogoni et omnia monasteria et omnes ecclesie Jadertine que possunt facere, et dominus archiepiscopus noster hoc iubet fieri. Et ita uerum fuit, quia dominus archiepiscopus et mihi precepit et satisfeci ei. Et monachis de sancto Crisogono similiter precepit per Manfredum archidiaconum suum, quia isdem (!) dominus archiepiscopus precipere per se ipsum non poterat nisi per interpositam personam, eo quod in monte sancti Michaelis de insula orationi uacabat in quadragesima ante domini natiuitatem. Et quia hiidem (!) monachi obaudiuerunt iussioni eius propter absentiam abbatis sui; per eundem archidiaconum eidem monasterio diuinum officium abstulit precipiens sacerdotibus ciuitatis, ut alicui de clero uel populo missam in ipso monasterio nullus diceret neque mortuum ad sepeliendum ibidem deferret, et nullus de clero aut populo portaret oblationem ad eundem aut mandaret. Et sub tali sentencia monasterium sancti Crisogoni fuit et etiam in festo eiusdem beati martiris ante ipsum interdictum processio consueta cessauit propter iniustam domini archiepiscopi et comitis exactionem et inconsuetam; et clerici qui a se ipsis iuerunt ad eundem (!) festum fuerunt a suo interdicti officio, set quia interfuerunt multi, supplicatione capituli ecclesie Jadertine eis a domino archiepiscopo nostro indultum fuit. Postea plebs ciuitatis grauata premissa prece eidem monasterio indulgentiam a domino archiepiscopo impetrauit. Et quia hec mihi et pluribus nota sunt, per uerum dico testimonium coram Dominico et Nicolao sacerdotibus de sancta Maria maiore appositis et conuocatis testibus, anno domini percurrente millesimo CCXXVIII^{o}., mense martio, die V. astante. Et quia ciuitas Jadertina notarium non habet, hanc testificacionis cartulam sigillo meo imprimo et confirmo.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso E. no. 6). Pečata nema.

253.

1228, 7. aprila. U Rabu.

Jordan biskup rapski ispričava se, što ne može doći osobno u Zadar, da sudi zajedno s biskupom trogirskim u parnici izmedju kneza zadarskoga i samostana sv. Krševana.

Venerabili in Christo fratri dei gracia Traguriensi episcopo atque viro prouido et discreto (Vrso) eiusdem ecclesie archidiacono, Jordanus eadem gracia Arbensis episcopus salutem et orationem in domino. Signi-

ficauit nobis dilectus filius D(amianus) abbas monasterii sancti Grisogoni Jaderensis et eiusdem monasterii conuentus, quod super grauaminibus et excessibus, quam a rectoribus illius terre iniuste sunt perpessi, uos et nos inquisitores a domino apostolico impetrasse, nobis exemplum autentice transmittentes. Cuius tenor talis est:

Slijedi bula Grgura IX. pape od god. 1227. 16. decembra br. 248.

Nempe mandatum summi pontificis sicut debemus et tenemur animo desideranti exequeremus (!), set nostris peccatis exigentibus debilitate corporis ducti et etiam timore piratarum, qui nos cotidie et nostram terram molestant, personaliter Jaderam accedere non ualemus. Ideoque uestram precamur fraternitatem, quatinus diligentissime sicut decet in causa ipsa procedatis, uobis uicem nostram et plenam commissionem super hoc in omnibus exhibentes et committentes. Acta sunt hec coram his appositis testibus: Johanne diacono Arbensi et sacristano et Filippo iudice ad hec conuocatis et rogatis testibus.

† Ego A. presbiter examinator manum misi.

Et ego Lanfranchus Arbensis notarius a prescripto domino episcopo coram prenotatis testibus deprecatus hanc commisionis cartam, ut audiui et vidi, scripsi, compleui et roboraui, precurrente anno dominice incarnationis millesimo CC⁰. vigesimo VIII⁰., indictione prima, mense aprilis die VII. intrante, Arbe.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso E. no. 4). Na listini vise končane vrvce, pečat je otpao.

254.

1228, 28. aprila. U Trogiru.

Treguan biskup trogirski nalaže u ime pape samostanu sv. Krševana, da čuva svoju slobodu.

Venerabili patri et uiro religioso domino Damiano dei gracia abbati monasterii sancti Grisogoni Jadertini et eiusdem domus conuentui, Treguanus dei permissione episcopus et Vrsus archidiaconus Traguriensis ecclesie summi pontificis inquisitores delegati salutem in eo qui est uera salus. Pateat uniuersitati uestre, quod super conquestione que ex parte uestra contra nobilem uirum comitem Jadertinum Marinum Danduli et Johannem filium eius oblata est summo pontifici super eo, quod dictus comes mo-

nasterium sancti Grisogoni moliebatur huic subicere seruituti, ut uos longe ante festiuitates eiusdem monasterii eum inuitaretis per sollempnes nuncios quasi ad conuiuia tam in uesperis quam in celebratione missarum cum incenso, cruce, (aq)ua benedicta et alio festiuo apparatu ad processionem admittentes et ad id faciendum non solum preter terre consuetudinem, uerum eciam contra sacros canones uos omnimodis impellebat aliisque obprobriis et grauaminibus uos eosdem afficere non formid(abat); set et uir uenerabilis dominus Johannes archiepiscopus Jadratinus sumpta contra uos occassione, quod super premissis d(omino) comiti prout debuistis denegabatis prestare assensum, Jaderensi populo sub excomunicationis pena iniunxit, ut nullus ad ipsum monasterium deferet oblaciones, nullus ibidem suos mortuos sepelliret. Que omnia cum constet nobis ita esse per testes idoneos et omni excepcione maiores, in uirtute dei omnipotentis et illius gloriosi martiris sancti Grisogoni, sub umbra cuius culminis residetis et auctoritate summi pontificis cuius ex delegatione officio fungimur, uniuersitati uestre precipimus et mandamus, quatinus post receptionem presencium nec patri nec filio nominatis super pretaxatis in aliquo uel aliquibus in perpetuum defferatis, sed sicut liberi non quasi uelamen habentes monasterium ipsum ad antiquam libertatis legem nulli potestati seculari super talibus deferentes liberum a modo conseruetis. Datum Tragurii anno dominice incarnacionis millesimo CCXXVIII., prime indicionis, IIII. kalendas maii, pontificatus domini Gregorii pape noni, anno primo[1].

Na ledjima suvremena bilješka:

Quomodo nec abbas nec monasterium tenentur vocare comitem, nec rectorem ad festum sancti Grisogoni.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso E. no. 5). Na listini nalazi se trag, gdje je o vrvci visio pečat.

255.

1228, mjeseca aprila. U Zagrebu.

Pred kaptolom zagrebačkim prodaju neki Turopoljci svoje zemlje.

Omnibus Christi fidelibus quibus presens pagina patuerit, devotum Zagrabiensis ecclesie capitulum salutem in vero salutari. Ne gestorum

[1] Ima biti »secundo«, jer je Grgur IX. krunjen 21. marta 1229.

coram nobis seriem obliuio subtrahat uel inmutet aut calumpniosa parcium cauillacio aliter quam fuerit fuisse contendat, eandem litteris nostris dignum duximus muniendam. Hinc enim presentibus posterisque innotescat, quod accedentes ad presenciam nostram Milouan pro se et sua progenie N. et D. pro se et suis cognatis Scoroza, Drusco, Stephan pro se et suis cognatis, Cuplen pro se et sua progenie, Wratyzlau, Nadesco. Diminco pro se et suis cognatis, Bogdazlaus, Wratizlaus, proposuerunt coram nobis, quod quilibet ipsorum aliquam partem de sua terra propria certis metis distincta et limitata P. comiti filio Jure libere et absolute in perpetuum possidendam uendidissent. Prima meta terre quam emit a Milouano et suis cognatis incipit a Ribnich, qui est in fluuio Costyniza et per eundem fluuium descendens versus meridiem cadit in alium fluuium Merceceg, inde per dictum fluuium versus occidentem ascendit et exit ad arbores piri et pomerii et ibi sunt mete, et inde progreditur versus septemtrionem per metas asignatas in predictum riuulum Costinyza et per eundem versus orientem parum procedendo exit ad arborem crast et ibi sunt mete versus septemtrionem, et inde per metas ad monerou bocor, vbi sunt mete terree et inde ad arbores crast, brest et ibi sunt mete, et inde progreditur per unam siluulam ad arborem thophol et inde et per metas versus orientem ad unam viam, et per eandem uiam versus meridiem ad arborem almafa et ibi est meta, et inde ad priorem metam Rybnych, vbi est puteus, circa quem est meta. Prima meta terre, quam emit a Nicolao et Dobca et suis cognatis, incipit a duabus arboribus crastfa, vbi sunt mete que stant in ripa unius paludis que uocatur Suinna Malaca et inde versus meridiem per metas ad arborem narfa, circa quam est meta que est in ripa alterius paludis que vocatur Sredna Malaca et per eundem ascendit versus occidentem et exit versus septemtrionem et tendit per magnum campum per metas et venit ad predictam paludem Suinna Malaca, et per eandem descendens uersus orientem uenit ad priorem metam. Prima meta terre, quam emit a Scorosa, Dusco, Stepan et eorum progenie incipit ab arbore graber, circa quam est meta et inde versus septemtrionem per metas ad arborem glog, circa quam est meta et inde uersus orientem ad arborem tulfa et inde per metas ad arborem iascen, circa quam est meta et inde transiit vnam stratam, que ducit ad sanctum Martinum et uenit ad monerou bocor et inde per metas ad terream metam et ibi terminatur ad sinistram terra Scorosa cum terra Nycolay, ad dexteram terra Petri, et inde versus meridiem ad pirum, et inde ad arborem tulfa et inde ad uiam et per uiam per metas ad paludem Suinna Malaca. Item prima meta terre, quam emit a Wratizlao, Nadesco, Diminco filiis Trebenin et Trebesa et eorum cognacione, incipit a terrea meta que est in ripa unius pa-

ludis que uocatur Sredna Malaca, et inde ad arbores visne et ibi est meta versus meridiem, et inde tendit ad unam viam versus occidentem et per eandem viam iuxta villam per metas ad predictam paludem videlicet Sredna Malaca versus septemtrionem, et inde versus occidentem per eandem paludem ascendit ad pontem, et inde versus septemtrionem per unam stratam ad Goricam et inde per campum ad arborem graber qui est in palude Suynna Malaca. Item prima meta terre quam emit a Cuplen et suis cognatis incipit a ponte qui est super paludem Sredna Malaca et inde parum progrediendo versus occidentem exyt(!) ad terream metam, et inde tendit per campum versus septemtrionem per metas ad arborem populeam, et inde ad pyrum vbi est meta, et inde per metas ad arborem graber et ibi est meta, et inde uadit ad aliam arborem gyrtyan, circa quam est meta. Item meta terre, quam a Bogdazlao filio Cuplen et Wratizlao et tota progenie sua emit, prima meta incipit ab arbore dumus que est in ripa fluuii Odra et inde tendit versus occidentem per metas ad vnam magnam terream metam, et inde procedit versus meridiem per metas ad monerou bocor et ibi est meta in ripa vnius mlace et inde per eandem paludem ascendit versus occidentem et exyt(!) ad terream metam, et ibi diuiditur ex dextera parte terra Wlc cum Boyẹmorum terra, ex sinistra uero remanet terra dicti P., et inde tendit versus meridiem ad arborem pirum, et inde vadit vẹrsus occidentem iuxta siluam ad antiquam stratam in ingressu silue, et per eandem stratam versus meridiem ad pyrum, que est in ripa fluuii Lomniza, et per eundem fluuium uersus occidentem ascendit et de fluuio uersus meridiem ad arborem chrast, et inde procedit ad locum Mochirad ex dextera terra Boyemorum, ex sinistra terra dicti P. Huius vero empcionis cause hii fideiussores extiterunt: videlicet Petrus filius Cozme, Jarozlaus, Budona, Daccin, Cosa, Beriuoy et duo tributarii Martinus et Thoma Bilotus. Et ut presenti pagine fides indubitanter adhibeatur, ad peticionem parcium presens scriptum sigilli nostri munimine fecimus roborari. Actum istis presentibus: magistro Pangracio cantore, magistro Johanne lectore, Gregorio custode, Symone et Briccio archidiaconis et multis aliis, domino nostro secundo Stephano ecclesie nostre sedi feliciter presidente. Anno ab incarnacione dominica M^{0}.CC^{0}.XX^{0}.VIII. mense aprilis.

Original u arkivu plemenite općine turopoljske. Pergamenska vezica za pečat stoji, ali je pečat otpao.

Laszowski Povj. spom. Turopolja I. 3—5.

256.

1228, 9. jula. U Perusiji.

Grgur IX. papa proglašuje Franju osnivača malobraćana svetim i zapovijeda hrvatskim crkvama, da ga slave četvrtoga oktobra svake godine.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis et dilectis filiis abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis et aliis ecclesiarum prelatis per Istriam, Dalmatiam et Sclavoniam constitutis salutem et apostolicam benedictionem. Sicut fiale auree quas vidit Johannes plenas odoramentorum, que sunt orationes sanctorum in conspectu altissimi ad abolendum nostrorum criminum corruptelam, odorem suavitatis emittunt, ita saluti nostre credimus plurimum expedire, si eorum in terris celebrem haberemus memoriam, ipsorum merita solemnibus recolendo preconiis, quorum in celis speramus intercessionibus assiduis adiuvari. Sane cum de conversatione, vita et meritis beati Francisci institutoris et rectoris fratrum minorum qui iuxta consilium salvatoris contemptis transitoriis et terrenis secundum promissionem eidem ad celestia premia feliciter et eterna pervenit, cui vita et fama preclara peccatorum depulsa caligine ambulantes in regionem umbre mortis de vivorum tenebris ad penitentie vitam vocans, quorum tam virorum quam mulierum ad fidem ecclesie roborandam et confutandam hereticam pravitatem vivit adhuc et viget non modica multitudo tam per nos quam per multos alios fidedignos qui miracula que deus per illius sancti viri merita operatur plenius cognoverunt certiores effecti. Auditis etiam eius virtutibus et miraculorum insigniis et quod inter carnales spiritualiter et inter homines etiam conversationem angelicam habuisset, ipsum qui corporaliter dissolvitur cum Christo esse meruit in coelestibus, ne ipsius honori debito et gloria detrahere quodammodo videremur, si glorificatum a domino permitteremus ulterius humana devotione privari de fratrum nostrorum consilio et prelatorum omnium qui tunc temporis apud sedem apostolicam consistebant sanctorum cathalogo duximus adscribendum. Cum igitur eius lucerna sic arserit hactenus in hoc mundo, quod per dei gratiam iam non sub modio sed supra candelabrum meruerit collocari, universitatem vestram rogamus, monemus attentius et hortamur per apostolica vobis scripta mandantes, quotiens devotionem fidelium ad venerationem ipsius salubriter excitantes festivitatem eidem IIII. nonas octobris annis singulis excolatis et pronuntietis constituto die specialiter excolendam, ut eius precibus dominus exoratus suam nobis gratiam tribuat

in presenti et gloriam in futuro. Datum Perusii VII. idus iulii, pontificatus nostri anno secundo.

Fabijanić Storia dei fratri minori I. 407—8. — Kukuljević Reg. no. 221.

257.

1228, 9. augusta. U Trogiru.

Treguan biskup trogirski postavljen sucem od Grgura IX. pape u sporu izmedju samostana sv. Krševana i kneza zadarskoga osudjuje posljednjega i javlja to samostanu.

Venerabili in Christo fratri Damiano dei gracia abbati sancti Grisogoni Jaderensis et eiusdem domus conuentui vniuerso, T(reguanus) dei permissione Traguriensis ecclesie minister humilis et V(rsus) archidiaconus eiusdem ecclesie delegati inquisitores summi pontificis salutem et sinceram in domino caritatem. Quid nos oporteat facere super negotiis uestri monasterii nostre inquisitioni per summum pontificem delegatis forma presencium liquido poteritis intueri, quam utique formam talia mandata precedunt:

Slijedi bula Grgura IX. pape od god. 1227. 16. decembra br. 242.

Cum itaque inquisicione diligenti premissa nobis per ydoneos testes et omni exceptione maiores constitisset de temeraria exactione memorati comitis, quam de uiolento mandato prefati archiepiscopi populo Jadratino iniuncto, ne suos mortuos in uestro monasterio sepelirent, ne suas oblationes offerrent ibidem, tam memoratam exactionem quam archiepiscopi mandatum in irritum reducentes vniuersitati uestre tam succesiue quam presenti auctoritate summi pontificis cuius ex delegatione officio fungimur firmiter precipimus et sub interminatione anathematis inhibemus, quatinus dicto comiti uel eius successoribus super memorata exactione inuitandi uel exequendi ritum processionis ulterius nullatenus deferatis. Datum Tragurii in curia domini episcopi anno dominice natiuitatis MCCXXVIII., quinto idus augusti, indicione uero I.

Ego Johannes Traguriensis iuratus notarius et sancti Laurentii canonicus mandato dictorum delegatorum presentem paginam scripsi et consueti signi munimine roboraui.

Hec autem acta sunt in presencia Pauli archipresbiteri Traguriensis

ecclesie Jacobi et Dragi diaconorum, Georgii subdiaconi, Saladini, Michaelis et Mengace nobilium virorum.

(Signum notarii.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso E. no. 2).

258.

1228, 9, augusta. U Trogiru.

Treguan biskup trogirski postavljen sucem od Grgura IX. pape u sporu izmedju samostana sv. Krševana i kneza zadarskoga, uništuje interdikt nadbiskupa zadarskoga.

Venerabili patri et domino J(ohanni) dei gracia Jadratine ecclésie archiepiscopo deo digno, T(reguanus) dei permissione Traguriensis ecclesie minister humilis et V(rsus) archidiaconus eiusdem ecclesie, sancte Romane ecclesie delegati iudices, cum inclinatione debite deuotionis affectum. Presencium insinuatione paternitati uestre duximus significandum, quod summus pontifex humilitati nostre dare dignatus est in mandatis, ut super grauamine, quo monasterium sancti Grisogoni afecisse uidebamini, sub pena excomunicationis prohibendo, ne oblationes aut mortuos suos ciues illuc deferent ad sepeliendum sumta occasione indebite processionis, quam Jadratinus comes cui in hac parte alludere uidebamini, ab eodem monasterio exigebat. Mandatorum autem tenor hic est:

Slijedi list Grgara IX. pape od god. 1227. 16. decembra pod br. 242.

Quia (u)erum constitit nobis per testes idoneos et omni exceptione maiores uestram sententiam aut gratia comitis aut fortasse ipsius monasterii minus gratis obsequiis in ipsius monasterii grauamine atque molestia tali occasione in posterum penitus desistatis. Datum Tragurii in curia domini episcopi anno dominice natiuitatis MCCXXVIII., quinto idus augusti, indicione uero I.

Et ego Johannes Traguriensis iuratus notarius et sancti Laurentii canonicus, mandato dictorum delegatorum presentem paginam scripsi et consueti signi munimine roboraui.

(Signum notarii.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso E. no. 3).

260.

1228, 27. augusta. U Zagrebu.

Vučeta i njegova braća Sida i Merge sinovi Mestenovi daruju plemiću Robertu kao svojemu budućemu šurjaku u ime miraza posjed oko rijeke Kupe.

Capitulum Zagrabiensis ecclesie omnibus presens scriptum inspecturis salutem in domino. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire: quod Volcheta nobili viro unacum fratribus suis Szida et Merga filiis Mezten ab una parte et Roberto comite filii Abel ab altera coram nobis personaliter constitutis idem Volcheta comes et fratres sui superius annotati publice sunt protestati, quod ipsi vinculum proximitatis volentes cum ipso comite Roberto contrahere eidem introducto filie prefati Volcheta nomine Dragozt possessionem ipsorum hereditariam Culpatuu vocatam cum omnibus utilitatibus et pertinenciis seu circumstanciis suis metis subscriptis interclusam dederunt seu contulerunt eidem Roberto comiti et per eum suis heredibus, heredumque successoribus iure perpetuo possidendam; dando eidem Roberto et suis successoribus liberam et plenam obcionem (!) de ipsa possessione ordinandi, disponendi iuxta libitum sue voluntatis. Pro cuius facti ampliori cautela unum ex nobis virum utique fide dignum magistrum scilicet Dragozlaum pro inspiciendis et considerandis metis et circumstanciis terre prescripte transmisimus. Qui demum ad nos rediens indicavit nobis, quod prescriptam possessionem sub certis metis et limitibus, presentibus commetaneis et vicinis, ac in nullo contradicentibus, reambulasset. Astiterunt eciam consanguinei seu proximi Vlchete comitis et fratrum suorum universi, scilicet: Cocurina, Volchetk filii Mestina, Gerdimer, Vranesco filii Crisan, Volk et Nork filii Norsa, Junosa filius Coleda, Predislaus cum suis fratribus ac proximis, Orcun, Dragos, Ertesa, Cherneht, Odola, Zorizlau filii Chuchuk, Volconoy et Volk filii Sztoyzlay, qui donacionem memoratam sub metis et limitibus infrascriptis consensu suo ratificantes sine contradiccione aliqua admiserunt et consensum prebuerunt unanimem et assensum. Prima vero meta possessionis superius annotate sicut a prefato homine nostro et prefatis partibus nobis constiterat referentibus, incipit ab oriente in meta terre ubi quidam alveus Szaue Struzeht vocatus cadit in ipsam Zauam, per quem Struzeht vadit et pervenit ad unum Cheret, in quo vadit et pervenit ad fluvium Cerita vocatum, inde procedendo venit ad quoddam ium (!), inde vadit et pervenit ad unum lacum Pyauichna vocatum, inde procedendo pervenit ad unum fluvium in quo in transverso

meatus eiusdem fluvii vadit ad unam silvam, que Megnaknea nominatur, inde procedit et pervenit ad fluvium Cherenchina vocatum, de quo exiens cadit ad viam unam, in qua procedendo pervenit ad duas metas terreas; hinc flectitur versus occidentem et transit unam viam et per metas cruce signatas vadit per unum liget bona longitudine et pervenit ad viam antiquam versus septemtrionem, per quam procedit nimia longitudine a sinistra parte terra abbatis de Toplica et a dextera parte terra Roberti comitis remanente, per eandem viam procedendo pervenit ad unum rivum qui Szlepeht nominatur et per eundem cadit in fluvium Moschenicha, per quem fluvium Moschenicha cadit in Culpam, hinc vadit inferius per eandem Culpam et exit directe inter Racou et Goricha et pervenit ad unum locum qui Vruit nominatur, inde directe ascendens intrat quandam viam que pergit versus Sciteht, et per eandem viam procedit versus aquilonem, et in eadem via intrat unum rivulum Cozopor nominatum, qui rivulus cadit in fluvium Culpa predictum, et in eodem fluvio Culpa descendit et pervenit ubi aqua Zaue prefate et aqua Culpe coniunguntur seu commiscentur, inde procedit versus septemtrionem per aquam Zaue per magnum spacium, de quo exiens pervenit ad quandam indaginem ad metam terream versus orientem flectendo procedit per eandem indaginem et pervenit ad unum lacum in fine eiusdem indaginis existentem qui Locou nominatur et per medium eiusdem lacus vadit in magna longitudine, et inde exiens vadit ad arbores seil vocatas per metas terreas et arbores cruce signatas et pervenit ad unum lacum Crepche vocatum, per cuius medium vadit et exit ad unam arborem que wlgo dobro dob vocatur cruce signatam, hinc procedit versus meridiem per arbores sitil in magna longitudine cruce signatas, de quibus exeundo pervenit ad finem unius terre Loca vocate et ibi meta terrea iuxta arborem stil, de eadem cadit in fluvium Scepcina vocatum, ubi limites nobilium Domonozlau a metis Roberti comitis separantur, hinc vadit versus occidentem per fluvium Scepchina supradictum, ubi nobiles de Blina commetantur, per quem fluvium vadit per magnum spacium et flectitur versus meridiem in antiquo cursu supradicti fluvii et per eundem antiquum cursum cadit in fluvium Zaue prenotate, ab hinc vadit directe per medium eiusdem aque pergendo per magnum spacium pervenit ad alveum Zaue Struzeht vocatum supradictum, ibique terminatur. In cuius rei certitudinem et cautelam perpetuam presentes contulimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum in octavis sancti Stephani regis, anno domini millesimo ducentesimo vicesimo octavo.

Iz prijepisa kralja Ljudevita I. od god. 1359. u arkivu kaptola u Zagrebu. Ovu listinu potvrdjuje kralj Bela god. 1248. i 1253., kralj Lju-

*

devit god. 1359. i 1364. Prijepis u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 61—3. — Wenzel Cod. Arpad. I. 153 (nepotpuno po kopiji XV. vijeka), VI. 464—6 (po boljoj kopiji od god. 1359.) i XI. 210 (donosi regest). — Kukuljević Reg. no. 220.

261.

1228, 9. oktobra. U Dubrovniku.

Odredbe za vrijeme rata.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo uicesimo octauo, mensis octobris, nono die intrante, precepto domini Johannis Danduli militis et comitis Ragusii ordinata curia cum sonitu campane, statutum est hoc preceptum, uidelicet ut excepto incipiendo a sancto Jacobo Visnize usque ad caput fici nemo Raguseus laboret nec ullam operationem faciat in uineam suam (!). Et in totam terram firmam Sclauorum ne pascat animalia nec aret nec seminet, Raguseus autem qui ruperit istud preceptum dabit pro banno perperos quinquaginta, medietas quorum perperorum sit domini comitis et alia medietas erit comuni Ragusii et seruus frustetur et homo liber qui in hoc inuentus fuerit uenundetur in seruum et pretium uenditionis illius, ut predictum est, diuidetur et qui in hoc tempore guerre fugerit a nobis, iam nunquam sit Raguseus, et qui fugerit et inuentus fuerit, ipse et omnia sua uenundentur et pretium uenditionis illorum diuidatur, ut suprascriptum est. Et homines insularum nec pascant animalia nec arent nec seminent in aliquo loco terre firme et ab insulis nec homines nec aliquid portent ad terram firmam et a terra firma similiter nullos homines ad insulam portent. Qui autem hoc preceptum ruperit, dabit predictum bannum et ut predictum est diuidetur, et nullus magister de qualicumque arte audeat pergere in alio aliquo loco, qui autem perexerit, dabit predictum bannum et diuidetur, sicuti antea dictum est. Et Raguseus qui positus fuerit custodire ciuitatem nostram et noluerit fieri custos, debet per unum uidelicet dimidium perperum custodialem et alium dimidium perperum domino comiti et comuni Ragusii. Hoc autem preceptum debet firmum permanere, quousque placuerit predicto domino comiti et illius consilio. Quod audiens a predicto domino comite et populo curie ego presbiter Paschalis et comunis notarius iuratus scripsi.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

262.

1228.

Dionizije palatin umjesto kralja rješava parbu izmedju plemena Vojka i Tetena radi zemlje izmedju Pakre i Toplice.

Dionisius dei gracia comes palatinus uniuersis presens scriptum inspecturis salutem in vero salutari. Universitati omnium tenore presencium volumus fieri manifestum, quod inter Rubinum filium comitis Job de genere Woyk et eius generacionem ab una parte, ab altera comitem Petrum filium Marcelli de genere Thethen et totam cognacionem suam fomes discordie et materia questionis a longi temporis tractu pro terra inter fluvios Pwker et Thapolcha vocatos contigue adiacente et aliis rebus ac dampnis processisset et usque modo in nostri presencia perdurasset, que tandem ad dominum regem fuit deducta, quam dominus rex nobis vice sua commisit audiendam et fine debito terminandam. Quibus nos terminum ad producendum iura ipsorum versus invicem prefiximus, quibus mediantibus terram pretactam generacio ipsorum tenuisset et ipsis appropriarent. Quo advento parte utraque coram nobis constituta, dictus Rubinus repetebat ipsam terram sub nomine iuris sui usui proprio, allegando eam per generacionem suam olim populasse et coluisse, sed per generacionem comitis Petri vi occupatam detineri, et in eodem instanti instrumentis autenticis inclite memorie beatissimi Stephani et Bela Belyn(!) condam regum illustrium regni Hungarie et aliorum ipsis succedencium coram nobis productis suam evidentissime comprobavit intencionem. Cuius allegata et litteralia instrumenta comes Petrus memoratus ex adverso, que nos iusta ac vera recto iuris tramite comperueramus, calumpniosis processibus cassare et improbare conabatur. Sed quia nullum evidens privilegium ad iuris sui defensionem produxit, nec proceres inter Dravum et Zavum commorantes adducti per racionem quicquam pro parte ipsius responderunt, sed contra penitus, sua improbacio locum habere non potuit. Qui intellecta dampnacione sue cause sepius a nostri iudicii sentencia vana aufugiens presumpcione, ad nostrum semper iudicium a domino rege est remissus. Nos igitur, licet iusticie debuissemus facere complementum, ad maiorem tamen cautelam fame nostre precavendam, ambas partes presencie domini regis fecimus astare, causam eorumdem, sicut coram nobis processum fuerat, serietenus explicantes et rationes et litteralia instrumenta filiorum Woyk, quarum vigore spanatum sive knezeatum in iam fata terra tenuissent, exponentes. Cum itaque ambe partes ante dominum regem diu altercassent, idem comes Petrus in sua intencione contra Rubinum memoratum totaliter

omnino defecit, quem inveneramus tamquam calumpniatorem remansisse, sed ad peticionem domini regis et nostram et aliorum quam plurium dictus Rubinus condempnacionem et penam, quam merebatur, eidem remisit et propter bonum pacis et sincere dileccionis ac vicinitatis super omnibus iniuriis, questionibus, controversiis, inimiciciis, dampnis, nocumentis, wlnerum illacionibus, morte serviencium et generaliter dicendo: super omnibus malis hactenus inter eos contra sese invicem habitis et motis et specialiter pro terra de qua lis inter ipsos orta fuerat et suscitata, unanimiter in talem perpetue et indissolubilis concordie unionem devenerunt: Quod dictus comes Petrus partem terre predicte supra quam villa Keresthwr ad generationem Woyk pertinens extitit fundata, cum sessionibus, terris sacionalibus, villis et libertinis, earumque pertinentiis, adiacentiis et utilitatibus universis, intra certis metis, terminis, limitacionibus et signis inferius declaratis Rubino sepedicto et eius generacioni annuit et concessit, heredum in heredes perpetuo possidendam; aliam vero partem terre prescripte, supra quam villa Megeriwch extitit fundata, cum sessionibus, terris sacionalibus, villis et libertinis, earumque pertinentiis, adiacenciis et utilitatibus omnibus, comiti Petro sepedicto et sue generationi sub ea condicione vel forma qua prius tenuerunt, idem Rubinus modo simili annuit et concessit heredum in heredes perpetuo possidendam. Imo omnem accionem et litis proprietatem quam inter se super quocunque facto habuissent, habebant vel habere videbantur quoquomodo, alter alteri commisit et renunciavit, litteras eciam per generaciones ipsorum vel eosdem hucusque inter sese super rebus premissis obtentas et emanatas mortuas reddiderunt et inanes, si umquam in lucem exhiberentur, hoc tamen non obmisso, quod si qua parcium amodo imposterum aliquam porcionem suam in prenominata terra habitam vendere et alienare niteretur, aut litis materiam promovere attemptaret, vel aliquid premissorum non acceptando revocaret, aut contra id temere veniret in preiudicium alterius partis, quelibet porciones talis partis absque litis processu in ius alterius premissa observantis devolverentur perpetuo possidende; et insuper talis pars convicta ducentas marcas argenti parti hanc composicionem sive pacem tolleranti solvere teneretur eo facto. Ad que omnia premissa sese et proximos ipsorum absentes presentibus obligaverunt propria sua voluntate coram domino rege et nobis. Verum quia quantitas terre iam dicte ad plenum nobis non constabat, nobilem virum Zochud comitem ad faciem eiusdem terre destinavimus, qui partem filiorum Woyk auctoritate domini regis in propria novis metis separavit, ab alia parte terre separaret et generacioni Woyk sepedicte assignaret. Unde idem ad nos rediens dixit: quod coram commetaneis et vicinis eorundem circumstanciam terre seu ville Kerezthwr iam nominate, se-

cundum quod per ipsos fuerat limitata, reambulavit et metaliter separavit ab alia parte terre, separatam pacifice et quiete cum villis et libertinis circumadiacentibus ipsis nullo contradictore assignavit. Cuius quidem ordo metarum, prout idem comes Zochud nobis partibus presentibus retulit et in litteris capituli Quinqueecclesiensis rescriptis exhibuit, hoc ordine distinguntur: videlicet quod prima meta incipit in fluvio Toplicha, ubi aqua Mechchencha cadit in eodem, et in eadem aqua Mechchencha tendit in longo spacio, pervenit ad locum, ubi rivulus nomine Zwha Mechchencha intrat in ipsam aquam Mechchencham, deinde in eodem rivulo ascendit in bono spacio in vallem ad caput rivuli Zwh Mechchencha memorati, de qua valle ibidem exit versus partem orientis et cadit in viam penes vallis originem tendentem; abhinc per ipsam viam progreditur quasi versus partem septemtrionis et reflectitur in bono spacio in eadem via ad partem dextram versus orientem, pervenit ad arbores quinque twl cruce signatas, sub quibus cadit in aliam viam magnam, que venit de Pwker, et ista via pro meta habetur; inde per ipsam viam magnam in brevi spacio ad plagam septemtrionis transit, de qua directe versus eandem plagam ingreditur in vallem nemorosam, et per sinum eiusdem vallis descendit per meatum aque pluvialis in Werbnicha pothok et tum Werbnicha pothok iterum ingreditur in fluvium Toplicha predictum, et per ipsum fluvium infra descendendo pervenit ad priorem metam ibique terminatur. Dixit eciam idem comes Zochud, quod Woyna filius Woyna, Johannes filius Fabian, Zazlau et Mark filii Bwza, filii comitis Job de predicta generacione Woyk, Arnoldus filius Peterd, Leukus filius Deschen de genere comitis Petri sepetacti, cum Stephano et Iwan de genere Tholonygh super facie iamdicte ville Kerezthwr presencialiter comparentes huic composicioni ac metarum reambulacioni favorabilem consensum prebuerunt. Ne autem hec coram nobis acta ullo unquam tempore per aliquorum calumpniam possit retractari, ad instanciam et petitionem partis utriusque presentem paginam sigilli nostri munimine communitam dedimus generacioni Woyk sepefate. Datum per manus Mathie nostri notarii anno dominice incarnacionis millesimo ducentesimo vigesimo octavo, Andrea victoriosissimo rege Bele tercii filio regnante.

Iz privilegija kralja Andrije od god. 1228. uzeta u privilegij kralja Matije od god. 1488. Original potònjega privilegija sa visecim pečatom u državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. no. 147; stara sign. N. R. A. f. 200. no. 4).

Wenzel Cod. Arpad. VI. 457—60. — Kukuljević Reg. no. 224.

263.

1228.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje listinu palatina Dioniza, kojom se dosudjuju plemenu Vojk neka imanja.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas secundus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Quoniam cuncta senescunt et omnia transeunt, expedit que hic aguntur scripto memorie commendari. Per presens cunctis nunc et in posterum damus ad noticiam, quod litteras Dionisii comitis palatini ab ipso porrectas recepimus in hac forma:

Slijedi listina palatina Dionizija od god. 1228. pod br. 262.

Nos igitur huius processus seriem ratam et firmam habentes, in testimonium rei facte et amplioris fidei certitudinem presentes litteras duplicis sigilli nostri munimine fecimus irreuocabiliter roborari. Datum per manus magistri Bulchu aule nostre cancellarii et prepositi Jauriensis, anno ab incarnacione domini millesimo ducentesimo vigesimo octauo, venerabili Roberto Strigoniensi, reuerendo Vgrino Colocensi archiepiscopis existentibus, Desiderio Chenadiensi, Alexandro Waradiensi, Reynoldo Vltrasiluano, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Gregorio Geuriensi, Cleto Agriensi, Briccio Waciensi, Stephano Zagrabiensi, Bartholomeo Wesprimiensi episcopis existentibus, ecclesias dei feliciter gubernantibus; Dionisio comite palatino, Ladizlao aule nostre curiali comite Bachiensi, Ochuz curiali comite domine regine et comite Budrugiensi, Jula magno comite Supruniensi, Dionisio filio Dionisii magistro tauarnicorum et comite de Zonuk, Demetrio magistro dapiferorum et comite Posoniensi, Jula magistro pincernarum et comite Musuniensi, Nicolao magistro agasonum et aliis quam pluribus comitatus et magistratus tenentibus, regni nostri anno vigesimo quinto.

Iz potvrde kralja Matije od god. 1488., 5. augusta, koja se nalazi na pergameni s kraljevskim pečatom u državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. no. 147; stara sign. N. R. A. fasc. 200. no. 4).

Fejér Codex I. 132. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 454—5.

1228. **264**

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje osudu kaločkoga nadbiskupa u parnici izmedju opatije sv. Martina i opatije srijemske za ribnjak u Knezi.

Andreas dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Seruie, Galitie, Lodomerieque rex in perpetuum, omnibus presens scriptum inspecturis salutem et graciam. Cum ea que deliberacione bonorum legitime disponuntur posterorum commendanda noticie rata semper et inconcussa permanere debeant, ad regie maiestatis excellenciam precipue pertinet, ut que regum auctoritate seu dominacione in ampliandis locis ad dei cultum dedicatis pertractantur, standi uigorem in perpetuum sorciantur. Hac siquidem et nos animaduersione moniti ad peticionem fidelium nostrorum Vrie abbatis et conuentus sancti Martini annuimus, ut dilectum nostrum cancellarium Bulsu(!) prepositum Geuriensem ad ipsorum monasterium dirigeremus, qui litteras venerabilis patris Vgrini Colochensis archiepiscopi super piscina Miroht eisdem indultas fideliter inspiceret et de uerbo ad uerbum nostre pagine annotaret et nobis fideliter renunciaret. Cui fidem adhibentes ea que dictus archiepiscopus diffinierat, ne aliquando super hiis inuida quippiam subprimere posset obliuio et de nouo lites insurgerent, auctoritate litterarum et sigilli munimine fecimus roborari. Quarum tenor talis est:

V(grinus) diuina miseracione Colochensis archiepiscopus vniuersis Christi fidelibus salutem et sincere caritatis affectum in domino. Delegatam a domino rege causam suscepimus cognoscendam inter abbatem sancti Martini de Pannonia et abbatem sancti Demetrii de Sirmia super quadam piscina sita iuxta Knesa que uulgariter Miruht nominatur. Cum itaque uentum esset ad processum negocii, dictus abbas de Pannonia piscacionem in piscina memorata uiolenter esse factam a iobagionibus abbatis sancti Demetrii ad dampnum marcarum XVI. testimonio prouincialium comprobauit, asseuerans firmiter per autenticum sancti Ladizlai se debito probaturum, quod piscina memorata supra semper ad monasterium sancti Martini pertineret, abbate tamen sancti Demetrii suisque populis reclamantibus et dicentibus, quod eandem piscinam esse sue ius ecclesie, priuilegio quod haberent apud episcopum Quinqueecclesiensem et comitem Cletum comprobarent. Statuto uero termino et diu protelato cum sepedictus abbas de Pannonia exemplar sui priuilegii presentaret, paratus eciam autenticum presentare, altera parte nullo

innitente instrumento, de misericordia que super exaltat iudicio distulimus uenturum pascha domino abbati sancti Demetrii ad probandum suum ius et presentandum sua priuilegia terminum prefigentes; piscinam tamen et eius usum usque illud tempus apud abbatem sancti Martini sine contradiccione reliquentes. Hoc addito, quod dictus abbas sancti Demetrii et eius populi dampnum marcarum XVI. abbati sancti Martini de Pannonia et nobis iudicium persoluerent incunctanter, et in pascha dato sibi termino cum suis privilegiis ad nos accederent responsuri. Que priuilegia si tunc presentare non ualerent, de cetero piscina sepe memorata in ius abbatis sancti Martini de Pannonia deuolueretur in perpetuum. Datum anno uerbi incarnati M⁰. CC⁰. XX⁰. VIII⁰.

Wenzel Cod. Arpad. I. 248—9. — Kukuljević Reg. no. 225.

265.

1228. U Dubrovniku.

Dogradnja crkve sv. Jakova za dominikanski samostan.

Anno 1228.[1] Cum dilatandi evangelii ac propagandae religionis studio ex decreto beati Jordani secundi ordinis generalis magistri nostri praedicatores in universas orbis regiones perrexissent, ex iis qui ad terram sanctam destinati fuerant, Ragusium quidam appulerunt, institutam inde navigationem perfecturi. At Arrengerius Ragusinus[2] archiepiscopus et Nicolaus de Sorrento nobilis civis, penes quem summa dignitas et auctoritas erat, utpote rector seu comes ut vocabatur ea tempestate Ragusii iacturam se passuros arbitrati, nisi apostolicos viros ad se divertere studerent, ne civitatem deserant, summis precibus rogarunt et obtinuerunt. Quare clero, magistratu, universoque plaudente populo exceptis sacellum quoddam ad moenia civitatis domino Jacobo apostolo nuncupatum, quod adhuc extat in editiori civitatis situ, qua in orientem sol vergit, pro oratorio domosque quae circum erant pro conventu destinaverunt. Multiplicatis vero fratribus (brevi enim viri fere quadraginta) locus primo donatus pro fratrum numero angustus visus est. Unde nobilis quidam civis de Palmota anno domini 1228. ecclesiam virgini in coelos assumptae sacram, domum et hortum tunc extra muros et iuxta praefatum sancti

[1] Farlati ima 1225. Nama se čini, da je to jamačno tiskarska pogrješka, jer dalje dolazi god. 1228. [2] Farl. očevidno pogrješno: Romanus.

Jacobi sacellum perpetua donatione publicis tabulis exarata fratribus concessit.

Farlati Illyr. sacrum VI. 95—6 (uzeo iz rukopisa »Monumenta congregationis sancti Dominici de Ragusio«). — Wenzel Cod. Arpad. XI. 206. — Kukuljević Reg. no. 218. Tradicija nepouzdana.

266.

Oko god. 1228.

Koloman kralj i herceg hrvatski najprije skida radi velikih nasilja Lovru župana gorskoga, a onda ga na molbu svoga oca donekle pomiluje.

Colomanus dei gracia rex Ruthenorum et dux tocius Sclavonie omnibus ad quos presens scriptum pervenerit salutem in eo qui dat salutem regibus. Cum ea que geruntur in tempore testimonio litterarum roborentur, ad universorum igitur pervenire volumus noticiam, quod cum Laurencium filium Ompud comitem in Gerha[1] primo statuissemus, non ut probus in eo aliquid lucri fecit, sed tanquam malus mala intulit, de quo comitatum hunc denuo abstulimus, penam, ut meruit, inferentes. Quem postmodum obtentu precum fratrum eiusdem Dionysii scilicet tunc temporis palatini et Michaelis magistri in graciam nostram recepimus et comitatum maris sibi de Podogola[2] contulimus. Qui non obliviscens nequiciarum viginti quatuor villas ad idem castrum pertinentes personaliter combussit, ac duas ecclesias, putans pecuniam in ea (!) invenire, destruxit. Verum cum honor noster iudicium amplectitur, licet de eo nobis satisfacere potuissemus, verum tamen ipsum coram patre nostro rege Andrea ac omnium iobagionum suorum iudicio discutiendum statuimus. Quem pater noster et omnes barones fere regni in hoc facto ipsius reum cum omni possessione sua iudicarunt condemnandum, cui nos multorum precum instancia maxime patris nostri pepercimus et de possessione sua solummodo predium quoddam Lipow nomine, cum idem Laurencius et pater noster et alii instanter rogassent accepimus. Quod predium fideli nostro Demetrio magistro cum aggravacione patri eiusdem alienatum esse percepimus, pro mille marcis totaliter in proximo persolutis vendidimus. Ideo eam (!) a nobis tam care emit, quia libertate et institucione eadem qua tunc predia nostra tenebantur sibi vendidimus, que tunc nobis de prediis nostris est a patre nostro constituta, quod

[1] Jamačno: Gora. [2] Jamačno: Podgora.

nulla collecta vel aliqua exaccione, quam in regno suo quandocunque vel ubicunque constituet, predia ad nos pertinencia teneantur. Ut autem hec talis accio vel composicio in irrito non possit revocari, presens scriptum sigilli nostri munimine roboratum concessimus.

Wenzel Cod. Arpad. I. 256—7 (po rukopisima Czechovim. Prijepis očevidno vrlo rgjav). — Kukuljević Reg. no. 223.

267.

Oko god. 1228.

Stjepan kralj srpski odredjuje za dubrovačke trgovce, ako ih tko ošteti, da župa krivca izdade ili štetu namiri.

Милость створи господство ми доубровьчьскимь трьжникомь, да ходе по моіен земли свободно с трьгомь безь правьде, никто да нмь ниціа не испакости; оу коіен ли се жупѣ цио испакости, тази жупа волю да да кривьце, волю да плати.

Господинь Стефань.

Miklosich Monum. Serbica no. 19.

268.

Oko god. 1228. U Zadru.

Guncel nadbiskup spljetski podvrgava se u pravdi s kaptolom svojim sudu samostanca Guarina i njegove braće.

Ego quidem G(uncellus) Spalatensis archiepiscopus obligo et promitto me firmiter stare ad omnia, que inter me et capitulum meum frater Guarinus cum suis fratribus decreuerint ordinandum, videlicet super omnibus casibus, de quibus me prefatum capitulum ad sedem apostolicam apellauit, ita quod dictus Guarinus cum suis fratribus habeat arbitrariam potestatem audiendum propositiones canonicorum contra me, similiter propositiones meas contra ipsos tam in criminalibus quam in ciuilibus plenarium ius habentes diffinitiuam sentenciam proferendi. Quod si dicti fratres sententiam ferre noluerint, scribent ipsi allegationes et probationes alternatim factas et sub bulla sua ad diffinitionem sententie domini pape transmittent. Libros autem quos aput me habeo promitto

firmiter, quod absque omni lite ad proximum festum sancti Martini ecclesie restituam nominatim scilicet: . . . . epistolare ordinarium, sermocinale, institutiones et tapetem(!). Quod si fratres predicti inter nos arbitrari noluerint, nec appellationem factam potuerint per composicionem uel per sentenciam irritare, tunc ipsi fratres secundum suum arbitrium possint prosecutionem ipsius appellationis quantum uoluerint protelare. Si qua uero parcium ab hac pactione resiluerit, pena quam fratres in rebellem partem promulgauerint firmam et ratam uolumus obseruari. Actum Jadere procurantibus causam capituli Vita primicerio, Petro et Desa diaconibus et Thoma subdiacono, in presencia et testimonio Bartholi Nonensis et Nicolai Scardonensis episcoporum, Nicolai et Jacomini fratrum minorum et abbatis Chrane, laicorum uero domini Grube Spalatensis et Cerne Carboni ciuis Jaderensis.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (XVI. 1. 71). Na listini ima trag gdje je o vrvci visio pečat.

Carrara Archivio no. 11. — Kukuljević Reg. no. 230 i no. 309.

269.

Oko god. 1228.

Treguan biskup trogirski svjetuje Guncelu nadbiskupu spljetskomu, da prije popuni župe, nego što podje u Rim.

Venerabili patri et domino G(uncello) dei gratia Spalatensi archiepiscopo, T(reguanus) permissione diuina Traguriensis ecclesie minister humilis cum inclinatione deuotionem tam debitam quam deuotam. Si me non affixisset lecto corporis ualitudo, longe ordęntius inspirarem lingua propria uestris auribus uoluntatem mei animi, quam committerem lingue officium uoce carentibus litteris et cartis mutis, sed quia terrores domini aduersum me militant, oportet me flagellum eius equo animo tollerare. Sane cum per dei gratiam sitis uir discretus et prouidus et ad omnia uobis sufficiens adeo, ut nec indigeatis nec inhereatis consiliis aliorum, nos esset sapientis exhibere consilium non quesitum, sed si detur uerbis audacia, reducerem coram oculis mentis uestre illud salomonicum: omnia fac cum consilio et post factum non penitebis. Proposuistis pater et domine uisitare Curiam et recte, ut cognoscamini et cognoscatis quid uestre quid romane curie postulant rationes, ut secundum apostolum omnibus reddatis debita cui honorem honorem, cui tributum tributum, ut nemini quicquam debeatis nisi debitum dilectionis et debite subiectionis. Set occurrit ex aduerso uacantium ecclesiarum instans cura et

sollicitudo; vacant enim plures ecclesie Spalatensis archiepiscopatus, ad subrogationem quarum uos oportet extendere sollicitudinem in omnibus acuratam, licet enim sint ecclesie cathedrales, non tamen sunt conuentuales et ubi per conuentualem deliberationem substituendarum personarum electio non procedit, necesse est, ut per uenales laycorum manus, qui nec deum timent nec homines reuerentur non persone set personarum simie substituantur, de quarum substitutione quanta prorumpant incomoda experimento didicistis, de quibus non est modo per singula disputare. Vnde si recte uelitis ad uacantes ecclesias debite sollicitudinis extendere actionem, per nuntios et litteras studeatis efficere, ut ad uacantem sedem nullus eligatur absque uestra conscientia et capituli Spalatensis, hiis rite peractis et uiam aggredi et curiam poteritis absque ambiguitatis scrupulo uisitare. Super causa uero quam habetis cum conciue uestro Theod(oro), cum sanus fuero responsalem sufficienter instructum mittetis, in cuius et aduersarii presentia id uolente deo dictabitur, quod de iure uidebitur expediri. Bene valete.

Na ledjima :

Domino Spalatensi.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (a. 1224. XVI. 1. 142). Na listini vidi se trag, da je bila »littera clausa«.

Farlati Illyr. sacrum IV. 338. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 227—8. — Kukuljević Reg. no. 226.

270.

Oko god. 1228.

Pripovijeda se tok sukoba samostana sv. Krševana i nadbiskupa zadarskoga.

Circumscriptis aliis uniuersis ex quibus possent pullulare uarie questiones hoc solum notatur, quod dominus abbas et conuentus monasterii sancti Grisogoni occasione cuiusdam exactionis pecuniarie contra dominum archiepiscopum conqueruntur hiis articulis anotatur. Principium cuius discordie fuit pecunia quam dictus archiepiscopus missurus ad curiam, ut aiebat, contra fratres minores in derogationem priuilegiorum monasterii exigebat; quam abbas se daturum promisit ea tamen conditione, ut certificaretur sibi per archiepiscopum, quis esset nuntius et quem tenore litterarum deferre deberet; cui archiepiscopus cum archidiacono, archipresbitero et primizerio promisit illico cum consensu eiusdem abbatis

editurum nuntium cum tenore pariter litterarum. Quod cum minine impleset archiepiscopus, set et insuper instaret, ut sibi pecunia solueretur, respondit abbas se nec uelle nec debere stare soluendo, donec de nuntio et litteris sibi constare(t), respondit archiepiscopus nuntium per Uenetias cum litteris iam dudum fuisse transmissum; propter quod abbas sollutionem pecunie penitus denegauit, archiepiscopo autem inportune pecuniam exigente respondit abbas, se soluturum cum mandatis nuntio redeunte. Cumque constitisset omnia friuola et uana tam de nuntio quam de litteris, negauit prorsus et penitus abbas se pecuniam perpetuo soluturum. Tempore autem procedente cum abbas et fratres eius agerent in esternis negotia monasterii essetque solus decanus in claustro, accedens archiepiscopus ad monasterium, ut pignus auferret dicte pecunie, secretarium rumpere conabatur; cui occurens decanus suppliciter exorauit, ut abbatis cum fratribus reditum prestolaretur. Archiepiscopus effectus inexorabilis cum nichilominus instaret ad secretarium infringendum, decanus multa prius oratione consumpta ipsum monasterium abbatem cum conuentu apostolice protectioni subiciens sedem apostolicam apellauit. Qua emissa archiepiscopus illico et ibidem abbatem cum uniuerso conuentu excomunicauit et ut monasterium pertinaciter clauderetur, irato ut erat animo demandauit. Abbate autem regresso cum fratribus, licet sententia post appellationem non teneret, timuit tamen utpote homo minus in talibus eruditus et detulit archiepiscopali sententie, quousque super hiis nuntium ad curiam destinaret. Nuntius autem rediens mandatum detulit archiepiscopo, ut a die suscepti mandati usque ad octaum (!) diem secuturum proximo dictam sententiam relaxaret, quod si facere neglexisset, exinde Traguriensis episcopus cum suis condelegatis, qui super hoc mandatum acceperat, sententiam relaxaret eandem auditurus et diffiniturus canonice, si quid post absollutionem appareret inter partes residuum questioni. Archiepiscopus mandato suscepto cum nec in octo nec in quindecim dies ad absollutionem procederet et id delegatis in(n)otuisset, litteras ad eum per nuntium delegare auctoritate summi pontificis precipientes, ut mandatum apostolicum usque in diem tertium adimpleret, sciturus pro certo id ipsum per delegatos adinplendum, si neglegeret (!) adimplere. Qui quamuis et nuntium obprobriis lacessisset et in eosdem legatis (!) contumeliis prorupisset eorumque litteras tam legere quam audire contempsisset, utpote contra suum propositum apparentes perplexus, tamen quia tum contra uoluntatem suam ad absollutionem per mandatum uenire cogebatur, tum quia per extraneos absollutio facta uidebatur sibi cedere ad ignominiam, egre processit ad absollutionem precipiens monachis, ut pulsatis signis diuina more solito celebrarent; tunc licet se fingeret non audire, in presencia tamen Jadratinorum nobilium

plurimorum per delegatorum nuntium et litteras prefixus est ei terminus primus, secundus et tertius peremptorius, sicut apparet in litteris delegatorum, quod se per semet ipsum uel per sufficientes responsales delegatorum conspectui appareret ad obiciendum et ad obiecta protinus respondendum. Pendente autem termino obiciendi uel respondendi dum die quadam abbas in suo celebraret diuina quedam monasterio, nuntii destinati ab archiepiscopo litteras ei obtulerunt quas ab Apsarensi episcopo transmissas aiebant quasdam questiunculas quarumdam consuetudinum archiepiscopo debitarum et monachorum contra archiepiscopum per uicaciam (!) continentes non rescriptum aliquod nec formam litterarum curie redolentes. Quas cum abbas recipere uel audire legi repudiaret, ipsi nuntii uolentes legere ab eodem sunt repudiati et eadem cedula de illorum euulsa manibus deiecta est in pauimento. Nuntii uero cum risu reuersi, que facta fuerant archiepiscopo nuntiarunt; ille uero non ut gestum fuit, set pro sue uoluntatis arbitrio finxit abbatem uiolentas manus misisse in presbiterum legentem cedulam ac per hoc abbatem esse excomunicatum, cum constet per instrumentum publicum et testes idoneos, abbatem non misisse manu(s) in dictum presbiterum uiolentas. Inhesit tamen archiepiscopus figmento suo uiolenter adeo, ut abbatem per totam terram extinctis candelis et pulsatis campanis denuntiaret et denuntiari faceret excomunicatum, licet abbas ab omni actione archiepiscopi et . . . . edine sua per iudices delegatos esse protectus usque ad totius cause canonicam decissionem. Protectionis cuius gratia fretus abbas iminente festo translationis beati Grisogoni archiepiscopum et omnem clerum ad (i)dem (sollempnitatis) festum more solito inuitauit. Denique adueniente uigilia sollempnitatis, sicut mos fuerat, abbas cum conuentu et festiuo apparatu uirorum et mulierum turba prosequente ad palatium archiepiscopi processit, archiepiscopum honore debito ad monasterium producturus. Que cum toto conuentu toruo uultu, flammatis oculis, minacibus uerbis aspiciens, obprobriis et contumeliis plurimis affecit omnes, et qui cum honore ad eius honorem uenerant, ad monasterium cum risu et dedecore sunt regressi, nichil tamen minus offitiorum et missarum sollempnia in die tam festiuo in monasterio celebrantes. Cumque die sequenti missarum sollempnia agerentur, nuntii ab archiepiscopo directi in monasterio apparuerunt uolentes legere quedam excomunicationis in abbatem carmina per archiepiscopum destinata; qui reiecti a populo cum iniuria redierunt. Quo dolore perculsus archiepiscopus excomunicationis sententiam renouauit in abbatem, denuntians excomunicatos mulieres et uiros uniuersos qui uel que ad sollempnitatem memoratam et ad missarum sollempnia eo conuenerunt audienda. In quorum absollutione qui tamquam simplices ab illo uoluerunt absolui

iureiurando precipiens, ne uiui ad dictum monasterium accederent, ne mortuos sepeliendos illo deferrent, nec oblationes nec aliquid intuitu animarum uel corporum dicto monasterio ministrarent. Addicit archiepiscopus suis(!) iuris esse panem clibani monasterii calidum recentem posse deferri ad mensam propriam, si de ipsius processerit uoluntate; quod nec nos aliquando nec nostri antecessores ab archiepiscopo perpessi fuerunt. Acta sunt hec omnia priusquam de residuis questioni(bus) coram iudicibus delegatis ageretur; ex quibus omnibus manifeste patet: quanti ducat imo quantum uilipendat mandata romane curie, cui ex iuramento consecrationis et tante dignitatis comisse sibi tenetur in omnibus obtemperare. Hec in presenti negotio abbas et conuentu(s) sancti Crisogoni proponunt aduersus archiepiscopum nichil penitus mentientes.

Na kraju listine poznijom rukom napisano:

Addicit archiepiscopus . . . . perpessi fuerunt.

Originalni koncept u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso F. no. 3).

271.

1229, 3. marta. U Perugiji.

Grgur IX. papa nalaže svomu kapelanu Egidiju, neka gornji (citerior) Srijem prida novoj srijemskoj biskupiji.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilecto filio Egidio subdiacono et capellano nostro salutem et apostolicam benedictionem. Venerabilis frater noster (Ugrinus) Colocensis archiepiscopus in nostra fecit presentia recitari, quod dilecta in Christo filia nobilis mulier (Margaretha) soror illustris regis Ungarie acquisivit quandam terram que appellatur ulterior Sirmia, ratione cuiusdam partis Ungarie que citerior Sirmia nuncupatur, ac ad nutum et dispositionem prefate regis sororis regitur terra predicta, adeo quod quidam de clericis archiepiscopo ipsi subiectis per eam in maiori ecclesia, quam terre illius homines episcopalem appellant, provisor est deputatus ad tempus, donec de ipsa que Grecorum ritum tenet et nondum sedi apostolice obedivit, prout disponendum fuerit, disponamus. Sane idem archiepiscopus humiliter supplicavit, ut cum prefata ecclesia Colocensis vicinior et conterminata esse noscatur, ipsam novo episcopatui qui de licentia nostra in citeriori Sirmia debet creari, per ipsum anectere dignaremur, maxime cum ad honorem apostolice

sedis pertineat, ut Sclavi et Greci qui inhabitant terram illam in divinis officiis et ecclesiasticis sacramentis ad Latinorum ritum et obedientiam romane ecclesie, si potest fieri, convertantur. Quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus, quatenus si in ecclesia illa sit episcopus et sub ecclesie romane obedientia esse voluerit, eum sine preiudicio iuris alieni recipere non postponas; quod si non sit episcopus in eadem, vel si existat ibidem et noluerit sedi apostolice obedire, predicto novo episcopatui, auctoritate nostra suffultus, adicias ecclesiam memoratam. Datum Perusii V. nonas martii, pontificatus nostri anno secundo.

Theiner Monum. Hungariae I. 88—9 (iz reg. orig. an. II. ep. 328. fol. 60). — Pray Hierarch. II. 367. — Farlati Illyr. sacrum VII. 545. — Katona Hist. crit. V. 544. — Fejér Codex III. 2. 157. — Potthast Reg. pont. I. no. 8348. — Kukuljević Reg. no. 233.

272.

1229, mjeseca aprila. U Mlecima.

Dubrovčani se zadužuju za pet stotina libara.

In nomine domini et saluatoris nostri Jesu Christi, anno domini millesimo ducentesimo uigesimo nono, mensis aprilis, indictione secunda, Riuoalti. Per uirtutem et potestatem unius comissionis carta facta hoc eodem anno mense februario qui nuper transiit, septimo die astante, ordinata curia cum sonitu campane, quam comissionem populus Raguseus fecerat et firmam potestatem dederat nobis namque domino Grimoaldo Lacromonensi abbati et magistro Simoni nuntiis suis, ut pro opus eorum ciuitatis tolleremus mutuo super ipsos et super comune sue ciuitatis quingentas libras uel minus Venetianorum paruorum, uidelicet a Veneticis uel a Lombardis siue a Raguseis aut a quibuscumque hominibus eas habere possemus, et firmam potestatem haberemus facere cartam debitam super ipsos et super comune eorum ciuitatis pro predictis libris illis uidelicet et hominibus, a quibus eas mutuo tullissemus. Et obligauerunt se super ipsos et super comune eorum ciuitatis dare predictas quingentas libras uel minus Venetianorum paruorum illis hominibus, a quibus eas mutuo tullissemus, usque ad terminum quem nos cum illis statuissemus. Si autem ad ipsum terminum non dederimus eis dictas libras secundum usum Venetorum, dicte libre essent in pena duplici et irent ad usuram de quinque in sex super ipsos et super comune ciuitatis eorum, ut in eadem instrumenti carta continetur et cetera. Quapropter mani-

festum facimus nos quidem suprascripti Grimoaldus Lacromonensis abbas et magister Simon nuntii dicti populi Ragusii, quia recepimus cum nostris heredibus a te namque Marino filio Blasii Traguriensi tantum de tuo habere nomine comunis dicti populi Ragusii, pro quo infra uiginti dies postquam tu uel nos aut tuus nuntius ibidem in Ragusio intrauerit aut hanc cartam in manu tua uel tui nuntii apparuerit, debeamus per nos ambos aut per unum de nobis uel per ipsum nostrum comune ad qualem te uolueris tenere uel per nostrum missum dare et deliberare et tibi uel tuo misso ibi in Ragusio libras denariorum Venetorum paruorum quingentas saluatas in terra sine omni periculo et occasione uel ullis interpositis capitulis. Hec autem que suprascripta sunt, si tibi obseruata non fuerint, tunc dictum comune Ragusii uel ego suprascriptus Grimoaldus abbas, ad qualem te uolueris tenere cum nostris successoribus, tibi et tuis heredibus emendare debeamus omnia tua suprascripta in duplum de terris et casis comunis et mei abbatis et de omnibus que habere visi nos fuerimus in hoc seculo et inde in antea ipsum capitale et duplum prode labore et de quinque (in) sex per annum. Signum suprascriptorum Grimoaldi abbatis et Simonis qui hec rogauerunt fieri. Testes ad hec rogati fuerunt Bonarditus Cavalcabonus et Johannes Pino Veneti, Bogdanus frater Cernechie de Jadra et Gregorius de Spalato, Georgius Valize Raguseus, Jacobus de Traul filius Dabragne atque Johannes Casoti Tragurii et alii.

(Signum notarii.)

Ego Angelus Barbaro presbiter et notarius compleui et roboraui.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

273.

1229, 20. jula. U Spljetu.

Stana kći pokojnog Rugera pravi svoju oporuku.

In Christi nomine amen. Ego quidem Stana olim filia Rugerii licet in extremis posita, sana tamen mente integroque consilio, presentibus istis testibus quorum inferius leguntur nomina, irreuocabile testamentum fieri uolui. In primis ergo uolo et iubeo dari clericis sancti Domnii terram in valle cum oliua iuxta terram Miche Ursane; capellanis terram in ualle iuxta terram Stani Açarelli Rugerio et Laurentio domum iuxta domum Miçuli, si carebit heredibus, post mortem eorum remaneat cle-

ricis sancti Domnii; eodem modo do sibi terras in quibus habet Rogerius plantas, ut sint ambobus; que terre site sunt in Murnano, quod si non erunt nati, remaneant sancto Stephano; et terram quam ego pastinaui que est in Ualesa sancte Marie de Taurello; Dabre moniali terram Dobisol doleç, post mortem suam remanebit sancto Benedicto; filie Dese Calaci terram de Spinunço; terram de Cruco ecclesie sancti Mauri; et domus in qua habito uendatur et de precio illo detur in opere campanili sancti Stephani sex perperis et sancto Benedicto tribus perperis et sancte Marie tribus perperis et sancto Andree de Pelago tribus perperis et tribus monasteris de Tragurio; eodem modo et clericis qui fecerint exequias duobus perperis et patrino duobus perperis. Et hoc testamentum committo in manibus patrini mei sacriste et diaconi Prodani et Lampredii Sagarelle, ut ipsi diuidant, sicut supradictum est superius. Anno domini millesimo ducentesimo vicesimo nono, indictione secunda, actum XII. die astante mensis iulii.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (XVI. 1. 172). Na pravoj strani na dnu vidi se trag pritisnuta ovećega pečata.

274.

1229, 18. augusta[1]. U Firmu.

Pogodnosti Dubrovčana u Firmu.

I(ncarnationis) MCCXXIX., die sabbati, quarto decimo die ante kalendas septembris, indictione secunda. Cum dominus Johannes comes de Raguxia peteret a domino Guidone de Landriano potestate ciuitatis Firmi, ut homines de Raguxia securitatem haberent ueniendi ad ipsam ciuitatem Firmanam et ad portum ipsius, quidam Firmani ciues Rubattus et Iuncta pro se et sociis suis se opposuerunt, dicentes se habere licentiam apprehendendi de bonis ipsorum Raguxie. Idem potestas per se et dominum Rugerium iudicem suum sepe ac per baiulos suos et specialiter per Johannem Bambonis baiulum comunis Firmi monuit eosdem, ut prefatam licentiam approbarent. Cum hoc non fecissent, iam dictus dominus Guido potestas Firmi fidantiam ac plenam securitatem hominibus de Raguxia dedit in personis et rebus usque kalendas februarii proximi et me Frugerium notarium suum scribere rogauit. Actum in ciuitate Firmi. Inter-

[1] Pošto je one godine osamnaesti august u subotu, ima pasti ovaj datum na osamnaestoga, a ne devetnaestoga augusta, kako veli u ovoj listini. »Quarto decimo« odgovara devetnaestomu augustu, ali taj pada ove godine u nedjelju.

fuerunt testes Paulus Anthioci, Acco Vulpis, Johannes de Boniane, Palmerius Filipi, Tebaldus Alberti, magister Johannes Balberius. Omnes predicte ciuitatis.

(Signum notarii.)

Ego predictus Frugerius notarius illius potestatis eius mandato scripsi.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

275

1229, 24. augusta. U Zadru.

Gaja opatica samostana sv. Nikole potvrdjuje, da je primila dvanaest perpera od Jurka.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo vicesimo nono, mensis augusti, die octauo exeunte, indiccione secunda, Jadre, temporibus equidem domini nostri Jacobi Theupuli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jadre archiepiscopi, ac Marini Dandulo egregii comitis. Ego nempe Gaya abbatissa monasterii sancti Nicholay, consensu et uoluntate sororum mearum eiusdem monasterii monialium, silicet (!) Marine, Dobrice, Donçe, Stane, Desse, Velcille, Honorate, Proche, Bunne, Fumie, Honorate et ali(ar)um plurium confiteor, per hoc presens scriptum, suscepisse a te Jurco uiro cuiusdam Mille iamdicti monasterii famule empte pro perperis sex, pro libertate et redentione eiusdem vxoris tue perperos duodecim, item expendi in utilitate eiusdem monasterii et specialiter in redencione unius testi(!) euangeliorum, quod erat pignori obligatum Bunne vxori quondam Mergiri (pro) libris octo et . . . aliis negociis faciendis ita dumtaxat, ut amodo in a(ntea) sit libera ab omni subiectione et seruitute nostra et monasterii, nec sit nobis siue nostris successoribus eam licitum pro seruicio repetere, set libera perpetuo remaneat et habeat de se plenam et integram potestatem. Acta sunt hec et firmata in ecclesia monasterii sancti Nicholay in presencia et testimonio domini Damiani abbatis sancti Grisogoni, presbiteri Michaelis sancti Helye, Desse presbiteri iamdicti monasterii sancti Nicholay, presbiteri Bartholomey, laycorum plurium Pripici Rubei, Mendini Draximir. Ego Filippus filius Jacobi Petri mortui examinator manu mea scripsi.

Ego Raynerius Jaderensis notarius interfui rogatus ut audiui scripsi, roboraui et consueto signo signaui.

(Monogr. not.)

Original u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (ad a. 1229.). Kukuljević Reg. no. 235.

276.

1229, 31. augusta. U Mljecima.

Jakob Teopolo dužd mletački opominje Dubrovčane, da plaćaju svoga kneza Marina Baduara.

Jacobus Teupulus dei gratia Venecie, Dalmatie atque Chroatie dux dominus quarte partis et dimidie totius imperii Romanorum nobilibus uiris iudicibus, consilio et comuni ciuitatis Ragusii fidelibus suis dilectis sue bone uoluntatis gratiam cum salute. Cum de uobis et factis uestris geramus curam et solicitudinem sicut decet, fidelitatem uestram admonemus monentes atentius et rogamus uobis utiliter consulentes atque mandantes, quatenus placeat uobis et uelitis pro bannis . . . . . dempnationum illius terre adiungere et addere nobili uiro Marino Baduario fideli nostro dilecto comiti uestro libras ducentas octuaginta annuatim supra yperperos quadringentos, quos sibi debetis. Et supra alia que habere debet saluis in eundem etiam aliis daciis et de icturis atque honorificentiis et omnia banna remaneant in uestro comuni, ita quod occasione uictorum bannorum nulla materia discordie aut scandali inter uos et comitem uestrum ualeat de cetero aliquatenus suboriri, super quo dicto uestro comiti respondere debeatis infra quindecim dies post receptionem presentium litterarum, quod si quidem feceritis, quod uos facturos speramus, gratum erit nobis et multimode complacebit et terre uestre poterit non modicum comparere, quod si hoc facere nolueritis, remaneat secundum ueterem consuetudinem. Datum in nostro ducali palacio die ultimo mensis augusti, indictione secunda.

Na ledjima:

Iudicibus consilio et comuni Ragusii.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.). Ova listina donosi neke čini mi se neobične zahtjeve na općinu dubrovačku. Vidi se, da nisu još uvijek pravo sredjene prilike, u kojima se nalazi mletački knez u Dubrovniku. Ima i nejasnih pojmova valjda uslijed manjka u sredini listine.

277.

1229, mjeseca septembra. U Spljetu.

Guncel nadbiskup spljetski čini spomen o pravdi izmedju Templara i Roberta opata rogovskoga.

Notum fiat uniuersis tam presentibus quam posteris presens scriptum inspecturis, quod cum dies esset assignata in festo natiuitatis beate Marie uirginis, magistro et fratribus domus militie Templi ex parte una et abbate ac monacis sanctorum Cosme et Damiani in Dalmatia ex altera super quibusdam terris vinetis et possessionibus aliis de Rogoua dictis, pro quibus inter partes coram J(ula) bano totius Scauonie (!) questio uertebatur, tandem dictus magister domus Templi stante pro parte sua, ac S(tephano) de Breberio comite Traguriensi procuratore stante pro dictis abbate et monachis multis hinc inde propositis, coram venerabili patre domino G(uncelo) Spalatensi archiepiscopo, de forma pacis inter partes in hunc modum extitit ordinatum: quod cum dictus magister domus Templi uenerit ad partes maritimas in Vranam, conuocatis prefato domino Spalatensi archiepiscopo nec non et aliis tam spiritualibus et ecclesiasticis personis quam secularibus bonis viris et discretis, quos partes voluerint communiter euocari; si de plano sine cause cognitione compositionem seu concordiam inter partes reformare potuerint, rata semper et inmobilis in posterum habeatur, et si sic de plano potuerit fieri compositio de sexaginta romanatis aureis, quos dictus comes S(tephanus) pro liberatione bonorum dictorum abbatis et monachorum ex parte bani confiscatorum eidem bano soluere promisit, sicut per bonos uiros ad hoc uocatos dictum fuerat, dicti magister et fratres Templares siue partem siue totum cum ratione preuia dictis abbati et monachis reddere teneantur. Quod si forma pacis amicabilis sine cause cognitione non poterit terminari, de assensu et uoluntate partium electi sunt arbitri, videlicet dictus dominus Spalatensis archiepiscopus et dominus B(artholomeus) Nonensis episcopus, vna cum eodem fratre monacho de Thopliza et alio fratre domus hospitalis, nec non duobus fratribus predicatoribus et aliis duobus fratribus minoribus, qui de causa ordine iudiciario sine mora (et) dispendio cognoscentes auditis rationibus utriusque partis et priuilegiis ac instrumentis omnibus hinc inde productis et exhibitis, quod canonicum fuerit arbitrium statuentes, causam ipsam infra festum sancti Andree apostoli decidant et determinent eo modo, quod firmum semper et inconcussum penitus ipsorum arbitrium conseruetur. Verum si possessiones de quibus lis agitur prefatis abbati et monachis adiudicate fuerint, magister et fratres Templares

de dampnis habitis seu de romanatis dicto bano promissis nullatenus abbati uel monachis respondere uel aliquid restituere tenebuntur, set prorsus super hoc liberi erunt penitus ac inmunes. Adhuc autem nolumus reticere, quod dictus magister Templi ex parte sua et dictus comes Stephanus pro parte dominorum abbatis et monachorum, datis manibus suis in manu domini Spalatensis archiepiscopi, super religione fidei Christiane firmiter promiserunt, quod ab arbitrio predictorum arbitrorum prolato de cetero nullatenus resilirent et si qua partium temeritate qualibet in contrarium uenire presumpserit ab arbitrio resiliens, ita condictum est inter partes, quod pars illa que uellet in contrarium procedere, omni iure suo tam cause quam rerum de quibus lis agitur ex toto priuaretur, et renunciatum est a partibus, quod lis seu controuersia aliqua super dictis possessionibus in foro ecclesiastico seu etiam seculari non ualeat in posterum suscitari. Suprascriptis etiam annitetur, quod dictus comes S(tephanus) nomine suo et nomine fratris sui G(regorii) comitis Spalatensis, nec non et nomine fratrum suorum et ad Albam maritimam desolatam spectantibus, que ciuitas cum suis pertinenciis omnibus ad dictos fratres Templares de iure pertinere dignoscitur, in subsidium seu patrocinium dominorum abbatis et monachorum contra dictos fratres Templarios se de cetero non opponent, set ipsos super hoc dimitterent pacificos et quietos. In huius itaque rei noticiam et certitudinem firmiorem presens scriptum super hoc confectum sigillo domini Spalatensis archiepiscopi, ac sigillo magistri domus Templi, ac dictis Stephani comitis Traguriensis ostenditur communitum. Actum anno domini millesimo CCXXVIIII°., mense septembri.

Iz listine od god. 1229. mjeseca decembra. Original ove listine u gubernijalnom arkivu u Zadru (fasc. III. no. 8).

Farlati Illyr. sacrum III. 257. — Fejér Codex III. 2. 198—9. — Kukuljević Reg. no. 236.

278.

1229, 3. oktobra. U Dubrovniku.

Pravda izmedju lokrumskoga samostana i općine radi zemlje u Brgatu riješena.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo uigesimo nono, mensis octubris, tertio die intrante, tempore domini Johannis Danduli militis et comitis Ragusii. Nos quidem Parugen Pezane, Nicolaus Mau-

resse, Theodorus Crosii, Velcius Johannis Vladimeri iurati iudices hoc quod iudicauimus testamur. Bubanna enim Petri aduocatus Lacromensis cenobii ex parte domini Grimoaldi abbatis predicti cenobii et ex parte totius eiusdem capituli inter(pelavit) super comune Ragusii, dicens: non bene facitis, quod uenditis terras Vergati; sunt enim de pertinentiis predicti nostri cenobii. Comune autem Ragusii per aduocatum suum Andream Dabrane respondit et dixit,: nos non uendimus terras aliorum sed nostras, et illas terras quas uos facitis uestras, non sunt uestre sed nostre. Et in hoc dictus Andreas introduxit testem Petrum Degagi, qui Petrus testificatus est et dixit, quia ego quondam ex precepto predicti domini comitis nostri et ex precepto comunis Ragusii collegi terraticum ab hominibus qui seminabant in Vergato terras eorum, et a monachis predicti cenobii non tulit terraticum terrarum, eo quod dictus dominus comes noster et comune Ragusii concesserant terras dictis monachis gratis sine terratico ad seminandum. Nos autem prescripti iurati iudices auditis eorum questionibus et audito illud quod dictus Petrus testificatus est, presente predicto domino Johanne Dandulo milite et comite Ragusii iudicauimus, ut unus homo ex parte comunis Ragusii iuret ad euangelium dei et affirmet illud quod dictus Petrus est testificatus, et sic predictum cenobium nunquam posset questionem facere super comune Ragusii (in) predicto facto. Predictus autem Bubanna per uoluntatem illius predicti domini Grimoaldi abbatis predicti cenobii et per voluntatem capituli demisit comuni Ragusii sacramentum, unde comune Ragusii perpetuo habeat et posideat dictas terras et suum uelle de ipsis terris faciat, et si aliquo tempore inuenta fuerit aliqua alia carta ex parte dicti cenobii de predictis terris, sit rupta et falsa, et nullum uigorem habeat, sed comune Ragusii et predictum cenobium perpetuo permaneant aperti et difiniti pro predicto facto. Quorum iudicum iuratorum iussu ego presbiter Paschalis et comunis notarius iuratus audiens scripsi.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

279.

1229, 21. oktobra. U Kotoru.

Blaž biskup kotorski sa svojim svećenstvom zabranjuje svojim vjernicima svako poslovanje sa samostanom sv. Jurja.

In anno dominicae incarnationis MCCXXVIIII., 11. die astante mensis octobris, pulsata campana etc. In primis dominus Blasius epi-

scopus Catharensis cum Tryphone archidiacono . . . . et reliquis clericis de capitulo, cum iudicibus iuratis et nobilibus civitatis hoc decretum institutum, ut ab hoc die in antea nullus homo ex civitate praesumat credere aliquam causam abbati Matthaeo sancti Georgii nec ipsius monachis super causis sancti Georgii, nec nullus homo audeat ab illis emere terras aut vineas de sancto Georgio, nec credere illis aliquam pecuniam super paramentis monasterii. Et quicumque hoc fecerit, perdat pretium, quod illis datum habuerit, insuper subiaceat in poena excommunicationis.

Farlati Illyr. sacrum VI. 439. — Kukuljević Reg. no. 237.

280.

1229, 6. decembra. U Čazmi.

Pred kaptolom čazmanskim radi se o založenoj zemlji u Komarnici.

Nos capitulum Chasmensis ecclesie memorie commendamus, quod comes Garmanus a parte una, ab altera autem Paulus et Gregorius filii Ilya personaliter coram nobis constituti, idem comes Garmanus quandam terram in Kama(r)cha sitam prope ecclesiam beate virginis iuxta aquam Kamarcha ad ipsum ex partę dicti Pauli pro vigintiquinque marcis, secundum tenorem litteraram nostrarum titulo pignoris devolutam, quam idem Paulus in termino redempcionis deputato non redemerat, sicut in aliis litteris nostris exprimitur exinde confectis, resignavit et reliquit coram nobis amore cognacionis eidem Paulo, quinque marcis de propria pecunia et gravamine quod intererat pro obmissione termini relaxatis. De . . . . . . quidem terra pro residuis viginti marcis iidem Paulus et Gregorius frater eiusdem terram sufficientem ad quinque aratra cum sessione Ilya patris eorum in monte et fundo unius molendini in Kama(r)cha confessi sunt pignori obligasse Dominico filio ipsius comitis Garmani a data presencium videlicet a festo beati Nicolai in decima revolucione anni cum hiisdem viginti marcis coram nobis redimendam, ita videlicet quod ante ipsum terminum iidem filii Ilya quecunque eis possibilitas affuerit vel proximi eisdem quorum causa interfuerit, facultatem habeant[1] dictam terram cum predicta pecunia coram nobis redimendi; ipsa autem quinque aratra eidem Dominico in montibus, silvis, nemoribus et terris arabilibus complere tenerentur iidem filii Ilya, sicut coram (nobis!) intercessit. Verum quia predictam terram nunc vacuam esse

[1] Ispravismo očevidno krivo čitano: hanc i odbacismo na kraju izreke: (habeant).

dixerit et desolatam, intervenit coram nobis, quod utilitates et edificia, quas et que idem Dominicus super facie terre predicte medio tempore construxerit, post tempus vel terminum redempcionis eiusdem super eadem residendo, usque ad anni revolucionem liberam habebit facultatem clara luce transferendi et vendendi aliis, si iidem filii Ilya condigna estimacione prima comparare nollent vel non possent. Obligaverunt inter se iidem filii Ilya ad expediendum dictum Dominicum propriis laboribus et expensis ab omnibus, qui racione dicte terre insurgerent contra ipsum, vel eum molestare niterentur. Datum in festo beati Nicolai anno domini M⁰CC⁰XXIX⁰.

Izvana istom rukom:

Super obligatione terre de Kama(r)cha contra comitem Garmanum pro filiis Ilya.

K. Ráth i Fl. Rómer, Györi történelmi és régészeti füzetek 1863. str. 290 (veli: po originalu u arkivu obitelji Lad. Lippitsa. Na ledjima da se vidi trag pečata. Ako su dobro godinu pročitali, onda ne stoji, da bi kaptol čazmanski bio osnovan tek god. 1232., već su mu ove godine samo prihodi popraljeni). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 479—80. — Kukuljević Reg. no. 241.

281.

1229, mjeseca decembra. (U Spljetu.)

Guncel nadbiskup spljetski i drugi mirovni suci dosudjuju u pravdi izmedju samostana rogovskoga i Templara u Vrani za neke posjede prvomu pravo na njih.

G(uncellus) dei gratia Spalatensis archiepiscopus, B(artholomeus) Nonensis episcopus, duo fratres minores P. et Z., frater ospitalis sancti Johannis, honoranter omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis eternam in domino salutem. Prouida prelatorum discretio non solum quod expedit debet instituere, set etiam legaliter instituta statu debito de iure ob(seruare). Quam (ob rem cum predec)essorum (labentis) temporis peracto curriculo (pacta et titula) de memoria facile possint elabi successorum, presentem paginam inscribi fecimus, que seriatim explicabit, qualiter sit processum in causa que inter Templares ex parte vna et Robertum abbatem de Rogoua verteretur ex altera. Quia cum nuper in curia domini Colomani regis et Jule bani eiusdem multa controuersia super quibusdam possessionibus ad Rogouam pertinentibus inter predictos Templares

et R(obertum) abbatem orta fuisset, pro bono pacis partes inter se, videlicet magister nomine R(anardus) Argentar et Johannes de . . . . . . cum fratribus et S(tephanus) comes Traguriensis procurator eiusdem abbatis solempniter cyrographum compositum scripserunt et intermedio alfabeto reciserunt. Cuius tenor talis est:

Slijedi listina od god. 1229. mjeseca septembra br. 276.

Et ut sequentia premissis anectantur succin(c)te, ad materiam prelibatam redeatur. Quia cum terminus prefixus uidelicet festo sancti Andree utriusque partis gratuita uoluntate peremptorie assignatus appropinquasset, predictus R(obertus) abbas Spaletum accessit, ad cuius nimiam instanciam nos usque Rogouam nauigio uenimus, ut inter partes aut pacem componeremus aut de placito fine debito tractaremus; vbi longam facientes moram, iuxta tenorem cyrographi viros ecclesiasticos ac spirituales quam plures conuocauimus, scilicet N(icolaum) Scardonensem episcopum, R. archipresbiterum de Berberio, Dodam presbiterum et Fusconem diaconem, canonicos de Spaleto similiter et laycos viros nobiles et discretos, scilicet Falconem de Spaleto, Petrum Nonensem filium Tollenta, Vinbolum de Croatia, Deodatum clericum de Vngaria, vt nostri essent assessores coadunauimus. Quo viso abbas R(obertus) cum procuratore suo S(tephano) prorupit in uocem, ut sibi citatorie darentur littere, quod et factum est. Quibus uisis fratres Templares de Vrana ad nos uenientes dixerunt interrogati, quod nec de pace componenda, nec de placito respondendo, nec de termino prolongando coram uobis nos responsuros promittimus, quia nullum habuimus a nostro magistro super hoc mandatum, nec etiam litteras uel nuntium recepimus. Abbate tamen semper instante pro pace uel iustitia coram nobis obtinenda, predicti fratres pro suo uelle recesserunt. Postmodum transactis aliquot diebus, quia paruo spatio et interuallo Rogoua distat a Vrana, ad nimiam instantiam abbatis R(oberti) secundarias dedimus citatorias litteras, ut dicti fratres sufficienter instructi ad obiecta possint uenire responsuri. Qui secundo accedentes antequam eis obiceretur ab aduersario, dixerunt: se pro certo sicut prius nichil uelle uel posse respondere nec debere, et hoc propter absentiam sui magistri, et sic recesserunt. Et ne nos sententiam precipitare uelle uideremur, tertio peremptorie citatorias abbati dedimus litteras. Quibus fratres Templares uisis et diligenter perlectis termino prefixo ad nos Rogouam uenerunt; duo tantum de ipsis fratribus videlicet Johannes quidam nobilis Vngarus et Petrus sacerdos, quibus abbas Robertus coram nobis proposuit, quod per uiolentiam possessiones predictas ad Rogouam spectantes fratres Templi usurpassent et contra rationes et iura sibi quasi in proprium uendicarent. Hec contra dicti fratres responderunt: immo pos-

sessiones supradicte de quibus causa uentilatur nostre sunt, sed ad presens nec de pace componenda, nec de placito respondendo, nec de termino prolongando nos intromittimus coram arbitris. Sic lite contestata, nos uero ex habundanti cautela ab eis diligenter requisiuimus, vt si forte magister eorum uenisset in Vranam cum duobus fratribus predicatoribus et monacho de Topliza, quos secum tenebatur adducere, ut pars dicit aduersa S(tephanus) procurator abbatis. Qui fratres responderunt: nequaquam uidimus. Et sic lite contestata Templares recedere uoluerunt. Hec (!) contra abbas R(obertus) omnimodam satisfactionem pati et rationi uolens offere presentibus eisdem fratribus J(ohanne) et P(etro) sua coram nobis exposuit priuilegia et instrumenta. Que nos diligenter respeximus et sepius perlegentes intelleximus. Primi enim priuilegii tenor talis est:

Slijedi listina kralja Stjepana od g. 1166. V. vol. II. pg. 106. no. 100.

Secundi talis est:

Slijedi listina kralja Andrije od god. 1210. pg. 199. br. 81.

Tertii tenor talis est:

Slijedi listina od god. 1194. V. vol. II. pg. 268. br. 353.

Quarti tenor talis est:

Slijedi listina bana Ochuza od god. 1221. br. 176.

Quibus priuilegiis in nullo predicti fratres contradixerunt et ne uoluntaria absentia partis unius seu contumacia parti aduerse pro pace et iustitia frequenter instanti preiudicium uideretur facere, nos arbitri consilio unanimiter deliberato inuocata sancti spiritus gracia et auctoritate arbitraria qua fungebamur hanc dedimus sententiam: quod magister Templi scilicet nomine Ranardus Argentar et eius fratres qui nec Vranam uenerunt, nec litteras excussationis nec responsalem idoneum coram nobis miserunt ad terminum prefixum, ipsos pro nimia contumacia et negligencia condempnauimus, vt quicquid iuris in predictis possessionibus posse habere uideantur, illo omnino priuentur et easdem possessiones supradictas cum omnibus suis pertinenciis ad Rogouam spectantes abbati et monachis plenarie adiudicauimus et perpetuo possidendas confirmauimus. Et ut hoc statutum firmum in posterum et ratum habeatur decreuimus, vt si qua partium de cetero in contrarium attemptauerit, pena quatuor librarum auri multetur et indignationem dei omnipotentis et martirum Domnii et Anastasii,. Cosme et Damiani incurrat; similiter et episcoporum supradictorum qui huic negotio interfuerunt excommunicationi subiaceat. Ad maiorem etiam huius rei notitiam pristaldum de-

dimus quendam nobilem de Spaleto nomine Falconem cum Petro filio Tollenni, qui regis et bani fuit pristaldus super idem negotium, et presentem paginam nostris et assessorum fecimus communiri sigillis. Anno domini MCCXXVIIII., indicione III., mensis decembris. Et ego Johannes subdiaconus Spalatensis canonicus, precepto domini G(uncelli) archiepiscopi et aliorum arbitrorum consensu hanc paginam scripsi.

Na ledjima glagolski natpis:

Oda vsih zemal opatijskih.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio rogovski fasc. III. no. 8). Na listini vide se tragovi gdje je visjelo 8 pečata.

Farlati Illyr. sacrum III. 257 i IV. 218 (nepotpuno). — Fejér Codex III. 2. 198—9 (po Farlatu). — Bullettino di Archeol. V. (1882.) 24. — Kukuljević Reg. no. 236 (nepotpuno po Farlatu).

282.

Koncem god. 1229.

Andrija kralj ugarski i hrvatski poklanja Mihajlu sinu Abrahovu zemlju Čokol radi njegove vjernosti, osobito što se je junački ponio u vojni proti Srbiji.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue vnitatis. Andreas dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Cum regalis celsitudinis munificencia sue liberalitatis brachia nullo parcitatis termino cohar(c)tare, sed quibusque suorum et maxime fidelium debeat expandere meritis, vt et fidelitas iam acta debito non fraudetur tytulo, agendaque spe educata premii promoueatur gracius ad concepta. Dignum est, vt ea, que legum imperatrix regia pertractat auctoritas in remunerandis fidelibus, scripture munimento commendentur, ne modernorum seu successorum incursibus subrogentur. Hac igitur racione inducti nobis regnoque fideliter assistencium merita digno retributionis stypendio prosequentes, ad vniuersorum noticiam uolumus deuenire: quod cum fidelis noster seruiens Michael filius Arahe e primis sue puericie temporibus tum in regno tum extra regnum et maxime in expedicione Rascie nobis personaliter ibidem existentibus fideliter ac indefesse perseruisset, ac tociens se suaque pro nobis mortis exposuisset periculo. Nos in recompensacionem tantorum seruiciorum ipsius Mychaelis quandam terram nomine Chokol vacantem incolis a castro Albensi exemptam sibi et per eum suis heredibus heredumque successoribus iure perpetuo contulimus perpetuo possidendam totaliter. In quam nostre do-

nacionis possessionem eundem Michaelem per fidelem nostrum comitem Petrum filium Pud fecimus introduci. Mete autem eiusdem terre sunt iste: prima incipit a parte orientali in quodam prato, iuxta quod wlgo Kurtuelbuqur apellatur, per quam sequestratur terra eadem a terra ville Vrdos, et inde traxit per locum riuuli qui wlgo Her dicitur, deinde procedit ad metam, que est in campo cuius uocabulum Erthethev est, inde uadit ad arborem populeam ad quam prope est meta inter spinas, abhinc procedit et transit locum riuuli alterius, qui eciam Her wlgo dicitur, ultra quem figitur meta sub piro contermina terre filiorum iobagionum sancti regis castri antedicti, de quo piro progreditur in parte australi ad magnam uiam et ibi est meta, de hinc protenditur super eandem uiam et procedens intrat siluam in qua est meta angularis in loco qui Popufenerii wlgo nuncupatur. Postmodum a parte occidentali est meta sub arbore quadam combusta, inde uenitur ad arborem populeam sub qua est meta diuidens siluam antedicti Michaelis a silua quorumdam de genere Senta et Maguch, hinc circuens aliquantulum exit siluam in loco qui Teluczeg dicitur a parte septemtrionali et procedit iuxta siluam eandem ad metam que est sub salice iuxta uiam disiungens terram a terra ville eiusdem nominis Chokol uidelicet, que est filiorum iobagionum descensus prebencium; vlterius procedit per metas a parte septemtrionali ad pirum sub quo est meta iuxta uillam prenominatam Chokol, deinde progreditur im campum ubi tenet metam cum uilla iam dicta Vrdos, et inde reducitur mete priori. Vt igitur hec a nobis deliberacione regia facta donacio, nec longa temporum canicie dilui, nec insopito malignancium impetu nostris nostrorumque successorum temporibus retractari ualeat, presenti pagine commendauimus ac sigillo nostro priuilegiali nouo, quod in preiudicium prioris cassandum parari fecimus, in generacionum generaciones illibate obseruandum regia auctoritate roborauimus. Datum per manus magistri Alberti aule nostre cancelarii et prepositi Orodiensis, anno dominice incarnationis MCCXXVIIII., uenerabili Roberto Strigoniensi, reuerendo Vgrino Colocensi archiepiscopis existentibus, Bulchu Chenadiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Gregorio Geuriensi, Alexandro Waradiensi, Reynaldo Transiluano, Cleto Agriensi, Brictio Waciensi, Stephano Zagrabiensi, Bartholomeo Wesprimiensi episcopis existentibus, ecclesias dei feliciter gubernantibus. Moyse palatino et comite Bychoriensi, Ladizlao iudice curie et comite Bachyensi, Dyonisio filio Dyonisii magistro tauarnicorum et comite Zonuquiensi, Demetrio magistro dapiferorum et comite Posoniensi, Nicolao magistro et comite agazonum, Petro germano Marcelli comitis curiali comite regine et aliis quam-

plurimis comitatus et magistratus tenentibus. Regni nostri anno XXVI.

Liber privilegiorum episcopatus zagrabiensis (list 54) u nadbiskupskom arkivu u Zagrebu.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 64—5. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 211—3. — Kukuljević Reg. no. 238.

283.

Koncem god. 1229.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje knezu Marcelu Pakračkomu od plemena Teten obiteljski posjed Osuvak s ponovno opisanim medjama.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Çrohacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Regie sublimitatis discrecio tam providam erga sibi subditos debet habere diligenciam, ut quanto quis in supportandis negociis seu in exhibendis serviciis ad regis honorem et regni commodum se exhibet sollicitum, tantum[1] regie remuneracionis beneficio propensius esse donandus censeatur, nec iusta eius peticio repulsam in aliquo paciatur. Hinc est quod ad universorum noticiam tenore presencium volumus pervenire, quod comes Marcellus filius Petri filii comitis Benedicti de Pukur et de genere Tetun, unacum Michaele et Benedicto fratribus suis de prosapia nobilium regni Hungarie orti, dilecti et fideles nostri ad nostram accedentes presenciam nobis querulando supplicarunt, ut cum[2] idem comes Marcellus in nostris serviciis ultra mare una nobiscum fuisset, quidam vicini et commetanei possessionis ipsorum Ozyag vocate metas eiusdem in multis locis destruxissent, que videlicet possessio renovacionibus ipsarum antiquarum suarum metarum eo, quod litere ipsorum easdem metas tangentes ab ipsis causaliter extitissent alienate, maxime indigeret, supplicantes exinde nostro culmini, ut eandem possessionem cum suis pertinenciis veris et antiquis suis metis per hominem nostrum circumdari facere et nove nostre donacionis titulo confirmare eis dignaremur. Nos vero iustis peticionibus ipsius comitis Marcelli favore debito inclinati et eius fidelitatum non immemores dictam possessionem Ozyag, simul cum suis pertinenciis sibi et predictis fratribus suis, ac per eos

[1] B. tanto. [2] D. i B. dum.

eorum posteritatibus ab ipsis in futurum descendentibus confirmantes et titulo nove nostre donacionis conferentes, fidelibus nostris capitulo ecclesie Quinqueecclesiensis nostris dedimus literis in mandatis, ut cum venerabili Roberto Strigoniensi archiepiscopo homine nostro testimonium ipsorum mitterent, qui dictam possessionem Ozyag presentibus commetaneis et vicinis per suas metas antiquas circumdarent, circumdatamque et ab aliorum terris sequestratam eidem comiti Marcello et suis fratribus supradictis relinquerent perpetuo possidendam, si non fieret contradictum, contradictores autem si qui fierent, in nostram citarent presenciam ad unum certum terminum. Quod quidem capitulum postmodum nobis rescripserunt, ut convocatis commetaneis et vicinis ipsam possessionem circumdassent et nemine contradictore apparente idem venerabilis Robertus homo noster coram testimonio dicti capituli his metis undique collustratam eidem comiti Marcello et suis fratribus iamdictis statuissent perpetuo possidendam. Prima meta ipsius possessionis Ozyag, sicut in literis prescripti capituli Quinqueecclesiensis vidimus, incipit a parte septemtrionali in littore Drave in vicinitate possessionis nobilium de Raholcha Bogonow[1] vocate, in fine cuiusdam silve ilicum vulgariter tulherdew nuncupate[2] a parte occidentali; deinde vadit recto tramite ad plagam meridionalem per lacus et per prata ad dumos viminum Req(u)etije[3] dictorum, inde vadit ad eandem plagam meridionalem ad unum portum, ubi sunt due arbores ilicum, quarum una a parte occidentali tenet metam possessionis Bogonow, alia vero a parte orientali tenet metam possessionis Ozyag, ibidem transit magnam viam ad partem meridionalem et venit ad unam arborem piri in qua est crux et terra circumdatam[4], inde transit unum stagnum Stoysentherit[5] dictum, abhinc vadit ad arborem vlnus[6] ad eandem plagam meridionalem, sub qua arbore est meta, in qua est unus lapis positus ex utraque parte crucesignatus secus magnam viam per quam itur de Ozyag ad villam Wyllow[7], inde directe tendit ad partem meridionalem in parvo spacio et venit ad unum puteum Hualenkutha dictum, abhinc vadit ad unam silvam Saas vocatam et transit ipsam silvam parte in superiori ab occidente, et tendit inde ad partem meridionalem in unum lacum Iuahunmalakaya[8] dictum, et ibidem circa eundem lacum a plaga meridionali est quedam arbor de populo crucesignata sub qua est meta, ibidem intrat ad unam viam magnam per quam itur similiter de Ozyag in villam Wyllow, deinde vadit ad unam silvam Glosye[9] dictam ad partem meridionalem, et

---

[1] D. i B. Bagonov. [2] D. i B. numcupate. [3] D. i B. Regetie. [4] B. cumulatam. [5] D. i B. Stoysencherit. [6] B. volmes. [7] D. i B. Vyllou. [8] D. i B. Iuahunmakalia. [9] D. i B. Glosio.

transit ipsam silvam directe; abhinc tendit per terras arabiles minoris Palana dictas ab occidente ad partem superiorem ubi est meta, et transit ipsam Palanam et venit ad unum lacum Raquitouicha[1] dictum in quo lacu est arbor ilicis et ibi est meta ad partem meridionalem; iterum ab illo lacu Raquitouicha tendit in magno spacio et cadit in fluvium Crasow[2] et per ipsum fluvium ad partem occidentalem supereundo, nimis in magno spacio exiens de eodem fluvio Crasow ad partem meridionalem transit ad unum lacum Clokochouch[3] vocatum et directe tendit in magno spacio contra cursum eiusdem fluvii Clokochouch ad plagam meridionalem et de ipso fluvio exit a parte orientali in caput cuiusdam lacus nomine Rezna[4], ubi sunt due mete, in quibus sunt arbores ilicum: abhinc iterum vicinatur cum terra nobilium de Raholcha, inde tendit ad partem occidentalem per eundem lacum et cadit ad eundem lacum Clokochouch vocatum et per eundem lacum Clokochouch eundo cadit ad alium lacum Pezye mlaka[5] dictum, in quo quidem lacu eundo per magnum spacium exit ab eodem lacu ad duas metas angulares prope unam magnam viam per quam itur de Raholcha ad Ozyag et per ipsam viam eundo exit de eadem ad duas metas prope lacum Cherych, et inde vadit inter maiorem et minorem Dragostynch et venit ad duas metas iuxta pontem Sturubuchhyda nominatum ibique cadit in fluvium Pezchina[6] vocatum, et amodo in commetaneitate aliarum terrarum nobilium de Raholcha Jalsaua[7] vocatarum procedendo per eundem fluvium versus orientem per cursum eiusdem fluvii cadit ad quendam alium fluvium Wlchyche vocatum; similiter per ipsum fluvium procedendo cadit ad alium fluvium Lokauech vocatum ubi sunt due mete angulares, ibique commotaneitas terrarum predictorum nobilium de Raholcha terminatur; et ibi[8] incipit tenere commetaneitatem cum Motuchyna[9]; deinde vadit contra cursum eiusdem fluvii Lokauech ad partem meridionalem in magno spacio et exit de ipso fluvio ad duas metas in quibus sunt due arbores ilicum, quarum una a parte meridionali separat metam Motuchine altera vero a parte septemtrionali terre Ozyag, deinde vertitur ad plagam orientalem et tendit ad quendam lacum a parte septemtrionali Raquitouicha vocatum; abhinc ad eandem plagam orientis vadit et venit ad quandam silvam nemorosam Kanadyn vocatam a parte meridionali; inde directe tendit ad partem orientalem et cadit in fluvium Motuchyna ubi sunt due arbores ilicum, sub quibus sunt mete quarum una est Motuchine, altera

---

[1] Uzeto iz D., naš izvor ima Ragtonicha, a B. Ragertouicha. [2] D. i B. Carassou. [3] Uzeto iz D. i B., naš prijepis Clokochuch Clokocwch. [4] Uzeto iz D. i B., naš izvor ima Kezna. [5] D. i B. Pezyemalaka. [6] B. Pezthina. [7] Uzeto iz D., naš izvor ima in silva, a B. Jalsana. [8] Uzeto iz B., naš izvor ima inde. [9] Uzeto iz D. i B., naš izvor ima Matuchyna.

vero Ozyag, ibique transit ipsam aquam ad partem orientalem et vadit ad unam silvam per quam venit ad magnam viam in qua itur de Motuchyna ad Ozyag, et deinde tendit similiter per unam silvam in bono spacio ad orientem et vadit ad unum fluvium Bokvyk[1] vocatum, ubi sunt due mete angulares ibique commetaneitas Motuchine terminatur, et amodo per eundem fluvium Bokvyk incipit tenere commetaneitatem cum Nekche; itaque per eundem fluvium currendo in magno spacio cadit in fluvium Nekche vocatum, ubi sunt due mete angulares; et per ipsum fluvium Nekche in modico spacio currendo exit ad partem orientis et per arbores cruce signatas eundo venit ad unum lacum Byztra dictum; exinde tendendo prolixe venit ad alium lacum Machlin dictum a parte meridionali, deinde tendit et venit in lacum Kathkona[2] appelatum, et de illo lacu exit a parte orientali et cadit in fluvium Breznycha[3] ubi sunt due mete angulares, ibique incipit tenere commetaneitatem cum terra Kos et per eundem fluvium Breznycha tendendo cadit ad fluvium nomine Wlchyche et per eundem pergendo in bono spacio pervenit et intrat ad aquam Medues et in ipsa aqua Medues relinquendo commetaneitatem terre Kos procedit in dicto fluvio Wlchycha et tenet commetaneitatem cum Cruciferis de predio[4] Crasow et per eundem fluvium Wlchycha currendo intrat ad fluvium Crasow ibique commetaneitas dictorum Cruciferorum terminatur, et inde vertitur contra cursum eiusdem fluvii Crassow in magno spacio venit usque ad metam terre Gerech, et ibi exit de ipso fluvio ad septemtrionem ubi sunt due arbores de populeo metis circumfuse; abinde vadit per metas usque ad unum monticulum, in cuius vertice est meta sublevata et sub eodem monticulo est quedam magna via per quam itur de Ozyagh ad Gerech et transit ipsam viam ad eandem partem septemtrionis et venit ad alium monticulum in cuius cacumine est meta et deinde descendit et intrat in stagnum Martina vocatum et per eundem stagnum eundo in bono spacio ad partem orientalem, exit ad duas magnas arbores fyz et nyar dictas iuxta fluvium Drave constituta a quibus cadit in ipsum fluvium Drava; inde contra cursum eiusdem Drave nimis longe pergit in suo abissu et pervenit ad priorem metam in littore Drave incoatam et ibi terminatur. Ut igitur huius nostre confirmacionis et eciam nove donacionis series nostris nostrumque successorum temporibus salva semper et inconcussa permaneat, presentem paginam aurei sigilli nostri impressione fecimus perennare. Datum per manus Alberti aule nostre cancellarii Orodiensis prepositi, anno dominice incarnacionis millesimo

---

[1] Uzeto iz D. i B., naš izvor ima »et vadit ad fluvium Flunyzbokoyk«. [2] D. i B. Konachoua. [3] Uzeto iz D. i B., naš izvor ima Brethnyche. [4] Uzeto iz D., naš izvor ima de predicto.

*

ducentesimo vigesimo octavo[1]. Venerabili Roberto Strigoniensi, reverendo Ugrino Colochensi archiepiscopis existentibus, Bulsu Chenadiensi, Bartholomeo Vesprimiensi, Stephano Zagrabiensi, Alexandro Waradiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Briccio Wachiensi, Regnaldo Transilvano ecclesias dei gubernantibus; Moys[2] palatino, Jula bano et comite Supruniensi, Otys(!) curiali comite regine, Ladizlao curiali aule nostre comite, Nicolao fratre Ugrini Bihoriensi, Demetrio Posoniensi et aliis comitibus comitatus tenentibus, regni nostri anno vigesimo septimo[3].

Iz prijepisa iudexa curiae Nikole Szécha od g. 1383. 4. jula prepisana ponovno po kaptolu pečujskom g. 1407. 1. jula u državnom arkivu u Budimpešti (DI, 145; stara sign. NRA. fasc. 1501. no. 5). — Ovaj prijepis razlikuje se u imenima ponešto od izvorne potvrde kralja Sigismunda od god. 1423. 27. jula (što ju moli: »Ladizlaus filius Nicolai filii Pauli, filii Laurentii, filii Petri bani de Pukwr et de Ozyagh«, u kojoj se takodjer veli, da je do onda još postojao na Andrijinoj listini zlatni pečat), pak su zato razlike, odnosno izvornije sačuvana imena naznačena u notama (D). Original ove Sigismundove potvrde takodjer u državnom arkivu u Budimpešti (DI, 146; stara sign. NRA. fasc. 328. no. 33). — Osim toga nalazi se jednaki izvornik ove potvrde i u arkivu hercega Batthyányja u Körmendu (Sign. Acta antiqua almarium V. ladula I. no. 29) [B].

Listina u ovom obliku sumnjiva, kako to pokazuju preuranjeni izraz »titulus nove donacionis« i kronološka zbrka. Gl. listinu kralja Ladislava od 24. aprila 1281., gdje se opisuju medje istoga posjeda (iz körmendskoga arkiva, sign. Acta antiqua Alm. V. Lad. I. no. 25).

Fejér Codex III. 2. 134—6 (sa više pogrješaka po potvrdi Sigismundovoj). — Cod. dipl. patrius VIII. 21—4 (po potvrdi u Körmendu). — Kukuljević Reg. no. 223 (po Fejéru). Sva trojica pogrješno pod. god. 1228.

284.

1229.

Andrija kralj ugarski i hrvatski odredjuje na molbu Stjepana biskupa zagrebačkoga glede plaćanja desetine da se plaća u naravi, a da se, ako tko hoće može otkupiti i novcem.

Andreas dei gracia Hungarie rex. Omnibus quibus scriptum patuerit salutem et omne bonum. Ad vniuersorum noticiam uolumus peruenire,

---

[1] D. i B. brojkama M⁰CC⁰XX⁰VIII⁰., ima biti »nono« (VIIII.). [2] Azeto iz D. i B., naš izvor ima Mayus. [3] D. i B. brojkama XX⁰VII., ima biti sexto (VI.). Potom je pogrješka bila već u prvotnom originalu. Iz spiska crkvenih i svjetskih dostojanstvenika izlazi, da je listina izdana krajem 1229. (a nipošto 1228.), a to je »dvadeset šesta« godina kraljeva vladanja. Gl. listinu br. 282.

quod constitutus in nostra presencia et nostrorum iobagionum in curia tunc existencium, noster dilectus Stephanus et fidelis Zagrabiensis ecclesie episcopus venerabilis cum magna instancia a nobis postulauit, asserens hoc de iure sibi competere, vt aut secundum instituta ueteris testamenti per totam suam dyocesim iustas decimas omnium frugum, in specie uidelicet frumenti, siliginis, ordei, auene, milii, mellis et omnium leguminum et eciam uini integraliter ac plenarie sibi, aut secundum antiquam bonam et approbatam consvetudinem tocius Vngarie, que uim legis obtinet, singula pondera pro singulis capeciis persolui faceremus. Nos uero tam episcopo predicto iuste deferentes, quam diocesanis eisdem misericordiam facientes, licet eidem episcopo graue uideretur, habita super hoc non modica dêliberacione, communi omnium iobagionum nostrorum consilio prouide statuimus, vt iustas decimas omnium frugum in specie sicut prediximus, aut pro duabus capeciis vnum pondus persolvatur. Ita tamen, quod quicumque aut de duabus capeciis vnum pondus, aut in specie solvere noluerit, et episcopus propter hoc secundum formam ecclesie in ipsum contumacem excommunicacionis sententiam intulerit, nos merito et iuste excommunicationem illatam firmam seruabimus et ratam habemus. Et ne episcopus ipsos populos super hoc iterato posset infestare, formam rei instantis, presentem paginam duplici sigillo nostro per manus Bulchu geuriensis prepositi et aule nostre cancellarii, fecimus roborari. Anno dominice incarnacionis MCCXXVIIII. Venerabili Roberto Strigoniensi, reuerendo Vgrino Colocensi archiepiscopis existentibus, Alexandro Waradiensi, supradicto Stephano Zagrabiensi, Brictio Waciensi et aliis episcopis existentibus. Moys palatino, Ochuz curiali comite regine, Demetrio magistro dapiferorum, Dionisio filio Dionisii magistro tauarnicorum et aliis quam pluribus magistratus et comitatus tenentibus. Regni autem nostri anno XXVI.

Liber privilegiorum episcopatus Zagrabiensis (list 9).

Farlati Illyr. sacrum V. 362 (nepotpuno). — Fejér Codex V. 2. 169—70. — Tkalčić Monum. episcopatus I. 63—4. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 213 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 240.

285.

1229.

Bela mladi kralj podjeljuje nekim vjernima zemlje.

Bela dei gracia rex primogenitus regni Hungarie, omnibus presentes litteras inspecturis salutem in domino. Noverint universi, quod cum quidam pro interfeccione matris nostre in infidelitate essent convicti et possessi-

ones ipsorum distribuerentur, quasdam possessiones talium infidelium contulimus Pouse comiti filio Botus, quorum nomina hec sunt: in parochia castri Nougrad scilicet villam Zychan et villam Gechey et villam Rimouch cum libertinis, quorum nomina hec: Torta, Zeme, Aba et qua(n)dam villam nomine Olmas, eciam cum libertinis, cuius nomina non sunt hic. Ut igitur nostre concessionis series perpetue firmitatis robur optineant, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Mathie prepositi Zagrabiensis et aule nostre cancellarii; anno gracie millesimo ducentesimo vicesimo nono; Pous tavarnicorum, Chak dapiferorum, Pousa filio Soulum agasonum nostrorum, magistris existentibus.

Na ledjima suvremena bilješka:

Privilegium Scechan.

Original u državnom arkivu u Budimpešti (DL, 149; stara sign. Collegii Tyrnavensis fasc. 40. no. 3). Na listini visi o pletenoj vrvci od svile zelenkaste i ružičaste boje potpuno sačuvan jednostavan kraljev pečat u običnom vosku. Legenda nije izrazita. (Kralj sjedi na prijestolu; sve sasvim jednostavno.)

Fejér Codex III. 2. 193 (s krupnim pogrješkama). — Cod. dipl. patrius VIII. 25—6.

286.

1229.

Koloman kralj i herceg hrvatski nalaže Spljećanima, da ga ladjama podupru proti Domaldu.

C(olomanus) dei gratia dux Crohatie et Dalmatie comiti Spalatino nec non et omnibus populis eiusdem ciuitatis salutem et gratiam. Fidelitati vestre qua regie tenemini dignitati firmiter precipientes mandamus, ut cum omnibus nauibus uestris tam parvis quam et magnis decenter aparati, dum nuncium ad vos miserimus, contra Domaldum inimicum regis protinus in auxilium nostrum ocurratis. Et de rebus eiusdem Domaldi nichil in vestram custodiam recipere presummatis.

Na ledjima:

Comiti Spalatino et omnibus ciuibus.

Original u dvorskom arkivu u Beču, ovjerovljeni prijepis u arkivu kaptola u Spljetu (XVI. 1. 124).

Carrara Archivio no. 73. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 482—3. — Kukuljević Reg. no. 243.

287.

1229.

Robert opat rogovski obećaje nadbiskupu spljetskomu, da će uvijek stajati vjerno uz njega i pred papom i pred kraljem.

Ego abbas R(obertus) una cum fratribus meis omnibus per honorem dei et sanctorum martyrum Cosmae et Damiani ecclesiae promitto me obedire beato Domnio et Spalatinae sedis archiepiscopo et per omnia eius mandatis stare iustis et honestis. Obligo etiam me et meam ecclesiam una cum fratribus meis intuitu iustitiae et pro multo labore Spalatensis archiepiscopi, quod si Templares pro sententia contra ipsos data dominum archiepiscopum appellaverint ad curiam domini papae vel regis Ungariae, expensas sufficientes sibi dabo in eundo et redeundo. Et si necesse fuerit, in propria persona cum ipso vadam semper, donec negotium compleatur. Haec omnia me facturum super religionem meam cum fratribus meis promitto, vel confiteor bona fide, sine fraude et malo ingenio; et praesentem paginam bulla capituli mei corroboravi.

Farlati Illyr. sacrum III. 258. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 495 (po Farlatu).

288.

Oko god. 1229[1]. (U Trogiru.)

Treguan biskup trogirski preporuča kaptolu spljetskomu Prodana kanonika trogirskoga, koji je od istoga kaptola dobio beneficija, što mu ih neki hoće da otmu.

Viro uenerabili et amico karissimo domino C(ataldo) dei gratia Spalatensi archidiacono et eiusdem ecclesie capitulo Treguanus permissione diuina Traguriensis ecclesie minister humilis eorum subditus et amicus in uero salutari salutem. Vniuersitatem uestram de qua gero et gessi semper indubitatem fiduciam rogandam duxi propensius et orandam, quatinus meorum obsequiorum intuitu si qua sunt uel uobis aliquando necessaria esse poterunt, Prodanum seruientem uestrum filium et concanonicum in iure beneficiorum a benignitate uestra sibi misericorditer collatorum manutenere, fouere et iuuare dignemini, ut et ipse uestro fa-

[1] Farlati ne odredjuje godine; Kukuljević stavlja u god. 1228; Wenzel u god. 1230. (vol. VI.) i u god. 1228. (vol. XI.).

uore resistentibus ualeat contraire optinendo concessa et ego in hoc qualiter me diligitis ualeam cognoscere et uniuersitati uestre serena semper uoluntate gratiarum rependere actiones.

Na ledjima suvremena bilješka istom rukom:

Domino C(ataldo) archidiacono et capitulo Spalatensi.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (XVI. 1, 122). Na listini vidi se trag, gdje je o vrvci visio pečat, kojim bijaše listina zatvorena.

Farlati Illyr. sacrum IV. 338. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 494 i XI. 208. — Carrara Archivio no. 58. — Kukuljević Reg. no. 227.

289.

Oko god. 1229.

Biskupi Miha hvarski, Treguan trogirski i kaptol spljetski očituju Guncelu nadbiskupu spljetskomu, da može samotreći pravilno posvetiti izabranoga Nikolu skradinskoga biskupa.

In nomine dei eterni. Ego Michael Farensis episcopus et suffraganeus ecclesie Spalatensis vocatus per dominum G(uncellum) archiepiscopum meum ad consecrationem Nicolai Scardonensis electi, eidem archiepiscopo dubitanti de consecratione dicti electi pro eo, quod non videbatur ei sufficere presentia duorum episcoporum, quorum ipse erat tertius, persuasi et consului et modis omnibus suggessi, ut ipse tertius cum duobus in illius absque dubio procederet consecrationem; et ideo presentem paginam in proprium duxi subscribendam mei per iudicium.

Et ego Treguanus episcopus Traguriensis eiusdem ecclesie suffraganeus ad eiusdem electi consecrationem per dominum G(uncellum) meum archiepiscopum vocatus id ipsum consului, et modis omnibus suggessi, ut ipse tertius nobiscum in illius absque dubio procederet consecrationem; et ideo presentem paginam in proprium mei praeiudicium duxi subscribendam.

Et ego Cataldus Spalatensis electus archidiaconus cum Vita primicerio, et cum universo capitulo ad eiusdem electi consecrationem parati, cum dominus archiepiscopus de electi Nicolai consecratione dubitaret, ad modum episcoporum nominatorum consuluimus et modis omnibus suggessimus, ut ipse tertius cum duobus in illius absque dubio procederet consecrationem; et ideo presentem paginam in proprium preiudicium nostrum duximus rescribendam. Quod autem hoc faceret, ipsum invitum compulimus. Per omnia hoc attestantes confitemur et sigillis nostris ro-

borauimus. Hoc fecimus ex consensu omnium suffraganeorum, qui interesse non potuerunt propter Sclavos totam Dalmatiam destruentes.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (c. 1229). Na dnu prave strane vidjaju se odlomci dviju pritisnutih pečata.

Farlati Illyr. sacrum III. 256 (potpuno), IV. 247 (za biskupa hvarskoga) i IV. 338 (za biskupa trogirskoga). — Kukuljević Reg. no. 229.

290.

1230, 24. februara. U Rabu.

Jordan biskup rapski uredjuje posjede svoje biskupije.

Anno dominicae incarnationis 1229., indictione 3., mensis februarii die 5. exeunte, Arbi. Tempo ibus quidem domini Jacobi Theupolo inclyti ducis Venetiarum, Dalmatiae atque Croatiae, et Jordani venerabilis Arbensis episcopi, et magistri Petri egregii comitis. Quoniam ab humanis mentibus cito delabitur quod in scriptis non fuerit redactum, idcirco ego Jordanus Arbensis episcopus superius nominatus hoc scriptum recordationis fieri iubeo de terris et vineis et aliis iurisdictionibus mei episcopatus et meae ecclesiae Arbensis. Cum penitus ignorentur iura mei episcopatus et meae ecclesiae, de voluntate suprascripti domini comitis et totius communitatis Arbensis iurare feci tres clericos atque tres laicos, quorum nomina sunt haec: Ursus quondam abbas sancti Petri, Designa archipresbyter, Stephanus presbyter, Philippus filius quondam Fusci iudex, Julianus atque Designa filius quondam Micali, ut secundum quod scirent et a suis praedecessoribus audierunt, iura mei episcopatus et ecclesiae mihi probarent et demonstrarent. In primis Designa archipresbyter iuratus dixit se audiisse a suis praedecessoribus, quod locus ille qui dicitur Salbinus positus iuxta montem sancti Damiani cum tota . . . . locello qui dicitur Potueto et Pulveraria tota usque ad Lapirum et vinea cum terra, quam tenet Andreas potestas prope fontem Bonifacii et totus mons de Sciro et locellus qui dicitur Catilla, totus positus prope ad Schirum, et totum Pluginum usque ad Drinduli, et locus qui dicitur campus de Pino et terra de Vallicella et terrae totae de Portamo et terra de Sassi erant, et extiterunt, ecclessiae sanctae Mariae et vinea, quam tenet Ugolus frater quondam Prodani episcopi de Lauro, ac quondam episcopus Andreas eam tenebat, et idem archipresbyter in ea laboraverat, et vallis plana et vinea uxoris quondam Lampridii de Bagnolo et Gurgum quondam Catalella de Marano et monticellus de Cupellago, quem tenet Madius Giriani, erant suprascriptae ecclesiae secundum quod audierat.

Stephanus sacerdos iuratus dixit eo modo sicut suprascriptus Designa dixit; addens praeterea, quod cum esset quartarius praedicti (quondam) Prodani episcopi vendidit terram, in qua presbyter Drasimerus habet vineam in Sabuno; vinea Marinae Gerdussae et vinea quondam Fanfognae et vinea Bivaldi et vinea Petri Buzolae et vinea Cypriani Veglensis et vinea Joannis Fligulini et vinea Lccave et vinea filiorum Maltranae et vinea Nicole Magnorelii et vinea Joannis presbyteri de Bencina; audierat quod cum vinea Drasigne Stanne, et vinea.... fuerunt terrae ecclesiae sanctae Mariae, dicens se vendidisse locum, quem tenet Ragaza cum episcopo Andrea et cum Brugnolo quondam quartario; et vinea Madii Berthaldi et vinea Calende et pastinum orientale et vinea Designae Vilzi et vinea filiorum Lampridii Costizzae, audiverat, quod essent in terris suprascriptae ecclesiae, quae omnes sunt in Galbano.

Philippus iudex iuratus dixit se audivisse a suo patre et a suis praedecessoribus, quod a via qua venitur a monte sancti Damiani usque ad viam publicam et inde eundo versus austrum usque ad vineam sancti Petri et vineam Cotopagne totum fuit de quarto; et audiverat, quod vinea Vezoli suprascripta fuerit propria ecclesiae sanctae Mariae, et vinea uxoris Lampridii suprascripti simili modo et Gurgium Vazatrichi quod tenet Vitus Zadolini.

Designa iuratus dixit se audivisse ita verum esse, sicut suprascripti Designa et Stephanus dixerunt.

Julianus iuratus dixit eodem modo, quod alii supradicti dixerunt excepto de vinea et terra suprascripti Andreae, de qua nihil dixit.

Ursus iuratus dixit sicut alii suprascripti dixerunt. De salinis positis in capite Comorcarii et suprascripti Ursus, Designa, Stephanus, atque Julianus dixerunt, quod erant ecclesiae sanctae Mariae, quia episcopus Andreas eas fecit et ecclesiae dimisit; et dixerunt molendinum positum prope monasterium sancti Petri cum tribus terris ibidem positis, cum terra una posita in Marano prope terras Duimi Brane esse suprascripti episcopatus; dicentes praeterea praenominati Ursus, Designa et Stephanus quod torcular positum prope domum Perde Cotroni erat ecclesiae suprascriptae, addens idem archipresbyter se vidisse unum et alium episcopum de eo reditus habuisse. Item suprascriptus Stephanus dixit, quod omnes vineaé de quarto a viginti modiis superius debeant dare unum modium episcopo. Item Designa archipresbyter dixit se vidisse habentes vineas de quarto dare unum utrem vini episcopo Andreae. Acta sunt haec coram hic appositis testibus Stephano archidiacono etc.

Farlati Illyr. sacrum V. 240. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 480. — Kukuljević Reg. no. 232.

291.

1230. mjeseca maja. U Kaloči.

Pred Ugrinom kaločkim nadbiskupom pomiriše se templari sa Stjepanom biskupom zagrebačkim

Vgrinus dei gracia Colocensis archiepiscopus vniuersis tam presentibus quam posteris presentes literas inspecturis salutem in vero salutari. Ad vniuersorum noticiam uolumus peruenire, quod cum inter uenerabilem patrem Stephanum dei gracia Zagrabiensem episcopum et capitulum eiusdem ecclesie ex parte vna, ac uiros venerabiles et religiosos .. magistrum et fratres domus militie templi per regnum Vngarie et Sclauonie ex altera, super quadam terra dicta Rasecha coram illustri C(olomano) rege questio diucius verteretur, tandem partibus in nostra presencia constitutis de prudentum uirorum consilio pro bono pacis inter partes amicabilis composicio coram nobis intercessit, talis uidelicet: quod dicti magister et fratres totam terram illam quam habent ultra Drawam uersus Sclauoniam, terre dicti domini Zagrabiensis episcopi, que Wasca dicitur contiguam, quam terram Benedictus quondam banus dicte domui templi pro salute anime sue in puram contulit elemosinam, Zagrabiensi ecclesie contulerunt perpetuo possidendam tali siquidem condicione subiuncta, quod dictus Zagrabiensis episcopus et suum capitulum in uerbo ueritatis nomine suo nec non et suorum nomine successorum, intercedenti stipulacione solempni, bona fide coram nobis firmiter promiserunt, quod super dicta terra Rassecha nichil omnino de cetero reclamabunt. Renunciantes in hoc facto omni iuri et actioni reali et personali, si quod haberent uel habere uiderentur in dicta terra tam canonico quam civili privilegio fori, rescriptis omnibus, tam impetratis quam impetrandis, et omnibus quocumque sunt inter partes acta. Renunciantes iterum omnibus priuilegiis prius uel posterius impetratis, nec (non) et omnibus que possunt dictis episcopo Zagrabiensi et suo capitulo prodesse et dicti domus templi fratribus obesse. Promittentes eciam sub premissa stipulacione solempni, quod si predicte forme pacis presumerent contraire in presens vel in posterum, suscitando litigium in foro ecclesiastico seu eciam seculari, de cetero nullatenus audirentur. Ceterum ad maiorem roboris firmitatem partes ambe coram nobis firmiter promiserunt sub pena centum marcarum argenti, quod si parcium aliqua ducta temeritate qualibet a compositione premissa resiliret, pars illa, que presumeret a composicione premissa recedere, uel litem de cetero suscitare, parti alteri, forme premisse composicionis innitenti ac tenenti, dictam penam centum marcarum

sine condicione seu contradiccione qualibet soluere teneretur, et pena soluta nichilommus composicio premissa firma semper et stabilis penitus habeatur. Suprascriptis eciam duximus annectendum, quod prefatus Zagrabiensis episcopus et capitulum pro parte sua ad hoc coram nobis se obligauerunt spontanee, quod si aliquis dictos fratres Templares super terra Rassecha uellet impetere uel inquietare, prefatus Zagrabiensis episcopus et capitulum dictos fratres contra omnes molestantes uel impetentes protegere pariter ac detendere tenerentur, et ipsos super hoc indempnes in omnibus conservare iuxta sue possibilitatem facultatis. Ad hoc idem eciam uice uersa dicti fratres sub premissis condicionibus obligauerunt se et domum suam, quod ipsi dictam terram sitam supra Drawam, quam ecclesie Zagrabiensi pro pace contulerunt, contra omnes molestantes defendere tenebuntur. Vt igitur premissa composicio, prout superius est expresa, firma semper et stabilis perpetuis temporibus obseruetur, ad peticionem parcium ac de uoluntate ipsarum presentem paginam super hoc conscriptam nostro ac nostri sigillo capituli Colocensis fecimus communiri. Ceterum ad maioris roboris firmitatem memoratus Zagrabiensis episcopus et capitulum suum et magister domus templi presens scriptum per alphabetum diuisum sigillorum suorum appensione confirmauerunt. Actum est hoc Colocie in ecclesia maiori beati Pauli Colocensis, et a partibus utrimque coram nobis approbatum. Anno dominice incarnacionis MCCXXX. mense maii.

Liber privilegiorum episcopatus Zagrabiensis (list 6 i 47).

Tkalčić Monum. episcopatus I. 65—6. — Farlati Illyr. sacrum V. 363. — Katona Hist. crit. V. 571. — Fejér Codex III. 2. 218—20. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 216 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 247.

292.

1230, 15. jula. U Raši.

Radoslav kralj srpski potvrdjuje Kotoranima povelju kralja Gjure.

Gratia al tutto continente Iddio nostro fattor del ciel et e la terra, al fiol della sua deità e a spirito sancto. Gratia a te signor dio mio d' ogni hora e tempo; et se dio imperator alli imperatori, signor alli signori di tutte le cose signor, de la tua deità vera e gloriosa procede, tu signor dio mio sei imperator et signor tutto continente et molto misericordioso alla tua creatura: signor con la tua misericordia el schiavo redimisti et el fiolo desti a la redenzion e a la vita signor la tua cre-

azion metesti; et se el signor dio tutto continente tutte le cose humel signor dio mio a la tua deità piazeno et le cose rie et perverse per converso non piazeno; et se el diavolo lucifero per la sua scelerità et imaginazion prava et iniqua caschò dalla excelsa gloria nella damnation eterna e là nel inferno fò glorificato con li angeli desgraziati al imperador dapoi signor ti volsi ruinar lo suo imperio a li sui graziosi desti in compagnia la purissima et intemerata verzine Maria e de lei signor volesti esser nato, e con la tua natività la morte nostra et suo imperio ruinasti et con la tua crucifission a nui la vita preparasti. Io Radoslavo con la grazia del ciel fò rè de Servia et de la Marina et fradelli del mio reame Vladislao et Urosio considerassemo et ne recordassemo vera fede et servitio qual mostrassero honorevol et a nui fedel zentilomeni de Catharo al nostro genitore domino domino Stephano primo incoronato et al nostro avo sancto Simeone Nemagna, primo in gloria, colona di christiani et discernessimo la prava cogitazione del diavolo el qual se pensò ne la sua alta scienza, che meta la sua sedia all'occidente et che sia simil all' altissimo el signor tutte le cogitazion sapiando lo scazò dal ciel et lo condenò nell inferno in eternum et da poi considerassimo la parola del signor dio nostro salvatore, come scrive nel suo evangelio san Zuane el documento de Jesù Christo alli Zudei vegnando da lui li ammaestrava la salute nostra dizando: se vui observarete li miei precepti, per zerto sarete li miei discipuli, et da poi san Zuane scrive la parola del signor dizando: le mie pecore la voce mia oldeno et fanno et caminano segondo il mio commandamento et io li darò la vita eterna. Et cusi nostri fidel zentilomeni de Catharo d'ogni hora et tempo a nui oldeno et segondo el nostro commandamento et voluntà obediscono et tutta la nostra volunta anno adempito et a tutti nostri mandati anno mostrato la umeltà et con ogni umelta le sue scritture et brevelegi portareno: primo brevelegio del molto glorioso domino Zorzi, come signor rè Zorzi dette alli zentilomeni de Catharo Prevlacha nel patrimonio, che redificano la giesia de sancto archangelo, la qual principio fò edificata per loro come veri fundatori, et cusi la giesia reedificasseno al onor del signor dio et archangelo Michaele. Et in quel tempo signor rè Zorzi confirmò tutti li orti et le vigne loro et Lustizza et Passiglav et tutta la pianura fino el confin de Garbal con tutte le rezion sue fino la marina, maledizendo a chaduno rè et signor in eternum, che contradicesse soprascritta scrittura de li signori. Vedendo et discurendo le scritture et mandati del signor rè Zorzi benedissimo et benedizemo tutta sopra scrittura a Catharo, tutte le possession le vigne et orti et Lustiza et Passiglav et la pianura soprascritta in eternum et in seculum seculi amen, che sia de Catharo e chi questo vegnesse a infirmar che sia maledetto et anatema-

tizado e che sia traditor del corpo del Christo. Et questa fatta scrittura scrissi io Silvestro canzilier con la parola et mandato de rè et de soprascritti signori del signor rè e di sui fratelli et mi dette la parola et mandato signor che daga questa scrituta voluntaria a Mauro e Medo, onorevol zentilomeni de Catharo et adesso li dette in confermazion de li brevilegi de domino domino rè Zorzi, lo qual portasseno soprascritti zentilomeni de Catharo al signor rè Radoslavo et a Vladislao e Urosio; et vedendo et discurendo, che sono vere scritture le qual erano scritte nel 1215.[1] nativitate domini, a di 15. avgosto et mi iure et comandamento del signor mio rè et di sui fradelli queste scritur in confermazion de li zentilomeni de Catharo scrissi et dette in Arascia in 1230. nativitate domini a dì 15. lujo. Et con la bolla nostra consueta sigilavi. Stephano Radoslavo con la grazia de dio rè de Servia et de marina domino, Vladislao e Urosio.

Nani De duobus nummis regis Rassiae XLV. — Rad I. (Rački Listine) 130—1. — Kukuljević Reg. no. 248.

1230.

293.

Bela kralj potvrdjuje darovnicu svoga oca Andrije za zemlje Čokol.

Bela dei gracia rex, primogenitus regis Vngarie, vniuersis presentem paginam inspecturis salutem et omne bonum. Cum per diuine inspiracionis graciam, voluntate patris nostri et maturo principum terre nostre consilio, inutiles et superfluas perpetuitatum donaciones reuocaremus, oblatum est nobis priuilegium patris nostri sub hac forma *(vide no. 281. de anno 1229.)*, Nos igitur ad uehementem et instantem peticionem reuerendi Vgrini Colocensis archiepiscopi, a patre nostro factam donacionem confirmauimus et confirmacionis nostre seriem scribi facientes, sigilli nostri impressione roborauimus. Datum per manus Mathie Zagrabiensis prepositi, aule nostre cancellarii. Anno gracie MCCXXX. Pous tavarnicorum, Chak dapiferorum, Michaele filio Opud pincernarum, Pousa filio Soulum (?) agasonum nostrorum magistratus tenentibus, Jula fratre Ratholt woyavoda existente.

Liber privilegiorum episcopatus zagrabiensis (list 55).
Tkalčić Monum. episcopatus I. 68. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 214.

---

[1] Nani ima: 1115.

294.

1230.

Nemil podban i župan zagrebački dosudjuje topuskoj opatiji zemlju Slatinik, koju je prijevarom htio zadobiti neki Terša.

Ego Neemilus vicebanus et comes Zagrabiensis, notum facio universis presentes literas inspecturis, quod cum venisset ad me quidam iobagio nomine Tersa, presentans mihi literas domini regis C(olomani) ut preceptum adimplerem, veni ad terram de Zlatenich ad perambulandum eam, et redderem eam prefato Terse ad preceptum regis. Monachi autem prohibuerunt mihi terram illam perambulare, dicentes, quod terra illa data esset ecclesie de Toplica per privilegium regis Andree. Cumque ego venissem ad monachos in Toplica, ostensum est mihi privilegium eorum, quo diligenter inspecto et perlecto coram domino Corbaviensi episcopo et coram sex generacionibus, inveni prefati terram Terse in privilegio monachorum scilicet regis Andree. Affirmavit eciam dominus Martinus Corbaviensis episcopus, quod terra Terse esset castrensium. Et cum haberem consilium cum iobagionibus terre, iudicavi predicatam terram servire monachis. Et ne de cetero possit fieri reclamatio vel querela a predicto Tersa pro prefata terra contra monachos, dedi pristaldos: unum terrigenam nomine Yarescelau et alterum Hungarum nomine Kessen. Et presentem paginam sigillo domini Martini Corbaviensis episcopi et sigillo meo corroboravimus. Actum est hoc anno gracie MCCXXX.

Liber privilegiorum monast. B. V. Mariae de Toplica (no. 37).

Tkalčić Monum. episcopatus I. 67—8. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 21—7. — Kukuljević Reg. no. 249.

295.

1230.

Sebeslav i cijela svojta Kojanovića vraćaju pred kaptolom zagrebačkim topuskoj opatiji zemlju Slatinik, koju su nepravedno uživali.

Universis Christi fidelibus, ad quos scriptum presens pervenerit, Zagrabiensis ecclesie devolutum capitulum, salutem in domino. Noverit tam presencium quam futurorum ventura posteritas, quod Zibiscelaus filius Coian cum fratre suo Maren nomine et ceteris parentibus suis in pre-

sencia nostra constitutus proposuit, quod terram que vocatur Slatennic, ad monasterium beate Marie virginis de Toplica pertinentem quadam suggestione falsa et quasi iurisdiccionis sue opinione eam sibi vendicans per aliquod tempus indebite occupasset. Inpetente vero ipsum abbate et capitulo memorati monasterii predictam terram recognoscentes se non sui iuris titulo contra conscienciam et salutem anime sue occupasse, eidem ecclesie certis metis undique circumductam restituens coram nobis resignavit simpliciter. Ne processu temporum ipsius coram fratribus et cognatis suis facta resignacio seu restitucio ab aliquo parentum suorum calumpniosa contencione de levi possit perturbari, ad instanciam parcium utriusque partis, abbatis scilicet et Zebiscelai, ad maiorem rei geste evidenciam cartam presentem fecimus annotari et sigilli nostri munimine roborari. Prima meta igitur huius terre incipit ubi Dramonin cadit in Glinam, inde descendit ad caput eiusdem rivuli, et deinde ad arborem dob, inde vadit ad fossas que vocantur Crenichischa, deinde tendit ad rivulum qui vocatur Uulchi, inde vadit ad caput eiusdem rivuli, inde ascendit ad montem ubi est meta terrea supra domum Terse, hinc tendit ad locum qui vocatur Caliche, abhinc venit ab locum qui appellatur Zlobinozancep, inde ascendit viam que est in monte que vadit a Bayne ad Bachuse, inde per eandem viam vadit usque ad locum qui vocatur Prohod, inde directe ascendit supra magnam vineam que est ecclesie de Toplica et descendit per semitam in viam que vadit ad Bachuse, et per illam viam vadit ad montem qui appellatur Wruit ubi est meta terrea, inde vadit ad arborem qui (vocatur) clenik ubi terminatur. Actum est hoc anno gracie MCCXXX. Andrea magno rege existente, Bela filio eius regnum Hungarie gubernante, Colomano tocius Sclauonie ducatum tenente, Stephano secundo episcopo Zagrabiensi presidente, Mathia preposito, Pugrino cantore, Gabriele custode, Symeone decano et ceteris canonicis in ecclesia Zagrabiensi feliciter residentibus.

Liber privilegiorum manast. B. V. Mariae de Toplica (no. 36).

Tkalčić Monum. episcopatus I. 66—7. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 217—8. — Kukuljević Reg. no. 250.

296.

Oko god. 1230.[1]

Asjen car bugarski daje Dubrovčanima slobodu trgovine po svojim zemljama.

† Дава царьство ми ѡризьмѡ си хорѣ всеи Джбрѡвиништеи, любѡвнымъ (в)севѣрнымъ гѡ(стемъ) царьства ми, да ꙗдꙋ ходать пѡ всеи хорѣ царьства ми с кꙋплѧ каквѧ (ли)бѡ, или иѡсѧ или женѧ, или кꙋпиѧ каквѧ либѡ иѡсѧтъ, и дѡ коꙗ либѡ земѣ или хоры дѡидѧ, или дѡ Бъдынѣ или Бранічьва и Бѣлграда дѡидѧтъ, или дѡ Трънѡва и по всемꙋ Загѡриꙋ... (и)л(и) дѡ (П)рѧслав(а) или Карвꙋнъскыѣ хоры приджтъ, или Крънъстѣи хорѣ или Бѡрꙋис(тѣ)и или вѡ Дринъ и в Дивѡт или в Скѡпьскѧѧ хорѧ или Прилѣ(п)скѧѧ или в Дѣвѡлскѧѧ хорѧ или в земѧ Арбанаскѧѧ или в Сѡлꙋнъ идѧтъ, пѡ всадꙋ да си кꙋпꙋвлѧ и продавлѧтъ свѡбѡдиѡ безъ всѣкоѧ пакѡсти, да не имѧ(т)ъ пѡ всѣхъ хорахъ царьства ми и г(ра)дѡвѣхъ и клисꙋрахъ запрѣтенна, и(ж) да си ходатъ и кꙋпꙋѧтъ и продавлѧтъ вес печѣли ѣ(к)ѡ и всевѣрнии любѡвнии гѡсте царьства ми. ктѡ ли имъ спакѡсти ѡ том либѡ или на клисꙋрѣ или на ѳѡрѡсѣхъ или гд(ѣ) л(и)бѡ прѣзъ законъ о кꙋмерки, тѡ да є вѣстъ, тѡи є прѡтивникъ царьствꙋ ми, и милѡсти не щеть (и)мѣти, (и)ж велик(ж)... ме ѡргиж патитъ... ми †.

† Асѣи(ъ) . . . Б(лъгар)ѡ(мъ) и Гръкомі. †.

Miklosich Monum. Serbica 2—3 (po originalu). — Šafařík Památky. Listiny 3. — Извѣстія 1852. 347—8. — Kukuljević Codex II. 118.

---

[1] Godinu naznačismo oko 6738. (1230.) kada je Asen II. sam u listini svoju vlast označio, da siže u Albaniju. Tada je moglo doći do ugovora izmedju njega i Dubrovčana. Miklosich griješkom pridaje ovu listinu Asenu I. (1186.—1196.).

297.

1231, 17. februara. U Zadru.

Samostan sv. Krševana daje zemlju u Petrčanima Dragoslavu, Bratku, Miliću i drugima, da nasade vinograd.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo tricesimo, mensis februarii die duodecimo exeunte, inditione quarta, Jadere, temporibus equidem domini Jacobi Teupoli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jaderensis archiepiscopi, ac Marini Danduli egregii comitis. Nos namque Damianus monasterii sancti Grisogoni abbas, una cum Benedicto decano et cum uoluntate totius nostri conuentus damus et concedimus uobis Dragoslauo et Bratico fratribus, nec non et Milizo atque Miloxio sociis uestris, quoddam derum prenominati nostri monasterii, quod est positum in Petrizano et quod fuit Demetrii Sclaui tali quidem modo, quomodo debetis eum bene laborare, trahere et cum fuerit data licencia plantandi, debetis illud plantare faciendo ex ipso dero vineam; et dum eam habueritis et ex ea fructum extrahere poteritis, teneamini dare per uos et heredes uestros nobis et successoribus nostris septimam partem de omni fructu ex ea habito, tam de uino, quam de oleo et omni alio fructu; si uero pro paupertate uel alia necessitate aliquo tempore uos uel heredes uestri uites uendere uolueritis, debeatis primo ad nos uenire et declarare nobis eorum uenditionem, quod si eas emere uoluerimus dantes uobis illud precium quod ab uno et alio habere pot(u)eritis, teneamini nobis ipsas dare et non alicui alii, et si eas tunc emere noluerimus, licitum sit uobis illas uendere cuicumque uolueritis, saluo tamen omni iure nostri monasterii et habendo nos septimam partem prout dictum est: ceterum si diabolo suadente nullo(!) tempore aliquis de uobis contra nostram iusticiam inuentus in fraude fuerit, ille totam racionem suam amittat, si autem uos omnes aut de uobis aliquis sine heredibus decederetis, quod deus aduertat(!) predicta vinea nostro predicto monasterio remanere debeat. Acta sunt hec et firmata presentibus his rogatis et uocatis testibus: Creste de Scolatura, Ceputa.

Ego Firminus filius Marini examinator manu mea scripsi.

Ego Raynerius Jaderensis notarius interfui rogatus, ut audiui scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVII. masso B. no. 14).

298.

1231, 26. maja. U Fermu.

Ugovor izmedju Dubrovnika i Ferma.

(Signum notarii.) In dei nomine anni eiusdem natiuitatis millesimo ducentesimo trigesimo primo, tempore Gregorii pape et Friderici imperatoris, indictione quarta, die lune sexto exeunte mense madii, in palatio comunis Fermi, in pleno consilio generali coadunato in dicto palatio, more solito ad sonum campane. Dominus Johannes Denziponzis de Bergamo iudex et assessor et nunc uicarius domini comitis Huberti de Rotalis Ferme(!) potestatis, de uoluntate et parabola sapientum et omnium hominum congregatorum ad dictum consilium et de eorum mandato, concessit et dedit domino Andrea de Balislaua nuncio et misso domini comitis de Ragusia et eiusdem ciuitatis comunis presenti et recipienti pro ipso comuni et nomine hominum dicte comunitatis plenam fidanzam et licentiam cum sua mercathandaria et absque mercathandaria ueniendi Fermum et eius districtum et redeundi sanos et securos in auendo, in personis, et in ciuitate Fermi et eius districtu emant et uendant sani et securiter.

Ad hec omnia fuerunt testes presentes: domini Thomasius de domino Salinguera, Albertinus notarius potestatis Ferme(!), Faciolus preco comunis Fermi, Girardinus Culmannus, Bonaventura Beltramus, Albeitinus, omnes precones et multi alii.

Et ego Siluestrinus Christi misericordia imperialis aule et comunis Fermi et potestatis notarius presens ad hec omnia interfui, et de uoluntate et mandato omnium hominum congregatorum ad consilium et dicti iudicis et uicarii scripsi et exemplaui, nec non et compleui et munimine sigilli comunis Fermi coroboraui.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka sacc. XIII.). Vrvce su sačuvane, pečat otpao.

299.

1231, 3. juna. U Ankoni.

Prijateljstvo izmedju Dubrovnika i Ankone.

Eximie probitatis et industrie uiro domino Andree de Dabrana honorabili Raguxii uicecomiti cuius fama laudabilis plurimum recomendat

et comunitati uniuerse ciuitatis eiusdem Monferatus Brazaferia Anconitanus potestas salutis et amoris perpetui constantiam. Uisis uestre nobilitatis litteris nobis a domino Andrea de Ballisclaua conciue uestro porrectis animo una cum sapientibus nostre ciuitatis recepimus. Gaudenti earum tenorem inspecto et in nostro consilio recitato, sic uobis duximus rescribendum, cupientes, ut uestrates in nostris partibus securiter debeant peruenire. Harum nostra serie nostro sigillo coroborata omnibus personis ciuitatis Raguxii et comitatus ciuitatis eiusdem habita a nostro consilio parabola, damus parabolam et plenam fidanciam ueniendi, auendi et personis in nostram ciuitatem et districtum et redeundi ad eorum uoluntatem uestris ciuibus uestrique districtus amore et honore uestri uestrorumque ciuium seruitium conferentes pariter et honorem saluis statutis et . . . . . . nostre ciuitatis.

(Signum notarii.) Ego Ambrosius de Pigritia ab imperatore occidenti(s) notarius et tertius tabelio dicte potestatis hanc litteram iussu et parabola istius domini Monferati scripsi millesimo ducentesimo trigesimo primo, indictione quarta, die martis tertio intrante iunio.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.). Vrvce sačuvane, pečata nema.

300.

1231, 8. jula. U Reati.

Grgur IX. papa potvrdjuje mir izmedju Kolomana hercega hrvatskoga i reda Templarskoga.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis fratribus militie Templi de Ungaria salutem et apostolicam benedictionem. Ea que iudicio vel concordia terminantur firma debent et illibata consistere, et ne in recidive contentionis scrupulum relabantur, apostolico convenit presidio communiri. Eapropter dilecti in domino filii vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, compositionem que inter vos ex parte una et carissimum in Christo filium nostrum Colomanum regem Ruthenorum illustrem ex altera super quibusdam villis, domibus, possessionibus, animalibus et rebus aliis quibus ab ipso vos causabamini contra iustitiam spoliatos, amicabiliter intervenit, prout in eiusdem regis litteris plenius continetur, sicut rite sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta et hactenus pacifice observata, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem

autem rei evidentiam tenorem litterarum ipsarum de verbo ad verbum presentibus duximus inserendum. Qui est talis:

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Colomanus dei gratia Ruthenorum rex et Sclavonie dux, universis tam presentibus quam posteris presentes litteras inspecturis, salutem et omne bonum. Licet omnibus fidei christiane cultoribus celsitudo regia subvenire teneatur, hiis potissimum opera misericordie propensiori cura debet impendere, qui et crucem salutiferam ac sepulchrum dominicum contra cotidianum paganorum impetum proprii sanguinis effusione laudabiliter ac devote confovere pariterque protegere dinoscuntur. Fratrum igitur militie Templi religiosam devotionem et assiduos labores quos ab hostibus crucis Christi incessanter perferunt considerantes et veraci iudicio commendantes, dignum et necessarium duximus omnes Templarios qui infra ducatum nostrum Sclavonie sunt, terminos tam in Dalmatia quam in Croatia et omnia eorundem bona mobilia et immobilia ubique contra quemlibet hominem protegere, ut proposita sue devotionis regali gratia et virtute securi, tranquilla pace regi Christo deserviant, auctoritate nostra constituimus, ut nullus dux, nullus banus, nullus comes vel baiulus, nec aliquis alius in ducatu nostro Sclavonie descensum, vel aliquod tributum, vel collectam, vel liberos denarios sive marturinas, vel denarios ponderis, vel hominum computum, vel exactionem aliquam sive aliquod onus cuiusquam publice functionis, quocumque nomine censeatur, a predictis fratribus vel eorum hominibus sive iobagionibus super terram ipsorum commorantibus pro quibuslibet rebus presumat exigere. Et quia nichilominus nostri est negotii, salubria predecessorum nostrorum instituta approbare atque defendere, omnia illa que a predecessorum nostrorum regum Ungarie sive ducum Sclavonie munificentia prefate militie templi collata sunt, in perpetuum presentis scripti patrocinio confirmamus et etiam communimus. Noscat iterum tam presens universitas quam futura, quod cum viri religiosi . . . magister et fratres domus militie templi per Ungariam et Sclavoniam constitute ad nos litteras apostolicas detulissent, per quas nobis a domino papa precipiendo mandabatur, monitione premissa, ut possessiones universas, quas ab ipsis receperamus et de quibus ipsos minus iuste spoliaveramus, redderemus universas, de dampnis illatis et irrogatis iniuriis tam a nobis quam a subditis nostris satisfactionem condignam exhibendo. Ceterum cum iidem fratres ex parte alia litteras super hoc executorias auctoritate apostolica ad venerabiles patres V(grinum) dei gratia Colocensem archiepiscopum, B(artholomeum) Quinqueecclesiensem et S(tephanum) Zagrabiensem episcopos obtinerent, qui nos ad premissas possessiones ablatas restituendas per censuram ecclesiasticam coherccrent, quod ex instrumentis dictorum executorum ad nos directis

extitit liquido manifestum, nos pacem litibus preponere cupientes et mandatis apostolicis quantum possimus, ut tenemur, diligenter in omnibus obedire; preterea personas ecclesiasticas cum omnibus bonis suis, religiosas maxime que se carnis concupiscentiis ac voluptatibus crucifigentes abdicarunt, prout regiam decet excellentiam, protegere, nec ipsas indebite molestare; multis indutiis a nobis super restitutione predictarum possessionum ab ipsis fratribus requisitis et obtentis, tandem deliberato cum iobagionibus nostris consilio, dictis fratribus possessiones ablatas in integrum restitui decrevimus ac restituimus universas, isto quidem tenore subiuncto, quod dicti magister et fratres obligaverunt se nomine suo ac suorum nomine successorum et domum suam et insuper concesserunt, quod de dampnis illatis et irrogatis sibi iniuriis occasione rerum ac possessionum de quibus a nobis fuerant minus iuste spoliati, nichil omnino repetent a nobis, nec a nostris subditis aut ballivis; sed penitus condonantes remiserunt sub hac forma: videlicet quod nos de cetero dictis fratribus vel eorum iobagionibus ac hominibus super terram ipsorum degentibus aut morantibus nullas inferamus iniurias vel iacturas, nec a nostris subditis permittamus irrogari. Ceterum ad maiorem huius rei constantiam et observantiam habendam firmiorem, obligamus nos spontaneo nomine nostrorumque pariter nomine successorum, quod libertates ac immunitates concessas eisdem fratribus, tam a nobis, quam a predecessoribus nostris regibus Ungarie sive ducibus Sclavonie, iuxta suorum tenorem privilegiorum ac indulgentiarum seu confirmationum sancte romane ecclesie et sacrosancte sedis apostolice obtentarum, firmas, stabiles et illibatas perpetuo teneamur in omnibus conservare tam super descensibus quam super aliis universis exactionibus suprascriptis, que nostro dominio possent ad usum nostrum et fiscum regium provenire. Confitemur etiam, quod nichil harum que prescripte sunt exactionum habemus in ipsos fratres, vel super terram ipsorum recipiendi vel exercendi potestatem, quia potius a premissis omnibus tam ipsi fratres, quam eorum homines liberi sunt penitus ac immunes. Promittimus insuper bona fide in verbo regie veritatis et constantie pro nobis ac successoribus nostris, tenori privilegiorum dictorum fratrum in nullo de cetero contraire, nec ipsos aut ipsorum homines per nos aut per subditos nostros quoscumque permittemus casu quolibet molestare, sed terras ac possessiones, quas habent ex donatione predecessorum nostrorum in nostro dominio, de quibus extiterunt hactenus spoliati violenter, prout in ipsorum privilegiis continetur, plenarie restitui faciemus. Verum si, quod absit, per hostis humani generis fraudulentam nequitiam casu quolibet contingente proveniret, quod nos sepedictis fratribus vel eorum hominibus dampna vel iniurias aliquas personaliter inferremus, vel a nostris subditis permitte-

remus et contingeret irrogari eorum libertates infringendo, vel contra ipsorum privilegia temerarie venire presumendo et super hoc requisiti a magistro sive fratrum suorum quolibet, iustitiam plenariam et maturam sine more dispendio vel dilatione qualibet nollemus condignam eisdem exhibere, nos predictis fratribus dampna et iniurias eisdem vel eorum hominibus a nobis vel a nostris subditis recenter illatas, necnon et dampna que prius habuerunt ac sustinuerunt ratione possessionum et terrarum, quas ab ipsis prius sicut dictum est receperamus, que dampna remissa fuerant nobis ac subditis nostris, nos de bona voluntate nostra ac beneplacito nostro plenam ac liberam concedimus repetendi ac requirendi facultatem tam a nobis quam a subditis nostris coram venerabili patre (Bartholomeo) dei gratia Quinqueecclesiensi episcopo quicumque pro tempore fuerit substitutus eo iure et integritate, necnon et eadem auctoritate quam prius obtinebat cum collegis suis per autenticum a domino papa delegatum, ita dumtaxat quod prefatus Quinqueecclesiensis episcopus nos ac subditos nostros ad satisfactionem condignam ac restitutionem tam possessionum quam dampnorum prius uel posterius habitorum per censuram ecclesiasticam valeat compellendo cohercere. Ad maiorem quoque rei huius roboris firmitatem obligamus nos et successores nostros ad observationem omnium prescriptorum, supponentes nos ac successores nostros obligantes spontanea voluntate iurisdictioni dicti venerabilis patris (Bartholomei) dei gratia Quinqueecclesiensis episcopi, quicumque pro tempore fuerit in posterum substitutus, quod ipse episcopus per censuram ecclesiasticam in eadem forma que sibi ac collegis suis executoribus a domino papa fuerat comissa, nos ac subditos nostros compellat ad observationem firmam et stabilem omnium predictorum. Ut igitur hec inter nos et . . . magistrum ac fratres domus templi firmata pacis compositio, ac eisdem concessa libertatis donatio stabilitate perpetua irrevocabiliter perseveret, nec aliquibus successorum nostrorum temporibus valeat irritari, presenti eam pagina in notitiam deduci posterorum et sigilli nostri regia facimus impressionis imagine communiri. Datum per manus Pascasii Agriensis prepositi et aule nostre cancellarii, anno dominice incarnationis MCCXXXI.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Reate VIII. idus iulii, pontificatus nostri anno quinto.

Theiner Monum. Hungariae I. 97—9 (iz reg. an. V. ep. 94. fol. 100). — Fejér Codex III. 2. 250. — Potthast Reg. pont. I. no. 8762. — Kukuljević Reg. no. 252.

301.

1231, 24. augusta. (U Žrnovici.)

Bilješka o raspri izmedju Trogirana i Spljećana radi posjeda zemalja u Biaću.

Si troua memoria, che Alberico vicebano del 1231. li 24. agosto. per commandamento del bano Yula, essendo in Zarnounitza, doue l' arciuescouo Guncello e li Spalatini venuti a lamentarsi delli Traurini circa le terre de Biach e san Vitale, asserendo quelle appartenere alla loro chiesa e hauendoli assegnato termine nel quale li Traurini fossero comparsi con il loro conte, portassero li loro instrumenti; ma l' arciuescouo e li Spalatini con tutto che hauessero volontariamente, preso il termine e anco assegnatolo à Traurini non si fossero curati di venire ò mandar alcuno in loco loro; perciò col consiglio de baroni ch' erano presenti assolueua li Traurini, e dichiaraua, che non fossero obligati di risponder sopra ciò in perpetuo ad alcuno; onde se prima di questo tempo l' arciuescouo non haurà fatto qualche tentatiuo, la seconda lettera deue esser stata scritta all' hora al bano Yula, ed egli necessitato d' eseguirla l' haurà rimessa al suo vicebano.

Lucius Memorie di Traù 58.

302.

1231, 28. septembra. U Zadru.

Andrija sin pokojnoga Mihe Justija, Catena i Vegia daruju svoju zemlju u Koranu samostanu sv. Krševana.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo tricesimo primo, mensis septembris die tercio exeunte, inditione quinta, Jadere, temporibus equidem domini Jacobi Theupoli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jaderensis archiepiscopi, ac Marini Danduli egregii comitis. Nos namque Andreas filius quondam Miche Justi, Catena uxor Jacobi, Vegia vxor Beroslaui bona et spontanea nostra uoluntate et uoluntate dictorum uirorum nostrorum donamus monasterio sancti Grisogoni quandam nostram terram que est in Corano iuxta terras eiusdem monasterii et que fuit Scomuxe de Manipulo ita dumtaxat, ut amodo in antea liceat dicto monasterio totam predictam terram cum omni sua

longitudine et latitudine et cum omnibus certis terminis et eius pertinenciis tam subtus terra quam super terram libere habere perpetuo possidere, uendere, donare, colere, plantare, pignori locare, comutare et omnimode alienare nullis obstantibus uel contradicentibus. Ob cuius donacionem recepimus a uobis domine Damiane eiusdem monasterii abbas pro talione perperos septem. Vnde debemus et tenemur ipsam dicto monasterio defensare et discalumniare super nos et omnia bona nostra. Acta sunt hec et firmata presentibus his rogatis testibus Matheo de Puticella, Stephano Rubeo uiro Dobraue.

Ego Andreas de Petriço examinator manu mea scripsi.

Ego Raynerius Jaderensis notarius interfui rogatus, hanc donacionis cartam ut audiui scripsi et signo consueto signaui.

(Signum notarii.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVIII. masso C. no. 49).

303.

1231, 15. novembra. U Dubrovniku.

Dubrovačka općina i knez Ilija izravnaše razmirice svoje.

Anno incarnacionis domini millesimo ducentesimo tricessimo primo, mensis novembris, quinto decimo die, in ciuitate Ragusii, in ordinata curia cum sonitu campane, coram presencia domini Johannis Danduli militis Ragusii comitis et coram uobis subscriptis testibus. Ego quidem comes Helias filius Grubesse quondam comitis conueni et concordaui me spontanea mea bona uoluntate cum commune Ragusii de omnibus causis meis et proprium meorum hominum quas tulerunt in Corcira, ut amodo in antea commune Ragusii tam a me quam a meis heredibus et a propriis meis hominibus permaneat quietum et sine querimonia in eternum. Et nos (iudices) communis Ragusii propter tuam bonitatem et amicitiam tibi domine comes Helia et tuis heredibus et tuis propriis hominibus volumus, ut porte nostre ciuitatis sint aperte. De hoc autem sunt due carte similes, hec et alia; hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: comes Draganus de Almisio, et Borco iudex de Clissa, et Johannes Gundule, et Gervasius Marini, et Andreas Dabrane, et Bubanna Petri iurati iudices, et Petrus Ballislave, et Damianus Bocinole, et

Thoma Pezane consiliarii et Petrus Sicla. Et ego presbiter Pascalis et communis notarius iuratus, scriptor sum et testis.

Original u dvorskom arkivu u Beču.

Wenzel Cod. Arpad. XI. 239. — Ljubić Mon. Sl. I. 46. — Kukuljević Reg. no. 253.

1231. **304.**

Koloman herceg hrvatski daje privilegij Vukovaru.

Colomanus dei gratia rex et dux totius Sclavoniae salutem et omne bonum. Ne ea quae aguntur in tempore labantur cum eodem, prudentum stabilivit prouidentia litterarum testimonio roborari. Ad universorum igitur volumus pervenire notitiam, quod nos hospitibus iuxta castrum Valkow[1] commorantibus, videlicet Teutonicis, Saxonibus, Hungaris et Sclavis, consilio et consensu omnium iobagionum nostrorum libertatem talem constituimus, ut omnem causam inter ipsos ortam praeter effusionem sanguinis maior villae eorumdem, quem ipsimet exposuerint[2], iudicare tenetur. Effusionem tamen sanguinis non per se sed per ianitorem castri[3] possit iudicare, cum quo iudicium habeat commune. Statuimus etiam, quod de qualibet porta annuatim dimidium fertonem transactis in novitate tribus annis dare teneantur ita tamen, quod in festo sancti Georgii tria pondera persoluerent. Statutum est eisdem, quod si quis sine heredibus ex ipsis decedere contigerit, pecuniam suam cuicumque vellet possit disponere Statuentes etiam eisdem, quod nullus absque serie iudicii de villa eorum ligatum aut vinctum possit quempiam extrahere. Et insuper ne aliquo indigeant, terram castri eiusdem nomine T. ad habitandum dandam ipsis contulimus integraliter cum sylva terrae eiusdem nomine T. de qua domos extruendas et curias praeparandas liberum eis permisimus arbitrium; quibus etiam Danubium et fluvium Walkow piscandos libere permisimus. Statuimus etiam eisdem, quod si quis vult, libere veniat et libere cum voluerit omnibus rebus venditis et domibus recedat. Et ut haec talis a nobis facta dispositio in irritum non possit revocari, consilio et consensu iobagionum nostrorum praesentem sigilli nostri munimine iussimus confirmari; superaddentes eisdem, quod nulla causa inter ipsos ad certamen duelli debet pervenire. Istis tamen iobagionibus praesentibus: Jula bano, filioque eiusdem altero Jula magistro tavernicorum

---

[1] U rukopisu pogrješno: Varkow. [2] U zaporci slijedi: forsan regendum elegerint. [3] U zaporci slijedi: Porkolab.

nostrorum, Nicolao de Zala, Opoj[1] de Simig, Petro de Walkow, Georgio de Barana, comitatus tenentibus et aliis quam plurimis. Datum per manus magistri File nostri notarii, ab incarnatione domini anno 1231.

Iz collect. Kaprinaiana in 4⁰ (tom. II. 7—8) u sveučilišnoj biblioteci u Budimpešti. — Listina je potvrdjena po kralju Beli god. 1244. 8. maja. Fejer Codex III. 2. 237—8. — Kukuljević Jura I. 56—7. — Kukuljević Reg. no. 195.

305

1231.

Andrija kralj ugarski i hrvatski nadaruje Tomu Makarejeva s mnogim zemljama u Ugarskoj i Hrvatskoj za velike zasluge, stečene još onda, kada je Andrija ratovao s kraljem Mirkom.

Andreas dei gracia etc. Inmensa regum dapsilitas, licet ad quoslibet manu largiflua equaliter habere se debeat, ad illos tamen uberiori gracia tenetur diffluere, qui loco et tempore nec res nec personas suas pro regis vtilitate in regni commodo mortis periculo exponere formidarunt. Inde est, quod munificencie regalis inmensitas, licet eciam ad extraneos bone commendacionis flagrancia diffundi debeat; plenius tamen et propensius largiendi manum debet illis porrigere, quorum probitatis experienciam per diuturnam fidelitatis constanciam didicit et morum honestate comprobavit. Hanc siquidem et nos regie circumspeccionis erudicione(m) observantes propter indeciduum et indesinens meritorum obsequium, quod noster fidelis Thomas comes Macharei comitis filius, a primevis iuventutis sue temporibus ad regni nostri proficuum et honorem semper exhibuit, et maxime propter strenuitatis opera eximia quibus semper claruit, cum inter nos et Hemericum regem inclite memorie multiplices adversitatum fluctuaciones emergerent; qui nec carceris erumpnas sustinere pro nobis expavit, nec minas, nec vulnera, nec aliquod genus mortis, aut laborum et viarum tedia trepidavit; quem eciam in publicis et privatis regni nostri negociis virum discretum et providum et omni morum honestate preditum cognovimus et demum cum in regis regum negocio ultra mare in subsidium sancte terre profecturi in procinctu essemus itineris; quem eciam sepedictum Thomam comitem postmodum de ultramarinis partibus ad propria remeantes quibusdam quam plurimis uesano ductis consilio regnum nostrum hostiliter affligentibus, in solita et debita invenimus fidelitate constanter perseverasse. Intuitu igitur fidelitatis et ser-

[1] U rukopisu pogrješno: Opei.

viciorum ipsius, contulimus ei quandam terram nomine Sountha ad Bachiensem comitatum pertinentem, que fuit terra Vros, qui sine herede defunctus est, certis metis a circumiacentibus terris et omni parte distinctam . . . . *(opis medja.)*

Attendentes eciam fidelitatis indeciduam constanciam, quam nobis et regno Thomas comes favorabiliter in omnibus exhibuit, intuitu eius fidelis servicii, ac gravium vulnerum suorum, que pro nobis in Ruscia passus est, in remuneracionem laborum suorum dicto Thoma comiti et heredibus suis iure perpetuo contulimus quandam terram et piscinam nomine Sowala ad comitatum Wolcoyensem pertinentem, certis metis a circumiacentibus terris ex omni parte distinctam. Prima meta incipit iuxta Danubium et inde progreditur ad occidentem ad ripam eiusdem piscine, ubi est meta cum Boruc; inde tendit cum elevatis metis usque ad metam Boynoc et Thome; et inde flectitur ad septemtrionem cum elevatis metis usque ad metam Kachena, et inde tendit cum eleuatis metis ad orientem usque ad ripam prenarrate piscine et inde ad Danubium; terra vero arabilis sufficiens est ad quinque aratra. Contulimus eciam ei aliam terram cum silva, que fuit piscatorum de Zagrabia. Prima meta huius terre incipit de Odra, ubi cadit Ribnycha in Odram; et venit superius super Ribnycham ad Timenera mlaca, et de Timenera mlaca venit in Zawam, et de Zawa descendit inferius ubi exit de Zawa Netusla mlaka; de Netusla mlaka vadit in Chyrnich et de Chyrnich vadit inferius ubi exit de Chyrnich Golina mlaca; et de Golina mlaca vadit ad caminam ubi cadit Golina mlaca in Zawam; et super Zawam vadit inferius ubi exit Mortynca strug; et de Mortynca strug vadit usque ad Ruscam, Rusca exit de Mortynca strug et venit in Odram et sic redit ad priorem metam. Hec sunt nomina camporum, que sunt in terra predicta: Pola, Durnyc, Lysnyc, Ruffa, Pala, Polana, Crisna . . . . .

Ultra vero Drawam in loco qui dicitur Monislou Thomas comes habet quartam partem, et partis eius mete sic ordinantur: Prima meta a confinio montis Garyg qui vocatur Rusich; et inde descendit per viam in medio montis et vadit inferius per eleuatas metas usque ad locum qui vocatur Chasma Berke iuxta domum Dragos; et inde vadit per quandam viam usque ad fluvium qui vocatur Lucauch, super quem fluvium sedet Dydislou, inferius domus Dydislou exit de fluvio super quandam viam, que vadit in fine Las ad Chasma usque ad Johannem Scelpe. Alia vero terra sua que vocatur terra Tholla sic metis distinguitur: Est autem iuxta Chasmam locus qui vocatur Protisca subtus Dragus fenery; et inde tendit per silvas signatis metis usque ad caput Zidriach, ubi in fine Las est magna arbor que vocatur thul; inde exit ad campos, et circuit terram signatis locis, pervenit ad locum Galgeia; transit vero

fluvium et ascendit in montem; postea descendit cum terra fratris sui Nicholai ad locum qui vocatur Cheret: et in illo Cheret est magna arbor que vocatur thul iuxta quandam mlacam; et in illa mlaca tendens inferius exit de mlaca illa signatis locis vadit ad secundam mlacam, et in illa mlaca tendit inferius usque ad viam que venit de domo Cresse, et vadit per viam illam usque ad domum Cresse, et ibi intrat in Cheret, et vadit inferius quousque de illo Cheret exit mlaca quedam que intrat in Golgowam, in Golgowa vadit inferius usque ad quondam Cheret qui exit de Golgowa et vadit per illum Cheret ad locum ubi est meta quedam et inde exit ad campos et vadit ad locum ubi est Wakanscelpe, et intrat in eodem Chasma. In loco vero fori villa sua habet terram sibi signatam, et in silvis fratrum suorum de lignis non posset prohibere illos; locus vero fori in terra et in tributo pertinet Thome comiti. Terra vero, que vocatur Zana sic divisa est, quod medietas pertinet Thome comiti et medietas Stephano, excepto Nicholao. Confirmamus eciam proventus provenientes ex marturinis de toto Monyslov, que vulgo nest nuncupatur, cuiusmodi proventus avus Thome comitis a pie recordacionis Bela rege cum magna effusione sanguinis obtinuerat; in hostili enim conflictu quemdam militem interfecit, cuius corpus mortuum pro centum denariis aureis fuit redemptum. Predium vero quod est in Cheresneu, quod vocatur Vni sic dividitur, quod medietas pertinet Nicholao, medietas vero Thome comiti. Item mortuo Petro fratre Endus quarta pars terre quam habebat in Nuach, ad tres filias pervenit, quarum una fuit uxor Macharei comitis, que in morte sua partem suam, scilicet ville Nuach, que est iuxta Drawam, et villam Michaelis et villam Scelku dimisit filio suo Thome comiti, alia vero soror nomine Cheva habuit filium nomine Johanca, qui matre vivente vendidit partem matris sue, scilicet villam Gongay et villam Dragun predicto Thome comiti pro quadraginta marcis; tertia autem soror nomine Yccha habuit filium qui vocabatur nomine Johanca, sed mortuo illo dum omnino careret filio partem suam a quinque filiabus suis et a filia filij sui recepit, et heredem sibi adoptavit non de alienis, sed qui natus est ex proprie sororis sue utero scilicet sepedictum Thomam comitem sub testimonio bonorum virorum, que partem suam, quam habebat in Nuach: scilicet villam sancti Michaelis et villam Weretne et partem filii sui unam villam cum terra nomine Lukaucy, quam dederat ei Benedictus filius Endus et in aliis locis que ad eam pertinebant in manus eiusdem tradidit, scilicet predium quod vocatur Bosol iuxta aquam Olma; predictus vero Benedictus filius Endus villam Nigosloy et villam Blasey dedit Nicholao et Thome comiti, quando migravit a seculo; predicte vero ville in terris his certis distincte sunt metis. Prima meta super quendam montem; inde tendit per montem versus occidentem, et circumdat mons ille fluvium Lukaucy, et venit ad locum

ubi est meta superius domum Dragen, et vadit per eleuatas metas, ubi mons ille cadit in Zogoucam superius domum Blasey, et ibi transit fluvium Zogouca in silva et vadit per siluam eleuatis metis; postea ascendit ad quendam montem, et per montem illum vadit eleuatis metis, et inde descendit ad Cheret inter villam Veretne et Pelescu, transiens illum Cheret signatis locis exit inter villam sancti Micahelis et villam Waratic ad quandam mlacam et per illam mlacam vadit ad locum ubi finitur illa mlaca; exinde vadit per metas eleuatas usque ad locum ubi fuit domus Marci comitis; et est una arbor pirus, et ibi descendit in vallem, et vadit recte ad Drawam, et ibi dividit terram Drawa; dimidietas Petro filio Endus, dimidietas sepedicto Thome comiti; et vadit inferius que dicitur Wir(us)mort, et inter Wyrusmort ad portum Nuach est meta de Drawa et tendit ad meridiem usque ad domum Pulcu; et inde tendit ad locum qui vocatur Cheret signatis locis; et ubi intrat in Cheret in loco qui vocatur Gurgus feneree, et transit illum Cheret signatis locis; et tendit iterum ad teram Zagrabiensis episcopi, et ibi ascendit in montem, et super montem tendit aliquantulum, et descendit in vallem Sclatinic, transit fluvium Sclatinic et ascendit iterum ad montem, et sic per montem venit ad priorem metam.

Iz privilegija mladoga kralja Bele od god. 1231. u državnom arkivu u Budimpešti (M. C. D. L. no. 168).

Féjer Codex III. 2. 271 (donosi kratki regest). — Wenzel Cod. Arpad. XI. 218—9, 220—1, 227—30. — Kukuljević Reg. no. 257. — Tkalčić Monum. Zagrabiae I. 8—9 (kratki izvadak).

306.

1231.

Bela mladi kralj prihvaća listinu kralja Andrije danu Tomi Makarejevu.

Bela dei gracia rex primogenitus regis Hungarie, omnibus presentem paginam inspecturis salutem in vero salutari. Cum per divine inspiracionis graciam voluntate et auctoritate patris nostri, et maturo principium terre nostre consilio, presente fratre nostro Colomano rege et duce tocius Sclavonie causam perpetuitatum discuteremus, in detrimentum regie corone donaciones terrarum factas revocantes, Thomas quondam banus, Macharei comitis filius, tamquam vir discretus et in posterum precavens, super hereditatibus paternis et donacionibus regalibus et terris tytulo empcionis possessis aut per sentenciam iustam processu ordinis iudicarii

eidem adiudicatis, nobis privilegia exhibuit, in quorum tenore merita suarum virtutum, scilicet fidelitatis obsequia, laboris et doloris sustinencia, vulnerum in hostili conflictu recepcio in testimonium fidelitatis, sanguinis effusio, et alia acta probitatum suarum plenarie continebantur. Nos ergo communicato fratris nostri et principum terre nostre consilio, desiderio peticionis sue volentes satisfacere, omnia instrumenta sua, ut semper pacifica gaudeat possessione, confirmamus, quedam autem de privilegiis suis verbo ad verbum nostro inseruimus privilegio, quorumdam vero sub restricta brevitate intelligenciam perfecte exprimentes. Privilegiorum autem confirmandorum tenos talis est:

Slijedi listina kralja Andrije od god. 1231. br. 305.

Ut ergo omnes lites et controversio sopiantur et veritate teste ordinata donacio nec per calumpniose perversitatis astuciam impediatur, nec per nebulosas falsitatis tenebras caliginetur, auctoritate presencium predictarum possessionum et donacionum seriem confirmamus, confirmacionis tytulum sibi facientes sigilli nostri munimine roborari. Datum per manus Mathie prepositi Zagrabiensis ecclesie aule nostre cancellarii, anno dominice incarnacionis M°CC°XXX°I°. Pous tauarnicorum, Andreas filius(!) Serephel dapiferorum, Pousa filio Soulum agasonum, Michaele pincernarum nostrorum existentibus, Jula fratre Ratholth waiawada (!) existente.

Na ledjima savremena bilješka:

Hec sunt nomina omnium possessionum nostrarum et mete earundem.

Original u državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. no. 168). Na svilenoj crveno-crnoj vrvci visi veliki pečat kralja Bele utisnut u elipsu od voska.

Wenzel Cod. Arpad. XI. 234—5. — Kukuljević Reg. no. 256.

307.

1232, 13. januara. U Dubrovniku. Mjeseca maja. U Veneciji.

Izmirenje i nova pogodba Dubrovnika sa Mljecima.

In nomine domini nostri Jesu Christi amen. Anno domini milesimo ducentesimo trigesimo secundo, mense madii, quinte indictionis. Cum Bizola Bodatie et Geruasius Naimerii uiri nobiles nuntii et procuratores ciuitatis Ragusii ad presentiam illustrissimi domini Jacobi Teupoli dei gratia Venetiarum, Dalmatie atque Chroatie ducis, quarte partis et dimidie totius imperii Romani dominatoris acessissent nomine et uice eius-

dem ciuitatis Ragusii petentes concordiam pactum et reconciliationem, domino duci et communi Venetiarum ostendentes comissionem quam habuerant super hoc in hunc modum. Anno incarnationis domini millesimo ducentissimo tricesimo secundo, indictione quinta, mensis ianuarii tertiodecimo die intrante. Nos quidem iurati iudices Ragusii civitatis, Johannes Gundule, Geruasius Marini, Andreas Dabrane, Mathias Bodatie, Bubanna Petri et nos consiliarii, Damianus Bocinoli, Balatia Geruasii. Petrus Ballislaue, Thomas Pezane, Johannes Lampri et cunctus populus Raguseus committentes committimus namque uobis Binzole Bodatie et Geruasio Naymerii nobilibus uiris conciuibus et nuntiis nostris, et plenam uirtutem et commissionem et potestatem uobis damus, ut totum ordinem et pactum que pro nobis et pro nostra ciuitate Ragusea feceritis, cum domino nostro Jacobo Theupolo magnifico duce Venetiarum firma habebimus imperpetuum. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Ego autem presbyter Pascalis et communis notarius iuratus ex consensu et laudatione prescriptorum iudicum et consiliatorum, et cuncti populi Ragusei scripsi, compleui et roboraui hoc. Quare dictus dominus dux ad petitionem eorum condescendit et concordiam et pactum usque ad tres annos et tantum plus quantum uoluntas domini ducis Venetiarum fuerit inter utramque partem, initum est et firmatum in hunc modum. Nos Ragusanorum nuntii iamdicti per comune ciuitatis nostre transmissi a quo fuit prouida deliberatione inuentum pro eo quod terre nostre uidetur plurimum fructuosum, quod Venetiarum dominio subderemus. Petimus ut nobis ad uoluntatem uestram comitem concedatis. Hec enim que continetur inferius uult terra nostra Ragusea obseruare. Ragusini semper archiepiscopum eligent de Venetiis et habebunt, a Gradu uidelicet usque Caput aggeris. Et si dominus dux a domino papa poterit optinere quod archiepiscopatus Ragusii Gradensi ecclesie supponatur, eius electionem presentabunt domino patriarche Gradensi, confirmationem electionis postulantes. Et confirmatione facta ueniet electus ad sedem patriarchalem et consecrationem de manu sua accipiet, facietque ei fidelitatem, reuerentiam et obedientiam debitam ei exhibere promittens. Preterea statuimus, quod idem archiepiscopus iurabit fidelitatem domino duci et succesoribus suis nisi pro eis remanserit, et sic facient omnes archiepiscopi qui imperpetuum erunt in Ragusina sede. Ducibus qui per tempora erunt clerus autem ter in anno in natinitate domini et in pascha resurrectionis et in festo sancti Blasii laudes cantabunt in maiori ecclesia solempniter domino duci, domino patriarche, archiepiscopo suo et comiti omni anno, propter quod benedictionem recipient yperperos tres, vnum a nobis, alterum ab archiepiscopo, tertium a comite. Habebunt quoque Ragusini semper comitem et comites de Venetiis, quem uel quales do-

minus dux cum maiori parte sui consilii eis dare uoluerit, qui iura bit fidelitatem domino duci et successoribus suis, et sic facient omnes comites qui erunt per tempora ducibus qui erunt per tempora imperpetuum. Jurabunt autem et omnes homines comitatus a tredecim annis e t supra fidelitatem domino duci et successoribus suis, et ipsa fidelitatis sacramenta renouabunt singulis annis decem. Iurabunt quoque fidelitatem comiti omnes et comitibus omnibus futuris imperpetuum, salua fidelitate domini ducis ad honorem Venetiarum et salutem Ragusii cum bono et honore ac salvatione Venetiarum. Et si forte contigerit dominum ducem uel successores suos Ragusium applicare, recipient eum honorifice ac illum procurabunt et nuntios suos similiter. Et si dominus dux uoluerit hospitari in domo archiepiscopali, habebit eam ad suam honorificentiam et uoluntatem; sin autem dabitur ei domus honorabilis usque dum steterit ibi, et nuntiis suis decentem domum pro hospicio assignabunt. Et quotiens fecerit Venetia exercitum usque Durachium et a Durachio et infra et usque Brundusium et a Brundusio et infra, sicut Venetia faciet sic facient Ragusini secundum numerum uirorum suorum. Si uero exercitum fecerit a triginta lignis armatis et supra, que debeant transire Durachium et Brundusium, facient inde Ragusini tricesimam partem et stabunt in seruicio Venetiarum usque dum steterit exercitus Venetiarum. Tollent Ragusini de omnibus nauibus extraneorum que illuc applicuerint ad portum faciendum illam rationem, quam Venetia tollit extraneorum nauibus diuidentque illam in tres partes, de quibus unam dabunt archiepiscopo, aliam comiti et tertia sit communis Ragusii. Omnes qui erunt amici Venenetiarum Ragusini illos pro amicis habebunt, et omnes qui erunt inimici Venetiarum Ragusini illos pro inimicis habebunt. Et non recipient Cacichios neque Dalmesanios uel alios grossarios et predatores siue raubatores in ciuitate Ragusii uel eius districtu, neque eis dabunt aliqua uictualia. Et si Venetia miserit contra Cacichios et Dalmesanios galleas ad offendendum eos, Ragusini similiter tunc mittent ad offendendum eos lignum quinquaginta hominum decenter armatos. Et omnibus aliis grossariis et predatoribus siue raubatoribus maris facient werram, et eos offendent bona fide sine fraude a Durachio et infra usque Venetias. Dabunt quoque Ragusini omni anno in festo omnium sanctorum domino duci pro regalia yperperos duodecim, et communi Venetiarum in Venetiis yperperos aureos ueteres recti ponderis centum. Et comiti suo in eodem termino yperperos C. C. C. C. de suo comuni et omnes alios introitus et honorificentias comitatus consuetas excepto introitu salis. Obsides autem dabunt Ragusini duodecim, de duodecim parentatibus nobiliorum illius terre moraturos semper sex obsides in Venetia ad expendium Ragusinorum in medio anno et alios

sex in medio anno in cambio. Et si eorum aliquis moreretur uel fugerit, dabunt alium in loco eius. Iurabunt autem comes Ragusii et antepositi in aliquo officio ciuitatis, et unusquisque insuper pro suo capite se sic omnia seruaturos, nisi remanserit per dominum ducem et maiorem partem sui consilii. Et fideles erunt domino Jacobo Teupolo inclito Venetiarum duci usque dum uixerit in ducatu. Et hec sacramenta renouabunt Ragusini quisque pro suo capite in omnibus suprascriptis singulis annis decem. Preterea Ragusini de mercibus Romanie quas Venetias apportauerint dabunt in Venetiis comuni Venetiarum quinque pro centenario, et de mercibus ultramarinis et terre Egypti, Tonissi et Barbarie soluent quintum. Et de mercibus regni Sicilie soluent quadragesimum communi Venetiarum, de mercibus uero Sclauonie in Venetiis nichil soluere debent. Et tantummodo cum quatuor nauigiolis a septuaginta miliariis infra debeant Ragusini Venecias uenire per annum. Et si aliter Ragusini Venetias uenerint, soluent quintum de omnibus mercibus Romanie quas Venetias apportabunt. Et tam per werram quam per pacem licitum est Ragusinis ire ad mercandum a culfo Coranti infra. In aliis uero partibus uetitis per dominum ducem Venetiarum ire non debeant Ragusini, nisi secundum quod fecerint Veneti. In Venetiis uero non debent facere Ragusini mercatum cum foristeriis. Et hec concordia et pactum amodo usque ad tres annos expletos firmatum est, et ab utraque parte debet firmiter obseruari et tantum plus quantum placuerit domino duci Venetiarum. Insuper nos iamdicti Binzola Bodatie et Geruasius Naimerii nuntii et procuratores ciuitatis Ragusii per nos et dictum commune Ragusii iuramus ad sancta dei euangelia supra animas nostras et omnium hominum Ragusii hanc concordiam et pactum, ut dictum est superius, firmum et ratum habere, et nullo modo contrauenire. In huius autem rei testimonium et ut hec magis robur optineat firmitatis, presens pactum et concordiam iussit iamdictus dominus dux sui sigilli munimine roborari. Datum Venetiis in palatio ducatus per manum Gabrielis scribani ducatus aule Venetiarum scribe.

Original u dvorskom arkivu u Beču. — Ovjerovljeni prijepis u arkivu u Dubrovniku.

Engel Gesch. des Freistaates Ragusa 289. — *Tafel u. Thomas Urkunden* 307. — *Ljubić Listine I.* 46—9. — *Ljubić Rad jugosl. akad. V.* 112—6. — *Wenzel Cod. Arpad. XI.* 252—6. — *Kukuljević Reg. no.* 258.

308.

1232, 20. marta. U Reati.

Grgur IX. papa nadbiskupu kaločkomu, neka ne da arhidjakonu srijemskomu uplivisati na novu biskupiju, van ako su njegova prava po srijedi.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Vgrino) archiepiscopo Colocensi salutem et apostolicam benedictionem. Cum inferior potiorem solvere nequeat vel ligare, sed potior inferiorem liget regulariter et absolvat et satis indignum et absonum videatur, ut maior subditus sit minori et filius potestatem habeat in parentem, miramur non modicum et movemur, quod cum tu monasterium de Cuher tue diocesis ecclesiam erexeris cathedralem, venerabilem fratrem nostrum (Innocentium) Sirmiensem episcopum ad titulum ipsius ecclesie in episcopum consecrando, . . . archidiaconus Sirmiensis in tantam prorumpit temeritatis audaciam, ut in eundem episcopum et ecclesiam suam iurisdictionem exercere presumat. Quare idem episcopus nobis humiliter supplicavit, ut cum eodem archidiacono in ipsum et dictam ecclesiam iurisdictionem huiusmodi exercentes ipse in eadem ecclesia episcopus quodammodo non existat, providere sibi super hoc salubriter dignaremur. Nos igitur eisdem episcopo et ecclesie paterno compatientes affectu, ipsos cum omnibus iuribus et pertinentiis eorundem a iurisdictione ipsius archidiaconi penitus eximentes mandamus, quatenus prefato archidiacono, ne in eos iurisdictionem aliquam de cetero exercere presumat, ex parte nostra districte studeas inhibere; proviso prudenter, ut si ex hoc archidiaconatus Sirmiensis iura leduntur in diocesi tua, ubi expedire videris, absque iuris alieni preiudicio recompensationem illi facias congruentem, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Datum Reate XIII. kal. aprilis, (pontificatus nostri) anno V.

Theiner Monum. Hungariae I. 103 (iz reg. orig. an. V. ep. 196). — Pray Hierarch. II. 269. — Farlati Illyr. sacrum VII. 548. — Katona Hist. crit. V. 611. — Fejér Codex III. 2. 244. — Wenzel Cod. Arpad. I. 296. — Potthast Reg. pont. I. no. 8899. — Kukuljević Reg. no. 259.

309.

1232, 17. aprila. U Zadru.

Petar od sv. Gjurgja prima za Bonsegnora neku svotu novaca od Andrije Petriča.

In Christi nomine anno incarnacionis eius millesimo tricesimo secundo, mensis aprilis die quarto decimo exeunte, indicione quinta, Jadere, temporibus equidem domini Jacobi Teupuli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Jadera ciuitate proprio comite carente. Ego namque Petrus de sancto Georgio habens ple(n)am commissionem a Bonsegnor per manum publici notarii factam, recipiendi ab Andrea de Petriço quandam peccunie quantitatem pro eodem Bonsegnor, et si fuisset necessarium cartam securitatis faciendi, iamdicto Andree fateor per hoc presens scriptum, quia recepi a te dicto Andrea de Petriço nomine ipsus Bonsegnor libras denariorum Venetorum quadraginta unam minus denarios decem et octo vnum, per uigorem dicte carte comissionis predicto Bonsegnor et per me facio tibi memorato Andree et tuis heredibus plenam et irreuocabilem securitatem de omnibus supradictis quadraginta et una libra denariorum Venetorum minus denarios decem et octo. Nunc autem quia de omnibus iamdictis quadraginta et una libra minus denarios decem et octo a te plenam recepi solucionem amodo ex omnibus supradictis denariis tu cum heredibus tuis securus et quietus permaneas in eternum, quin nichil in(de) permansit, quo te siue heredes tuos ego cum dicto Bonsegnor amplius requirere uel conpellere ualeamus per ullum ingenium, sed hec securitatis carta in sua semper permaneat firmitate. Acta sunt hec et firmata presentibus his rogatis testibus Micha Gastaldo, Negoy nepote Pripici.

Ego Duminus filius Martini examinator manu mea scripsi.

Ego Raynerius Jaderensis notarius hanc securitatis cartam rogatus scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Signum notarii.)

Original u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (ad a. 1232.). Kukuljević Reg. no. 260.

310.

1232, 22. aprila. U Trogiru.

Stana Petrišina očituje, da je primila od biskupa Treguana za kuću dvadeset perpera.

In Christi nomine amen. Anno natiuitatis eius MCCXXXII., decimo kal. madii, indictione vero V., existente Tragurii Treguano venerabili episcopo, Stephano inclito comite, iudicibus Casotto et Luca Theodosii, in presentia testium inferius legendorum actum est hoc. Ego siquidem Stana uxor Petrisse Rune prenomine, cum filiis meis profiteor et protestor, accepisse a te domino episcopo memorato viginti perperos nomine pretii pro domo que fuit nominati viri mei, quam tibi tuisque successoribus vendidi perpetuo possidendam cum omni introitu et exitu atque cum omnibus pertinentiis, quas dicta domus circa se dignoscitur habere. Sita est autem dicta domus iuxta illam domum, quam Verina obtulit beato Laurentio, nomine vero concambii unum passum de terra longum et amplum apud pinum. Tali quidem tenore nominatam domum tibi tuisque successoribus vendidi, ut liberam habeas potestatem de ipsa iuxta velle tuum faciendi et si aliquis te de ipsa infestaverit, ego cum natis meis debrigare tenebor.

Huius autem rei testes sunt Urso archidiaconus, Innocentius presbyter, Theodorus Rugia et Helias filius Mathei.

Et ego Johannes Traguriensis iuratus notarius et sancti Laurentii canonicus vocatus ab utraque partium et rogatus a prefata cum filiis Stana presens instrumentum scripsi, et consueti signi munimine roboravi.

Original u arkivu kaptola u Trogiru.

Farlati Illyr. sacrum IV. 338. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 516. — Pavlović Memorie no. 2. — Kukuljević Reg. no. 261.

311.

1232, mjeseca aprila. U Pečuhu.

Vjerodajno pismo kaptola pečujskoga, da su Mortun i njegovi drugovi prodali Ivanki od plemena Sudan neke zemlje.

Garinus prepositus et totum capitulum Quinqueecclesiense omnibus presens scriptum inspecturis salutem in vero salutari. Ad vniuersorum

noticiam volumus pervenire, quod Iwanka filius Abraham de genere Sudan ex una parte, et Mortun et Wolko filius Gordassa, Christofol filius Kyris et Laurinus filius Mycola ex altera, coram nobis accedentes confessi sunt, quod isti quatuor: scilicet Mortun et Wolko, Christofol et Laurynus iamdicti sub testimonio et voluntate domini Vgrini Colocensis archiepiscopi quandam terram que Bedech et Terpyn nominantur, terram dico tam in campo quam in siluis, sed in campo que coli potest ad triginta aratra protenditur, Iwanka filio Abraham pro quinquaginta marcis vendiderunt et iamdictas L. marcas omnino receperint. Cuius terre prima meta incipit in Zelemen et subtus Zelemen est puteus qui vocatur Kenezkuta, et inde descendit contra meridiem iuxta terram Drusko et pervenit ad locum vbi riuulus Papugh cadit in Circonik, a parte orientis sub Fenesberch et per eandem aquam Cirkonik descendit contra meridiem et peruenit ad vnum riuulum vbi idem riuulus cadit in eadem Cirkonik et ibi terra Drusko finitur et commetatur terre Abraham iobagionis castri, et a parte meridionali iuxta terram dicti Abraham ascendit ad vnum berch et per eundem berch ascendit ad vnum montem et in summitate montis est arbor qui vocatur harast et inde descendit ad occidentem et peruenit ad Pales potoka; transeundo Pales potoka peruenit ad vnam siccam uallem et inde ascendit ad occidentem et peruenit ad vnam uiam, et inde uergit ad aquilonem et in magno spacio eundo peruenit ad Zelemen et per illum Zelemen tendit ad occidentem iuxta terram Abraham prenominati in magno spacio et ibi cadit in magnum potok et per eundem potok descendit ad septemtrionem et cadit in Pukur et per eandem aquam Pukur descendit in magno spacio et iuxta Suoysam montem ascendit ad aquillonem et peruenit ad magnum Zelemen, vbi commetatur terre magistri Jule et per eundem Zelemen tendit ad orientem et ibi peruenit ad primam metam. Vt autem hec vendicio rata et firma permaneat, presens scriptum sigilli nostri munimine fecimus roborari. Actum anno gracie M°CC°XXXII°., mense aprili. Georgio cantore, Syka custode, Pethe decano et aliis quampluribus existentibus. Datum per manus Thome lectoris Quinqueecclesiensis.

Iz prijepisa pečujskog kaptola od god. 1248. u arkivu hercega Esterházy-ja u Željeznom (sign. Repositorium 47. fasc. M. no. 1).

Wenzel Cod. Arpad. VI. 512—3. — Kukuljević Reg. no. 262.

312.

1232. 20. maja. U Zadru.

Samostan sv. Krševana daje Milošu zemlju u Dragi sv. Krševana, da nasadi vinograd.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo tricesimo secundo, mensis madii die duodecimo exeunte, indicione quinta, Jadre, temporibus equidem domini Jacobi Teupoli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Johannis Michaelis egregii comitis. Nos namque Damianus monasterii sancti Grisogoni abbas et Benedictus decanus et cum voluntate tocius nostri conuentus damus et concedimus tibi Miloxo filio Odilien in terra nostra posita ad lemes que Draga sancti Grisogoni appellatur vineam plantare taliter, ut dum ipsam habueris et ex ea fructum extrahere poteris, dare tenearis per te et heredes tuos nobis et successoribus nostris septimam partem de uino, hic in ciuitate conducendo eam usque nostrum monasterium tuis expensis et cum nuncio monasterii; de oleo quidem et omni alio fructu ex ea habito similiter septimam partem nobis dabis, et si de aliquo fructu ex ipsa habito recenti uel sicco uendideris, septimum denarium nobis paccabis; si uero ficus recentes domum portaueris ad comedendum cum sporta uel cum alio vase, septima vice eodem vase nobis portabitis. Si uero diabolo suadente ullo tempore in fraude contra nostram iusticiam inuentus fueris, debeas perdere totam racionem tuam illius anni. Ceterum si paupertate uel aliqua alia necessitate ullo tempore tu uel heredes tui vites ipsas vendere uolueris, primo ad nos et successores nostros uenire debes et nobis declarare illam uendicionem, et si eas emere uoluerimus dantes tibi ex eis quod ab uno et alio habere poteris, ipsas nobis et non alicui alii dare tenearis, quod si tunc eas emere noluerimus, liceat tibi uendere cuicumque uolueris, saluo tamen omni iure monasterii et habendo nos septimam partem prout dictum est. Acta sunt hec et firmata presentibus his rogatis testibus: Cerne de Mergia, Dobre de Bengna, Marino de Grubonia, Creste filio Miche, Grisogono filio Mauri.

Ego Duminus filius Martini examinator manu mea scripsi.

Ego Raynerius Jadrensis notarius interfui rogatus, ut audiui scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Na ledjima suvremena bilješka:

Queste sunt carte de uinee de la Draga.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVII. masso S. no. 5).

313.

1232, 20. maja. U Zadru.

Ceprenja, Cvetko, Gjuro i drugi obvezuju se samostanu sv. Krševana glede zemalja u Dragi sv. Krševana.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo tricesimo secundo, mensis madii die duodecimo exeunte, indicione quinta, Jadere, temporibus equidem domini Jacobi Teupoli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jadrensis archiepiscopi ac Johannis Michaelis egregii comitis. Nos namque Cepregna, Çeuetecus eius frater Georgius brauarius, Drascus filius Volcodrug, Sebegna filius Striç, Milox filius Odolie, magister Dragomirus, Juannus eius filius, Qhualixa eiusdem Dragomiri frater, Nicholaus Ocegnanni, Prodanus et Crasogna filius Radidrug, Radoslauus Unogianni, Milote Cidomirig, Jurcus filius Striexi, Bratoslauus faber, Cregnauiç, Bratil, Velichena et Mrata filii Desen, Johannes Grecus, Slauox Sibinçanus, Rodin Saxo, Petriç filius Binci et Desen eius frater, Radox Sgerbiçius fatemur per hoc scriptum, quia recepimus a uobis domino Damiano monasterii sancti Grisogoni abbate, Benedicto decano cum uoluntate tocius uestri conuentus terram uestram positam ad lemes que Draga sancti Grisogoni appellatur ad uineam plantare taliter, ut dum super eam vineam habuerimus et ex ea fructum extrahere poterimus, dare teneamur per nos et heredes nostros uobis et successoribus uestris septimam partem de uino conducendo eam nostris expensis usque in uestrum monasterium et cum nuncio monastesii, de oleo quidem et omni alio fructu ex ea habito similiter septimam partem uobis dabimus, et si de aliquo fructu ex ea habito recenti uel sicco uendiderimus, septimum denarium uobis paccabimus, Si uero ficus recentes domum portauerimus ad comedendum cum sporta uel cum alio uase, septima vice cum eodem uase uobis pertabimus; si autem diabolo suadente ullo tempore in fraude contra uestram iusticiam nos siue aliquis de nobis inuentus fuerit, debet perdere totam racionem suam illius anni. Ceterum si pro paupertate uel alia aliqua necessitate ullo tempore nos siue heredes nostri vites ipsas uendere uoluerimus, primo ad uos et successores uestros uenire debemus et uobis declarare illam uendicionem, et si tunc eas emere uolueritis, dando uos nobis ex eis quod ab uno et alio habere poterimus, illas uobis et non alicui alii dare teneamur, quod si tunc ipsas emere nolueritis, liceat nobis uendere cuicumque uoluerimus, saluo tamen omni iure monasterii et habendo uos septimam partem prout dictum est. Acta sunt hec et firmata presentibus his rogatis testibus: Cerne de Mergia, Dobre

de Bengna, Marino de Grubonia, Creste filio Miche, Grisogono filio Mauri.

Ego Duminus filius Martini examinator manu mea scripsi.

Ego Raynerius Jadrensis notarius interfui rogatus, ut audiui scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVII. masso S. no. 6).

314.

1232, 28. maja. U Dubrovniku.

Svjedoči se o pravednom postupku kneza Ivana Dandola.

In dei nomine incarnationis domini millesimo ducentesimo tricesimo secundo, mensis ma(d)ii quarto die exeunte, indictione quinta, Ragusii, in consilio per campanam more solito coadunato. Coram uobis subscriptis testibus ego quidem Toleo Olgatius Scibinensis confiteor, quoniam per bonam et spontaneam meam uoluntatem dominus Johannes Dandulus miles, Ragusii comes, plenam et integram iustitiam mihi fecit cum comitatu eiusdem terre de nauiclera mea quam super eos querebam; unde a me in perpetum permaneant quiti et diffiniti de illa nauicula et uolo, ut neque heredes aut proprinqui mei, neque alii aliqui homines Scibinenses possint unquam eis facere calumpniam aut molestiam aut contrarietatem pro me de eadem nauicula, sed perpetualiter sint quiti et diffiniti. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hi sunt testes: Johannes Gundule, Gervasio Marini, Matheus Bodacie iurati iudices. Et ego presbiter Paschalis et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

315.

1232, 5. juna. U Spoletu.

Grgur IX. papa nalaže nadbiskupu kaločkomu i biskupu zagrebačkomu, da ga upute o sablaznima, što ih čini bosanski biskup.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabilibus fratribus (Vgrino) archiepiscopo Colocensi et (Stephano) episcopo Zagrabiensi et

dilecto filio . . . preposito sancti Laurentii Colocensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Graues et enormes venerabilis fratris nostri . . . episcopi de Bozna excessus et maculas, que nuper nostro sunt apostolatui reserata non potuimus obaudire, ne ipsius culpas nostras efficere uideamur, fiatque anima nostra pro eius anima tamquam ipsum in suis iniquitatibus foueamus. Idem enim, sicut accepimus, imperfectum suum minime recognoscens, utpote litteralis expers scientie, ac hereticorum publicus defensator, per quemdam manifestum hereticum simonie uitio mediante se in episcopum procurauit assumi. Et quia que malo sunt inchoata principio uix bono exitu potiuntur, ipse qui uinee domini Sabaoth deberet cultor utilis inueniri et subditis suis proficere uerbo pariter et exemplo, nullum in ecclesia sua celebrat diuinum officium, nec ministrat ecclesiasticum sacramentum, adeoque factus esse dicitur ab ecclesiasticis officiis alienus, quod baptismi forme penitus est ignarus, nec mirum, quod, sicut asseritur, cum hereticus in quadam villa moretur et fratrem eius carnalem manifestum heresiarcam, quem deberet ab inicio ad viam rectitudinis reuocare, idem ut ei possit illud propheticum adaptari: »Sicut populus sic sacerdos«, in suo errore foueat dampnabiliter, et defendat. Quia igitur hec non debent relinqui aliquatenus indiscussa, utpote deo et hominibus odiosa, nolentes descendere et uidere, utrum premissa dictus episcopus impleuerit actione, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus inquirentes super hiis et aliis diligenter ueritatem que inueneritis fideliter redigatis in scriptum et sub uestris sigillis ad nostram presentiam destinetis, ut ex uestra relatione sufficienter instructi procedamus, exinde prout secundum deum uiderimus procedendum, prefixo ei termino competenti, quo nostro se conspectui representet, pro meritis recepturus. Quodsi non omnes hiis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nichilominus exequantur. Datum Spoleti nonis iunii, pontificatus nostri anno sexto.

Wenzel Cod. Arpad. I. 298—9 (po originalu u opatiji sv. Martina panonskoga). — Potthast Reg. pont. no. 8943. — Kukuljević Reg. no. 264.

316.

1232, 22. jula. U Reati.

Grgur IX. papa potvrdjuje sporazum i slogu izmedju biskupa zagrebačkoga i opata sv. Martina panonskoga.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri episcopo et dilectis filiis capitulo Zagrabiensi salutem et apostolicam benedictionem.

Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum et uota que a rationis tramite non discordant affectu prosequente complere. Sane temporis felicis recordacionis Innocentii pape, predecessoris nostri dilectus filius (Vrias) abbas sancti Martini de Pannonia pro se ac conuentu suo petiit a te frater episcope ac canonicis Zagrabiensis ecclesie, quorum procurator ad hoc in iudicio comparabat, decimas omnium frugum et aliarum rerum partis comitatus Simigiensis que est ultra fluuium Drauam, nec non et capellarum sancti Barnabe, sancte crucis et sancte trinitatis, existentium in Vesprimiensi diocesi citra Drauam, cum fructibus perceptis ex ipsis et omne ius suum in iudicium circa premissa, deducens priuilegium sancti Stephani regis et confirmationes pie memorie Alexandri, Vrbani et Clementis romanorum pontificum, ad intentionem suam fundandam super principali produxit. Ad que procurator uester utcumque respondit et tam receptio testium quam cause cognitio fuit certis iudicibus de parcium uoluntate comissa. Verum post longi temporis tractum post diuersa rescripta a predecessoribus nostris et nobis obtenta tandem ad apostolice sedis examen negotium est reductum; cui finem sententia dare non potuit eo, quod litis contestationem legitimam acta iudicii non habebant. Quia uero litis protractio nonnunquam dispendia grauia post se trahit, sumptibus atque laboribus litigantes atterere consueta, inter te ac prefatum abbatem, concordi tractatu prehabito, huiusmodi compositio interuenit, uidelicet: quod dictus abbas pro se ac monasterio suo decimas et omnia alia quecumque comprehendere poterat eius petitio ultra fluuium Drauam infra Zagrabiensem diocesim uersus Sclauoniam tibi et ecclesie Zagrabiensi ex toto pacifice ac quiete dimisit, promittens pro se et monasterio suo, quod super premissis te ac successores tuos uel tuam ecclesiam iudicio uel extra iudicium nullo unquam tempore molestabit. Tu uero pro te ac ecclesia tua decimas quatuor capellarum scilicet: sancte Marie, sancte trinitatis, sancti Barnabe et sancte crucis uersus Vngariam et quicquid iuris in eisdem capellis habebas, abbati et monasterio memoratis dimisisti pacifice et quiete. Ceterum pro quibusdam fructibus et expensis quingentas marcas argenti ad pondus Vngarie bonorum et electorum frisatricorum uendentium et ementium, tam pro possessionibus, quam rebus aliis commercio competentium, prout uendi consueuit et emi apud castrum quod Alba communi uocabulo nuncupatur, te soluturum abbati aut eius certo nuntio promisisti; ita quod medietatem summe predicte usque ad festum proximum purificationis beate Marie, ac aliam medietatem usque ad kalendas augusti proximo tunc futuri absque diminutione aliqua persolues. Denique compositionem huiusmodi proprio iuramento firmatam tu et idem abbas postulastis humiliter apostolice sedis munimine roborari. Cum igitur finem litibus desideremus imponi

et litigantium concordiam amplectamur, compositionem predictam gratam ac ratam habentes, eam auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Reate XI. kalendis augusti, ponticatus nostri anno sexto.

Original u arkivu kaptola u Zagrebu (fasc. 17. no. 9). Na crveno-žutoj svilenoj vrvci visi papin olovni pečat.

Jednako pismo upravljeno je na samostan sv. Martina, zatim na dva opata istoga reda.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 73—4. — Theiner Monum. Hungariae I. 105. — Farlati Illyr. sacrum V. 366—7. — Fejér Codex III. 2. 290. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 243—5. — Potthast Reg. pont. I. no. 8977. — Mikoczi Hist. banorum u Ark. za jug. povj. XI. 117—8. — Kukuljevic Reg. no. 266.

317.

1232, mjeseca augusta. U Spljetu.

Radi se o prodaji zemljišta.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Anno incarnacionis eiusdem millesimo ducentesimo tricesimo secundo, indictione quinta, mensis augusti, temporibus domini Guncelli Spalatensis archiepiscopi, Gregorii comitis, Miche Cauane mag(istri)(!). Ego quidem Theodorus olim filius Radozi de Kilco confiteor et manifestum facio, quia uendidi tibi Bonscutero genero meo terram meam que est sub Kilco ubi dicitur Postros, precisa uendicione trium romanatorum, de quibus me bene uoco pacatum ex toto. Sit ergo prenotata terra in tua potestate faciendi ex ea omnem uoluntatem tuam quam tenear tibi excalumniari ab omni homine super rebus meis. Et ibidem emit Bonscuterus terrulam a presbytero Sabbe Calixti pro medio perpero, quam terrulam dedit Theodorus dictus eidem Sabbe suo patri spirituali. Testes sunt Micha Jorre, Dragoslaus Niger, Bratul et Dobromil de Kilco. Et ego Cumanus clericus comunis Spalatensis iuratus notarius audiens a predicto Theodoro scripsi et consueto roboracionis signo compleui.

(Signum notarii.)

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

318.

1232, 15. oktobra. U Spljetu.

Radi se o baštini.

Anno dominice incarnacionts millesimo ducentesimo (tri)cesimo (secundo), indictione quinta, mensis octobris die decima quinta, temporibus domini Guncelli Spalatensis archiepiscopi, Gregorii comitis, Stephani Curre . . . . . e . . . unno relicta Gaudii Turbe memora . . . sta . . . nt . . . concess(it) filie sue Chatene monache tenere fodrum in vita sua, post eius uero m(ortem) manebit in prop(rieta)te et dominio ambarum sororum eius Marie et Slaue et eorum heredum. Hoc actum est in presencia et testimonio presbiteri Yuani, Jurre, Mathie et aliorum.

Et ego Thomas comunis Spalatensis iuratus notarius a predictis testibus audiens scripsi et consueto roborationis signo compleui.

(Signum notarii.)

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

319.

1232, 13. novembra. U Anagni.

Grgur IX. papa postavlja Treguana biskupa trogirskoga sucem u parnici samostana sv. Krševana i Ivana nadbiskupa zadarskog.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri Treguano episcopo et dilectis filiis abbati sancti Johannis et G. canonico Traguriensi salutem et apostolicam benedictionem. (Damianus) abbas et conuentus sancti Grisogoni Jadrensis nobis conquerendo monstrarunt, quod venerabilis frater noster (Johannes) archiepiscopus Jadrensis in eos sine rationabili causa, nulla competenti monitione premissa, contra generalis statuta concilii, excomunicationis sententiam auctoritate propria promulgauit. Vnde nostris eidem damus litteris in mandatis, ut si est ita, sententiam infra octo dies post susceptionem earum sine qualibet difficultate relaxet. Ideoque discretioni uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus si dictus archiepiscopus infra prescriptum tempus mandatum nostrum neglexerit adimplere, uos ex tunc sufficienti ab eis cautione recepta, quod super hiis pro quibus excomunicati habentur iuri pareant coram uobis, iuxta formam ecclesie sententiam relaxetis eandem et iniuncto eis, quod

de iure fuerit iniungendum audiatis, si quid fuerit questionis et appellatione remota fine debito terminetis facientes, quod statueritis auctoritate nostra firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio uel amore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam appellatione cessante cogatis ueritati testimonium perhibere. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, tu frater episcope cum eorum altero ea nichilominus exequaris. Datum Anagnie idus nouembris, pontificatus nostri anno sexto.

Iz listine biskupa trogirskoga od god. 1233. 3. maja. — Original potonje listine u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso E. no. 2).

320.

1232, 1. decembra. U Zadru.

Pred sucima zadarskim rješava se parnica izmedju Dujma Ragije i Pelegrina Valle glede nekoga medjašnoga zida.

In Christi nomine anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo tricesimo secundo, mensis decembris die primo intrante, indicione sexta, Jadere, temporibus equidem domini Jacobi Teupoli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Johannis Michaelis egregii comitis. Post multa namque uerba et placita, que exstiterunt inter Duimum de Ragia ex una parte et Pellegrinum de Ualle ex altera, coram nobis memorato Johanne Michaele dei gracia comite Jadere, residentibus in curia nostra cum iudicibus nostris Bogdano de Sluradi, Gregorio fratre Jurislaui et aliis quam pluribus nobilibus nostre ciuitatis, ad diuersorum causas difiniendas super facto cuiusdam muri sedilis positi inter casamentum dicti Duimi et Pellegrini. Nos uero auditis allegacionibus et responsionibus utriusque partis et habito ac deliberato consilio cum dictis nostris iudicibus, super hoc taliter dicimus per sentenciam, ut dictus murus sedilis positus inter eos, prout est totus a muro posito super uiam publicam tenendo uersus meridiem usque ad domum iamdicti Duimi, sit comunis inter eos ita tamen, quod nulli eorum licitum sit ullo tempore dictum murum lapidibus uel cemento laborare, nisi fuerit per bonam eorum concordiam siue per communem uoluntatem utriusque partis, de lignamine uero quicunque ipsorum uoluerit aliquo tempore super eodem muro laborare, plenam habeat potestatem laborandi super medietatem suam tantummodo et non super plus.

de iure fuerit iniungendum audiatis, si quid fuerit questionis et appellatione remota fine debito terminetis facientes, quod statueritis auctoritate nostra firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio uel amore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam appellatione cessante cogatis ueritati testimonium perhibere. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, tu frater episcope cum eorum altero ea nichilominus exequaris. Datum Anagnie idus nouembris, pontificatus nostri anno sexto.

Iz listine biskupa trogirskoga od god. 1233. 3. maja. — Original potonje listine u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso E. no. 2).

320.

1232, 1. decembra. U Zadru.

Pred sucima zadarskim rješava se parnica izmedju Dujma Ragije i Pelegrina Valle glede nekoga medjašnoga zida.

In Christi nomine anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo tricesimo secundo, mensis decembris die primo intrante, indicione sexta, Jadere, temporibus equidem domini Jacobi Teupoli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jadrensis archiepiscopi, ac Johannis Michaelis egregii comitis. Post multa namque uerba et placita, que exstiterunt inter Duimum de Ragia ex una parte et Pellegrinum de Ualle ex altera, coram nobis memorato Johanne Michaele dei gracia comite Jadere, residentibus in curia nostra cum iudicibus nostris Bogdano de Sluradi, Gregorio fratre Jurislaui et aliis quam pluribus nobilibus nostre ciuitatis, ad diuersorum causas difiniendas super facto cuiusdam muri sedilis positi inter casamentum dicti Duimi et Pellegrini. Nos uero auditis allegacionibus et responsionibus utriusque partis et habito ac deliberato consilio cum dictis nostris iudicibus, super hoc taliter dicimus per sentenciam, ut dictus murus sedilis positus inter eos, prout est totus a muro posito super viam publicam tenendo uersus meridiem usque ad domum iamdicti Duimi, sit comunis inter eos ita tamen, quod nulli eorum licitum sit ullo tempore dictum murum lapidibus uel cemento laborare, nisi fuerit per bonam eorum concordiam siue per communem uoluntatem utriusque partis, de lignamine uero quicunque ipsorum uoluerit aliquo tempore super eodem muro laborare, plenam habeat potestatem laborandi super medietatem suam tantummodo et non super plus.

† Ego Johannes Michael dei gracia comes Jadere manum misi.

† Ego Gregorius iudex manum misi.

Ego Raynerius Jaderensis notarius hanc sentencie cartam de precepto dicti domini comitis et suorum iudicum scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (dipl. a. 1232.). Kukuljević Reg. no. 272.

321.

1232, 8. . . . . embra. U Spljetu.

Radi se o prodaji zemlje.

(In nomine domini nostri Jesu Christi. Anno ab incarnacione eiusdem) millesimo ducentesimo tricesimo secundo, indictione sexta, mensis . . . embris die octavo intrante, temporibus domini Guncelli Spalatensis archiepiscopi, Gregorii comitis, Michaelis Cauanni uicarii. Matheus nepos Budoliz et Johannes Bia(c) testificati sunt in curia, quod Micha nepos Maurute comparauit terram ad Saculi ab episcopo (Ma)theo et sorore eius, matre predicti Mathei pro uiginti romanatis, que terra est iuxta terram Michaelis Stosce que fuerat eis comunis cum predicto episcopo et eius sorore. Et ego Cumanus clericus (comunis Spalatensis iuratus) notarius ex precepto iudicum Lucari . . . . . mi Formini scripsi et consuete (robo)racionis signo compleui.

(Signum notarii.)

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

322.

1232.

Jula ban izmiruje knezove Marcela i Abrahama Pakračkoga i njihove rodove u pravdi radi zemlje zvane Topolovac.

Jula banus tocius Sclavonie et curialis comes regine universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis salutem et omne bonum. Uniuersitati vestre declaramus, quod cum coram nobis inter comites Marcellum et Abraham de Pukur et totam cognacionem eorum ex una parte et inter Dursan, comitem Martinum, Deucher

et Wlchie filios Radouan ac comitem Hodos et eorum cognacionem ex altera parte quedam causa super quadam terra que Tapolovec nuncupatur in Pukur habita fuisset ventilata, cum consensu nostro ad pacem pervenerunt tali tamen condicione: quod si altera pars iterato litem removeret, CC. pensas alie parti persolveret, terram tamen supradictis comiti. Dursano et fratribus suis in pace dimiserunt possidendam. Prima meta huius terre incipit ex parte orientali in quodam monticulo, cuius nomen est Babina gorycha, inde versus meridiem quandam viam transeundo descendit ad silvam Rauen, inde tendit ad aquam Pukur, ubi quidam duo rivuli cadunt in ipsam, inde per cursum ipsius venit ad aquam mlaka, per cuius meatum eundo intrat iterum in Pukur, hinc per descensum aque Pukur in magno spacio descendit ad fluvium Pucrutz, qui cadit in ipsam Pukur et ubi est meta terrea, inde per meatum eiusdem Pukur longe in commetacione terre Toide et Retzlan venit ubi fluvius Zdenichnic intrat in Pukur, inde vero tendit contra Zdenichnic, in bono (spacio) venit ubi fluvius Racouez cadit in ipsum, inde ad caput eiusdem, ibi est meta terrea in silva magna Rauen, inde ad plagam occidentalem per multas arbores crucesignatas venit ad siccam Mechenicam, abhinc eundo ad septemtrionem per metas et signa in arboribus posita tendit ad fluvium Gradinouez et ibi est meta terrea, et exiens de Gradinouecz vadit per campum versus eandem plagam in quandam vallem, et illa tendit ad fluvium Boucouecz, et ibi est meta terrea, per cuius decursum intrat in aquam Mechenica, per quam superius eundo venit, ubi fluvius Dobouecz cadit in ipsum Mechenicam et per ipsum Dobouecz dirigitur sursum usque ad vadum Rigi brod dictum, inde per viam tendit versus orientem supra montem est meta; et per eandem viam directe in bono spacio cadit in fluvium Radinis, ibi eciam est meta, transitque fluvium Radinis, in eadem via venit ad caput cuiusdam vallis et de capite ipsius tendit ad caput alterius vallis Clopetnik nominate, inde per viam et silvam, per arbores crucesignatas quandam viam magnam in parvo spacio saliendo, revertitur ad priorem metam et terminantur. Ad huius autem rei confirmacionem presens scriptum sigillo nostro munitum contulimus. Ad hec pristaldus bani Daniel vocatur, pristaldus nobilium nominatorum Sacan comes terrigena de Cus. Anno gracie M^{mo}CC^{mo}XXX^{mo} secundo.

Iz potvrde kaptola požeškoga od god. 1334., na kojoj visi na žutoj svilenoj vrvci pečat istoga kaptola. Original potonje potvrde nalazi se u arkivu kneza Batthyány-ja u Körmendu (sign. Acta antiqua Alm. V. Lad. III. no. 280).

Wenzel Cod. Arpad. VI. 507—8. — Kukuljević Reg. no. 265.

323.

1232.

Koloman herceg hrvatski daruje zemlju Konjska u županiji Rovišće Draganu i njegovu sinu.

Colomanus dei gracia rex Rutenorum, dux tocius Sclauonie, omnibus scriptum inspecturis salutem et omne bonum. Prouida regum discrecio tam circumspectam erga se sibi subiectis debet habere diligenciam, ut quanto quis sibi fidelius famulatui tanto propensius munificencie sue donis remunerandus fore censeatur. Noscat igitur tam presens vniuersitas quam futura, quod cum Dragan et Draguech filius eius adolescens iobagiones castri nostri de Riucha nobis fidele seruicium cum effusione sanguinis eo tempore, cum frater noster dux Andreas a quibusdam uesano ductus consilio in regnum nostrum videlicet Sclauoniam uiolenter intrasset, exhibuissent, in recompensacione tot et tantorum laudabilium meritorum et comm(en)dabilium tam ipsis quam suis heredibus heredumque successoribus quandam terram Konzka uocatam in comitatu de Riucha existentem dedimus, contulimus, donauimus iure perpetuo possidendam ipsisque presentem paginam sigilli nostri munimine roborando cum sensu et consilio omnium iobagionum nostrorum simul habito et deliberato, Jule bani v(idelic)et, Jule magistri tauarnicorum, Demetrii magistri dapiferorum, Nicolai comitis de Zala, Opoy comitis de Simigio, Petri comitis de Wlkow, Georgii comitis de Barania dare consensimus et concessimus. Datum per manus magistri Farcasii aule regie cancellarii et Egrensis prepositi anno ab incarnacione domini millesimo ducentesimo XXX°. secundo.

Iz prijepisa nitranskoga biskupa Stjepana od god. 1364. 16. januara. Potonji prijepis u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (dipl. a. 1232.). Kercselich Not. prael. 497. — Fejér Codex III. 2. 286. — Kukuljević Jura I. 57. — Kukuljević Reg. no. 268.

324.

1232.

Stjepan biskup zagrebački dariva kaptol čazmanski.

Stephanus secundus dei gracia episcopus Zagrabiensis vniuersis paginam presentem inspecturis salutem in uero salutari. Cum salubribus exhortationibus diuine pietatis suauiter cuncta disponentes regnum celo

rum, quo nobis omnia subiciuntur, prius et principalius querere doceamur, utique spretis oblectationibus uite transitorie dominicam ammonicionem exsequentes, qui membra summi et principalis sumus capitis, immitari eum cui connectimur debemus; quoniam quicquic(!) animo ex presenti seculo arridet in consideratione perpetue beatitudinis uilescit et sordescit. Sed quia multa portantur in cassum, cum iuxta sit quo pergitur, presentis etiam uite longa desideria breuis et incerta uia non desistat increpare, relictis innanibus et incertis semper deum et finem nostrum pre oculis mentis habendo mercari debemus eterna. Tandem cum iuxta uocem apostolicam spectaculum facti simus huic mundo et hominibus iuxta talentum unicuique diuinitus amministratum, aliis condescendendo et conpatiendo erga caritatis custodiam desudare debemus, ut hac consideratione ceteri ducti ad uirtutis appetitum glorieque consecucionem animum feruencius applicare conentur et exemplo uirtutum assumpto eterna felicitate iustis socientur. Ceterum quia mundus deceptiuus et senescens simul cum incerti temporis labilitate uacillatur et dilabitur, ne processu temporis uel hominum memoria suppeditari possint uel alienari ea que cauta et discreta deliberacione disponuntur, litterarum testimonio debent perhempnari et posterorum memorie diligenter commendari. Vniuersitati igitur omnium uolumus declarare: quod dum nos diuina fauente gratia regimen in ecclesia dei recipere meruerimus pastorale, licet inter siluestres et indomitas gentes positi, in primo in introitu nostro salubri meditatione quedam bone spei principia deo dante incepimus inchoare, nec tamen decreuimus terrori supradicti populi cedendum, quos licet per multos labores Christi fides iam suscepit diligendos; ubi enim humanum posse non adfuit, diuinum coadiutorium nostro proposito uires ministrauit. Opitulante siquidem gratia spiritus sancti construximus ecclesiam in honore eiusdem spiritus sancti in nouo Chasma, in uilla uidelicet quam nos fecimus congregari, in qua creauimus et stabiliuimus preposituram et capitulum ex duodecim canonicis, tamen ex uoluntate et consensu dilectorum in Christo fratrum nostrorum capituli Zagrabiensis ea uidelicet intentione, ut quanto plus nomen diuine magnitudinis debet extolli, tanto plures suis seruiciis salubriter adaptentur, auctoritatem autem instituendi prepositum nobis et nostris successoribus reseruauimus. Illud eciam sciendum, quod auctoritate constituendi et destituendi canonicos et cetera spiritualia in eadem ecclesia exercenda nobis et nostris successoribus pleno iure reseruauimus. Sed quia in ecclesia supradicta ad laudem dei constituti sustentacionibus et necessariis huius uite transitorie carere non possunt, propter tenuitatem reddituum anneximus prepositure supradicte archidiaconatum de Gesse pleno iure archidiaconatus, cum quarta uidelicet omnium decimarum et ceteris reditibus archidiaconatui prouenien-

tibus. Contulimus eciam iam dicte prepositure quoddam predium quod Byenyg uocatur cum omnibus reditibus et pertinenciis suis, uidelicet: marturinis et omnibus decimationibus iobagionum suorum nec non aliis reditibus de ipsis prouenientibus pleno iure perpetuo possidendum; ita tamen, quod supradicta que prepositure statuimus et annreximus, prepositus pro tempore constitutus sine capitulo possidebit, ne quod absit per seminatorem zizanie controuersia inter eos seminetur. Preterea dilectis in Christo fratribus nostris, capitulo uidelicet supradicte ecclesie sancti spiritus statuimus et contulimus sine parte prepositi, pleno iure et perpetuo terram de ueteri Chasma cum omnibus reditibus et pertinenciis suis, marturinis uidelicet et omnibus reditibus, nec non cunctis decimis iobagionum suorum que secundum consuetudinem terre solent decimari uel exigi. Cuius terre mete hoc modo continentur: prima meta incipit a ponte qui est super fluuium Moroucha per uiam que ducit ad sanctam Elisabeth, inde uadit descendendo per eundem fluuium uersus meridiem et declinat de eodem fluuio ad arborem scilfa cruce signatam, inde tendit superius ad paruum fluuium qui pothoc dicitur et uadit ad finem eiusdem pothoc et ibi est meta terrea inter dumos auellanorum, inde uadit ad aliam metam terream que est iuxta uiam, inde uadit uersus occidentem ad quendam fluuium qui dicitur Rawenni ad arborem tilie et est ibidem meta terrea, inde transit dictum fluuium uersus occidendem et uadit per planiciem montis ad metas terreas que sunt iuxta uiam, inde tendit uersus ecclesiam sancte crucis inferius et cadit in pothoc qui dicitur Botha pothoka et est ibi meta terrea, inde tendit superius per dictum pothoc et ascendit superius ad uiam et sunt ibi mete terree, et inde per uiam eundo transit uersus septemtrionem et uadit per montis planiciem per metas terreas ad superiorem partem uinee ipsorum, et inde uadit iuxta uineam ad arbores ceraseas et est ibi terrea meta, inde tendit uersus septemtrionem inferius ad fenile et est ibi terrea meta, et descendit ad fluuium Moroucha et descendit per ipsum fluuium ad pontem, inde uero de ponte tendit superius ad montem per uiam uersus septemtrionem et est ibi meta terrea iuxta uiam et declinat per aliam uiam ad dexteram et uadit ad dumos gurthanfa ad metam terream, inde descendit inferius, et ibi sub monte est terrea meta, et inde tendit et cadit (in) fluuium Scelna, et ipsum fluuium descendit ad metam terream et inde tendit ad dexteram superius ad montem ad uiam et est ibi terrea meta, inde uadit ad uallem ad terream metam et descendit per eandem uallem per pothoc et cadit in Moroucha. Inde tendit per Moroucham uersus orientem inferius ad pontem, et de eodem ponte ascendit uersus septemtrionem per uiam, et inde transit ad dexteram ad metam terream, et inde per uiam eundo cadit in predictum fluuium Scelna, inde tendit ad alium paruum

fluuium ad orientem transeundo dictam aquam Scelna, et de eodem paruo fluuio ascendit ad orientem et transit uiam et uadit ad metam terream, et inde prope ad arbores nucum uadit per montes uersus orientem ad metam terream et cadit in pothoc, et inde transit ad montem, et est ibi terrea meta, inde transit per montem et cadit inferius in quendam pothoc ubi est terrea meta, inde descendit et cadit in aquam Moroucha ubi est pirus meta terrea circumamicta, inde descendit uersus meridiem iuxta nemus, et inde descendendo ubi deficit nemus cadit in Moroucham, et inde descendendo per aquam Moroucha uadit ad predictum pontem ubi incepta est et ibi terminatur. Item terram quondam Radicha de sancto Martino contulimus capitulo sine parte prepositi pleno iure et perpetuo pro concambio terre de Kas(i)na cum omnibus reditibus et pertinenciis suis, marturinis etiam et omnibus decimis iobagionum suorum, que solent decimari uel exigi. Cuius terre mete sic continentur: prima meta incipit a parte orientali per pontem qui est in aqua Dobnichica in magna uia que ducit in Garig, unde tendit superius per eandem aquam usque terram Dursan, et inde tendit ad montem ad arborem sambucam que diuidit metas, inde uero tendit ad dumos uiminum, et inde tendit superius ad metam terream que est iuxta uiam, inde uadit per eandem uiam ad arborem yhorfa crucesignatam, et inde uadit ad arborem gurthanfa, inde uadit per dumos sub uinea, unde tendit inferius ad arborem bygfa, inde uadit superius ad arborem tilie que est iuxta uiam circa cuius radices est meta infusa, inde transit uiam et tendit inferius ad arbores que bygfa dicuntur, inde tendit ad metas terreas iuxta uallem ubi per dumos cadit in magnam uiam et per eandem uiam uadit uersus nouum Chasmam, inde tendit uersus septemtrionem per frutices inferius et cadit in fluuium qui dicitur Raquitnica parua, et inde ascendit ad montem et cadit in uiam uersus septemtrionem et ibi (est) meta terrea, inde uadit per uiam ad aliam metam terream, inde uadit ad orientem et transit uiam et cadit per campum ad frutices et ibi est terrea meta, inde uadit inferius et cadit in quendam fluuium qui cadit in Dobnichicam, inde tendit per eandem Dobni(chicam) fere uersus meridiem non transeundo fluuium et uadit ad supradictum pontem et ibi terminatur. Statuimus preterea, ut nec nostri nec nostrorum successorum, banorum seu aliorum omnium iudices populos dicti capituli in causa poterint aliqua iudicare, sed solus episcopus si aliquod arduum negocium uentum fuerit coram ipso. Si uero aliqui alii contra hoc statutum fecerint, ipso facto sint excommunicati. Statuimus etiam, ut testimonium extraneorum contra populos capituli non admittantur. Item statuimus, ut populi ipsorum ad opus nostrum uel nostrorum successorum ire non teneantur. Preterea populos prepossuiture et capituli ab omni infestacione, exaccione et des-

censu nostro, nec non successorum nostrorum, banorum seu etiam aliorum omnium penitus liberauimus et exemimus perpetuo, ita, ut quicumque hec fecerint, ipso facto sint excommunicati. Statuimus eciam et contulimus perpetuo predicto capitulo sine parte prepositi omnes decimas de nouo Chasma prouenientes, uidelicet: decimationes frugum, milii et uini, porcorum et omnium aliorum que decimari solent, simul cum linis et gallinis, secundum quod consuetudo terre seruare solet. Porcis eciam ipsorum et iobagionum suorum concessimus et statuimus communem usum cum porcis iobagionum nostrorum in silua episcopatus, sine alicuius contradiccione nullam decimam de porcis iobagionum suorum aliis sed eidem capitulo persoluendo. Equis eciam et peccoribus fratrum nostrorum communem usum concessimus in pascuis cum populis supradicte uille absque alicuius contradiccione. Item omnia iudicia spiritualia de nouo dicto Chasma statuimus capitulo procuranda et iudicanda. Item omnes decimas de Monoslou, uidelicet: decimas frugum, porcorum et omnium que decimari solent, simul cum linis et gallinis et denariis qui pohisna dicuntur contulimus dicto capitulo perpetuo pleno iure pro decimis de Sabnicha possidendas sine parte prepositi. De decimis uero de eodem Monoslou, uidelicet: de decimis uini que nos contingunt, contulimus dicto capitulo ducentos cubulos uini singulis annis sine aliqua diminucione et contradiccione percipiendos. Illud tamen sciendum, quod de predictis decimis frugum notario tantum nostro et nostrorum successorum fertonem debent persoluere, aliis uero magistris in nullo penitus teneantur. Statuimus et contulimus euidenter dicto capitulo per se medietatem tributi fori de nouo Chasma pro cappis annuatim renouandis. Item contulimus capitulo tres uineas, quarum una est in Yelsoua, altera circa Dobnicham, tercia super terram ipsorum de ueteri Chasma. Contulimus eciam capitulo quandam clausuram piscium in Chasma que Scelep dicitur, perpetuo possidendam, ita quod nec de parte superiori uel inferiori aliqua clausura per aliquos construi possit, que sibi ferat impedimentum. Item quoddam molendinum in Grabronca iuxta magnam uiam existens, simul cum terra circa molendinum que molendinario pro cultura sufficere possit, contulimus capitulo perpetuo possidendum, ita: quod aliqua molendina sibi non ferant impedimentum. Preterea contulimus capitulo per se quedam mancipia una cum suis heredibus heredumque successoribus, quorum nomina sunt hec: Dragilo, Malca, Stanka, Precana, Cakan, Cacumera, Danco, Woyslao, Brathovan, Stoyslov, Stoidrag, Banco, Dragona, Zoymera, Cupivoy, Pervech, Lubna, Goden, Godislov, Pethco, Guidislaua, Pethna, Dominco, Stanislaua, Curisa, Demenka, Stanco, Deslov, Dragna, Suethina, Dragoniga, Suoyha. Item contulimus ecclesie predicte pulsatores una cum suis heredibus heredumque successoribus per-

petuo possidendos, quorum nomina sunt hec: Rufus et filius eius Stoian, Pelesch et filius eiusdem Halaputa, Wlchina, Cerne et frater eius Scinarc. Item duas capellas, scilicet sancti Johannis baptiste et sancti Martini in prediis eorum existentes, contulimus capitulo ad usum mense communitatis, saluo tamen iure archidiaconi, ita quod sacerdotes qui illic constituentur prius a capitulo electi ab archidiacono confirmabuntur. Preterea ecclesiam sancte crucis de Kyris contulimus cantorie dicte ecclesie perpetuo possidendam. Item sapones et uisitationem infirmorum et alios reditus plebanie de nouo Chasma deputatos contulimus capitulo perpetuo possidendos. Preterea concessimus et statuimus lectorie, cantorie, custodie eiusdem ecclesie in omnibus uictualibus que diuidi solent singulis duas partes. Illud tamen uniuersitati omnium innotescimus, quod licet auctoritatem instituendi prepositum nobis et nostris successoribus, prout supradictum est, pleno iure seruauerimus, tamen ius et uoluntatem eligendi prepositum suum supradicto capitulo Chasmensi pleno iure concessimus ita tamen: quod de dilectis in Christo fratribus nostris capitulo Zagrabiensi tribus uidelicet et quatuor fratribus, quos nos uel nostri successores eis presentabimus, vnum eligent iuxta sue uoluntatis beneplacitum, et sic per ipsos de preposito ipsorum, eleccione celebrata, episcopus pro tempore constitutus electum prepositum confirmabit. Subiungimus eciam, quod omnia supradicta capitulo statuta et collata sine parte et auctoritate prepositi pleno iure quiete et pacifice capitulum possidebit. Si uero prepositus, capitulum uel ipsorum populos descensu uel aliquo facto indebite molestauerit seu iuri ipsorum derogauerit, ipso facto senteciam excommunicacionis se nouerit incurisse. Cum igitur iuxta coadiutorium diuinum cuncta predicta diuino honori et seruicio conueniencia, habito salubri et perfecciori consilio, rite et discrete disposuerimus, ne labente temporum curriculo uel mundi status uarietate ea que digne et salubriter ordinauimus et stabiliuimus infringi possint uel alienari, presentes litteras nostras sigilli nostri nec non capituli Zagrabiensis munimine roboratas contulimus in confirmacionem et robur huius nostri facti et disposicionis perpetue, ita quod nec nostri successores nec alii presentem nostram dispositionem poterint infringere uel reuocare. Si quis autem huic nostre disposicioni attemptare uel contraire presumpserit, indignationem dei et sancti spiritus cuius ecclesiam persequitur se senciat incurrisse. Si quis uero circa eadem statuta bonus et fidelis exstiterit, in examine districti iudicii ad dexteram diuinam collocatus iusti iudicis dulci lenimine mereatur confoueri. Anno domini millesimo ducentesimo tricesimo secundo.

Original u nadbiskupskom arkivu u Zagrebu (fundationalia). Nekoč visila su na njem dva pečata, jedan na bijelo-modro-žutoj svilenoj vrvci,

a drugi pečat na bijeloj. Usporedi s ovom listinom onu od 6. decembra 1229. br. 280.

Tkalčić Monum. episcopatus I. 68—72. — Farlati Illyr. sacrum V. 619. — Fejér Codex III. 2. 277—86. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 249 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 271.

325.

1232. »In ponte Ketud«.

Sud u Medjumurju proti nasiljima Ochuza bana.

Universi servientes regis citra et ultra Zalam constituti, omnibus iudicibus et aliis ad quos presentes littere pervenerint, salutem in domino. Ad universitatis vestre noticiam volumus pervenire, quod cum in nostris partibus multa mala, iniurie, dampna et gravamina peccatis existentibus per malignos homines perpetrabantur, et multi potenciores inique opprimebantur qui ius suum nequaquam prosequi poterant propter distanciam iudicum et multa alia impedimenta, a domino nostro rege petivimus humiliter et devote, ut nobis daret licenciam iudicandi et faciendi iusticiam plenam oppressis et pacientibus iniurias infinitas de omnibus hys, per quos indebite paciuntur. Dominus autem rex nostras preces piis auribus exaudiens, ex beneplacito suo concessit nobis benigne licenciam ab eo obtentam. Qua obtenta, dum inter nos discutere malefacta cepissemus, dominus Bartholomeus venerabilis pater episcopus Vesprimiensis, videns nos esse iudices et posse facere plenam iusticiam de inferentibus iniuriam, Oguz banum qui unus erat de nobis traxit in causam coram nobis, inpetens eum in hunc modum, quod ipse quandam terram ecclesie sue nomine Wezmech a prima fundatrice ecclesie sue regina Gysla donatam que est inter Drawam et Muram citra portum Worosd iniuste occupasset et occupatam violenter per suam potenciam detineret et per multas ammoniciones eandem sibi nequaquam reddere curaret. Oguz autem banus respondit ex adverso, quod eadem terra esset terra sua hereditaria et iure hereditario eam possideret. Et utriusque partis auditis proposicionibus dedimus eis probacionem taliter videlicet, ut Oguz banus probaret esse suam illam terram per homines de genere suo, et dictus episcopus probaret esse ecclesie sue, prout melius et efficacius posset. Qui cum assumpsissent se probaturos in termino utrique parti assignato, dictus banus non comparuit, nec testes produxit: episcopus autem nominatus produxit testes ydoneos coram nobis viros satis nobiles, providos et discretos, quos cum omnes diligenter inquirentes examinassemus, ipsi

testimonium per(h)ibuerunt dicentes, quod ipsi secundum quod per se et per suos primos scire potuerunt, illa terra semper fuit ecclesie Wesprimiensis et predecessores domini Roberti, qui fuit episcopus Wesprimiensis semper fuerunt in illa possessione. Nomina autem testium sunt hec: capitulum Wesprimiense, Capitulum Zagrabiense, Buzad banus et Mychael frater eiusdem, Gordon, Mortun frater Damase, Vrben filius Stephani, Cheker filius Bolad, Helyas filius Laurencij, Vulchuk cecus, Marcus de genere Gordon, Georgius filius comitis Luce, Jacobus maior exercitus castri Zaladiensis, Chepan, Achylles, Blasius Chetyl, Gregorius decanus Wesprimiensis, sacerdos Barnabas, magister Endre canonici Wesprimienses, Scynke, Adam de Pulach et multi iobagiones nobiles eiusdem ecclesie. Quorum omnium testimoniis diligenter auditis et in scriptis redactis assignavimus terminum utrique parti octavam videlicet Johannis baptiste, in quo finaliter procedatur in eadem causa. In quo comparente episcopo nominato, Oguz banus non comparuit contumaciter, sed misit nuncium simplicem ad recipiendum terminum iterato. Et nos quamvis in eodem termino sentenciam tulisse debuissemus, tamen ad maiorem evidenciam iuris eiusdem episcopi assignavimus iterato terminum, in quo comparente episcopo prefato sepedictus O(guz) banus non comparuit, nec per se nec per suum responsalem. Nos itaque videntes tantam suam contumaciam et dicta testium eiusdem episcopi esse legitima et approbanda, ipsum episcopum misimus in possesionem petitam per pristaldum nostrum nomine Ondornuch de Apath, et per duos socios nostros Martinum videlicet et Stephanum, qui cum eundem episcopum vellent ponere in possessione, ipsi manu violenta per Oguz banum sunt prohibiti. Et sic idem banus in nullo penitus nostram sentenciam observavit, cum tamen suo iuramento se observare perobligasset. Ad huius igitur facti memoriam pleniorem et in testimonium rei geste presentes litteras dedimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum in ponte Ketud anno domini M^{0}CC^{0}XXX^{0} secundo.

Original u državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. no. 182; stara sign. epp. veszpr. fasc. 19. no. 3). Vidi se trag, da je visjelo 5 pečata.

Fejér Codex III. 2. 315—8. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 249—51. — Kukuljević Reg. no. 270.

326.

1233, 3. maja. U Trogiru.

Treguan biskup trogirski postavljen sucem od Grgura IX. pape u parnici izmedju samostana sv. Krševana i Ivana nadbiskupa zadarskoga nalaže potonjemu vječnu šutnju.

Omnibus in Christo fidelibus ad quos presentes peruenerint, Treguanus permissione diuina episcopus, Vidossius abbas monasterii sancti Johannis et G(eorgius) canonicus Traguriensis, delegati summi pontificis, eterne felicitatis gloriam et honorem. Pateat uniuersitati uestre, quod summus pontifex humilitati nostre dare dignatus est in mandatis, ut causam que inter dominum J(ohannem) Jadrensem archiepiscopum ex parte una et D(amianum) abbatem sancti Grisogoni cum suo conuentu ex altera uertitur super causa excomunicationis, qua dictus archiepiscopus dictum cum conuentu abbatem illaqueauerat occasione cuiusdam summe pecunie, quam ab eis extorquere nitebatur contra tenorem priuilegiorum illius monasterii et statuta concilii generalis, et excomunicationis sententiam relaxaremus, si memoratus archiepiscopus infra dies octo iuxta mandatum a sede apostolica iniunctum sibi negligeret relaxare, audiremus fine canonico terminandum. Mandatorum autem tenor est hic:

Slijedi bula Grgura IX. pape od god. 1232. 13. novembra br. 319.

Nos uero suscepto mandato circa festum natiuitatis preteritum proximo archiepiscopum absentem et in remotis agentem prestolati sumus usque ad initium sacri ieiunii, quo de Uenetiis regressus ad octauum diem proximum, presentatis et susceptis mandatis apostolicis relaxare tenebatur sententiam memoratam. Quod cum facere contempsisset, nos citati per abbatem et conuentum memoratos super premissis litteras et nuntium continentia formam autentici archiepiscopo destinauimus supplicantes eidem, ut mandatum summi pontificis adimplere studeret sollicitudine tam debita quam deuota. Qui nuntium nostrum religiosum et humilem tot affecit contumeliis, lacerauit obprobriis, quod fere malediceret diei suo, litteras uero nostras deuocione et subiectione plenas honorem ipsius archiepiscopi recolentes nec legere nec audire uoluit uel uidere, immo in nos ipsos contumeliis et obprobriis, quibus contra religionem ecclesiasticam linguam habet semper et ubique infectam irrupit turpiter et infrunite. Tandem uero cum intelligeret nuntium memoratum instare ad relaxandum, ne sibi ad euidens dedecus uideretur cedere, si emissa a se sententia relaxaretur ab aliis, relaxauit eandem, furorem contra

abbatem atque conuentum conceptum crudeli animo reseruando. Quibus peractis per litteras et nuntium memoratum, super residuo questionis prefixi sunt ei termini conpetentes primus, secundus et tertius peremptorius quemadmodum memoratis abbati et fratribus quoad agendum et respondendum nostro se conspectui presentarent. Interim uero idem archiepiscopus quoddam scriptum, quod sibi per Absarensem episcopum asserebat transmissum simpliciter continens ipsum episcopum datum auditorem, quin immo executorem ad compellendum abbatem reddere archiepiscopo quinque libras uenetorum, occasione quarum totius litis materia fuerat concinnata, quod scriptum cum abbas audire nollet, utpote eadem causa iudicibus aliis commissa, archiepiscopus abbatem denunciauit excomunicatum et fecit per omnes alias ecclesias denuntiari. Denique cum abbas cum conuentu suo in peremptorio prefixo partibus nostro se conspectui presentasset, archiepiscopus sepefatus qui etiam ad grauedinem ipsius monasterii arrectus omnimodis et intentus corpora defunctorum illuc interim sepeliri prohibuerat, nec apparere uoluit nec mittere responsalem, eapropter nos deliberato prudentum consilio in eundem archiepiscopum auctoritate summi pontificis, cuius ex delegatione officio fungimur, tam in causa excomunicationis quam in iniusta exactione pecunie, cum constet nobis ipsum pro pecunia extorquenda irrupisse in monasterium contra ius et fas et tenorem priuilegiorum romane curie indultorum eidem monasterio, tamquam in rebellem et contumacem sententiam dictamus tam super excomunicatione memorata, quam super talliis et exactione indebita quam etiam super rescripto fatuo Absarensis episcopi et uniuersis nobis in presenti mandato comissis, absque quibus causa commode terminari non posset, perpetuum ei silentium imponentes. Datum Tragurii anno dominice incarnacionis MCCXXXIII., V. nonas maii; testibus vero existentibus Vrso archidiacono, Desa Petro sacrista, Innocentio presbiteris, Drago diacono, Johanne et Leonardo subdiaconibus (!) et canonicis Traguriensibus, Mence abbate, Mille preposito, Petro Bufali, Nicolao Stoca, Nicolao Pristaua, Maticha et Stephano Cernotte laycis et ciuibus Traguriensibus cum aliis pluribus tam clericis quam laycis.

Hanc uero nostre sententie paginam ideo nostrarum bullarum testimonio communiri fecimus, ut perpetuis temporibus debitam semper obtineat firmitatem.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso F. no. 2). Na listini vise o končanim vrvcama tri dobro sačuvana pečata.

327.

1233, 30. maja. U Lateranu.

Grgur IX. papa nalaže svomu legatu biskupu prenestinskomu, neka makne biskupa bosanskoga sa biskupije.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilecto filio J(acobo) Prenestino electo, apostolice sedis legato salutem et apostolicam benedictionem. Humane conditionis miseriam excursus seculi vergentis in senium tot incessanter laqueis errorum intexuit, tot adversionum contagiis maculavit, quod non solum vepres et spine, inferiores scilicet et subiecti, sed etiam quasi cedri Libani nonnulli videlicet qui preesse debuerant, diversorum errorum laqueis involvuntur et qui cause salutis esse debuerant, perditionis occasio sunt effecti: quoniam si sacerdos, qui est unctus peccaverit, facit delinquere populum et si cecus ceco ducatum prebet, ambo in foveam prolabuntur. Sane cum dolore scribimus et referimus cum merore, quod licet in omnem terram intonuerit sermo dei, cum celi eius gloriam enarrarint et adhuc per locorum antistites, qui in partem sollicitudinis sunt vocati et nonnullos alios quibus predicationis officium est commissum, effundatur imber evangelice veritatis, . . . episcopus tamen de Bosna, prout inquisitionis tue processu diligenter examinato didicimus, qui dux aliorum esse debuerat, dampnabiliter prevaricans legem Christi ad doctrine incidit amaritudinem insensate, pabula in ministrando aliis nec gustando, sibi celestis eloquii et animas simplicium sue cure commissas inextricabilibus laqueis captivando. Quamvis autem idem episcopus ex simplicitate asserat se peccasse, quia tamen non in peccato huiusmodi decipere vel posse decipi multum differt, nos quos zelus comedit animarum, volentes earum periculis obviare mandamus, quatenus eodem episcopo a regimine Bosnensis ecclesie prorsus amoto, tam in eadem ecclesia quam in locis aliis Bosnensis diocesis, que ut dicitur non modicum est diffusa, duos vel tres aut quatuor, prout videris expedire, doctos in lege domini, quos ad hoc idoneos esse cognoveris, studeas in episcopos ordinare, metropolitani archiepiscopi iure salvo; eisdem in remissionem peccatorum iniungens, ut cum habitatores illius terre dicantur in facultatibus tenues et in malitia locupletes, utpote qui pro magna parte sunt infecti heretica pravitate, paupertatem Christi pauperis imitando ardenti spiritu ad despectos accedere non recusent, ut per exemplum boni operis et documentum sermonis eos ab errore, auctore domino revocantes, reddituri patri familias de talento sibi credito rationem, cum

exultatione de sparso semine manipulos valeant reportare. Datum Laterani III. kal. iunii, pontificatus nostri anno septimo.

Theiner Monum. Hungariae I. 113 (iz reg. orig. an. VII. ep. 164. fol. 50). — Katona Hist. crit. V. 665. — Fejér Codex III. 2. 341. — Potthast Reg. pont. I. no. 9211. — Fermendžin Acta Bosnae no. 39.

328.

1233, 13. juna. U Dubrovniku.

Teoderata daruje dvije kuće svojoj djeci i unučadi.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo tricesimo tertio, mensis iunii tertio decimo die intrante, coram subscriptis testibus. Theoderatha filia Mathie Ranane cum genero suo Marino Petrane et cum filiabus suis Dragii et Stana et cum nepotibus suis clerico Geruasio et clerico Rosino duas domos cum omnibus pertinenciis earumdem domorum, de quibus domibus una confinat domui Andree Ranane ex latere montis et alia domus est inter domum eiusdem Andree et inter domum Theodorii Crosii ad magnum mercatum, donauit eas eidem Andree Ranane, ut cum dei benedictione idem Andreas in eternum habeat et possideat easdem domos cum omnibus illarum pertinenciis et in omnibus suum uelle de ipsis faciat. Qui Andreas Ranane loco remunerationis pro eisdem domibus cum earum pertinenciis sibi donatis donauit decem perperos eidem Theoderathe et prenominatis Marino, Dragii et Stane et Geruasio et Rosino et pro uenditione dedit eis perperos ducentos et decem perperos, ut hec donatio et uenditio sit in eternum firma et stabilis. Uerum tamen totum illud celum, quod est super plateam magni mercati quod est inter stationem eiusdem Theoderathe que confinat domibus monasterii sancti Nycolay et inter domum eiusdem Andree que est inter domum Theodorii Crosii et inter aliam domum eiusdem Andree, in eternum sit totum apertum, ut nullus possit super alterum ire ad cooperiendum illum celum et neque una pars neque alia possint facere solarium aut solaria super eandem plateam magni mercati, sed totum illud celum in eternum sit apertum. Prenominata autem Theoderatha et Marinus Petrane et prenominate Dragii et Stana et clericus Geruasius et clericus Rosinus obligauerunt se super se et super omnia sua, cum iustitia defendere predictas domos cum illarum pertinentiis ab omnibus hominibus uolentibus illas per iustitiam calumpniare. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes Petrus Ballislaue iuratus

iudex et Paulus Ranane. Et ego presbyter Pascalis et comunis iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Prijepis u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.) nalazi se na jednoj pergameni zajedno sa listinom od god. 1219. 2. marta. Potvrdjene su sa slijedećom potvrdom:

† Per laudationem autem prenominati nobilis uiri domini Jacobi Dalfini (!) comitis Ragusii et iuratorum iudicum Grubesse Ballislaue et Goyslaui Theodori Crosii et per laudationem populi et curie cum sonitu campane. Ego prenominatus presbyter Pascalis et comunis notarius iuratus sicut uidi in matribus, ita scripsi in filiabus, nil adens uel minuens.

(Signum notarii.)

329.

1233, 17. juna. U Trogiru.

Silko, Dragina i Bulko priznaju, da su primili vinograd od Nikole Kačića.

In Christi nomine anno natiuitatis eius MCCXXXIII., quinto decimo kalendas iulii, indictione uero VI., existente Tragurii Treguano venerabili episcopo, Stephano inclito comite, iudicibus Casotto et Saladino, in presencia testium inferius legendorum actum est hoc. Nos siquidem Silco uidelicet, Draginna et Biualdus profitemur et protestamur accepisse a te Nicolao Cacicio vineam tuam, quam plantare cepisti in terra tua apud Resinicum et plantaturus es tam illam que plantata est, quam illam quam plantabis. Quam cum plantatum (!) fuerit, nos obligamus ad extraendum et ad p(er)fectionem fructus perducendum atque purgandum, sicut debet vinea purgari, sine fraude et sine malo ingenio; cum autem ad tempus fructuum ventum fuerit, nos uindemiare tenebimur, cum uero ueniens in vinea accipies medietatem fructus et nos aliam, nec nobis liceat dictam vineam quamdiu tenenda fuerit relinquere, nec tibi liceat eam a nobis auferre, nec ualeamus nos te cogere ad plantandum ultra uoluntatem tuam, nec tu nos cogere ualeas ad accipiendum ultra uelle nostrum. Tempore autem guerre uel famis siue infirmitate coacti fueritis, quod absit, sicut mos est ciuitatis, sic fiat. De omni preterea arbore que in dicta terra plantata fuerit, tu habebis medietatem, nos uero aliam. Huius autem rei testes sunt: Stephanus Cernotte, Desa Voiç, Mica de Grade et Dessa Cernotte. Et ego Johannes Traguriensis iuratus notarius

rogatus ab utraque partium presens instrum(entum) scripsi et consueto signo roboraui.

(Monogr. not.)

Original u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (dipl. a. 1233.). Kukuljević Reg. no. 277.

330.

1233, 30. augusta. U Trogiru.

Treguan biskup trogirski vlašću danom mu od pape uspostavlja Damijana opatom samostana sv. Krševana u Zadru.

Vniuersis ad quos presentes peruenerint Treguanus permissione diuina Traguriensis ecclesie minister humilis, Vidosius abbas monasterii et magister Georgius canonicus Traguriensis delegati summi pontificis eterne felicitatis gloriam et honorem. Vniuersitati uestre pateat, quod summus pontifex humilitati nostre dare dignatus est in mandatis, ut causam que inter J(ohannem) Jadrensem archiepiscopum ex parte una et D(amianum) abbatem sancti Grisogoni cum suo conuentu ex altera uertitur super causa excomunicationis, qua dictus archiepiscopus eos illaqueauerat occasione cuiusdam summe pecunie, quam ab eis extorquere nitebatur, contra tenorem priuilegiorum monasterii et statuta concilii generalis, excomunicationis sententiam relaxaremus, si memoratus archiepiscopus intra dies octo iuxta mandatum a sede apostolica iniunctum sibi relaxare negligeret, eandem audiremus fine canonico terminandam. Est autem tenor mandatorum:

Slijedi list Grgura IX. pape od god. 1232. 13. novembra br. 319.

Nos uero suscepto mandato circa festum natiuitatis preteritum proximo regressum archiepiscopi agentis in remotis prestolati sumus usque ad initium sacri ieiunii, quo de Venetiis regrediens infra octauum diem presentatis et susceptis mandatis apostolicis relaxare tenebatur sentenciam memoratam. Quod cum facere contempsisset, nos citati per abbatem et conuentum memoratum litteras formam autentici continentes archiepiscopo destinauimus supplicantes ei per nostras litteras et nuntium, ut mandatum summi pontificis adimplere studeret sollicitudine tam debita quam deuota. Qui spretis litteris et nuntio nos absentes et nuntium presentem infinitis obprobriis et contumeliis lacerauit. Tandem uero cum intelligeret nuntium qui super hoc a nobis mandatum habebat instare ad relaxandum, ne sibi ad dedecus cederet, si sua sententia relaxaretur ab aliis relaxauit

eandem furorem conceptum in abbatem et conuentum crudeli animo reseruando. His peractis per litteras et memoratum nuntium super residuo questionis prefixi sunt ei termini competentes . . . . . primum et secundum tercius peremptorius quem admodum abbati et fratribus quo ad agendum et respondendum nostro se conspectui presentaret. Interim uero idem archiepiscopus quandam cedulam . . . . sibi allatam per nuntium Absarensis episcopi nullam mandati formam continentem, sed ipsum episcopum datum exequutorem ad compellendum abbatem sol(uere ar)chiepiscopo quinque libras uenetorum (occasione c)uius totius litis materia fuerat concinnata. Quam cedulam cum abbas audire nollet et nuntius importune se ingereret ad legendum de manu ipsius sublatam iecit in ecclesie paui(mentum). Vnde occasione sumpta archiepiscopus abbatem et conuentum excomunicare nitebatur et fecit eum cum conuentu denuntiari per alias ecclesias excomunicatos, sed et insuper sub excomunicationis pena m(an)dauit ciuibus uniuersis, ne ad monasterium pretexatum (!) accederent audituri diuina, nec oblationem deferrent aliquam pro mortuis aut uiuentibus, nec mortuos ad proprias quas inter et extra monasterium habebant deferrent aliquatenus sepulturas. Denique cum abbas cum conuentu in peremptorio prefixo nostro se conspectui presentasset, archiepiscopus, qui ad monasterii ruinam totus intentus et erectus erat, nec apparere uoluit, nec pro se mittere responsalem, nos autem licet cum magno labore timore nec non expensis propriis ad locum accessimus, ut et ueritatem per nosmet possemus cognoscere liquidius et pacem si fieri posset inter archiepiscopum et monasterium reformare, archiepiscopus uero aduentum nostrum presentiens nos excomunicauit et de ciuitate callide se subtraxit. Quem cum rogante clero et populo fere per mensem prestolati fuissemus, regressus est, tandem cum furore nimio et indignatione faciens nobis presentari quasdam litteras nichil omnino de facto continentes nec habentes formam rescripti alicuius, quibus uidebatur contineri dictam causam a nostro exemptam iudicio et nostram iurisdictionem penitus expirasse. Quod cum nobis neque per autenticum neque per rescriptum autentici formam continens constitisset, sed per sola et nuda uerba eiusdem archiepiscopi nec eundem archiepiscopum, ad dicendum et respondendum possemus inducere, essemusque propter hoc parati aut terram interdicto supponere aut eidem prohibere ingressus ecclesiarum. Tanta comotione stomachatus est, quod quosdam clericos et conuersos eiusdem monasterii qui absolutionis beneficio (prerogatiua) erant a sede apostolica et ab eodem recepti, denuntiati per totam terram fuerant absoluti, reduceret in eandem sententiam excomunicationis. Comes itaque cum quibusdam aliis nobilibus cum de concordia tractare cepisset, archiepiscopus quadam simulatione ficta uisus

est uelle condescendere consilio comitis et aliorum. Nos quoque credentes rem agi ueraciter consensimus, ut abbas cum conuentu archiepiscopo deferret, ne in tumorem maioris scandali et in maius detrimentum eiusdem domus causa surgeret uniuersa; vnde aperta ecclesia que prius clausa erat ad propria regressi sumus. Quo comperto archiepiscopus cum comite ab omni conuentu exclusis abbatem mandans fratribus, ut nec in ecclesia nec in mensa nec in loco aliquo abbati communicarent. Qua propter nos ad conquestionem abbatis et fratrum certificati de predictis detecta iam fraudulenta pace et simulatione, cum iura iniuste grauatis et lesis non iniuste grauantibus et ledentibus subueniant et nostra iurisdictio nullatenus expirauerit, quia nil actum esse creditur cum quid superextat agendum, auctoritate summi pontificis cuius ex delegatione officio fungimur dictum cum conuentu abbatem in omni plenitudine et ammistratione officii et beneficii sui restituimus sub interminatione anathematis, prohibentes tam comitem quam archiepiscopum tam ecclesiasticam quam secularem personam suam a predictis, ne contra predictam restitutionem proponant uel audeant obuiare. Datum Tragurii III. kalendas septembris, anno dominice incarnationis MCCXXXIII., indictione IV., presentibus Vrso archidiacono, Petro sacrista, Stoiano et Marino presbiteris, Johanne et Gaudio scriptores(!) huius pagine diaconibus, Leonardo et Johanne subdiaconis et canonicis Traguriensibus pluribusque aliis ad hoc uocatis testibus.

Vt autem huius restitutionis per nos auctoritate apostolica promulgatum ratum perpetuo habeatur et stabile, presentem paginam nostrarum bullarum karactere fecimus communiri.

Na ledjima suvremena bilješka:

Sententia inter archiepiscopum et abbatem.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVI.). Na listini vise o končanoj vrvci dva oštećena ovalna pečata; treći je otpao.

331.

1233. (22. septembra?).

Prisega kralja Kolomana hercega hrvatskoga, da će čuvati slogu utanačenu izmedju kralja oca njegova i svećenstva.

Nos Colomanus dei gratia rex et dux tocius Sclavonie, omnibus presentes litteras inspecturis facimus manifestum, nos vidisse et habuisse

litteras sigillo domini Andree illustris regis Ungarie patris nostri et notasse capitula singula diligenter super compositione habita inter venerabilem patrem Jacobum Prenestinum electum apostolice sedis legatum ex una parte et predictum dominum Andream regem ex altera super negociis ecclesiarum Ungarie et aliis, et tenore presencium promittimus et iuramus, quod omnia et singula in compositionem predictam deducta, que nos tangunt et de cetero tangent, observabimus nunc et in futurum; et ad ea que tangunt vel tangent regem Ungarie dabimus rogando et consulendo operam, quod rex qui est et quicumque pro tempore fuerit et omnia capitula et singula debeat observare. In cuius rei testimonium presentes litteras ad petitionem dicti legati sigillo nostro fecimus communiri.

Theiner Monum. Hungariae I. 119 (iz liber censuum apostol. fol. 359). — Fejér Codex III. 2. 350—1 (stavlja pogrješno u god. 1232. 28. januara). — Kukuljević Reg. no. 274 i no. 278.

332.

1233, mjeseca septembra. U Zadru.

Knez zadarski sa sucima odredjuje, da ribari »de grippo« daruju dio samostanu sv. Krševana.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo tricesimo tercio, mense septembri, indicione septima, Jadre, temporibus equidem domini Jacobi Teupoli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jaderensis archiepiscopi, ac Johannis Michaelis egregii comitis. Residentes nos namque memoratus Johannes dei gracia comes Jadre cum iudicibus nostris Jurislauo, Cerne de Carbono, Stefano de Picika more solito in curia nostra ad diuersorum causas diffiniendas, Preste de Matafaro antepositus monasterii sancti Crisogoni pro Damiano abbate eiusdem monasterii et eius conuentu ante nostram presentiam est conquestus, quod piscatores qui cum grippis piscantur lacertos debent dare monasterio sancti Crisogoni unam integram partem de lacertis, prout contingit uni homini in parte, quam non dant prout dare tenentur. Cui respondit(!) quidam piscatores: Mate, Chocale, Grubeç, Stanica et Buden, dixerunt: verum est, quod debemus dare unam partem monasterio sancti Crisogoni de lacertis, quam damus, set non habemus a monasterio hoc quod habere debemus, silicet unum caseum. Et dictus Preste eis dixit: de hoc, quod confitemini debere uos dare unam partem, bene dicitis, set quod

a monasterio aliquid ob hoc ex debito recipere debeatis, non est uerum; et inde ostendit nobis sua scripta. Vnde audito hoc et aliis multis et uisis scriptis monasterii, ac habito consilio cum dictis nostris iudicibus per diffinitiuam sententiam iudicauimus, quod nominatum monasterium sancti Crisogoni habere debeat integram partem de lacertis monasterium nichil dando.

† Ego Johannes Michael dei gracia Jadrensis comiti (!) manu misi.

† Ego Jurislauo iudex manu mea misi.

Ego Stepanus (!) iudex manu mea misi.

Ego Cerne Carbonis iudex manu mea misi.

Ego Raynerius Jaderensis notarius de precepto dicti domini comitis et suorum iudicum hanc sentencie cartam scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XIV. masso A. no. 6).

333.

1233, 6. oktobra.

De Torrente opat samostana sv. Ambrozija u Ninu izjavljuje, da nije nekada Mihajlo nikomu ništa obećao, dok su ga birali opatom.

Ego quidem de Torrente abbas monasterii sancti Ambrosii Nonensis, super animam meam testificor et in ea ueritate que Christus est dico, quod cum Michael abbas preponeretur quondam ad regendum monasterium sancti Grisogoni Jadrensis, me tunc in eodem monasterio prepositure gerente officium ante consecrationem uel in consecratione aut etiam post consecrationem nullum agnum daturum alicui se promisit, nec in datione aliqua dictum monasterium obligauit, sed sicut eiusdem monasterii regimen suscepit liberum, ita quoque postmodum dereliquit. Hanc autem testificationis mee paginam ad euidenciam futurorum et presencium duxi proprii sigilli karactere roborandam, presentibus viro uenerabili T(reguano) Traguriensi episcopo, Marino Gigi presbitero, Coslizo presbitero et sacrista Nonensi, et Gausinna diacono et presentis carte scriptore. Anno dominice incarnacionis MCCXXXIII., mense octobri, die sexto intrante.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. I.). Na listini visi o končanoj vrvci ovalni pečat.

334.

1233, 6. oktobra. U Zadru.

Ivan sin Kosmin daruje Boni nadstojnici samostana sv. Marije neku svoju zemlju.

In Christi nomine anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo tricesimo tertio, mensis octubris, die sexta intrante, indicione septima, Jadere, temporibus equidem domini Jacobi Teupoli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jaderensis archiepiscopi, ac Johannis Michaelis egregii comitis. Ego namque Çancius filius Cosme Panismilii[1] pro amore et reverencia, quam habeo in te domina Bonna monasterii sancte Marie monialium abbatissa, donaui tibi quandam meam terram positam in Piscimano iuxta terras Grube vxoris quondam Germani, quam consanguineus meus Dauid mihi donauit, ita dumtaxat, ut amodo in antea totam predictam terram cum omni sua longitudine et latitudine et cum uniuersis terminis et eius pertinenciis tam subter terram quam etiam super terram habeas, possideas et tuis successoribus perpetuo derelinquas, cum plena virtute et potestate uendendi, dandi, donandi, pignori locandi, pro anima iudicandi, colendi, plantandi, comutandi et omnimode alienandi nullis contradicentibus. Ob cuius donacionem tu predicta domina Bonna dedisti mihi pro talione libras denariorum paruulorum quadraginta quinque; vnde debeo et teneor ipsam tibi ab omnibus discalumniare et defensare super me et omnia mea bona. Acta sunt hec et firmata presentibus his rogatis testibus Vocenna de Matafaro, Grube de Lisiça.

Ego Firminus filius Marini examinator manu mea scripsi.

Ego Raynerius Jaderensis notarius interfui rogatus, ut audiui scripsi, roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (dipl. a. 1233.). Kukuljević Reg. no. 280.

---

[1] U originalu ima: »panis Milii«. Ima u ovo doba i kašnje u Zadru obitelj Pandemilio, zato sastavismo: Panismilii.

335.

1233, 10. oktobra. U Anagni.

Grgur IX. papa uzimlje pod zaštitu svete stolice Ninoslava bana bosanskoga.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilecto filio nobili viro Ninosclavo duci de Bosna salutem et apostolicam benedictionem. Quos prosequitur dominus sue clemencie largitate, ipsos de morte ad vitam et ad lucem de tenebris reducendo, libenter apostolice sedis gratia confovemus, ut illius protecti munimine liberius valeant virtutum operibus insudare. Te igitur sincere caritatis brachiis amplexantes, personam et terram tuam de Bosna cum omnibus bonis, que impresentiarum rationabiliter possides, sub beati Petri et nostra proteccione suscipimus et presentis scripti patrocinio communimus, districtius inhibentes, ne quis te in fide catholica permanentem super eadem terra, quam, sicut asseris, progenitores tui qui fuerunt vitio heretice pravitatis infecti ab antiquo pacifice possederunt, presumat indebite molestare, iure carissimi in Christo filii nostri (Andree) illustris regis Ungarie semper salvo. Nulli ergo etc. nostre protectionis et inhibitionis etc. Si quis autem etc. Datum Anagnie VI. idus octobris, (pontificatus nostri) anno septimo.

Theiner Monum. Hungariae I. 120 (iz orig. reg. an. VII. ep. 292 fol. 84). — Katona Hist. crit. V. 661. — Fejér Codex III. 2. 342. — Potthast Reg. pont. I. no. 9304. — Fermendžin Acta Bosnae no. 41.

336.

1233, 10. oktobra. U Anagni.

Grgur IX. papa hercegu hrvatskomu Kolomanu, neka čuva stare običaje u Bosni.

Gregorius episcopus servus servorum dei carissimo in Christo filio Colomanno regi illustri salutem et apostolicam benedictionem. Dilecto filio nobili viro Ninosclavo duce de Bosna nobis innotuit referente, quod cum progenitores sui de antiqua consuetudine comitatus et alias villas terre sue concesserint et abstulerint quibuscumque, prout eis proprie voluntatis arbitrium suggerebat, eo nuper ab heresi ad fidem catholicam

domino faciente converso et hereticos expugnante, detentores comitatuum et aliarum terrarum ducatus sui predicte consuetudini refragantur, comitatus et terras easdem contra voluntatem eius temere detinendo. Quare nobis humiliter supplicavit, ut cum ipse deterioris conditionis esse non debeat, quam dicti progenitores eiusdem qui fuerunt vitio heretice pravitatis infecti, super hoc adesse sibi favore benivolo dignaremur. Quocirca serenitatem tuam rogamus, monemus et hortamur in domino, quatinus consuetudinem ipsam, sicut est ab antiquis temporibus approbata, in favorem fidei et pravitatis heretice detrimentum facias firmiter observari, ita quod serenitatem tuam dignis exinde laudibus commendemus. Datum Anagniae VI. idus octobris, (pontificatus nostri) anno septimo.

Theiner Monum. Hungariae I. 120 (iz reg. orig. an. VII. ep. 293. fol. 84). — Katona Hist. crit. V. 661. — Fejér Codex III. 2. 343. — Fermendžin Acta Bosnae no. 42. — Potthast Reg. pont. I. no. 9305. — Kukuljević Reg. no. 282.

337.

1133, 10. oktobra. U Anagni.

Grgur IX. papa nalaže Dominikancima, da vrate sina Ubanova, što ga drže kao taoca, da mu otac ostane vjernik rimske crkve.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis fratribus predicatoribus de Bosna salutem et apostolicam benedictionem. Dilectus filius nobilis vir Ninosclavus dux de Bosna nobis exposuit et nos libenter audivimus et gaudemus, quod vestre sollicitudinis studio procurante nobilis vir Ubanus dictus Priesda consanguineus eius nuper ab immunditia pravitatis heretice rediit ad catholice fidei puritatem, et ut in illa stabilis perseveret, suadente duce prefato, filium suum vobis obsidem assignavit. Verum quia de fide ipsius iam non debet, sicut idem dux asserit, dubitari, cum puram et simplicem et devotionem eiusdem erga sanctam ecclesiam iam non argumenta sed experimenta demonstrent, dum in prosequendis hereticis fideliter elaborat; nobis pro parte sua fuit humiliter supplicatum, ut dictum obsidem sibi restitui faceremus. Ideo mandamus, quatenus si vobis constiterit, quod dictus Ubanus sit plene conversus ad fidem, desiderio eius in parte ista sibi satisfacere procuretis, proviso quod per restitutionem huiusmodi nichil possit fidei contrarium

procurari. Datum Anagnie VI. idus octobris, (pontificatus nostri) anno septimo.

Theiner Monum. Hungariae I. 120 (iz reg. orig. an. VII. ep. 294. fol. 84). — Ripolli Bullarium ord. Praedic. I. no. 100. — Katona Hist. crit. V. 663. - Fejér Codex III. 2. 344. — Fermendžin Acta Bosnae no. 40. — Potthast Reg. pont. I. no. 9303. — Kukuljević Reg. no. 271.

338.

1233, mjeseca oktobra. U Zadru.

Knez zadarski sa sucima odredjuje, da ribari »de grippo« davaju dio samostanu sv. Krševana.

In Christi nomine. Anno incarnacionis eius millesimo ducentesimo tricesimo tercio, mensis octobris, indicione septima, Jadre. Temporibus equidem domini Jacobi Teupoli incliti ducis Venecie et Johannis venerabilis Jaderensis archiepiscopi, ac Johannis Michaelis egregii comitis. Nos namque Johannes Michael supramemoratus dei gracia comitis(!) Jadre cum iudicibus et consiliariis nostris preuidentes, quod olim multe questiones oriebantur inter piscatores qui piscantur (cum) grippo et monasterium sancti Grisogoni super partem de grippo, et etiam scientes, quod preterito mense septembri nuper transacto super hoc fuit a nobis illata sentencia inter dictum monasterium sancti Grisogoni et quosdam piscatores, silicet: Mate, Chocole, Grubeç Stanica et Boden, statuentes igitur statuimus et ab hodie in antea omnes grippatores debeant dare nominato monasterio sancti Grisogoni vnam integram partem de grippo prout contigit uni homini, in parte nichil monasterium sancti Grisogoni eis dando.

† Ego Johannes Michael dei gracia Jadrensis comiti(!) manus misi.
† Ego Jurisslauo iudex manu mea misi.
Ego Stephanus iudex manu mea misi.
Ego Cerne Carbonis iudex manu mea misi.
Ego Duminus filius Martini consiliator manu mea misi.
Ego Gregorius filius Steppe consiliator Jadre manus misi.
Ego Zoillus filius Gaye consciliator(!) Jadre manus misi.
Ego Micha filius Jacobi camerarius comunis manus misi.
Ego Preste filius Bite Kaucina manus misi.
Ego Dresene filius Leonardi de Osico consciliator manus misi.
Ego Andreas de Petriço examinator manu mea scripsi.

Ego Raynerius Jaderensis notarius hanc ordinacionis cartam de precepto nominati domini comitis et suorum iudicum et consiliatorum scripsi roboraui et signo consueto signaui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XIV. masso A. no. 4 i no. 5).

339.

1233, 3. decembra. U Lateranu.

Grgur IX. papa nalaže nadbiskupu zadarskomu, neka otpravi u Rim biskupa trogirskoga i druge izopćene.

Georgius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Joanni) archiepiscopo Jadrensi salutem et apostolicam benedictionem. Fraternitatis tue litteras benigne recepimus et que continebantur in eis intelleximus diligenter, sollicitudinem tuam, quam te in executione mandatorum nostrorum habere didicimus, plurimum in domino commendantes. Sicut enim predicte littere continebant, cum dudum recepto super reformatione morum et correctione excessuum subditorum tuorum presertim incontinentie vitio laborantium ab apostolica sede mandato ad executionem ipsius procederes, prout decuit, reverenter associatis tibi dilectis filiis M. archidiacono, C. archipresbitero et G. primicerio Jadrensibus, contra (Damianum) abbatem monasterii sancti Grisogoni et Passarenum presbiterum Jadrenses publice infamatos de ipsorum excessibus sollicite veritatem inquirens tot et tantis eos plenos flagitiis invenisti, quod pudori referentibus et audientibus sunt horrori. Idem enim abbas, ut de aliis suprascriptis excessibus taceatur, sicut equus et mulus, in quibus non est intellectus, non minus patenter quam impudenter totum in lapsum carnis dampnabiliter se effundit, iumentis insipientibus comparatus ad instar eorum in stercore computrescens, et quasi non sibi propria culpa sufficiat, ut suas culpas efficiat aliorum fiatque anima sua pro animabus illorum, eos in suprascriptis iniquitatibus confovendo duos filios suos monachos vel verius demoniacos et alios impudicos quasi testes sue incontinentie circa se retinet, qui tabernas armati et prostibula frequentantes committunt rapinas, presbiteros verberant, auferunt spolia, ludunt ad aleas publice in plateis, excommunicati celebrant, immo verius, quantum in eis est, officia divina prophanant, mandata ecclesie Romane contempnunt, nullam agunt penitentiam de commissis, et satisfacere con-

grue cuidam vulnerato ab eis et spoliato presbitero contradicunt. Preterea dictus abbas interni luminis splendore privatus quasi passus mentis exilium prudenter, prout convenit, non attendens, quam magnum sit eucharistie sacramentum, quod secundum apostolum manifestatum est in carne, iustificatum in spiritu apparuit angelis, predicatum gentibus, creditum deo, assumptum in gloria, et quod non nisi puro corde, mundis manibus et contritione devota offerenda est hostia salutaris, nec inter celestes cibos et panes laicos devota veneratione discernens, nocte sancta nathalis domini nephandis actibus depravatus, dicta missa cum quibusdam subscriptis monachis sollempniter bibit nectar, et iterum post calices, quamquam nullatenus dormivisset, sollempnia celebravit. Iniecit quoque manus publice in ecclesia in quemdam presbiterum temere violentas, qui eum ad presentiam venerabilis fratris nostri (Michaelis) Absarensis episcopi a nobis delegati citabat, turpiter in terram proiectis citationis litteris, quas ei abstulit violenter et excommunicatus ad mandatum ipsius episcopi, pulsatis campanis, per totam civitatem Jadere nuntiatus non abstinuit, nec abstinet a divinis: sed ad maioris iniquitatis cumulum et ecclesiastice discipline contemptum, ascitis sibi excommunicatis predictis, cantando discurrit cum mitra et baculo per plateam. Denique cum dictum monasterium tamquam vinea gratiosa in spiritualibus et temporalibus florere consueverit ab antiquo, nunc per ipsius abbatis incuriam, immo culpam adeo est in utrisque collapsum et collabitur incessanter, quod vix unquam adiciet, ut resurgat. Iam enim in ipso monasterio vix religionis vestigia remanserunt, unusquisque graditur post desideria cordis sui indifferenter, omnes utuntur carnibus, dormire in dormitorio simul nolunt et alia multa committunt enormia, que sunt a monachali modestia penitus aliena. Prefatus vero presbiter Passarenus de periurio, adulterio etiam in ecclesia dampnabili presumptione commisso, furto et sacrilegio ac multis aliis criminibus legitime est convictus. Et licet ad correctionem eius intenderis diligenter, ipse tamen, licet correctionis et humilitatis signa pretendens, solito insolentior est effectus et excommunicatione notatus amicis et propinquis ad se vocatis missam, contemptis ecclesie clavibus, cantare sollempniter non expavit. In quibus omnibus (Treguani) Traguriensis episcopi dicitur esse manus, qui pretextu cuiusdam rescripti a nobis ad ipsum in communi forma obtenti, in quo de premissis aliqua mentio non habetur, abbatem et alios supradictos absolvit. Ad hec cum olim quibusdam suggerentibus intellecto, quod quedam in partibus Dalmatie false littere fuerant sub nomine nostro confecte, tibi dederimus in mandatis, ut inquisita super hoc diligentius veritate fabricatorem earum pena canonica castigares: tu mandati nostri diligens executor abbatem sancti Michaelis Jadrensis diocesis, de quo suspitio habebatur, et eundem

episcopum Traguriensem, qui erat de falsitate bulle nostre gravissime infamatus, propter quod fuerat ab officio pontificali remotus, et adhuc falsas sub nostro nomine non erubescit litteras fabricare, ad tuam presentiam citavisti; quorum alter, abbas videlicet, valitudine prepeditus nec venit, nec misit; alter vero, episcopus scilicet, etsi ad partes tuas venerit, presentiam tuam tamen adire contempnens, seditionem contra te maximam concitavit; quare quid in premissis agendum sit edoceri per nostras litteras postulasti. Licet igitur coactionibus inferendis dignitati deferri debeat et persone, quia tamen nonnulle sunt culpe, in quibus culpa est relaxare vindictam, mandamus, quatenus si premissis veritas suffragatur, episcopum Traguriensem et alios superius nominatos suspensos ab omni officio et beneficio ad nostram venire compellas presentiam meritorum suorum stipendia recepturos, ad correctionem conventus predicti monasterii sancti Grisogoni iuxta mandatum apostolicum processurus, contradictores autem etc. Nullis litteris obstantibus a sede apostolica impetratis, plenam de processu tuo non facientibus mentionem. Datum Laterani III. nonas decembris, pontificatus nostri anno septimo.

Ovim papinskim pismom proglasuje papa falzifikatom svoje pismo pod br. 319. Ako je ovo falzifikat onda bi imao biti i br. 353.

Theiner Monum. Slavorum I. 74—5 (iz reg. an. VII. ep. 375. str. 106). — Wenzel Cod. Arpad. XI. 525. — Potthast Reg. pont. I. no. 9336. — Kukuljević Reg. no. 284.

340.

1233, 10. decembra. U Lateranu.

Grgur IX. papa nalaže nadbiskupu zadarskomu, neka reformira samostan sv. Krševana.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Joanni) archiepiscopo Jadrensi, salutem et apostolicam benedictionem. Quia omne caput languidum et omne cor merens a planta pedis usque ad verticem sanitatem non habet, ut prophetica vox testatur, non est mirum, si membra capite languescente languescunt, et ad subditos derivatur corruptio prelatorum, cum canes muti non valentes latrare, que evomuisse debuerant, amplexantur, et ea publice non erubescant committere, que laici expavescerent exercere. Presentata siquidem nobis tua petitio continebat, quod cum ad monasterium sancti Grisochoni(!) tue diocesis, adiunctis tibi viris prudentibus, accessisses visitationis officium impensurus, ibidem ipsum monasterium invenisti a malitia habitantium in eodem spiritualiter et temperaliter esse collapsum. Nam (Damianus) abbas et nonnulli

monachi eiusdem loci demoniacis cedentes insultibus, bona monasterii memorati multipliciter dilapidant et consumunt, et nullis ar(c)tati limitibus statuta regularia non observant, ducentes vitam deo et hominibus displicentem. Iidem quoque, qui carnem suam cum vitiis et concupiscentiis crucifixisse debuerant, undique per lupanaria vagis pedibus discurrentes relaxant frena claustralis observantie in omnem desiderii libertatem, ita ut iam universis sacre religionis cultibus abiuratis de christiano nomen, de monacho solum habere habitum videantur, necnon licet pro violenta iniectione manuum in quemdam presbiterum excommunicationis nexibus sint astricti, divina celebrare, vel prophanare potius non verentur. Cupientes igitur fetorem de sanctuario domini penitus amoveri, mandamus, quatenus personaliter ad locum dictum accedens et habens pre oculis solum deum corrigas et reformes ibidem tam in capite quam in membris, que correctionis et reformationis officio noveris indigere. Contradictores etc. Datum Laterani III. idus decembris, pontificatus nostri anno septimo.

Theiner Monum. Slavorum I. 75 (iz reg. an. VII. ep. 375. str. 106). — Wenzel Cod. Arpad. XI. 528. — Potthast Reg. pont. I. no. 9340. — Kukuljević Reg. no. 285.

341.

1234, 22. januara. U Spljetu.

Katica opatica benediktinskoga samostana u Spljetu prodaje nešto zemlje.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Anno incarnationis eiusdem millesimo ducentesimo tricesimo quarto, indictione VII., mensis ianuarii, die X. astante, temporibus domini Guncelli Spalatensis archiepiscopi, Gregorii comitis, Mengace Marannini uicarii. Ego quidem abbatissa Chatena sancti Benedicti cum eiusdem monasterii conuentu confiteor et manifestum facio, quia uendidi tibi Posil magister capelliparar(!) quandam terrulam que est in Lauretum iuxta terram que est de ecclesia sancti Pauli et iuxta terram sancti Johannis de Posturio, precisa uenditio quatuor perperorum, de quibus me bene uoco pacatam ex toto. Sit ergo prenominata terrula in tua potestate faciendi ex ea omnem uoluntatem tuam, quam tenear tibi ab omni homine excalumniari. In signum uero emptionis stabilis et precise tres barcos de terra tua in Dilato sub Cosize quasi pro gambio recepi. Testes sunt Forminus Festa et Andreas

capelarius. Et ego C(uman)us clericus comunis Spalatensis iuratus notarius audiens a predicta abbatissa et a sororibus eius scripsi et consueto signo compleui.

(Signum notarii.)

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

342.

(1234?), 4. februara. U Dubrovniku.

Stjepan Radoslav kralj srpski daje slobodu trgovine Dubrovčanima u svojoj državi ako mu bog da, da bude opet gospodar.

✝ Стефань вь Христа бога вѣрны краль всѣхь Рашькихь земль и Тревоуниискихь, оунукь светаго Симеѡна Немане и сынь прьвовѣньчаньнаго крала блажено почивьшега Стѣфана монаха, Радославь. Вь лѣть .ѕѱмв. (6742.) излѣзохь прѣдь братомь ми Владиславомь за правовѣрию моюга и за югова ради великаго прѣклетьвьства придохь оу си градь Доубровьникь; кнезь Петрь Болеславикь и Тѹдрь Врѹсикь и сь всѣми властелы ѡбьћиновь градьсковь ѡдь мала и до велика приюше ме сь поучьстию и много ме почьтише и правовѣрьно ми послоужише. Видѣ кралевьство ми толикоу ѡдь иихь почьсть и вѣрно послоужению, и сию оучинихь имь и оутврьдихь, ꙗкоре ако ми богь да и боудоу господарь, како сьмь быль, да си ходе сь своими си трьги по всѣи земли ѡбьласти кралевьства ми свободно и по Хльмьсцѣ земли и по Зетѣ и по всакимь трьгомь кралевьства ми, а да имь се царина не ѹземле ни ѡдь мала ни до велика, и могорише Хльмьске, и дань что даюте за Рѣкоу и за Затоньске винограде и за Поличке винограде, ѡдь тога вы ѡсвобага кралевьство ми, да не даюте иничесаре; и за винограде Жрьновьничьке ѡдь дѣдь вашихь и ѡдь ѡтьць вы дори до вась до дньсь, что сте посадили лозиемь земле кралевьства ми или ю много или мало прашꙗю вы, да сте ѡдь тога свободни, и дани да не даюте. А ѡдь дьньсь по ѡноуге земле мое да не покрнюте ни юдьне педи или лозовь или житомь или воћем коимь. Хоће ли что ѡбьћина ваша прѣзь сию оутврьгению кралевьства ми что примькноути мое земле, свѣне мене клетва, поневаре вы ѡстаюте оу прѣклетьвьствѣ.

Ѡбрѣте ли се кто чловѣкь зьль или ѡдь моихь или ѡдь вашихь потварає сиѥ, оу томь да нѣ злєди никоєре, нь то да се исьправла соудомь правымь божьствьнымь, ꙗкоре ла є право и безьгрѣшьно кралевьствоу ми и вамь вѣрьнымь ми приꙗтелемь. И кто боудоу подь роуковь кралевьства ми, боудоукоу ми сь милостию божиѥвь и прѣчистыѥ ѥго матере оу моємь господьствѣ, или ѥ брать мои или стрыць ми или братоучедь ми или инь кто любо ѡдь боларь кралевьства ми, кто хоке сиѥ потворити, не маль гнѣвь и наказаниѥ има вьсприѥти ѡдь кралевьства ми. По животѣ же моємь наконь мене или ѡстане дѣте моє или оуноуче или праоуноуче или инь кто любо присни мои, и хоке сиѥ потворити, богь да моу соуди и света богородица и крьсть чьстьны и вси свети оу си вѣкь и оу боудоуки, нь сьврьшенѣ боудоуки вашѣи вѣрѣ и любьви и клетвѣ ѡнои, коѥвь ми се хокете ѡбекати ѡ всемь кь мнѣ и кь послѣдьним моимь. Сего бо ради сиѥ оутврьдивь и подьписахь роукою кралевьства ми вь лѣто више писано, мѣсеса фервара .Д., индиктиѡна .Д.[1] (и да є сꙋдь ꙋ врѣменѣхь по старомꙋ законꙋ ѡдь михолꙗ дьне до гюргева дьне).

Στέφανος ῥὴξ ὁ δούκας.

Miklosich Monum. Serbica no. 23. — Šafařik Památky. Listini 10—1. — Kukuljević Reg. no. 292.

343.

1234, 13. februara. U Lateranu.

Grgur IX. papa episkopatu jugoslavenskomu, da dostojno prime njegova legata.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, et dilectis filiis abbatibus et aliis ecclesiarum prelatis, ac universis Christi fidelibus per Carneolam, Istriam, Dalmatiam, Bosnam, Croaciam, Serviam et alias partes Sclavonię constitutis, salutem et apostolicam benedictionem. Miserias et erumpnas, angustias et pressuras, quibus universum corpus ecclesie a planta pedis usque ad verticem miserabiliter concutitur et turbatur, intentissime cogitantes, vehementi dolore cordis afficimur, et eo molestius angimur, quo specialius illius tenemur imitari vestigia, qui infirmabatur infirmantibus fratribus, scanda-

[1] Indikcija jamačno pogrješna, a valjda i godina, jer je ove godine indikcija 7.

lizatis aliis urebatur. Nam excursus seculi tendentis ad exitum tot errorum laqueis humane conditionis miseriam irretivit, tot adversionum contagiis maculavit, quod multi despectis Syon finibus excelsa Samarie conscendentes, suos liniant parietes bitumine dogmatum heretice pravitatis, non verentes illud incurrere maledictum: ve qui despiciunt Syon et confidunt in monte Samarie, dicentes: non est nobis pars in domino, nec hereditas in filio Ysai. Et licet in omnem terram intonuerit sermo dei, cum celi eius gloriam enarrarent, et adhuc per locorum antistites et alios patris familias operarios effundatur ymber evangelice veritatis, sic tamen prout in ortu crescentis ecclesie doctor egregius profitetur: oportet esse hereses, ut qui probati sunt, manifesti fiant, ad presens plurimi peccatorum pondere deprimuntur et obscuratur cor eorum, ut ad rectitudinem anfractus non revocent, quos sequuntur, sed velut domus exasperans et prevaricans legem Christi ad amaritudinem doctrine prosiliant insensate. Sicut enim nostris est auribus intimatum, tanta in Bosna et vicinis provinciis excrevit copia perfidorum, quod iam tota terra velut deserta et invia luget et languet spinis eam replentibus et urticis factaque est cubile draconum et pascua strutionum. Unde nos zelus comedit animarum, volentes cum infirmantibus infirmari, et apponere paterna consilia, quibus exhibeatur vulneribus medicina, ut curam quantum in nobis fuerit suscipiat plaga tumens, ecce dilectum filium . . . priorem monasterii sancti Bartholomei de Trisulto Cartusiensis ordinis, virum utique secundum cor nostrum, amicum dei, potentem in opere ac sermone, qui paupertatem Christi pauperis imitando in despecto habitu et ardenti spiritu non pertimescit accedere, ad liberandas animas diabolica fraude deceptas, ad partes ipsas concesso sibi plene legationis officio duximus destinandum, ut auctore domino tamquam diligens cultor agri dominici evellat et destruat, dissipet et disperdat, edificet et plantet, prout sibi dominus ministrabit. Monemus itaque universitatem vestram attente et hortamur in domino, per apostolica vobis scripta precipiendo mandamus, quatenus prefatum priorem tanquam legatum sedis apostolice, immo personam nostram in eo recipientes, ilariter et honeste tractantes, ipsius salutaribus monitis et mandatis pronis mentibus intendatis, de cuius circumspectione prouida illam fiduciam obtinemus, quod dirigente domino gressus eius, de sparso semine reportabit cum exultatione manipulos fructuum eternorum. Alioquin sententiam, quam rite tulerit in rebelles, ratam habebimus et faciemus auctore deo inviolabiliter observari, non obstante, quod vestrum aliqui sunt exempti. Ut autem nichil omnino desit ad tam sanctum negotium prosequendum, universis catholicis, qui ab eodem priore commoniti crucis assumpto caractere ad hereticorum exterminium se accinxerint, illam indulgentiam illudque privilegium elar-

gimur, que accedentibus in terre sancte subsidium conceduntur. Datum Laterani idibus februarii, pontificatus nostri anno septimo.

Theiner Monum. Hungariae I. 122—3 (iz reg. orig. an. VII. ep. 542. fol. 147. — Fejér Codex III. 2. 379. — Potthast Reg. pont. I. no. 9402. — Kukuljević Reg. no. 293.

344.

1234, 18. februara.

Testamenat Dese Lukina u Trogiru.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Anno incarnationis domini nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo trigesimo quarto, duodecimo kalendas martii, indictione vero VI.[1], domino Gregorio nono summo pontifice sacrosanctae ecclesiae praesidente, domino Andrea tertio (!) regnatori (!) Hungariae gubernante, nec non viro venerabili domino Treguano episcopo, Stephano inclito comite, iudicibus ser Casotto et Saladino Tragurii existentibus, coram testibus inferius legendis hoc actum est. Omissis etc.

Ego Dessa Luce quondam filius praefatum periculum mihi imminere metuens, cum sanus essem tam mente quam corpore, assensu dominae Stanae uxoris meae requisito testamentum, quod post meum obitum volo irrefragabiliter observari, si qua absit absque linguae propriae loquella me obire contigerit, duxi praesenti pagina diligentissime subnotandum . . . Omissis etc. . . . Cum etiam verissime polliceatur dominus se daturum centuplum et insuper vitam aeternam relinquentibus propter nomen suum vineas et agros, operae pretium duxi eidem domino inservientibus universa quae possideo largienda, adoptans loco carnalium filiorum, quibus careo, spirituales filios, imo patres, fratres scilicet minores, ad quorum receptaculum et utilitatem ecclesiam ad honorem dei et gloriosae virginis Mariae cum murorum ambitu et domibus fabricavi prope civitatem Traguriensem, et adhuc feliciter in carne vivente qui minorum fratrum ordinis et religionis primus praelatus extitit et minister per manum Treguani memorati episcopi eandem ecclesiam faciens consecrari.

Lucius Memorie di Traù 36 (spomije se). — Farlati Illyr. sacrum IV. 338—9. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 561. — Kukuljević Reg. no. 294.

---

[1] Ima biti »septima«.

345.

1234, 25. februara. U Dubrovniku.

Ivan Gundulić i žena mu Dobroslava prave oporuku.

In nomine domini nostri Jesu Christi amen. Anno incarnationis eiusdem domini 1234., mense februarii die 4. exeunte. Quoniam praesens mortalium vita decurrentis aquae more quotidie labitur et unicuique propriae mortis incertus est dies, ac ignorat utrum memoria an sine memoria obiturus sit. Idcirco ego Joannes filius Michaelis Gundulae in infirmitate corporis positus, tamen sana et bona mente mea, una cum uxore mea Dobroslava filia Mauri Mananae, dato firmato inter nos consensu per fidei sacramentum, de omnibus rebus nostris mobilibus et immobilibus coram nobis subscriptis testibus hoc testamentum nostrum primum et ultimum facimus ratum et inviolabile in perpetuum, ut permaneat sine quaestione et querimonia quiete. Quod committimus epitropis nostris, scilicet presbytero Gabe patri nostro spirituali diebus suis et Valio nepoti meo et haeredibus fratris mei et eorum haeredibus in perpetuum et Grubessae fratri meo et haeredibus suis et eorum haeredibus in perpetuum et presbytero Eliae Joannis Viviani diebus suis, ut in loco de propriis nostris personis habeant plenam virtutem et potestatem faciendi, dandi et ordinandi illud, sicut sublegitur, pro remedio et salute animarum nostrarum et mortuorum nostrorum. Volumus autem, ut pro primitia dent perperum unum et secundum quantitatem nostrarum causarum mobilium dent iustam decimam; firmiter autem et inviolabile volumus, ut monasterium quod cum nostris denariis in loco qui vocatur Brelas construximus ad honorem sancti Jacobi apostoli perpetualiter, ut sub protectione domini papae romanae ecclesiae et in illius sit potestate atque ditione, sicut continetur in privilegio facto a domino Honorio dignissimo papa romanae ecclesiae et sicut continetur in carta domini Aconcii domini papae subdiaconi et capellani, sedis apostolicae legati; et sicut continetur in carta, quam presbyter Gataldus notarius in archiepiscopali palatio scripsit coram eodem domino Aconcio apostolicae sedis legato et coram caeteris qui ibi fuerunt; et sicut continetur in hac quarta carta et in alia carta quae est similis et aequalis huic cartae. Ita tamen volumus, ut deo dante in aeternum illud monasterium sancti Jacobi sub beati Benedicti regula consistat et abbatis custodia et fratrum ibi degentium; et ut nemo nostrorum tam clericorum quam etiam laicorum aliquam habere possit proprietatem aut potestatem super illud monasterium, salva tamen reverentia domini Rhagusini archiepiscopi. Quod mo-

nasterium per fidei sacramentum in perpetuum stabilimus et confirmamus et etiam de bonis nostris eidem monasterio sancti Jacobi in perpetuum donamus vineas et terras quae sunt in Brelo et earum pertinentias et vineas, quae sunt in Vergatto cum suis pertinentiis et omnes terras, quae incipiunt a spelunca Mauritii et vadunt usque ad istud monasterium et totum illud quod est in circuitu eius, et domum quae est ad Pusterula cum molendino et cum omnibus pertinentiis eius, quae est iuxta domum Grubiscae fratris mei, ac post mortem nostram domus, quae fuit patris Dobroslavae cum omnibus pertinentiis eiusdem domus, in qua modo manemus, quae est ad latus domus Dabrane Prochuli, et est super viam quae descendit ad magnum mercatum, damus eam in perpetuum eidem monasterio sancti Jacobi; et post mortem nostram damus eidem monasterio domum, quam per aliam cartam emi a Marino Zrieue cum pertinentiis eiusdem domus que domus fuit de Capalii et de Jachna, et ista domus est ex latere pelagi, confinat domui Catenae Debigi, et ex latere montis confinat domui quae fuit Michaelis patris mei, et istam domum cum suis pertinentiis quae fuit patris mei, dedimus Grubescae fratri meo et haeredi suo in perpetuum, et sic in carta sua continetur, sit firmum. Et haec domus quam dedimus eidem Grubescae ex latere pelagi, confinat praedictae domui, quae fuit Capalii, et Jachnae, et ex latere montis confinat aliae domui patris nostri Michaelis Gundulae, in qua nunc manet idem Grubesca, et post mortem nostram videlicet: vaccas et pecora nostra, quae sunt in terra nova damus eidem coenobio. Et post mortem nostram dentur eidem monasterio sancti Jacobi vineae de Gionchetto cum omnibus suis pertinenciis, et buttae, et caratelli, et buticelli, et barilli, et scamna, et banzi, et reliquum argatium et lignamen, quod est in domo in qua manemus, cum eadem domo detur eidem monasterio et illud argatium maneat in eadem domo. Et omnia paramenta et libri dentur sancto Jacobo; et amodo in antea detur eidem monasterio quarta pars navis quae vocatur Striga et alia tertia pars istius navis et novem cartae navis, in qua est nauclerius Luccarius Chisanae sit in potestate Dobroslavae, et post mortem ipsius ista tertia pars navis et novem navis vendantur, et pretium earum detur pro anima sua et mea. Et post mortem meam detur sancto Jacobo navicula et capsella et arscanum et retia. Et post mortem Dobroslavae barcosus vendatur et pretium eiusdem detur pro animabus nostris. Si autem abbas sancti Jacobi decesserit, nullum alium abbatem eligant, nisi quem congregatio coenobii ipsius, ut decet, communi et concordi voluntate eligere voluerint, secundum regulam beati Benedicti monachorum eligant. Haec autem omnia quae praedicta sunt, secundum regulam beati Benedicti abbatis in aeternum observentur firmiter. Si forte aliquis hoc temere per-

turbare praesumpserit, stabilimus et firmiter volumus, ut nominati pitropi nostri: pater Saba spiritualis pater noster in vita sua et Vallius nepos meus in vita sua cum haeredibus fratris mei Damiani et cum suis haeredibus in perpetuum, et Grubesca frater meus cum suis haeredibus et eorum haeredibus in perpetuum, praesbyter Elias Joannis Viviani in vita sua sint consiliatores et defensores eiusdem monasterii sancti Jacobi, ita tamen, ut non haereditarii sint nec vocentur haereditarii, sed solummodo consiliatores et defensores sint istius monasterii. Et pes sancti Jacobi laboretur de una libra argenti et detur monasterio, et Filacta detur eidem monasterio et Dobroslava uxor mea, sicut scriptum est, possideat causas nostras diebus suis. Verumtamen non possit illas minuere neque dare alicui suo neque meo neque extraneo, praeter quae scripta sunt; sed pro animabus nostris faciat eleemosynas et pro animabus nostrorum mortuorum. Et post mortem ipsius adimpleatur, secundum quod ordinavimus. Et post mortem nostram illum terrenum extra portam Leonis qui mihi pertinet, excepto illo quem dedi Vitello et uxori suae Radizae, nepotes mei filii Damiani fratris mei, videlicet Valleus et Jacobus recipiant illam in suam potestatem, et quantum valet ille meus terrenus detur pro animabus nostris. Et cartae quae continent super Joannem Desizae et omnes aliae cartae quae sunt scriptae in nomine meo, quas habet Damianus frater meus in compagniam suam et meam, sint in potestate filiorum suorum Vallii et Jacobi, et post mortem meam et Dobroslavae iidem nepotes mei Vallius et Jacobus pro animabus nostris dent perperos 50., et in aeternum habeant et possideant ad suam voluntatem et potestatem vineam cum suis pertinentiis, quae est in campo Giupanensi iuxta Seisonum et iuxta vineam fratris mei Grubescae et iuxta vineam sancti Andreae. Et post mortem nostram Grubesca scilicet . . . cum suo haerede sicut continetur in alia carta, quam sibi fecimus, in aeternum habeat ad suam voluntatem et potestatem illos quinque solidos de vinea cum pertinentiis eorum, quae sunt iuxta vineam suam in Giupana et alios tres solidos de vinea iuxta vineam Calendae de Mosca in Giupana, et sic(ut) continetur in sua carta, ita sit firmum. Et post mortem nostram Petinagus de Scaputo det perperos 50., ubi Dobroslava praeceperit dare illos, et sic in alia sua carta continetur, quam sibi fecimus, in aeternum cum suo haerede et ad suam voluntatem et potestatem habeat illam vineam, quae est in Jupana, quae fuit Peticoli, quam quondam emi perperis octoginta, et sic(ut) continetur in illa carta Petinagii, ita sit firmum. Clericis autem sanctae Mariae maioris ecclesiae dentur perperi duo et ad opera sanctae Mariae perperi tres, et Locrumensi perperi tres, et Mercano perperi uno, et sancto Petro de medio mari perperi uno, et sancto Andreae de Pelago perperi quatuor, et Me-

ledae perperi unum, et sancto Petro de monachabus perperi unum, et sancte Simeoni perperi unum, et sancto Andreae perperi unum, et sancto Thomae perperi unum, sancto Nicolao perperi duo, et sanctae Mariae de Castello perperi duo, et sancto Bartholomaeo perperi duo, et reclusis ad dimidium perperi uno, et ad opera fratrum minorum perperi tres, et magistro Bratis Calafati pro Nicolao dentur perperi quinque, et Tesalo perperi uno, et post mortem meam omnes servi nostri et omnes ancillae nostrae in aeternum sint liberi et scapuli vadant per quatuor partes mundi. Si autem aliqua carta vel aliquae cartae factae sunt antea, vel factae fuerunt postea praenominatum privilegium domini papae Honorii, vel contra praedictam cartam domini Acconcii apostolicae sedis legati, sive contra praedictam cartam, quam scripsit presbyter Gataldus notarius coram eodem domino legato vel contra duas cartas, videlicet contra hanc et contra aliam quae est similis et aequalis huic, in aeternum sint ruptae, irritae, vanae et falsae et sine vigore. Et praenominatum privilegium domini papae Honorii, et praenominata carta domini Aconcii legati sedis apostolicae, et praenominata carta quam scripsit presbyter Gataldus notarius coram ipso et duae cartae quae sunt ad hoc similes, videlicet haec et alia de quibus unam tenet Valleus et aliam tenet Grubesca, in aeternum permaneant firmae, plenae, sicut in ipsis continetur et sicut praelegitur, praenominati pitropi nostri, videlicet presbyter Saba pater meus spiritualis in vita sua et Valleus nepos meus cum haeredibus patris sui fratris mei Damiani et cum suis haeredibus in aeternum et presbyter Elias Joannis Viviani in vita sua permaneant firmi in loco de propriis nostris personis. Quia nos bona nostra, bona voluntate per fidei sacramentum ordinavimus et stabilivimus, haec omnia in aeternum sint firma, inviolabilia et rata.

Quicumque autem homo haec rumpere tentaverit, vel aliter praesumpserit facere, anathematis ulcioni subiaceat et habeat maledictionem dei patris omnipotentis et filii et spiritus sancti, et beatae Mariae semper virginis, et beatorum apostolorum Petri et Pauli, et Jacobi, et beati Blasii episcopi, et gloriosi martyris, et omnium sanctorum, et habeat partem cum diabolo et Juda traditore domini, et cum Datan et Abiron quos terra absorbuit, et in inferno inferiori. Amen.

Haec autem carta nullo homine et testimonio rumpi possit. Hi sunt testes: Matthaeus Bodatiae iuratus iudex et Vitalis filius Joannis Coledae.

Ego presbyter Paschalis Capalu (!) et communis notarius iuratus scriptor sum et testis.

Farlati Illyr. sacrum VI. 92—5. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 562—3. — Kukuljević Reg. no. 291.

346.

1234, 2. marta. U Dubrovniku.

Spljećanin Kaceta izdaje svjedočanstvo, da je namiren u Dubrovniku.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo tricesimo quarto, mensis martii, secundo die intrante, coram nobis subscriptis testibus. Ego quidem Cazetta filius Srecce ciuis Spalati confiteor, quoniam de tota querimonia, quam habui super comunitate Ragusii pro facto pecorum meorum et animalium meorum que habui in insula Corcire, iam comunitas Ragusii ad plenum placauit me et quitus sum, nihil habeo ad querendum super eandem comunitatem de predicto facto, etiam neque heredes mei neque alii per me possint aliquid querere de predicto facto in eternum super comunitatem Ragusii. Et omnes carte, quas habui super comunitatem Ragusii, in eternum sint rupte et uacue, hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: Theodorus Crosii iuratus uicecomitis Ragusii, et Nicolaus Mauresse, et Martinusius comitis Geruasii iurati iudices, et Andreas Salmaze Uenetus, et Bocasus frater Petri Zicle qui cum ipso Cazeta uenit nuntius de Spalato, et Cnegius Branislaui, et Srecca filius Cazecce qui ad presens fuit, et Laurentius Velcinne Martii et Vitalis Marinii. Et ego presbiter Paschalis et comunis notarius Ragusii iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

347.

1234, 24. marta. U Dubrovniku.

Dubrovčani duguju svomu knezu i uredjuju, kako će platiti.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo tricesimo quarto, mensis martii octauo die exeunte, indictione septima, Ragusii, in ordinata curia cum sonitu campane nos quidem tota comunitas Ragusii ciuitatis confitemur, quoniam pro toto debito quod nos tota comunitas Ragusii tenemur debere dare domino nostro comiti et militi Johanni Dandulo acredati sumus cum ipso tali pacto et ordine, ut omnes Ragusei qui modo ad presens uadunt Uenetias et omnes alii Ragusei qui cum ipsis ad presens inuenientur in Uenetia dent eidem domino comiti nostro uel

cui ipse preceperit in Uenetia libras quingentas de denariis paruis uenetianis et amodo in antea omnes nostri Ragusei qui de Ragusio uel de alia aliqua parte ierint Uenetias dent eidem domino comiti uel cui ipse preceperit in Uenetia libram unam de denariis paruis per centenarios, et postquam Andreas Salmaza Uenetus fuerit pacatus de sale nostri comunis de illo quod sibi tenemur debere dare, tunc idem dominus comes de sale nostre comunitatis pacabit se in tantum, donec sit pacatus de toto debito quod comunitas nostre ciuitatis tenetur debere dare ei. Et sicut prelegitur, quando idem dominus comes noster fuerit pacatus, scomparebit sibi in eodem debito, sicut pacatus fuerit, et quando dominus comes noster, sicut prenominatum est, fuerit pacatus de toto debito, quod nostra comunitas tenetur debere dare ei, tunc istam cartam et alias de toto debito, quas habet super comunitatem nostre ciuitatis, redet eas comunitati nostre ciuitatis. De hoc autem pacto sunt due carte similes, hec et alia. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: Theophilus Bani, Nicolaus Mauresse, Matheus Bodatie, Martinusius comitis Geruasii iurati iudices. Et ego presbiter Paschalis et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.). Na dnu su pismena na polovici prerezana.

348.

1234 (6742), mjeseca marta.

Sebastokrator Manuel Angelo podjeljuje Dubrovčanima privilegija.

† Διὰ τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχει ἡ βασιλεία μου εἰς τοὺς οἰκήτορας τοῦ κάστρου Ῥαουσίου (εὐγνώμονες γὰρ καὶ αὐτοὶ ἐφάνησαν περὶ τὴν βασιλείαν μου, καὶ καλῶς καὶ εὐνοϊκῶς καὶ εὐσπλάγχνως διετέθησαν περὶ τὰ παιδία τῆς βασιλείας μου, ἤγουν τὸν ὑψηλότατον ῥῆγα Σερβίας καὶ περιπόθητόν μου γαμβρὸν, κῦρ Στέφανον τὸν Δούκαν, καὶ τὴν ἐγκάρδιόν μου ἀνεψιὰν τὴν ῥήγαιναν, κῦρ Ἄνναν τὴν Δούκαιναν), διὰ γοῦν τὴν τοιαύτην ἀγάπην, ἣν ἔχει ἡ βασιλεία μου εἰς τοὺς Ῥαουσαίους, φιλοτιμεῖται αὐτοῖς τὸ παρὸν πρόσταγμα αὐτῆς, δι' οὗ καὶ διορίζεται, ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἔχωσιν ἐλευθερίαν οἱ τοιοῦτοι Ῥαουσαῖοι ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς βασιλείας μου καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ· ὅπου γὰρ ἂν εὑρίσκωσι τούτους τὸ μέρος τῆς βασιλείας μου, οὐ μὴν τολμήσωσι βλάψαι ἢ ζημιῶσαι αὐτοὺς μέχρι καὶ τοῦ σμικροτάτου, ἀλλὰ οἱ ἀγαπητοὶ τῇ βασιλείᾳ μου φυλάξουσιν αὐτοὺς, καὶ βλάβην οὐδεμίαν ἐπάξουσιν αὐτοῖς οὔτε ἐν

τῇ χέρσῳ, οὔτε ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὡς εἴρηται, μᾶλλον δὲ ἐὰν καὶ θαλάσσιοι κουρσάριοι καταδιώκωσι ξύλα τῶν Ῥαουσαίων, καὶ καταφύγωσι τὰ τοιαῦτα ξύλα εἰς χώραν τῆς βασιλείας μου, ἵνα ἔχωσιν ἐξ ἀνάγκης οἱ τῆς χώρας ἐκείνης ἄνθρωποι ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ διεκδικεῖν, ὅσον τὸ δυνατὸν αὐτοῖς, τὰ ξύλα τῶν Ῥαουσαίων. οἱ πραγματευταὶ δὲ τοῦ τοιούτου κάστρου ἵνα περιπατῶσιν ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ τῆς βασιλείας μου καὶ πραγματεύωνται, πωλοῦντες καὶ ἀγοράζοντες τὰ ἀρέσκοντα αὐτοῖς. ἐὰν δὲ συμβῇ καιρὸς λείψιον γεννημάτων ἐν τῇ χώρᾳ τῆς βασιλείας μου, τότε οὐ μὴν παραχωρῶνται ἀγοράζειν γεννήματα καὶ ἐξάγειν αὐτὰ ἐκ τῆς χώρας τῆς βασιλείας μου· ἀνάγκη γὰρ πάντως ἐστὶ, πρῶτον διατροφὴν τὸν ἐγχώριον λαβεῖν καὶ τότε ἐξάγεσθαι τὸ τῆς χώρας τῆς βασιλείας μου ἀγαθὸν καὶ εἰς τὰς γειτονούσας χώρας. ἡ βασιλεία μου δὲ περικόπτει καὶ καθολικῶς ἐμποδίζει, ἵνα μὴ ἐνεχυράζωνται Ῥαουσαῖοι ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ πάσῃ τῆς βασιλείας μου διὰ πρόφασιν οἱανδήτινα εὔλογον, εἴτε καὶ ἀνεύλογον· εἰ γάρ τις ἔχει λέγειν κατὰ Ῥαουσαίους, ὀφείλει ἀνατρέχειν πρὸς τὴν βασιλείαν μου καὶ ἀναφέρειν αὐτὸ, ἡ δὲ βασιλεία μου μηνύσει περὶ τούτου τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῖς Ῥαουσαίοις, κἀκεῖνοι τὰ περὶ τούτου γνωρίσαντες ποιήσουσι πάντως τὸ δίκαιον. ἔτι καὶ τοῦτο προστίθησιν ἡ βασιλεία μου· ἐὰν συμβῇ ἀποθνήσκειν Ῥαγουσαῖον ἐν τῇ χώρᾳ τῆς βασιλείας μου, οὐ μὴν τολμήσῃ οὐδεὶς τῶν κυβερνώντων ἐξουσίαν βασιλικὴν μικρὰν εἴτε καὶ μεγάλην βαλεῖν χεῖρα ἐπὶ τοῖς πράγμασιν αὐτῶν καὶ μέχρι καὶ τοῦ τυχόντος ἐκεῖθεν ἀποκερδῆσαι, ἀλλ' ἀναζητήσουσι τὰ πράγματα τῶν ἀποθνησκόντων οἱ κατὰ γένος ἐκείνοις προσήκοντες, καὶ ἀπολήψονται αὐτὰ ἐκ τῶν οἷς παρετέθησαν αὐτὰ ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῶν ἀποδημίᾳ. γέγονε τὸ παρὸν πρόσταγμα τῆς βασιλείας μου ἐκ παρακλήσεως τῶν ἀγαπητῶν τῇ βασιλείᾳ μου Ῥαουσαίων, καὶ ἐπεδόθη αὐτοῖς εἰς τὴν περὶ τούτου ἀσφάλειαν μηνὶ μαρτίῳ ἰνδικτιῶνος ζ'.

† Μανουὴλ δεσπότης ὁ Δούκας †.

Original u dvorskom arkivu u Beču.

Tafel u. Thomas Sitzungsberichte der philos.-histor. Classe der k. Akademie der Wissenschaften VI. 5. 524—6 (sa leksikalnim bilješkama). — Miklosich-Müller Acta et diplomata graeca III. 66—7.

349.

1234, 10. aprila. U Dubrovniku.

Šibenčanin Toljen potvrdjuje, da su ga Dubrovčani platili za njegov brod.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo tricessimo quarto, mensis aprilis decimo die intrante, coram nobis subscriptis testibus. Ego quidem Toleo Olgacius Sibiniensis confiteor, quomodo comunitas Ragusine ciuitatis dedit et liberauit mihi illos decem et septem perperos, quos pro nauicula mea tenebatur debere dare mihi per cartam, unde illa carta ubicunque inuenta fuerit, in eternum sit rupta, uacua et falsa et neque ego neque heredes mei neque alii aliqui homines in eternum non possint facere aliquam querimoniam uel calumpniam uel contrarium pro illa nauicula neque hominibus neque comunitati eiusdem ciuitatis, quia quitus et paccatus sum ad plenum. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: Matheus Bodacie, Martinusius comitis Geruasii iurati iudices et Andreas Salmaza Uenetus, et Nyciforius filius Cresce Calbasi Jaderatinus(!), et Caloianius Baduarius, et Vitalis Macinii, et Doymus Velcinee de Corticia, et Hranicus Nemacic, et Danko Milcovic, et Stancius Segonic, et Jacobus Chranotie Sibinenses. Et ego presbiter Paschalis et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

350.

1234, 12. maja. U Lateranu.

Grgur IX. papa odredjuje nadbiskupu zadarskomu, kako da se sudi arhipresbiteru zadarskomu, optuženom zbog kradje posudja.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri archiepiscopo Jaderensi et dilecto filio archipresbitero Absarensi salutem et apostolicam benedictionem. Dilectus filius archipresbiter Jaderensis transmissam bis peticionem monstrauit, quod cum Marinus Bertaldi et Johannes Miche ciues Jaderenses falso inponentes eidem ipsum subripuisse furtiue quedam uasa aurea et argentea, que ad ipsos communiter pertinere dicebant, super hoc contra ipsum ad venerabilem fratrem nostrum

Traguriensem episcopum et eius coniudices nostras litteras inpetrassent. Idem sentiens ex eo indebite se grauari, quod dicti iudices ultra duas dietas extra suam diocesim ad iudicium thraebant (!) eundem, licet hoc ex litterarum ipsorum beneficio non haberent, ad nostram audientiam appelauit. Quocirca discretioni uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus serie ita reuocato in statum debitum quicquid inueneritis, post appellationem huiusmodi temere attemptatum in causa ipsa iuxta priorum continenciam litterarum appellatione remota ratione preuia procedatis, alioquin partes ad priorum iudicum remittatis examen; appellantem in expensis legitimis condempnantes; testes autem qui fuerint nominati, si se gratia odio uel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam appellatione cessante cogatis ueritati testimonium perhibere. Datum Laterani IIII. idus madii, pontificatus nostri anno octauo.

Iz prijepisa od god. 1234. 29. jula u Zadru. Original potonjeg prijepisa u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XI.). — Prijepis od istoga datuma takodjer u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (dipl. a. 1234.).

Kukuljević Reg. no. 298.

351.

1234, 12. maja. U Lateranu.

Grgur IX. papa cistercitima u Kutjevu, da dva svoja druga dadu za neki hospital.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis . . . abbati et conventui Honeste Vallis de Posega Cisterciensis ordinis, Quinqueecclesiensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Ex parte venerabilis fratris nostri (Vgrini) Colocensis archiepiscopi nostris fuit auribus intimatum, quod cum olim quoddam hospitale in territorio Bachiensi ad receptionem infirmorum et pauperum de propriis bonis construxerit et facultates eidem, ex quibus concurrentes ad illud sustentari valeant, assignarit, dilectus filius noster J(acobus) Prenestinus electus, tunc in partibus Ungarie apostolice sedis legatus sibi duxit provide concedendum, ut in eodem hospitali per duos conversos a monasterio vestro pro tempore assumendos perpetuo ministretur, dispositione plenaria hospitalis eiusdem sibi et suis successoribus in omnibus semper salva. Quocirca mandamus, quatenus prefato archiepiscopo duos conversos vestri monasterii viros idoneos ad dicti hospitalis regimen, cum necesse fuerit, concedatis, ut

eorum ministerio idem hospitale in suo statu permaneat et alimenta Christi pauperibus in quorum refectione ipse reficitur, ministrentur. Datum Laterani IIII. idus maii, (pontificatus nostri) anno octavo.

Theiner Monum. Hungariae I. 124 (iz reg. orig. an. VIII. ep. 85. fol. 183). — Koller Hist. episcop. Quinqueecclesiensis II. 75. — Katona Hist. crit. V. 717. — Fejér Codex III. 2. 381. — Fuxhoffer Monaster ed. 2. II. 118. — Potthast Reg. pont. I. no. 9460. — Kukuljević Reg. no. 285.

352.

1234, mjeseca juna. U Spljetu.

Dobromil Bonskuter i žena mu Perva prodaju Juriši sinu Vučininu zemlju u Kilama kraj Spilana.

In nomine domini nostri Jesu Christi Anno incarnacionis eiusdem millesimo ducentesimo tricesimo quarto, indictione VII,, mense iunio, temporibus domini Guncelli Spalatensis archiepiscopi, Gregorii comitis, Dese nepotis Palu(m)belle vicarii. Nos quidem Dobromil frater Tolentii Bonscuterus cum sua uxore Perua coram omnibus consanguineis nostris confitemur et manifestum facimus, quomodo uendidimus tibi Juriso clerico filio presbiteri Velcinne quandam terram nostram, que est sub Kilco iuxta Spilla(n) precisa uenditione quatuor perperorum, de quibus nos bene sumus pacati ex toto. Insuper dedisti nobis per subtularium besuetie. Sit ergo prenota(ta) terra in tua potestate possidendi, donandi, uendendi et quicquid ex ea tibi placuerit faciendi; quam tenemur tibi excalumpniari ab omni homine super rebus nostris. Testes sunt: Stroyanus, Marinus Lucari, Slauco et Budic de Kilco. Et ego Cumanus clericus comunis Spalatensis iuratus notarius audiens a predictis Dobromil Bonscutero et eius uxore, scripsi et consueto signo compleui.

(Signum notarii.)

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

353.

1234, 13. jula. U Reati.

Grgur IX. papa nalaže biskupu Treguanu i kanoniku Grguru trogirskomu, da ispitaju nepokornosti sufragana nadbiskupu dubrovačkomu.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri Treguano episcopo et dilecto filio magistro Gregorio canonico Traguriensi salutem et apostolicam benedictionem. Conquestus est nobis venerabilis frater noster (Arrengerius) archiepiscopus Ragusinus, quod venerabiles fratres nostri Suacinensis et Driuastinensis episcopi suffraganei sui obedienciam et reuerenciam sibi debitam denegant exhibere, alias iniuriosi et graues existentes eidem; ideoque discrecioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus partibus conuocatis, audiatis causam et appellacione remota fine debito terminetis facientes, quod decreueritis auctoritate nostra firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se gracia, odio vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam appellacione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Datum Reate III. idus iulii, pontificatus nostri anno VIII.

Original u arkivu u Dubrovniku. Vrvce končane, bula dobro sačuvana. — Bullarium Ragusinum (379) u zemaljskom arkivu u Zagrebu sa bilješkom: Pendet bulla plumbea Gregorii noni.

Istoga dana doslovno isto papino pismo i opet original u arkivu u Dubrovniku, samo što se ima ispitati nepokornost: . . . Scodriensis et . . . Polatensis episcopi. Vrvce stoje, ali pečat otpao. Bullarium Ragusinum (373) ima bilješku: Pendet bulla plumbea Gregorii IX.

Kukuljević Reg. no. 297.

354.

1234, 29. jula. U Zadru.

Ivan nadbiskup zadarski i Ivan arhipresbiter rapski kao poslanici papinski izriču sud arhipresbiteru zadarskomu optuženu zbog kradje posudja.

In presencia domini Michaelis dei gracia episcopi Absarensis, Miche Theodori presbiterorum et aliorum multorum clericorum et laicorum Jaderensium et Absarensium. Domini Johannes dei gracia Jaderensis archi-

episcopus et Johannes Absarensis archipresbiter delegati domini pape presentibus partibus C. archipresbitero Jaderensis ex una parte et Marino Bertaldi atque Johanne Miche laicis ciuibus Jadere ex altera sedentes pro tribunali in prato, quod est inter ecclesias sancte Marine et sancte Felicitatis positum, fecerunt recitari rescriptum apostolicum quod tale est:

Slijedi bula Grgura IX. pape od god. 1234. 12. maja pod br. 350.

Ad hec uir nobilis Jurislauus ciuis Jadrensis aduocatus memorati archipresbiteri Jadrensis surrexit et dixit: dominus archipresbiter iuste appellauit, quia sic continetur in libello ipsius appellatorio. Tragurinus cum sociis primam citationem statuerunt sibi peremtoriam, trahebant eum ad presenciam suam ultra duas dietas, cum ex benefitio litterarum domini pape non haberent. Item ipse Tragurinus publicus falsarius est bulle papalis excomunicatus et fautor hereticorum; petit itaque, ut sibi possessionem, quam contra iusticiam et legitimam appellationem dixerunt ei, auferendam, restituentes cassetis totum, quod tam per ipsos quam per alios factum est post talem appellationem, sicut uobis dominus papa mandauit. Et contra pars altera respondit: possessio nobis adiudicata est per delegatos domini pape, eam habere uolumus; male fecit archipresbiter, quod eam uiolenter retinuit et quasdam suas exceptiones allegauit, que fuerunt friuole reputate. Quare iudices de consilio pronuntiauerunt dictum archipresbiterum Jaderensem iuste appellasse, quia certum est, quod trahebatur ultra duas dietas contra constitucionem concilii generalis. Et ingressi dictam ecclesiam sancte Fe(licitatis), nominatus archipresbiter Iaderensis dedit congruam cautionem iuditio sisti iurans super altare et sanctas reliquias, quod in omnibus iuditio parebit dictorum delegatorum, qui statim irritauerunt totum, quod per nominatum Tragurinum et socios atque alios factum fuerat secundum (te)norem mandati domini pape. Post memoratam appellationem restituerunt possessionem in integrum eidem archipresbitero Jadrensi siue de iure siue de facto omnium que per antedictos iudices iniuste fuerant iudicata. Actum anno domini millesimo ducentesimo tricesimo quarto, et qua(r)to kalendas augusti, indictione septima.

Ego Paulus presbiter et primicerius Absarensis ecclesie constitutus scriptor simul cum Barti subdiacono et canonico, mandato ab antedictis delegatis secundum constitucionem concilii generalis, quia publica persona ibi deerat, scripsi et manum apposui et sigillum.

Ego Barti subdiaconus et canonicus Absarensis constitutus scriptor ab eisdem delegatis una cum antedicto domino primicerio secundum

constitutionem concilii generalis quia publica persona ibi deerat, scripsi et manum apposui et sigillum.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XI.). — Duplikat ove listine u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (dipl. a. 1234.).

Kukuljević Reg. no. 298.

355.

1234, mjeseca jula. U Zadru.

Zapisi za samostane i crkve.

In nomine domini dei et saluatoris nostri Jesu Christi. Anno domini millesimo ducentesimo tricesimo quarto, mensis iulii, indictione septima, Jadere, temporibus equidem domini Jacobi Teupuli incliti ducis Uenetie et Johannis uenerabilis Jadertini arhiepiscopi, ac Johannis Michael egregii comitis. Cum memoratus dominus arhiepiscopus sederet in arhiepiscopali pallacio, uenerunt ad presentiam suam presbiter Stefanus et plebanus sanctorum martirum Viti et Modesti Lisiza, ciues Jadere, dicentes coram memorato domino arhiepiscopo: nos domine arhiepiscope testificamur in deo et in animabus nostris et in ea ueritate que Christus est dicimus ante presentiam uestram et aspectum, quod nos audiuimus a Mirisclaua que fuit uxor Petri de Manzer, quando ipsa detenta erat magna infirmitate de qua ipsa obiit, sed antequam obiret, dixit: uolo et constituo meum sindicum et comissarium Petrum de Manzer uirum dilectum, ut secundum quod dico et ordino, ita post obitum meum distribueret. Et hoc sana mente dixit: dimitto pro anima mea yperperos quinquaginta, et centum yperperos dimitto filie mee Domnize, et si filia mea obisset ante etatem, suprascriptus uir Petrus distribuendi potestatem habeat predictos yperperos centum pro anima mea, et si hoc totum non adimplerit, sit in anima eius et cetera mea bona fiant in potestate iam dicti uiri mei. Et hoc per testimonium et ueritatem dicimus coram presentia uestra in testimonio inscriptorum dominorum Marco P(et)ro . . . . o . . . . . . ordinis Nicolao Gard . . . . . . et aliis. Actum est hoc in arhiepiscopali palatio. Signum supscriptorum et Stefani presbiteri Lisiza quibus interfuit, insuper autem adiciens dicere, Stefanus presbiter dixit in deo et in anima sua, quod ipse afuit, quando distributi fuerunt nominatim quinquaginta yperperi et cum consilio suo monasteriis et aliis ecclesiis ac pauperibus Jadertine diocesis. Et haec supra scripta testificatio in aspectu iam mortui domini arhiepiscopi et suprascriptorum testium facta fuit.

(Signum notarii.) Ego Petrus Gaidragus presbiter et notarius ac domini Johannis dei gratia Jadertini arhiepiscopi capellanus his omnibus rogatu interfui, ut audiui scripsi, compleui et roboraui.

Na ledjima:

Hec carta est Petri de Manzer, et dominus Andreas Dauro commerazarius dedit eam in commenditia procuratoribus eclesie sancte Marie uidelicet reliquiarum, ut ponant eam ad rationem coram alio comite et sua . . . . curia tam pro comuni quam pro Michaelle Siluerio . . . . . Cha et . . . brana Batali.

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

356.

1234, 16. augusta. U Spoletu.

Grgur IX. papa nalaže biskupu bosanskomu i priorima dominikanskomu i minoritskomu, neka popuste pri izopćenju kralja Andrije.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Johanni) episcopo Boznensi et dilectis filiis . . . priori ordinis Predicatorum Strigoniensi et . . . ministro ordinis Minorum in Hungaria, salutem et apostolicam benedictionem. Quia ubi amor ibi oculus, et ubi dolor ibi manus, ex multa affectione personam A(ndree) illustris regis Ungarie specialius amplexamur, provenire dinoscitur etc. verbis competenter mutatis, usque impedimentum prestarent, per iamdictum electum excommunicationis et in curiam suam interdicti sententias, relaxata prius interdicti sententia in eum lata, consensit, vobis sententiarum ipsarum post eundem terminum denunciatoribus deputatis, prout evidenter regie littere manifestant etc. usque perspeximus plenius contineri. Cum predictus rex super quibusdam articulis nos per eius nuntios duxerit consulendos etc. usque ostendere potuerunt. Quare magnificentiam regiam monendam duximus et hortandam, obsecrantes per patrem et filium et spiritum sanctum, per aspersionem sanguinis Jesu Christi, ut prudenter attendens, quod nil prodest homini etc. usque si que sunt aliena, reddantur. Ceterum ne claves ecclesie contempnere videatur, quod valde periculosum existeret, cum ex solo contemptu quoad deum fortius ligaretur, predictas sententias quousque satisfactum fuerit, curet humiliter observare. Quocirca discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus prefato rege satisfactionem debitam impendente, studeatis premissas sententias relaxare. Quod

si non omnes etc. usque tu, frater episcope, cum eorum altero etc. Datum Spoleti XVII. kal. septembris, (pontificatus nostri) anno octavo.

Theiner Monum. Hungariae I. 127—8 (iz reg. orig. an. VIII. ep. 198. fol, 202). — Sbaralea Bullar. franc. I. no. 136. — Fejer Codex III. 2. 393. — Fermendžin Acta Bosnae no. 45. — Potthast Reg. pont. I. no. 9508.

357

1234, 24. augusta. U Dubrovniku.

Dubrovčani isplatiše svoga kneza Ivana Dandula.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo tricessimo quarto, mensis augusti, octauo die exeunte, indictione septima, in ciuitate Ragusii. Nos quidem Theodorus Crosii et Petrus Balislaue consules Ragusini cum iudicibus et consiliariis et cum populo Ragusino in ordinata curia cum sonitu campane confitemur, quoniam cum domino Johanne Dandulo milite et comite nostro fecimus rationem de suo comitatu et per summam comune nostre ciuitatis remansit debere dare ei de suo comitatu perperos mille quadringentos uiginti sex et grossos[1] quatuor et idem dominus noster comes tenetur seruire comitatui nostre ciuitatis usque ad primam uigesimam omnium sanctorum. Ego autem prenominatus Johannes Dandulus comes Ragusine ciuitatis confiteor: me accepisse a comune eiusdem Ragusii ciuitatis mille libras de denariis paruis de nostro comitatu. De hoc autem facte sunt due carte similes hec et alia, hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: Theophilus Bani, Nicolaus Mauresse, Matheus Bodatie iurati iudices. Et ego presbiter Paschalis et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis et roboraui.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.). Na doljnoj strani pismena na polovicu prerezana.

[1] U originalu ima kratica chros ili chrossos. Perper se dijelio na dvanaest grossa.

358.

1224, mjeseca septembra. U Zagrebu.

Rata i tri njegovâ sina obriču pred hercegom Kolomanom, da ne će u buduće vrijedjati prava manastira topuskoga.

Nos C(olomanus) dei gracia rex et dux tocius Sclauonie notum facimus universis presens scriptum inspecturis, quod querela et discordia, que vertebatur inter abbatem et conventum Toplice ex una parte, et Rata et omnes filios suos, ita pacificata est: quod Rata cum tribus filiis suis videlicet: Gamaticia, Martin et Isani promiserunt sub sacramento, quod domui Topl'ce et iobagionibus suis de cetero non nocerent, et quod domui Toplice amodo essent fideles, et de omnibus retroactis querelis, tam de terris, quam de rebus aliis pax omnino esset inter eos, nec aliquid possent invicem repetere vel reclamare. Et Rata cum filiis suis tenetur reddere literas bani, quas dicebant habere contra tres iobagiones, videlicet: Custue, Wicol et Scelaue, nec aliquid amplius reclamabunt occasione huiusmodi facti contra ipsos vel contra aliquem ad ecclesiam Toplice pertinentem. Et si forte inter abbatem et Ratam et omnes filios suos vel iobagiones utriusque partis aliquid occurreret vel reclamaretur, ipsi communi assensu tres bonos viros, videlicet: preceptorem Gorre, comitem Rabonis et iudicem de Perna in arbitros elegerunt, quod inter ipsos iudicarent et corrigerent corrigenda. Et hec est forma pacis, que in Zagrabia facta est. De iniuriis sive furtis seu spoliacionibus nec non et homicidiis vel aliis malis post suprascriptam pacem factam omnia que aperta et cognita sunt ab utraque parte penitus reddantur, vel precium, et si qua sunt que non possint inter dictas duas partes sedari, per iudicium trium supradictorum virorum, penitus cessante contradiccione aliqua, secundum racionem iusticie finiantur. Qui autem a supradicta convencione resiliret, mihi solveret centum pensas. Actum anno gracie MCCXXXIV. mense septembri.

Liber privilegiorum manast. B. V. Mariae de Toplica (no. 54).

Tkalčić Monum. episcopatus I. 74. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 268—9. — Kukuljević Reg. no. 299.

359.

1234, 14. oktobra. U Perugii.

Grgur IX. papa hercegu Kolomanu, neka privodi pravoj vjeri heretike hrvatske.

Gregorius episcopus servus servorum dei karissimo in Christo filio nostro illustri regi Colomanno salutem et apostolicam benedictionem. Si tue serenitatis obsequiis desudantes per devotionis promptitudinem et fidei puritatem apud te, ut credimus, fili karissime, consecuntur, quod ipsos et dilectionis dono reficis et foves beneficio largitatis, quid divinis intentos beneplacitis exequendis apud celorum regem extimas adepturos? Porro non aliud, quam inexplicabilis claritatem luminis et vitam ineffabilem, quam sola novit superne preminentia trinitatis. Igitur, fili benedictionis et gratie, sollerti meditatione considerans, quod tibi conditor omnium in bonis visibilibus speciale contulerit, et quid in retributione iustorum sit honoris et glorie largiturus, si studeas vigili mente perficere, per que possis in sui conspectu culminis complacere, ad convertendum in robore tue fortitudinis infectos macula heretice pravitatis, te versus partes Sclavonie ita magnanimiter et potenter accingas, quod et alii huiusmodi sanctitatis opus animo prompto suscipiant, et sedentes in perfidie tenebris ad lucem catholice properare fidei non postponant. Sicque fiat, quod dum virtutis tue studio, favente deo, numerus dei filiorum augebitur, ita honor tue celsitudinis amplietur, quod et favorem apostolice sedis obtineas, et tandem in beatorum collegio conquiescas. Datum Perusii II. idus octobris, (pontificatus nostri) anno octavo.

Theiner Monum. Hungariae I. 128—9 (iz reg. orig. an. VIII. ep. 255. fol. 214). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 319. — Potthast Reg. pont. I. no. 9726. — Kukuljević Reg. no. 300.

360.

1234, 16. oktobra. U Perugii.

Grgur IX. papa hercegu Kolomanu, da može slušati službu božju i u mjestima, koja su pod interdiktom.

Gregorius episcopus servus servorum dei karissimo in Christo filio nostro illustri regi Colomanno salutem et apostolicam benedictionem. Ut

pro regis reverentia sempiterni studeas circa devotionem sancte matris ecclesie promptus assidue reperiri, libenter tibi specialis gratie dona conferimus, et que fructum vite proferant liberaliter adhibemus. Eapropter, karissime in Christo fili, tuis iustis precibus inclinati, auctoritate tibi presentium indulgemus, ut ad quemcumque locum ecclesiastico suppositum interdicto deveneris, nominatim interdictis et excommunicatis exclusis, non pulsatis campanis, clausis ianuis et voce suppressa, tibi divina facias celebrari, dummodo causam non dederis interdicto. Nulli ergo etc. nostre concessionis infringere etc. Si quis autem etc. Datum Perusii XVII. kal. novembris, pontificatus nostri anno VIII.

(In e. m. scriptum est Salomee regine uxori Colomanni regis nati (Andree) illustris regis Ungarie. Ut pro regis reverentia sempiterni etc. ut supra usque in finem.)

Theiner Monum. Hungariae I. 129 (iz reg. orig. an. VIII. ep. 253. fol. 214). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 320. — Potthast Reg. pont. I. no. 9728. — Kukuljević Reg. no. 303.

361.

1234. 17. oktobra. U Perugii.

Grgur IX. papa biskupu bosanskomu, neka daje oprost onima, koji suzbijaju heretike.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Johanni) episcopo Bosnensi, contra hereticos Sclavonie predicanti, salutem et apostolicam benedictionem. Quod maius in desiderio nostro geritur est, ut unitas fidelium ad celi patriam deducatur. Verum quia preambula remissione peccaminum pervenitur ad gaudia beatorum, nos, ut omnibus qui ad tuam sollempnem predicationem accesserint, semel in hebdomada decem dies de iniuncta sibi penitentia valeas relaxare, nec non ut illis, qui pro incendiis et iniectione manuum violenta in clericos vel alias religiosas personas excommunicationis laqueum incurrerunt, contra hereticos in Sclavonie partibus constitutos pro defensione fidei accedentibus, et ad tempus congruum in tam felice opere moraturis iuxta formam ecclesie beneficium absolutionis impendas, tibi auctoritate presentium concedimus facultatem; proviso, ut passis dampna et iniurias satisfaciant competenter, illis dumtaxat exceptis, quorum excessus adeo sunt difficiles et enormes,

quod merito sint ad sedem apostolicam destinandi. Datum XVI. kal. novembris, pontificatus nostri anno octavo.

Theiner Monum. Hungariae I. 129 (iz reg. orig. an. VIII. ep. 254. fol. 214). — Katona Hist. crit. V. 716. — Fejér Codex III. 2. 396. — Fermendžin Acta Bosnae no. 46. — Potthast Reg. pont. I. no. 9737. — Kukuljević Reg. no. 202.

362.

1234, 17. oktobra. U Perugiji.

Grgur IX. papa prima kralja Kolomana kao križara pod pokroviteljstvo svetoga Petra.

Gregorius episcopus servus servorum dei karissimo in Christo filio Colomanno regi illustri salutem et apostolicam benedictionem. Pro fidei meritis, qua rutilare diceris ad obsequia redemptoris, te libenter speciali favore prosequimur, et que tibi prosperitatem adiciant, liberaliter elargimur, firma credulitate tenentes, quod quanto gratiam grandiorem ab apostolica sede perceperis, tanto ferventiori studio ad exterminium pravitatis heretice laborabis. Hinc est, quod te affectionis paterne brachiis amplexantes, personam tuam cum omnibus bonis tuis que impresentiarum rationabiliter possides sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti patrocinio confirmamus, districtius inhibentes, ut dum pro reverentia redemptoris contra hereticos perstiteritis debellandos, nullus super bonis eisdem te presumat indebite molestare. Nulli ergo etc. nostre protectionis et inhibitionis infringere etc. Si quis autem etc. Datum Perusii XVI. kal. novembris, pontificatus nostri anno octavo.

Scriptum est super hoc (Stephano) episcopo Zagrabiensi. Cum illustrissimum in Christo filium Colomannum regem illustrem, qui zelo fidei ac devotionis accensus, signo vivifice crucis assumpto, proposuit hereticos de Sclavonie partibus in manu forti et brachio extento viriliter extirpare, cum omnibus bonis suis que impresentiarum rationabiliter possidet sub beati Petri susceperimus protectione ac nostra, inhibentes districtius, ut dum pro reverentia redemptoris contra prefatos hereticos perstiterit debellandos etc. ut supra usque molestare; fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsum contra protectionis et inhibitionis

nostre tenorem non permittas ab aliquibus indebite molestari, molestatores huiusmodi etc. ut supra. Datum ut supra.

Theiner Monum. Hungariae I. 130 (iz reg. orig. an. VIII. ep. 252. fol. 214). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 322. — Potthast Reg. pont. I. no. 9735.

363.

1234, 17. oktobra. U Perugiji.

Grgur IX. papa nalaže biskupu bosanskomu, neka junački iskorenjuje herézu.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Johanni) episcopo Bosnensi salutem et apostolicam benedictionem. Exultamus in domino et ei gratiarum exolvimus actiones, quod dilectus filius noster J(acobus) Prenestinus electus, tunc apostolice sedis legatus, ad purgandam terram Bosne, que velut terra deserta et invia diu luxit et languit, spinis eam replentibus et urticis factaque cubile draconum et pascua structionum, in tenebris et umbra mortis versabatur fere totaliter, prudenter intendes, ... quondam episcopo Bosnensi exinde, culpis suis exigentibus, de mandato nostro amoto, te de quo sinceram in domino conscientiam obtinemus, genti eiusdem terre auctoritate nostra prefecimus in episcopum et pastorem. Nos igitur ratum et gratum habentes ac sperantes, quod per te utpote vas electum a domino tam in episcopatu tuo quam locis adiacentibus heretica pravitas extirpetur, fraternitatem tuam monemus et hortamur in domino, per apostolica scripta tibi serie mandantes, quatenus assumpta virtutis constantia et spiritu ad fortitudinem roborato ad hoc sic efficaciter et sollerter intendas, quod de sparso semine colligere valeas manipulos fructuum eternorum. Ut autem officii tui debitum contra pestilentes huiusmodi liberius et efficacius prosequaris, universis catholicis per regnum Ungarie constitutis, qui ad commonitionem tuam crucis assumpto caractere ad hereticorum exterminium se accinxerint, illam indulgentiam illudque privilegium elargimur que accedentibus in terre sancte subsidium conceduntur. Datum Perusii XVI. kal. novembris, pontificatus nostri anno octavo.

Theiner Monum. Hungariae I. 130 (iz reg. orig. an. VIII. ep. 256. fol. 213). — Ripolli Bullar. ord. praedic. I. no. 113. — Pray Hierarch. II. 411. — Katona Hist. crit. V. 711. — Féjer Codex III. 2. 397. — Fermendžin Acta Bosnae no. 47. — Potthast Reg. pont. 1. no. 9738. — Kukuljević Reg. no. 304.

364.

1234, 17. oktobra. U Perugiji.

Grgur IX. papa obećaje križarima protiv heretika pokroviteljstvo svete stolice.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis Crucesignatis contra hereticos Sclavonie in partibus Ungarie constitutis, salutem et apostolicam benedictionem. Sacrosancta romana ecclesia etc. usque confovere. Cum igitur zelo fidei ac devotionis accensi, signo vivifice crucis assumpto, proposueritis in Sclavoniam contra hereticorum perfidiam proficisci, nos vestris iustis precibus inclinati personas vestras cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possidetis sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, statuentes, ut postquam arripueritis iter peregrinationis huiusmodi, ea omnia, donec de vestro reditu vel obitu certissime cognoscatur, integra maneant et quieta. Nulli ergo etc. nostre protectionis et constitutionis infringere etc. Si quis autem etc. Datum Perusii XVI. kal. novembris, pontificatus nostri anno octavo.

Scriptum est super hoc (Stephano) episcopo Zagrabiensi. Cum dilectos filios crucesignatos contra hereticos Sclavonie in partibus Ungarie constitutos, qui zelo fidei ac devotionis accensi, signo vivifice crucis assumpto, proposuerunt in Sclavoniam contra hereticorum perfidiam proficisci, cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possident sub beati Petri susceperimus protectione ac nostra, statuentes, ut postquam etc. usque integra maneant et quieta; fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus non permittas ipsos contra protectionis et constitutionis nostre tenorem ab aliquibus super hiis indebite molestari, molestatores huiusmodi per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Datum ut supra.

Theiner Monum. Hungariae I. 129—30 (iz reg. orig. an. VIII. ep. 251. fol. 213). — Wenzel Cod. Arpad. VI. 321. — Potthast Reg. pont. I. no. 9733. — Kukuljević Reg. no. 304 (donosi u jednom regestu ovo pismo i prijašnje pod br. 363).

*

365.

1234, mjeseca oktobra. U Rabu.

Općina rapska i senjska utvrdjuju ugovor sklopljen godine 1205.

In nomine domini. Anno eiusdem incarnacionis millesimo CC. tricesimo quarto, indicione VIII., mense octobris, Arbe, temporibus equidem domini nostri Jacobi Teupuli incliti ducis Venecie, Dalmacie atque Crohacie et Jordani venerabilis Arbensis episcopi. Ne processu temporis ducatus in dubium et a memoria recedat quod subtili statuitur ordinatione, idcirco dominus Jordanus Arbensis episcopus, Christoforus Maldi, Nicholaus de Rusaldo et Ciprianus de Madio, qui pro tota communitate Arbensi fuerunt electi ad resecandam omnem controuersiam que inter communitatem Arbensem et communitatem Segniensem suborta esse uidebatur, et frater Radoslaus domus Templi de Segna qui dicitur Pristiç, Kaduch filius eius sethenichus, Prodancius quondam iudex atque Radona sedulus qui simili modo pro sua comunitate Segnensi fuerunt electi ad eandem controuersiam resecandam, hanc recordationis et constitutionis cartam per manus notarii perpetualiter firmiter habendam et tenendam fieri iusserunt, inprimis itaque pari et concordi uoluntate affirmantes: (pro) perpetuo illud instrumentum confectum et coroboratum per manus quondam Petri diaconi et Arbensis notarii; tenor cuius talis est:

Slijedi ugovor gradova Senja i Raba od god. 1205. mjeseca maja pod br. 44.

† Ego Cresce de Piçiga examinator in hoc exemplo manum misi.

Et ego Juannus Arbensis notarius hiis interfui rogatus et de mandato domini Marci Ziani Arbensis comitis atque iudicum autenticum huius exempli, vt vidi et perlegi, et secundum quod in eo continebatur, ita in hoc exemplo nil addens uel minuens scripsi, compleui et roboraui, concurente anno domini M°. CC°. quinquagesimo tercio, indictione vndecima.

Izvorna kopija od god. 1253. u zemaljskom arkivu u Zagrebu (doc. medii aevi).

Farlati Illyr. sacrum V. 240. — Wenzel Cod. Arpad. VI. 560. — Kukuljević Reg. no. 301.

366.

1234, 5. decembra. U Rabu.

Općina rapska ustanovljuje postupak sa zločincima.

Anno dominice incarnacionis millesimo CC⁰. tricesimo quarto, indictione VIII., mense decembris, die quinto intrante, Arbe, temporibus equidem domini nostri Jacobi Teupoli incliti ducis Veneciarum, Dalmacie atque Crohacie et Jordani venerabilis Arbensis episcopi, et Marci magistri, Petri egregii comitis. Nos quidem Marcus magistro(!), Petrus comes Arbensis, Petringna et Clemens atque Christophorus iudices una cum consiliariis omnibus, videlicet Nicolao de Rufaldo, Cipriano de Madio, Madio Telcho, Kalenda, Petro de Permanno et Creste Gambegrosse et cum procuratoribus nostri comunis Duymo de Jacobo et magistro Dobro atque cum aduocatoribus Abundo Dabraruçe, Jacobo de Sergio, Dimingna de Gambegrosse et Vito Crissene hoc bannum fieri iubemus habendum et firmiter tenendum amodo in antea usque ad purificacionem beate Marie mensis februarii primitus uenturum et ab inde usque ud vnum annum, ita scilicet: quod si quis uunerauerit(!) aliquem huius terre cum gladio aliquo, uel cum lapide seu ligno, qui hoc fecerit, soluat viginti quatuor perperos bonos, de quibus dominus comes octo habeat, communitas VIII. et qui malum sustinuerit VIII.; tamen de uulnerato in prouidencia curie fiat. Et si non habuerit, unde soluere posset, perdat manum dexteram, et si de illa percussione fuerit mortuus, soluat centum perperos, de quibus comes tertiam partem habeat et vxor defuncti uel eius filii seu parentes duas partes, et expellatur de hac ciuitate et nunquam in ea redeat nec cum uoluntate parentum interfecti, et si non habuerit, unde soluere posset et captus fuerit, suspendatur. Preterea quicunque furatus fuerit aliquas res et inuentus fuerit, pro vnoquoque soluat decem et bannum currat, et si latro citatus fuerit, acurate et certa die usque ad uesperas non uenerit, sit condempnatus de illo furto, et qui eum citauerit et non conuenerit, perdat ius suum. Et si latro a duobus furtis et supra emendauerit et probatum fuerit, non ualeat se purgare nec cum ferro, tamen in prouidentia curie de latrone condempnato fiat. Item qui fecerit indicaturam super hominem qui ferrum portare debuerit, iuret quod per fraudem neque per ullum ingenium seu malam uoluntatem de furto sibi facto fecit indicari, et nullus latro habeat aduocatum, nec pater pro filio, frater pro fratre, dominus pro seruo et suis domesticis. Preterea si quis (a) commorante in aliquo suo loco et ab aliquo malefactore fuerit molestatus, qui bona eius uellet diripere et malefactor ille fuerit interfectus siue uul-

neratus, ille qui eum interfecerit uel uulnerauerit nullum bannum soluat, sed a communitate tueatur et sustentetur. Item si qua mulier fecerit erbarias et probatum fuerit, non ualeat se purgare nec cum ferro, et si ceciderit, conburetur. Et si quis querendo suum furtum ad aliquem locum iuerit cum nuncio curie seu cum aliquo alio bono homine, et aliquis sibi contraierit et non permiserit locum illum querere, qui hoc fecerit latro permaneat. Item si quis de aliquo maleficio in testem nominatum(!) fuerit, testis ille iuret rei ueritatem dicere, et si iurare noluerit, soluat XII. perperos, qui uero furtiue poma uel erbas de ortis seu uuas de vineis acceperit, soluat III. perperos, item de omnibus bannis primo soluat qui iniuriam sustinuerit et postmodum dominus comes. Super hiis autem sic ordinamus, ut si quis fuerit interfectus et interfector negaret et pro mortuo nullus esset qui per bellum uellet probare mortem illius hominis, tunc debet per communitatem poni bellatorem ad probandum, et quotquot fuerint inuenti culpabiles de morte illius mortui, soluant bannum, ut superius est dictum. Acta sunt hec in communi curia coram hiis appositis testibus: Martino de Duymo, Madio Ginani, Duymo Romasulla, Micha de Barba et aliis.

† Ego Christoforus Cotopagna examinator et iudex manum misi.

Et ego Lanfranchus Arbensis notarius interfui et rogatus, ut audiui et vidi scripsi, compleuique et roboraui.

(Signum notarii.)

Original u zemaljskom arkivu u Zagrebu (doc. medii aevi).

367.

1234.

Koloman herceg hrvatski daje Virovitici povlastice i sloboštine.

Colomanus dei gracia rex et dux tocius Sclauonie vniuersis presens scriptum inspecturis salutem et omne bonum. Que aguntur in tempore, ne labant cum eodem, prudentum (sagacitas) stabiliuit ea litterarum testimonio roborare. Noscat igitur tam presens vniuersitas quam futura, quod nos hospitibus nostris de magna villa Wereuche tam ad presens existentibus quam superuenientibus talem constituimus libertatem, vt et libere venire possint cum omnibus pecuniis suis et recedere quo voluerint absque diminucione omnium rerum suarum tam domibus suis venditis quam aliis suis necessariis. Preterea concessimus eisdem, quod si quis sine herede decesserit ex ipsis, possit libere pecuniam suam et omnia quecunque habuerit cuicunque voluerit siue cognatis suis siue pro remedio anime disponere.

Item constituimus eis, quod nobis de qualibet porta quatuor pondera persoluere cum statera loci teneantur, siue plurime sint posite mansiones in vna curia. Preterea constituimus, quod nullus iudex in causis eorum ipsis possit iudicare nisi solummodo villicus eorum pro tempore constitutus cum ciuibus ville eiusdem cum, iuratis qui quidem coniurati ad facienda iudicia fuerint conputati seu destinati. Preterea statuimus eis iuxta libertatem ipsorum, vt in maiorem ville vnum ex ipsis quem voluerint eligant et nos confirmamus, relinquentes hoc in voluntate ipsorum, vt annuatim probato termine(!) maioris ville eorum deponere possint. Statuimus eciam eisdem, vt tributum in nullo loco dare teneantur extraneo. Item constituimus eis concedentes, quod neque equos neque currus, qui pows vocantur, nec legaciones deferre, nec victualia aliqua, nisi vna die pro munere, nec victualia bani que zalusina vocantur dare teneantur. Et vt hec talis a nobis concessa libertas non possit reuocari, consensu et consilio omnium iobagionum nostrorum, videlicet Jule bani filiorumque eiusdem, Jule magistri thauarnicorum, Nicolai comitis de Zala, Opoy comitis de Symigio, Georgii comitis de Wolko et aliorum litteras nostras sigilli nostri munimine roboratas dare concessimus. Datum anno ab incarnacione domini millesimo CC^mo^ tricesimo quarto.

Iz prijepisa stolnobiogradskoga kaptola od god. 1356. 6. aprila, koji se nalazi u državnom arkivu u Budimpešti (M. O. D. L. 33.405; stara sign.: N. R. A. fasc. 590. no. 19).

Fejér Codex III. 2. 412—3. — Kukuljević Jura I. 58—9. — Kukuljević Reg. no. 308.

368.

1234.

Pred zagrebačkim kaptolom vraćaju Ilija i Šimun, sinovi Petra, Ivanu Radoševu zemlju Budindol.

Capitulum Zagrabiensis ecclesie vniuersis tam posteris quam presentibus ad quos presens pagina peruenerit salutem in domino. Ad omnium deferimus agnicionem, quod Elyas et Simon frater eius, filii scilicet Petri, Johanni duellatori filio Rados, quia pro ipsis personam suam periculo duelli exposuerat, in precium huiusmodi laboris quandam terram nomine Budindol, quam olim pater iamdicti duellatoris patri ipsorum vendiderat, libere et iure proprietario reddiderunt possidendam, nichil sibi de adherenciis eiusdem terre retinentes. Preterea quandam partem terre illi conterminatam sepedictus duellator ab ipsis precio comparauit et super

vtroque facto nostrum inuocans testimonium, prefatos viros nostra statuit in presencia, quorum pari confessione nos predicte rei seriem cognoscentes, hominem nostrum qui cum vicinorum consciencia predictas terras certis metarum differenciis circumscriberet destinauimus. Prima igitur meta est apud quendam riuulum qui dicitur Melnicha, quem riuulum transit via, a cuius ripa vna est malus, ab altera arbor qui hungarice dicitur egurfa, cum eadem via procedens versus orientem venit ad quendam montem ibique predicta via iungitur cum alia et ibidem sunt due mete terree, inde declinans versus aquilonem venit ad montem Jazouina ibique sunt due mete terree, et a prima meta vsque huc vicina est terra Guerdine filii Ladise et fratrum eius, post latus ipsius montis tendens versus orientem venit ad riuulum Ribnic apud quem riuulum est fons et due mete terree, inde versus orientem venit ad montem ibique sunt due mete terree in quibus sunt quercus, inde descendens venit ad vallem in qua valle protenditur ad Crapinam et vsque huc a monte qui Jazouina dicitur vicina est terra Turde comitis, inde secus Crapinam venit ad locum vbi riuulus qui Riutna dicitur iungitur cum Crapina et vsque huc vltra Crapinam vicina est terra Elie et Cosme, et cum ipsa Crapina venit ad molendinum Domozlai ibique vltra Crapinam accedit terra Hrastchine, inde cum quodam riuulo versus occidentem venit ad montem et ibi pirus est pro meta, inde venit ad caput riuuli qui Ribnic dicitur et cum eodem riuulo venit ad Melnicham, a Crapina autem vsque ad Melnicham vicina est terra Johannis supradicti et fratrum suorum, inde iuxta Melnicham uersus aquilonem protenditur ad primam metam. Hoc eciam sciendum, quod super vtraque terra fideiussoriam caucionem prestiterunt Jacou filius Martini, Hrane filius Dragos et nos ad peticionem vtriusque partis testimonium de predictis perhibentes duobus litterarum paribus per ordinem alfabeti signatis et per medium diuisis factum dedimus annotari, vt ex litterarum conferencia rei probacio possit inueniri. Datum anno M°CC° XXXIIII., existente secundo Stephano Zagrabiensi episcopo, domino Mathia preposito, magistro Pangracio archidiacono et cantore, magistro Johanne lectore, Cornelio decano, Gregorio custode.

Original u arkivu kneza Batthyány-ja u Körmendu (acta antiqua. Alm. V. Lad. III. no. 42). Na žuto-crvenoj svilenoj vrvci visi pečat kaptola zagrebačkoga. — Originalni prijepis kaptola zagrebačkoga od god. 1429. u arkivu jugoslavenske akademije u Zagrebu (dipl. a. 1234.).

Wenzel Cod. Arpad. VI. 558 i XI. 272. — Kukuljević Reg. no. 306.

369.

1234.

Keled podban i župan zagrebački dosudjuju Junoši neku zemlju.

Keled vicebanus et comes Zagrabiensis universis ad quos praesens scriptum pervenerit salutem in domino. Noverit omnium discretio, quod Junosa accepto pristaldo Crachonum super quadam terra nomine Mosochana nostram traxit ad praesentiam. Partibus itaque coram nobis constitutis praedictus Junosa proposuit, quod Crachonus memoratam terram vi usurpasset, eam tamen sibi haereditario iure pertinere. Cumque super hoc diversis modis hinc inde tractatum fuisset, nos cum aliis nobilibus terrae qui aderant, scilicet Petro, Jarozlao et aliis multis, probationem indiximus hoc modo, ut ipse adhibitis secum quinque testibus idoneis et praestito sacramento quae impetebatur sibi iustificaret. Termino itaque ad hoc deputato dictus Crachonus viribus testimonii omnino deficiens, adiudicatam sibi probationem exhibere non potuit. Nos igitur ipsum convictum esse decernentes iuxta iuris exigentiam, saepedictum actorem misimus in possessionem terrae, quam rationabiliter optaverat. Deinde pristaldum nostrum nomine Vidomer sibi dedimus, qui praesentibus vicinis ipsam terram certis metarum differentiis circumquaque vallaret. Incipit enim meta ipsius terrae ab aqua Mosochana, et ibi in rippa eiusdem aquae est meta terrea in arboribus piri et gertanfa, inde tendit versus meridiem per viam quae dicitur borchi; inde ad arborem tulfa et ibi est meta terrea, inde ad arborem jelsa; inde ascendens ad montem ubi est meta terrea, inde ad arborem tulfa; inde divertens versus occidentem conterminatur terrae Petri comitis; inde descendit per vallem, quae dicitur Jazinne ad aquam Mosochana; et inde per eandem aquam venit ad primam metam. Et ne hoc quod per nos iustis modis diffinitum fuit, recidivae questionis scrupulo possit irritari: nos in testimonium eiusdem facti dedimus praesentem paginam nostri sigilli munimine consignatam. Acta sunt haec anno M⁰CC⁰XXX⁰IIII⁰., domino Colomano rege et duce Sclavoniae, et Jula bano existentibus.

Wenzel Cod. Arpad. XII. 681—2. — Laszowski Spom. Turopolja I. 5—6. — Kukuljević Reg. no. 237.

370.

1234.

Ugolin nadbiskup kaločki dosudjuje posjed Zelbarovnu Ivanki od plemena Sudan.

Ugulinus dei gracia Colocensis archiepiscopus et aule regie cancellarius vniversis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in salutis auctore. Innotescere uolumus presentibus ac futuris, quod cum Hozuga abbas de Grab et Bertolo ministerialis eiusdem ecclesie, conuenissent in nostra presencia, Iwankam filium Abraam de Sudan conquerentes de ipso, quod quandam terram iam dicte ecclesie que Zelbarouna dicitur sitam ad Orauam per uiolenciam occupatam contra iusticiam detineret; respondit prenominatus Iwanka, non violenter, sed iure empcionali in possessionem eiusdem terre se uenisse. Ad quod probandum eiusdem terre uenditores filios scilicet Budur, Jacobum et Petka patronos superius dicte ecclesie in nostra constituit presencia, qui publice sunt professi se iam dictam terram Iwance uendidisse. Quorum cum eciam simplici assercioni credi potuisset, ad maiorem tamen iuris exaccionem uisum est nobis nostrisque assessoribus uidelicet: uenerabili Borislao episcopo Senensi et Danieli archidiacono Bachiensi et Martino bano et Andree comiti, ut dicti Jacobus et Petka assercionem suam iuramento confirmarent. Prestito igitur sacramento in nostra capella, abbate et suo curiali comite pro merito condempnatis, sepedicta terra pacifice et sine contradiccione aliqua est Iwance restituta empcionis iure quod allegauerat possidenda, et in eiusdem terre possessionem per fidelem nostrum clericum Benedictum est introductus. Cuius terre prima meta posita est super montem Camuna burda per quam distinguitur a terra ecclesie de Grab, ab eo autem loco uergit uersus septemtrionem per quendam cliuium, qui vulgo Cnesberc appellatur et procedit inter duo fontana, que Joloue uocatur usque ad aquam Pucur et per Pucur tandit superius usque ad fontem Luplan; exinde uero ascendit in montem qui dicitur Stoyla et uadit iuxta terram in meta de Noac et tendit uersus orientem Kencelberc(!) usque Bedech. Vt autem super possessione huius terre controuersie emersure in posterum argumento late sentencie sopiantur, nos ad stabilitatem rei geste presentem conscribi iussimus paginam et sigillo nostro roborari. Datum per manus magistri Johannis notarii nostri canonici Bachiensis, anno gracie M°CC°XXX°IV°., pontificatus nostri anno quinto decimo.

Original na komu visi pečat nadbiskupov u arkivu kneza Esterházy-ja u Željeznom.

Wenzel Cod. Arpad. VI. 557—8.

371.

Oko god. 1234.[1]

Matija Ninoslav ban bosanski potvrdjuje Dubrovniku privilegij Kulina bana.

Оу име оца и сина и светаго доха аминь. Азь рабь божи Матѣи а одмѣломь Нинославь бань босньски велики, кле се кнезоу Доубровькомоу Жань Даньдолоу и всеи опкинѣ Доубровьчьком, такомь смь се клетвию клель, какомь се е бань Коулинь клель: да ходе Власи свободно ихь добитькь, тако како соу в бана Коулина ходили безь все хабе и зледи; а ѣ коудѣ оклада, тоудѣ си ходите простраио и здраво, а ѣ приѣти какоре самь себѣ и наоукь давати од все зледи. А се писахь именемь Десое, граматигь бана Нинослава велиега босньскога, тако вѣрно какоре в прьвыхь. А се еще: ако вѣроуе срьблинь влаха, да се при прѣдь кнеземь; ако вѣрое Влахь Срьблина, да се при прѣдь баномь, а иномо Влахо да не боуде изма. Боже ре ти дай здравие.

Original u dvorskom arkivu u Beči.
Miklosich Monum. Serbiae 24—5. — Kukuljević Reg. no. 314.

372.

Oko god. 1234[1]. (U Dubrovniku.)

Ivan Dandulo knez dubrovački sklapa savez i prijateljstvo sa Stjepanom Vladislavom kraljem srpskim.

✝ Вь име отьца и сина и светаго доха. Азь Жани Даньдоль, кнезь Доубровьчьски, сь всѣми болѣри и сь всобь опкиновь градьсковь кльнемо се тебѣ господиноу кралю всѣхь Рашкихь земле и поморьскихь Владиславоу, в господа бога нашего Исоу Христа и в прѣсветоу богородицоу и в чьстиы и животворещи крьсть и в света божиѣ еваньгелиѣ и в все свете оугодникше богоу оть вѣка без всаке ноужде, нь своимь хтѣнием и своовь воловь, чистѣмь срьдьцемь и правовь вѣровь без всакога пропадства и зьле мысли,

[1] Posljednja godina kneževanja Dandolova.

ꙗкоре ѡ(дь) дьнешнега дьне да ти смо прьѣтели правы, и да смо с тобовь єдиновь мыслию и єдинѣмь срьдьцемь неразлꙋчно до живота нашега и твоєга, и кто є твои прьѣтель, да мꙋ смо прьѣтелие, а кто твои врагь прибѣгне ꙋ нашь градь кь намь, да ти не испакости нищаре, ꙋ нась бꙋде; ако ли что испакости, да є мы платимо; ако ли га не платимо, да ѡнога самога да ти дамо; аке ли тога не ꙋчинимо, да да є на нась клетва сиѣ. И ако ти се згоди кое насилые, и прибѣгнеши ꙋ градь нашь к намь, да те примемо ꙗко господина сь всаковь почьстию и сь всакимь прьꙗтиемь сь всѣми твоими болꙗры и с инѣми всѣми твоими кои се с тобовь згоде, и колико вьзлюбиши прѣбыти ꙋ нась, да си прѣбꙋдеши сь всаковь почьстию, а зла да ти не ꙋчинимо никогаре ни тебѣ самомꙋ господинꙋ ни госпоћи женѣ твоеи ни дѣци твоеи ни добыткꙋ твоємꙋ всакомꙋ ни болꙗромь твоимь и ни всакомꙋ никомꙋре твоємꙋ ни добыткомь имь, нь паче да имашь почьсть и хранꙋ противꙋ моћи нашеи ꙗко и господина, и кьга си вьсхоћеши поити имамо ѡдь нась, да си поидеши свободно сь всакою почьстию и сь всѣми твоими и сь добыткомь всакымь твоимь и ѡнѣхь добыткомь всакимь, а мы да те испратимо; и земли твоеи и градомь твоимь да не пакостимо ни плѣномь ни гꙋсовь ни ѡчивѣсть ни таемь, нь паче да имь прьѣмо ꙗко и самѣмь намь; и да стоимо ꙋ старихь меѓахь, а прѣс-то да не посежемо никакоре; а добыткь, єре смо рекли дати, да ти дамо тисꙋћю перьперь и петь десеть лакьть скрьлата чистога и чрьленога, когаре ты самь господинь ѡблюбиши: то половинꙋ да ти дамо сьга петь сьть перьперь и ѡнꙋзи петь десеть лакьть скрьлата, коєре тебѣ ꙋгодно бꙋде, а дрꙋгꙋ петь сьть перьперь да ти дамо до божика, а ѡть тога да ти не ꙋдрьжимо всега ни мала, нь да ти подамо все испльнено; и цариникь твои да стои ꙋ нась неврѣгень ѡдь нась никакоре, и что є твоѣ правина, да ти ю подаемо всꙋ скрьшенꙋ; и кьга ѡдь нась ꙋстрѣбꙋеши помоћи по морꙋ и поидемо ти на помоћь, да ны простишь тога лѣта все, что имамо законь давати, и кꙋпцємь нашимь, кои вьсходе по твоеи земли, царинꙋ, ꙗко и господинь свето почивьши дѣдь ти и господинь свето почивши ѡтьць ти, кьга има смо помагали, прашала ны ста: аке ли не ꙋзможемо ити на помоћь ти, то да си ꙋзимашь все, како ти є законь. И такоге ти се и мы кльнемо, како ти се сꙋ и ты болꙗре посли наши клели. Маѳѣи Бꙋдачикь

и Крькашь Маньгеревикь и Петрь Срѣкикь, и никоимре ꙋзрокомь да не раздроушимо сие клетке с тобовь, нь да ю дрьжимо тврьдо. И ако се коѣ крамола ꙋчини мегꙋ нами, да се сꙋдомь исправла, а клеткꙋ вынꙋ да дрьжимо к тебѣ непомьчно. И како хокемо сие все схранити, что се пише ꙋ сиеи клеткѣ, тако да нась богь сьхрани на семь свѣтѣ и ꙋ бꙋдꙋкемь: ако ли прѣстꙋпимо и едно ѡдь сега, что смо ꙋговорили с тобовь и ꙋписали здѣ, да ны богь сьпьне и света богородица и вси свети, кои се пишꙋ ꙋ сиеи клеткѣ и на семь свѣтѣ и на-номь.

Na ledjima:

Capitulum regis Vladislavi et Johannis Danduli.

Prijepis XIII. vijeka u dvorskom arkivu u Beču.

Miklosich Monum. Serbica 22—3 (datira 1234—1240.). — Šafařík Památky. Listiny 10. — Kukuljević Reg. no. 310.

Latinski prijevod XIII. vijeka s dodatkom:

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego quidem Johannes Dandulus comes Ragusae cum omnibus nobilibus et cum toto communi Ragusae juramus vobis domino regi totius Rasse et maritime Vladislavo in domino nostro Jesu Christo, in gloriosam virginem dei genetricem et ad lignum domini et ad sancta dei evangelia et ad omnes sanctos qui ab initio placuerunt deo, bona nostra voluntate et sincero animo et recta fide et sine nullo(!) ingenio et sine ulla mala voluntate, quod ab hodierna die simus vobis veraces amici de una cogitatione et uno animo, non divisi diebus nostris et diebus vestris et amicis erimus amici. Et quicumque vester inimicus fugerit ad nostram civitatem ad nos, stando apud nos nihil vobis noceat, et si aliquid offenderit, nos illud componemus, quod si non componerimus ipsum, vobis dabimus. Et quando ei placuerit exire de nostra civitate, non dimittemus in terram vestram, sed ut conducamus eum in alienam terram. Et si ipse de aliena terra venerit et depredaverit terram vestram et fugerit ad nos, ipsum recipiemus, quod habuerit depredatum, totum reddemus. Et si vos domine rex dederitis ei gratiam et in terram suam retornaveritis et si habente baliam aliquid tulerit in terra regni uestri, cum illo recipiemus eum. Et si ipse fugiendo ante vos vel ante gentem vestram, aliquid et adduxerit in civitatem, reddemus illud, et si hoc non fecerimus, hoc sacramentum sit super nos. Et si

evenerit aliqua fortia et fugeris ad nostram civitatem ad nos, recipiemus vos sicut dominum cum omni honore et cum omni amore, cum omnibus vestris magnatibus et cum omnibus aliis vestris, qui vobiscum fuerint. Et quantum placuerit vobis stare apud nos, stetis et nullum malum faciemus domino neque uxori vestre neque filiis vestris neque ullo alio vestro neque habere eorum, sed ut habeatis honorem et salutationem secundum nostrum posse sicut dominus. Et quandocumque volueritis ire de nobis ad aliam partem, ibitis scapuli cum omni honore cum omnibus vestris et toto habere vestro et cum toto habere eorum et nos te conducemus. Et terrae vestrae et civitatibus vestris non offendemus, nec manifeste nec occulte, sed ut amemus eas sicut nosmet ipsos, et ut stemus in antiquis maceriis et plus de illis non comprehendamus nullo modo. Et comercarius vester stet apud nos et a nobis nullum scandalum habeat. Et quod est de vestra iustitia tantum ad plenum tibi damus. Et quando vos per mare adiutorium a nobis quesieritis et ierimus tibi in adiutorium. In illo anno dimittas nobis totum illud, quod habemus in usum dandi et nostris mercatoribus, qui ambulant per terram dimittas datium, sicut scilicet avus vester et pater vester, quando adiuvabamus illos, dimiserunt nobis. Si autem non potuerimus ire vobis in adiutorium, tollas totum illud, quod est de consuetudine. Et etiam sic iuramus, sicut nostri nobiles nuntii iuraverunt: Matheus Bodatie, Gervasius Naymeri et Petrus de Sretta et per nullam occasionem rumpemus hoc sacramentum vobiscum, sed ut firmum teneamus. Et si aliquid iniustum factum fuerit inter nos, cum iudicio reparetur et sacramentum semper tibi tenebimus firmum. Et secundum quod volumus omnia ista observare, quae scripta sunt in hoc sacramento, sic nos dominus conservet in hoc seculo et in futuro. Et si nos aliquid de hoc, quod locuti sumus, transgredierimus vobiscum, vel de hoc, quod scriptum est hic, iret nobis dominus et sancta mater domini et omnes sancti, qui hic scripti sunt in hoc seculo et in futuro. Et[1] secundum quod est consuetudo avi vestri et patris vestri, civitas cum terra ut habeat legem inter se de sancto Michaeli usque ad sanctum Georgium. Signum Petri Ballislave, Johannis Bogdani, Velcii Bladimiri, Martinusii Gervasii, Andreae Ballislave, Jacobi Negomire, Dabrane Proculi, Cerne Vitane, Michaelis Petzane, Petri Srette, Grubesce Gunduli, Calende Cerneche, Nyciforii Srette, Martini Calende, Grubesce Ballislave, Goyslavi Theodori.

Stephanus[2] Vladislavus cum dei adiutorio rex totius terrae de Rassa, Dalmatie, Tribunie et Aculnie. Iuro vobis amicis avi mei et patris mei et meis, comiti Ragusae et omnibus nobilibus et universae communi

[1] Ovo dalje dodaje latinski prevodilac. [2] V. original u br. 376.

de parvo usque ad magnum per meam voluntatem, mundo corde, sine ullo ingenio, quod ab hodierno die, si steteritis in hoc sacramento ad quod iurati estis mihi, tenebo vos diebus meis in omni iustitia, qua tenuerunt vos avus meus et pater meus, et nullum malum vobis faciam nullo modo, donec tres sententias vobiscum fecero. Et si hoc praeteriero, deus mihi iret et sancta mater domini et omnes sancti, qui ab initio placuerunt deo.

Prijepis XIII. vijeka u dvorskom arkivu u Beču.
Wenzel Cod. Arpad. XI. 319—21. — Kukuljević Reg. no. 311.

373.

Oko god. 1234.[1]

Ugovor prijateljstva izmedju Šibenika, Spljeta i Dubrovnika.

Illustri et magnifico viro militi et domino Johanni Dandulo, strenuo comiti, iudicibus et universo consilio Ragusinae civitatis. G(regorius) Spalatinus ac Sibenicensis comes, iudices et consiliarii cum universo populo eiusdem civitatis tamquam amicis et karissimis cognatis, salutis et amoris vinculum insolubile permanere. Cum alternae societatis et amicitiae fedus inter nos sit antiquitus dante domino stabilitum, omnino videtur congruum et consonum rationi, ut idem sit in iustis negotiis exercendis voluntatis affectus. Quia ut ait sapiens: idem velle atque idem nolle ea demum est vera amicitia, hec(!)[2] decet aurem cordis avertere(!) si aliqua hutilia(!) vel gratuita quondam gessimus erga vos, sicuti vestra discretio melius potest agnoscere. Quoniam memores estis credimus de guerra, quae inter nos erat quondam et comitem Petrum, quem nihil de rebus vestris pene(!) nos habere voluimus, immo diximus et notum vobis fecimus, ut omnia quaeque vestra, quae erant in insula et in eius districtu, salva essent apud vos, quia inimico nostro praenominato comite Petro in omnibus quaecumque potuerimus offendere, nulli parcamus absque rebus vestris. Et si aliquis de nostratibus ignorantia fecerit et de rebus vestris acceperunt(!), statim omnia integra ad vos reddiderit. Sed vos non eodem modo ea quae nobis a vestratibus sunt ablata, reddi fecistis. De hoc quod queritis res vestri inimici regis, qui cotidie vos insidiat, multum gaudemus, si resistere sibi poteritis. Propterea ad benignitatem vestram dominum Johannem iudicem cum eodem domino Cazetta[3] cui sunt res ablatae, mittimus rogans(!), quod eos benigne reci-

[1] Posljednja godina kneževanja Dandulova. [2] Wenzel čita: nec. [3] Vidi br. 346.

pientes, his quae dixerint fidem adhibeatis. Noscat ergo vestra prudentia, quod si preces nostras exaudiveritis in hac parte, vestras admittemus tempore opportuno.

Izvana:

Domino Johanni Dandulo comiti, iudicibus et consiliariis.

Original u dvorskom arkivu u Beču (Sebenico et Spalato 163/5).

Ljubić Listine I. 56—7. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 276—7. — Kukuljević Reg. no. 325.

374.

Oko god. 1234.[1]

Andrija knez humski sklapa savez i prijateljstvo s Ivanom Dandulom knezom dubrovačkim.

**† Вь име ѡтьца и сына и светаго дꙋха. Ꙗ кнезь вели Хль-
мьскы Аньдрѣи сь всѣми властелы своими кльнꙋ се кнезꙋ Дꙋбро-
вьчькомꙋ Жань Даньдолꙋ и властеломь Дꙋбровьчькимь и всѣи
ѡбьћинѣ градьскои ꙋ господа бога и ꙋ свето ѥваньгелие и ꙋ чь-
стьны животворещи крьсть господьнь и ꙋ .ТИІ.** (318.) **светыхь
ѡтьць иже ꙋ Никеи, да имаю мирь сь вами ꙋ вѣки, како сꙋ и
мои старѣ имали с вашими старѣишими ꙋ стары законь, да бы
ѥ ѡтворена земла моѣ ꙋ всѣхь вашихь печалехь, а правина да
есть, а вашь чловѣкь ки приде ꙋ землю мою неволовь, комꙋ е
искана правина и неисплънена мꙋ бꙋде, ла стане и да ꙋчини
правинꙋ. Аке ли приде такь чловѣкь, комꙋ нѣ искана правина,
да мꙋ се не ꙋзьме ни тьнкь коньць, докꙋ поиде ꙋ свое мѣсто
и тамо да ꙋчини правинꙋ по томь, и да не придꙋ врьхь вась
с вашимь врагомь. Ако ли сие прѣстꙋплю, да ме сьпне богь,
света богородица и вси светы.**

Original u dvorskom arkivu u Beču.

Miklosich Monum. Serbica 24 (datira 1234—1240.). — Šafařik Památky. Listini 8. Kukuljević Reg. no. 313.

[1] Posljednja godina kneževanja Dandulova.

375.

(1234—1240.)

Stjepan Vladislav oprašta Dubrovčanima prihod žrnovički.

† Степань Владиславь милостию божиѡвь краль срьбски давамю свою милость приѣтелемь своимь сластеломь Дубровьускимь и всѣи ѡбькинѣ градскои и прашаю имь могорише, уто су давали ѡдь Жрьновиице, и никимь коньцемь да имь се сие не потвори ни ѡдь моега брата ни ѡдь присиога кога любо, до колѣ стое сь мновь у правдѣ, кою имамь с ними. Кто ли сие потвори, да е проклеть ѡдь бога и ѡдь всѣхь светыхь.

Стефан Владиславь помокию божиѡвь краль србски.

Na ledjima:

Capitularium regis Vladislaui de facto magarisi.

Original u dvorskom arkivu u Beču.

Miklosich Monum. Serbica 27. — Šafařik Památky. Listini 12. — Kukuljević Reg. no. 316.

376.

(1234—1240.)

Stjepan Vladislav potvrdjuje Dubrovniku privilegija dana im od oca njegova i djeda.

† Ѣ Стефань Владиславь[1] с помокию божиѡвь краль всѣхь Рашкихь земль и Диѡклитие и Дальмацие и Травуние и Захльмие, ѡбекѣкаю се вамь гостемь дѣдииѣмь ми и ѡуиѣмь и моимь, кнезу Дубровьуькому и всѣмь властеломь и всои ѡбкииѣ градьскои ѡдь мала до велиѣ своимь си хтѣииемь уистѣмь срьдьцем безь вьсакога пропадьства, ѣкоре ѡдь дьньшиега дьие, ако ми стоите у сиеи клетьвѣ, у кою ми се сте клели, да и до моега живота да вы дрьжу у вьсакои правьдѣ, ка(ко) вы е дрьжаль дѣдь и ѡтьць ми, и да вы ие створю иикоегаре зьла иикимьре коньцемь, доку ие створю сь вами тьрехь судь. Ако ли сие прѣступлю, да ме богь сьньие и света богородица и вси свети угождьши богу ѡть вѣка.

[1] Vidi prijevod latinski pod br. 372. pri kraju.

Стефан Владиславь с помокию божиωвь краль всѣхь Рашкихь земль и приморскихь.

Original u dvorskom arkivu u Beču.
Miklosich Monum. Serbica 25. — Šafařik Památky. Listini 11. — Kukuljević Reg. no. 315.

377.

1235, 17. marta. (U Omišu.)

Kolman omiški knez sklapa mir s Dubrovnikom.

In Christi nomine. Anno domini millesimo CCXXXV., mense martii, XVII. die. Ego Colmanus comes Dalmisii una cum meis consanguineis et parentibus et cum toto communi Dalmisii iuro ad sancta dei quatuor euangelia in presentia domini Petri Balislave uicecomitis et domini Bubanne et aliorum plurimorum nobilium Raguseorum, qui tunc temporis in Dalmisio fuerunt cum lignis suis, tenere et obseruare firmam pacem et perpetuam cum ciuitate Rag(usii), in antiqua consuetudine saluare et custodire omnes Raguseos in habere et personis sine fraude et malo ingenio.

Hii sunt iurati: Ego çomes Colmanus, Pribislavus, Calimanus, Osor, Negoslaus, Strieslaus, Nicolaus Chodimiri, Nicolaus Belcit, Bela de Uolcoe, Radoslaus de Stepco, Jesda cum fratre, Rados de Bocdauit, Prodanus de Dracano, Dragoslaus Spue, Bratoslau cum fratre, Radoūan de Obrat, Uelcoslau de Miroslau, Tupsa de Mauro, Negoslau, Bratoslau da Boliçe, Rados Lizerta, Dragotin, Bosdarius de Poclat, Gerdauez, Russota, Merzota, Velcan, Charneuit, Charnisa, Cernota, Milos, Zoptit, Dragan, Desimir, Levez, Predimir, Vitco, Chranisa, Marco Dragochna, Mlados, Rados, Gostissa, Crasan, Predimir, Lubomir, Alexi, Zarabatan, Radoslau Narinus, Oblegan, Desco, Stance, Bellos, Obrat, Milos Arcer, Dobrona, Velichna, Radinez, Bratona, Bella, Bernocha, Budislau, Uelce, Damian, Dragan, Serben, Lubomir, Martin Seraver, Perven, Desimir, Volcimir, Bostart, Ambrosi, Stregona, Uellis, Recinna, Nicola de Bel, Gnevota, Bellen, Desirat.

Na ledjima:

Patti con Almissa 1235.

Original u dvorskom arkivu u Beču (Perg. rub. Almissa 163/5 Ragusa 427/5).

Wenzel Cod. Arpad. XI. 281—3. — Ljubić Monum. Slavorum I. 51—2. — Kukuljević Reg. no. 318.

378.

1235, mjeseca marta. Na Rabu.

Grisogon opat samostana sv. Petra rapskoga očituje, da za njegovo vrijeme nije samostan sv. Krševana u Zadru davao nikakav porez u janjcima kaptolu zadarskomu.

Anno dominice incarnationis millesimo CCXXX°, quinto, indicione VIII^a, mense marcio, Arbe. Testificor ego namque Grisogonus abbas monasterii sancti Petri Arbensis in eodem et in salute anime mee et in ueritate que Christus est uerum dico testimonium, quod tempore Girardi quondam abbatis monasterii sancti Grisogoni Jadrensis eram monachus illius monasterii et licet indignus officia quam plurima in dicto monasterio habebam, set nunquam meo tempore uidi, quod pro dicto monasterio aliquod tributum de agnis in pasqua seu in aliquo alio festo daretur capitulo Jadrensi, neque sub tempore dicti abbatis me uidente uel sciente pro aliquo tributo uel antiqua seu consueta datione aliquis agnus nomine dicti monasterii datus fuit alicui de capitulo Jaderensi. Et hec quia scio et vidi, per uerum dico testimonium coram hiis appositis testibus: Cipriano iudice filio quondam Madii Alberti et Bertaldo filio Bertaldi ad hec rogatis testibus.

† Ego Dondus Arbensis canonicus examinator manum misi.

Et ego Lanfranchus Arbensis notarius interfui et rogatus, ut audiui et uidi scripsi, compleui et roboraui.

(Monogr. not.)

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XV. masso F. no. 4).

379.

1235, 13. aprila. U Dubrovniku.

Občina dubrovačka ustanovljuje miraz djevojaka prigodom udaje.

† Anno incarnacionis domini millesimo ducentesimo tricesimo quinto, mensis aprilis, tercio decimo die intrante, in consilio paruo et magno more solito per campanam coadunato et ordinata curia cum sonitu campane in puplico foro a Petro de Ballislaua uicecomite Ragusiensi et a

*

iudicibus et consiliariis de paruo et magno consilio et populo Ragusino statutum et laudatum est multis vicibus, ut amodo in antea nullus dare debeat alicui mulieri plus quam ducentos perperos nomine parchiui et non debeat dare nisi tantum decem pensas auri pro ornamento capitis, aurium et manuum et hoc in auro uel argento uel perlis secundum uoluntatem suam non computatis fazeolis et zepeys, alia autem ornamenta de auro argento et perlis tam a desponsatis quam a puellis non desponsatis deponantur. Sponsa uero possit indui more nobilis domine secundum consuetudinem ciuitatis Ragusane que talis est consuetudo: clamis de scerlato, pellis de fuynis cooperta de uiridi uel de bruno, diploys uel zuppa de zendato uel de examito; clamis de saya, pellicea de leporinis et ancilla. Que consuetudo nullatenus debeat ampliari, sed minorari possit qui uoluerit, zepeye que facte sunt maneant et possint eis uti qui habent, sed amodo in antea aliquis uel aliqua non faciat uel fieri faciat vel apportari aliunde faciat zepeyam que sit deaurata uel que habeat telam de seta, et eo die quo nupta uadit ad domum uiri, celebrentur nupcie tantum et non pluribus diebus, sive vadit die dominico sive alio die. Et panis mellatus qui fiebat, amplius fieri non debeat et rocca non debeat portari post sponsam, et exenium gallinarum uel orariorum, anulorum donaria uel mantilorum donaria uel denariorum que loco mandilorum faciebant, qui non habebant mandilia, cessare actenus debeant, et donaria que faciebant sponsus et sponsa discalciantibus non debeant amplius fieri, et torta que fiebat fieri non debeat, et sponsis eo die quo nupcie fiunt de eo quod mittebatur sicut de castrato nichil debeat mittere sponse uel sponsa sponso. Et eo die quo sponsa uadit ad domum uiri coronetur et ornetur secundum uoluntatem suam et sic possit manere per octo dies et non plus. Item consueuerat sponsus tenere duos socios per totam ebdomadam et sponsa eodem modo tenere duas socias, quod non faciant nisi per tres dies uel quatuor ad plus. Item consueuit ire sponsa ad sanctum Heliam et facere ibi expensas, quod amplius non fiat. Item in anulo sponse non ponatur pasta leuata nec ruta, nec cum uadit ad domum uiri detur ei mel ad manducandum et in pectore uiri non ponatur pasta uel ruta amplius. Item galeta plena aqua et cathedra ferea et pellis mentonina actenus fieri non debeat, et orphane uel orphana que non habent fratres cum omni possessione sua nubant sicut voluerint, et mulier uidua cum omni dote sua et cum omni eo quod dedit ei defunctus uir nubat, et si habet patrem, matrem uel fratres, nichil amplius dent ei quam prius habebat, et quicunque uult accipere uel dare uxorem extra ciuitatem uel alio modo matrimonium contrahere, non teneatur ad predicta, sed faciat ad melius quod potest. Omnis autem persona teneatur obseruare et nichil frangere

de his que inuenta sunt de facto matrimonii per sacramentum quod fecit. Et quicunque contra predicta fecerit, sit periurus et incidat in excommunicacionem que facta est per dominum Arengerium archiepiscopum et abbates Desam de Lacromono et Johannem de Meleta et Georgium de sancto Jacobo de Visniza et per quosdam monachos eorundem abbatum et per canonicos sancte Marie, uidelicet per presbyterum Petranam filium Theodori et diaconem(!) Matheum filium Theophile et per clericos Marinum filium Sabatini et Stantium filium Simonis et per presbiterum Pascalem filium Petri et presentibus fratribus minoribus fratre Xysto tunc temporis in Dalmatia fratrum minorum ministro et fratre Andrea diacono qui fuit de Veneciis et fratre Johanne qui fuit de episcopatu Brescie, scilicet de Mineruo et in conspectu uirorum et mulierum in maiori ecclesia sancte Marie, et insuper temporaliter nulla ueritas in eo credatur et nullam sentenciam dare possit in aliquo loco, nec de suis negociis aliquam racionem habere possit in curia ciuitatis Ragusii uel alterius ciuitatis, nec alicui carte quam habet pro aliquo facto credatur, sed sit inanis et cassa, et si ab eo aliquid peteretur, credatur petenti et non ei qui contra hoc fecerit, et quicunque daret alicui mulieri plus quam superius dictum est nomine perchiui, post obitum uiri nec ipsa nec parentes nec propinqui nec amici eius petere possint plus quam dictum est, scilicet ducentos perperos et decem pensas auri. Similiter incidit in excommunicacionem et prephatam penam tam qui accipit quam qui dat, et missite(!) qui contra hoc ierint teneantur hac sentencia tam uir quam mulier. Hec autem excommunicacio et temporalis sentencia et cetera supradicta durent et ualeant usque ad uiginti nouem annos, et non possint mutari consilio paruo uel magno nec per iudices nec per sonitum campane nec per puplicam curiam uel alio quocumque modo usque ad predictum terminum, uidelicet uiginti nouem annorum. Si quis uero uel si qua mulier ex simplicitate uel ignorancia uel non certa consciencia contra aliquod supradictorum faceret, in aliquo non teneatur, et quicunque accussatus fuerit uir uel mulier, quod absconse uel puplice dederit uel acceperit plus quam dictum est nomine parchivi, et si quis uel si qua mulier accusatus uel accusata fuerit, quod fecerit contra aliquod supradictorum, ad excusacionem sui possit se defendere sexta manu sua ad sacrosancta dei euangelia, et si ambe partes accusate fuerint, unaqueque per se ad excusacionem sui possit se defendere sexta manu sua ad sacrosancta dei euangelia. De hoc autem facte sunt plures carte hec et alie, hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: Johannes Bogdanus et Velcius Johannis Bladimiri et Binzola Bodatie

et Andreas Ballislaue. Et ego presbiter Pascalis et communis notarius iuratus scriptor sum et testis et in his interfui.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku. — Savremeni prijepis u arkivu ugoslavenske akademije u Zagrebu (ad a. 1235.).

Farlati Illyr. sacrum VI. 96—7. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 277. — Kukuljević Reg. no. 319.

380.

1235, mjeseca aprila. U Spljetu.

Sud o kući, koja je pripadala samostanu sv. Benedikta.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Anno incarnacionis eiusdem millesimo ducentesimo tricesimo quinto, indictione octava, mense aprili, temporibus domini Guncelli Spalatensis archiepiscopi, Domaldi comitis, Dese nepotis Palumbele uicari(i). Cathena abbatissa sancti Benedicti placitauit contra Martinum filium Dobrosi de domo que est in colonia iuxta domum Bratnici dicens: eandem domum de proprietate sui monasterii esse et quod eam pater et mater Martini nomine monasterii possederunt et ostendebat publica instrumenta; quod cum e contrario Martinus diceret, ipsam domum suam propriam esse, comes Domaldus, Madius et Murgia iudices cum uniuersa curia Spalatensi auditis eorum rationibus et visis intrumentis iudicaverunt abbatisse sacramentum cum undecim monachabus eiusdem monasterii, quod cum abbatissa et monache sacramentum fecissent, Martinus a causa cecidit et monasterium per sententiam comitis, iudicum et curie domum ipsam optinuit. Et ego Cumanus clericus comunis Spalatensis iuratus notarius precepto predicti comitis Domaldi, iudicum Madii et Murgie atque totius curie Spalatensis scripsi et consueto roborationis signo complevi.

(Signum notarii.)

Original u arkivu samostana sv. Marije u Zadru.

381.

1235, 24. jula. U Dubrovniku.

Odredbe radi kradje u vinogradima.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo tricesimo quinto, mensis iulii, octauo die exeunte, ordinata curia cum sonitu campane. Nos quidem Theodorus Crozii et Petrus Ballislaue uicecomites Ragusii cum consiliariis et cum populo Ragusino confitemur, quoniam misimus et stabiliuimus ct laudauimus hunc bandum, uidelicet ut quicumque uir liber uel mulier libera in nocte uel die ierit ad extraneas uineas et inde adduxerit uecham uel caratellum siue utricellum uel aliquem fructum, si apprehensus uel apprehensa fuerit, det curie sex perperos. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: Johannes Bogdani, Velcius Bladimiri, Binzola Bodatie iurati iudices. Et ego presbiter Pascalis et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka sacc. XIII.).

382.

1235, 1. augusta. U Dubrovniku.

Odredjuje se, da se vrati brod Omišanima, što ga neki oduzeše.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo tricesimo quinto, mensis augusti die primo, ordinata curia cum sonitu campane. Nos quidem Theodorus Crosii et Petrus Ballislaue uicecomites Ragusii cum consiliariis de paruo et magno consilio comuni uoluntate precipimus uobis Petro Scaritii et Petro Mathei Dabrane et omnibus hominibus qui uobiscum ierunt pro naue Almisium et adduxistis eam Ragusium, ut eandem nauem portetis Almisium, ubi eam tulistis, quam si non portaueritis omnes domos et uineas uestras dissipabimus et Ragusei non sitis et ueritatem uestram perdatis et de negotiis uestris nullam rationem habere possitis et omnibus hominibus teneamini facere iustitiam, qui illam super uos quesierint et omnes carte uestre quas super alios habetis sint rupte et vacue et sine uigore tam in Ragusio quam extra Ragusium, et omnes carte quas habent alii super uos in Ragusio uel extra Ragusium sint plene et firme et nullam sententiam possitis dare super alios neque

in Ragusio neque extra Ragusium, et omnes sententie que in Ragusio uel extra Ragusium date fuerint super uos, sint firme et quicumque alii Ragusei comparauerint nauilium in Almisio, uel de aliis cursariis sustineant et habeant hanc penam. Hec autem omnia stabilita et statuta sunt ab omnibus prenominatis Raguseis et ex populo Ragusii laudata sunt. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: Johannes Bogdani et Velcius Bladimiri et Binzola Bodatie et Andreas Ballislaue iurati iudices. Et ego presbyter Pascalis et comunis notarius iuratus scriptor sum et testis.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

383.

1235, 1. augusta. U Dubrovniku.

Dubrovčani dozvoljuju Ravenaćanima slobodan prolaz samim osobama i s trgovinom po svom teritoriju.

† Anno incarnationis domini millesimo ducentesimo et tricesimo quinto, mensis augusti die primo, indictionis octaue, temporibus domini Gregorii pape et domini Frederici imperatoris, in ciuitate Ragusina, in puplico foro eiusdem ciuitatis, more solito ordinata curia cum sonitu campane. Nos quidem Theodorus Crosii et Petrus Ballislaue uicecomites Ragusini cum consiliariis de paruo et magno consilio et cum consensu et uoluntate et laudatione populi Ragusini nostris dilectis amicis hominibus ciuitatis Rauenne et eius districtus damus parabolam et fidanciam ueniendi Ragusium et eius districtum tam per terram quam per aquam per districtum Ragusii et redeundi standi cum personis et rebus suis sani et securi quantum est per homines Ragusii et eius districtus. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit.

Ad hec omnia testes hii sunt:

† Ego Johannes Bogdani iuratus iudex Ragusii testis.

† Ego Velcius Johannis Bladimiri iuratus iudex Ragusii testis.

† Ego Binzola Bodatie iuratus iudex Ragusii testis.

† Ego Andrea Ballislaue iuratus iudex Ragusii testis et missus ciuitatis Ragusii.

† Ego Petrus Mauresse iuratus uicarius Ragusii testis.

† Et multi alii nobiles homines Ragusii testes.

Et ego presbyter Pascalis et comunis notarius iuratus ciuitatis Ragusii presens ad hec omnia interfui et de mandato et de uoluntate et laudatione predictorum uicecomitum et consiliatorum et iudicum et congregatorum ad consilium et ad curiam testis sum propriaque manu compleui et sigillo comunis ciuitatis Ragusii comuniui.

(Signum notarii.)

Original u arkivu u Dubrovniku (zbirka saec. XIII.).

Ljubić Monum. Slavorum I. 52. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 280—1. — Kukuljević Reg. no. 320.

384.

1235, 1. augusta. Na Rabu.

Grisogon opat samostana sv. Petra na Rabu svjedoči, da je zemlja u Petrčanima prije razora Zadra pripadala samostanu sv Krševana u Zadru.

Anno dominice incarnacionis millesimo CC^{0} tricesimo quinto, indicione VIII^{a}, mense augusti die primo intrante, temporibus equidem domini nostri Jacobi Teupoli incliti ducis Venecie, Dalmatie atque Crohatie et Jor(dani) venerabilis Arbensis episcopi et Marci magistri, Petri egregii comitis. Testificor ego namque Grisogonus abbas monasterii sancti Petri Arbensis in deo et in salute anime mee et in ea ueritate que Christus est uerum dico testimonium, quod ante destructionem Jadere fueram et eram monachus sancti Grisogoni Jaderensis et tunc temporis Gauçe de Mataganga factus fuit monachus dicti monasterii et se obtulit eidem monasterio cum quadam sua vinea posita in Petreçano, quam vineam cum fratribus illius loci tenuimus ad utilitatem dicti monasterii et eam vindemiauimus et fructum ex ea suscepimus; et cum dicta ciuitas cepit rehedificari, prefatam vineam in usum et utilitatem suprascripti monasterii habuimus et tenuimus nullo nobis resistente et hec, quia scio et vidi, per uerum dico testimonium. Et ego Micha abbas monasterii sancti Georgii de Copriua testificor in deo et in salute anime mee et in ea ueritate que Christus est, quod post destructionem dicte ciuitatis Jadere monachus fui factus dicti monasterii sancti Grisogoni et sepedictam vineam que quondam fuit suprascripti Gauçe cum aliis fratribus dicti monasterii in usum et utilitatem eiusdem monasterii habuimus et tenuimus fructum ex ea suscipientes et hec, quia scio et vidi, per uerum dico testimonium. Item ego Grisogonus superius nominatus et abbas monasterii sancti Petri Arbensis testificor in salute anime mee et in ea

ueritate que Christus est, quod post destructionem Jadere, cum eadem ciuitas cepit rehedificari, abbas non erat in monasterio sancti Grisogoni, set monasterium uacabat abbate; tamen de uoluntate comunis illius ciuitats presbiter Lucha de Cecre quondam canonicus sancte Anastasie ad reseruandum et custodiendum bona dicti monasterii in eodem loco fuit constitutus, non quod esset abbas set quasi conseruator; et quia dicebat se esse abbatem, cum non esset monachus nec habitum religionis suscepisset et ego tunc temporis eram decanus et Sirongna erat prepositus, sepe cum eodem Sirongna ipsum rogauimus et monuimus, ut habitum religionis suscipere deberet, quod minime facere curauit. Verum quia tunc pro quibusdam negociis tam dicti monasterii quam etiam comunis illius ciuitatis romanam curiam accessi, seriatim domino I(nnocentio) pape pie recordationis intimaui, qualiter suprascriptus Lucha presbiter in monasterio sepedicto fuerat constitutus et quomodo dicebat se esse abbatem. Vnde supradictus dominus papa suas litteras destinauit comiti Domaldo qui tunc ciuitatem illam regebat et aliis bonis hominibus illius terre, ut suprascriptum Lucham de dicto monasterio expellere deberet, nominando ipsum Lucham in suis litteris retrusum et non abbatem, et hec quia scio et vidi, per uerum dico testimonium. Acta sunt hec in Arbo et testificata coram hiis rogatis testibus: Christoforo de Cotopagna vicecomite et iudice, Nicholao de Rufaldo et Cipriano de Madio iudicibus Petro de Romasullo diacono, Marino aurifice et aliis ad hec conuocatis testibus.

Ego Martinus diaconus examinator manum misi.

Et ego Lanfranchus Arbensis notarius rogatus interfui et de precepto suprascriptorum vicecomitis et iudicum hanc testificationis cartam, ut audiui et vidi, scripsi compleui et roboraui.

(Monogr. not.)

Na ledjima suvremena bilješka:

De quadam vinea posita in Petarçane.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio samostana sv. Krševana caps. XVII. masso B. no. 10).

385.

1235, 9. augusta. U Perugii.

Grgur IX. papa potvrdjuje Kolomanu kralju Bosnu, darovanu mu od oca.

Gregorius episcopus servus servorum dei karissimo in Christo filio illustri regi Colomano nato carissimi in Christo filii nostri A(ndree) illustri regis Ungarie salutem et apostolicam benedictionem. Licet apostolice sedis benignitas, cui disponente divina gratia presidemus, tanquam mater universalis omnibus aperiat viscera pietatis, non tamen omnes equali affectione prosequitur, sed illos maiori prerogativa diligit et honorat, quos in devotione sua reperit proniores. Hinc est, quod nos devotionem quam ad sacrosanctam romanam ecclesiam matrem tuam et personam nostram habere dinosceris, attendentes preter commune debitum pastoralis officii, quo curam et sollicitudinem gerere cogimur singulorum, specialem tibi gratiam exhibendo, concessionem de terra Bosne a prefato rege patre tuo liberaliter tibi factam, sicut legitime ac provide facta esse dinoscitur, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo etc. Si quis autem etc. Datum Perusii V. idus augusti (pontificatus nostri) anno nono.

Theiner Monum. Hungariae I. 133 (iz reg. orig. an. IX. ep. 189 fol. 61). — Katona Hist. crit. V. 733. — Fejér Codex III. 2. 449. — Potthast Reg. pont. I. no. 9986. — Fermendžin Acta Bosnae no. 50.

Fell, Gr IX, 19
18 VIII 1235
104.

386.

1235, 31. augusta. U Perugii. Felten, Greg IX, 194, 4: 7 VI

Grgur IX. papa nalaže biskupu bosanskomu i drugovima, neka ne ovrše sentencije izrečene nad kraljem.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Johanni) episcopo Bosnensi et . . . ordinis predicatorum et . . . fratrum Minorum prioribus Strigoniensibus salutem et apostolicam benedictionem. Cum venerabilis frater noster (Jacobus) Prenestinus episcopus tunc apostolice sedis legatus discretioni vestre commiserit denuntiationem sententiarum suarum, quas in carissimum in Christo filium nostrum A(ndream) illustrem regem Ungarie duxerit promulgandas, presentium vobis auctoritate man-

damus, quatenus sine speciali mandato nostro super hoc nullatenus procedatis. Datum Perusii II. kal. septembris, (pontificatus nostri) anno nono.

Theiner Monum. Hungariae I. 136 (iz reg. orig. an. IX. ep. 220. fol. 69). — Potthast Reg. pont. I. no. 10013. — Fermendžin Acta Bosnae no. 51.

387.

1235, 20. septembra. U Assissima.

Grgur IX. papa piše biskupu bosanskomu, neka se ne zahvali na biskupiji.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Johanni) episcopo Bosnensi salutem et apostolicam benedictionem. Deputatus Jesu Christi militie incepti cursum debet certaminis consummare, quia non pugne sed victorie gloriam, non incipientibus sed perseuerantibus dominus dat coronam. Hoc quidem attendens apostolus et que retro sunt penitus obliviscens in anteriora se ad palmam superne vocationis extendit seque bonum certasse certamen, asserens coronam iustitie, quam dominus diligentibus se preparat, habito de pugna triumpho, confidenter expectat, aperte demonstrans, quod frustra equum, ut currat in stadium, calcaribus excitat, qui cursu non consummato deficiens optatum de ipso bravium non reportat. Igitur frater cessionis licentiam te postulare non convenit, quia etsi relictis cum Petro retibus dominum sequeris, si cruce officiii pontificalis assumpta hostes crucifixi indutus armaturam dei hactenus viriliter expugnaris, si te belli labores opprimunt, si ad regressum e contra insurgentia pro fide certamina te inducunt, dei tamen amor id expetit, anime tue ac ecclesie tibi commisse utilitas id exposcit, ut te a laboribus officii tibi a deo crediti minime subtrahas; tue potentie brachium a domini prelio non subducas, donec te de huiusmodi corporis carcere liberatum ille, pro quo nunc militas, ad vere quietis palatium deferat, et capiti tuo lapidis pretiosi coronam imponens, tue sudores militie manu placide consolationis abstergat. Audisti etenim, quod sicut in Ezechielis principio legitur, pennata animalia cum incedunt minime revertuntur et Martinus confessor domini gloriosus, quem in omni vite sue tempore pro Christi nomine novimus certavisse, mori non timuit et pro dei populo subire labores et vivere minime recusavit. Hinc est, quod fraternitatem tuam monemus et hortamur attente, per apostolica scripta mandantes, quatenus a cessionis petitione desistens et ecclesiam tuam non

desinens salubriter gubernare, sic hereticos et alios fidem catholicam impugnantes viriliter et potenter impugnes, quod te pugnante pro Christo merito inter se tibi locum cives angelici preparent, quo exutum corpore in celesti palatio te receptent. Datum Assissii XII. kal. octobris, (pontificatus nostri) anno nono.

Theiner Monum. Hungariae I. 137 (Iz reg. orig. an. IX. ep. 229. fol. 71). — Katona Hist. crit. X. 740. — Fejér Codex III. 2. 455—6. — Potthast Reg. pont. I. no. 10019. — Fermendžin Acta Bosnae no. 52.

388.

1235. prije 21. septembra.

Andrija kralj ugarski i hrvatski potvrdjuje crkvi pečujskoj sve darovnice, te govori o granicama izmedju zagrebačke i pečujske biskupije.

In nomine sancte trinitatis et individue unitatis. Andreas dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerieque rex. *(Ommissis ommittendis.)*

Verum quia paci seu tranquillo ecclesiarum statui invigilare semper congruit regiam maiestatem, idcirco alias eciam metas et limites, quibus Zagrabiensis ecclesia conmetata est Quinqueecclesiensi ecclesie, a sanctissimo rege Ladislao progenitore nostro duximus inserendas hoc modo: Quoniam ultra Drave fluvium limes seu terminus Quinqueecclesiensi ecclesie nondum fuerat stabilitus, cum sanctus rex Ladislaus primus transiverit Drave fluvium et partes sibi Sclavicas regno primum occupavit adducto, ubi et sedem fundavit episcopalem videlicet Zagrabiensem, cuius sedis dyocesim a sede Quinqueecclesiensi super Lysniche fluentum, quod alio nomine Wolko vocatur, terminavit, ab inde per Zavam descendendo. Quidquid autem Zave concludit fluvius, ad ius dyocesanum et iustam decimam Quinqueecclesiensis ecclesie cometatur, et ab illo fluento Lisniche totam circuendo Posogam et ad Quinqueecclesiensem dyocesem regirando revertitur directio ad metam seu terminum super Dravam ex opposito fluvii Olma dicto, qui de parte septemtrionali in eundem Drave fluvium cadens ab occasu solis Quinqueecclesiensem eeclesiam a Wesprimiensi ecclesia metaliter dividit et seiungit.

Ne dijelimo mnijenje nekih magjarskih historičara, kao da bi ova listina bila sumnjiva.

Koller epp. Quinqueeccl. II. 86. — Fejér Codex III. 2. 321—3. — Kukuljević Reg. no. 322.

389.

1235, 22. novembra.

Grgur IX. papa opominje nadbiskupa zadarskoga, što redovnike povlači medju svjetske svećenike.

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri archiepiscopo Jadrensi salutem et apostolicam benedictionem. Sperabamus, quod cum de qualitate status tui, pro eo, quod sis in remoto positus, haberi de facili certitudo non possit, illa mente vigili studeres efficere, per quae nobis quandoque constaret et virtutum flagrantia pro redemptoris gloria et salute tibi commissi populi redolere. Sed ecce contrarium ex eo didicimus admirantes, quod cum quidam ex dilectis filiis fratribus ordinis minorum, qui fere nihil aliud quaerunt vel cogitant, nisi quod singulae hominum nationes divini cultu nominis refulgescant, ad civitatem Jadrensem haereticae pravitatis infectam maculis accessissent, propagare ibi fidei catholicae sanctitatem, eos laicorum multitudine benigne et clariter admittente, quorum multi per ipsos, illius faciente virtute qui neminem vult perire, ad poenitentiam sunt conversi, tu qui promotor eorum esse debebas et praecipuus in procurandis animarum profectibus, non remissus, contumeliarum aculeis ipsorum pectora pupugisti, et non contentus iniuriis partem afficere, quin intereris totum illarum iaculis conturbare, ipsorum ordini graviter detrahere praesumpsisti, ianuas claudi faciens, ne ad praedicationem ministri provincialis eiusdem ordinis populus conveniret; quasi sit tuo voto contrarium, quod quis ad vitam proficiat, doctrinis paupertatis extremae et caritatis immensae cultui deditorum. Praeterea cum in partibus illis paucae vel nullae religiosorum congregationes existant, in quibus disciplina vigeat regularis, in quasdam mulieres ibidem constitutas, pro eo quod capillorum abscissa caesarie, ac relicto saeculari habitu, eligerunt sua crimina in domibus propriis deplorare, in eorumdem fratrum obprobrium, quorum exhortationibus, operante domino, anhelant ad praemia beatorum, excommunicationis sententiam promulgasti, divina auctoritate districte praecipiens, ut cum apostolus tonsuram prohibeat mulierum, quod aliqua sive in domo propria commoretur vel religionis sit habitum susceptura, tonsuram sibi non faciat vel ab alio fieri non permittat, et si forte contingeret praesumi contrarium, tam tonsae quam tondentes excommunicationis sententiae subiacerent. Quare contigit, quod cum quidam fratres ordinis praedicatorum, qui ad eas partes nunciare venerant caelestis regni gloriam et thesauros, tibi devote dicerent, quod inconsulte talem sententiam protulisses, praesertim cum apostolus in verbo, quod de tonsura proposuit, ad mulieres quae mundum et concupiscentiam reliquerunt non videatur

habuisse respectum, tu non contentus contra te in fratribus supradicti ordinis supernae provocasse potentiam maiestatis, adiecisti furorem eius et in iam dictis acuere, praesumendo, ne ipsi predicarent ibidem vel confessiones audirent, aut in ecclesiis civitatis praefatae praedicationi eorum audientia tribueretur, firmiter inhibere. Quid multa? Quasi tibi sit in taedium, quod alii convertantur ad dominum de multitudine populorum, eos qui infra tempus (professionis) probationis fratrum minorum ordinem derelinquunt, licet evidenter appareat, quod absolute vitam mutare voluerint, renunciando penitus saeculi vanitati, viva vel funesta potius voce pronuncias posse libere ad statum redire pristinum, nec propter hoc in contrahendo matrimonio ipsorum redire aliquod impedimentum. Quasi voluntas in hac parte tibi pro iure sufficiat et timor tuae conscientiae de processu contra sanctiones cenonicas non incumbat, quarum ignorantiam vel contemptum hoc manifeste praetendis, quod quemdam, qui praemisso modo habitum reliquerat, reclamantibus dictis fratribus, concessis sibi sacris ordinibus, in canonicum et tandem in primicerium promovisti, alteri qui ad eiusdem ordinis habitum processerat assumendum, suadendo litteris et promissionibus, quod rediret ad saeculum, cuius per processus huiusmodi te armatorem innuis non remissum. Verum cum ex praemissis, si veritate nituntur, tibi et multitudo ruboris incumbere et grandis debeat materia poenitudinis imminere, maxime cum nos ipsi pro verecundia reportemus, tantum membrum ecclesiae excessuum perpetratione tam varia deo et hominibus displicere, fraternitati tuae per apostolica scripta districte praecipiendo mandamus, quatenus quae supra praemissis improvide attemptasse dinosceris, promptitudine diligenti emendare sollicitus, a dictorum mulierum et fratrum ordinum praedictorum et aliorum omnium, qui se in partibus supradictis sacrae religionis observantiae dedicarunt, molestatione desistens, aut aliquos a semita mandatorum dei non avertens, talem te amodo super iis, quae pontificale deposcit officium, verbo exhibeas et exemplo, quod fratres eosdem et religiosos alios tui nominis constitues laudatores et patris aeterni filium, quem in praefatis excessibus graviter offendisse dinosceris, tibi propitium reddere merearis; alioquin damus venerabili fratri nostro (Guncello) archiepiscopo et (Thomae) dilecto filio archidiacono Spalatensi nostris litteris in mandatis, ut te ab huiusmodi praesumptionibus, auctoritate nostra, appellatione remota compescant. Datum Viterbii X. kalendas decembris, pontificatus nostri anno nono.

Farlati Illyr. sacrum V. 73—4. — Fabianich Storia dei fratri in Dalm. e Bosna I. 408 (pod god. 1236.). — Wenzel Cod Arpad. VII. 3—5. — Potthast Reg. pont. no. 10052. — Kukuljević Reg. no. 340 (pod god. 1236.).

390.

1235.

Pankracije kanonik-pojac kupuje za 30 maraka neko zemljište biskupsko, koje ujedno ustupljuje kaptolu zagrebačkomu.

Stephanus dei gracia Zagrabiensis episcopus universis litteras presentes inspecturis salutem in domino. Agnoscant universi presentes et futuri hanc paginam inspecturi, quod magister Pangracius cantor Zagrabiensis curam gerens anime sue, utpote vir spiritualis et homo tocius religionis ac honestatis, quandam terram[1] in Zagrabiensi sitam territorio que ad nostra aratra pertinebat, nobis quidem non necessariam propter amplitudinem possessionum et copiam aratrorum, que in locis plurimis et diversis divino adiutorio acquisivimus, ordinavimus, multiplicavimus habundanter, capitulo vero Zagrabiensi perutilem et valde comodam, tamquam iuxta ipsos existentem et eos nimis angustantem; et quia ipsi plurimum indigebant et de qua guerra frequentissima et discordia oriebatur inter nostram familiam et capituli supradicti, pro triginta marcarum precio sibi vendi postulavit, ut emptam ad utilitatem et proprietatem transferret capituli sepedicti perpetuo possidendam. Nos igitur piam dicti cantoris intencionem benigno favore prosequentes et nostrorum fratrum utilitati procurata sollicitudine iuxta nostram consvetudinem providentes, petitioni condescendentes cantoris sepefati, prememoratam terram vendidimus eidem pro precio pretaxato, in ius et possessionem Zagrabiensis capituli sine aliqua occasione et dilacione devolvendam et precium recepimus integraliter ad utilitatem nostre ecclesie illud totaliter erogantes. Ut autem prefata vendicio perpetuam habeat et irrefragabilem firmitatem, presentes dedimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Anno domini MCCXXXV., pontificatus nostri anno decimo.

Liber acclavatus (list 75) označuje sadržaj te listine ovako:

Sequitur tenor litterarum domini Stephani episcopi Zagrabiensis super terra nostra Crogh nunc vocata, ultra claustrum sancti Nicolai fratrum predicatorum constituta, que terra est deducta ad modicum spacium, sed olim non tanta fuisse creditur, consideratis metis ecclesie nostre et Grechensium.

Farlati Illyr. sacrum V. 367. — Fejér Codex IX. 1. 32—3. — Tkalčić Monum. episcopatus I. 75—6. — Tkalčić Monum. Zagrabiae I. 10. — Wenzel Cod. Arpad. XI. 275 (donosi kratki regest). — Kukuljević Reg. no. 323.

[1] Farlati ima: quandam terram Zagrabiensem significat Crogh.

1235.

391.

Stjepan biskup zagrebački poklanja zagrebačkomu kaptolu neko zemljište u Podgorju sa svima kmetovima, desetinom i kunovinom pod uvjetom, da je isti kaptol dužan nabaviti svake godine ulje za svetu pomast.

Stephanus dei gracia Zagrabiensis episcopus omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam posteris litteras presentes inspecturis salutem et omne bonum. Quoniam dominus auget semper et multiplicat bona ex quibus aliquid pro eius nomine erogatur, eapropter considerantes diligenter nostri capituli nimiam paupertatem et inopiam, videlicet quod unusquisque fratrum in reditibus non posset habere plus in anno nisi valens marcam et dimidiam, et nos ymmo episcopatus noster per omnipotentis dei graciam habundaret in omnibus bonis, de eiusdem bonis a deo nobis collatis, fratribus nostris predictis pro eorum paupertate sublevanda, terrulam quandam de Podgoria cum populis super eandem terram existentibus et eorumdem populorum decimis et marturinis et omnibus aliis pertinenciis, solo tantum hoc servicio retento: quod singulis annis, sicut ex antiqua consvetudine tenentur, ad consecracionem crismatis emerent oleum pro dimidia marca et deportarent omni occassione remota in die ramis palmarum Zagrabiam, contulimus quiete et pacifice perpetuo possidendam. Insuper etiam ad usum predictorum fratrum nostrorum contulimus in perpetuum decimas comitatus de Podgoria valentes annuatim decem marcas. Presertim cum (i)idem fratres nostri sue paupertati parcere nolentes, iuvissent nos, cum laboraremus in curia romana pro deliberanda ecclesia nostra contra abbatem sancti Martini, in centum et viginti marcis argenti. Ut igitur a nobis et nostris successoribus presens donacio non possit in irritum aliquo tempore revocari, presentem paginam in testimonium nostri sigilli munimine dedimus roboratam. Anno domini MCCXXXV.

Original u arkivu kaptola u Zagrebu. Pečat otpao.

Farlati Illyr. sacrum V. 362 (fragment). — Wenzel Cod. Arpad. XI. 274 (donosi kratki regest). — Tkalčić Monum. episcopatus I. 75. — Tkalčić Monum. Zagrabiae I. 9—10. — Kukuljević Reg. no. 324.

392.

Sine dato. U Spljetu. (U prvoj poli 13. vijeka.)

Općina spljetska izdaje neke ustanove glede svojih mlinova.

. . . . de . . . . bus et piscibus de qualibet rota recipientibus . . . . eidemque capellature, sepo et teda. C. de residuo . . . . . extrahuntur prius expense facte in molendinis, si ferrum factum fuerit et reparatum. Item si aliqua pala reparata est, item mallei reparati sunt et breuiter omnia illa que de nouo fiunt. C. De eo autem, quod remanet, homo archiepiscopi recipit sextam partem et homo comunitatis duas partes et molendinarius etiam. C. De molendinis autem archiepiscopi, antequam tercia pars cum molendinario deducaretur(!), extrahantur expense de comuni usque ad conuenientem satisfacionem. C. Sextaria uero que recipiuntur per archiepiscopum in Salona in . . . . . ntur libere et aliud bladum quod recipitur inde ad usum curie hoc mode molitur: prima uice . . . emum secunda ad aliud et sic de reliquis quousque reuolucio fiat ad primum, et quando i(pse) archiepiscopus ad quodcumque molendinum non expectat, nisi post illum qui uice . . . prius molere . . . . archiepiscopus non recipit sextaria sua in septimana post pascam et post natiuitatem domini, set tantum sextam partem; set molendinarii consueuerunt recipere illa sextaria usque ad hec tempora. C. Item si mola mutatur inferior uel superior, in illa septimana archiepiscopus non recipit suum sextarium, set molendinarii. C. Attendatis ergo de capellatura que ualet ultra L. libras annuatim, in qua archiepiscopus soluit partem suam scilicet sextam. C. Item cum quelibet rota habeat suum molendinarium, quandoque tria quandoque quatuor molendina molunt et molendinarii omnes, siue molendina molant siue non, suas uolunt recipere porciones, que dari non deberent nisi de hiis que molunt, item molendinarii nolunt custodire molendina in septimana pascali et natali domini, set uolunt, quod custodiantur de expensis totius comunitatis, item attendatis quia creditur molendinariis de reparatione ferramentorum et lignaminum et quandoque dicunt, quod multum constet, quod parum constat, item dominus molendinorum debet portare lignamina ad suas expensas et tunc reparatio soluitur de communi.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (mass G. no. 26). Listina je na vrhu krnja, a čitava je teško čitljiva. Po pismu ide listina u XIII. vijek; slična listina izdana je u Trogiru oko god. 1230.

393.

Sine dato. U Spljetu. (U prvoj poli 13. vijeka.)

Toma arcidjakon spljetski zahtjeva u ime crkve bez privole nadbiskupove, da samostan sv. Stjepana vrati crkvu sv. Mihalja, prepuštenu mu samo za 20 godina.

Coram vobis domine D. partibus auditorio concesso proposuit Thomas Spalatensis ecclesie archidiaconus nomine eiusdem ecclesie contra Leonardum et Clanicium sindicos seu actores monasterii sancti Stephani, quod cum archiepiscopus Spalatensis cum archidiacono et canonicis eiusdem ecclesie ecclesiam sancti Michaelis cum omnibus pertinenciis que sita est in suburbio Spalatensi abbati et monachis predicti monasterii usque ad XX. annos concesserit detinendam seu possidendam, quibus annis completis dicti abbas et monachi prefatam ecclesiam sancti Michaelis predictis archiepiscopo, archidiacono et canonicis Spalatensis ecclesie debebant, s(icut) promiserunt, resignare. Vnde cum tempus predictum scilicet XX. annorum sit iam elapsum cum predictus dominus archiepiscopus facere requisitus ab archidiacono, quod capituli . . . suum prestaret consensum ad repetendam ecclesiam supradictam et ipse consentire noluisset, petit idem archidiaconus nomine ecclesie Spalatensis predictam ecclesiam sancti Michaelis cum omnibus suis pertinenciis sibi resignari a predictis abbate et monachis, ut promiserunt et tenentur saluo iure etc.

Savremeni prijepis u arkivu kaptola u Spljetu (masso 9. no. 25).

394.

Sine dato. U Spljetu. (U prvoj poli 13. vijeka.)

O. opat sv. Martina javlja u ime samostana i tvrdje Grutte knezu spljetskomu N., da će Spljećani biti sigurni u njihovoj luci.

Nobilissimo et illustrissimo domino N. comiti Amalte et Spalati et toti populo ciuitatis O. dei gratia abbas sancti Martini licet inmeritus cum toto conuento et cum omnibus hominibus castri Grutte salutem cum dilectione. Firmissima forma uobis notificando mandamus, quod quidem

dilectionem et amicitiam vestram affectare cumpimus(!) habere. Vnde si de uestra uoluntate, quod cesserit ad nostrum portum, dignemini perportiri more solito eundo et redeundo(!) tam in rebus quam in personis, apud nos salui eritis.

Na ledjima:

Domino comiti Malte et Spalati detur.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (masso G. XVI. 1. no. 96). Vide se tragovi da je listina bila zatvorena. Po pismu spada u XIII. vijek.

395.

Sine dato. (U prvoj poli 13. vijeka.)

Stanovnici Rovinja obraćaju se na kneza spljetskoga s molbom, da im pruži pomoć protiv navale gusarske.

Serenissimo comes(!) C. de Spalato prepositus Rubinensium et pcomes(!) illius terre et dominus Pappo et totam eorum curiam salutem et fidelem(!) seruicium. Dilectionem et amitiam(!) quam habuimus apud uos bene scitis, sed quoddam infortunium quod nuper accidit nobis uolumus, ut cognitum uobis sit. Quia ex partes uestras(!) uenit quoddam lignum »Sitiola«, de loco illo qui uocatur Gilsa, unde multa mala passi sumus ab eis, nichil nobis illis male facientibus set seruiuimus illi(s) sicuti facimus aliis hominibus, set ipsi rediderunt nobis mala pro bonis, quia ipsi expoliauerunt nobis duas ecclesias et in gregibus nostris multa mala fecerunt et insuper homines deprehenderunt usque quatuor. Vnde deprecamur uestram clementiam et pro nostro seruicio, ut si hec omnia pro uestro adiutorio hec potuerimus recuperari, pro magno seruitio habuerimus

Na ledjima:

Comiti de Spalato dentur.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (masso G. XVI. 1. 121). Na listini vidi se trag, da je bila zatvorena pečatom. Po pismu spada u XIII. vijek.

396.

Sine dato. (U prvoj poli 13. vijeka.)

Pismo kneza Vitala Dandula V. knezu trogirskomu i načelniku spljetskomu zbog neke prijevarne kupnje počinjene Mihajlu po glasniku spomenutog Dandula.

Egregio domino V. Traguriensi comiti et potestati Spalatinorum, consulibus (ei(s)dem locis)[1] cum toto populo, Vitalis Dandulus comes, iudices, ac uniuersus populus illius terre salutem cum uinculo dilectionis. Serenitati uestre ualde et uberrimas ego et totus populus grates tamquam fratribus referrimus de facto, quod in Michaelem nuncium nostrum, quod ipse fraudulenter emerat peregistis. Vnde in ea ueritate que Christus est nobis credatis, si apud nos esset conductum, nos illum nauigium igni comburissemus. Ideoque nimium, prout confidimus, rogamus, quatinus intuitu nostri amoris, ut illud apud uos reseruetis, donec uel nos in nostris personis uel propriis nostris nunciis ad uos de isto facto destinauerimus.

Na ledjima:

Comiti V. et potestati Spalatinorum cum uniuersis Spalatensibus dandum.

Original u arkivu kaptola u Spljetu (masso G. XVI. 1. no. 125). Na listini vidi se trag, da je bila pečatom zatvorena. Po pismu spada na početak 13. vijeka.

---

[1] Umetnuto istom rukom iznad linije.

DODATAK.

A. Listine.

1.

1222.

Guncel nadbiskup spljetski i Urias opat manastira sv. Martina panonskoga čine neka izmjenična darovanja.

G(uncellus) dei gracia Spalatensis archiepiscopus et V(rias) eadem gracia abbas et totus conuentus beati Martini in Pannonia omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in domino. Vniuersitati uestre notum facimus, quod inter dominum G(uncellum) venerabilem Spalatensem archiepiscopum et nos has mutuas fecimus donaciones: quod terram de Ruozd[1] ad unum aratrum cum silva, prato et pomerio, quam ab ipso pridem acceperamus pro commutacione cuiusdam loci qui Vinula dicitur sibi in hunc modum reddidimus, ut donec uiueret nostram iureiurando diligeret ecclesiam et sibi fidelis esset; ipso uero decedente cum omni possessione, quam ibidem ipse archiepiscopus ordinauerit ad usum nostrum predictam terram recipiemus. Similiter et ipsius propriam terram, que uulgo Vanyola dicitur, cuius medietas cum prato tantum spectat ad ipsum, medietas uero pertinet ad fratrem suum C., sua, ut diximus, porcio plenarie et absque omni contradiccione in ius hereditarium nostre approprietur ecclesie. He (!) contra nos in signum amoris quatuor sibi dedimus boues et ipsum iureiurando bona tenemur fide semper diligere et pro posse nostro honorare et quamdiu ueniens in uillam Ruozd moram fecerit, sibi prebendam cum mensura, sicut uni de fratribus dare tenemur, et annuatim, sicut consuetudo est ecclesie, sibi bottas cum pellicio dabimus; prout hoc scriptum firmum illibatumque perpetuo permanere sigillorum nostrorum munimine corroboravimus et

[1] Možda: Guozd?

sigillo eiusdem archiepiscopi communiri fecimus, et abbatis Waradiensis, in cuius presencia hec confirmamus. Anno ab incarnacione domini MCCXXII.

Wenzel Cod. Arpad. I. 186 (po izvorniku na Panonskom brdu).

2.

1223, mjeseca januara. U Mljecima.

Marija ropkinja zvana Slovinka dobiva slobodu.

In nomine domini dei et salvatoris nostri Jesu Christi anno domini milesimo ducentesimo vigesimo secundo, mensis ianuarii, indictione undecima, Rivoalti. Cognitum facimus nos Jacobus de Uicencia et Marcus de Uicencia eius filius de confinio sancti Eustadii omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris, quia pro diuino amore et remisione peccatorum nostrorum dimitimus Mariam sclavam nostram liberam et amodo in antea libera et absoluta vadat ubicunque ei placuerit, cuius efficiatur romana ita, ut nullus eam amplius audeat in servitutis vinculo subjugare, propter quod hanc autem libertatem ei concedimus comendantes eam deo et sancte ecclesie suisque ministris. Si quis igitur eam de cetero in servitutis vinculo subjugare voluerit, habeat sibi deum contrarium patrem et filium et spiritum sanctum et sit anatema et cum Juda traditore Christi sit in inferno deputatus et insuper componat cum suis heredibus et successoribus ei et suis successoribus auri libras quinque et hec libertatis carta in sua firmitate permaneat. Signum suprascriptorum Jacobi et Marci, qui haec rogaverunt.

† Ego Pascalis cliricus (!) testis subscripsi.

† Ego Jacobus Buli testis subscripsi.

(Monogr. not.) Ego Leonardus Vendelius presbiter plebanus sancti Leonardi et notarius compleui et roboraui.

Na ledjima:

1222. Libertas data Marie captiue dicte Sclaue a Jacobo et Marco de Venetia. Ad conuentum sancti Dominici de Jadra non attinet.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio sv. Dominika no. 671).

3.

1224, 3. februara. U Lateranu.

Honorije III. papa nadbiskupu ostrogonskomu, da naloži sudcima u nekoj pravdi, neka je konačno dovrše.

Honorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri (Thome) archiepiscopo Strigoniensi salutem et apostolicam benedictionem. Dilecti filii (Vrias) abbas et conventus sancti Martini in Pannonia nobis insinuare curarunt, quod cum super questionibus, quas super ecclesiis, decimis et rebus aliis habent adversus venerabilem fratrem nostrum (Stephanum) Zagrabiensem[1] episcopum et capitulum, nec non adversus Albensem et Vesprimiensem prepositos et capitula eorumdem, et quosdam alios a felicis memorie I(nnocentio) papa predecessore nostro, ad diversos iudicos ab eis tibi propriis nominibus exprimendos, commissionis litteras impetrarint, et nos super hiis pluries eis direxerimus scripta nostra. Ipsorum tamen iudicium, negligentia et adversariorum versutia faciente, nondum suam potuerunt iustitiam optinere, quare humiliter petierunt, ut questiones huiusmodi ad nostrum revocaremus examen. Volentes igitur parcere ipsarum partium laboribus et expensis, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatinus iniungas iudicibus, quibus sunt ipse cause commisse, ut infra festum assumptionis beate Marie proximo venturum procedant finaliter in causis eisdem iuxta traditas sibi formas. Quod si per negligentiam eorumdem, vel per adversariorum malitiam non fuerit adimpletum, iniungas partibus, ut in proximo festo omnium sanctorum, quod eis terminum peremptorium assignamus per procuratores sufficientes compareant coram nobis super iam dictis questionibus cessure; nobis, quod inde feceris, rescripturus. Datum Laterani III. nonas februarii, pontificatus nostri anno octavo.

Theiner Monum. Hungariae I. 43—4 (iz reg. orig. an. VIII. ep. 286). — Wenzel Cod. Arpad. I. 198.

---

[1] U originalu: . . . abrigiensem. Gledom na poznatu pravdu radi desetine, gl. br. 230, uzimamo: »Zagrabiensem«.

4.

1228.

Andrija kralj ugarski i hrvatski konfiscira sva dobra banu Simonu, učesniku kod ubijstva kraljice Gertrude.

Andreas dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerieque rex in perpetuum. Cum ex regie dignitatis officio teneamur metiri merita singulorum et cuique pro meritis respondere, iustum est et racioni consentaneum, ut amicos iniquitatis et inimicos equitatis radicitus euellentes disperdamus ulcione malorum confudentes maliuolos et sopientes nequiciam emergentem, bonos vero regni vtilitatibus et corone regie peruilegiles regalis munificencie donis enutrire educare studeamus. Hac itaque circumspeccione premoniti, presencium ac posterorum noticie duximus declarandum, quod cum Simon banus frater Michaelis bani, nouo et inaudito genere iniquitatis et nequicie adinuencionibus detestabilibus crudeliter et enormiter armatus vna cum suis complicibus viris sanguinum et dolosis ad dedecus et oprobrium corone regie conspirantibus, mortis bone memorie Gertrudis domine regine karissime coniugis nostre particeps extitisset, habito communi filiorum et episcoporum, nec non et omnium baronum nostrorum consilio, vniuersas eiusdem possessiones decreuimus fore confiscandas et ad manus regias merito et legitime deuoluendas. *(Dalje se spominju oba zaplijenjena posjeda Széplak i Gyeke u Erdelju, koje kralj daje »Dionisio filio Dyonisii magistro tawarnicorum nostrorum«.)* Vt igitur hec a nobis facta donacio nullis vnquam temporibus possit retractari, sed salua semper et inconcussa permaneat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus magistri Bulsu, aule regie cancellarii et Geuriensis prepositi, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo uigesimo octauo, venerabili Roberto Strigoniensi, reverendo Vgrino Colocensi, archiepiscopis existentibus, Desiderio Chenadiensi, Alexandro Waradiensi, Reynaldo Transiluano electo Agriensi, Gregorio Geuriensi, Briccio Wacchiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Stephano Zagrabiensi, Bartholomeo Wesprimiensi episcopis existentibus ecclesias dei feliciter gubernantibus, Dyonisio comite palatino, Ladizlao aule nostre curiali comite et comite Bachiensi, Ochuz curiali comite regine et comite Budrugiensi, Jula magno comite Suppruniensi, Nicolao fratre Vgrini comite Bichoriensi, Demetrio magistro dapiferorum et comite Posoniensi, Jula magistro pincernarum et comite Mussuniensi, Nicolao magistro et

comite agazonum et aliis quam pluribus magistratus et comitatus tenentibus. Regni nostri anno vicesimo quinto.

Na str. 115. ovoga zbornika donjesmo po Fejéru (Codex III. 1. 152) samo nekoliko riječi iz ove isprave i to pod godinu čina 1213. Sada je naknadno donašamo čitavu po godini izdanja, osim opisa obiju erdeljskih posjeda, po prepisu Karla Szabó u Cod. dipl. patrius VI. 20—4.

Ispravu ovu donješe još: Katona Hist. crit. V. 521—4. — Fejér Codex III. 2. 129—33 (po prijepisu Kaprinajevu (MS. Tom. XLIV. B. 234. str. u sveučilišnoj biblioteci u Budimpešti). — Teutsch-Firnhaber Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens 42—5.

5.

Oko god. 1228.?

Svjedočanstvo trogirskoga biskupa Treguana.

Ego Treguanus episcopus Traguriensis, eiusdem ecclesiae (sc. Spalatensis) suffraganeus, ad eiusdem electi (Nicolai Scardonensis?) consecrationem per dominum G(uncelum) meum archiepiscopum vocatus, id ipsum consului et modis omnibus suggessi, ut ipse tertius nobiscum in illius absque dubio procederet consecrationem, et ideo praesentem paginam in proprium mei praeiudicium duxi subscribendum.

Farlati Illyr. sacrum IV. 338.

6.

1233, 17. juna. U Senju.

Opravdanje nekoga Zadrana.

(In nomine domini nostri Jesu Christi) eiusdem natiuitatis millesimo ducentesimo tri(gesimo tercio, indicti)one sexta, die XIIII. exeunte juni(i) . . . . . (tempor)ibus equidem uenerabilis Signiensis episcopi (Borislaui) et fratris Petri Signie preceptoris et Raduci setini(ci). Cum iudex Joseph filius Lorechene de Jadra foret missus a comunitate Jadre et comitis causa Johannis Chiçii qui calumpniabatur a Jacobo Meronensi et Gabriele filio Telauiani de Ueneciis, quod ipsos in terra malo modo misisset ac de sale suo et bonis eos decepisset, quod Jaderam dirigeret de ista calu(m)pnia se trahere. Contra hoc superius pretaxatus Thomas filius Dominici Johannis dati(!) de Ancona coram nobis fratre Petro Signie pre-

ceptore et nominato Josep(h) judice, ac figaxoli(?) Jadrensi et aliis sic est certificatus, quod ibidem foret et cum ipsis omnibus in nauigio ipsius Johannis Chiçii (apar)uisset, de Morrea in Sclauonie partes aduenientes . . . . unanimiter ad Çifaloniam cum applicassent et per duas . . . . noctes etiam plus comorantes Jacobum supradictum contra Gabrielem audiui dicentem Johannem Chiçium istius ligni nautam in car(cerem) poni . . . . et ipsi ad inuicem concordantes in terra cum rebus suis omnibus sponte de naui exierunt, non quod Johannes Chiçius ipsos expelleret immo mestus fuit, quia ipsos libenter conducere uolebat et unciam I. auri dictus sepe Johannes eis mutuauit eo, quod necessitate fuerant compulsi, quando ibant de Brundusio in Morream . . . . Insuper Germanus et Petrus qui ibidem aderant et cum sepedictis Jacobo et Gabriele ad expensas manebant idem testificati sunt, quod Tomas superius nominatus . . . . . Et insuper Dragannus et Dominicus fil(ii) Sergii Ragusini, qui super honus mutuauerant, Dragannus perperos XXXXVII et denarios XXXIII et soluerant Angelo Campoli fratri Ambrosii ex precepto ducis de Andreuilla illud idem quod Thomas sepe nominatus testificatus est, scilicet testificati sunt et quilibet secundum quod pro se testificatus est, firmo corde et animo confirmat sic dicens, quod in ueritate iurare posset, quod hoc totum uerum est et firmum. Actum Signie coram Templi ecclesia in presentia suprascripti preceptoris et iudicis et figaxoli et aliorum.

(Mnogr. not.) Ego Simon sacri palatii notarius ab eodem Johanne Chiçii rogatus interfui et hanc cartam testificationis ut audivi, scripsi, compleui et roboraui.

Na ledjima ima bilješka:

Ad conuentum s. Dominici non attinet.

Original u gubernijalnom arkivu u Zadru (odio sv. Dominika no. 672). Listina je veoma trošna, djelomice otkrhana, a djelomice nečitljiva.

B. „Zlatna bula" kralja Andrije od god. 1222.

In nomine sancte trinitatis et indiuidue unitatis.

§. **1.** Andreas dei gracia Ungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque rex in perpetuum.

§. **2.** Quoniam libertas tam nobilium regni nostri, quam eciam aliorum, instituta a sancto Stephano rege, per aliquorum regum potenciam, ulciscencium aliquando iram propriam, aliquando eciam atten-

dencium consilia falsa hominum iniquorum uel sectancium propria lucra, fuerunt in quamplurimis partibus diminuta, multoties ipsi nobiles nostri serenitatem nostram et predecessorum nostrorum regum suorum aures, precibus et instanciis multis pulsauerunt super reformacione regni nostri.

§. 3. Nos igitur eorum peticioni satisfacere cupientes in omnibus, uti tenemur, presertim quia inter nos et eos occasione hac jam sepius ad amaritudines non modicas est processum, quod, ut regia honorificencia plenius conseruetur, conuenit euitari, hoc enim per nullos alios melius fit quam per eos, concedimus tam eis quam aliis hominibus regni nostri, libertatem, a sancto rege concessam.

§. 4. Ac alia ad statum regni nostri reformandum pertinencia salubriter ordinamus in hunc modum:

ARTICULUS 1.

De solennitate sancti regis Stephani annuatim celebranda.

Statuimus, ut annuatim in festo sancti regis, nisi arduo negocio ingruente uel infirmitate fuerimus prohibiti, Albe teneamur solenniare.

§. 1. Et si nos interesse non poterimus, palatinus procul dubio ibi erit pro nobis, et uice nostra causas audiet. Et omnes seruientes qui uoluerint, libere illic conueniant.

ARTICULUS 2.

Quod nemo condemnetur, nisi fuerit citatus.

Uolumus eciam, quod nec nos nec posteri nostri aliquo tempore seruientes capiant uel destruant fauore alicujus potentis, nisi primo citati fuerint et ordine judiciario conuicti.

ARTICULUS 3.

De libertate praediorum servientium atque ecclesiarum.

Item, nullam collectam nec libras denariorum colligi faciemus supra predia seruiencium.

§. 1. Nec in domus nec uillas descendemus, nisi uocati.

§. 2. Super populos eciam ecclesiarum ipsarum nullam penitus collectam faciemus.

ARTICULUS 4.

De facultate servientium disponendi de rebus possessionibus suis.

Si quis seruiens sine filio decesserit, quartam partem possessionis filia obtineat: de residuo, sicut ipse uoluerit, disponat.

§. 1. Et si morte preventus disponere non poterit, propinqui sui qui eum magis contingunt, obtineant; et si nullam penitus generationem habuerit, rex obtinebit.

ARTICULUS 5.

De facultate comitum parochialium et bilochis regalibus.

Comites parochiani predia seruiencium non discuciant, nisi causas monetarum et decimarum.

§. 1. Comites curiae parochiani nullum penitus discuciant, nisi populos sui castri.

§. 2. Fures et latrones bilochi regales discuciant, ad pedes tamen ipsius comitis.

ARTICULUS 6.

De populis conjuratis, quod fures non nominentur.

Item, populi conjurati in unum, fures nominare non possint, sicut consueuerant.

ARTICULUS 7.

De exercitu extra regnum ducendo per regem.

Si autem rex extra regnum exercitum ducere uoluerit, seruientes cum ipso ire non teneantur, nisi pro pecunia ipsius. Et post reuersionem judicium exercitus super eos non recipiat.

§. 1. Si uero ex aduersa parte exercitus ueniret super regnum, omnes uniuersaliter ire teneantur.

§. 2. Item, si extra regnum exercitum ducere uoluerimus et cum exercitu ipse iuerimus, omnes qui comitatus habent, pro pecunia nostra nobiscum ire teneantur.

ARTICULUS 8.

De authoritate palatini et de vicariis judicum.

Palatinus omnes homines regni nostri indifferenter discuciat.

§. 1. Sed causas nobilium, que ad perdicionem capitis uel ad de-

struccionem possessionum pertinent, sine consciencia regis terminare non possit.

§. 2. Judices uero uicarios non habeant, nisi unum in curia sua.

ARTICULUS 9.

De facultate comitis curialis.

Curialis comes noster, donec in curia manserit, omnes possit judicare, et causam in curia inchoatam ubique terminare.

§. 1. Sed manens in predio suo, pristaldum dare non possit, nec partes facere citari.

ARTICULUS 10.

De remuneratione filiorum baronum in bello occumbentium.

Si quis jobagio habens honorem in exercitu fuerit mortuus, ejus filius uel frater congruo honore sit donandus.

§. 1. Et si seruiens eodem modo fuerit mortuus, ejus filius, sicut regi uidebitur, donetur.

ARTICULUS 11.

Hospites seu alienigenae ad dignitates quomodo promoveantur.

Si hospites, uidelicet boni homines, ad regnum uenerint, sine consilio regni ad dignitates non promoueantur.

ARTICULUS 12.

De dotibus uxorum quomodocunque decedentium.

Uxores decedencium vel damnatorum ad mortem per sententiam, uel in duello succumbencium, uel ex quacunque alia causa non fraudentur dote sua.

ARTICULUS 13.

Quod rustici per potentiores non opprimantur, nec alii pauperes.

Jobagiones ita sequantur curiam uel quocunque proficiscuntur, ut pauperes per eos non opprimantur nec spolientur.

ARTICULUS 14.

De comite, castri sui populos destruente.

Item, si quis comes honorifice se juxta comitatus sui qualitatem non habuerit, uel destruxerit populos castri sui, conuictus super hoc, coram omni regno dignitate sua turpiter spolietur, cum restitucione ablatorum.

ARTICULUS 15.

De agasonibus, caniferis et falconariis.

Agazones, caniferi et falconarii, non presumant descendere in uillis seruiencium.

ARTICULUS 16.

Quod integri comitatus honores in perpetuum non conferantur.

Integros comitatus uel dignitates quascunque, in predia seu possessiones, non conferemus perpetuo.

ARTICULUS 17.

Quod possessionibus acquisitis nemo privetur.

Possessionibus eciam, quas quis justo seruicio obtinuerit, aliquo tempore non privetur.

ARTICULUS 18.

De facultate servientium eundi ad filium, et de causis coram filio regis inchoatis.

Item seruientes, accepta licencia a nobis, possint libere ire ad filium nostrum, ut a majore ad minorem, nec ideo possessiones eorum destruantur.

§. 1. Aliquem justo judicio filii nostri condemnatum, uel causam inchoatam coram ipso, priusquam terminetur coram eodem, non recipiemus; nec e conuerso filius noster.

ARTICULUS 19.

De libertate rusticorum et hospitum.

Jobagiones castrorum teneantur secundum libertatem a sancto rege Stephano institutam.

§. 1. Similiter et hospites cujuscunque nacionis, secundum libertatem ab inicio eis concessam teneantur.

ARTICULUS 20.

De decimis.

Decime argento non redimantur, sed sicut terra protulerit uinum uel segetes, persoluantur.

§. 1. Et si episcopi contradixerint, non juuabimus ipsos.

ARTICULUS 21.

Quod episcopi non dent decimas equis regalibus, nec populi eorundem decimas importent ad praedia regalia.

Episcopi super predia seruiencium equis nostris decimas non dent, nec ad predia regalia populi eorundem decimas suas apportare teneantur.

ARTICULUS 22.

De porcis regalibus.

Item porci nostri in siluis uel pratis seruiencium non pascantur contra uoluntatem eorum.

ARTICULUS 23.

De nova moneta.

Item, noua nostra moneta per annum obseruetur, a Pascha usque ad Pascha.

§. 1. Et denarii tales sint, quales fuerunt tempore regis Bele.

ARTICULUS 24.

Quod Ismaelitae et Judaei non teneant officiolatus.

Comites camerarii monetarum, salinarii et tributarii, nobiles regni nostri sint.

§. 1. Ismaelite et Judaei fieri non possint.

ARTICULUS 25.

De salibus.

Item, sales in medio regni non teneantur, nisi tantum in Zabolch et Regecz et confiniis.

ARTICULUS 26.

De possessionibus non conferendis extra regnum.

Item, possessiones extra regnum non conferantur.

§. 1. Si sunt alique collate uel uendite, populo regni ad redimendum reddantur.

ARTICULUS 27.

De marturinis solvendis.

Marturine juxta consuetudinem a Colomano rege constitutam soluantur.

ARTICULUS 28.

De convictis in judicio non defendendis.

Si quis ordine judiciario fuerit condemnatus, nullus potentum possit eum defendere.

ARTICULUS 29.

De proventibus comitis et regalibus.

Comites jure comitatus sui tantum fruantur; cetera ad regem pertinencia, scilicet cibriones, tributa, boues et duas partes castrorum rex obtineat.

ARTICULUS 30.

Quod praeter palatinum, banum et curiales comites regis et reginae, nullus duas dignitates teneat.

Item, preter hos quatuor jobagiones, scilicet palatinum, banum, comites curiales regis et reginae, duas dignitates nullus teneat.

ARTICULUS 30.

Quod articuli praemissi scripto et sigillo aureo roborentur et ad diversa loca servandi assignentur et reponantur.

Et ut hec nostra tam concessio quam ordinacio, sit nostris nostrorumque successorum temporibus in perpetuum ualitura, eam conscribi fecimus in septem paria literarum et aureo sigillo nostro roborari, ita, quod unum par mittatur domino pape, et ipse in regesto suo scribi faciat; secundum penes Hospitale, tercium penes Templum, quartum apud

regem, quintum in capitulo Strigoniensi, sextum in Colocensi, septimum apud palatinum qui pro tempore fuerit, reseruetur.

§. 1. Ita, quod ipsam scripturam pre oculis semper habens, nec ipse deuiet in aliquo predictorum, nec regem uel nobiles seu alios consenciat deuiare; ut et ipsi gaudeant sua libertate, ac propter hoc nobis et successoribus (nostris) semper existant fideles, et corone regie obsequia debita non negentur.

§. 2. Quod si uero nos, uel aliquis successorum nostrorum, aliquo unquam tempore huic disposicioni nostre contraire voluerit, liberam habeant harum authoritate, sine nota alicujus infidelitatis, tam episcopi quam alii iobagiones ac nobiles regni, uniuersi et singuli presentes et futuri, posterique, resistendi et contradicendi nobis et nostris successoribus in perpetuum facultatem.

§. 3. Datum per manus Cleti, aule nostre cancellarii Agriensis ecclesie prepositi, anno uerbi incarnati millesimo ducentesimo uigesimo secundo; uenerabili Joanne Strigoniense, reuerendo Ugrino Colocense archiepiscopis existentibus; Desiderio Chanadiense, Ruberto Uesprimiense, Thoma Agriense, Stephano Zagrabiense, Alexandro Waradiense, Bartholomeo Quinqueecclesiense, Cosma Jauriense, Briccio Waciense, Uicentio Nitriense episcopis existentibus: regni nostri anno decimo septimo.

Endlicher Mon. Arpad. p. 412—7. — Corpus iuris Hungarici Vol. I. (1899.) p. 139—44.

Ovu bulu uzesmo samo zato, jer se u potonjim vjekovima za vladanja Habsburgovaca neki hrvatski velikaši na nju pozivaju.

C. Zagrebački biskupi i bani spomenuti u listinama, što se inače ne tiču kraljevstva hrvatskoga.

Episcopi Zagrabienses:

Dominicus 1201. (Cod. dipl. patr. V. 5).

Gothardus 1206. (Cod. dipl. patr. VII. 3; Wenzel VI. 308, XI. 85); 1208. (Fejér III. 1. 66, 2. 467; Wenzel VI. 325); 1209. (Fejér III. 2. 470; Wenzel VI. 334.), 1210. (Fejér III. 2. 474; Wenzel VI. 342); 1211. (Fejér III. 1. 108; Wenzel VI. 349, I. 125); 1212. (Fejér III. 1. 123, 125; Cod. dipl. patr. VIII. 15); 1213. (Fejér III. 1. 148; Wenzel I. 132, VI. 359); 1214. (Fejér III. 1. 163 VII. 1. 192).

Stephanus I. 1216. (Fejér III. 1. 178; Wenzel XI. 136); 1217. (Fejér III. 1. 197, 199, 201, 202, 205, 210, 242; Wenzel I. 141,

VI, 385, XI. 142, 144, 150; Cod. dipl. patr. IV. 10, VII. 7); 1218. (Fejér III. 1. 257; Wenzel VI. 392); 1219. (Fejér III. 1. 272; Wenzel VI. 401); 1220. (Fejér III. 1. 301; Wenzel XI. 159); 1221. (Fejér III. 1. 320, 331; Wenzel I. 174, XI. 173; Cod. dipl. patr. VI. 15); 1222. (Fejér III. 1. 378, 381; Wenzel VI. 408, 409; Cod. dipl. patr. V. 10): 1223. (Fejér III. 1. 395, 401); 1224. (Fejér III. 1. 457, 466; Wenzel I. 197, VI. 425, XI. 175; Cod. dipl. patr. IV. 12, VI. 18).

Stephanus II. 1225. (Fejér III. 2. 14, 15, 71; Wenzel I, 211); 1228. (Fejér III. 2. 142, 150; Wenzel I. 252, VI. 455); 1229. (Fejér III. 2. 188; Wenzel VI. 476); 1230. (Fejér III. 2. 206, 213; Cod. dipl. patr. VI, 25); 1231. (Fejér III. 2. 231, 262; Wenzel XI, 233); 1232. (Wenzel VI. 502); 1233. (Fejér III. 2. 329, 334; Wenzel VI. 518, 521; XI. 257, 260; Cod. dipl. patr. IV. 19, V. 14); 1234. (Fejér III. 2. 405, 407; Wenzel VI. 549, 551); 1235. (Wenzel VI. 568).

Bani:

Ypochyus (= Hippolitus) banus et comes Bachiensis 1204. (Wenzel I. 92).

Mercurius banus et comes Simigiensis 1205. (Fejér III. 1. 22; Wenzel VI. 300; Cod. dipl. patr. I. 3); 1206. (Cod. dipl. patr. VII. 3).

Chepanus (= Stephanus) filius Miche banus 1206. (Fejér III. 1. 32; Wenzel VI. 308, XI. 85; Cod. dipl. patr. VI. 7); 1207. banus et comes Simigiensis (Fejér III. 1. 44).

Banco banus 1208. (Fejér III. 1. 66; Wenzel I. 98, VI. 325); 1209. (Fejér III. 1. 82, III. 2. 468, 470; Wenzel VI. 334).

Berthold Colocensis electus et banus 1209. (Wenzel VI. 335); 1210. (Wenzel VI. 342); 1211. (Fejér III. 1. 107, 109; Wenzel VI. 349); 1212. Colocensis electus, Sclavonieque banus (Cod. dipl. patr. VIII. 15).

Martinus 1212. (Fejér III. 1. 118; Cod. dipl. patr. VI. 11); 1213. (Wenzel VI. 359).

Michael 1212. (Fejér III. 1. 116, 126; Wenzel VI. 354, XI. 115); 1213. (Fejér III. 2. 130)[1].

Simon 1213. (Fejér III. 2. 130).

Jula banus et comes de castro Ferreo 1213. (Fejér III. 1. 148; Wenzel I. 132).

[1] Vrlo je vjerojatno, da je M(artinus) i M(ichael) jedna ista ličnost.

Ochuz banus 1214. (Fejér III. 1. 163; Wenzel VI. 368; Cod. dipl. patr. V. 6, VI. 12).

Joannes 1215. (Fejér III. 1. 170)[1].

Posa (Pousa) 1216. (Fejér III. 1. 175, 178, 179, III. 2. 476; Wenzel XI. 134, 136, 138).

Banco 1217. (Fejér III. 1. 197, 199, 201, 203, 206, 210, 236, 242; Wenzel I. 140, VI. 358, XI. 142, 144, 150, 152; Cod. dipl. patr. IV. 11, V. 8, VII. 7).

Jula banus et comes Zonugiensis (= Zomigiensis) 1219. (Wenzel VI. 401); banus et comes Simigiensis 1219. (Fejér III. 1. 272).

Ochuz 1220. (Fejér III. 1. 301; Wenzel XI. 159.); banus et curialis comes reginae 1221. (Fejér III. 1. 320, Cod. dipl. patr. VI. 15); banus 1221. (Fejér III. 1. 328, 331; Wenzel I. 175, XI. 173); banus 1222. (Fejer III. 1. 381; Wenzel VI. 408, 409).

Salamon banus et comes Zaladiensis 1222. (Cod. dipl. patr. V. 10); 1223. (Fejér III. 1. 395, 401); 1224 (Fejér III. 1. 458, 466; Wenzel I. 197, XI. 175).

Thomas 1229. (Cod. dipl. patr. VII. 15).

Jula banus et uxor eius Helena 1230. (Wenzel I. 277); 1234. (Fejér III. 2. 407, Wenzel VI. 549)[2].

---

[1] Taj se ban spominje još kao privatni svjedok 1231. (Fejér III. 2. 222).

[2] Za čitavoga vladanja Andrijina od god. 1226. dalje (osim jedini putą 1234. Wenzel VI. 549), to jest za hercegovanja Kolomanova (1226.—1241,), ne spominje se u ugarskim listinama nikad ime bana medju svjetskim dostojanstvenicima.

SUMMARIUM.

*

Additamentum.

A. Acta.

B.

C.

INDEX ALPHABETICUS.*)

A.

*) Složio dr. Ferdo Šišić.

B.

C. Č, K.

*

D.

E.

F.

G.

H.

I, J, Y.

L.

M.

*

MONASTERIA.

N.

O.

P.

Q.

R.

S, S.

*

T.

U.

V, W.

X.

Z, Ž.